

الذخیرۃ

جامع الفاظ مفقوده و مکته اصطلاحی و استعمال نازی و امثال مقولهای عجم لمعجم با سنان
متقدمین و متأخرین و معاصرین عجم و برای هر یک لفظ ترجمه با مآوره

زبان اردو و مع اسناد کلام با اندانان هند

جلد شانزدهم

مولفہ خان بہادر شمس العلماء مولوی احمد عبد العزیز باکلی (نواب نیرنگ بہادر) ظفریہ پور

سرکار آلفیہ

جميع حقوق این تالیف مفت عام است پانصد

نسخہای این کتاب کہ طبع می شود آنرا اہم وقت کردہ ایم کہیں

اختیار دارد کہ بپابندی قواعد سند جہ اعلان کہ آخر کتاب چاپ شدہ است ازین مفت شود

۱۳۳۲ ہجری مطابق ۱۳۳۲

عزیز المطلاع جید کارکن

اعزاز و شکرانہ اعزاز

اعزاز (۱) میں اپنی اس تالیف کی اعلیٰ کامیابی پر خداوند کریم کا شکر گزار ہوں اور یہ سب سب سے لئے باعث افتخار ہے کہ اس کا نام میرے آقاے ولی نعمت حضور پر نور بندگان عالی متعالیٰ تھیلکہ العالیٰ کے مبارک تخلص کو اپنے سر پہ لئے ہوئے ہے اور اس کا آغاز آپ ہی کی مبارک چہل سالہ جوہلی کی تقریب میں ہوا۔

(۲) میں ہنر کسنسی لارڈ وٹھو بالٹا ہیہم گورنر جنرل ہند کا شکریہ ادا کرتا ہوں کہ آپ نے براہ عنایت مجھ کو اجازت عطا فرمائی کہ میں اس کا ڈوئی کمیشن آپ کے نام نامی سے کرونا صاحب رزیڈنٹ حیدر آباد ندیرئہ مرسلہ نشان (۱۷۵۸) مورخہ ۲۴ جون ۱۹۵۷ء میں عیسوی مجھ کو اطلاع دیتے ہیں کہ ہنر کسنسی آپ کا شکریہ ادا کرتے ہیں کہ آپ نے انکو ایسی عالمانہ تالیف میں انکی یادگار قائم ہونے کا موقع دیا۔

اعانت (۳) میں ہنر کسنسی ولیرے موصوف کا دل سے شکر گزار ہوں کہ آپ نے باجلاس کونسل یہ حکم فرمایا کہ مٹوٹ کو اس کتاب کی ہر ایک جلد پر چھپ سطرچ وہ شائع ہوتی جیسے

پان پانسو روپیہ کا آئریہیم (صلوہ تالیف) عطا کیا جائے۔

(۴) میں اپنے آقاے ولی نعمت اعلیٰ حضرت والی سلطنت دکن حضور پر نور سرکار عالی اوامہ القبالہ کا شکریہ بیان و دل او کرتا ہوں کہ سرکار مدوح نے حکم فرمایا کہ سلطنت آصفیہ کے شاہی خزانہ سے بھی مؤلف کو اس کتاب کی ہر ایک جلد پر جس حسب طرح وہ شائع ہوتی جائے سات سو اسی روپیہ کی امداد عطا کی جائے۔

(۵) حیدر آباد کے امراء عظام سے جناب نواب فخر الملک بہادر رئیس معین المہام صیغۃ تعلیمات و عدالت و کوتوالی و امور عامہ کی علم دوستی کا بھی شکریہ ادا رہا کہ آپ نے اپنے خانگی خزانہ سے اس تالیف کی ہر ایک جلد پر سو روپیہ کا اعزاز ہی العام مقرر فرمایا۔

(۶) اگرچہ فی ثمن کتاب کی ہر ایک جلد کے چار سو نسخوں کی طبع کا حقیقی صرفہ مجموعہ امداد سے زیادہ ہو اور چند نسخوں کی جلد بندی کا بار بھی اس کے علاوہ لیکن محض اس خیال سے کہ یہ ایک کو نفع پہنچے میں نے جلد پنجمی مطبوعہ کو بلا لحاظ اپنے نفع کے مع حق تالیف کتاب بلا کسی معاوضہ کے پہلک لائبریری یدارس اور نیز بعض خانگی کتب خانوں کے لئے وقف کر دیا ہے بہتر ناظرین کتاب پر روشن ہے کہ کچھ کثیر جلدوں کی کتاب ہے اور مؤلف کی ضعیفی کی وجہ سے کمال اہتمام کے ساتھ سال بھر میں ایک اور کبھی دو جلدیں شائع ہوتی ہیں اور نظام محکمہ صرف خداوند کریم سے توقع ہے کہ اس کتاب کی تکمیل اپنی باقی ماندہ عمر میں کر سکوں۔ وہو علی کل شیء قدیر۔

پہلک کا فدائی

احمد عبد الغفر نالٹی (خان بہادر شمس العلماء۔ نواب عزیز جنگ بہادر)

(الف) تبیره	الف - بقول برهان بروزن تغییر (۱) دهل و کوس و نقاره و طبل را گویند و (۲)
(ب) تبیره	خانه را نیز گفته اند که سرگین پیدی مادران ریزند و هم او ذکر ب کرده مرادف الف
	بمعنی اول گویند و صراحت فرموده که بقول بعضی دهلیست که میان آن باریک و هر دو سرش پهن
	می باشد. صاحبان جهانگیری و جامع و ناصری و سراج ذکر هر دو بهر دو معنی کرده (سیرتوی ۱۵)
	سوی کیوان رفته از ایوان و از میدان توپخانه کوس و تبیره و ناله چنگ و رباب (منوچهری ۱۵)
	تبیره زن نزد طبل نخستین دخترانان همین بند محمل (۲) صاحب سروری ذکر الف کرده بدلیش
	اشاره (۳) هم کرده بمعنی اول قانع و ذکر ب معنی دوم را هم نوشته مؤلف عرض کند که خیال
	این است که الف بمعنی اول و ب زیادت مای نسبت بمعنی دوم که طرف سرگین و پیدی هم مثل طرف
	نقاره و این تصرف محاوره باشد که هر دو را بهر دو معنی استعمال کرده اند و هر دو اسم جاد فارسی
	برهان (۱) الف و ب (۱) دهل و نقاره و غیره. ذکر (۲) و و شب جسین کچرا کوزا سینه
	طبله - بقول ناصری بروزن شینه بمعنی قی و استفرغ (منه ۵) دارم زبینه شینه (۲) در ذکر و خورش
	سینه (۳) صاحب سفرنگ بشرح (صد و بیست و هفت فقره نامه شت و خورش زرتشت) ذکر این به معنی
	کرده مؤلف عرض کند که اسم جاد فارسی قدیم می نماید (۱) (۲) (۳) بیوشت و کیو اشکفته.
تای فوقانی بابای فارسی	
تب	بقول برهان و جهانگیری و جامع و ناصری و رشیدی بفتح اول و سکون ثانی (۱) بمعنی اضطراب
	و بهیاری و بی آرامی. خان آرزو در سراج ذکر معنی بالا گوید که در اصل این مخفف تاب است
	و (۲) بمعنی گرمی نیز آمده چنانکه تب و تاب گویند و تلف بها مبدل آنست و ازین جهت (۳)

مرضی را نیز گویند که بحرانی می خوانند. صاحب الکیم اعظم در جلد چهارش بر حیات گوید که ترجمه تب هست
و این مرض را بجا می تب گویند و در اصطلاح اطباء حرارت غریبی است که در دل شتعل شود و در
عضوی دیگر فروزد و از آنجا بدل آید و اندل به طه روح و خون بطریق شرایی و عروق در تمامی
بدن منتشر گردد و آن را گرم گردانند بحدی که افعال طبیعی را ضرر رساند (الخ) و تیسیر کلی آن
و عدم تساهل و دفع سبب تب (الخ) مؤلف عرض کند که اسم جاد است و بر تب که بخود
گذشت اشاره این کرده ایم که این مبدل آنست و بعضی از معاصرین عجم این را اصل دانند
و آن را مبدل این دانند اعلم بحقیقه اسحال (ارودو) (۱) اضطراب - مذکر - بمقارری - بپارعی
مؤنث (۲) تب - بقول آصفیه - مذکر - بخار - حرارت - گرمی (۳) تب - بقوله مؤنث - حمی -
و حرارت جو ماده کی عفونت و غیره سے جسم میں پیدا ہو۔

تپاس بقول ناصری و اند بفتح اول پارس ریاضت است و تپاسی ریاضت کش و رنج کم
و کم خواری ریخودنهاون - صاحب سفرنگ بشرح صدولبت و هشتم فقره (دساتیر آسمانی لغزبان
و خشوران و خشور) ذکر این کرده مؤلف عرض کند که تپاس بقول ساطع در شکرت بمعنی محنت
و مشقت آمده و تپس بمعنی ریاضت و تپسی بمعنی زاهد و متاض و تپشی کذلک پس فارسیان همین تپاس
را تفسیر یا بمعنی ریاضت استعمال کرده اند (ارودو) ریاضت - بقول آصفیه - عربی - اسم مؤنث
زبد نفس کشی۔

تپ استخوان	استعمال - بقول خان آرزو سندی آورده که بر (تب استخوانی) گذشته۔
در چراغ هدایت بمعنی تپ دق و از کلام ملهوری	مؤلف عرض کند که (تب استخوانی) بخود

دوم بجایش بهین معنی گذشت که مرکب توصیفی است و این فصولی است که محقق با نام و نشان مستندش را به تخریف و تبدیل موحده به بامی فارسی در اینجا نقل کرد و از آن این اصطلاح را پیدا کرده در موضوع لفظ مختصر خود داخل کرد و این مرکب اضافی بهتر از آن مرکب توصیفی نیست و محاوره فارسی اجازت نمیدهد که ما این را برای تب دق کنایه قرار دهیم (ار دو) دیکو تب استخوانی -	فارسی را اسم مذکر - اضطراب به بقراری - دیگران اختلاج به چینی - حبیبه تپاک قلب - تپاک بقول رشیدی که بذیل تپاک گوید مرادش مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی زبانست و آن مرید علیه این یا این مخفف آن بعضی معاصرین همین را اصل دانند و گویند که برای سهولت تلفظ الف را داخل کنند چنانکه عادت فارسیان است (ار دو) دیکو تپاک -
تپاک بقول برهان و جهانگیری و جامع و رشیدی بقول برهان و جامع و ناصری و مؤلف بر وزن هلاک بمعنی تپ است که اضطراب و بقراری باشد (فخر گزگانی ۵) همان خون جوشیده در بارتاک و که از دل بر درنج و از جان تپاک و (۵) مؤلف عرض کند که این مرکب است از تپ و آگ که بمعنی آفت و آسیب گذشت یعنی آفت تپ و مراد از اضطراب و بقراری و تپاک که بهین معنی گذشت مرید علیه این (ار دو) دیکو تپ صاحب آصفیه نے تپاک پر لکھا ہے -	بقول برهان و جامع و ناصری و مؤلف (۱) همان تپا پنجه که موحده گذشت و (۲) کوچه این پنجه زو برخ خویش زال و من حیران بوسان رستم وقتی که زخم زو به سپه مؤلف گند که اسم جامد فارسی زبان است و بقول بعضی معاصرین هم اصل این (توا پنجه) به و او عوض با که توان بمعنی طاقت است و چه تصغیر معنی لفظی این مبوب به

یا طاقت اندک که در سیلی زدن از طاقت بسیار آنست چنانکه اسب و اسب (اردو) و کشیدن کارگیرند اندرین صورت تباخچه که موجد و گشت پیش بقول برهان بفتح اول و کسر ثانی بر وزن مبدل توانچه باشد چنانکه آو و آب و تباخچه بشد کشش (۱) اگر ماو گری را گویند و (۲) مخفف تابش بر خلاف خیال ماکه بر تباخچه ظاهر کرده ایم (اردو) هم که فروغ و نور باشد صاحب جامع این را طباخچه بقول آصفیه - اردو - اسم مذکر - تہیتر - مرادف تپ گفته یعنی بر معنی اول قانع صاحب نامی با تھه کا تہیتر جو کسی کے رخسار سے پر لگائیں این را مرادف تبش گوید یعنی اول خان آرزو در چراغ هدایت می فرماید که (۳) یعنی شیش هم	تپانیدن بقول موار و معنی تپیدن فرمودن چنانکه در تذکرہ نصیر آبادی سطور است و راجع می فرماید که کامل التصریف است و مضارع این شمس تپشی که چون شیش را در ولایت شیر تپش تپانند مؤلف عرض کند که متعدی تپیدن است گویند و در جامہ او شیش بسیار افتاده بود بدین که می آید معنی تپانای تپیدن کردن کسی را یوفتا نام موسوم شد مؤلف عرض کند که حاصل المصداق تپاس (اردو) تپاننا تپنا کا متعدی می تپیدن است که گذشت و همین است حقیقت اُس نے مجھ کو تپا دیا - معنی اول و اصلا بمعنی تپ نیست کہ تپ اسم مصدر است و تپش حاصل بالمصدر کہ معنی مصدری درین است یعنی تپندگی و نسبت بمعنی دوم با این را مخفف و مبدل تابش و انیم مذکور و در اینجا همین قدر کافی است کہ این مبدل و شاق سند استعمال می باشیم کہ استعمال این

بدین معنی از نظر مانگدشت و معنی سوم اتفاق داریم ظاهر این مبتدا پیش است چنانکه خوش و خست با تحقیق خان آرزو و اشاره این بر پیش هم کرده ایم (ار و و) (۲۰۱۱) و کیوتش (۳) و کیوتش پیش.	
پیش بقول رشیدی و اند و سراج با کسر پای تحت گرجستان مؤلف عرض کند که وجه تسمیه این مستحق نشد. صاحب ناصری گوید که معرب همین است تظلیس (ار و و) تظلیس گرجستان کے پائے تحت کا نام ہے۔ مذکر۔	
پیش بقول برهان و جامع و اند مختلف تیایچه که با حقیقت این را بر تنگ بیان کرده ایم که بوجهی که بعربی لفظ خوانند مؤلف عرض کند که موافق و کاف تازی گذشت و همین اصل است و آنچه قیاس است ولیکن معاصرین عجم حالا بر زبان بزمده مذکور شد مبتدا (ار و و) و کیوتنگ. سازند (ار و و) و کیوتیا نیچه.	
تنگ بقول ناصری و جامع و سراج مرادف کرده اند مؤلف عرض کند که مرادف همان تنگ بود که بوجهی همان تنگ که بجایش گذشت مؤلف عرض کند که گذشت و با حقیقت این بر تنگ بیا کرده ایم (ار و و) و کیوتنگ.	
پیش بقول بیار و بجز و اند لغتچین و فون و کاف تازی و و او مجبول مرد ناوان و احمق و بی خیر (ملا فو قی نیری ۵) تنگ تازی بود زان زمانه پاکه دانم می کند ناخرانه پا مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی قدیم می نماید (ار و و) نادان احمق.	
تنگ مرادف همان که بوجه دوم گذشت (ار و و) و کیوتنگ. و با حقیقت این مبدرا نیجایان که ده ایم که این تنگ صاحب برهان ذکر کرده و کرده. اصل است و آن مبتدا این چنانکه اسب و اسب پیش مؤلف عرض کند که همان تنگ است.	

تجمل بقول اند بخواند ناصری همان تا پوک به بایش کند مؤلف عرض کند که مخففش (کمال اسمیل) اگر بخواند مراست فضل با نیت زد گانه مرا لیک بود (اردو) تا این	و تنگ که بوجه و کاف فارسی گذشت و حقیقت این را بر تنگ بیان کرده ایم که به کاف تازی مذکور شد (اردو) دیکه تنگ او تنگ بود.
تجمل بقول بران و جامع و سراج بفتح اول و ثانی شده و (۱) کوه پست و پشته بلند را گویند و (۲) کلاه زمان را نیز گفته اند و آن چیزی باشد محرابی که زمان از کلاه بتون و موارید و وزند و از طلا و جوهر نیز سازند و بر پیشانی نصب کنند صاحب ناصری نسبت معنی دوم مراحت فرید کند که کلاه را که از ماموت یا شال شبینه باشد نیز تپه کلاه گویند بجهت برآمدگی صاحب رونما به بخواند سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار (۳) کوه سار گفته و صاحب رونما بخواند سفرنامه مذکور با معنی اول اتفاق داند و صاحب بول چال بخواند معاصرین عجم هم برایش مؤلف عرض کند که معنی اول اسم جامد فارسی قدیم می نماید و معاصرین عجم هم استعمالش کنند و معنی سوم بر سبیل مجاز متعلق همان و بمعنی دوم هم مجاز باشد که بوجه بلندی این کلاه بر سر بدین اسم موسوم کردند (اردو) (۱) بلند شیده - مذکور (۲) عورتون کی توپی - مؤنث (۳) کوه سار بقول آصفیه فارسی - مذکور - بهاری ملک یا مقام -	تجمل بقول بران و جامع بر وزن رسیدن و رشیدی این را با تپ و تپاک نقل کرده بر اضطراب (۱) بمعنی بقراری و اضطراب نمودن و (۲) از جا کنونی آرامی قانع صاحب بحر ذکر هر پنج معانی کرده گفت جستن و (۳) لرزیدن و (۴) کمین کردن می فرماید که کمال التصریف است و مضارع این تپد حساب که معرب آن طبدیدن باشد بابای ابجد هم او در حقیقت موارید هم برایش می فرماید که در حرف بطای حطی گویند که (۵) بمعنی گرم شدن هم - صاحبان جهانگیر نویند (مخلص کاشی) مخلص بزر تر تیغ ستم
تجمل بقول بران و جامع بر وزن رسیدن و رشیدی این را با تپ و تپاک نقل کرده بر اضطراب (۱) بمعنی بقراری و اضطراب نمودن و (۲) از جا کنونی آرامی قانع صاحب بحر ذکر هر پنج معانی کرده گفت جستن و (۳) لرزیدن و (۴) کمین کردن می فرماید که کمال التصریف است و مضارع این تپد حساب که معرب آن طبدیدن باشد بابای ابجد هم او در حقیقت موارید هم برایش می فرماید که در حرف بطای حطی گویند که (۵) بمعنی گرم شدن هم - صاحبان جهانگیر نویند (مخلص کاشی) مخلص بزر تر تیغ ستم	تجمل بقول بران و جامع بر وزن رسیدن و رشیدی این را با تپ و تپاک نقل کرده بر اضطراب (۱) بمعنی بقراری و اضطراب نمودن و (۲) از جا کنونی آرامی قانع صاحب بحر ذکر هر پنج معانی کرده گفت جستن و (۳) لرزیدن و (۴) کمین کردن می فرماید که کمال التصریف است و مضارع این تپد حساب که معرب آن طبدیدن باشد بابای ابجد هم او در حقیقت موارید هم برایش می فرماید که در حرف بطای حطی گویند که (۵) بمعنی گرم شدن هم - صاحبان جهانگیر نویند (مخلص کاشی) مخلص بزر تر تیغ ستم

این قدر تپ که عاشق کسی ندیده چنین اضطراب و ناصری بر وزن قطار معنی تاتار و آن ولایتی کن (عصری ۱) چو آواز سیم ستوران شنید باشد از ترکستان و ترکمان آنجا را نیز متاخر خوانند فلاطون را دل همین بر تپید که صاحب نوادر نگار (ابن یمن ۱) چه باد خوش نفس بود این معنی پنجم معنی اول را نوشته گوید که این مجاز است که شکست که بیکدم قیمت مشک ستاری که مؤلف عرض کند که وضع شد ترکیب اسم صدر خان آرزو در سراج گوید که قومی است مشهور تپ و یای معروف و علامت مصدر در آن و معنی پنجم مؤلف عرض کند که مخفف تاتار است بهر اصل است و دیگر به معنی مجاز آن و پیش که گذشت معنیش (ارو) دیکهو تاتار -	حاصل بالمصدر همین - کم عوزی برهان است که تارچه بقول برهان و جامع و سروری و هوید و سراج فون بلیدین را معرب این نوشت (ارو) (۱) تارچه نوعی از تیر باشد و پیکان خاص هم دارد و صاحبان بقرار مونا - تیرپا - (۲) اچلنا (۳) لندنا (۴) رشیدی و ناصری و کر این کرده اند مؤلف عرض کند که در تیر کازا اینها بقول آصفیه (کاژا که ذیل من) و من این متحقق نشد و قیاس مقتضی آنست که این قسم تیر انصاف تیر تیر کازا که انتظار من کمین گاه من بهینا - (۵) گرم بودا باشد یکی از عامییر هم گوید که این قسم از تیرهای معمولی که یک تیر است
و الله اعلم (ارو) تارچه دیگر فارسی من تیر کی ایگیم	تای فوقانی با فوقانی
تار بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و ناصری همان ولایت تاتار (سعدی ۱) تیری اگر کشد مخنت را که تیری را عوض نشاید کشت که خان آرزو در سراج گوید که مخفف تاتار است مؤلف عرض کند که اتفاق داریم با او و مخفف تاتار هم توان گفت (ارو) دیکهو تاتار -	تار بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و ناصری همان ولایت تاتار (سعدی ۱) تیری اگر کشد مخنت را که تیری را عوض نشاید کشت که خان آرزو در سراج گوید که مخفف تاتار است مؤلف عرض کند که اتفاق داریم با او و مخفف تاتار هم توان گفت (ارو) دیکهو تاتار -

تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
زستان باشد مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی قدیم است (اردو) دیوپون کا موسم تابستان	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
الف) تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
ب) تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
گروه اند (حکیم سوزنی) لیکن نه باز گردم از شرم مردمان و کاند رخور نما خره و تتر بوشوم	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
پا (شهاب همزه) گشت آنکه شد همیشه پی هنر تتر بویه و از که سبکتر ارجه کران بود همچو کوه پا	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
صاحبان جامع و ناصری بذیل الف اشاره ب هم کرده - خان آرزو در سراج ذکر الف کرده	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
گویند که بفتح اول و سکون دوم و فتح رای مهمل و ضم موخده و واو مجهول است و باضافه ها هم و	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
می فرماید آنکه صاحب برهان بفتح تین نوشته صحیح نیست مؤلف عرض کند که این فیصله خان آرزو	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
نظر بر همین یک شعرند است که ما آن را تسلیم نمیکنیم و از اینکه صاحب جامع مؤید برهان است ما را اذعان	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
است با و (اردو) الف و ب - ظرافت - مؤلف -	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
تتر و تتر بقول برهان و ناصری و (جهاگیری در ملحقات) و موارد بر وزن پهلوزون ملینیت	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
ژند و پاژند یعنی باریدن مؤلف عرض کند که فارسی قدیم است مرکب از تتر و ن که ترشح را گویند	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
و علامت مصدر تن (اردو) بر سنار دیکهو باریدند -	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل
تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل	تشریح بقول برهان و اند و ناصری بر وزن صحراب لغت ژند و پاژند تابستان را گویند که مقابل

یافتہ شد مؤلف عرض کند کہ این مخفف تریبہ است | بخذف موحده و واو (ار و و) دیکھو تریبہ۔

تری | بقول برہان بفتح اول و ثانی بروزن سفری (۱) منسوب بہ ولایت تتر و (۲) بسکون ثانی سما را گویند و آن چیری باشد ترش کہ در آشفہا و طعام ہا کنند و باین معنی بضم اول ہم آمدہ و بعضی باین معنی بکمی حرف ثانی بای بجد نوشتہ اند و (۳) خشناس را نیز گفتہ اند۔ صاحبان جہانگیری و جامع و ناصحی و سروری برہمی دوم قانع (حکیم ناصر خسرو) خار در و تا نگرد و دست و انگشتان نکا بگویند نہال و تخم تری غیشگر خواہی چشید صاحب رشیدی ذکر معنی اول و دوم کردہ۔ خان آرزو و سراج ذکر معنی دوم و سوم فرمودہ نقل برہان می کند۔ صاحب محیط بر ترکیب گوید کہ کبیر فوقانی و تشدید تا و فوقانی ثانی و کسر آن اسم سماق است و بر سماق می فرماید کہ بیونانی روس اقطاع و عرب آن را سماق الدباغین و بفارسی قدیم تسم و بجامہ تتری و بہندی تنزیک و تتریک و تاثیر گویند و آن ثمر درختی است و بقول شیخ سرد در دوم و خشک و رسوم و آن قابض قائم مقام سرکہ بلکہ لطیف تر از آن و دران جلا و تقویت و روع است و منافع دارد (الخ) مؤلف

عرض کند کہ اسم جامد فارسی زبان صاحب محیط ہرچہ بر خشناس نوشتہ ماذکرش بر پوستی کردہ ایم۔ (ار و و) (۱) تاتاری ہیئتہ تاتار سے نسبت رکھنے والا (۲) سماق۔ بقول آصفیہ۔ اسم مذکر ایک دو اکا نام جو سور کے دانہ کے برابر قد میں اور ترش مزے میں ہوتی ہے (۳) دیکھو پوستی

سقی | بقول برہان و جامع و سروری بضم اول و ثانی بروزن افق چادر و پردہ بزرگ را گویند صاحب نوید گوید کہ در دستور سطور است کہ آنچہ پیش تخت عروس وقت جلوہ باشد۔ صاحب انسد بخوالہ کشف گوید کہ لغت عرب است بمعنی بیان کردہ صاحب دستور۔ بہار بخوالہ کشف

گوید کہ پرده و نیز آنچه پیش تخت عروس وقت جلوه باشد و بالفاظ آنچنین و برانداختن و بستن و زدن و کشیدن مستقل۔ صاحب غیاث گوید کہ بقول کشف لغت عربی نیست۔ صاحب لغات عالم گیر ی این را بذیل لغات عربی نوشته و صاحب مؤید بذیل لغات فارسی ذکر این کرده۔ صاحب مدارالافاضل می نویسد کہ می باید از الفاظ عربی باشد۔ صاحب کنز کہ تحقیق لغات ترکی است ذکر این کرده می طراز دکه بمعنی حجاب لغت فارسی زبان است مؤلف عرض کند کہ ما این را لغت فارسی نپنداریم و وجود قاف مؤید خیال ماست عجیب نیست کہ فارسیان بر سبیل تخریس استعمال این با مصادر فرس و ترکیب فارسی کرده باشند (اردو) چادر یونٹ بڑا پردہ۔ نڈکر۔ وہ پردہ جو جلوه کے وقت دولہا اور دلہن کے درمیان باندھن۔ نڈکر۔

شوق آونچیتن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر تنق با بسکہ تشویش عروس کلمہ خضر اوید پو چمنی ہنہ این کردہ از بمعنی ساکت مؤلف عرض کند کہ کہ سند بالامتعلق بہ۔

قائم کردن پرده باشد بمعنی حقیقی (خسرو) **شوق براندا زیدن** است و فرق انداختن تخت زد و تنق آونچیتن پادشاه و گربز می گنجند و اندازیدن معلوم اگر چه محققین مصادر صدر (اردو) پردہ گرانا۔ پردہ چھوڑنا۔ اندازیدن را ترک کردہ کار از انداختن گرفته اند

شوق برانداختن استعمال۔ صاحب آصفی ولیکن اسم این مصدر انداز است و مصدر ذکر این کرده از بمعنی ساکت مؤلف عرض کند تحقیق آن اندازیدن و انداخ کہ اسم مصدر انداختن کہ بمعنی پرده دور کردن و ظاہر کردن چیزی است است مبدل انداز باشد حیث است کہ ما (جمال آصفی) اگر ضمیر غیب گوی تو براندازد مصدر را اندازیدن را بجایش ترک کردہ ایم و

لهذا در اینجا تا فانی مافات کرده ایم (ار ۱۰۰) پرده و سحر و رشیدی و (جهانگیری در ملحقات) (۱) کنایه از عیاد و پرده گبواست و (۲) پیاده گبوی را نیز گویند که از مینا سازند و خان	اٹھانا بقول آصفیہ۔ حجاب دور کرنا۔ بھید کھولنا (۱) کنایہ از عیاد و پرده گبواست و (۲) پیاده گبوی را نیز گویند که از مینا سازند و خان
تثقی برز و ن استمال۔ صاحب آصفی ذکر آرزو در سراج معنی اول را حقیقی گوید مؤلف این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که ما اتفاق داریم با او (ار ۱۰۰) (تثقی بر انداختن) است (خبر ۵) فرش کشیدن (۱) نیلی چادر و مؤنث۔ نیلا پرده۔ مذکر۔ و تثقی برز و ن پرده و پلیز بر اختر و نذخنی میاد (۲) نیلا پایله۔ مذکر۔	تثقی برز و ن استمال۔ صاحب آصفی ذکر آرزو در سراج معنی اول را حقیقی گوید مؤلف این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که ما اتفاق داریم با او (ار ۱۰۰) (تثقی بر انداختن) است (خبر ۵) فرش کشیدن (۱) نیلی چادر و مؤنث۔ نیلا پرده۔ مذکر۔ و تثقی برز و ن پرده و پلیز بر اختر و نذخنی میاد (۲) نیلا پایله۔ مذکر۔
که مصدر (برز و ن) هم بیا لیش گذشت و پرده تثقی کشیدن استمال۔ صاحب آصفی برز و ن هم که مرادف همین است (ار ۱۰۰) ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تثقی بستن است (وحشی باقی	که مصدر (برز و ن) هم بیا لیش گذشت و پرده تثقی کشیدن استمال۔ صاحب آصفی برز و ن هم که مرادف همین است (ار ۱۰۰) ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تثقی بستن است (وحشی باقی
تثقی بستن استمال۔ صاحب آصفی ذکر (۵) ظلمت پیش خیمه حیوان تثقی کشیدن و تثقی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که و ذوق چشمه حیوان گذاشتیم (ار ۱۰۰) بمعنی قائم کردن پرده باشد و از سندش مصدر و کچھو تثقی بستن۔	تثقی بستن استمال۔ صاحب آصفی ذکر (۵) ظلمت پیش خیمه حیوان تثقی کشیدن و تثقی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که و ذوق چشمه حیوان گذاشتیم (ار ۱۰۰) بمعنی قائم کردن پرده باشد و از سندش مصدر و کچھو تثقی بستن۔
تثقی بندیدن است (النوری ۵) تثقی نیلی اصطلاح۔ بقول برهان و انداز ریاست آسمان بند و تثقی گرچه از اندیشه و جامع و رشیدی و سراج و (جهانگیری در ملحقات) سازی بارگاه (ار ۱۰۰) پرده قائم کرنا (۱) کنایه از آسمان و (۲) ابر سیاه مؤلف	تثقی بندیدن است (النوری ۵) تثقی نیلی اصطلاح۔ بقول برهان و انداز ریاست آسمان بند و تثقی گرچه از اندیشه و جامع و رشیدی و سراج و (جهانگیری در ملحقات) سازی بارگاه (ار ۱۰۰) پرده قائم کرنا (۱) کنایه از آسمان و (۲) ابر سیاه مؤلف
تثقی سپهرگون اصطلاح۔ بقول برهان عرض کند که موافق قیاس است و مرکب و تثقی	تثقی سپهرگون اصطلاح۔ بقول برهان عرض کند که موافق قیاس است و مرکب و تثقی

(اردو) (۱) دیکھو آسان - (۲) کالی گھٹا یونٹ -

تتم | بقول برہان و جامع و ناصری و جہانگیری بضم اول و ثانی و سکون میم یعنی سہماق است کہ در آتش و طعام کند و بفتح اول و ضم ثانی نیز همین معنی دارد و بضم اول و سکون ثانی ہم نظر آید صاحبان رشیدی و سراج گویند کہ جمعی این را لغت ترکی گفته اند و صاحب سروری کہوالہ صبیحہ ابی ریحان نسیری گوید کہ پارسی است مؤلف عرض کند کہ سہماق را در ترکی زبان بقول صاحب لغات ترکی تو تو م گویند فارسیان بجذف ہر دو واو کہ علامت ضمتہ بقاعدہ ترکی بود این را مختصر کرده اند اسم جاد است (اردو) دیکھو تتری کے دوسرے معنی -

تتماج | بقول ناصری آتشی است کہ از سہماق پزند (سہماق الطعمہ) نام تماج بر زبان بردم بمانست را آب و روہان آید پاجی فرماید کہ این در اصل تتیم آتش بود و فرماید کہ بعضی این را ترکی دانند و چنین است صاحب سروری بر آتش آرد قانع صاحب مؤید این را جیم فارسی و عربی ہر دو آورده مؤلف عرض کند کہ باید کہ این را بضم اول و دوم خوانیم و شکاک نیست کہ ماخذ این همان است کہ ذکرش صاحب ناصری کرد و شین معجمہ از آتش جیم عربی بدل شد چنانکہ کاش و کاج و بجیم فارسی ہم بدل می شود چنانکہ پاشیدن و پاجیدن قلب اصناف است کہ از آتش تتم بتماش شد و بتبدیل تتماج (اردو) سہماق کی آتش یونٹ -

تتمتا | بقول برہان بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث و فوقانی بالف کشیدہ بفتح زائد و پائند خرس را گویند و آن جافوریت صحرائی کہ آن را گرفتہ دست آموز کنند صاحب جہانگیری در لطائف ذکر این کرده صاحب محیط بر خرس گوید کہ اسم فارسی است و بعربی دب و مادہ آنرا

دبه و فاره گویند و کیفیت آن ابو جهیم و بترکی آیو و بهندی ریجه و بجاآلونا مند و آن حیوانی
است معروف محیل تر و شدید القوت از حیوانات. کثیر الخوف از انسان و ذکی و قابل تعلیم انسان بدو
پا ستاده نیز راه میزد گرم مزاج و کثیر الرطوبت و گوشت آن لزج و دیر هضم و گوشت و پیه آن
گرم و خشک در اول سوم و خون آن شدید الحرارة. غلیظ البوصه و پوستین آن بسیار گرم (الخ)
مؤلف عرض کند که اسم جاد فارسی قدیم است و حالا بر زبان معاصرین عجم مستعمل نیست (اردو)
ریجه بهندی اسم مذکر خرس بهالو.

شمش بقول برهان و جامع کبیر ثالث و فتح رابع بروزن صف شکن شغال را گویند که برادر
رو به است و این لغت زند و پازند است صاحب ناصری نقل برهان برداشته صاحب جهانگیر
در لطحات این را آورده صاحب محیط بر شغال می فرماید که کبیر اول اسم فارسی زبان و عبری
ابن آوی و کلب ببری نامند و کیفیت آن ابودایت و ابولیس و ابودال و ابولعب و بشیرازی
توره و بترکی چقا و بهندی گیدژ حیوانی است صحرائی بقدر سنگ دراز ناخن درویرانه زمین
را کا ویده دران می ماند و بروز برنی آید و شب اطراف آبادی می گردد و فریادی کند و خواص
آنست که تعلیق چشم راست آن دفع ضرر چشم بدی کند و چون زبان آن در مکانی نهند خصوصت
در میان ساکنان او کشته خوردن گوشت آن مقوی اعضا و دفع امراض ریجی و بلغمی و مزمن (الخ)
مؤلف عرض کند که اسم جاد فارسی قدیم است و حالا بر زبان معاصرین عجم نیست و ذکر این
اسم هم گذشت (اردو) گیدژ مذکر و کیهو اسمر دکنین کولا.

شمه و ور زمان اصطلاح بقول اندکواله منظر العجائب کنایه از جناب رسالت

صلی اللہ علیہ وسلم مؤلف عرض کند کہ بہ اضافت تہمتہ و مرکب اضافی است (اردو) آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نہ کر۔

تہمتہ بقول جامع چوتہ پست و پائین مقابل اوج و بالا صاحب نامری این را بہ تشدید و واضح نوشتہ گوید کہ با قول مفتوح و شد و نام شہریت از بلا و سہ کہ بہ ہای ہندی تہمتہ گویند و از جملہ شہرہای تہمتی دیول است کہ حکیم دیولی شاعر از انجا بودہ (امیر خسرو) سروی چوتہ و در چین تہمتہ نباشد و کل پورخ خوب تو البتہ نباشد و صاحب جہانگیری ہم در ملحقات این را آورده مؤلف عرض کند کہ عجبی نیست کہ نام این شہر بدین وجہ باشد کہ آبادی آن در پستی و بالا باشد و معنی اول الذکر اسم جامد فارسی قدیم می نماید (اردو) پست۔ بالا بلند کا مقابل۔ نیز پست شہر کا نام جو بلا و سہ سے ہے۔ نہ کر۔

تہمتی بقول برہان و جامع و نامری و سراج کبیر اول و ثانی و سکون تحتانی و صورت ہائی باشد کہ بچتہ بازی کردن و مشغول شدن اطفال از خیر نام سازند و پزند و (۲۱) کلمہ ہم کہ مرغان را بدن طلبند صاحب رشیدی ذکر معنی اول کردہ گوید کہ مخفف تی تی است و معنی دوم را ہم آورده (سنائی) طفل چون زہر مار کم داند و نقش اورا تہمتی تہمتی خواند و مؤلف عرض کند کہ اسم جامد فارسی قدیم بمعنی اول و اسم صوت بمعنی دوم است (اردو) (۱۱) وہ صورت جو لڑکوں کے کھیل کے لئے آٹے وغیرہ سے بنائی جاتی ہے۔ ٹوٹ (۲۱) مرغ کو بلائے کی آواز ہندوستان میں آ آ ہے اور تہمتی ہنیں کہتے۔

تجارت بقول برهان و جامع و ناصری بفتح اول و ثانی بالف کشیده (۱) بمعنی تند و تیز صاحب رشیدی تجارت و تجارت و تجارت ہر سہ را مرادف یکدیگری بدین معنی نوشتہ گوید کہ در اکثر فرقہ (۲) کہہ اسپ را گویند کہ تیز نگروہ باشند خان آرزو در سراج بذکر اقوال محققین می فرماید کہ این مخفف تجارت است و تجارت و تیز علیہ تجارت از عالم خان و خانہ مؤلف عرض کند کہ با تجارت را اصل و انیم و تجارت مخفف و در تجارت ہای نسبت آخرہ کہ منسوب بہ تیزی و تندی همان کہہ اسپ است کہ زین نگروہ باشند (ارو) (۱) تند تیز (۲) وہ گھوڑا جس پر زین نہ کہے ہوں۔	تجارت رشیدی مرادف تجارت و بمعنی او در فرہنگ باجمعی کہہ اسپ کہ زین نگروہ باشند و خان آرزو در سراج این را اصل داند و تجارت صاحبان جامع و ناصری تجارت بمعنی سلق تند تیز را مخفف این صاحب جہانگیری گوید کہ با او نوشتہ و این را بہر دو معنی تجارت آورده کہ تجارت گذشت مفتوح در کتاب زین زنی رونڈ و نوڈ و مؤلف عرض کند کہ اقیقت این تجارت کہہ اسپ (ارو) تجارت
تجارت بقول بہار باکسر بازرگانی کردن مؤلف عرض کند کہ بمعنی حاصل المصد رہم بمعنی بازرگانی و این لغت عرب است فارسیان استعمال این با مصداق فرس ترکیب فارسی کردہ اند (خواجہ شیراز) بہای بادہ چون لعل چیست جوہر عقل بیا کہ سود کسی بردگین تجارت کردہ (ارو) تجارت بقول آصفیہ مذکر۔ اور بقول تذکیر و تانیث۔ مؤنث سوداگری۔ مؤلف کی رائے میں صاحب آصفیہ کا تسامح یا کتابت کی غلطی ہے جو مذکر کہا (تسلیم) لے لے سیکڑوں دل غمزہ فروشی کر کے پان حینون نے نکالی ہے تجارت اچھی تجارت نہ بھی اردو میں مستعمل ہے یعنی سوداگری اور بیوپار کرنا۔	

تجاره بقول برهان و جامع و سروری و (جهانگیری در لطحات) و رشیدی و سراج پروزن

شهره همان تجار. مؤلف عرض کند که مراحت ماخذ این همد را بنجا کرده ایم (فخر گنگانی) برفت از شهر گنگان یک سواره یک بنیرش تازی اسپه خوش تجاره (ار دو) دیکھو تجا.

الف) تجاہل بقول منتخب لغت عرب است بمعنی خود را نادان نمودن مؤلف عرض کند که فارسیان این را بمعنی حاصل بالمصدر و تبرکب خود با مصداق بهین معنی استعمال کرده اند

(۱۸۵۶)

و از همین مصدر است

ب) تجاہل عارفانہ که دانسته اغماض است و

ج) تجاہل کردن بمعنی دیده و دانسته اغماض کردن (ظہوری) حال زائد

گفت رندیکس بود از عارفان تجاہل کرد (ار دو) الف تجاہل بقول آصفیہ عربی.

اپنے تئیں نادان ظاہر کرنا۔ انجان بننا۔ مانا۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ الف کا ترجمہ جان چوہک

اغماض ہے (ب) تجاہل عارفانہ بقولہ جان بوجہ کر انجان بننا۔ (ج) تجاہل کرنا۔

تجر بقول برهان بفتح اول و ثانی بروزن شرر (۱) خانہ زمستانی را گویند کہ در آن تنور و

بخاری باشد و (۲) بزبان قزوین گنجینہ و مخزن۔ صاحب جهانگیری تاجانہ را کہ گذشت مراد فاین

بمعنی اول گوید و ذکر معنی دوم ہم کند (حکیم نزاری) میان این تجر و گنبد فلک فرق است

کہ کہ ہست این بہ ثبات آن ندارد و آراش کہ چو تاب آتش می درموی این پیچہ کہ نیافت خانہ

از ان تا بخانہ شد نامش کہ صاحبان جامع و سروری بر معنی اول قانع۔ صاحب رشیدی بذکر ہر

معنی نسبت معنی اول بواز قاموس گوید کہ تثر بہ زامی فارسی بمعنی اول می آید و تثر معرب آن۔

خان آرزو در سراج همزانش مؤلف عرض کند که معنی دوم مجازی نماید که تمام خزانة هم مثل خانه
 تابستانی می باشد و زمین (اردو) (۱) و کمیوت یا بخانه دیگر (۲) خزانة کا مقام دیگر -
 تجربه بقول بهار بالفتح آزمودن می فرماید که بالفتح برگرفتن و گردن مستعمل (لما میرک جان سیکه
 تخلص ۵) بیا و تجربه از سنگ آسیا برگیرد که آن دو سنگ و سنگ اند فرق چون افتاد و
 مؤلف عرض کند که لغت عرب است به تالی مدوره آخر و صاحب منتخب ذکر این کرده فارسی
 این را بهای تجربه آخره معنی حاصل بالمصدر یعنی امتحان و آزمایش استعمال کرده اند و با مصادر
 فرس و ترکیب فارسی هم که در لطقات می آید (اردو) تجربه بقول آصفیه عربی اسم دیگر
 آزمایش - جابج - امتحان -

تجربه برگرفتن	صدر اصطلاحی - صاحب (۵) ناآمده زایام خورد دست فریبی و دل
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	تجربه داشتند از هم ز کجا داشتند (اردو)
کند که معنی امتحان کردن و آزمودن و تجربه حاصل	تجربه رکعنا - تجربه کار معنا -
کردن است سندش از میر کی لمبی همان که بر تجربه	تجربه کار اصطلاح - بقول بهار یعنی کار
گذشت و ما آن را متعلق باین ندانیم (اردو)	آزموده (صائب ۵) مران تجربه کار ان
تجربه کرنا - آزمایا - امتحان کرنا -	نصیحتی یاد است و که توبه نامه بخط شکسته می آید
تجربه داشتن	استعمال - صاحب آصفی
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	(اردو) تجربه کار - و کمیوت کار -
کند که معنی صاحب تجربه بودن (خرن آصفی)	تجربه کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر

معنی سے غرض رکھتے ہیں جیسے گل جس کے معنی ہیں گلاب کا پھول مگر بقاعدہ تجرید مطلق پھول کے استعمال ہونے لگا مؤنث۔

تجلی البفتحین وتشدید لام مکسور بقول بہار معنی جلوہ گردن و فرمایہ کہ برقی از تشبیہات اوست و بالفاظ تراویدن وداشتن و دیدن و شکستن و گردن مستعمل مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است صاحب منتخب معنی روشن و آشکارا شدن و جلوہ گردن آورده فارسیان این را بمعنی روشنی و فروغ ترکیب فارسی استعمال میکنند کہ در لطحات می آید (اردو) تجلی بقول آصفیہ عربی اسم مؤنث آشکارا ہونا روشنی نور جلوہ جہلک جھلک۔

(الف) **تجلی افروز شدن** مصدر اصطلاحی۔ سند مذکور استعمال مصدر افروز شدن ہم نسبت صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت۔ بلکہ افروزیدن است پس تجلیال ما از سند تجلی (خرین اصفہانی) شاخ از شکوفہ صبح تجلی افروز) مصدر (تجلی افروزیدن) قائم گردن افروز شد چون زلف یا طلعت شب تار ہم درست نباشد باقی حال الف را بمعنی فرو شد و مؤلف عرض کند کہ از سندش مصدر ظاہر گردن توان گرفت (اردو) الف (ب) **تجلی افروز شدن** بمعنی روشن شدن افروز ظاہر کرنا۔ (ب) روشن ہونا۔

پیدا است استعمال این بجذوف الف عیبی ندارد **تجلی اول** اصطلاح۔ بقول اندکجوالہ کہ افروز و (فروز مخفف آن) ہر دو یکی است منظر العجائب کنایہ از سرور عالم صلی اللہ علیہ و (تجلی افروز) اسم فاعل ترکیبی است ازین وآلہ وسلم۔ مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس سند مصدر الف پیدا کردن عجب است و در مرکب توصیفی است (اردو) سرور کائنات

صلی الله علیه وسلم - مذکر -	کردن باشد (ظهوری) از می طلعت تجلی خیر
تجلی تراویدن	اصدر اصطلاحی است چشم تماشائی که نظر با جمده رخشان گشته رخسار
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	انجین باید که (دوله) کرد آئینه را تجلی خیر
عرض کند که فروغ ظاهر شدن است (زلالی)	از مه و مهر ساختش لبریز که (ارو) الف
خواهاری (س) تجلی می تراود از لب بام که	وج - روشن هونا - (ب) روشن اد - روشن کرنا
همه در یکس ناتی می رود کام که (ار دو)	تجلی داشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر
تجلی ظاهر هونا - روشنی نظر آنا - تجلی شکنا بهی	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بجهی
کجه سکتی پن -	روشن بودن است (اثر شیرازی) در دی
الف تجلی خاستن	اصدر اصطلاحی هر ذره چون دارد تجلی حسن او که ترسم اندازد
ب) تجلی خیر	صاحب آصفی ذکر هوایش بر در دلهام را که مخفی مباد که سند بالاستحق
هر دو کرده از معنی ساکت بهار نیکر بی قرنا	بصدر و ایدن است (ار دو) تجلی رکنا
که معروف مؤلف عرض کند که معاصرین عجم - روشن هونا -	
وب هر دو را بر زبان دارند الف یعنی بلند	تجلی دمیدن
شدن روشنی و ظاهر شدنش وب اسم فاعل	اصدر اصطلاحی - صاحب آصفی
ترکیبی است یعنی روشن و - - - - -	که بمعنی ظاهر شدن تجلی است (شانی مشهدی)
ج) تجلی خیر شدن	مرادف الف و د (س) کوی سلمی که تجلی و مدار خاک آنجا که طور
د) تجلی خیر کردن	استعدای آن که روشن عشقت و کلیش من غناک آنجا که (ار دو)

پیش کرده اش	تجلی - فروغ - روشنی نامهربان -
تجلی زاده (ب) تجلی سازنده است که اسم فاعل تجلی	تجلی زاده اصطلاح - بقول بهار واند
معروف مؤلف عرض کند که کنایه از معشوق است بمعنی روشن کننده (حزین ۵) در آن	معروف مؤلف عرض کند که کنایه از معشوق
باشد بمعنی کسی که سر تا پا روشن و نورانی باشد - محفل که شمع من تجلی سار می آید اگر طور است	باشد بمعنی کسی که سر تا پا روشن و نورانی باشد -
چون پروانه در پرواز می آید مخفی می باد که	(سراج المحققین ۵) نویسم که بوضوح آن
تجلی زاده مصرع می برگشته های شمع نور در سازیدن) مراد و ساختن است که بجایش	تجلی زاده مصرع می برگشته های شمع نور در سازیدن) مراد و ساختن است که بجایش
می آید و ب تعلق با سازیدن دارد و نه ساختن	تاز مسطر با (ار دو) معشوق - مذکر -
تجلی زار اصطلاح - بقول بهار واند	تجلی زار اصطلاح - بقول بهار واند
معروف مؤلف عرض کند که از عالم گزیده الف) تجلی سنج	معروف مؤلف عرض کند که از عالم گزیده الف) تجلی سنج
معنی جانی که در آن روشنی بسیار باشد (جامه)	معنی جانی که در آن روشنی بسیار باشد (جامه)
۵) غنچه سان از دست برد خمره خوبان مراد ج) تجلی سنج کردن	۵) غنچه سان از دست برد خمره خوبان مراد ج) تجلی سنج کردن
۶) هر تجلی زار چاک سینه صبح محشر است ۶ -	۶) هر تجلی زار چاک سینه صبح محشر است ۶ -
۷) تجلی زار اس مقام کو که سکنه	۷) تجلی زار اس مقام کو که سکنه
جهان هست روشنی مبد - مذکر -	جهان هست روشنی مبد - مذکر -
الف) تجلی ساختن استعمال - صاحب	الف) تجلی ساختن استعمال - صاحب
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف است و ج متعدی آن بمعنی روشن گردانیدن	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف است و ج متعدی آن بمعنی روشن گردانیدن
عرض کند که بمعنی روشن کردن باشد و از سند (دوله ۵) تجلی سنج خود را می توان کرد و	عرض کند که بمعنی روشن کردن باشد و از سند (دوله ۵) تجلی سنج خود را می توان کرد و

نگه میدارم و دل شب چرخ میباید که تجلی از عالم سخن سنج است که شاعر گفته اند (اردو) تجلی افروز شدن است که بجایش گذشت و بند الف - روشن کردن و الا - روشن - ب - این بند را بخاند کور (اردو) و کیو تجلی افروز و (س) روشن موداج (روشن کرنا) - تجلی قیامت استعمال بهار دیگر این گویند	تجلی شکستن - صدر اصطلاحی - صاحب که از اسمای محبوب است و سندی از بلا خود آصفی ذکر این کرده از معنی سکت مؤلف عرض چای است (س) در آتش نشاندن تجلی قیامت کنند که از سندی (تجلی شکستن در آئینه) پیراسته و بهلوی شمع طور زنده عکس من در آب و مؤلف پس این معنی زائل کردن تجلی باشد (ظهوری) عرض کنند که از سندا بالا قیامت نشاندن معنی قیامت (س) تجلی در آئینه جان شکست و اگر نقش با قائم کردن است و فاعل آن تجلی پس سندا بالا ساده و بیان نیست و (اردو) افروز زایل برای تجلی قیامت نیست اگر تجلی قیامت کار کرنا به روشنی ممانا - گیریم کنایه از آفتاب قیامت توان گرفت مرکب
تجلی شهودی - اصطلاح - بقول ایندختین اضافی (اردو) و کیو آفتاب قیامت - ذکر و تشدید لام ظهور وجود است که مستی است تجلی کده استعمال بهار ذکر این کرده از باسم التور آن ظهور حق است بصورت اسماء در معنی سکت مؤلف عرض کنند که مقام تجلی را اکنون اسماء صور الهیه اند و آن ظهور نفس الرحمن گویند (خان آرزو) تا دم گشته تجلی کده است مؤلف عرض کند که مرکب توصیفی باشد حسن چو شمع و آرزو خرقه دم سجده گهی نیست (اردو) تجلی باری تعالی شانه - مؤلف - مرا (اردو) تجلی کده اس مقام کو که سکین	تجلی شهودی - اصطلاح - بقول ایندختین اضافی (اردو) و کیو آفتاب قیامت - ذکر و تشدید لام ظهور وجود است که مستی است تجلی کده استعمال بهار ذکر این کرده از باسم التور آن ظهور حق است بصورت اسماء در معنی سکت مؤلف عرض کنند که مقام تجلی را اکنون اسماء صور الهیه اند و آن ظهور نفس الرحمن گویند (خان آرزو) تا دم گشته تجلی کده است مؤلف عرض کند که مرکب توصیفی باشد حسن چو شمع و آرزو خرقه دم سجده گهی نیست (اردو) تجلی باری تعالی شانه - مؤلف - مرا (اردو) تجلی کده اس مقام کو که سکین

مؤلف عرض کند که مرادف همان تجلی کرده تجلی کردن استعمال صاحب آصفی ذکر (میرزا محمد زمان راسخ) هوامی تاخت بر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که جان آه گردید و دلی خون شد تجلی گاه گردید بمعنی پرتو افکندن و ظاهر کردن فروغ است و (اردو) تجلی گاه یونث اس مقام کوکله سکت (واله بروی سه) بدون پرده تجلی چو کر حضرت مین جهان تجلی مریحیه خواجه - حسن و کفر کفر نیامخت وین بدین نشست و تجلی نمودن استعمال صاحب آصفی ذکر (نظوری سه) تجلی کرد و بطور تماشا شعله منی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند و که ذکر پر توش در قفسه امین نمی کنجد و (اردو) که شاهده تجلی کنانیدن کسی را (عربی سه) تجلی گاه استعمال بهار بر معروف قانع حریم خویش و (اردو) تجلی دکھانا -	جهان روشنی بود تجلی گاه -
(الف) تجلی قبول روزنامه بجو که سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار یعنی حصار صاحب رهنما بر دیوار پارچه قانع که چار سو باشد و صاحب بول چال بجو که معاصرین عجم گوید که تجیر و تجیره هر دو مرادف قنات نیمه که ذکرش بر (ازار خرگاه) گذشت صاحب فدائی که یکی از علمای معاصر عجم بود می فرماید که همان غنات مؤلف گوید که غنات مغرض قنات ترک است و ما تجیر را اسم جاند فارسی جدید و انیم و تجیره که می آید مزید علییه این و صاحب روزنامه ----- (ب) تجیر کشیدن را بهمنی (۱) احاطه کردن آورده ذکر (تجیر کشیده) یعنی احاطه کرده می کند مؤلف عرض کند که این کنایه باشد و معنی حقیقی این (۲) قنات قائم کردن است (اردو)	

(الف) قنات - مؤنث. و کمیوا از ارحیمہ (ب) (۱) احاطہ کرنا (۲) قنات کہینیا یا گھیرنا بقول آصفیہ پردے کی دیوار کہتری کرنا نیمہ کے چاروں طرف یا صحن میں کپڑے کا پردہ لگانا۔

بکھیرہ | بقول رہنما جو کہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ اہمان تخییر کہ بجائیش گذشت مؤلف عرض کند کہ قنات بقول بول چال بحوالہ معاصرین عجم مرادف فرید علیہ آن (اردو) قنات - مؤنث - و کمیو تخییر

فوقانی با حاشی

تحت | بقول منتخب بفتح تحت عربی یعنی زیر کہ مقابل فوق است مؤلف عرض کند کہ در بعض مکاتبات این لغت قبل استعمال سکینہ چنانکہ در تحت القہوہ امی دیدار و تحت بقول آصفیہ عربی اسم مذکر پیچہ کا حصہ بخلاف فوق - نیچے تیلے

تحت | الحشک | اصطلاح - بقول بہار | تحت الحشک مؤلف عرض کند کہ بعض معاصرین و بحر و وارستہ بفتح حای دوم و نون افوی از عجم این مرکب فارسی زبان را استعمال فارسیان بندش دستار و آئینان است کہ زیاد در آئینا دانند (اردو) تحت الحشک - عامہ بندی بستن عامہ یک پیچ را از زیر زنج می گذرانند کہ ایک خاص طریقہ کا نام ہے جس میں ایک و این در بعضی از مذاہب مسنون است و حشک پیچ زیر زنجدان بھی ہوتا ہے - مذکر -

تحریر زیر زنج (صائب) | پیچکس منکر | تحت الشعاع | اصطلاح - صاحبان بحر و تحت الحشک و اعظمت با این قدر بہت اند گویند کہ گناہ از دور و زیاہ روز کہ کہ چپان تر ازین می باید کہ صاحب تحقیق اصطلاح و آخر سہ ماہ جرم قمر از غایت باریکی زیر شعاع می فرماید کہ شعارار باب عاکم نامیہ است کہ شمس از نظر معدوم می کرد و بقول محب غیاث زیر زنج را گوشہ دستار بند زمین است این ایام منحوس است مؤلف عرض کند کہ

صاحب اندین را استعمال عرب گفته و موضوع (ب) تحت القهوه کردن بمعنی خورن - صاحب بحر بخلاف آنست (ار و و) و دو تحت القهوه مستعمل چنانکه گویند: شحات القهوه یا تمین دن جو آخر ماه مین واقع ہوتے ہیں جن مین کردہ اید: خان آرزو در چراغ ہدایت ذکر چاند کال باریکی کی وجہ سے شعل آفتاب مین (الف) کردہ گوید کہ لفظ عربی است و صاحب انجم مین را لغت عربی داند مؤلف عرض کنند چہا رہتا ہے - نگر -	صاحب اندین را استعمال عرب گفته و موضوع (ب) تحت القهوه کردن بمعنی خورن - صاحب بحر بخلاف آنست (ار و و) و دو تحت القهوه مستعمل چنانکه گویند: شحات القهوه یا تمین دن جو آخر ماه مین واقع ہوتے ہیں جن مین کردہ اید: خان آرزو در چراغ ہدایت ذکر چاند کال باریکی کی وجہ سے شعل آفتاب مین (الف) کردہ گوید کہ لفظ عربی است و صاحب انجم مین را لغت عربی داند مؤلف عرض کنند چہا رہتا ہے - نگر -
(الف) تحت القهوه اصطلاح بقول کہ تحت درینا بمعنی قبل است بر سبیل مجاز و بہار و بحر قدری از طعام کہ پیش از خوردن قہو (ب) (از قبیل ناشتہ کردن) و استعمال این مرکب خورند از عالم ناشتگنی (محمد سعید اشرف با فارسی زبان مخصوص (ار و و) الف و ہ ناشتہ (ع) ز تحت القهوه خوانہا آنچنان پر کردہ کہ توانا جو کافی پیئے سے پہلے کہ مین (ب) کافی پیئے سے کردا فوٹش تصویر کی فرمائیکہ ----- پہلے نہا شکنی کرنا۔	(الف) تحت القهوه اصطلاح بقول کہ تحت درینا بمعنی قبل است بر سبیل مجاز و بہار و بحر قدری از طعام کہ پیش از خوردن قہو (ب) (از قبیل ناشتہ کردن) و استعمال این مرکب خورند از عالم ناشتگنی (محمد سعید اشرف با فارسی زبان مخصوص (ار و و) الف و ہ ناشتہ (ع) ز تحت القهوه خوانہا آنچنان پر کردہ کہ توانا جو کافی پیئے سے پہلے کہ مین (ب) کافی پیئے سے کردا فوٹش تصویر کی فرمائیکہ ----- پہلے نہا شکنی کرنا۔
تحریر بقول بہار حرام زادگی می فرماید کہ این تصرف فارسی زبانان متعربست و در لغت برہان ذکر این آید کہ لغتچین است و ضمیم گویند کہ این لفظ را فارسیان وضع کردہ اند و از حرام زادہ مشتق صاحبان سروری و مؤید ہم ذکر این فرمودہ اند مؤلف عرض کنند کہ این مشتق از حرام زادگی نیست بلکہ این اسم جاد فارسی است کہ بصورت مصدر عربی از مادہ حرام زادہ وضع شدہ بعضی از معاصرین فارسی دان گویند کہ این طرافت است و نباید مارا استعمال این کرد و گویند کہ چنین گفتن حماقت است معاصرین عجم استعمال این قسم الفاظ را غلط ندانند و تصریح ہمین است (ار و و) حرام زادگی مؤث -	تحریر بقول بہار حرام زادگی می فرماید کہ این تصرف فارسی زبانان متعربست و در لغت برہان ذکر این آید کہ لغتچین است و ضمیم گویند کہ این لفظ را فارسیان وضع کردہ اند و از حرام زادہ مشتق صاحبان سروری و مؤید ہم ذکر این فرمودہ اند مؤلف عرض کنند کہ این مشتق از حرام زادگی نیست بلکہ این اسم جاد فارسی است کہ بصورت مصدر عربی از مادہ حرام زادہ وضع شدہ بعضی از معاصرین فارسی دان گویند کہ این طرافت است و نباید مارا استعمال این کرد و گویند کہ چنین گفتن حماقت است معاصرین عجم استعمال این قسم الفاظ را غلط ندانند و تصریح ہمین است (ار و و) حرام زادگی مؤث -

(الف) تحریر قبول بہار و وابستہ معنی (۱) نوشتن می فرمایند کہ فارسیان (۲) بمعنی خطوطی استعمال کنند کہ برگرداگر و کاغذ و تصاویر کشند (ساک یزدی ۱۰) مانی از شرم رخت تصویر نتوان کشید و کشند چون خط تحریر نتوان کشید (۳) محتمل کاشی ۱۰) تا خط یافته تحریر رخ سادہ رخا پیش رخسار تو نقش است کہ بی تحریر است (۴) بہار صراحت فرمید کند کہ بالفطرت دن و کشیدن مستقل گوید کہ (۳) بمعنی پیچیدہ آواز کشیدن موسیقیان است (ظہوری ۱۰) از خیمہ شاہ زہرہ کیچ افتاد دست (۵) اینجا نجات جملہ بیچ افتاد دست (۶) مرغولہ شود صد تحریر کشی کہ زن رو رہ گوش بیچ افتاد دست (۷) مؤلف عرض کند کہ لغت عربست بمعنی اقل بمعنی کتابت و بمعنی دوم و سوم مقرر شد و معنی دوم مجاز معنی اول طرز تحقیق بہار نسبت معنی سوم خوش نمی نماید بلکہ بمعنی سوم کشش است کہ فارسیان استعمال جمع آن ہم بقاعدہ عربی کردہ اند و خان آرزو در چراغ هدایت ذکر معنی دوم کردہ و صاحب تحقیق الاصطلاحات ذکر معنی سوم فرمود (اردو) تحریر قبول (۸) نوشتہ (۹) کتابت (۱۰) لکیری و ہا یک لکیر و ہا یک خط جو موقلم سے نقوش و تصاویر و غیرہ مطلق لکیر بطلاق خط (۱۱) آہنگ - دیکھو آہنج کے پانچون معنی -

تحریر کشیدن	اصطلاحی - صاحب
آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ	تحریر کشیدن استعمال - صاحب آصفی ذکر
کند کہ بمعنی تحریر کشیدن است بمعنی دوم تحریر	معنی نوشتہ شدن و رقم یافتن و رقم شدن
(ظہوری) اگر از تحریک باد موجب آب نہی است لازم تحریر کردن کہ می آید بمعاصرین	
تحریر ریز است (۱۲) (اردو) دیکھو تحریر کشیدن	عجم بر زبان دارند گویند کہ نامہ بہام نامی

تحریر شد (اردو) لکھا جانا۔	بمعنی جدول و خط کشیدن بر صفحت کتابت
تحریر کردن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر کیا اطراف نقش و تصویر سندا این بر لفظ تحریر	این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ گذشت (اردو) تحریر کھینچا۔ کسی تصویر یا
بمعنی نوشتن است (سجرا کاشی) نیاز نامه کتابت کے صفحہ کے اطراف جدول کھینچا۔	فرستادہ ام بدین مضمون پچنین بخون ول و دیو تحریر یافتن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر کیا
کردہ ام تحریر (اردو) تحریر کرنا۔ لکھنا۔	کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ
رسم کرنا۔	تحریر شدن است (نثر نصیری بدخانی) رسالہ
تحریر کشیدن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر کیا محل تھا تحریر یافتہ و شجرہ مبارکہ موسوم گشتہ (اردو)	این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ تحریر پانا تحریر کیا جانا۔ تحریر مونا۔ لکھا جانا۔
(الف) تحریک استعمال۔ ب۔ بقول رہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار بمعنی	(ب) تحریک کردن حکم دادن مؤلف عرض کند کہ الف لغت عربست و بقول منتخب
بمعنی جنبانیدن۔ فارسیان این را بمعنی سلسلہ جنبانی چیزی استعمال کنند و بامصادر خود و بجمہ	فارسی (ظہوری الف) جو ریگیا چو ربو و آری بکہ تحریک آشنا می کرد و استعمال ب
بربیل مجاز است و معنی حقیقی آن سلسلہ جنبانی کردن (اردو) الف تحریک۔ مؤنث۔	سلسلہ جنبانی (ب) تحریک کرنا۔ سلسلہ جنبانی کرنا۔ حکم دینا۔
تخصیص بقول بہار آراستن و زیبائیدن مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بفتح	و کسر سنین مہلہ فارسیان استعمال ابن بمعنی آفرین و مرجہ می کنند و بامصادر فارسی تبرک

هم چنانکه در ملحقات می آید (صائب ۵) صائب دو چیز می شکند قدر شعرا پو تحسین بود و سکوت سخن شناس پو (طهوری ۵) گردون زره ز بیم طهوری بکشید پو بر زره دمان تیر تحسین شست با ست پو (اردو) تحسین بقول آصفیه عربی اسم مؤنث آفرین مرجا	تحسین بر آمدن استعمال صاحب آصفی
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض که که بلند شدن صدای تحسین و آفرین باشد که قابل تحسین بودن است (اسیر شهرستانی (ضیای فارسی ۵) دوش بر چرخ عطار د ۵) بصف آرائی میدان محبت لازم پو مگر از شعر تو خواند پو که بیکبار برآمد ز کواکب کشته و مرده این معرکه تحسین دارد پو (اردو) تحسین پو (اردو) صدای تحسین و آفرین قابل تحسین و آفرین هونا -	تحسین خواستن استعمال بمعنی حقیقی است مؤلف عرض کند که موافق قیاس باشد (طهوری ۵) از تو تحسین ببری خواهی پو (طهوری ۵) شهره شهر است در شکوه از اضطراب مغلط است پو مخفی مباد حسن او آری پو اگر دشمن از تحسین شنید که سند بالاستعلق است با مصدر خواهی آفرین کرد پو (اردو) تحسین و آفرین که بجایش می آید و آن مرادف خواستن تحسین کردن استعمال صاحب آصفی (اردو) تحسین و آفرین چاهنا -
بلند هونا - تحسین شنیدن استعمال بمعنی حقیقی یعنی مؤلف عرض کند که موافق قیاس باشد (اردو) تحسین و آفرین سماعت کردن و مورد تحسین تحسین خواستن استعمال بمعنی حقیقی است مؤلف عرض کند که موافق قیاس باشد (طهوری ۵) از تو تحسین ببری خواهی پو (طهوری ۵) شهره شهر است در شکوه از اضطراب مغلط است پو مخفی مباد حسن او آری پو اگر دشمن از تحسین شنید که سند بالاستعلق است با مصدر خواهی آفرین کرد پو (اردو) تحسین و آفرین که بجایش می آید و آن مرادف خواستن تحسین کردن استعمال صاحب آصفی (اردو) تحسین و آفرین چاهنا -	تحسین خواستن استعمال بمعنی حقیقی است مؤلف عرض کند که موافق قیاس باشد (طهوری ۵) از تو تحسین ببری خواهی پو (طهوری ۵) شهره شهر است در شکوه از اضطراب مغلط است پو مخفی مباد حسن او آری پو اگر دشمن از تحسین شنید که سند بالاستعلق است با مصدر خواهی آفرین کرد پو (اردو) تحسین و آفرین که بجایش می آید و آن مرادف خواستن تحسین کردن استعمال صاحب آصفی (اردو) تحسین و آفرین چاهنا -

کند که معنی آفرین گفتن و تعریف کردن (صائب می کند تخمین خود هر کس کند تخمین تو) (اردو) تخمین	(ع) رتبه فکر تر صائب عروجی دیگر است (کنا) آفرین (کنا) تعریف (کنا) واه و اکنا (سرا) سراسر
(الف) تحصیل بقول منتخب لغت عرب است بالفتح و کسر صاد و هاء معنی جمع کردن و غلامت چیزی بر آوردن مؤلف عرض کند که فارسیان معنی جمع و محاصل و حاصل استعمال این می کنند و با مصداق فارسی بهم مرکب می سازند که در لطافت می آید بهر ذکر این معنی آماده کردن کرد و بذکر	(الف) تحصیل بقول منتخب لغت عرب است بالفتح و کسر صاد و هاء معنی جمع کردن و غلامت چیزی بر آوردن مؤلف عرض کند که فارسیان معنی جمع و محاصل و حاصل استعمال این می کنند و با مصداق فارسی بهم مرکب می سازند که در لطافت می آید بهر ذکر این معنی آماده کردن کرد و بذکر
(ب) تحصیل دار از شفیع اثر سندی آورده از معنی ساکت (ع) تا بر و ن از ویر آتی سجده اش خورشید را به صبح صادق بر سرش استا چون تحصیل دار به صاحب اند نقل نگاه بهار بخمال (ب) اسم فاعل ترکیبی است بمعنی جمع کننده و محاصل وصول کننده (اردو) (الف) تحصیل بقول آصفیه عربی اسم مؤنث بخراج محصول مؤلف عرض کرتا ہے کہ جمع اور محاصل اور حاصل (ب) تحصیل دار بقول اسم مذکر محصل وصول کرنے والا وہ سرکاری عہدہ دار جو زمین کی مالگذاری اور محاصل وصول کرتا ہے۔	(ب) تحصیل دار از شفیع اثر سندی آورده از معنی ساکت (ع) تا بر و ن از ویر آتی سجده اش خورشید را به صبح صادق بر سرش استا چون تحصیل دار به صاحب اند نقل نگاه بهار بخمال (ب) اسم فاعل ترکیبی است بمعنی جمع کننده و محاصل وصول کننده (اردو) (الف) تحصیل بقول آصفیه عربی اسم مؤنث بخراج محصول مؤلف عرض کرتا ہے کہ جمع اور محاصل اور حاصل (ب) تحصیل دار بقول اسم مذکر محصل وصول کرنے والا وہ سرکاری عہدہ دار جو زمین کی مالگذاری اور محاصل وصول کرتا ہے۔
تحصیل داشتن استعمال صاحب آصفی به مصدر داریدن داشتن و تحصیل داشتن ذکر این کرده از معنی ساکت و از کلام اثر شیرازی بمعنی جمع داشتن است و بس (اردو) جمع که تحصیل دار گذشت سندان آورده مؤلف رکھنا محاصل وصول شدہ رکھنا۔	تحصیل داشتن استعمال صاحب آصفی به مصدر داریدن داشتن و تحصیل داشتن ذکر این کرده از معنی ساکت و از کلام اثر شیرازی بمعنی جمع داشتن است و بس (اردو) جمع که تحصیل دار گذشت سندان آورده مؤلف رکھنا محاصل وصول شدہ رکھنا۔
عرض کند که قاسم اوست که داریدن و داشتن (الف) تحصیل فرمودن استعمال	مصادر مرادف یکدیگر است و تحصیل دار تعلق (ب) تحصیل کردن آصفی ذکر

ج) تحصیل نمودن کرده از معنی ساکت فرموده که (اسب) چون لاله درین بنبر چرخ باغ جگر سوز مؤلف عرض کند که الف و ب و ج بمعنی که تحصیل بخواند بسیار توان کرده (نثر خزین اصفهانی) حاصل کردن است (ناظم پروی) از شاه و ربادی احوال در نشینی اختیار و قلیل تحصیل نموده مصریم بر طبق مقصود و سفارش نامه با تحصیل (اردو) الف حاصل فرماناب و ج حاصل کرنا	تخصیصین بقول صاحب بول چال بخواند معاصرین هم معنی مورچال و حصار مؤلف عرض کند که در عربی زبان بقول منتخب بالفتح که سر ساد و جمله معنی باره بر آوردن گرد شهر است پس استعمال معاصرین برای مورچال بر بیل تهرکی می نماید مورچال در فارسی زبان معانی را گویند که بجهت گرفتن قلعه یا در اطراف آن کنند و نیز حصار (اردو) مورچا بقول آصفیه مذکور ده گز یا چو قلعه که چارون طرف کهود دیتین کهای بخندق حصار -
تخفه بقول بهار بالفتح (۱) از معانی و مخالف جمع آن و نیز گوارد از صفات اوست می فرماید که بالفظ بستن بمعنی تخفه ترتیب دادن مستقل خان آرزو و در چرخ هدایت می فرماید که لفظ آخر و (۲) بمعنی غریب و عجیب مجاز آن چنانکه گویند فلان چیز تخفه است و (۳) بمعنی تحکم می مؤلف عرض کند که لغت عرب است به تازی مدوره فارسیان بقاعده خود استعمال این - به های هنوز آخر می کنند و با مصداق خود ترکیب فارسی استعمال می نمایند که در بطیحات می آید و هیچ تخصیص صدر بستن با اوست (ظهیری) بر کمر تخفه جان قاصد دل گشته روان که ایمن از راه زمان باد فرستاده ما (سلیم) باغبان خلد از گلزار ما گل می برد و با همجو تحکم گل به تخفه تخم بلبل می برد و مخفی مباد که معنی دوم بسیار خوب است که اکثر تونه وار معانی	تخفه بقول بهار بالفتح (۱) از معانی و مخالف جمع آن و نیز گوارد از صفات اوست می فرماید که بالفظ بستن بمعنی تخفه ترتیب دادن مستقل خان آرزو و در چرخ هدایت می فرماید که لفظ آخر و (۲) بمعنی غریب و عجیب مجاز آن چنانکه گویند فلان چیز تخفه است و (۳) بمعنی تحکم می مؤلف عرض کند که لغت عرب است به تازی مدوره فارسیان بقاعده خود استعمال این - به های هنوز آخر می کنند و با مصداق خود ترکیب فارسی استعمال می نمایند که در بطیحات می آید و هیچ تخصیص صدر بستن با اوست (ظهیری) بر کمر تخفه جان قاصد دل گشته روان که ایمن از راه زمان باد فرستاده ما (سلیم) باغبان خلد از گلزار ما گل می برد و با همجو تحکم گل به تخفه تخم بلبل می برد و مخفی مباد که معنی دوم بسیار خوب است که اکثر تونه وار معانی

نوشته خوب می باشد (ار دو) تحفه (۱) بقول آصفیه عربی - دیگر - ارمغان - پدیه - سوغات
(۲) عجیب - انوکھا - طرفه - عذر - بهتر - اچھا - نفیس - باور - (۳) شگلی - بقوله - اسم نوشت - عک
نویس لیکن معنی سوم کا خالص ترجمہ - تحفه دینا ہے یعنی حاصل بالصدر -

تحفه آوردن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که برون ارمغان باشد (کاتبی نیا پوری ۵)
بعضی تحقیق است مرادف آوردن ارمغان که سوی آن تحفه می جان زمین ای باد بربانیت
در محدوده گذشت (عرفی ۵) کنون که معرفت چیزی دیگر هر چه خدا داد ببرد (ار دو) تحفه
حاصل است زود بیا ریز با ستعانت آن لے جانا -

کحل تحفه مقدور ۲ (ار دو) تحفه لانا - بگوید تحفه بستان مصدر اصطلاحی - صاحب آصفی
آوردن ارمغان - گوید که تحفه ترتیب دادن باشد مؤلف

تحفه برداشتن استعمال - صاحب آصفی عرض کند که تحفه قرار دادن و درست کردن است
و اگر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند (واله بروی ۵) تحفه ز جان بسته ام شاربری
که قبول کردن تحفه و ارمغان است (ناظم بروی) رای و زدم روح القدس بهار مری رای -
(۵) برداشت تحفه شست بخاری از خاک ماک (ار دو) تحفه قرار دینا تحفه تیار کرنا -
آن خود گذشته که بکوی فنا گذشت ۲ (ار دو) تحفه بودن استعمال - صاحب آصفی ذکر
تحفه قبول کرنا تحفه لینا -

تحفه بردون استعمال - صاحب آصفی ذکر که متعدی مصدر گذشته یعنی تحفه قرار یافتن است

این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (الف) تحفه پذیر (ب) تحفه پذیر فتن	(الف) تحفه پذیر (ب) تحفه پذیر فتن
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (الف) تحفه پذیر (ب) تحفه پذیر فتن	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (الف) تحفه پذیر (ب) تحفه پذیر فتن
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (الف) تحفه پذیر (ب) تحفه پذیر فتن	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (الف) تحفه پذیر (ب) تحفه پذیر فتن

خاک سکان درت تحفه فرستم بچشم پرتا ببرم ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که زیر خاک بهر مباحث رای (اردو) تحفه پیچنا پیش کردن تحفه باشد (ناظم هر وی) کشید از تحفه تحفه کردن اصطلاح صاحب آصفی ذکر این هائی مصرچندان که شد گنجینه دار عقل حیران کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که تحفه (اردو) تحفه پیش کرنا - قرار دادن است (عرفی) می خواست تحفه تحفه گردیدن استعمال مرادف تحفه شان گویند باغ خلد رای از روی همت تو حیا کرد و زناست مؤلف عرض کند که موافق قیاس (ظهوری) (اردو) تحفه قرار دینا - تحفه کشیدن صدر اصطلاحی صاحب آصفی گرفته (اردو) دیکهو تحفه شدن -	تحقیق بقول بهار و منتخب درست و راست کردن مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالفتح و کسراف فارسیان این را بمعنی حاصل بالمصدر مرکب میکنند با مصداق فرس که در محقق می آید (ظهوری) در ره شرح عشق می یویم که بر ده تحقیق پی بندهب ما پاوله (اردو) در دم گذاشت رازی بر لبم عرفی نماند که زین همه تحقیق پندارم که محرم عاشقت (اردو) تحقیق بقول آصفیه مؤنث جانچ چنان بین تلاش درست راست -
تحقیق و اشتقاق استعمال صاحب آصفی خلوت خالی پزمن این تحقیق حال از پی بصورت ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کرده دارم (اردو) حقیقت حال کند که واقف بحقیقت بودن (حسابی نظری واقف هونا - (شب او بود دست و غیر و صحبت تحقیق کردن استعمال صاحب آصفی	تحقیق و اشتقاق استعمال صاحب آصفی خلوت خالی پزمن این تحقیق حال از پی بصورت ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کرده دارم (اردو) حقیقت حال کند که واقف بحقیقت بودن (حسابی نظری واقف هونا - (شب او بود دست و غیر و صحبت تحقیق کردن استعمال صاحب آصفی

بر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض جهان و کار جهان جمله هیچ و هیچ است باز بار
به تحقیق رسیدن است (ساقط شیرازی) این نکته کرده ام تحقیق و (ار دو) تحقیق کرنا.

تحکم قبول بهای بعضی حکومت نودن بر کسی می فرماید که بالنظر بردن و کردن مستقل مؤلف
عرض کند که لغت عرب است بفتح اول و دوم و ضم کاف مشدود فارسیان این را بمعنی حاصل
بالمصدر گرفته یا مصدر خود مرکب کرده بمعنی مصدری استعمال می کنند و سندان در لغت
می آید (ار دو) تحکم بقول آصفیه عربی اسم دیگر زیر دوستی کی حکومت و دعوی زیر دوستی

تحکم برون استعمال صاحب آصفی ذکر و حکم و اذن (سعدی ع) تحکم کند سیر بر بوی
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (ار دو) حکومت کرنا تحکم کرنا بهی
بمعنی حکم قبول کردن و مورد تحکم شدن و اطاعت می کنند.

کردن (سعدی شیرازی ع) سخت است تحکم کشیدن استعمال صاحب آصفی ذکر
پس از جاه تحکم برون و خود کرده نیاز جو مردم این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند
برون و (ار دو) حکم کی تعبیر کرنا اطاعت کردن و مورد حکومت شدن

تحکم کردن استعمال صاحب آصفی ذکر مرادف تحکم برون است (ناظم سروی ع)
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند تحکم تاکی از میان کشد سنگ و تحمل بیش از تنگ
که متعدی مصدر گذشته بمعنی حکومت کردن آورده تنگ و (ار دو) دیکو تحکم برون.

(الف) تحلیل قسم اصطلاح بقول صاحب تحقیق الاصطلاحات کار کردن بقدر حلال
کردن قسم و این را در محل تقلیل فعل استعمال کنند مثل خطیب و استعمال این در اشعار

عربی بسیار و در فارسی هم آمد (میرزا ابوبکر اصفی) قدر تحلیل کردن سوگند و بر کف دست او قرار درم و مؤلف عرض کند که محقق نازک خیال این کلام بدعا خود سندی که آهرو از ان اخذ اصطلاح درست نکرد از همین بند شاعر میزند ترا و سدر
(ب) تحلیل کردن سوگند | پیداست قسم را بجای سوگند نشاندن عیبی ندارد و که مراد این سوگند است ولیکن الف از شعر میرزا ادنی برآید (ار و و) قسم کو حلال گیرنا یعنی جس کلام کے لئے قسم کھائی ہے اس کو ہاتھ لگانا۔

تحلل | بقول اصفی و فتح لغت عرب است یعنی بر خود رنج بیشتت نہادن و از جای برداشتن مؤلف عرض کند کہ فارسیان استعمال این یعنی برداشتن می کنند و استعمال این با مصداق فرس چنانکہ در ملحقات می آید (ظہوری) بر شعلہ نگاه نکردیم جان سپردیم دل سوخت بر تحلل با اضطراب را (ار و و) تحلل | بقول اصفیہ عربی اسم مذکر برداشت صبر و شکیبائی۔

تحلل آزمودن استعمال صاحب اصفی	تحلل برون استعمال صاحب اصفی
و اگر این کرده از معنی سکت مؤلف عرض این کرده از معنی سکت مؤلف عرض کند	و اگر این کرده از معنی سکت مؤلف عرض این کرده از معنی سکت مؤلف عرض کند
کند کہ امتحان صبر و شکیب کردن است (مختار) صبر و شکیب حاصل بودن است (صحت کاشی) تحلل بچھا آزمودن می خواست (بخاری) ناگاہش از وزیدن باد سے	و اگر غلط نگنم خوندن یا نیم خواندن (ار و و) اگر شکست یا بچاره را تحلل یا اگر ان نہ بود
صبر و تحلل کو آزمایانا امتحان کرنا۔	(ار و و) تحلل برون صبر و تحلل برون برون

تخل کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بعضی تخل بودن و از صفت شکیبائی متصف بود (عربی شیرازی) پیش از وجود صلب فلک ساغرا که حریفان دگر می نوشتند که تخل کنیم بود ذات تو که داشتی تخل بارگر ان علم که از تو روانی داری که (اردو) تخل کرنا صبر کرنا - برداشت کرنا -	تخل داشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بعضی تخل بودن و از صفت شکیبائی متصف بود (عربی شیرازی) پیش از وجود صلب فلک ساغرا که حریفان دگر می نوشتند که تخل کنیم بود ذات تو که داشتی تخل بارگر ان علم که از تو روانی داری که (اردو) تخل کرنا صبر کرنا - برداشت کرنا -
تحقیق بقول بهار کسی را احق خواندن فرماید که بالفعل کردن مستعمل (خواجہ شیرازی) بنجده گفت که حافظ غلام طبع تو ام و بدین که تا بچه حدم می کند تحقیق که مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر می بقول اند لغت عرب است فارسیان این را بمعنی حاصل بالمصدر گرفته بالمصدر کردن بمعنی مصدري استعمال کردند (اردو) احق بنا جیسے، وہ مجھ کو احق بناتے ہیں - تحویل بقول آصفی سپردن و اظهار کردن - صاحب منتخب این را بمعنی برگردانیدن برگردانیدن آورده - صاحب غیاث بحواله کشف اللغات بمعنی سپردن و حواله نمودن و داخل شدن هم نوشته مؤلف عرض کند که فارسیان این را بالفتح و کسر و بمعنی تفویض سپردگی استعمال کرده بالمصدر فرس هم مرکب سازند که در لطافت می آید (طهوری) تحویل دل است سبر و طاقت و خیرش بحساب بی حساب است که (اردو) تحویل بقول آصفی عربی - اسم نوشت - سپردگی - ودیعت - حوالگی - امانت -	تحقیق بقول بهار کسی را احق خواندن فرماید که بالفعل کردن مستعمل (خواجہ شیرازی) بنجده گفت که حافظ غلام طبع تو ام و بدین که تا بچه حدم می کند تحقیق که مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر می بقول اند لغت عرب است فارسیان این را بمعنی حاصل بالمصدر گرفته بالمصدر کردن بمعنی مصدري استعمال کردند (اردو) احق بنا جیسے، وہ مجھ کو احق بناتے ہیں - تحویل بقول آصفی سپردن و اظهار کردن - صاحب منتخب این را بمعنی برگردانیدن برگردانیدن آورده - صاحب غیاث بحواله کشف اللغات بمعنی سپردن و حواله نمودن و داخل شدن هم نوشته مؤلف عرض کند که فارسیان این را بالفتح و کسر و بمعنی تفویض سپردگی استعمال کرده بالمصدر فرس هم مرکب سازند که در لطافت می آید (طهوری) تحویل دل است سبر و طاقت و خیرش بحساب بی حساب است که (اردو) تحویل بقول آصفی عربی - اسم نوشت - سپردگی - ودیعت - حوالگی - امانت -

تحويل باشد **استعمال** - معنی سپرد این را نفس می گویند (ار و و) تحويل دار
 ردن است مؤلف عرض کند که موافق قیما بقول آصفیہ اسم مذکر معنی خزانه و فوطه ۱
 باشد بجا پیش گذشت (ظہوری ۵) ہر دم **تحويل شدن** استعمال - معنی سپردن
 نہ میجا جانی بحکم خود نقل پر روزی کہ خطیش است مؤلف عرض کند کہ لازم تحويل کردن
 تحويل باد باشد (ار و و) سپرد کیا جانا - (ظہوری ۵) خرج کرد دم صبر و آرامی کہ
 تحويل مین ہونا جیسا یہ ہال ان کے تحويل کے تحويل دل پر باقی نگذاشتم از فاضلم و فقیر
 مین ہے وہ اس کے ذمہ دار مین ہے (ار و و) تفویض ہونا جوا کہ کیا جانا سپرد ہونا -
تحويل دار اصطلاح - بقول بحر و بہار و **تحويل کردن چیزی** مصدر اصطلاحی بقول
 اند آنکہ چیزی تحويل او کنند - صاحب آصفی بحر (۱) معروف و (۲) اظہار کردن چیزی (ملا سخی)
 مصدر (تحويل داشتن) را بہ جوالہ تحويل دار (۵) صحت ذات ترا بہر تصدق ہر روز بخازن
 قائم کردہ مؤلف گوید کہ تسامح است بخورشید کند ز تحويل (۲) تاثیر (۵) نامہ تحويل کند آنکہ
 تحويل دار اسم فاعل ترکیبی است و تحويل داشتن بجا شق شب و روز پر چہ حسابست کہ ہرگز
 محاورہ زبان نیست و نہ دار امر حاضر مصدر لنگر فتنش بجا ب پر بہار ذکر (تحويل کردن)
 داشتن بلکہ متعلق بہ داریدن یا بجا تحويل دار سپرد معنی کردہ و نسبت معنی اول می فرماید
 بر زبان محاصرین عجم معنی خزانہ دار و خزانی کہ سپردن است مؤلف عرض کند کہ موافق قیما
 مستقل است و بناطہ مبین تخصیص استعمال (ار و و) (۱) تحويل کردن (۲) کسی چیز کنایہ کنایہ

تخ | بقول برہان و ناصری و جامع و سراج بفتح اول و سکون ثانی ثقل کنجد و غن کشیدہ را گویند صاحب محیط گوید کہ گنجارہ کہ بہندی کہلی نامند مؤلف عرض کند کہ اسم جابد فارسی قدیم است (اردو) کہلی - بونٹ - و کیونزیشہ -

(الف) **تخار** | بقول ناصری و انند بالہتم نام پادشاہ دہستان کہ بلج و بامیان باشند و او از مبارزان لشکر کچنہر و بودہ و - - - - -

(ب) **تخارستان** | کہ مغرب این طخارستان است علیا و سفلی دارد در جانب شرقی بلخ و غربی جیحون و از تخارستان علیا تا بلخ سی فرسنگ و تخارستان سفلی در شرقی تخارستان علیا و ایضا در عربی جیحون و پای تخت تخارستان شہر طالقان و بدگیری اندراب و سمنگان باشند و حد شرقی آن بہ بدخشان متصل می شود و قہند نام شہر کہنہ کہ کہن دز را مغرب کردہ قہند ز گویند مؤلف عرض کند کہ الف علم است و ب موسوم بہ الف (اردو) الف تخار و دہستان کے پادشاہ کا نام (ب) تخارستان ایک ملک کا نام - تذکرہ -

تخت | بقول بہار (۱) بمعنی اریکہ می فرماید کہ بدین معنی مشترک در عربی و بر تخت نشاندن و نشاندن محاورہ مقرریت - صراحت فرماید کہ (۲) مختلف تختہ کہ شاہا و دیباہ و اشال آن دران نہادہ اطراف آن را بہ طباب محکم بر بندند تا از وصمت چین و شکنج محفوظ باشند و نیز (۳) کنایہ از حوض پیل و عماری (البوطالب کلیم ۷) تخت فی خرم گلستانی زمر و سبزہ اش و آبش الماس است و گل لعل است و شبنم گوہر است (۴) (منطامی ۷) ز گنجینہ ماتہی کہ تخت و دراز درج بر بود و دیباہ تخت (۵) اولہ ۷) چہل پیل با تخت و برگستان (۶) بلند و تخت

سخت استخوان و وارسته بزرگ معنی اول گوید که (۴) چاق شدن دماغ از نشه (محسن تاثیر است)
 چوبیت تخت دماغ سخن کوتاثری که شاه بیت بلند تو باب اورنگ است و خان آرنه در
 چراغ هدایت گوید که افق طهری است یعنی سریر و فارسیان بکمال رسیدن دماغ مطلقا و رسیدن
 افیون خصوصا آرنه چنانکه گویند افیون غلانی تخت شده و همان سداثر را در اینجا نقل می کند که
 بالا گذشت صاحب جامع بر معروف قانع که مقصودش غیر از معنی اول نباشد. صاحب سواد التعلیل
 این را بمعنی اول سرت داند و می فرماید که لغت فارسی است بمعنی لوح و سریر صاحب قانع
 که یکی از علمای معاصر هم بود نسبت معنی اول گوید که سندی فراخ و بلندی که پادشاهان روزگار
 بر آن نشینند و می فرماید که اینکه برخی آن را تازی هم دانسته اند درست نیست زیرا که تخت پهلوان
 چم در پارسی پیش از آئینش زبان فارسی بود تازی و اگر تازیان آن را به چمن بکار برده
 باشند هم بر دانی نیست پایش اینکه آن را مانند آدم و زمان و دولت و کرسی و بسیاری دیگر
 نامها بهمان گونه که بوده است بکار آورده اند. بتازی آن را (اریکه و عرش و سریر) می نامند
 و در فرهنگ تازی بچم جامه دان یا هر چه در آن رخت نهاده شود. صاحب روزنامه بخارا نیز
 ناصرالدین شاه قاجار گوید که (۵) پلنگ بیار را نام است. صاحب رهنما بر مطلق پلنگ قانع و
 تخصیص بیار می کند و ماخذش هم همان سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار. مؤلف عرض کند
 که شک نیست که این مخفف تخته و معنی بچم حقیقی است و بدین معنی اسم جامد فارسی زبان مطلق پلنگی
 که برای نشستن و استراحت کردن از تخته های چوب سازند و معنی اول برای تخت شاهی مجاز
 و معنی سوم هم مجاز باشد که اشاره پیل و قرینه لازم است چنانکه برای معنی اول هم قرینه و

اشاره تخت شاهی ضرورت و معنی چهارم فصولی وارسته و خان آرزو است که هر دو غور بر
معنی شعر تاثیر کرده اند و تحقیق این بر (تخت تریاک) عرض کنیم و در اینجا همین قدر کافی است
که معنی چهارم بر سبیل مجاز بلندی و عروج باشد و بلند هم مخفی می آید که معاصرین عجم این را (۶) معنی
مستند و قیاس هم استعمال کرده اند و این هم مجاز است که بر (تخت بسته) می آید (ار دو) (تخت
مقبول آصفیه - فارسی - اسم مذکر - سریر - دیهیم - پادشاه که پیشینه کی چوکی (۲) و تخت حقیقتی
کی پرون جیه شال و غیره کو اس پریشین یا آن پر باند دین - مذکر (۳) عماری - مؤنث (۴)
بلندی - مؤنث - بلند (۵) تخت - لقب آصفیه - مذکر - چوکی - سنگها - پلنگ - جبکو دکن - مین
تخت پلنگ - کتبی مین (۶) صندوق - مذکر -

(الف) تخت آبنوس	اصطلاح - الف	جادار که در کتابت الف تحتانی ترک شده باشد
(ب) تخت آبنوسی	لقبول خان آرزو	یا ایجا و خان آرزو (ار دو) رات - مؤنث -
در سراج کنایه از شب - صاحب برهان ب	تخت آوردن	مصدر اصطلاحی - مناسبت
چهارمین معنی آورده صاحبان بحر و بهار و نامری	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	در ملحقات (و جامع ورشیدی و جهانگیری - عرض کند که حاصل کردن تخت و تاج است -
در ملحقات (اشفاق بابران مؤلف عرض کند)	(قاسمی گونا بادی ۵)	به کوشش گرفتار شاهان
که الف مرکب اضافی است و ب مرکب مؤلفی	خارج پوزاد و دنیا و رد کس تخت و تاج پوزاد	نظر بر اتفاق همه محققین (ب) راصیح دنییم (ار دو) تخت و تاج حاصل کرنا - پادشاهی
اگر چه از الف هم همین معنی حاصل می شود و ساتھ لانا -		

تخت اردشیر اصطلاح بقول جہانگیری حاصل کرنا۔	و برہان و جامع و شہوری و نامری و رشیدی و
سراج نام نو انیسیت از موسیقی (منوچہرہ) صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت	برسید عند لب زند بند شہریار و بر سر زندانی مؤلف عرض کند کہ تعظیم تخت شاهی کردن
از تخت اردشیر و مؤلف عرض کند کہ (دار شدی سمرقندی) آسمان تخت آن	مرکب اضافی است و بقول بعض معاصرین تخت را بتارک بر بند چرخ دست پیش این شد
عجم این نو مخصوص بود بادربار اردشیر کہ چون بر زمین بند چین و (اردو) تخت کو سر	او بر تخت جلوس می کرد و ناختمی شد (اردو) آنگون بر رکنا تخت کی تعلیم کرنا۔
ایک خاص رک یا بجے کا نام تخت اردشیر ہے تخت تخت بخشیدن استعمال۔ صاحب آصفی	کہ رو بر و گایا اور بجایا تھا۔ مذکر۔
تخت بیاز و نہادون اصطلاحی کند کہ عطا کردن شاهی و حکومت باشد از نظامی	بقول صاحب آصفی تخت نہادون بمعنی بار کردن (در انخانہ کہ بود امروز تختش و بجای
تخت مؤلف عرض کند کہ بمعنی قائم کردن خانہ بخشیدن تختش و (اردو) تخت نہادون	تخت بہ زور بازو (حافظ شیراز) مالک کرنا حکومت عطا کرنا۔
حافیت نہ پیشکر گرفته ایم و ماتحت سلطنت تخت برداشتن استعمال۔ صاحب	نہ بیاز نہادہ ایم و (اردو) زور بازو آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
سے تخت قائم کرنا۔ جنگ کر کے پادشاہت عرض کند کہ حامل تخت شدن و حاکمیت و طاقت	

کردن (حسن غرضی) خورشید که زهره نشست مردان مخصوص باشد مؤلف عرض کند تحت او بر دوار و همنام تریچه تاج بر سر دارد که معنی اول اسم فاعل ترکیبی است و کنایه از پادشاه (ارو) خدمت کرنا - اطاعت کرنا - پادشاه زترین و ریشمی قیمتی که بر تخت شاهان می نشست تحت بسته اصطلاح - صاحب روزگار که ترانیدند و معنی دوم حصه مکانی را نام است بجمله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که دیوارهای تخت دوار برای علیحدگی مقام از بعضی صندوق مقفل است مؤلف این و زمان و بدین معنی اسم مفعول ترکیبی است - کند که مرکب توصیفی است و این تصرف تحت (ارو) (۱۱) زترین و ریشمی قیمتی که پادشاه عجل است که تحت را بعضی صندوق مقفل است تحت شاهی پادشاه یا جاتا مقفل مذکر (۲) مکان و اشاره این معنی ششم تحت مذکور (ارو) کاوه حصه جو تختگی کی دیوار سه مردون که لئے مقفل صندوق - بند صندوق - صندوق بسته جدا کیا گیا ہو - مذکر - تحت تریاک اصطلاح - بقول بحر عروج پوششی باشد از نقشه (ملاحظه در جلوسیه) نقشه تریاک مؤلف عرض کند که دیگر کسی از آورده) اگر متضاد فرمان تحت پوشش از محققین زبانندان و اهل زبان ذکر این نکرد دارائی سفیدی بود به آب جواهر الوان چون مرکب اضافی است و کنایه موافق قیاس - شال گلبنی گوناگون می نمود به صاحب فارسیان گویند (وماغت تحت نیست) معنی سواء التبیل این را ابو خدیجه چهارم عرب و ماغت بلند نیست و ازین بلندی دماغ معنی گفته می فرماید که (۲) معنی مکانی که از خانه برآید عام عالی دماغی مراد است و معنی خاص عروج	کردن (حسن غرضی) خورشید که زهره نشست مردان مخصوص باشد مؤلف عرض کند تحت او بر دوار و همنام تریچه تاج بر سر دارد که معنی اول اسم فاعل ترکیبی است و کنایه از پادشاه (ارو) خدمت کرنا - اطاعت کرنا - پادشاه زترین و ریشمی قیمتی که بر تخت شاهان می نشست تحت بسته اصطلاح - صاحب روزگار که ترانیدند و معنی دوم حصه مکانی را نام است بجمله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که دیوارهای تخت دوار برای علیحدگی مقام از بعضی صندوق مقفل است مؤلف این و زمان و بدین معنی اسم مفعول ترکیبی است - کند که مرکب توصیفی است و این تصرف تحت (ارو) (۱۱) زترین و ریشمی قیمتی که پادشاه عجل است که تحت را بعضی صندوق مقفل است تحت شاهی پادشاه یا جاتا مقفل مذکر (۲) مکان و اشاره این معنی ششم تحت مذکور (ارو) کاوه حصه جو تختگی کی دیوار سه مردون که لئے مقفل صندوق - بند صندوق - صندوق بسته جدا کیا گیا ہو - مذکر - تحت تریاک اصطلاح - بقول بحر عروج پوششی باشد از نقشه (ملاحظه در جلوسیه) نقشه تریاک مؤلف عرض کند که دیگر کسی از آورده) اگر متضاد فرمان تحت پوشش از محققین زبانندان و اهل زبان ذکر این نکرد دارائی سفیدی بود به آب جواهر الوان چون مرکب اضافی است و کنایه موافق قیاس - شال گلبنی گوناگون می نمود به صاحب فارسیان گویند (وماغت تحت نیست) معنی سواء التبیل این را ابو خدیجه چهارم عرب و ماغت بلند نیست و ازین بلندی دماغ معنی گفته می فرماید که (۲) معنی مکانی که از خانه برآید عام عالی دماغی مراد است و معنی خاص عروج

نشته چنانکه تاثیر در کلام خود استعمال کرده نقش و صورت های غریب در آن نقش کرده گویند بر بالگاه
بر بعضی چهارم تخت (کرده ایم و همین را خان استون هائی که هنوز بعضی از آنها بر پاست و چهره
آرزو در اینجا به تعریف خوشی نوشته که اشرف از طول دار و عمارت نشست گاه جمشید بوده.
آن همه را اینجا کرده ایم پس بطریق معنی چهارم تخت و آن را چهل ستون می نامیده اند هر ستونی از
عروج نشسته را (تخت تریاک) گفتنی توان سه پاره سنگ سفید بوده و چنان متصل است
که موافق قیاس است (ارو) عربی نشته که بدقت نظر در آن پیدائی شود و بران نگهها
تخت جمشید اصطلاح بقول ناصر از صلب چنان نقاریها کرده اند که بر چوب نتوان
آثار قیم باستان ایران است که در شهر قزوین و صور جا نوران غریب بر سنگها در کمال خوبی
که استخر می نامیدند و اکنون بر قلعه خراب و نامی استادی ساخته اند و صورت جمشید را در چند جا
که این از آن نماده ساخته شده همچی از بیان آن بطورهای مختلف برنگ منقوش و منقوش کرده اند
آثار اینجا جمشید بیای کوهی و که ساخته شده و از کوه معلوم می شود که جمشید با مخرج آتش در برابر جمشید
سنگ سیاه بنیاد نهاده و طرف شرقی آن کوه ایستاده بقانون خود عبادت می کند و در روستای
پیوسته و سه طرف دیگر بجانب صحرائی وسیع کشاف کمانی دارد و بالای سرش شکل شتر و گاو گشته
است ارتفاع سطح آن که قریب سی گز سنگها و در بعضی جا صورت جمشید است که بدستی شاخ
که در اینجا بکار رفته بطول دوازده گز است و از گردن گرفته و بدستی خنجر شکم آن فرو برده و در
و در طرف این دکه و راه که در میان دار پلکه سندی و گاو و عراده و شتر و اسب که بار قبط
است سنگهای عربی و طویل در آن انداخته می برند کشیده اند و شکل دانه غریب کشیده اند

که باین هیئت جانوری دیده و شنیده گردید و مذکر جمشید کاوار السلطنت -
خانه دوران حوالی برکوه ساخته یعنی سنگ را از **تخت حاسبان** اصطلاح بقول بهار و
کعبه زردشت بوده بعد از جمشید پادشایان رشیدی و انداخته را گویند که محاسبان خاک بران
فرس آن بنار ازینیت و وسعت داده عزیزان ریخته بمیل آهنبین یا چوبی حساب بران نویسد
همای چهره آزاد و در انجامی زیست چون اسکندر (خاقانی ست) از خاک پای مردان کن چو تخت حاسبان
ایران بگرفت از عداوتی که داشت نخواست تاجت و مؤلف عرض کند که مرکب اضافی
که چنین آثاری بزرگ از ملوک ایران بماند خست است (ار و و) اس تحت کا نام به پس پر
و ضرب کردن آن امر کرد و هنوز سیزده مناره از محاسب می بجا که کثیری یا و به که کثرت به
چهل ستون آن بر پاست می فرماید که قوی و اینجا اس بر حساب گفته مین - مذکر -
شبی توقف افتاد و اشعار عبرت انگیز منظم شد **تخت حساب** اصطلاح بقول اندو
زیر که شهری که بیت و پنج میل طول آن بوده غیاث بنجائ تخت ایست که بران خاک انداخته
که تخت جمشید دوران است و اکنون بجز این احیا نقوش حساب طالع درست کنند مؤلف عرض
از ان شهر اثری باقی نمانده است و برخی نوشته اند که مرکب اضافی و مرادف همان تخت حاسبان
این شهر از حد حرک الی نهایت راجع و چهارم (ار و و) دیکو تخت حاسبان -
فرسخ طولاً و ده فرسخ عرضاً بوده و الله اعلم - **تخت حیران** اصطلاح بقول بهار و بحر
مؤلف عرض کند که مرکب اضافی است یعنی نام کوه در حوالی تفت که جانی است و ریزه
دار السلطنت جمشید (ار و و) تخت جمشید (محسن تاثیر) از لاله و گل چو طفل سحر و بابا

یشتہ خرم و قرص و نور کہ برآمدی از کوه نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان	بود و تخت مخفف تخت (اردو) و کتیبت نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان
نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان	نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان نور او برآمد و هر جا جایی است تا بخشان

این موضوع نیز پیوست (ارو) تخت و او در روان من پوز چون فرهاد مزدورم نه چون مجنون
 یک پہاڑ کا نام ہے جو حوالی تفت میں واقع ہے ^{نیکر} زمیندارم پوز ذکر معنی اول و دوم ہم کر دے
 تخت روان اصطلاح بقول برہان ^{نیکر} دستان آرد ز دور سراج ذکر معنی اول و دوم
 جامع و بحر مؤید (۱) کنایہ از آسمان (۲) سوم کردہ گوید کہ صاحب برہان ذکر معنی
 تخت حضرت سلیمان (۳) اسپ روندہ ^{نیکر} چہارم ہم کردہ و ذکر معنی ہشتم می طراز ذکر
 خوش راہ (۴) چہار ستارہ نعش از نباتات ^{نیکر} این پنج خصوص پادشایان ہند است و شہا
 التمش صاحب ہر شیدی معنی چہارم را تہک ^{نیکر} دیگر ہزارند و تفت عرض کند کہ مرکب تصحیح
 کردہ صاحب نامہ صری و در لطافت متفق با شہید ^{نیکر} است و بہر معانی کنایہ لطیف (ارو)
 صاحب سواہ النبیل (تخت روان) را کہ بہ طاعت ^{نیکر} (۱) دیگر آسمان ذکر (۲) دیگر تخت سلیمان
 حاکمی سوم است مقرب تخت روان گوید کہ بعضی ذکر (۳) و گھوڑا جس کی حال بہ شکار ^{نیکر}
 (۵) قسمی از ہر وہ کہ زبان از آن پوز نہ شہید ^{نیکر} (۴) نبات التمش کے چار ستارے تاکہ
 سوار شوند و (۶) نوعی از سواری است کہ سوار (۷) عماری یونٹ ۱۶ و ہر وہ دار تخت
 را زبان نشاند و (۸) جملہ را نیز گویند بہر جس پر اہل عجم دھن کو سوار کرتے ہیں (۹) تخت
 کہ یہ کہ (۱۰) تختی کہ در سواری پادشایان شاہ کا وہ پٹنگ جسکو سوار ^{نیکر} سے آراستہ کرتے ہیں
 کہ بہر کہ ہار ان بروش بہ دارند و در جس کو فارسیوں نے جملہ عربی کہا ہے وہ
 ولایت بہر و شہر را چہار ہوا تعبیر کہند ^{نیکر} وہ تخت جس پر پادشاہ سوار ہوتے ہیں اور
 (سیر فرشتہ) شہ اتقاہیم فخرم بخود تخت ^{نیکر} ہند میں اسکو کہا را اٹھاتے ہیں اور شہنشاہ

و نئون کے درمیان لٹکایا جاتا ہے۔ صاحب	تخت زون مصدر اصطلاحی۔ بقول بہا
نصفیہ نے تخت روان پر فرمایا ہے۔ فارسی۔ مگر	بعضی تخت گستر دن (خواجہ شیراز سے) تخت
ہوا دار۔ وہ تخت جس پر پادشاہ سوار ہو کر نکلتا ہے	زربین زو است گل بچن و راج چون لعل آتشین
تخت روندہ اصطلاح۔ بقول بہا	دریاب و (ظہوری سے) عشق جانیکہ تخت
کنایہ از آسمان و تخت سلیمان و اسب خوش	قد رزند و عقل را پایہ تعلقت نیست و مؤلف
رقار۔ صاحب بحر اتفاق بہا شتر ہم گوید	عرض کند کہ موافق قیاس است (ارو) تخت بچنا
صاحبان جامع و ناصری و بہارین را مراد	تخت شان استعمال۔ صاحب آصفی
تخت روان گفتہ مؤلف عرض کند کہ	مذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند
توصیفی است کہ آن مرکب از اسم حال است	کہ مقابل (تاج دہ) اسم فاعل ترکیبی است یعنی
تاج دہ مرکب از اسم فاعل (خواجہ نظامی سے)	تخت و تاج حاصل کنندہ و تخت و تاج دیگر ہے
بغیر وز رائی شہ نیک بخت و بہ تخت روندہ	زائل کنندہ (خسرو سے) اگرچہ کہ سلطان چاہا
بر آمد ز تخت و روندہ کی تخت شاہنشہی	بلکہ و تاج دہ و تخت نام بلکہ و دار
کو نشینندہ از پویہ بی گاہی و سبق بردہ از آہونا	تخت و تاج حاصل کرنے والا اور کسی اور سے
در شتاب و بگرمی چو آتش بہ نرمی چو آب و خان	زائل کرنے والا۔
آر زود در سراج این را مخصوص کند باہر سے معنی	تخت سراج اصطلاح۔ بقول بہا
اول الذکر تخت روان و خیال ما شامل بہرہ	بحر و بہار بفتح سین بی نقطہ و رای قرشت پاف
معانی (ارو) و تخت روان۔	کشیدہ بحیم زدہ نام مدرسہ شیخ ابواسحق کا

ست گویند شیخ در آن مدرسه چراغی بدست خود که یک ذره آن مثل چراغ دایما روشن باشد
 روشن کرده اند و اکنون چهار صد سال زیاده (ار و و) (۱۱) شمعدان - مذکر (۲۱) شیخ ابوالفتح
 بر آن شد آن چراغ همچنان افروخته است صاحب کار زرونی کا قاتم کیا بود در سه تخت سراج
 رشیدی گوید که این چراغ تا چهار صد سال روشن موسوم تھا - مذکر -
 بود و خان آرزو در سراج بزرگ معنی بالاحی فرماید (الف) تخت سلیمان استعمال بقول
 که اگر همان چراغ هیات مجموعی است از کرامات (ب) تخت سلیمانی بهار الف نام کو
 آن شیخ بزرگوار است و اگر چراغ همان است و در وسط کشمیر که تخت حضرت سلیمان در آنجا
 و روغن و قندیش از تمامی نوکرده باشند از فرو و آمده و الحال مردم برای زیارت آن می
 برکات شیخ است (قدس سره الغریز) مؤلف و بختی که حضرت سلیمان بر آن نشسته در میوه می
 عرض کند که ما شاء الله چه خوش تحقیق صاحب (محمد قلی سلیم) این مجموع مرغ دایمانیت
 سراج الکلمات است نسبت تخت سراج نمی داند در کوی عشق پو آخر این صیاد بر تخت سلیمانی
 که مرکب اضافی است یعنی اول (۱۱) این کبنایه که صاحب اند نقلش بر داشته مؤلف عرض کند
 مقبول شمعدان توان گرفت و معنی مجازی این که الف مرکب اضافی است یعنی تحقیق تختی که سلیمان
 (۲) نام مدرسه مذکور و اگر وجود چراغ تا بحال بر آن می نشست و در میوه پر واز می کرد و ب
 یا تا چهار صد سال در آن باشد که راستی نیست بلکه مرکب توصیفی به یای نسبت یعنی منسوب به تخت
 نشان حکمت شیخ است که از قلندریدیم ساخته سلیمان و کنایه از کوه مذکور و جا دارد که هر دو
 باشد و ریڈیم بلال هندی لغت انگلیسی است گو بعضی دوم باشد و معنی اول را خصوصیت است

باب سیم در اثبات ہر دو محققین بالابر قواعد فرس	بہ اینہا چنانکہ گویند یا ایون فلانی تخت شدہ (محمد
توجہ نہ نگاشتنہ اند و معانی بیان کردہ شان محکوم علی سلیم	گل از بہتان کشیدہ نسوی اورخت
شفاق سند استمال معنی اول می باشیم کہ معاصرین	تفاوت را در و تریاک بر تخت ہ (ملہوزی)
عجم ازین سبکت و محققین زبانندان دابل زبان	این نقشہ کسی کہ یافت صاحب تخت است ہ
ہم الف را بمعنی اول ترک کردہ اند (ارو)	بر نرم دلان جدائی او سخت است ہ شاہنشہ
صاحب اصغیر نے دو وزن کے مقابلہ میں لکھا ہے	نقشہ ہ اگر نیست چرا ہ گویند کہ ہے فلونیہ بر تخت
فارسی اسم مذکر ۱۱ ایک پہاڑ کا نام جو کہ	و بد کرج می فرماید کہ چاق شدن دماغ از نشہ و
کشمیر میں واقع ہے۔ لوگون کا خیال ہے کہ یہاں	مطلق رسیدن دماغ (میرزا حسن تاثیر) چو
حضرت سلیمان کا تخت پتیر تھا (۲) وہ تخت	نیت تخت دماغ سخن گو تا تاثیر ہ کہ شاہ بیت
جس پر حضرت سلیمان علیہ السلام بیٹھا کرتے	بلند تو باب اورنگ است ہ صاحب اندر ہ
تھے) اگر آپ کے بیان کو دو وزن کے متعلق الف و	الف و ب اسناد ذیل آورده (میرزا عبد الغنی
نشر تب قرار دین تو ہماری تعریف سے ملوث قبول	ہ نوشتم تا شراب از عیش دوران بی
ہے یعنی الف و ب دوسو و ب بمعنی اول۔	نصیب ہم ہ دماغ تخت در وقتی کہ شد اورنگ
الف تخت شد (۱) ایون	مصادر نسیم ہ (اسمعیل ایما) از محتسب نایم
ب) تخت شدن تریاک	اصطلاحی مانندی کشان باک ہ واریم پادشاہی چون تخت
ج) تخت شدن دماغ	بہار بکر گشت تریاک ہ مؤلف عرض کند کہ ہر سہ سند
الف و ب گوید کہ کنایہ از کمال نشہ مند شدن	بہار بکار ہر سہ مصدر بنی خورد و سند اسمعیل ایما

این نوای خاص برای تخت بود که غیر از دربار اسم مذکر. اس تحت کا جسے شاہ جهان نے اپنے جائی دیگر نواخته نمی شد (اردو) الف وب ایجا ذی سے چہ کر ڈر روپیہ لگا کر بنوایا تھا اسکے (۱) تخت کچھیر و (۲) ایک خاص راگ جو اوپر ایک مربع مور پیکہ پھیلائے ہوئے کھرا اس تخت کے لگے دربار شاہی می گایا جاتا تھا۔ اس تخت کو شہ آئین ہندوستان سے تخت طاؤسی اصطلاح بقول بہار و نادر شاہ لوٹ کر لیگیا۔	اسم مذکر۔ اس تحت کا جسے شاہ جهان نے اپنے جائی دیگر نواخته نمی شد (اردو) الف وب ایجا ذی سے چہ کر ڈر روپیہ لگا کر بنوایا تھا اسکے (۱) تخت کچھیر و (۲) ایک خاص راگ جو اوپر ایک مربع مور پیکہ پھیلائے ہوئے کھرا اس تخت کے لگے دربار شاہی می گایا جاتا تھا۔ اس تخت کو شہ آئین ہندوستان سے تخت طاؤسی اصطلاح بقول بہار و نادر شاہ لوٹ کر لیگیا۔
اسم مذکر۔ اس تحت کا جسے شاہ جهان نے اپنے جائی دیگر نواخته نمی شد (اردو) الف وب ایجا ذی سے چہ کر ڈر روپیہ لگا کر بنوایا تھا اسکے (۱) تخت کچھیر و (۲) ایک خاص راگ جو اوپر ایک مربع مور پیکہ پھیلائے ہوئے کھرا اس تخت کے لگے دربار شاہی می گایا جاتا تھا۔ اس تخت کو شہ آئین ہندوستان سے تخت طاؤسی اصطلاح بقول بہار و نادر شاہ لوٹ کر لیگیا۔	اسم مذکر۔ اس تحت کا جسے شاہ جهان نے اپنے جائی دیگر نواخته نمی شد (اردو) الف وب ایجا ذی سے چہ کر ڈر روپیہ لگا کر بنوایا تھا اسکے (۱) تخت کچھیر و (۲) ایک خاص راگ جو اوپر ایک مربع مور پیکہ پھیلائے ہوئے کھرا اس تخت کے لگے دربار شاہی می گایا جاتا تھا۔ اس تخت کو شہ آئین ہندوستان سے تخت طاؤسی اصطلاح بقول بہار و نادر شاہ لوٹ کر لیگیا۔

جاسے ستر عورت۔ اندام نہانی۔

سندی کہ از معرے میثا پوری آورده برای الضا

تخت فیروزہ اصطلاح بقول برہان و

است کہ مرادف (تخت کشیدن) باشد (۵)

بحر و بہار و (ناصری در طغات) و جامع (۱) کتاب

ابریغشا ندھی از شاخا گنج درم کی بادکشاید می

از آسمان و (۲) تخت کچیسر و رانیز گویند مؤلف

در باغها تخت حریر کی (اردو) و دیکھو تخت کشیدن

عرض کند کہ مرکب اضافی است (اردو) (۱)

تخت کشیدن مصدر اصطلاحی بقول برہان

دیکھو آسمان (۲) کچیسر و کا تخت۔ مذکر۔

و بحر و اتند بمعنی تخت گزیدن (میر معری ۵)

تخت قباد استعمال بمعنی تخت شاہ قباد وقت آن آمد کہ فرمائی کشیدن بادیاد پخت

یا تخت پادشاہ عظیم الشان (مہوری ۵) خواہ از یرگلستان و رخت زیر لالہ زار کی مؤلف

سری نہاد و روزی بر آتش کی گزیری پای عرض کند کہ موافق قیاس است کہ کشیدن بمعنی دراز

بختم تخت قباد باشد مؤلف عرض کند کہ گزیدن می آید (اردو) تخت بچانہ قائم کرنا

اضافی است کہ قباد بالضم نام کی از پادشاہان (الف) تخت کے استعمال صاحبان

کیان و نام پدر نوشیروان و پیر پادشاہ عظیم الشان (ب) تخت کچیسر و رشیدی و سراج

را گویند (اردو) تخت قباد ترکیب فارسی بر (ب) گویند کہ گنایہ از آسمان است مؤلف

عرض کند کہ الف مخفف ب و ہر دو بمعنی نہانی

کہہ سکتے ہیں۔ مذکر۔

(الف) تخت کشادہ مصدر اصطلاحی مرکب اضافی و ب بقول محققین بالامعنی آ

(ب) تخت کشودن صاحب آصفی ذکر گرفتن خلاف قیاس تخت فیروزہ بمعنی تخت کچیسر

ب کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ و آسمان بجایش گذشت صاحب رشیدی ب

تحت تعریف (تحت فیروزه) قائم کرده تسامح اهل زبان ازین ساکت اند و معاصرین عجم هم از کاتبین وادعطف را ترک کرده و خرب تعریف شد و معنی اول بی خبر (اردو) و دیگر تحت خانه - خان آرزو در سراج از همین کتاب رشیدی سنگ (الف) تحت گرفتن استعمال - صاحب فوزه (اردو) کبخر و کا تحت - مذکر - (ب) تحت گیر	تحتگاه استعمال بقول (۱) نام قهوه خانه کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی ایست در صفایان - بهار گوید که (۲) مرادف تحت خانه معنی مقام تحت و معنی اول هم زمین صادق دست غیب (۳) اگر دو چون شوق از تحت تحت سلیمان بی صاحبان بحر و بهار خضر را هست بی بنیاد راه تختگاه است و وارسته و اند نسبت بگویند که معنی پادشاه است بر معنی اول قانع و سنبه بالا را استعاق و اند با و مای گوئیم که اسم فاعل تکیلی است (مطامی صاحب فدائی که یکی از علمای معاصر عجم بود ذکر (۴) سپه راند را اینجا تحت و سریر بی که بنیاد معنی اول نکرده و نسبت معنی دوم گوید که شهری را آن تحت را تحت گیر (اردو) الف تحت گویند که پادشاه یک کشور در اینجا بود و باش می نماند حاصل کرنا - (ب) پادشاه - مذکر - به ترکیب و از آن رو که آن شهر آرایش جای تخت شاهی خارجی تحت گیر کعبه سکتی من - است آن را تختگاه و پای تخت نیز می نامند و عرض کند که مانند بالا را استعاق معنی دوم نیم و برای معنی اول شاق سند دیگری باشیم که محققین اضافی (ظهوری) ننیدهند به پروانه پان

شب پوشی کہ شمع بجت لگن نہ آید (اردو) بقول آصفیہ مؤنث۔ ایک اونچا بڑا کھلا ہوا وہ شمع دان جس کے نیچے لگن ہو۔	شب پوشی کہ شمع بجت لگن نہ آید (اردو) بقول آصفیہ مؤنث۔ ایک اونچا بڑا کھلا ہوا وہ شمع دان جس کے نیچے لگن ہو۔
تخت محاسبان شود بقول اند باغ میں چاندنی کی بہار دیکھنے کے واسطے بادستہ بجوالہ مؤید۔ اسی خاک بر سر افتد و گریہ آلود شود ہن صحن چو ترے کے آگے جو بیچ میں نکلا ہوا چو ترہ	تخت محاسبان شود بقول اند باغ میں چاندنی کی بہار دیکھنے کے واسطے بادستہ بجوالہ مؤید۔ اسی خاک بر سر افتد و گریہ آلود شود ہن صحن چو ترے کے آگے جو بیچ میں نکلا ہوا چو ترہ
و صاحب مؤید بجوالہ قنیہ این را آورده مؤلف ہوتا ہے (نصیر) شوق گر قلیان کشی کا شہ	و صاحب مؤید بجوالہ قنیہ این را آورده مؤلف ہوتا ہے (نصیر) شوق گر قلیان کشی کا شہ
عرض کند کہ یکی از معاصرین عجم گوید کہ تخت محاسبان تو ہتہابی پہ بیٹھتا ہے مرے سلطان خوابان شب	عرض کند کہ یکی از معاصرین عجم گوید کہ تخت محاسبان تو ہتہابی پہ بیٹھتا ہے مرے سلطان خوابان شب
تختی را گویند کہ خاک بران گسترده از قلم میل آہنی کو کر و فرسیت و	تختی را گویند کہ خاک بران گسترده از قلم میل آہنی کو کر و فرسیت و
کار گیرند فارسیان چون کسی را نفرین کنند و دعا تخت میل اصطلاح بقول بہار بخشہ	کار گیرند فارسیان چون کسی را نفرین کنند و دعا تخت میل اصطلاح بقول بہار بخشہ
بد ہند گویند کہ تخت محاسبان شود یعنی بر سرست و بقول بحر بخشہ محاسبان کہ خاک بران ریختہ میل	بد ہند گویند کہ تخت محاسبان شود یعنی بر سرست و بقول بحر بخشہ محاسبان کہ خاک بران ریختہ میل
خاک افتد و برباد شود و در خاک رود (اردو) آہنی یا چوبی حساب بران نویسند۔ صاحب شہ	خاک افتد و برباد شود و در خاک رود (اردو) آہنی یا چوبی حساب بران نویسند۔ صاحب شہ
مٹی میں ملے۔ خاک پڑے۔ ہم ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ مرادف	مٹی میں ملے۔ خاک پڑے۔ ہم ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ مرادف
تخت ہتہابی اصطلاح بقول بحر و بہار تخت محاسبان است (اردو) دیکھو تخت	تخت ہتہابی اصطلاح بقول بحر و بہار تخت محاسبان است (اردو) دیکھو تخت
واند چو ترہ کہ برای سیر ہتہاب سازند و تنہا	واند چو ترہ کہ برای سیر ہتہاب سازند و تنہا
تخت ہتہابی و ماہتہابی نیز گویند (میر عیدی) در سراج کنایہ از آسمان مؤلف	تخت ہتہابی و ماہتہابی نیز گویند (میر عیدی) در سراج کنایہ از آسمان مؤلف
تخت ہتہابی جو خش کہ مرعج شدہ است پورج عرض کند کہ مرکب اضافی و موافق قیاس	تخت ہتہابی جو خش کہ مرعج شدہ است پورج عرض کند کہ مرکب اضافی و موافق قیاس
مسکون زمین را خلف اولاد است مؤلف است و تختہ میا کہ بہمین معنی می آید مرید علیہ	مسکون زمین را خلف اولاد است مؤلف است و تختہ میا کہ بہمین معنی می آید مرید علیہ
عرض کند کہ مرکب توصیفی (اردو) ہتہابی۔ آنست (اردو) دیکھو آسمان۔ مذکر۔	عرض کند کہ مرکب توصیفی (اردو) ہتہابی۔ آنست (اردو) دیکھو آسمان۔ مذکر۔

تخت نشین | بالضم مصدر یست محضت توضع که اشاره این بر اسم معمول این می آید یعنی ادا کردن قرض و دین و امانت بآستان و صراحت ماخذ بر توضع کنیم اگر چه توضع بر معانی متعدده مستعمل و لیکن این بمعنی محضت مخصوص شد باین معنی بالا (ار دو) ادا کردن قرض بویا امانت.

تخت نشین | اصطلاح بقول اندک و **تخت نشینی** | اصطلاح بقول فدائی که یکی از بزرگ از عالم شد نشین مؤلف عرض کند که اسم علمای معاصر عجم بود و زیست که پادشاه تازه فاعل ترکیبی است بمعنی نشینده بر تخت و کنایه از بر تخت می نشیند (جلوس سلطنت) و نشست خشن پادشاه صاحب جهانگیری در ملحات ذکر جمع این مؤلف عرض کند که بیای مصدری موافق تخت نشینان کرده (ار دو) تخت نشین بزرگ قیاس (ار دو) تخت نشینی بقول آصفیه خانی **تخت نشینان خاک** | اصطلاح بقول بر اسم مؤنث - راجع ملک - راجع گدی تخت سلطنت و بحر و مؤید (۱) کنایه از پادشاهان و (۲) از پادشاهان - (حاصل بالمصدر) -

و (۳) اهل سلوک و (۴) ساکنان زمین - صاحب **تخت نهادن** | مصدر اصطلاحی بقول جامع و رشیدی و سراج معنی چهارم را ترک کرده چهار بمعنی گسترده و بصله بر کنایه از بار کردن مؤلف عرض کند که معنی چهارم قریب بمعنی حقیقی تخت (خواجہ شیراز ۵) مالک عافیت نه که تشبیه خاک را بر تخت آورده و بمعنی اقل کنایه به شکر گرفته ایم و تخت سلطنت نه به یاز و نه نام غیر مطبوع و معانی دوم و سوم موافق قیاس (۱) خواجہ نظامی ۵) چوب بر پشت پیلان نهم (ار دو) (۱) شاه - مذکر (۲) ارواح - مؤنث تخت حاج و زمیند وستان آوردنم خراج و (۳) اهل سلوک (۴) زمین پر پیچیده و الے - صاحب بحر بر تخت گسترده قانع مؤلف غرض

الفاق و اریم با او هیچ فرق در هر دو معنی بالا نیست بدون سندا استعمال تسلیم نه کنیم معاصرین عجم هم بر زبان ندارند و این را غلط پندارند (۱) و (۲) تحت و رستبن مصدر اصطلاحی بقول کامیاب هونا نیک بخت هونا - بدائی که یکی از علمای معاصر عجم بود یعنی کامیاب و (۳) تحت و رخت اصطلاح - بقول ناز یک بخت شدن است در کاری مؤلف عرض بجوایه سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار معنی نزد که موافق قیاس قیت خیال و اریم که اصل این پلنگ و (فرش آن یعنی بالین) مؤلف (تخت در رستبن) به دال مهمله باشد غلطی کتابت و عرض کند که و افق قیاس است (۱) و (۲) و (۳) تا ح محقق این را به او چهارم قائم کرد و بای پلنگ او بجهونا -	تخت و رستبن مصدر اصطلاحی بقول کامیاب هونا نیک بخت هونا - بدائی که یکی از علمای معاصر عجم بود یعنی کامیاب و (۳) تحت و رخت اصطلاح - بقول ناز یک بخت شدن است در کاری مؤلف عرض بجوایه سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار معنی نزد که موافق قیاس قیت خیال و اریم که اصل این پلنگ و (فرش آن یعنی بالین) مؤلف (تخت در رستبن) به دال مهمله باشد غلطی کتابت و عرض کند که و افق قیاس است (۱) و (۲) و (۳) تا ح محقق این را به او چهارم قائم کرد و بای پلنگ او بجهونا -
تخت بقول برهان لضم اول و فتح ثالث (۱) مخفف توخته که معنی ادا کرده و گذارده باشد اعم از قرض و دین و امانت و نماز - صاحب جامع بزرگ معنی اول گوید که (۲) بقضتین معروف بهار بذیل تخت - گذارین کرده گوید که همین اصل است و تخت مخفف این معنی ووش جان آرزو در سراج بر معنی اول قناعت کرده - صاحب روزنامه بجوایه سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که (۳) فرش سنگ باشد - صاحب فدائی که یکی از علمای معاصر عجم بود بصراحت معنی دوم گوید که پیرا چوب پیرا گویند و آن در کتری از جاها و کارهاست که انبار باشد و (۴) نیز عجم آن چوب یا چارچوب ایست که مرده را بران نهاده بگورستان می برند می فرماید که تازیان هم این را تنج گویند مؤلف عرض کند که معنی اول اسم مفعول شستن است که گذشت و معنی دوم اسم جامد فارسی زبان و معنی چاک مجاز همین معنی دوم و معنی سوم ایجا و معاصرین عجم و ما این را هم اسم جامد دانیم و مجاز معنی دوم که	تخت بقول برهان لضم اول و فتح ثالث (۱) مخفف توخته که معنی ادا کرده و گذارده باشد اعم از قرض و دین و امانت و نماز - صاحب جامع بزرگ معنی اول گوید که (۲) بقضتین معروف بهار بذیل تخت - گذارین کرده گوید که همین اصل است و تخت مخفف این معنی ووش جان آرزو در سراج بر معنی اول قناعت کرده - صاحب روزنامه بجوایه سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که (۳) فرش سنگ باشد - صاحب فدائی که یکی از علمای معاصر عجم بود بصراحت معنی دوم گوید که پیرا چوب پیرا گویند و آن در کتری از جاها و کارهاست که انبار باشد و (۴) نیز عجم آن چوب یا چارچوب ایست که مرده را بران نهاده بگورستان می برند می فرماید که تازیان هم این را تنج گویند مؤلف عرض کند که معنی اول اسم مفعول شستن است که گذشت و معنی دوم اسم جامد فارسی زبان و معنی چاک مجاز همین معنی دوم و معنی سوم ایجا و معاصرین عجم و ما این را هم اسم جامد دانیم و مجاز معنی دوم که

فرش سنگ ہم در عرض طول مثل تختہ می باشد (اردو) (۱) ادا کیا ہوا (۲) تختہ بقول آصفیہ فارسی اسم نذر۔ پٹرا لکڑی کا سطح چوڑا چارہوا لکڑا۔ پارچہ چوب (۳) فرش سنگ نذر۔ (۴) جنازہ بقول آصفیہ تختہ تابوت نذر۔

تختہ آسیا اصطلاح بقول ملحقات برہان البضم نمبر ۷ و فتح رای مہملہ باشد مؤلف عرض و بحر (۱) چوبی کہ آہن گا و برابران نصب کنند کہ مرکب اضافی است و استریش بمعنی آہن بہجت شیار کردن زمین مؤلف عرض کنند کہ آہن گا و بجایش گذشت باجملہ این مرادف ما باعتبار ہر دو محققین معنی بالا را ذکر کردہ ایم همان (تختہ آسیا) بمعنی اول اوست صاحب و این معنی برخلاف قیاس و محارز معنی دوم گیریم مؤید مہرحت فرید کنند کہ ہندی آن را اہل نامند و (۲) تختہ کہ آسیا بران قائم کنند مرکب اضافی و استریش را پہال (اردو) دیکھو تختہ آسیا است (اردو) (۱) وہ لکڑی یا تختہ جس پر کے پہلے معنے۔

تختہ اول اصطلاح بقول برہان و جامع آہن جہت قائم کرتے ہیں۔ دیکھو آہن جہت نذر۔ ہل بقول آصفیہ ہندی اسم نذر قلبہ و رشیدی و بحر و بہار و سراج (۱) کنا یہ از لوح زمین جوتے کا آلہ۔ دیکھو آماج کے تیسرے معنے محفوظ است و (۲) تختہ اطفال کہ بران الف (۲) وہ تختہ جس پر چکچی قائم کرتے ہیں نذر۔ و با و تا نویسند (خواجہ نظامی ۷) تختہ اول **تختہ استریش** اصطلاح بقول ملحقات برہان کہ قلم نقش بست یا برد محجوبہ احمد شہت مؤلف تختہ چوبی کہ گا و آہن را بدان محکم کنند بہجت عرض کنند کہ مرکب توصیفی و بہر دو معنی موافق قیاس شیار کردن زمین۔ صاحب بحر ہما بنش و گوید (اردو) (۱) لوح محفوظہ نمونہ (دیکھو اہم الکتاب)

(۲) تختی بقول آصفیہ - اردو - اسم مؤنث تختہ تختہ بر سر شکستن مصدر اصطلاحی -	مشتق - مؤلف عرض کرتا ہے - وہ چھوٹا سا تختہ بقول بہار و اتد بمعنی خراب و رسوا کردن جس پر کھڑا لگا کر لڑکوں کو الف باتا کی شق کے (محرقان سلیم) ہر جا کر شمشیر تعلیم سکند لئے دیا جاتا ہے جو شق کے بعد اسکی کھڑیا کو وہی شاگرد تختہ بر سر ستا دے (ساک یزدی) دیتے ہیں اور پھر نئی کھڑیا چڑھا کر کام کرتے ہیں (۵) خرد شمار کہ ماطرہ طوفان زائیم ہر تختہ تختہ بر داشتن از دکان مصدر بر سر شکستہ شورش مادر یار یا مؤلف عرض
اصطلاحی بقول بہار و بحرہ اند بمعنی واگرداں کہ ہر دو بند بالامتعلق بر صدر شکستید (حسین سنائی) تویرم ساز بعشرت کہ صبح با است نہ شکستن و فرق شکستن و شکستید بجایا فروش ہر پی صبح تو این تختہ از دکان برداشت می آید و این مصدر اصطلاحی مخصوص است از ہر مؤلف عرض کند کہ در ایران بچون دکن از اطفال زیر تعلیم کہ تختہ مشتق در دست دارند رسم است کہ در دکانہا از تختہ ہا می متعددہ بشمار و از ہر دو سند ہم اشارہ آن پیدا است اگر بر آ کہ چون خواهند دکان را بند کنند تختہ را قائم کرد غیر اطفال استعمال این شود آن را مجاز و انیم در وسط آن یک سیخ آہنی طویل بگذارند و در و تعمیر بیان کردہ بہار را نمی پسندیدیم ہمیں وسط آن قفل اندازند و چون خواهند کہ دکان عجم گویند کہ در استعمال این مصدر برای غیر اطفال را بکشاید تختہ ہا از جای خودش بردارند از ہم اشارہ مجازی اطفال دوران لازم است ہمیں عادت این اصطلاح قائم شد (اردو) (اردو) خراب کرنا - رسوا کرنا تختی میر پرتوڑنا سیخے کسی شریڑ کے کا تختی سے استاد پر حملہ کرنا دکان کھولنا -	دکان کھولنا -

(الف) تختہ بر سر کسی زدن	اصطلاحاً آنندش بکسر اول چنانکہ می آید و پائین بعض این
(ب) تختہ بر سر کسی شکستن	بہار ذکر آن خانہ پامی باشد معاصرین عجم ہمین نیز خانہ دار
کرده و لو ارستہ و بحر (ب) را آورده مؤلف	را چون بند باشد تختہ بند نام کردند نسبت الف
عرض کند کہ ماصحت معنی الف بر اصطلاح گذشتہ	عرض می شود کہ این مرادف (تختہ بندیدن) است
کرده و سب (ب) ہم ہمد را بخاند کور و خیال ما	کہ می آید صاحب آصفی بندید کہ این را مستند
ہم ہمان کہ گذشت (خواجہ آصفی ۵) لوح قبر	می کند آن ہم متعلق بہ (تختہ بندیدن) است
کہ می کند فریاد می زند تختہ بر سر استاد	(اردو) (الف) و کچھ تختہ بندیدن (ب)
(اردو) و کچھ تختہ بر سر شکستن	بندینیر مذکر وہ میر جس کے خانے بند چون
(الف) تختہ بستن	اصطلاحاً چنان (الف) تختہ بند اصطلاح بقول بہان
(ب) تختہ بستہ	اصفی ذکر الف کرد (۱) پارچہ را گویند کہ چون کسی را دست شکنند یا
از معنی ساکت و صاحب رہنما جو الہ سفر نامہ	از جاد بر رپ و تختہ بہان نصب کنند و آن را چوب
ناصر الدین شاہ قاجار ذکر (ب) کرده گوید کہ	را بران تختہ ہا و دست شکستہ پیچید و (۲) محبوس
بند میر مؤلف عرض کند کہ این تخت چوبی است	و در بند افتادہ را نیز گویند صاحب جامع می
کہ چہار پایہ دارد و بالای آن سطحی صاف و پاک	کہ دست شکستہ را بہ تختہ بستن و بمعنی محبوس
از تختہ ہای چوبی کہ اہل ولایت قریب نوشتہ	صاحب سروری در لطعات گوید کہ عضو شکستہ
کھا ر خط و کتابت و مطالعہ کتب و امثال آن	را گویند کہ تختہ بند کنند و کنایہ از جس کردن
بالای آن طعام گذاشتہ تناول می کنند کہ نیز	(انوری ۵) در احسان بگو کہ بند کنند و

دکان خود فرشی در بازار تخته بند است ..... (ب) تخته بند کردن (۱) بمعنی تعزیر دادن ..... (۲) بمعنی عام هم می آید یعنی چیزی ..... تخته بند کردن دکان که قبول بجزر یعنی (د) تخته بند گذاشتن دکان ..... (ه) زمین زلف او صد کاروان ..... (ج) باشد و بهار نایل الف ..... تخته بند گردانیدن را هم به همین معنی ..... فرمان عدم مزاحمت شراب (جلاجل راتخته بند ..... (۳) بمعنی مطلق بند کرده شده چنانکه بهار نایل گردانیدن (ار و و) الف (۱) پشی بقول ..... الف آورده (فقرة لانا نصیرای همدانی در خطبہ آصفیه هندی اسم مؤنث زخم بند و کپور	بواحسن را چو تخته بند کنند با صاحبان ناصری و ..... آرزو در سراج بر نقل قول محققین قانع صاحب ..... چند نسبت معنی دوم می نویسد که محبوب و کنایه ..... عرض کند که الف اسم فاعل ترکیبی است بمعنی اول ..... بر دست شکسته بالای پارچه های چوبین می چند (شوک ۵) ..... پشی و در انگلیسی بیاید سچ گویند و بمعنی دوم اسم لازم (ج) باشد و بهار نایل الف ..... تخته باو بر سبیل مجاز محبوب را هم نام است ..... الف آورده (فقرة لانا نصیرای همدانی در خطبہ آصفیه هندی اسم مؤنث زخم بند و کپور

چرخ زخم یا خند پر باند یا جاتا ہے۔ بندین مؤلف استعمال بقول بہادواند بضم بای عرض کرنا ہے کہ اگر نیکو یا نیک ہی ہے فارسی پل کہ از تختہ بابر خندق قلعہ سازند تا در (۲) تختہ بند غازی میں وہ شخص جو سزا کو قلعہ آند و رفت واقع شود (حکیم زلالی)	میں بند کیا گیا ہو ایران میں بعض خاص مجرمین قلعہ تھقہ وہاں کردہ تختہ پل پر درش زبان کو تختہ بندی کی سزا دینا تھی یعنی اون کو سید کر دہ یا مؤلف عرض کند کہ قلب اضافت کٹر کر کے دونوں جانب سے تختہ بند کر دیتے یا تختہ و این پل باشد کہ ہر وقت کہ خواہند بود تھے کہ وہ پل نہ سکے اور اسی حالت میں اسکی چرخ آہنی از رو یا خندق می بردارند و باز سوت واقع ہوتی تھی۔ قیدی مجبوس (۳) بند می گذارند (ار و و) تختہ کامل۔ مذکر۔
کیا ہوا (ب) (۱) انسان کو تختہ بند کرنا یعنی تختہ بندی کی سزا دینا۔ (۲) کسی اور چیز کو تختہ سے بند کرنا۔ (ج اور د) دکان کو بند کرنا کند کہ مراحت کافی مہدرانجا موجود (البوصیر نصیر ای بدخانی) باکلاء مذہب تختہ پوست (۵) بند کرنا۔ قید کرنا۔	تختہ بندیدن استعمال۔ مراد تختہ بستن شہر یا ریم و تاج و تخت اینست (ار و و) است کہ گذشت مؤلف عرض کند کہ تعریف و کچھ پوست تختہ۔
بستن و بندیدن بجائش مذکور و این معنی حقیقی کہ بستن چیزی بواسطہ تختہ یا ست و (تختہ بند) کہ گذشت تعلق دارد بہ بین (ار و و) تختہ باند روزی یا اگر خزانہ و لشکر نہ را خواهد بود	تختہ تابوت اصطلاح۔ بقول اندر (شیخ شیراز) تراہ تختہ تابوت ہم شد کہ بستن چیزی بواسطہ تختہ یا ست و (تختہ بند) کہ گذشت تعلق دارد بہ بین (ار و و) تختہ باند روزی یا اگر خزانہ و لشکر نہ را خواهد بود

مؤلف عرض کند کہ این همانست کہ بر معنی مرکب اضافی است و مرادف (تختہ اول) معنی چارم تختہ گذشت مرکب اضافی است (اردو) دوش موافق قیاس (اردو) دیکھو تختہ خارہ۔ مذکر۔ دیکھو تختہ کے چوتھے معنی۔	مؤلف عرض کند کہ این همانست کہ بر معنی مرکب اضافی است و مرادف (تختہ اول) معنی چارم تختہ گذشت مرکب اضافی است (اردو) دوش موافق قیاس (اردو) دیکھو تختہ خارہ۔ مذکر۔ دیکھو تختہ کے چوتھے معنی۔
تختہ تحت یا تختہ تا بوت (اردو) مثل۔ جہاں تختہ جوہری اصطلاح۔ بقول بحر و طہریت	تختہ تحت یا تختہ تا بوت (اردو) مثل۔ جہاں تختہ جوہری اصطلاح۔ بقول بحر و طہریت
خرنیۃ الامثال و امثال فارسی و محبوب الامثال برہان (۱) رنگ سبز و کبود و (۲) کنیہ از رنگ ذکر این کردہ از معنی و مثل استعمال ساکت۔ نیز مؤلف عرض کند کہ جوہری بر تختہ جملہ اقسام گار مؤلف عرض کند کہ فارسیان در بی ثباتی جوہر درست می کنند برای مبصرین و خریداران دنیا استعمال این مثل کنند یعنی همان تختہ است و ہمین تختہ را فارسیان بر سبیل جان بدین و معنی کہ گاہی تخت است و گاہی بہ تا بوت (اردو) استعمال کردہ اند و بہر دو معنی کنیہ باشد و معنی اول دکن میں کہتے ہیں "پلنگ پر سوئے یا سدا کر از نیکہ اکثر بر تختہ جوہری جوہر سبز و کبود رنگ روئے" یہ کہاو ت قریب قریب اسی فارسی باشد (اردو) (۱) سبز اور کبود رنگ۔ مثل کے مطابق ہے معنی پلنگ وہی ہے جس مذکر (۲) رنگ برنگ۔	خرنیۃ الامثال و امثال فارسی و محبوب الامثال برہان (۱) رنگ سبز و کبود و (۲) کنیہ از رنگ ذکر این کردہ از معنی و مثل استعمال ساکت۔ نیز مؤلف عرض کند کہ جوہری بر تختہ جملہ اقسام گار مؤلف عرض کند کہ فارسیان در بی ثباتی جوہر درست می کنند برای مبصرین و خریداران دنیا استعمال این مثل کنند یعنی همان تختہ است و ہمین تختہ را فارسیان بر سبیل جان بدین و معنی کہ گاہی تخت است و گاہی بہ تا بوت (اردو) استعمال کردہ اند و بہر دو معنی کنیہ باشد و معنی اول دکن میں کہتے ہیں "پلنگ پر سوئے یا سدا کر از نیکہ اکثر بر تختہ جوہری جوہر سبز و کبود رنگ روئے" یہ کہاو ت قریب قریب اسی فارسی باشد (اردو) (۱) سبز اور کبود رنگ۔ مثل کے مطابق ہے معنی پلنگ وہی ہے جس مذکر (۲) رنگ برنگ۔
بر آرام کرتے ہیں یا لاش کو اس پر لیجا تے ہیں (الف) تختہ حاسبان اصطلاح۔ خانہ تختہ تعلیم اصطلاح۔ بقول بحر و ارستہ (ب) تختہ حاسبان در سراج بذیل تختہ	بر آرام کرتے ہیں یا لاش کو اس پر لیجا تے ہیں (الف) تختہ حاسبان اصطلاح۔ خانہ تختہ تعلیم اصطلاح۔ بقول بحر و ارستہ (ب) تختہ حاسبان در سراج بذیل تختہ
و بہار لوحی کہ اطفال بران مشق کنند (خواجہ معنی محاسبان) گوید کہ مراد قش۔ صاحب اند سجادہ مؤید نسبت (ب) ہیفو مایکہ اسی تختہ حساب کہ آن را تختہ خاک ہم گویند وہم او بر تختہ خاک گوید کہ تختہ	و بہار لوحی کہ اطفال بران مشق کنند (خواجہ معنی محاسبان) گوید کہ مراد قش۔ صاحب اند سجادہ مؤید نسبت (ب) ہیفو مایکہ اسی تختہ حساب کہ آن را تختہ خاک ہم گویند وہم او بر تختہ خاک گوید کہ تختہ

محاسبان در زمین مؤلف عرض کند که همان تخت (۲) و یکو تخت محاسبان (۳) قابل بنا محاسبان که گذشت (ارو) و یکو تخت محاسبان (الف) تخت و در استعمال - بقول بهار و نته	تخت حمام اصطلاح - بقول بحر و وارسته معروف و همچنین بقول هر دو
و بهار و اندک نگی که در حمام برای ادای نماز (ب) تخت و کان مؤلف عرض کند که	گذارد (محسن تاثیر) هر چاری را که عادت الف بمعنی یک پاره در و ب یکی ازان تخت تا
کرده با سوز جگر و تخت اش جز تخت حمام نتواند که دکان را ازان بند و کشاید (صائب ب)	شدن با مؤلف عرض کند که مرکب اضافی است صائب ز گفتگوی تو گرم است بزم عشق و خاموشی
(ارو) و تخت جو حمام میں ادای نماز کے لئے تو تخت دکان آتش است با (ارو) الف	بجھارتا ہے - مذکر - پٹ - بقول آصفیہ - تخت در کو اڑ ب دکان
تخت خاک اصطلاح - بقول لمحات برهان کا پٹ - دکان کا تخت - ان تختوں میں سے ایک	و مؤید و انس (۱) زمین و (۲) تخت محاسبان جن سے دکان بند کرتے ہیں - مذکر -
صاحب بحر مذکر معنی اول گوید که (۳) قالب تخت رقوم اصطلاح - بقول بحر و لمحات	انسان مؤلف عرض کند که مرکب اضافی است و این برهان تخت رمال و منجم صاحب مؤید مطبوعه رحت
کنایه ایست لطیف و موافق قیاس بهر دو معنی نزدیکند که سنجان بران پانسه انداخته حساب اشکال	اول و برای معنی سوم شاق سند استعمال می بشیم کنت مؤلف عرض کند که مرکب اضافی و موافق
که معاصرین عجم بر زبان ندارند و دیگر تحقیق ازان قیاس - صاحبان مؤید قلبی این صراحت را نه نوشته اند	ساکت و لطافت هم ندارد (ارو) (ارو) زمین و تصرف مطیع معلوم می شود و غلط می نماید که پانسه

کار تخم نیست بلکه کار مال است (ار دو) تخمه بین روی بھرنا (۳) تخت بچمانا۔	
رقوم۔ اس تخمه کا نام ہے جس پر پختین اپنا تخمہ زون ترسا مصدر اصطلاحی۔ بقول	
بہار آنست کہ ترسایان وقت سحر در معبد خود	حساب لکھتے ہیں۔
تخمہ زون تخمہ زون مصدر اصطلاحی۔ بقول برنا	
و بحر و سروری و جانم (۱) کنایہ از پنیہ راجلانی و کراین کردہ و خان آرزو در چراغ ہدایت ہم۔	
کردن باشد کہ بتازی ندف گویند بہار گوید کہ (۲) میرنجات (۳) ہست آواز شنگ تو باین زبان	
تصحیف نختہ زون بیای فارسی است چرا کہ	
نختہ بمعنی پنیہ آمدہ۔ صاحب مؤید بکر معنی بالاجو کہ ترکیب اضافی موافق قیاس (ار دو)۔	
قنیہ گوید کہ (۲) آگدن قبا و اسٹال آن محاج	
خان آرزو در چراغ ہدایت بذیل این تعریف تختہ	
زون ترسا کردہ کہ بجایش می آید مؤلف تخمہ زون دکان مصدر اصطلاحی۔	
کند کہ در حلاجی از دستہ آکہ معروف بر تختہ (مخلص کاشی) صرفہ نتوان برداز کاری کہ	
می زنند پس وجہی نیست کہ برخلاف زبان و	
محققین اہل زبان تصرف و لفظ کنیم صاحب	
آصفی گوید کہ (۳) بمعنی تخت گستر دن است و	
بیرون سند استعمال این را تسلیم نکنیم (ار دو) کہ دکان در دست و کشاد دکان از این کار گیم	
(۱) دہنکنا۔ دہننا۔ دیکھو نچین (۲) قبا یا	
(۳) دکان بند کرنا۔	

تختہ زرینج اصطلاح بقول برہان دیگر ورشیدی و سراج کنایہ از کایات گذشتہ (خواجه) و جامع کنایہ از انگشت و زغال افروخته بود ^{نظامی} (کذا) رندہ تختہ سالخور و چہنیں کشد گوید کہ مرکب اضافی است و زرینج جو بہریت منتش بر اجود و ^{مؤلف} عرض کند کہ معنی کافی کہ ذکرش برارسان بقول گذشت پس زغال فعلی این تختہ کہند و کنایہ از تختہ کاغذ یا افروخته را نیز بر فرود آن تختہ زرینج گفتن کنایہ ^{تختہ چہنی} کہ بہانہ یادداشت روزمرہ سلف لطیف است (اردو) رہنم کہ ^{تختہ چہنی} کہ در دند کہ بر سبیل تاریخ محفوظ می ماند ہمے کہ سبیل - (اردو) گذشتہ حکایات مذکر -	تختہ زرینج اصطلاح بقول برہان دیگر ورشیدی و سراج کنایہ از کایات گذشتہ (خواجه) و جامع کنایہ از انگشت و زغال افروخته بود ^{نظامی} (کذا) رندہ تختہ سالخور و چہنیں کشد گوید کہ مرکب اضافی است و زرینج جو بہریت منتش بر اجود و ^{مؤلف} عرض کند کہ معنی کافی کہ ذکرش برارسان بقول گذشت پس زغال فعلی این تختہ کہند و کنایہ از تختہ کاغذ یا افروخته را نیز بر فرود آن تختہ زرینج گفتن کنایہ ^{تختہ چہنی} کہ بہانہ یادداشت روزمرہ سلف لطیف است (اردو) رہنم کہ ^{تختہ چہنی} کہ در دند کہ بر سبیل تاریخ محفوظ می ماند ہمے کہ سبیل - (اردو) گذشتہ حکایات مذکر -
تختہ سنگ اصطلاح صاحب تحقیق ^{حالت} اصطلاح گوید بہ ذرہ ملیہ اضافت می آید و ذکر معنی این سونہا یعنی بزرگسری می آید (ظہور) ^{نکر و مؤلف} عرض کند کہ بمعنی تخت سنگی است دارم غم پیکار اومی بردنگ سیدنام چون کہ بر ریشہای باغیہا برای نشستن درست می پیش آن سازم نشان این تختہ زنگار را (اولہ) (ویدتروینی) (درجہ) ^{سنگی} سنگی (میتلو) بود از گاہ آئینہ و شندلان ^{نکر و مؤلف} افتادہ چوشتہ و ریشہای ^{اردو} (پہر کاغذ) سیدہ تاریک بان تختہ زرینج بود ^{اردو} (تختہ شدن) ^{مصدر} اصطلاحی بقول بحر و بہار و انس بمعنی بند شدن و کان مؤلف	تختہ سنگ اصطلاح صاحب تحقیق ^{حالت} اصطلاح گوید بہ ذرہ ملیہ اضافت می آید و ذکر معنی این سونہا یعنی بزرگسری می آید (ظہور) ^{نکر و مؤلف} عرض کند کہ بمعنی تخت سنگی است دارم غم پیکار اومی بردنگ سیدنام چون کہ بر ریشہای باغیہا برای نشستن درست می پیش آن سازم نشان این تختہ زنگار را (اولہ) (ویدتروینی) (درجہ) ^{سنگی} سنگی (میتلو) بود از گاہ آئینہ و شندلان ^{نکر و مؤلف} افتادہ چوشتہ و ریشہای ^{اردو} (پہر کاغذ) سیدہ تاریک بان تختہ زرینج بود ^{اردو} (تختہ شدن) ^{مصدر} اصطلاحی بقول بحر و بہار و انس بمعنی بند شدن و کان مؤلف
تختہ سالخور اصطلاح بقول برہان ^{معرض} کند کہ لازم (تختہ کردن و کان) است بحر و جامع و بہار و (نامری و جہانگیری) ^{صائب} جوہر آئینہ یا گردایدہ پیش را	تختہ سالخور اصطلاح بقول برہان ^{معرض} کند کہ لازم (تختہ کردن و کان) است بحر و جامع و بہار و (نامری و جہانگیری) ^{صائب} جوہر آئینہ یا گردایدہ پیش را

تختہ از بال و پر طوطی شود و کان ماہ (اردو) آورده که معنی جست کردن بقاعدہ مذکور است و کان بند ہونا۔ تختہ شدن یا قوت۔ مصدر اصطلاحی۔ سید تلنگ پو می زند آن بت طناز گم تختہ شلنگ	(سیرنجابت) دل و گر گرم طبعی نہ شدہ و
بقول وارستہ و بحر و بہار مسلح و ہموار شدنش کہ وارستہ و بہار و خان آرزو در چراغ ہدایت (محسن تاثیر) مفتون راہ و رسم نہورنی شود و کہ اب کردہ اند و خیال ماحق آنست کہ یہ یا قوت اگر چہ تختہ شود و در نمی شود و ہموار است این (شلنگ تختہ زدن) باضافت شلنگ است عرض کند کہ موافق قیاس است بر سبیل مجاز و کہ بقلب اضافت ہم مستعمل (خان خالص) ایست لطیف (اردو) یا قوت کا سلج ہونا۔ اور چنین گم و بر مردم شلنگ تختہ خواہی زد و پانی تختی کی شکل میں پیدا ہوا ہونا۔	گر گئی آخر تو کشتی گیر خواہی شد (اردو) الف
الف تختہ شلنگ۔ اصطلاح۔ بقول بحر کشتی گیران اور پہلوانوں کی جست اور چل ورزش کشتی گیران است کہ ہفت ہشت تختہ پو جو تختہ کٹر اگر کے اس پر سے چہلنگ مارنے قائم کرد و وزنگہا بستہ اوجع و درد بان شلنگ بین ہوئت (ب) استادہ تختون پر سے چہل زندہ و آف عرض کند کہ شلنگ تختہ پو جو تختہ کٹر اگر کے اس پر سے چہل و نام تختہ معنی جیتور و پا قستانہ و شامران۔ کشتی گیران است نہیں کہ پاشنہ پای ایشان بہر آن آتین باشد کہ افی ز فنگویا (مؤلف سرم ایشان) رس (کہ فی البحر) و ہم ب) تختہ شلنگ زدن۔ راہی بافت تختہ آسیا گشت (اردو) و کمیو تختہ آسیا	تختہ شلنگ (اردو) الف

تخته عیال اصطلاح بقول بھرو طقات برہا مؤلف عرض کند کہ قناد بہ تشدید نون حلوئی	تخته عیال اصطلاح بقول بھرو طقات برہا مؤلف عرض کند کہ قناد بہ تشدید نون حلوئی
تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال	تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال
تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال	تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال
تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال	تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال
تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال	تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال
تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال	تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال
تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال	تخته قماش اصطلاح بقول بہار آغچہ کردہ (اردو) دیکھو تخت عیال

کافی بمدر اینجا کرده ایم (محمد سعید اشرف ۵) و در سدا اول استعمال همین مخفف (ار دو)

تا قوت نسیخ ناز کرده بلند یا تخته کرد دست سر و الف (۱) رسوا (۲) رسوائی مؤنث (ب)
و کان را با معنی مباد که از سدا بالا (تخته کردن) رسوا کرنا رسوائی کرنا.

و کان را پیدا است عیبی ندارد (ار دو) **تخته کردن** اصطلاح بقول بچروانند
و کان بند کرنا.

(الف) **تخته کلاه** اصطلاح بقول بهار عرض کند که معنی سخت کردن دارنده که پیر و

و بچرا (۱) کلاه چوبینی که زنگها بدان بندند و بر سر گام بکند اسم فاعل ترکیبی است استعمال این

بهرمان گذارند و رسوا کنند که آن را کلاه تخته و کلاه **تخته** اکثر بصفت اسبی می شود و معاصرین عجم بر زبان

نیز گویند (ما اشرف ۵) از که آموختن این عمل دارند (ار دو) سخت کردن شیر گهوڑا

که از اسب کسان با توکنی نعل و مرا تخته کلاه فرانی منه زور گهوڑا.

مؤلف عرض کند که از سدا بالا **تخته گوی** اصطلاح بقول بچروان که سر

(ب) **تخته کلاه فرمودن** بمعنی رسوا کردن آن مانند چیمپ باشد و بدان گوی بازند مؤلف

پیدا است پس الف بمعنی رسوا باشد و مجازاً (۲) عرض کند که تشبیه کفگیر به از چیمپی نماید و فک

بمعنی رسوائی هم بهار ذکر این کرده ولیکن تعریف اخافت (تخته گوی) است که مرکب اضافی است

خوشی نکرد (محمد سعید اشرف ۵) نازند شهبان چوگان را مانند و حالا بر زبان معاصرین

اگر چه بر تخت و کلاه و در نسیب با تخته کلاه است عجم همین چوگان است صاحب ملحات بر

است اینجا با معنی مباد که مخفف کلاه است این را (تخته گوی) به دو تخطائی نوشته خیال ما

این است که غلطی کتابت را یافته بایستی وحدت ظاهری شود تا گوی محفوط می ماند محقق با نام و نشان را داخل اصطلاح دانست. تاجح اوست این را شاید نگه کرده باشد ازینجاست که در بعضی (ارو) چوگان بقول آصفیه فارسی. این سکندری خوره. معاصرین عجم با اتفاق اسم بزرگ گنبد کابل بگلی کاؤڈاوه ڈنڈا جو سر دارند (ارو) و کچھو تخمہ گوی۔ تحت ہلاکو اصطلاح۔ بقول ناصری عجم کی طرف سے کچھ ہو۔	تخت گوی بازی اصطلاح۔ بقول مؤید است از در بند یاد کو بہ تا بغداد و از مہدان با پنجم و ششم فارسی ترجمہ طباطبائی و آن تا سرحد روم و در حقیقت بایستی مرانہ را بہ چوکی است کہ خراسانیان راست می کنند و رشتہ نام خوانند زیرا کہ تختگاه ہلاکو خان بودہ و در کنار زمین چپیدہ بچہ گان در زمین زندگیر در رحلت نمودہ و قبرش در میان دو آب سرف و آواز کند لٹو و بھنورہ نامند (کذا فی التفسیر) است مؤلف سرخ کند کہ مرکب اضافی است و اقول این تہذیب را لفظ (تخت آبی) است (ارو) تحت ہلاکو۔ بزرگ۔ اس ملک کا نام زیر اچہ لٹو گردی شود مؤلف عرض کند کہ چارہ خود جو در بند یاد کو بہ تا بغداد اور مہدان نمیداند کہ چیست و ناحق بتائید فضلا ایشان سے سرحد روم تک واقع ہے۔
برابر او غلطی بر این همان (تخت گوی) باشد تختہ حمیاسبان اصطلاح۔ بقول لمحات کہ گذشتہ لفظ بازی بران اضافہ شد و میرزا برہان و بگردا کنایہ از زمین است۔ بہار این را بیشتر ہیفت مثل تار نگیرت می باشد گوید کہ (۲) مراد ف همان تخت ہاسبان و کہ تار و پودش دور دوری باشد کہ شبکہ یا کنایہ از زمین۔ صاحبان رشیدی و سرتیمورین	تخت گوی بازی اصطلاح۔ بقول مؤید است از در بند یاد کو بہ تا بغداد و از مہدان با پنجم و ششم فارسی ترجمہ طباطبائی و آن تا سرحد روم و در حقیقت بایستی مرانہ را بہ چوکی است کہ خراسانیان راست می کنند و رشتہ نام خوانند زیرا کہ تختگاه ہلاکو خان بودہ و در کنار زمین چپیدہ بچہ گان در زمین زندگیر در رحلت نمودہ و قبرش در میان دو آب سرف و آواز کند لٹو و بھنورہ نامند (کذا فی التفسیر) است مؤلف سرخ کند کہ مرکب اضافی است و اقول این تہذیب را لفظ (تخت آبی) است (ارو) تحت ہلاکو۔ بزرگ۔ اس ملک کا نام زیر اچہ لٹو گردی شود مؤلف عرض کند کہ چارہ خود جو در بند یاد کو بہ تا بغداد اور مہدان نمیداند کہ چیست و ناحق بتائید فضلا ایشان سے سرحد روم تک واقع ہے۔

گفته اند مؤلف عرض کند که ما این را مرادش داریم و معنی اول را خلاف قیاس پیدا کنیم و از اینکه محققین از بدان معنی سروری و ناصری و جامع از معنی زین ساکت اند بدون سند استعمال معنی اول را تسلیم نکنیم (ارو) (۱) ازین میثوث (۲) و کیو تخته بقول آصفیه (۱) و ده تختی جس پر لک کے مشق کرتے ہیں لکھنے کی پٹی۔ لوح (۲) و چیز جو بہت استعمال میں آئے (باضافت و بے اضافت) تختمہ محاسبان شود بقول ملحقات	احوال من است کہ تختمہ مشق جو نامہ اعمال من است مؤلف عرض کند کہ از سند اول ... (ب) تختمہ مشق گردان یعنی تختمہ مشق قرص
بہ ہان و بحر خاک بر سر افتد و گرد آلود شود و مؤلف عرض کند کہ فارسیان چون کسی را بدو عا دہند ہمین مقولہ را استعمال می نمایند کہ موافق قیاس است (ارو) تم پر خاک پڑے۔ (الف) تختمہ مشق اصطلاح بقول بہار این تختمہ از سیل آہنی می شود این را بدین اسم و نیز بہ اضافت و بی اضافت (۱) تختمہ کہ الفا موسوم کہ دند (ارو) و کیو تختمہ محاسبان وستان بران مشق کنند و (۲) ہر چیزی کہ بسیار استعمال آید (صائب ۵) لوح دلی کہ آئینہ و ناصری و جاگیر در ملحقات (کنایہ از آسمان	تختمہ محاسبان شود (ب) تختمہ مشق بنانا۔
راز عالم است و حیف است حیف تختمہ مشق است مؤلف عرض کند کہ مرگب اضافی و ہوس کنی (محسن تاثیر ۵) بی ستون آید و (ارو) و کیو آسمان	تختمہ عینا اصطلاح بقول بہار و بحر عجم بہ استعمال آید (صائب ۵) لوح دلی کہ آئینہ و ناصری و جاگیر در ملحقات (کنایہ از آسمان

(الف) تختة نرد اصطلاح بقول بخت که الف و ه باطختة جس پر نرد کھیلین۔ مذکر۔ (ب) (۱) آسمان۔ مذکر (۲) رات۔ مؤنث تختة سنج اصطلاح بقول بہار پاجہ البروج است صاحب ملحقا بہان (ب) را سنج کہ از کمال برودت ہوا در حوض یا آوردہ صاحب رشیدی گوید کہ فلک است۔ خان آرزو در سراج (ب) را بحدف تحتانی آخرہ (تختة نرد و آنہوس) نوشتہ تذکرہ معنی اول گوید کہ وہ چہ رخت اینکہ چہ در تاب شد بہ (۲) کتابیہ از شب نیز مؤلف عرض کند کہ چون تختة سنج آب شد بہ مؤلف عرض ب مرکب توصیفی است و بقول خان آرزو کہ مرکب اضافی است (ار د و) انسانی و معنی دوم ہم موافق قیاس (ار د و) سنج کا ٹکرا۔ مذکر۔	(الف) تختة نرد اصطلاح بقول بخت کہ الف و ہ باطختہ جس پر نرد کھیلین۔ مذکر۔ (ب) تختة نرد و آنہوسی گوید کہ (۱) فلک البروج است صاحب ملحقا بہان (ب) را سنج کہ از کمال برودت ہوا در حوض یا آوردہ صاحب رشیدی گوید کہ فلک است۔ خان آرزو در سراج (ب) را بحدف تحتانی آخرہ (تختة نرد و آنہوس) نوشتہ تذکرہ معنی اول گوید کہ وہ چہ رخت اینکہ چہ در تاب شد بہ (۲) کتابیہ از شب نیز مؤلف عرض کند کہ چون تختة سنج آب شد بہ مؤلف عرض ب مرکب توصیفی است و بقول خان آرزو کہ مرکب اضافی است (ار د و) انسانی و معنی دوم ہم موافق قیاس (ار د و) سنج کا ٹکرا۔ مذکر۔
تختہ بقول بہان و جہانگیری بفتح اول و ضم جیم بروزن انجم (۱) بمعنی حریص و بقول جہان (۲) صاحب شہر صاحب نامری بذکر معنی بالا گوید کہ بہ حامی مہلہ صحیح نہ بہ حامی عجوبہ و لغت عرب است نہ فارسی (خاقانی) نامہ بہامی دولت و شہباز خضر تست پوزہ کہ گس قرخبہ و فی زرا تخم است پوزہ (ولہ) پیش دل شان سپہرو انجم پوزہ این بودہ و رنج و آن تخم پوزہ صاحب رشیدی اشارہ می کند بہ شعر دوم خاقانی کہ از ان فتح دوم و تشدید جیم عربی ہم ظاہر است۔ خان آرزو در سراج بذکر قول رشیدی گوید کہ میتوان کہ از عالم پر و قر بود کہ شد و مخفف ہر دو آمدہ اناکہ شدہ در مخفف کردہ اند چنانکہ ضابطہ فارسیان است کہ در الفاظ عربیہ نیز چنین تصرف	تختہ بقول بہان و جہانگیری بفتح اول و ضم جیم بروزن انجم (۱) بمعنی حریص و بقول جہان (۲) صاحب شہر صاحب نامری بذکر معنی بالا گوید کہ بہ حامی مہلہ صحیح نہ بہ حامی عجوبہ و لغت عرب است نہ فارسی (خاقانی) نامہ بہامی دولت و شہباز خضر تست پوزہ کہ گس قرخبہ و فی زرا تخم است پوزہ (ولہ) پیش دل شان سپہرو انجم پوزہ این بودہ و رنج و آن تخم پوزہ صاحب رشیدی اشارہ می کند بہ شعر دوم خاقانی کہ از ان فتح دوم و تشدید جیم عربی ہم ظاہر است۔ خان آرزو در سراج بذکر قول رشیدی گوید کہ میتوان کہ از عالم پر و قر بود کہ شد و مخفف ہر دو آمدہ اناکہ شدہ در مخفف کردہ اند چنانکہ ضابطہ فارسیان است کہ در الفاظ عربیہ نیز چنین تصرف

نقد پس قول جهانگیری خطای و مؤلف عرض کند که تخم به جای مہلہ دوم در عربی زبان بمعنی برآمدگی
 پستان و ہر چیز نوشتہ پس بی غوری صاحب ناصری است کہ ایراد درین لغت می کند ما باعتبار
 صاحب جامع کہ محقق اہل زبانست و باعتبار دیگر محققین تحقیق پسند این را لغت فارسی زبان
 دانیم اگر در عربی زبان بہ جای مہلہ عوض خای مجہ بہمین معنی می بود و دران حالت ما این را
 مقرر می گفتم بر سبیل تبدیل (اردو) (۱) حریص (۲) صاحب شر۔

تخرہ خان آرزو در سراج بحوالہ قوسی گوید کہ مخفف تخرہ بمعنی تسخر است و می فرماید کہ عربی
 الاصل بود کہ فارسیان دران تصرف کردہ باشند و دیگر بہ تحقیق ازین لغت ساکت مؤلف
 گوید کہ اگر نہ استعمال این پیش شود ما این را اسم جادہ فارسی زبان توانیم گفت محض بیان محقق بالا بر
 این کفایت نمی کند (اردو) تسخر نہ کر شہول ظرافت۔

تخش بقول برہان و سروری و ناصری و جامع بفتح اول و ثانی بروزن عس تا فتن دل باشد
 از غم و الم و بعض می فرماید کہ لکون ثانی ہم گنہ اند و بہ این معنی بجای حرف اول بای اجد ہم
 بنظر آمدہ مؤلف عرض کند کہ ہمین لغت بودہ بمعنی پرمردہ بر نشان اولش و بمعنی گذار و رنج بہ
 نشان سوش گذشت و صراحت ماخذش ہمہ را بخاند کو رہ پس این را سببش دانیم چنانکہ تنکوت
 و تنکوت (اردو) دکھیو نخس کے پہلے او تیرے معنی۔

تخش بقول برہان بفتح اول بروزن نخس بمعنی (۱) بالا و صدر مجلس و (۲) نوعی از تیرہم
 و (۳) تیر آتش بازی را نیز گفته اند و بقول بعض (۴) نوعی از کمانست کہ تیر بسیار کوچکی دارد۔
 صاحب جامع گوید کہ تشیدن بمعنی در صدر نشستن می آید پس صدر مجلس را تشش گویند و ذکر دیگر

سحافی هم کرده صاحب مامری معنی چهارم را ترک کرده صاحبان پیشیدی و سروری بر معنی چهارم قناعت کرده و نسبت معنی اول همین قدر گویند که کسی که بالانشست می گویند که تخشید خان آرزو در سراج می طرز کرد که صحیح آنست که تخشیدن بمعنی بالانشستن آمده و تیرا شبازی را به همین نسبت تیر تخش گویند که در هوا بسیار بلند رود و ظاهر ناوک را به تیر تخش گفته باشند که تیر آن در هوا بلند رود اگر چه انداختن تیر ناوک در هوا رسم نیست ز که بردارش بهار بند که معنی چهارم گویند که تخش گویند تخش بان که در جنگ پای هند سر دهند و آن آهنی باشد محجوف که از بار و دیگر کرده به نقش در آن زنند و جانب خصم در هوا اندازند مقصود بهار و اینجا از معنی سوم است (طاهر و حدیث) (۵۷) تو گوئی چو شد تیر تخش بلند که کرده است این ریشه در خاک بند که وارسته شغنی با بهار که خود بهار نقش برداشته صاحب تحقیق الاصطلاحات بر معنی سوم قانع (طاهر و حدیث) بطری که خطا گریه دهد که تیر یک از تخش ابر و چهره (۵۸) (۵۹) ز بر سو و دانه پرنده ز تخش که بد انسان که تیر از گانه های تخش که مؤلف عرض کند که بقول بعضی معاصرین سالخورده و عجم هم جاید فارسی زبان است که معنی تیر نیست قدری خمدار که تیر اندازان چاک بکشد است آن را بطور می زنند که اول بالامی رود و باز بر سر نشانه می افتد پس معنی دوم اصل است و معنی سوم مجاز آن این تیرا شبازی همانست که آن را در هند بان گویند و معنی چهارم مجازش که گمان تیر را تخش گفتند که خم آن مثل تیر تخش باشد و معنی اول هم مجاز معنی دوم که صد نشین هم بلندی دار و چنانکه تیر تخش اول بلندی شود و این بمعنی اول اسم مصدر تخشیدن است که بجایش می آید یعنی میاید که بعضی معاصرین عجم این را بمعنی چهارم اسم جاید دانند و معنی دوم را مجاز آن که تیر تخش شبیه به گمان

است و معنی سوم ہم مجازش کہ تیر آتش بازی یعنی بان ہم خمیدہ باشد واللہ اعلم بحقیقۃ الحال (اردو)
 (۱۱) صدر نشین۔ میجر جنرل۔ پریذینٹ (۱۲) وہ تیر جس کو فارسیوں نے تیر بخش کہا ہے جو کسی قدر خمدار
 ہوتا ہے اور باندھ کر نشانے کے سر پر بیٹھتا ہے۔ مذکر (۱۳) بان۔ موٹ۔ بقول آصفیہ وہ
 تیر جو از قلم ہوائی ہے جو اگلے زمانہ کی ٹرائیون مین دشمن پر چھوڑا کرتے تھے (۱۴) مکان۔ موٹ
 و کیو افنی و تیر بان۔

تختشا بقول برہان و جہانگیری و جامع یہ فتح پور کرنے والا راعی سعی کرنے والا۔		
بروزن احسا یعنی سعی کنندہ و کوشندہ (زر آشت)	الف بقول برہان بروزن	تختشا
بہرام نیدی (۱) گیتختشا بکار تو یہ پیوستہ	ب (۲) تختیدن	نخشید یعنی بالانشت
ہمی باشد و می دارید پیوستہ (۳) صاحب نو اور چہ بخش یعنی بالا و صدر مجلس ہم آمدہ و ہم او		نخشیدن
ذکر این بذیل مصدر تختنیدن کردہ گوید کہ این نسبت ب گوید کہ بروزن نخشیدن یعنی بالا		نخشیدن
مجاز است ہر کہ در بالا روی سعی را دخل تمام صاحبان ماضی و بحر و مؤتید و اند و سوار دو		نخشیدن
مؤلف عرض کند کہ درست گوید و لیکن از نو اور ذکر ب کردہ اند صاحب بحر صراحت		نخشیدن
حقیقت ہر اخیر ہمی دید کہ این اسم مرکب است کہ کہ کامل التصریف است و مضارع این تختہ		نخشیدن
بالہر حاضر بخش و الف فاعلی کہ افادہ اسم فاعل صاحب موارد می فرماید کہ حاصل بالمصدر این		نخشیدن
کند چنانکہ دانا و بینا و جویا و پویا و این اصلا اسم بخش مؤلف عرض کند کہ الف ماضی مطلق		نخشیدن
جائز نیست بلکہ بقاعدہ فارسی لفظی است کہ از ب و ب مرکب از بخش کہ اسم مصدر است و		نخشیدن
مشتقات مصدر پیدا شد (اردو) کوشش یا می معروف و علامت مصدر دان۔ برہان الف		نخشیدن

اسم جابر دانست غلط کرد (اردو) الف	بلندی برپشته (ب) بلندی برپشته
تخفیف بقول بهار سبک کردن می فرماید که با لفظ دادن و کم کردن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالفصح فارسیان استعمال این معنی سبک با مصدر و ترکیب فارسی کرده اند که در محقات می آید (اردو) تخفیف بقول آصفیه عربی اسم نوشتگی	
تخفیف تصدیع استعمال بقول بهار (الف) تخفیف زحمت کردن استعمال	
مرادف تخفیف زحمت مؤلف عرض کند که (ب) تخفیف کردن صاحب	
استعمال این در فارسی زبان بسیار کم است. آصفی ذکر ب کرده از معنی ساکت مؤلف البته تخفیف زحمت بر زبان است یعنی کمی زحمت (اردو) تخفیف تصدیع تخفیف زحمت از اینجا است که ما اورا جاداده ایم که معنی زحمت در نون دکن مستعمل این معنی حقیقی می تکلیف می کند کم کردن است و ب هم معنی کم کردن مستعمل	
تخفیف دادن (ب) مصدر اصطلاحی صاحب (حافظ شیرازی) خاک کویت بر تابد زحمت	
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبک کردن و آسانی پیدا کردن است (طالب آملی) حدیث عشق دراز است تکلیف کو کم کر ناب کم کر تخفیف کر ناب کرا	
تخفیف بقول بهار دستار کو چکی که بهنگام	
خواب و خلوت بپرچین نسبت به تمامه سبک باشد (محسن تاثیر) اگر خفت نمی آرد بر ترک ادب	و یار نازک طبع بود داغ در دوشش نیست می دهم تخفیف بگو (اردو) هلاک کر ناب بار گه سانا آسان کر ناب

چراغ بر سر نہد تخفیف ہر کس بی تکلف شد کہ تخلص لفظ تخفیف مرکب کردند مؤلف عرض کند
کاشی (۷) کجاست راحت تخفیف و سبک روحی کند کہ استعمال این بہ ہمین معنی در عربی یافتہ
نہ علاقہ نیست بہ شمار اعتبار مرا بہ خان آرزو در نشد ما این را مفرس دانیم (ار ۷۰) و مختصر
چراغ ہدایت گوید کہ لغت عربیست صاحب رومال جو تمامہ سے چھوٹا ہوتا ہے جسکو خلوت میں سو
تحقیق الاصطلاحات گوید کہ ہای نسبت با وقت سرین لپیٹ لیتے ہیں مذکر۔

تخلص امان آرزو چراغ ہدایت گوید کہ (۱) لفظی کہ شاعر برای خود مقرر کند و (۲)
بیتی کہ شاعر تخلص خود در ان کند (کمال خجندیہ) تخلص ہای توہیں نامدار است بہ مؤلف
عرض کند کہ صاحب انندی فرماید کہ عربی است و در اصطلاح شعر (۳) نام محدود آورده
است (کذا فی الجامع الصالح) اما در اساس الفاظ کہ تصنیف قاضی شہاب الدین
باشند مندرج است کہ حسن تخلص آنست کہ خروج از غزل و دخول در مہرج
بہ احسن وجہ باشد و درین معنی لغوی مرغی می شود زیرا چہ بہر سبب از غزل است
مؤلف عرض کند کہ در عربی زبان مطلقاً بمعنی رسیدن است و معنی اول یافتہ نمی شود
معلوم می شود کہ مفرس است و فارسیان بمعنی اول استعمال کردہ اند و
بمعنی دوم مقطع ستمل است نہ تخلص و بمعنی سوم استعمال عرب است فارسی
(ار ۷۰) تخلص بقول آصفیہ عربی اسم مذکر (۱) شاعر کا وہ مختصر اور فرضی نام جو شعر میں
ڈالا جاتا ہے مؤلف عرض کرتا ہے یہ شاعر کا وہ مختصر اور فرضی نام ہے جسکو شاعر اپنے شعرا
میں اپنے آپ کو اس نام سے موسوم کرتا ہے (۲) مقطع بقولہ عربی اسم مذکر۔

غزل یا قصیدہ کا آخر، شعر جس میں شاعر کا تخلص واقع ہو، قدما شعر اول میں بھی تخلص ڈال دیا کرتے تھے کبھی فارسی اور اردو میں مطلع کو بھی مقطع بنا ڈالتے ہیں مؤلف عرض کرتا ہے کہ مطلع کی کیا نوعیت ہے درمیان اشعار کسی ایک شعر میں بھی تخلص لایا جاسکتا ہے لیکن اسکو مقطع نہیں کہہ سکتے اور نہ اس مطلع کا نام مقطع جس میں تخلص ہو (۳) ممدوح کا نام جو اشعار میں لایا جلتے عربی میں تخلص کہا جاتا ہے مگر فارسی اور اردو میں ان معنوں میں مستعمل نہیں ہے۔

تخلف | بقول بہار واپس استادن از چتری مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است و بقول منتخب واپس ماندن فارسیان این را بمعنی رسائی نہ شدن و پست ہمتی و عدم ایضا بامصادر فارسی استعمال کنند کہ در لطافت می آید (اردو) (۱) رسائی نہ ہونا کا حاصل لکھتے ہیں عدم رسائی موت۔ پست ہمتی۔ موت۔ عدم ایضا۔ مذکر۔ وعدہ خلافی۔ موت۔

تخلف اقدون | استعمال۔ صاحب عرض کند کہ از سند پیش کردہ اش بمعنی پست ہمتی آصافی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف شدن پیدا است (علی خراسانی ۵) بر پرہیز یا عرض کند کہ از سند پیش کردہ اش بمعنی رسائی خاک در دست گواہ است بکرمطاعت نشدن پیدا است (علی خراسانی ۵) بود می خاند نگرددیم تخلف ہو (اردو) پست این نکتہ پر روشن کہ در باب جناب تو، تخلف ہمت ہونا۔ انکار کرنا۔ تا ابد اقدود در اقوال انسانی ہو (اردو) رسائی

تخلف کردن | استعمال۔ صاحب آصافی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ از سند پیش کردہ اش پیدا است

که بمعنی وفا نکردن است (خان آرزو ۵) آرزوی ناکه با و اینم نیست که (اردو)
می کند و عده باغیاری و تخلف و رز و چه کند و فاکرنا -

تخله بقول برهان و جامع و رشیدی و جهانگیری بفتح اول و لام و سکون ثانی بمعنی (۱) انگلیس
و (۲) عصا و (۳) ریزه و خردۀ هر چیز - صاحبان سروری و ناصری و مؤید بر معنی اول و دوم
قانع (شمس فخری ۱) ایا شاهی که بر سائل که آید که بد رگاه توبی دستار و تخله که (منجکب
۱) اندر فضائل تو قلم گوئی که چون تخله بکلیم می پیرشد که خان آرزو و در سراج شوق بابرمان
عرض کند که صاحب اند صراحت کند که لغت فارسی است - اسم جامد فارسی قدیم و انیم و
حالا بر زبان نامهرین عجم نیست (اردو) (۱) انگلیس - بقول آصفیه - عربی - مذکر - و نون
جوتیان - جوتون کا جوڑا (۲) عصا بقوله عربی - اسم مذکر - لاشی - سونٹا - چوب دستی - و کچھ
بازر (۳) هر چیز کا خردہ - ریزه - مذکر -

تشم بقول برهان بضم اول و فتح ثانی و سکون سیم (۱) پارچه باشد که نثار چنان بر سر چوب
بندند و بدان از جواهر یا بایند و سکون ثانی (۲) دانه و اصل هر چیز و (۳) مرضی را نیز گویند
بعربی پیضه خوانند و (۴) مطلق بیضه را نیز گفته اند اعم از ماکیان و غیر ماکیان و (۵) بمعنی
سستی و آب پشت هم هست که ماده وجود حیوانات و (۶) بمعنی اصل و نسب و نژاد نیز آمده
صاحبان جهانگیری و سروری بر معنی اول قناعت کرده اند صاحب جامع مذکر همه معانی
نسبت معنی چهارم تشخیص بیضه مرغ کند و معنی دوم بخصوصیت بیان نکرد - صاحب رشیدی
مذکر معنی اول و دوم معنی چهارم را مخصوص با مرغ کرده و ذکر معنی ششم فرموده صاحب

شاره معنی دوم کرده گوید که آن اصل بر چیز است و نیز (۷) اولاً صاحب فدائی می فرماید که دانه
 بر چیز که بکارند و سبز شود و خوشه بایا سیوه بار آرد و آنچه بتازی بعضینه خوانند و آن را خاک هم نامند
 و تخم کبوتر و کجشک و مانند آن و (۸) خایه مردم نیز (شمس فخری ۷) بکه آنگاه شاه زربخشده و چرخ
 سنان و زمرط ابر تخم پادشاهان آرزو در سراج گوید که معنی اصل و نثر او است و مطلق بعضینه و اغلب
 که این هر دو در اصل مجاز بود که شهرت گرفته چه تخم در اصل دانه را گویند و بزرگ معنی اول می فرماید
 که این تصحیف تخم است صاحب محیط بر تخم می فرماید که اسم فارسی نثر است و بعضی طویر را نیز مثال
 و سربک بمقام خود مستطوره چنانچه در نثر نیز میارفته مؤلف عرض کند که حقیقت بعضینه مجازش مذکور
 بهار گوید که اصل و نثر او و تخم غله و درخت چون تخم کدو و تخم ریحان و تخم گل و تخم سنبل و
 اسفند آن و بمعنی بعضینه مرغ و منطقه مجاز است و بالفاظ اهل کندن و بالیدن و برخاک افشاندن
 و پاشیدن کردن و در خاک کردن و دمیدن و سبز شدن و فرو کردن و کاشتن و کردن و نهادن
 استعمال می گویند معنی اول تخم بهایی فارسی اصل است چنانکه اشاره این همه را اینجا کرده ایم
 و صراحت ماخذ بر لغت گذشت و این را مبدل تخم دانیم و همین مثال اول این تبدیل است و
 بمعنی دو لیم لیم بهر حافی مجاز هم جابد فارسی زبان و معنی سوم مجازش که آن را تخم هم نامند
 که این معنی پیدای شود از اینکه تخم در غذای غیر بچینه هم نمی شود و تخم عاظمی گردد و این را بدین معنی
 مختلف تخم دانیم و تخم لقبول صاحب منتخب در عربی زبان بمعنی مطلق ناگواری طعام است صاحبان
 اند و غیاث تخم را بمعنی بعضی طعام از استعاره لغت عرب گویند و معنی چهارم و پنجم و ششم و هفتم
 و هشتم همه مجاز معنی دوم موافق قیاس است و استعمال این با مصاد و در ملحقات می آید (ارو)

(۱) دیکھو کچم (۲) دیکھو زبر (۳) تخم - بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر - ایک قسم کی قے جو بمضہ می یافتہ
غذائے ہو جاتی ہے اس میں اور مضہ میں یہ فرق ہے کہ مضہ اخلاط غذا میں فساد ہو کر موتا ہے اور تخم
غذائے فساد سے (۴) تخم - بقول آصفیہ - فارسی - اسم مذکر بیضہ - انڈا (۵) منی بقول آصفیہ عربی
اسم مؤنث - آب پشت - آدمی کا بیج - نطفہ - وہ سفید مادہ جو آدمی کے عضو تناسل سے بروقت جاتا
خارج ہوتا ہے اور اس سے حمل قرار پاتا ہے (۶) تخم - بقولہ - فارسی - اسم مذکر نسل - (۷) تخم - بقولہ
مذکر - اولاد (۸) تخم - مذکر - بقولہ - خایہ -

تخمناہ بقول برہان و جامع بضم اول بروزن بلغاریتیرسیت کہ پیکان نزار و بجای پیکان
گرہی دار و صاحب رشیدی گوید کہ این را تخمار و تکه ہم گویند صاحب ماصری گوید کہ بجای پیکان
گرہی دار و شکل تخم کو تروازان اور تخمار گویند و تخمار ہم منسوب بہ تجمہ و گوید کہ در بہار عجم آرد
و در فرنگہا نیافتیم مؤلف عرض کند کہ ہر دو ناخذ بیان کردہ صاحب ماصری موافق قیاس
و این را اسم جامد فارسی زبان دانیم (اردو) تخمار یا تخمار تیر کی ایک قسم کا نام ہے جس میں پیکان
کے عوض ایک گرہ ہوتی ہے - مذکر -

تخم افشاندن مصدر اصطلاحی - صاحب (۱) (ظہوری) شراب از خوی برویش تخم افشاندن آصفی ذکر این بحوالہ بہار کردہ از معنی ساکت کہ تو ان خورشید از رویش در و کر و (اردو) مؤلف عرض کند کہ بوییدن و کاشتن تخم باشد بیج بونا دکن میں بیج چتر کنا بھی کہتے ہیں - در خاک (صائب) (۲) ہر کسی تخمی بجاک افشاندن مصدر اصطلاحی - صاحب (۳) ماصری و مادہ یوانکان کہ دانہ نیمخہ در دامن صحران کاشتیم ذکر این کردہ گوید کہ مراد تخم افشاندن است	تخم افشاندن مصدر اصطلاحی - صاحب (۱) (ظہوری) شراب از خوی برویش تخم افشاندن آصفی ذکر این بحوالہ بہار کردہ از معنی ساکت کہ تو ان خورشید از رویش در و کر و (اردو) مؤلف عرض کند کہ بوییدن و کاشتن تخم باشد بیج بونا دکن میں بیج چتر کنا بھی کہتے ہیں - در خاک (صائب) (۲) ہر کسی تخمی بجاک افشاندن مصدر اصطلاحی - صاحب (۳) ماصری و مادہ یوانکان کہ دانہ نیمخہ در دامن صحران کاشتیم ذکر این کردہ گوید کہ مراد تخم افشاندن است

مؤلف عرض کند کہ صراحت معنی ہمد را سخا کردن از در خویش و تخم خواب اندر دماغ پاسبان کردہ ایم (شانی شہدی) بسکہ باسن ^{گلانی} انگندہ ام ^{اردو} دیکھو تخم افشاندن ۔	مؤلف عرض کند کہ صراحت معنی ہمد را سخا کردن از در خویش و تخم خواب اندر دماغ پاسبان کردہ ایم (شانی شہدی) بسکہ باسن ^{گلانی} انگندہ ام ^{اردو} دیکھو تخم افشاندن ۔
سحاق بقول بہار صبح بہر وقاف افرا چوبی کہ بر سر بیخ زنت تا بیخ در زمین خوب فرو رفت و استوار باشد (میکمی کاشی) اول با عاشق ز نرمی دم زد و پاپس صدرہ سخم ز قہای نیم کو تا بند گرد و زمین اول بیخ کو تخم بہ فرقت نتوان محکم زد و مؤلف عرض کند کہ تو قاف ہمین معنی لغت ترکی است (کذافی لغات ترکی) فارسیان بخد ف و او و تبدیل قاف بجای مجہ (چانکہ برق و برنخ) این را مفرس کردہ بالضم خواندہ اند (اردو) دکن میں نوگری کہتے ہیں ۔ صاحب آصفیہ نے نوگری پر فرمایا ہے ۔ ہندی ۔ اسم مؤنث ۔ زمین کوٹنے کا چوبین کہ مینگوپ بھی اردو میں مستعمل ہے ۔	سحاق بقول بہار صبح بہر وقاف افرا چوبی کہ بر سر بیخ زنت تا بیخ در زمین خوب فرو رفت و استوار باشد (میکمی کاشی) اول با عاشق ز نرمی دم زد و پاپس صدرہ سخم ز قہای نیم کو تا بند گرد و زمین اول بیخ کو تخم بہ فرقت نتوان محکم زد و مؤلف عرض کند کہ تو قاف ہمین معنی لغت ترکی است (کذافی لغات ترکی) فارسیان بخد ف و او و تبدیل قاف بجای مجہ (چانکہ برق و برنخ) این را مفرس کردہ بالضم خواندہ اند (اردو) دکن میں نوگری کہتے ہیں ۔ صاحب آصفیہ نے نوگری پر فرمایا ہے ۔ ہندی ۔ اسم مؤنث ۔ زمین کوٹنے کا چوبین کہ مینگوپ بھی اردو میں مستعمل ہے ۔
تخم انداختن مصدر اصطلاحی ۔ صاحب ہرچہ نوشتہ نقلش بر (بہشتک روان) کردہ ایم آصفی کو گر این کردہ گوید کہ مرادف تخم افشاندن (اردو) دیکھو بہشتک روان ۔	تخم انداختن مصدر اصطلاحی ۔ صاحب ہرچہ نوشتہ نقلش بر (بہشتک روان) کردہ ایم آصفی کو گر این کردہ گوید کہ مرادف تخم افشاندن (اردو) دیکھو بہشتک روان ۔
مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (الف) تخم باختن مصدر اصطلاحی بقول (نوعی جنوشانی) قطرہ بر خاک دل از آب صاحب آصفی الجوالہ وارستہ روز نور روز تا کہ انداختم با تخم پاکی یافتم بر جای پاک انداختم و عید بر بیضہ ہای رنگین بازی کردن و بسند (اردو) دیکھو تخم افشاندن ۔	مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (الف) تخم باختن مصدر اصطلاحی بقول (نوعی جنوشانی) قطرہ بر خاک دل از آب صاحب آصفی الجوالہ وارستہ روز نور روز تا کہ انداختم با تخم پاکی یافتم بر جای پاک انداختم و عید بر بیضہ ہای رنگین بازی کردن و بسند (اردو) دیکھو تخم افشاندن ۔
تخم اہر اصطلاح ۔ بقول محیط اسم لسان ^{الف} (ب) تخم بازی پیدا است (س) کہ در غ است مؤلف عرض کند کہ برسان العصافیر ہنگامہ سازی کند ۔ و ز روی ضرب تخم بازی	تخم اہر اصطلاح ۔ بقول محیط اسم لسان ^{الف} (ب) تخم بازی پیدا است (س) کہ در غ است مؤلف عرض کند کہ برسان العصافیر ہنگامہ سازی کند ۔ و ز روی ضرب تخم بازی

کند پمؤلف عرض کند که وارسته ذکر تخم باز بهین معنی کرده و صاحبان بحر و بهار هم این را آورده امی گوئیم که اگر ازب خواهیم که صدق کنیم الف درست نباشد بلکه گوید که معنی کاشتن تخم است مؤلف عرض کند	کند پمؤلف عرض کند که وارسته ذکر تخم باز بهین معنی کرده و صاحبان بحر و بهار هم این را آورده امی گوئیم که اگر ازب خواهیم که صدق کنیم الف درست نباشد بلکه گوید که معنی کاشتن تخم است مؤلف عرض کند
(ج) تخم بازیدن مصدر آنست و از سنده از سندنش مصدری که پیدای شود و موافق بالا مصدر مرکب آن را قاتم کرده ایم صله بر راجع تعلق نسبت	(ج) تخم بازیدن مصدر آنست و از سنده از سندنش مصدری که پیدای شود و موافق بالا مصدر مرکب آن را قاتم کرده ایم صله بر راجع تعلق نسبت
(د) تخم بازی کردن پیداست که صا (کلمه مدانی) دهقان بهر زمین که نشاند بحر و کشت بهین معنی کرده و ب حاصل بالصد نهال تاک پوسن هم کجا تخم کردی فرو نشنم (ج) است و بس (ارو) الف و ج و (ارو) تخم بونا	(د) تخم بازی کردن پیداست که صا (کلمه مدانی) دهقان بهر زمین که نشاند بحر و کشت بهین معنی کرده و ب حاصل بالصد نهال تاک پوسن هم کجا تخم کردی فرو نشنم (ج) است و بس (ارو) الف و ج و (ارو) تخم بونا
تخم سرچیدن مصدر اصطلاحی بقول (ب) اسی کھیل کوفاریهون نے تخم بازی کہا تخم بالیدن مصدر اصطلاحی صاحب از حاصل کردی تخم است (عرفی) هر کجا تخم	تخم سرچیدن مصدر اصطلاحی بقول (ب) اسی کھیل کوفاریهون نے تخم بازی کہا تخم بالیدن مصدر اصطلاحی صاحب از حاصل کردی تخم است (عرفی) هر کجا تخم
تخم سرخاک افشاندن استعمال صاحب	تخم سرخاک افشاندن استعمال صاحب
(صائب) در گذر زمین عالم پر شور و شر (ب) تخم سرخاک ریختن صاحب که تخم در زمین شور بالیدن نمیداند و هر دو معنی کاشتن تخم کرده سند الف	(صائب) در گذر زمین عالم پر شور و شر (ب) تخم سرخاک ریختن صاحب که تخم در زمین شور بالیدن نمیداند و هر دو معنی کاشتن تخم کرده سند الف

افشانند گذشت (دانش مشهوری) شیبک می فرماید که بر شاخهای آن ثمر در غلاف شبیه به دیگر گوش افذاک ریخت و دانه های اشک بلبل گل انار در شکل و آن ملو از از تخم شبیه تخم کشت تخم گل برخاک ریخت و مؤلف عرض کند که و غیر مدور و آن سه نوع است سیاه و سرخ سپید و قوت تخم آن تا یک سال باقی می ماند و آن تخم بر خیزیدن استعمال می شود تخم برخاک مختلف الطبع است چنانچه سیاه آن سرد و خشک یعنی پیدایش درخت از زمین (طهوری) در آخر سوم و سرخ آن در اول سوم و سفید آن کجا بر سینه آلوده و اعش می شود و غرس می کند تخم کمتر و جمیع اقسام آن مختار منوم بمقت مسکن است گرم خونی از زمین پاک بر خیزد و مؤلف عرض می نماید که منافع بسیار دارد الخ (ارو) کند که موافق قیاس است (ارو) هیچ گنا سنگ که هیچ مذکر -	افشانند گذشت (دانش مشهوری) شیبک می فرماید که بر شاخهای آن ثمر در غلاف شبیه به دیگر گوش افذاک ریخت و دانه های اشک بلبل گل انار در شکل و آن ملو از از تخم شبیه تخم کشت تخم گل برخاک ریخت و مؤلف عرض کند که و غیر مدور و آن سه نوع است سیاه و سرخ سپید و قوت تخم آن تا یک سال باقی می ماند و آن تخم بر خیزیدن استعمال می شود تخم برخاک مختلف الطبع است چنانچه سیاه آن سرد و خشک یعنی پیدایش درخت از زمین (طهوری) در آخر سوم و سرخ آن در اول سوم و سفید آن کجا بر سینه آلوده و اعش می شود و غرس می کند تخم کمتر و جمیع اقسام آن مختار منوم بمقت مسکن است گرم خونی از زمین پاک بر خیزد و مؤلف عرض می نماید که منافع بسیار دارد الخ (ارو) کند که موافق قیاس است (ارو) هیچ گنا سنگ که هیچ مذکر -
تخم باشد استعمال صاحب آصفی تخم بنگ استعمال بقول برهان آنست گوید که معنی تخم افشانند باشد مؤلف عرض که عبری بذرا بنج نام است و آن را خداع الیجا کند که موافق قیاس است (اوحدی کرمانی) نیز گویند و آن سه نوع می باشد سفید و سیاه و در بوم بر زمانه حنت و تخم گل آفتاب پاشید سرخ و بهترین آن سفید بعد از آن سرخ و (ارو) و کیهو تخم افشانند - سیاه و آن زهر است و سرد و خشک و سیم تخم ترشه اصطلاح صاحب محیط گوید که مؤلف گوید که صاحب محیط ذکر این نکته و و لغاری تخم خاص را نام است و بر حاض گوید بر نیز البنج برای تیز کردن نج می دهد و بذلج که لغاری ترشه مؤلف عرض کند که صراحت	تخم باشد استعمال صاحب آصفی تخم بنگ استعمال بقول برهان آنست گوید که معنی تخم افشانند باشد مؤلف عرض که عبری بذرا بنج نام است و آن را خداع الیجا کند که موافق قیاس است (اوحدی کرمانی) نیز گویند و آن سه نوع می باشد سفید و سیاه و در بوم بر زمانه حنت و تخم گل آفتاب پاشید سرخ و بهترین آن سفید بعد از آن سرخ و (ارو) و کیهو تخم افشانند - سیاه و آن زهر است و سرد و خشک و سیم تخم ترشه اصطلاح صاحب محیط گوید که مؤلف گوید که صاحب محیط ذکر این نکته و و لغاری تخم خاص را نام است و بر حاض گوید بر نیز البنج برای تیز کردن نج می دهد و بذلج که لغاری ترشه مؤلف عرض کند که صراحت

طرلایل نوشته مذکرش در مقصود کرده اند و برخی از آن بر طرلایل در مدوده حیف است	ترش بجایش می آید (اردو) دیکو ترش بهید اس کے بیچ میں نہ کر۔
تخم تو تر اصطلاح بقول محیط دوانی است که وجه تسمیه این متحقق نشد که چراغ فارسیان بشکل کباب بنندان در مزاج گرم و خشک نافع ریاح این را تخم جاروب گفتند (اردو) دیکو ترش	تخم تو تر اصطلاح بقول محیط دوانی است که وجه تسمیه این متحقق نشد که چراغ فارسیان بشکل کباب بنندان در مزاج گرم و خشک نافع ریاح این را تخم جاروب گفتند (اردو) دیکو ترش
و در شکم و اہل ہند عرق این می کشند و بہ استعمال می آرند و در مطبوعات نیز اگر بقدر چار و ام جامع و مسراج کنا بہ از پرگندہ و پریشان	و در شکم و اہل ہند عرق این می کشند و بہ استعمال می آرند و در مطبوعات نیز اگر بقدر چار و ام جامع و مسراج کنا بہ از پرگندہ و پریشان
گرفته در یک آفتاب بچشانند کہ سوم حقه بنا بہار گوید کہ وجہ این بر فقیر غایب نیست و صاف کردہ مضمر نہ نمایند نافع در دودان مؤلف عرض کند کہ صاحب اند صحت کافی بہ	گرفته در یک آفتاب بچشانند کہ سوم حقه بنا بہار گوید کہ وجہ این بر فقیر غایب نیست و صاف کردہ مضمر نہ نمایند نافع در دودان مؤلف عرض کند کہ صاحب اند صحت کافی بہ
است مؤلف عرض کند کہ حیف است کہ خود جہود کردہ گوید کہ جہود نام درختی است بلند محیط صحت این نکر د کہ چیز است و نام این بکیر است و بالا کہ ہندی تار نامند چون سیوہ او بخت	است مؤلف عرض کند کہ حیف است کہ خود جہود کردہ گوید کہ جہود نام درختی است بلند محیط صحت این نکر د کہ چیز است و نام این بکیر است و بالا کہ ہندی تار نامند چون سیوہ او بخت
ہم نہ نوشت بہ خراین چارہ نیست کہ برین قنا کرد از میان تر قد چا نکہ خستہ اولیغایت ترش کنیم (اردو) تو تر کے بیج افسوس ہے کہ و پرگندہ شود بخت کہ اگر بخوانند کہ آن را دوزیا	ہم نہ نوشت بہ خراین چارہ نیست کہ برین قنا کرد از میان تر قد چا نکہ خستہ اولیغایت ترش کنیم (اردو) تو تر کے بیج افسوس ہے کہ و پرگندہ شود بخت کہ اگر بخوانند کہ آن را دوزیا
تو تر کا شہور نام معلوم نہ ہو سکا تخم تو تر یکایک بیابند از اینجا است کہ فارسیان تخم تخم جاروب اصطلاح بقول برہان جہود پرگندہ و پریشان را گفتند (اردو)	تو تر کا شہور نام معلوم نہ ہو سکا تخم تو تر یکایک بیابند از اینجا است کہ فارسیان تخم تخم جاروب اصطلاح بقول برہان جہود پرگندہ و پریشان را گفتند (اردو)
و رشیدی و مسراج دوانی است کہ آن را بر پریشان طرلایل خوانند صاحب جامع بر نام دوانی کا تخم حیری بر افادون مصدر اصل	و رشیدی و مسراج دوانی است کہ آن را بر پریشان طرلایل خوانند صاحب جامع بر نام دوانی کا تخم حیری بر افادون مصدر اصل

آن بختی که نام و نشان از و نماند (طغرا) تخم خلخال اصطلاح - بقول برهان و جاع تا کف کشودیم بر شاخ عشرت چو شد قحطی گل ورشیدی و سراج و محیط همان تخم جاروب تخش بر افتاد و مؤلف عرض کند که کنایه که گذشت مؤلف عرض کند که وجه تسمیه ایست موافق قیاس و ما این اصطلاح را این هم بوضوح نیویست و الله اعلم و اشار مخصوص به نباتات دانیم و سند بالا هم تصحیقا این بر اطرلایل بقول محیط گذشت (ارو) آن می کند اگر سندی دیگر به تعمیم معنی بدست و کیو تخم جاروب او را اطرلایل -	آید البته اعتبار را شاید محققین اهل زبان و تخم خلیل اصطلاح - بقول برهان کبر معاصرین عجم بر زبان ندارند (ارو) باو خا و تختانی مجهول تخمست بمقدار تخم کرفس و شکل و اندام زیره دارد و کبود رنگ می باشد او معدوم و جانا - مٹ جانا -
تخم حرام اصطلاح - بقول بحر و بهار - و در غایت تخمی بود و نبات آن را عربی حل حرام زاده و ولد الزنا (محسن تاثیر) الغراب و حرز الشیاطین مانند مؤلف عرض با دختر ز منشین کافی تو ز بام آخری گیرد و کند که اشاره این بقول محیط بر اطرلایل کرده ام دل و دین از تو این تخم حرام آخری خان آر (ارو) و کیو اطرلایل -	در چراغ هدایت ذکر این کرده مؤلف عرض تخم مدان اصطلاح - بقول برهان و جاع کند که اسم فاعل ترکیبی بمعنی نسل حرام دارند و بحر زمینی را گویند که در آن شاخهای درختان (ارو) حرام زاده - ولد الزنا - و کیو فرو برده باشند یا خیزی کاشته باشند که بعد از بچک کو - اسم مذکر -
سبز شدن بجای دیگر نقل کنند و ارسته صراحت	بچک کو - اسم مذکر -

کنند که این زبان اهل شیراز است (بیرنج است) صاحب آصفی کاشتن تخم است مؤلف عرض چشمه بیاورد توای سرفه شخرام و از گریه چندان کند که اگر چه سداستعمال پیش نکرده و لیکن عینی ندارد نهال صنوبر است پو خان آرزو در چراغ هدایت که موافق قیاس است (ار دو) تخم زمین مین تو و سراج هم ذکر این کرده (تاثیر) ارجع مال تخم درودن مصدر اصطلاحی صاحب	ممسک چون زمین تخمدان باشد پو که یکجا مال او آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف آخر نصیب و گیران باشد پو مؤلف عرض عرض کند که سدا و بکارش نمی خورد و برای تخم کند که اسم فاعل ترکیبی است و کنایه باشد (ار دو) کاشتن است کمی آید (احمال اصغرافی) (
و ده زمین جس مین درختون کی شاخین و امین یا چه تخم های برومند را بباغ وجود پو زمانه کشته تخم بوئین جن کی جترین پیدا هونے یا پیر نکلے پر و بس نارسیده بدرد پو مخفی مباد که محقق نبوده دوسری زمین مین منتقل کرتے مین مٹوتت ترا و بر معنی شعور نکرد (ار دو) ناقابل ترجمه	تخم در خاک کردن مصدر اصطلاحی تخم و میدن استعمال بقول صاحب صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت آصفی یعنی سبز شدن تخم مؤلف عرض کند مؤلف عرض کند که بمعنی تخم کاشتن است که بمعنی حقیقی است (کلیم مدانی) (چنین (صائب) این تخم توبه را که تو در خاک کرده که تخم تعجیل می دمد از خاک پو قریب دانه دریا پو موقوف آبپاری اشک ندامت است پو دانه نخورد و شکار پو (ار دو) پوده پیدا
هونا دکن مین مولا نکلنا تخم رسدن استعمال بقول آصفی بالشم	(ار دو) بیج بونا تخم در زمین کردن استعمال بقول تخم در زمین کردن استعمال بقول

مرادف تخم دیدن است مؤلف عرض کند عرض کرده ایم و وجه تسمیه این موضوع پیمو	معنی حقیقی است (الفوری) تخمی که نرود و معاصرین عجم هم بزبان ندارند (اردو)
از چیه کارم پوچیزی که نیامم از چیه کارم پوچیزی که نیامم -	تخم دیدن (اردو) دیکھو تخم دیدن
عرض کند که این سند تخم روئیدنت که مرادف تخم ریجان استعمال بقول صاحب	این بجای خودش می آید (اردو) دیکھو تخم روئیدنت
تخم رسیدن مصدر اصطلاحی صاحب جمیع اورام صاحب محیط ذکر این نکر دو بر	آصفی ذکر این کرده از معنی شکست و همان بز رالریجان گوید که تعریف این در ریجان
سند کمال اصفهانی را برای این آورده که می آید و بر ریجان گوید که تخم آن گرم و خشک	تقلش بر تخم درودن گذشت مؤلف عرض و راقول و خوردن سفوف آن با شکر صبح و شام
کند که قوت امتیاز لفظ و معنی و اخذ مصادرنه نافع دوار و منافع بی شمار دارد مؤلف عرض	لغواست و لغو (اردو) ناقابل ترجمه کند که مرکب اضافی است (اردو) ریجان
تخم روئیدن استعمال مرادف تخم ریختن که بیج نذر	است که بجایش گذشت مؤلف عرض کند تخم ریختن استعمال صاحب آصفی سند
که سند انوری که در اینجا نقل شد سند این است این را بر (تخم بر خاک ریختن) نقل کرده که	معنی دیدن تخم باشد (اردو) دیکھو تخم دیدن بجایش گذشت مؤلف عرض کند که هر دو
تخم رهل اصطلاح بقول محیط اهل یکی است معنی حقیقی (اردو) دیکھو تخم	مؤلف عرض کند که حقیقت اهل یکی است معنی حقیقی (اردو) دیکھو تخم

تخم زرد (۱) اصطلاح بقول سروری (۱) خاکینہ بقول آصفیہ فارسی اسم مذکر۔ وآن را خایه نیز گویند صاحب رشیدی ذکر این آب فراتے ہیں کہ خاکینہ در اصل خنیا گینہ کرده صاحب بحر گوید کہ خاکینہ و (۲) قیمیہ کہ تھا تیلے ہوئے انڈے اور کتری ہوئی پیاز در وقت بریان کردن تخم مرغ بران ریزند (۳) ملا کر قیمیہ کی طرح پکایا ہوا سان (۲) قابل زراعت کنندہ و (۴) محل زراعت بہار ترجمہ (۳) کاشتکار مذکر (۴) زراعتی بر معنی اول قانع صاحب مؤید بحوالہ علمی نمبر ۱۸ زمین نوشتہ بحر در معنی دوم می فرماید کہ چند آن کچھ زمند کہ کینڈات می شود و منبوسہ ازان سازند و با آن نیز خورد کہ برای قوت نافع بلکہ النفع خان آرزو آن را ٹومرون و شرمون نوشتہ اند و بفارسی در سراج بر ذکر معنی اول و دوم قانع مؤلف تخم زرداب و بہ ترکی صفر آلودی ناسند تخم عرض کند کہ معنی اول تخم درینجا بمعنی سیفہ و در باقی است شبیہ بجاشی نیست آن جا ہا معنی دوم طرز و تعریف محققین آن را معنی جلد گاہ و آن شبیہ بہ سدا بہ تخم آن تلخ و تند طاہر کرد و حقیقہً همان معنی اول است و مراد و ریزہ و گویند تہ بد زردیخ و در افعال از قیمیہ قیمیہ تخم مرغ است و بہ این معنی اسم مشابہ خرق گرم و خشک و رسوم و تخم آن مفعول ترکیبی است و بمعنی سوم اسم فاعل ترکیبی قوی الحار ت و معنی و سہل اخلاط مراری و و تخم درینجا بمعنی برز و بمعنی چہارم اسم مفعول غلیظ و مخجج اقسام گرم معدہ و جنین بیت و ترکیبی و درینجا بمعنی برز باشد (اردو) بول و حیض و محلل اورام بارہ و مؤلف عرض	تخم زرد (۱) اصطلاح بقول سروری (۱) خاکینہ بقول آصفیہ فارسی اسم مذکر۔ وآن را خایه نیز گویند صاحب رشیدی ذکر این آب فراتے ہیں کہ خاکینہ در اصل خنیا گینہ کرده صاحب بحر گوید کہ خاکینہ و (۲) قیمیہ کہ تھا تیلے ہوئے انڈے اور کتری ہوئی پیاز در وقت بریان کردن تخم مرغ بران ریزند (۳) ملا کر قیمیہ کی طرح پکایا ہوا سان (۲) قابل زراعت کنندہ و (۴) محل زراعت بہار ترجمہ (۳) کاشتکار مذکر (۴) زراعتی بر معنی اول قانع صاحب مؤید بحوالہ علمی نمبر ۱۸ زمین نوشتہ بحر در معنی دوم می فرماید کہ چند آن کچھ زمند کہ کینڈات می شود و منبوسہ ازان سازند و با آن نیز خورد کہ برای قوت نافع بلکہ النفع خان آرزو آن را ٹومرون و شرمون نوشتہ اند و بفارسی در سراج بر ذکر معنی اول و دوم قانع مؤلف تخم زرداب و بہ ترکی صفر آلودی ناسند تخم عرض کند کہ معنی اول تخم درینجا بمعنی سیفہ و در باقی است شبیہ بجاشی نیست آن جا ہا معنی دوم طرز و تعریف محققین آن را معنی جلد گاہ و آن شبیہ بہ سدا بہ تخم آن تلخ و تند طاہر کرد و حقیقہً همان معنی اول است و مراد و ریزہ و گویند تہ بد زردیخ و در افعال از قیمیہ قیمیہ تخم مرغ است و بہ این معنی اسم مشابہ خرق گرم و خشک و رسوم و تخم آن مفعول ترکیبی است و بمعنی سوم اسم فاعل ترکیبی قوی الحار ت و معنی و سہل اخلاط مراری و و تخم درینجا بمعنی برز و بمعنی چہارم اسم مفعول غلیظ و مخجج اقسام گرم معدہ و جنین بیت و ترکیبی و درینجا بمعنی برز باشد (اردو) بول و حیض و محلل اورام بارہ و مؤلف عرض

نذکہ تخم تربداست ولس (ارو) تربد کے بیج۔ مذکر۔ دیکھو بادروج اور اوقمین۔	بیج۔ مذکر۔
تخم شستن مصدر اصطلاحی۔ صاحب است مؤلف عرض کند کہ خاکشی یا نشی	تخم شستن مصدر اصطلاحی۔ صاحب است مؤلف عرض کند کہ خاکشی یا نشی
آصفی و گر این کردہ از معنی ساکت مؤلف شود و ظاہر اوجہ تسمیہ این جزین نباشد کہ خاکشی	عرض کند کہ بمعنی حقیقی است یعنی مخلوط کہ در آن مہتی است (ارو) خاکشی کے بیج۔ مذکر
تخم در خاک و آب و امثال آن (قصیر) دیکھو خاکشی۔	در خاک و خون خویش سرشت تخم داغ و تالالہ (۱) تخم فشان
نہ خاک شہیدان بر آندہ کج مخفی مباد کہ از بہن سند (۲) تخم فشان	تخم شستن در خاک کنایہ از کاشتن تخم کہ گذشت و الف اسم فاعل ترکیبی کنایہ از
سیدامی شود (ارو) بیج بونا۔	کاشکار کہ تخم می افشانند (ظہوری) و در
تخم شستن اصطلاح بقول محیط تخم بادروج غم تخم فشان گشت ظہوری و از گشت زبان	باشد مؤلف عرض کند کہ بادروج بجایش
گذشت و این تخم مہمان است و از نیکو فارسیا	خرمن توفیر مآورد و (ولہ) بی ذکر توار
استعمال تخم این مثل تخم ریگان در شربت کنند برآمد و مؤلف عرض کند کہ همچنین است۔	یعنی در شربت پاشیدہ می نوشند بناء علیہ
اسم موسومہ کردند و حق آنست کہ بادروج سداقل ظاہر است (ارو) (۱) و (۲) کہ از	ہم قسمی اند ریگان است (ارو) بادروج مذکر (۳ و ۲) تخم بونا۔ بی ڈان۔ دیکھو

تخم۔ دکن میں بیج چہرے کا بھی مستعمل ہے۔	(۲) تخم کا جبرہ جب القرطم را مانند مؤلف
تخم قنب استعمال۔ بقول محیط اسم این در عرض کند کہ ہم او بر قرطم گوید کہ بگیلانی تخم کا جبرہ	فارسی شہد انج صاحب برہان بر شہد انہ گوید و تخم کا زیرہ مانند و قرطم را در فارسی خشک دانہ
کہ تخم نیک را نام است و عربیہ آن شہد انج نام است و تخم کا فستہ ہم و متعریف خشک دانہ	مؤلف عرض کند کہ تخم نیک بجایش گذشت بجایش می آید و رین جا اگر مہوس است۔
و قنب نیک را نام است و مرکب اضافی	چہین قنب بد بس است۔ مخفی مباد کہ (۱)
است (اردو) دیکھو تخم نیک۔ مذکر۔	مخفف (۲) باشد (اردو) خشک دانہ۔
تخم کاج اصطلاح۔ بقول محیط بفارسی۔	الف تخم کا رسیدن استعمال۔ صاحب
چلغوزہ را گویند مؤلف عرض کند کہ کاج بقول (ب) تخم کا شستن	اصفی و کوب کر
اسم صنوبر است پس معنی لفظی این مرکب اضافی	از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بمعنی حقیقی
تخم صنوبر باشد و از نیکہ چلغوزہ را کہ می آید در	است معنی بونیدن تخم باشد (ظہوری سہ را
عربی زبان حب الصنوبر کیا نام است این	شور و دران دشت تخم می کاریم ہا کہ آب برقی
ہم موافق قیاس و متعریف کامل بر چلغوزہ کہ بکجوی گیاه می سوزد ہا (طالب آملی سہ) تخم	شود (اردو) چلغوزہ بقول آصفیہ فارسی کہ بامید و فاکاشتہ ایم ہا بسیر دوست کہ اکا
مذکر۔ ایک قسم کا سیہ جو تھوی دماغ ہے	انگاشتہ ایم ہا و الف را ازین قائم کردہ ایم
درخت صنوبر کا پھل۔	کہ مراد ف ب است و مقتنین فارسی زبان
(۱) تخم کا جبرہ اصطلاح۔ بقول محیط بفارسی	سیہ اشتقاق کی را در دیگر ترکیب کردہ اند

و صدر کاریدن را ترک فرموده و ما هر دو را کند که با تعریف این برانجک هم کرده ایم و این
 بجای این ذکر کنیم و سندا قل متعلق به الف است ظاهر امر گب اضافی معلوم می شود ولیکن حقیقت
 که محققین زبان دان آن را هم متعلق به ب دانسته اند لکن هیچ معلوم نشد و وجه تسمیه این بوضوح نیست
 (ارو) تخم بونا - و اشاره این برانجک هم گذشت (ارو)

تخم کافشه استعمال - همان تخم کاجیره که گذشت کالادانه - ندر - و یکموا نجلک -
 مؤلف عرض کند که ما اشاره این بقول محیط **تخم گسان** استعمال - بقول ناصری و اندیشا
 بعد از آنجا کرده ایم - مرکب اضافی است و که در دو اها بکار برند و اسپرزه گویند و عرب
 صراحت کامل بر خشک دانه می آید (ارو) را معرب کرده بذرقطونا خوانند مؤلف عرض
 کند که حقیقت این بر اسپرزه گذشت (ارو)

تخم کبک اصطلاح - بقول محیط النیل و یکموا اسپرزه -
 است و هم او بر حب النیل گوید که بغاری این تخم گردن اصطلاح - بقول بهار که صراحت
 را تخم کبک و تخم نیلوفر هیچ نامند و در انگریزی بذیل خایه گذاشتن کند مرادفش که (۱) کنایه
 یومیاسرولیا و بهندی کاله دانه و کسوا و مرچا از بینه و اون مرغ است و بقول آصفی (۲)
 وزیر کی و کوا دوری با بجمه دانه ایست سیاه گردن کاری که ننگ و عار بار آر دچنانکه گویند
 کو چکتر از خود غیر مدور و مغز آن سپید گرم و خاله کس خایه نهاد و تخم گرد و هم او گوید که (۳)
 خشک و رسوم - طلای آن جالی و نافع برص یعنی کاشتن تخم است (خسرو) گل کبر و
 بهق امیض و منافع بسیار دانه و مؤلف عرض می نماید که زرد و چنانکه زردان که کفش تخم

(۱) (ظہوری) تخمی کہ گریہ کردہ دامن ہائی ہا
 عرض کند کہ آنچه صاحب محیط بر کفش نوشته
 در فصل خندہ قہقہہ روید ز کشت مایہ (وہ) ترجمہ آن در ہندی اجمود است کہ ماحصر
 (۲) منغمہ کہ تخم کرم نوحہ بہ انبار بر ہم ہا خاطر بر او داسالیون و اجمود کردہ ایم و این چیز
 اہل تمنا ہمہ حیرت نیز است ہا مؤلف عن دیگر است کہ در اصطلاح نامش تخم کفش
 کند کہ برای معنی اول و دوم مشتاق نہ است
 می باشیم کہ محققین اہل زبان ذکر این نکرده اند
 و معاصرین عجم بر زبان نہارند (اردو) (۱)
 مرغ کا انڈا دینا (۲) ایسا کام کرنا جس سے
 ہندی اسم نکرہ ایک درخت اور اس کے
 پھل کا نام جو فرے میں ترش اور رنگ میں
 سرخ ہوتا ہے لوگ اس کا پھل ڈالا کرتے ہیں
 تخم کفش رومی استعمال بقول محیط
 اسم کا فیطوس وہم او بر کا فیطوس گوید کہ
 تخم کفش رومی و بشیرازی باش دارد وہ
 کردہ گوید کہ معنی کاشتن تخم است مؤلف
 لا طینی آبیکہ و بغرنگی جو دہ و ہندی لکڑی
 عرض کند کہ کشتن مختلف کاشتن است و ہر دو
 نامند بقول شیخ گرم و ردوم و خشک در یکی و این معنی حقیقی است (قرنی دماوندی
 سوم۔ مفتوح سد و متقی و جدای آن بہر اعضا) تخمی کہ بزرعہ محبت کشتیم ہا نخلی شد و
 باطنی بیشتر از اسخان آنست و در ان قوت حاصل بر پیجوری داد ہا (اردو) بیج بونا۔
 مسہلہ و منافع بسیار وارد (الخ) مؤلف تخم کملی اصطلاح بقول محیط وادہ ہندی

است بقدر خاکشی سفید و املش که سردتر است کرده اند و دیگر هیچ (اوه دو) حاشیش - ایک دوا
 و نیز بعضی گرم و خشک - استعمال آن از خارج کانا نام ہے جس کو ہندی میں تخم گرمی کہتے ہیں
 جائز چون در آب یا شیر گاوسا سیدہ کلف و تخم کنب اصطلاح بقول محیط بفارسی
 کش و برش دور سازند براق و روشن نماید شہد انج است و ہم او بر شہد انج گوید کہ
 و گویند تخم گرمی همین است و آن در حاشیش شہد انج و شہد انک و شہد انق نیز گویند و ہم
 خوابد آمد و ہم او بر حاشیش گوید کہ ہمین را معرب شہد آنہ فارسی است و معنی آن سلطان
 بفارسی حسن یوسف و ہندی تخم گرمی و کلمی البجوب و سیرانی فرج آدم و نیز بفارسی تخم
 گویند و بقول صاحب قانون دوا ای ارستی او قنب نامند و آن بقول شیخ تخم درخت قنب
 و نیز فارسی گویند و آن دانہ ہائی است بسیار باشد و بقول شیخ گرم و خشک در روم محل
 کو چک و سفید از تنخاش کو چکتر و سخت گرم و محقق بقوت و غلط آن قلیل ردی و صدغ
 و خشک در چہارم و بسیار تند و شخصی کہ درد بجزارت خود و در آن لطافت و جلاست و
 شدید داشتہ باشد اگر آن را نیم درم بہ آب منافع دارد و مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی
 گرم بخورد قی شدید آورد و چیزی شبیہ خون می نماید کہ ہم او بر کنب گوید کہ اسم فارسی بک
 قی می نماید و از آن نجات یابد و منافع بسیار است پس این همان تخم بک باشد کہ گذشت
 دارد و مؤلف عرض کند کہ گرمی ترجمہ ہندی (اردو) دیکھو تخم بک -
 حاشیش است فارسیان تخم حشیش را تبرکب تخم کوخچہ اصطلاح بقول محیط باقدای
 اضافی تقریباً بہ تبدیل رای مہملہ بلام استعمال مصری است مؤلف عرض کند کہ حقیقت

باقلا بجایش و بر با سیر نوشتہ ایم و ہم او بر کجیہ کردند چنانکہ بچکان و سفلگان مابین استعمال را گوید کہ اسم ہندی کہیکج است و یکج بقولش شتاق سہ استعمال می باشیم کہ محققین اہل زبان باقلا نیست اندرین صورت معلوم می شود کہ این کنایہ ایست مقرر برای باقلا (ارو) و کھو قول ناصری کہ او ہم صاحب زبان است البتہ باقلا و با سیر۔ تخم گان بقول برہان و مؤید و سراج بر (ارو) (۱) خصبہ مذکر (۲) عموماً بیج مذکر وزن استخوان (۱) بیضہ ہای آدمی را گویند (۳) خرفے کے بیج مذکر۔ و بمعنی ضمیمہ خوانند (۲) تخم روئیدنی تا تخم گزاشتن مصدر اصطلاحی صاحب را ہم نامند عموماً (۳) تخم خرفہ را خصوصاً آصفی ذکر این کردہ گوید کہ (۱) کاری کردن صاحب ناصری بر معنی اول و دوم قانع مؤلف کہ تنگ و عار بار آرد چنانکہ فارسیان گویند کہ عرض کند کہ ظاہر القاعدہ فارسی جمع تخمہ و آنیکہ فلان کس روز جنگ ہزار تخم و خایہ بگذار و ہا تخم بمعنی خصبہ و بزرگداشت و تخمہ بہر دو معنی مؤلف عرض کند کہ معاصرین حکم تصدیق این بالا نیامدہ پس می بایست کہ جمع تخم را تخم ہا گویند معنی می کنند کہ کنایہ ایست و (۲) بمعنی حقیقی و این متصرف فارسیان است کہ ہای زائدہ بر تخم نہادون و بیضہ نہادون طیور است (ارو) لفظ تخم زیادہ کردہ جمع آن بقاعدہ خود تخم گان (۱) ایسا کام کرنا جس کا مال مذمت ہو (۲) کردند معنی ہای آخرہ بدل کردند بہ کاف فارسی اندے دینا۔ و پس از ان الف و لون جمع در آخرش زیادہ تخم گل استعمال۔ بقول بہار گل کہ علم ورد	باقلا بجایش و بر با سیر نوشتہ ایم و ہم او بر کجیہ کردند چنانکہ بچکان و سفلگان مابین استعمال را گوید کہ اسم ہندی کہیکج است و یکج بقولش شتاق سہ استعمال می باشیم کہ محققین اہل زبان باقلا نیست اندرین صورت معلوم می شود کہ این کنایہ ایست مقرر برای باقلا (ارو) و کھو قول ناصری کہ او ہم صاحب زبان است البتہ باقلا و با سیر۔ تخم گان بقول برہان و مؤید و سراج بر (ارو) (۱) خصبہ مذکر (۲) عموماً بیج مذکر وزن استخوان (۱) بیضہ ہای آدمی را گویند (۳) خرفے کے بیج مذکر۔ و بمعنی ضمیمہ خوانند (۲) تخم روئیدنی تا تخم گزاشتن مصدر اصطلاحی صاحب را ہم نامند عموماً (۳) تخم خرفہ را خصوصاً آصفی ذکر این کردہ گوید کہ (۱) کاری کردن صاحب ناصری بر معنی اول و دوم قانع مؤلف کہ تنگ و عار بار آرد چنانکہ فارسیان گویند کہ عرض کند کہ ظاہر القاعدہ فارسی جمع تخمہ و آنیکہ فلان کس روز جنگ ہزار تخم و خایہ بگذار و ہا تخم بمعنی خصبہ و بزرگداشت و تخمہ بہر دو معنی مؤلف عرض کند کہ معاصرین حکم تصدیق این بالا نیامدہ پس می بایست کہ جمع تخم را تخم ہا گویند معنی می کنند کہ کنایہ ایست و (۲) بمعنی حقیقی و این متصرف فارسیان است کہ ہای زائدہ بر تخم نہادون و بیضہ نہادون طیور است (ارو) لفظ تخم زیادہ کردہ جمع آن بقاعدہ خود تخم گان (۱) ایسا کام کرنا جس کا مال مذمت ہو (۲) کردند معنی ہای آخرہ بدل کردند بہ کاف فارسی اندے دینا۔ و پس از ان الف و لون جمع در آخرش زیادہ تخم گل استعمال۔ بقول بہار گل کہ علم ورد

اصفی ذکر این کرده گوید که معنی برینه نهادن باشد
 تا بچه بر آید مؤلف عرض کند که موافق قیاس است
 (ار دو) اندے دینا۔
 تخم نیلو فریچ اصطلاح بقول محیط بغدادی
 اسم حب النیل است و بر حب النیل اشاره کرده که مرض مذکور دیگر حیوانات را نشود مگر طيور را
 که ما نقلش بر انگلک کرده ایم مؤلف عرض کند و ناگواری بدن طعام نیست که به آدمی شود و آن
 که حیف است که وجه تسمیه بوضوح نه پیوست را برینه خوانند بلکه تخمه مرض آدمی است بفتح تا
 بخیرین که نیلو فریچ را اسم فاعل ترکیبی است که در اصل واو بوده مشتق از و خاست و آن لفظ
 صفت تخم قرار دهمیم و معنی لفظی این تخم که نیلو عربی است پس معنی اول نوعی از بیماری مرغی
 را در پیچ و تاب دارد (ار دو) دیگر انگلک۔ خصوصاً کبوتران را و آن دانه ایست که بشکل
 تخمه بقول برهان و جهانگیری و جامع و سرور تخم بر پایا بر بنتا پیدای شود صاحب فذائی بر
 و رشیدی بضم اول و سکون ثانی و فتح ثالث (۱) معنی دوم قانع مؤلف عرض کند که تخمه بضم
 مرضی است که آدمی و حیوانات دیگر را از خوردن او و فتح دوم لغت عرب است بقول منتخب
 بسیار عارض شود خصوصاً کبوتر را که عبری برینه معنی ناگواری و ناگواری طعام پس فارسیان
 خوانند و (۲) معنی اصل و نژاد هم (حکیم سنائی) همین را لبکون دوم برای مرضی خاص استعمال
 (۳) تخمه چون با ضمه تباه شود و سده پیرمرد که دند که از قصور با ضمه عارض انسان شود
 و تباه شود و (فردوسی ۴) یکی آنکه از تخمه و همین را صاحب اکثر اعظم در دومی جلدش

گوید کہ ازین مرض طعام در معده اصلاً مضموماً و میچنان باقی ماند و علاج این بعد قی باب و نکات ہرچہ در علاج فساد مضموماً مذکور شد حسب سبب بکار برند (الخ) و آنچه بطور خصوصاً کتب را عارض شود دانہ ہاست برستار یا برپای شای و معنی دوم ہم موافق قیاس کہ تخم بمعنی خصیہ ہم آمدہ و شک نیست کہ یہ دو معنی لفظ تخم و ہای نسبت در آغوش شامل و تخم بمعنی اول این بر معنی شای گذشت محقق ہمین می نماید (اردو) (دائتہ) بقول اصفیہ مذکر۔ و کیونکہ تخم کے تیسرے معنی اور دکن میں کوتر وں اور پرندوں کے اس معنی کو بھی تخم کہتے ہیں جس سے پاؤں اور چوخی پر وانے نکل آتے ہیں۔ مذکر۔ (۲۶) اصل و تراوی تخمہ فروش (اصطلاح۔ بقول سحر کسی کہ خوب برشتہ فروشد۔ بہار گوید کہ کسی کہ کنجد سیاہ و دا و غیرہ مصالح نان بفروشد (میرزا طاهر وحید (۵) چہ گویم ز بیدار تخمہ فروش کہ در سنبلہ سوخت دل راز جوش بہ خان آرزو در چراغ در آغوش شامل و تخم بمعنی اول این بر معنی شای گذشت محقق ہمین می نماید (اردو) (دائتہ) بقول اصفیہ مذکر۔ و کیونکہ تخم کے تیسرے معنی اور دکن میں کوتر وں اور پرندوں کے اس معنی	گوید کہ ازین مرض طعام در معده اصلاً مضموماً و میچنان باقی ماند و علاج این بعد قی باب و نکات ہرچہ در علاج فساد مضموماً مذکور شد حسب سبب بکار برند (الخ) و آنچه بطور خصوصاً کتب را عارض شود دانہ ہاست برستار یا برپای شای و معنی دوم ہم موافق قیاس کہ تخم بمعنی خصیہ ہم آمدہ و شک نیست کہ یہ دو معنی لفظ تخم و ہای نسبت در آغوش شامل و تخم بمعنی اول این بر معنی شای گذشت محقق ہمین می نماید (اردو) (دائتہ) بقول اصفیہ مذکر۔ و کیونکہ تخم کے تیسرے معنی اور دکن میں کوتر وں اور پرندوں کے اس معنی
(الف) تخمیر بقول بہار بمعنی سرشتن و می فرماید کہ بالفاظ کردن مستعمل مؤلف عرض کند کہ بفتح لغت عرب است فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر بترکیب مصدر کردن می کنند یعنی (ب) تخمیر کردن بمعنی خمیر کردن و سرشتن است (علاوہ البرکات منیر) چون شوم نابود از غم باز بہر سوختن و عشق از آب و گل پر و آنہ تخمیر کند و مخنی مباد کہ ازین سند مصدر مرکب (ج) تخمیر کشدن بدضم کاف پیدا است و تعریف کردن و کشدن بجای خودش می آید (اردو) (الف) خمیر بقول اصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ ستر ہوا آٹا یا کوئی اور چیز جس میں جوش و خم پیدا	(الف) تخمیر بقول بہار بمعنی سرشتن و می فرماید کہ بالفاظ کردن مستعمل مؤلف عرض کند کہ بفتح لغت عرب است فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر بترکیب مصدر کردن می کنند یعنی (ب) تخمیر کردن بمعنی خمیر کردن و سرشتن است (علاوہ البرکات منیر) چون شوم نابود از غم باز بہر سوختن و عشق از آب و گل پر و آنہ تخمیر کند و مخنی مباد کہ ازین سند مصدر مرکب (ج) تخمیر کشدن بدضم کاف پیدا است و تعریف کردن و کشدن بجای خودش می آید (اردو) (الف) خمیر بقول اصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ ستر ہوا آٹا یا کوئی اور چیز جس میں جوش و خم پیدا

ہو جائے۔ جوش ابال (ب و ج) خیر کرنا کہہ سکتے ہیں بشرق کا ترجمہ۔

تخمین لغت عرب است مانع و بقول منتجب بگن و قیاس گنفتند صاحب اند بوالہ غیاث
بذکر معنی بالا گوید کہ اندازہ کردن ہم مؤلف عرض کند کہ فارسیان ہمین معنی استعمال این
در فارسی زبان ہی کنند (ظہوری) قیاسی ندارد زہرم چہ پرسی بکسی مہر در دل تخمین
نہ چند (ارو) تخمینہ بقول اصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ اندازہ یکدمہ۔

(الف) **تخوار** بقول برہان و سروری بضم اول و و او معدولہ بروزن دو چار نام پادشا
ہمناست کہ از سہارزان لشکر خیر و بودہ صاحب رشیدی گوید کہ این ملک را
ب) **تخوارستان** نام است۔ خان آرزو در سراج بذکر (الف) ذکر (ب) ہم پیش
کر دہی فرماید کہ طخارستان عرب است و صراحت فرمید کہ الحال نام موضعی است در نواحی
بلخ و نام ملکی نیست مؤلف عرض کند کہ (ب) موافق قیاس است از قبیل ترکستان و ہندستان
(ارو) الف تخوار۔ فارسی مین دہستان کے پادشاہ کا نام (ب) تخوارستان۔ دہستان کو
کہتے ہیں۔ مذکر۔

تخیل بفتح اول و دوم و تشدید تخیالی منہوم بقول منتجب لغت عرب است یعنی در خیال
آوردن فارسیان استعمال این بعضی خیالی کہند مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است
(ظہوری) کردہ سیرم از تماشای ہمہ بذکر تخیل آنکہ مہان من است (و کہ) (س)
دیگر کمر نہ بست شکیب و تخلص بذکر کہ در تخیل تاب کمر بست (ارو) خیال بقول
اصفیہ عربی۔ اسم مذکر تصور۔ دیکھو بند کے بارہوین معنی۔

فوقانی بادل مہلہ

(الف) تدارک بقول بہار دریافتن و بدست آوردن (مخلص کاشی) تصدیق
در تدارک ہر حاضر کش و داری چوسہ و نمکی و بر دسہ کش و وارستہ گوید کہ اسم مصدر است
معنی بالامؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بفتح تین و بقول منتخب دریافتن چیزی فتنہ
را فارسیان معنی تلاش و انتقام استعمال این می کنند و معاصرین عجم ہم صاحب رہنما بحوالہ
سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار

(ب) تدارک دیدن بمعنی انتظام کردن نوشته (اردو) الف تدارک بقول
آصفیہ تدبیر بند و بست - انتظام (ب) انتظام کرنا۔

(الف) تداوی بقول بہار خود را بچیزی وارد کردن (ملاطفا) اگر سنبیل از ضعف
دل شد مقیم و تداوی بغیر کند از شمیم و مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بفتح تین بمعنی
درمان کردن مطلق و فارسیان بمعنی مطلق درمان استعمال این می کنند و این را با مصدر
کردن مرکب کرده۔

(ب) تداوی کردن را بمعنی درمان کردن استعمال کرده اند چنانکہ از سند ملاطفا
پیدا است (اردو) الف درمان بقول آصفیہ - فارسی اسم مذکر - علاج - چارہ - معالجہ
دوا - دارو (مومن) در دہے جان کے عوض ہر گ و پے مین ساری و چارہ گر ہم
نہیں ہونیکے جو درمان ہوگا (ب) علاج کرنا۔

تدبیر بقول بہار نیکو اندیشیدن می فرماید کہ خصم بند و ولایت کشای از صفات اوست

و بالفاظ آوردن و دادن و ساختن و کردن مستقل مؤلف عرض کند که لغت عرب است
 بالفتح و کسر موخده فارسیان استعمال این ترکیب الفاظ فارسی می کنند و بدون ترکیب بمعنی
 حاصل بالمصدر یعنی (۱) اندیشه و فکر و (۲) موقع هم مستقل و بیان مرکبات این در طعقات
 می آید بمعنی مباد که معنی دوم مجاز معنی اول است (ظهوری ۵) هوس گنج بر آورده ز تعمیر را
 بترک تدبیر علم کرده به تدبیر مراء (ارو ۱۱) تدبیر بقول آصفیه عربی - مؤثرت - علافی
 چاره - درمان - فکر - اندیشه - غور و تأمل - کوشش (۲) موقع - مذکر -

تدبیر آوردن - مصدر اصطلاحی - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی موقع دادن و این مجاز است کند که معنی فکر و تأمل کردن در کاری است انطالقاً متعلق بمعنی دوم تدبیر (علی خراسانی ۵) (۵) دران غم که تدبیر چون آورد و کزان سایه بس سر اسیمه بود از دم تنفش نه دین و دشمنش خود را بزور آورد و (ارو ۱۱) تدبیر کرنا - باند به حادثه تدبیر فرار (ارو ۱۱) موقع دینا -	تدبیر اندیشیدن - استعمال - صاحب آصفی ذکر (الف) تدبیر داریدن - مصدر اصطلاحی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (ب) تدبیر داشتیدن - صاحب آصفی ذکر بمعنی تدبیر کردن است (انوری ۵) چون ب کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کنم تدبیر کاری چون کنم و چون دل تدبیر اندیشم که از سندش مصدر الف پیدا است و هر دو نماید (ارو ۱۱) تدبیر کرنا - و بگو تدبیر آوردن بمعنی تدبیر مهیا بودن و صاحب تدبیر بودن تدبیر دادن - مصدر اصطلاحی - صاحب آصفی است (عالی شیرازی ۵) لطیفیدن - مؤثرت

در خاک و خون غلطیدن و مردن و بجهاد شدن که تدبیر کی فکر کرنا - اراده تدبیر کرنا -	در وعاشقی تدبیرها دارد و مخفی مباد که تدبیر شناس اصطلاح - بقول بجز معنی مردم
داریدن و داشتن بجایش بیان کنیم (ار دو) عاقل و حکیم و دانا - مؤلف عرض کند که اسم	صاحب تدبیر مونا - تدبیر مونا - صاحب ترکیبی است - صاحب ملحات برهان فکر
صاحب تدبیر ساختن استعمال - صاحب جمع این (تدبیر شناسان) به همین معنی کرده و	تدبیر سازین آصفی ذکر این کرد صاحبان اند و مؤید (تدبیر شناسندگان) را
از معنی ساکت مؤلف عرض کند که از سندیش به همین معنی آورده که موافق قیاس است (ار دو)	کرد و شمس در بیدار است و تعریف عاقل و حکیم -
و سانه یکن بجایش می آید و دو معنی تدبیر کردن تدبیر کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر این	است (سعدی) چه تدبیر سازم چه در مانا کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی
کنم که از غم بفرسود جان در تنم (ار دو) حقیقی تدبیر ساختن نمودن است (سبحر گاهی)	تدبیر کرنا - در ریغ و در ده که دم بخورد پس تدبیر (س)
تدبیر سرگالیدن مصدر اصطلاحی - صاحب کزین طلسم بر آیم نشد ز هی تقدیر (ار دو)	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف تدبیر کرنا -
عرض کند که معنی فکر تدبیری کردن است (معرب) تدبیر کسی کردن مصدر اصطلاحی -	نیشاپوری (س) ضمیر تو چو سرگال خجسته تدبیری بقول بجز فعل تنبیج یعنی لواط نمودن مؤلف
و خدای جل جلاله چنان کند تقدیر (ار دو) عرض کند که دیگر کسی از محققین اهل زبان	

ذکر این نکرد و سزا استعمال هم پیش نشد و محال که باوت کا استعمال اُس شخص کے حق میں ہو سکتا عجم ہم ہر زبان ندارد شاق سزا استعمال تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو	تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو
تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو صاحب محبوب الامثال ذکر این کرده از بخت لقب دارد و تدبیرگر دولت تصویر گر معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ فارسیان این دوران بہ مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی این مثل را بحق کسی زند کہ شرط تدبیری او کند صاحب تدبیر است داین از قبیل چارہ گرداگر و باوجود آن در مقصود خود ناما کام بہاند و خصوصاً با شد اسم فاعل ترکیبی (اردو) خیر اندیش۔	تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو صاحب محبوب الامثال ذکر این کرده از بخت لقب دارد و تدبیرگر دولت تصویر گر معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ فارسیان این دوران بہ مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی این مثل را بحق کسی زند کہ شرط تدبیری او کند صاحب تدبیر است داین از قبیل چارہ گرداگر و باوجود آن در مقصود خود ناما کام بہاند و خصوصاً با شد اسم فاعل ترکیبی (اردو) خیر اندیش۔
تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو	تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو
تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو	تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو تدبیرگر (اردو) لولت کرنا۔ اصطلاح - بقول بہار واند معنی کیو

باد رخت سرور غبغبی دار و صاحب محیط بر تدر و حوالہ تدرج کردہ مؤلف عرض کند کہ اور ہرچہ بر تدرج نوشتہ انقاس بر بلبل چین کردہ ایم و اشارہ این ہم مہر را بنجا موجود (خسرو) انگہ پریدی زیر خود تدر و پانڈہ پور کم شکرگان زیر سر و پ (ارو) دیکھو بلبل چین۔	تدر و بہاری اصطلاح بقول انند بحوالہ مظہر العجائب از اسمای معشوق است ولیکن مقصودش غیر از فروغ آفتاب مؤلف عرض کند کہ کنایہ است موافق نباشد کہ آن را آتش نوشتہ و حق آنست کہ قیاس نظر بر خوش رفتاری معشوق (ارو) آفتاب را نام است کہ رفتار خوشش مثل تدر معشوق نہ کرے۔ تدر و زترین پر اصطلاح بقول مؤید بحوالہ قنیه بانہم فارسی مفتوح کنایہ از دیکھو آفتاب کے دو سہرے معنی۔
تدری بقول محیط بانہم همان تو دوری کہ می آید مؤلف عرض کند کہ درینجا ہمین قدر کافی است کہ مخفف تو دوری است بخذف واو (ارو) دیکھو تو دوری۔ تدو بقول برہان بفتح اول و ثانی بواو کشیدہ (۱) نام مرغی است صحرائی شبیہ بخروس در نہایت خوش رفتاری۔ صاحبان جہانگیری و جامع گویند کہ بضم دوم (۲) جانوری است سرخ رنگ کہ بیشتر در تمام ہا پیدا شود صاحب رشیدی این گرم سرخ رنگ گوید صاحب ناصری باتفاق جہانگیری می فرماید کہ این را بعرابی ابن وردان گویند۔ خان آرزو در سراج گوید کہ عجب از صاحب برہان کہ بمعنی مرغ صحرائی نوشتہ حالانکہ بدین معنی تدر و است بدال و رای ہا	

بعضی بر آنند که همین اصل است و تدوین و بال

مذسج | بقول برهان بفتح اول و ثانی و
سکون راسی بی نقطه و جیم معرب تذرو است
که می آید مو لطف عرض کند که فارسیان استعمال
این معرب هم می کنند از اینجاست که صاحب
برهان ذکر این کرده (ار دو) و یکم تذرو
تذرو | بقول برهان و بهار و جامع و سروری (ار دو) و یکم تذرو

و سراج باد و بعضی تدریج است که مرغ صحرانی تذر و رنگین اصطلاح بقول رشیدی
شبهه به خروس است (میرزا رضی دانش) بعضی آفتاب مؤلف عرض کند که غیر از رشیدی
پنج تذر رنگین ساقی سایه برینا فگند پو بر سر روی و دیگری ذکر این نکر و شتاق نند استعمال می باشد
تذر وی بال خود را باز کرد و پو مؤلف عرض و از نیکه آفتاب هم رفتار خوشی دارد و فارسیان
کند که در اینجا همین قدر کافی است که این تذر این را کانیته بدین اسم موسوم کرده باشند که
تذر و است که گذشت چنانکه آذر و خوشی نیست و (تذر و زین) بهتر ازین است

کہ یہ ہمیں معنی می آید (اردو) دیکھو آفتاب کے کنارے از آفتاب مؤلف عرض کند کہ مرگب توصیفی و کنایہ لطیف است و فارسیان آفتاب نذر و زرنیج (ب) نذر و زرنیج پر ہم گفتہ اند کہ خطوط	دوسرے معنی - مذکر - اصطلاح بقول برہان و (ب) نذر و زرنیج
سراج و اندکناہ از انکشت و زغال فروختہ شعاعی خورشید زرنیج پر رماند صاحب صاحب بحر گوید کہ مرادف تختہ زرنیج است کہ برہان (ب) را (۲) بمعنی آتش ہم گفتہ و صاحب گذشت مؤلف عرض کند کہ زرنیج جو بہریت بر آفتاب قانع مؤلف عرض کند کہ کاشمیر برہان کافی کہ ذکرش برابر سانیقون گذشت - است کہ معنی دوم پیدا کرد موافق قیاس ہم نمیت و لطافتی ہم ندارد و معاصرین عجم ہم پسند نمی کنند - (اردو) دیکھو تختہ زرنیج - (الف) نذر و زرنیج اصطلاح بقول و وجہ کنایہ ہم پیدائیت (اردو) الف و ب	جامع و سراج و (جہانگیری و ناصری در لغت) دیکھو آفتاب کے دوسرے معنی - مذکر و خانہ اصطلاح بقول صاحب رہنما جو الہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار بعضی مکانی کہ از ان برای سفر خاک پر وائہ راہداری عطامی شود کہ ہمیں را حکمہ راہداری ہم نام است مؤلف عرض کند کہ قلب اضافت و اصطلاح معاصرین عجم است و موافق قیاس (اردو) وہ محکمہ یا دفتر جہان سے سفر خاک غیر کے لئے پروائہ راہداری دیا جاتا ہے - مذکر -
نذر و بقول برہان و جامع لفتح اول و ثانی ابن وردان گویند - صاحب سروری صراحت بواو کشیدہ جانوریت سرخ رنگ و پردار فرید کند کہ اور اسنگم ہم نام است مؤلف کہ بیشتر در تہا و متوضائی باشد و آن را عبری عرض کند کہ ہمان نذر و معنی دوم اوست کہ	نذر و بقول برہان و جامع لفتح اول و ثانی ابن وردان گویند - صاحب سروری صراحت بواو کشیدہ جانوریت سرخ رنگ و پردار فرید کند کہ اور اسنگم ہم نام است مؤلف کہ بیشتر در تہا و متوضائی باشد و آن را عبری عرض کند کہ ہمان نذر و معنی دوم اوست کہ

اگر شایسته اسم جاد فارسی زبان و این زمین باشد
 که مرتب است یا تشریف عربان فارس که از کتب فارسی زبان و در یک کتاب است
 بهمد را به ذال حمزه بدل کردند صاحب محیط بدل و محققان که این کتاب را در دست
 بر نبات و روان هر چه نوشته باشند بر فائز بدل شد به والی و بهایرینا که در کتاب است
 کرده ایم صاحب بهایرینا که گوید که قسمی است (ار دو) یا تری بهایرینا که
 از قبل که در مقام مطلوب پیدا می شود و پس به کامل بیان شد.

فوقانی بارای

متر اقبال بهایرینا و جامع بفتح اول و سکون ثانی (۱) و غلیظ و کویک و که در کتاب است
 بهایرینا صغره خوانند و می فرماید که به این معنی باز می شود و (۲) نقیض و (۳) و (۴)
 بهایرینا شخصی که باندک چیزی از جا و آید و در قمار سازعتا کند بهایرینا بهایرینا
 بهایرینا کنایه از مرد طوط و فاسق هم صاحب سرو ری بر معنی اول و دوم قانع و صاحب
 ناصر معنی چهارم را گذاشت صاحب رشیدی بیکر معنی اول گوید که بهایرینا بهایرینا
 بهایرینا چون خوشتر و بهتر خان آرزو و بهراج بیکر معنی اول گوید که بهایرینا بهایرینا
 بهایرینا می فرماید که صحیح بدین معنی تری بهایرینا است چنانکه نویسی آورده بهایرینا بهایرینا
 بهایرینا که (۶) یعنی شش و (۷) یعنی هفت و (۸) یعنی هشت و (۹) یعنی نه و (۱۰) یعنی ده
 بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا
 که چون پارسی خود را بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا بهایرینا

خشک می گویند ہر کس کہ چنان نباشد اور اتر گویند و نیز (۷) بچم چالاک۔ صاحب سخندان پار
می فرماید کہ بمعنی بچم لغت سنسکرت ہم۔ بہار بکر معنی دوم گوید کہ چون ابرتر و اشک تر و بوسہ تر
و شربت تر و شکر تر و کافور تر و کباب تر و نالہ تر و (۸) بمعنی تازہ و آبدار و صاف
و پاکیزہ و نسبت بمعنی بچم می طراز و کہ کلمہ تر علم تفصیل است در فارسی با کلمہ کہ ملحق او شوند
صورت ترکیب افادہ بمعنی مبالغہ کند و بکر معنی ششم گوید کہ مجاز است و بانقطاع آمدن و شدن و
کردن مستقل و تر آوردن متعدی آن۔ صاحب محیط ذکر این بمعنی اول نکرد و بر صغیر گوید کہ بچم
کوچک است کہ بفارسی تیز نک و سنگانہ گویند مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول و دوم
اسم جامد فارسی زبان و انیم و دیگر مہ معانی مجاز آن و استعمال مرکبات این و ملحقات می آید
(ار و) (۱) و کیونکہ سنگانہ۔ صاحب آصفیہ نے صغیر پر لکھا ہے۔ اسم مذکر۔ ایک چڑیا کا
نام جسکی لمبی دم۔ ہر وقت اور جلدی جلدی حرکت کرتی رہتی ہے جسکو اللہ میان کی دیوتا
کہتے ہیں۔ (۲) تر۔ بقولہ گیلہ۔ بھیگا ہوا (۳) اوچھا۔ بقولہ۔ تنگ طرف۔ کینہ۔ سبک وضع۔
مؤلف عرض کرتا ہے کہ اوچھا شخص اس شخص کو کہتے ہیں جو صبر و تحمل سے کام نہ لے۔
اور ذرا سی بات پر الجھ جالے (۴) تر دامن۔ دکن میں مرد ملوث اور فاجر و فاسق کو کہتے
ہیں (۵) تر۔ بقولہ۔ زیادہ۔ افرون۔ بڑا ہوا (۶) شرمندہ (۷) چالاک (۸) تر بقولہ تازہ۔

تر آمدن | مصدر اصطلاحی۔ بقول مجر و کثر خون فشانم ماجر المشب و بہار گوید کہ (۲)
(۱) بتنگ آمدن (نذیم صنفانی ۷) تر آمد یاز بمعنی خجالت کشیدن است (محسن تاثیر ۷)
سیل سرشک من ندانستم کہ خواہد ساخت جان شوخی کہ گشتہ خون دلم از نیم انگیش با گل در چین

ترآمده از شوخ و شنگیش با مؤلف عرض کند و بهار متعدی تر آمدن مؤلف عرض کند که ما این را که معنی اول مجاز معنی دوم باشد (ار دو) خلاف محاوره فرس دانیم استعمال این از نظر ما کند (۱) تنگ آنا بقول تصفیه عاجز آنا ناچار به نا و بدون سند استعمال محروم قول محققین مندر آید وق به نا (۲) خجل به نا نادم به نا - اعتبار را نشاید (ار دو) (۱) تنگ کر نا - ترا آوردن مصدر اصطلاحی بقول تصفی (۲) سبز شده کر نا -	ترا بقول برهان بفتح اول بر وزن سر (۱) دیوار بند و رفیع را گویند مانند دیوار خانه پادشاه و دیوار قلعه و کاروان سرا و دیواری را نیز گویند که در پیش چتری کشند یعنی سدی و دیواری که با کاه گل و گلابه استوار کرده باشند و (۲) بنیم اول ترکیبی باشد از لفظ تو و را که در محاوره و کتایت و او را می اندازند و (۳) یعنی خود را صاحبان جهانگیری و جامع بر معنی اول قانع و تعریفش مجرد دیوار رفیع و بلند است (رضی الدین نیشاپوری ۱۵) بنیم تیغ جهانگیر میجو خوش په همیشه ماه تیر بسته باشد از خرمن که صاحب سروری در معنی اول با جهانگیری شفق و در معنی دوم و سوم بابرهان (منطامی ۱۵) گفت با من فروش باغ ترا با تا دهم روشنی چراغ ترا که صاحب ناصری بر ذکر معنی اول و سوم قانع و برای معنی سوم از منطامی سندا آورده که بالافز کور شد خان آرزو در سراج این راهبر سه معنی آورده و در چراغ هدایت میفرماید که بمعنی دوم کلمه خطاب است بمعنی مفعول و گاهی مضاف الیه نیز آمده درین صورت حرف را بمعنی برای خواهد بود ز که بردارش بهار نقل نگارش مؤلف عرض کند که بمعنی اول اسم چاند فارسی زبان است و بمعنی دوم ضمیر مخاطب منفصل و بمعنی سوم نتیجه بمعنی

دوم است و آن اصل نیست و اصل همان معنی دوم است (ار و و) (۱)، بلند و یوار
 مؤنث (۲) تجھے تجھکو (۳) اپنے آپ کو۔
 تراب [قبول] برہان و جامع بفتح اول بر وزن شراب (۱) بمعنی ترشح و تراویدن و
 کم کم چکیدن آب و شراب و روغن و امثال آن از کوزه و سب و مشک و امثال آن و
 (۲) بمعنی نذرہاں آوری ہم و ضم اول عبری خاک را گویند۔ صاحب بہانگیری بذکر معنی
 اول گوید کہ مصدر این ترابیدن است (مولوی معنوی) خوش آب نگہدار و محبوب
 مشک در است و پور از سنگاف بریزی تراب معیوبی و صاحب سروری با ذکر معنی اول
 بحوالہ تحفہ می فرماید کہ (۳) بمعنی آبی یار و فنی کہ از طرف اندک اندک می چکد (امیر خرمی)
 (۳) اگر تراب ز دست تو آید تی زمین بچہ بجای سبزہ زبرجد بر ویدی ز تراب و صاحب
 ناصری بر رشحہ و یکہ آب قانع۔ خان آرزو در سراج گوید کہ بمعنی چکیدن آب و امثال آن
 و ترا و تبدل این مؤلف عرض کند کہ معنی سوم حقیقی است و این اسم مصدر ترابیدن است
 کہ می آید و ترا بش حاصل بالمصدر از لغت بمعنی ترشح و تراوشن کم غوری بعض محققین و تفسیر
 از قواعد زبان است کہ معنی اول را قائم کرده اند و بعضی دوم با تیار صاحب با مع اسم جامع و قائم
 (ار و و) (۱) و کمی تراوش مؤنث (۲) حیدر مذکر (۳) و پانی جو تھوڑا تھوڑا چکے
 ترا باب می برم و قشہ می آرہم مثل صاحبان خزینۃ الامثال و امثال فارسی
 ذکر این کرده اند معنی محلی استعمال ساکت مؤلف عرض کند کہ فارسیان این مثل را بجائی
 می زنند کہ مقصودشان از اظہار کمال بی نصیبی (ار و و) دکن میں کہتے ہیں، نڈی کو چکا

اور پیاسا آئے پو پو یہ بقمتمی کے بیان میں مستعمل ہے۔

تراب آلودہ اصطلاح۔ بقول بہار یعنی خاک آلودہ (صائب س) بوسہ از نشہ لبی

سینہ گزار و بر خاک پاشد از خط لب لعل تراب آلودہ پو مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس

(ارو) خاک آلودہ۔ آلودہ خاک۔ وہ چیز جس پر مٹی لگی ہو۔ مؤنث۔

(الف) **ترا بد** بقول بہار ہر وزن و معنی ترا و داست کہ مشتق از ترا ویدن و تراوش

باشد یعنی تراوش می کند و می ترا و د چہ در فارسی بابہ واو و بر عکس تبدیل می یابد صاحب

موارد تبدیل ترا ویدن ذکر

(ب) **ترابش** کردہ گوید کہ حاصل بالمصدر (ج) باشد صاحب بہار ہند کہ

(ج) **ترابیدن** گوید کہ ہر وزن تخیل و ترشح کردہ مطلقاً اعم از آب و شراب و روغن

و امثال آن از ظروف صاحب سروری بذکر الف می فرماید کہ مستقبل ترابیدن یعنی آب

و غیرہ تراوش می کند (استاد خسروانی س) بخل ہمیشہ چنان ترابد از ان روی پو کاب چنان

از سفال نونہ ترابد پو ہم او ذکر ب بمعنی ترا ویدن کردہ یعنی (۱) چکیدن آب از ظروف

صاحب بحر (ج) را مرادف ترا ویدن و کامل التصریف گفتہ و الف را مضارعش دانند

صاحب موارد بذکر معنی اول (ج) می بخار و کہ (۲) ظاہر شدن ہم و بہر دو معنی مرادف

ترا ویدن مؤلف عرض کند کہ ترا ویدن اصل است و (ج) مبدلش بہ ہمہ معانی ترا ویدن

کہ بجایش مذکور شود چنانکہ آو آب و آن وضع شد از اسم مصدر ترا و کہ در فارسی قدیم بمعنی

قطرہ آمدہ و ستوران زروشت تصدیق این می کنند و حقیقت ترا و بجایش عرض کنیم

در اینجا همین قدر کافی است که فارسیان زیادت یای معروف و علامت مصدر درون مصدر
وضع کردند که معنی تعطیل این قطره کردن و مراد از تراوش کردن باشد و تراوش حاصل از
آنچه صاحب سروری الف را مستقبل گفته شایان اوست که محقق اهل زبان از قواعد زبان
بی خبر است و نمی داند که تراود مضارع (ج) است که شامل باشد بر معانی حال و استقبال
(ار و و) الف و ب و ج و کفیه تراویدن جنس کامضارع تراود و ب و ج و کفیه تراویدن جنس
تراویدن [اصطلاح] بقول مؤید مطبوعه ای طوئان و نیا و فاسقان مؤلف عرض کند که در
نسخ قلمی (تراویدن) به همین معنی آمده که صراحتش بجای خودش کتب تصحیف کتابت مطبع باشد که
او درم را بشکل رای مهله نوشت (ار و و) و بگوید تراویدن
تراویدن [بقول برهان سبزی] است که به (تیره تیرک) اشتباه دارد و تراویدن نیز
و بحر بی جبر خواهد بود صاحب ناصری گوید که اصل این (تیره تیرک) است صاحب محیط ذکر
(تیره تیرک) کرده اشاره بر جبر کند و بر جبر گوید که کبر اول و سکون ثانی و کبر جیم اسم عربی
است و به یونانی او دین و بر یانی که گیر و بفارسی کیک و کیک و کهرک و کهرن و بهندی ترا
مانند می فرماید که بعضی از عدم تحقیق فارسی آن تیره تیرک و تخم آن را بهندی هاتون و هام
نوشته اند و حال آنکه این اسمای حرف است با بحد و نوع می باشد نوع دوم را در فارسی
زبان تیره ترک نام است گرم و خشک در دوم و گویند صحرایی آن گرم در سوم و خشک در
آخر دوم و بستانی آن گرم در دوم و خشک در اول - بهنج باه و سجن و مطف متعج سرد و
در بول و منافع بسیار دارد (الخ) مؤلف عرض کند که ما حقیقت این را ندانیم

بیان کردہ ایم (اردو) دیکھو انداز۔	تراج بقول برہان بروزن و معنی دُرّاج آرزو ذکر معنی اول کردہ می فرماید کہ سبذل و دراج است و آن پرندہ باشد صحرائی کہ شکارش کنند یا شد مؤلف عرض کند کہ معنی اول سبذل و بخورند صاحب ناصری می فرماید کہ (۱) البصم و تراج است کہ بر پور گزشت چنانکہ زردشت اول مرادف دراج است و (۲) بفتح اول و زرتشت و معنی دوم لغت نژد و پائند (اردو) ترجمہ لفظ آمین کہ بعد دعا بچہ استجابت گویند (۱) دیکھو بلکہ چین اور پور (۲) آمین بقول صاحب سفرنگ در پنجاہ و دومین فقرہ (نامہ تصفیہ عربی) ایک کلمہ ہے جو اجابت دعا کے و خوشوڑ پھورث) ذکر معنی دوم کردہ خان واسطے استعمال کیا جاتا ہے۔
تراز بقول برہان و جامع و جہانگیری بروزن نماز (۱) رشتہ ریمان خام را گویند و (۲) نام درخت صنوبر و (۳) نام شہر سیست در ترکستان کہ منسوب است بخوبان و معرب آن طراز صاحب ناصری بکر معنی سوم گوید کہ (۴) بمعنی علم جامعہ خصوصاً وزینت و آرایش عمومًا و بکر معنی اول می فرماید کہ تار ایشتم ہم (قطران ۵) از غم چہ طراز ہمہ خوبان تراز زرد و بار یکم و لڑا غم چون تار تراز (۶) (فرخی ۵) یاد باد آن شب کان شمعہ خوبان تراز (۷) بطرب داشت تا کہ بانگ نماز (۸) (ولہ ۵) غزلی خوان چو حلقہ کہ بود کہ نام خسرو بر و بجای تراز (۹) ہیچ شہ را چنین نبود وزیر کہ مملکت دار و کار ملک تراز (۱۰) صاحب رشیدی بر معنی سوم و چہارم قانع و گوید کہ کبر اول نیز گفتم اندومی فرماید کہ طراز بہ طای حطی معرب آن و بسا بہت علم جامعہ مطلق زینت و آرایش را نیز گویند و فرماید کہ در سفرنگ بفتح بمعنی رشتہ ریمان خام	

و درخت صنوبر. خان آرزو و در سراج بذر احوال محققین گوید که بقول قوسی طراز پنج سنجاف جا
 و طراز استین و گریبان و آن زینتی است که قبل ازین می کرده اند و بکسر شهری معروف و ترکتی
 که اهل آن بکمال حسن شهره اند و جامه های نیکو و رانجا بافند و نقش و نگار و علم نیز آند پس طراز
 بمعنی زینت حقیقت است غایتش طای آن از عالم طپیدن و افعال از باب آن می آید چنانکه
 طراز و و به طراز (انتهی) مؤلف عرض کند که سبحان الله چه خوش تحقیق محقق بانام و نشان
 است که سروپائی ندارد و ما می گوئیم که بمعنی اول اسم جامد فارسی زبان است و بمعنی دوم هم
 که صنوبر را نام است و حقیقت آن بر ارس گذشت و وجه تشبیه نام شهری همین یافته می شود
 که همین لغت بمعنی زینت و آرایش بر معنی چهارش مذکور و مراد از آن نقش و نگار هم پس
 جا دارد که نظر بر خوب و یان این شهر آن را لقب به تر از کرده باشند و از همین معنی چهارش
 بر بعبیل مجاز (۵) معنی رقم هم پیدا می شود و بدین معنی اسم مصدر تر ازیدن است که می آید
 و طراز و طرازیدن به طای حطی مبتدش و این متصرف علمای عرب باشد که در فارس سکونت
 و زیدند (قطران ۵) اگر نگشت هوا جای آهوان ختن به و گرنه گشت زمین جای تنگوان
 طراز به چو آهوان ختن آن چو است مشک فشان به چوبت گران تر ازین چو است نقش
 تر از به (اردو) (۱) رشته. کچا تا گاه تا ریشم. مذکر (۲) صنوبر. و کیوارس (۳) ایک
 شهر کا نام تر از به جو ترکستان مین واقع به جس که باشند حسین هوتی مین. مذکر
 (۴) زینت. آرایش. مؤنث. نقش و نگار. مذکر (۵) تخریک کتابت. مؤنث.
 تر از و بقول برهان (۱) آلتی باشد که چیز یا ز ابدان وزن کنند و (۲) نام برج نیزان

که از جمله دوازده بروج فلکی است و (۳) عدل و عدالت را نیز گویند و (۴) بمعنی اورا
 و درک هم آمده صاحب ناصری بذکر چهار معنی بالا گوید که (۵) بمعنی هم قوت و هم پایه
 صاحب فدائی بر معنی اول قانع بهار نهر با تش مؤلف عرض کند که اسم چاند فارسی زبان
 است و بس (ظهوری) فقر را در پایه داری با غنا بنجیده ام و در ترازوی زند
 مواندک و بسیار ما (اردو) ترازو (۱) بقول آصفیه فارسی اسم مؤنث تکثری
 متب - میزان - وزن کرنے کا آلہ (۲) برج میزان - ترازاس - (۳) عدل و انصاف
 مذکر (۴) اوراک - مذکر - دیکھو اورک (۵) هم قوت - هم پایه -

ترازو و برافراختن مصدر اصطلاحی بهار مذکر معنی بالا گوید که در حق معشوق عشق بقول بحر و بهار بمعنی ترازو و نصب کردن کش می گویند مؤلف عرض کند که ما با ترازو مؤلف عرض کند که بمعنی این ترازو بلند بالا اتفاق نداریم معنی این (۲) آمادہ و کا نڈاری کردن است و این عمل از نصب کردن و مجازاً (۳) آمادہ کار و بار شدن و آویختن ترازو در مقامی هم پیدای شود است عادت است که چون و کا نڈا را آمادہ یا بدست گرفتنش (خواجہ نظامی) بسیر بکار خود شود پلہ ترازو را اولی بر زمین نهند انجمن مانند ترازوی انجم برافراختند و تا صاف و پاک شود و بعد از آن آغاز وزن (اردو) ترازو و لنگانہ کھڑا کرنا - کشی شئی زیر بیع کند (سلیم) بدو را و ترازو و بر زمین زدن مصدر اصطلاحی فلک خود فروش چند نڈا و نہر و ماہ ثبت بقول بحر (۱) ابرام و سمانت طلب شدن بر زمین ترازو را (اردو) (۱) دیکھو	ترازو و برافراختن مصدر اصطلاحی بهار مذکر معنی بالا گوید که در حق معشوق عشق بقول بحر و بهار بمعنی ترازو و نصب کردن کش می گویند مؤلف عرض کند که ما با ترازو مؤلف عرض کند که بمعنی این ترازو بلند بالا اتفاق نداریم معنی این (۲) آمادہ و کا نڈاری کردن است و این عمل از نصب کردن و مجازاً (۳) آمادہ کار و بار شدن و آویختن ترازو در مقامی هم پیدای شود است عادت است که چون و کا نڈا را آمادہ یا بدست گرفتنش (خواجہ نظامی) بسیر بکار خود شود پلہ ترازو را اولی بر زمین نهند انجمن مانند ترازوی انجم برافراختند و تا صاف و پاک شود و بعد از آن آغاز وزن (اردو) ترازو و لنگانہ کھڑا کرنا - کشی شئی زیر بیع کند (سلیم) بدو را و ترازو و بر زمین زدن مصدر اصطلاحی فلک خود فروش چند نڈا و نہر و ماہ ثبت بقول بحر (۱) ابرام و سمانت طلب شدن بر زمین ترازو را (اردو) (۱) دیکھو

از زیادتی و سنگینی یک پله ترازو ست از پله دیگر بهای اتفاق برهان گوید که عرب گوید ترازو و بر سنگ زدن	ابرام کردن (۲) دکانداری پرآماده هونا۔ (۳) آماده کار و بار هونا۔ مصدر اصطلاحی
بقول بهای ظاهر مرادف مصدر گذشته (میر حسن) گرد و پل بنجد طاعتش ایند و بیزان پاکم آید (۴) خلک یک تبه برون آورد و سنگش طاعتش گوید خدایا پترازو و چشمه دارد بگره دان مورونی پاکمر زهره کنون بر سنگ خواهد زد ترازو و راپ مؤلف عرض کند که محققین قوت تعریف ترازو و راپ مؤلف عرض کند که ازین شهر نذرند معنی این مصدر کنایه ایست از راست هم معنی سوم مصدر گذشته ظاهر می شود که وزن و صحیح نبودن ترازو عادت است که همدرانجا نوشته ایم (اردو) و بکھو ترازو چون در یک پله ترازو و سوراخ پیدایمی شود وزن بر زمین زدن کے تیسرے معنی۔ آن از پله دیگر کم شود و نتیجه لازمی این است در	ترازو و بر زمین زدن مصدر اصطلاحی ترازو و ضربی پیدا شود و راستی باقی نماند۔ بقول انند مرادف (ترازو و بر زمین زدن) زاید با خداوند تعالی همین گوید که خداوند آنچه که گذشت مؤلف عرض کند که تحقیق خود طاعت من به میزان تو کم نماید وجه این همین همدرانجا عرض کرده ایم (اردو) و بکھو است که ترازو و نقصانی دارد بناؤ علیہ انقاض ترازو و بر زمین زدن۔ کن (اردو) ترازو و من نقصان پیدا هونا
ترازو و چشمه داشتن بقول برهان و سروری در ملحقات کنایه	مصدر اصطلاحی اسکی راستی جاتی رہنا۔ ترازو و چشمه داشتن بقول برهان و سروری در ملحقات کنایه
ترازو و چشمه داشتن بقول برهان و سروری در ملحقات کنایه	ترازو و چشمه داشتن بقول برهان و سروری در ملحقات کنایه

سفر و برد مثل صاحبان خرنیم و امثالہ فارسی ذکر این کردہ از معنی و محل استعمال است مؤلف عرض کند کہ فارسیان این مثل را قوت تعریف ندارند (ترازو داشتن) بمعنی بحق کسی زنند کہ در رای خود مستقل نباشد می گویند کہ آغا همچون ترازوی شپس هستی بہر سو کہ زیادت است بہ سفر و بری یعنی چنانکہ ترازو و بسوی و برون سفر و برد تو بغلبہ دیگران اتفاق می کنی و برد خود مستقل نمی مانی (ارو) دکن میں کہتے ہیں کہ ہنساکے کہ راہ سے کیا ہو ترازو سے جد ہر اوروں کی راہ دیکھی آپ اُدھر جھک گئے۔ (الف) ترازو و دار (اصطلاح) بہار ہند کہ این از معنی ہماکت (سینی) سنگ گرم نزدی ما ترازو و روان کردن ترازو و دارم باز دل بھیچو ترازو نشدی بسیار بقول بہار و بحر کنایہ از ترازو نصب کردن کہ تو فرما دیکہ ترازو میراج میزان را ہم گویند انہیں بہتہ ماہ طرف بہارم پیدا کردہ صاحب آصفی از ہمیں سہ رب ترازو و داشتن پیدا کردہ او ہم از می کنم ہا سبک سنگی سروان می کنم ہا (ارو)	معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ سبحان اللہ ہمین است تحقیق کہ ہر دو معنی شعر نقد ہمیدہ اند یا قوت تعریف ندارند (ترازو داشتن) بمعنی حقیقی است معنی بدست داشتن ترازو و آماؤ سنجیدن بودن و (ترازو دار) اسم فاعل است مراد از کسی آماؤ سنجیدن بود (نہو ری نامیان دل و جان بخش کنم ذوق حضور سیمین سیدہ ترازو و دار و دار و دار و الف ترازو و دار بقاعدہ فارسی کہہ سکتے ہیں وہ شخص جسکے ہاتھ میں ترازو ہو اور تولنے پر آماؤ ہو اب) ترازو رکھا تولنے پر آماؤ ہونا ترازو و روان کردن مصدر اصطلاحی بقول بہار و بحر کنایہ از ترازو نصب کردن میزان را ہم گویند بہارم پیدا کردہ صاحب ترازو و (نظامی) ترازو و (نظامی) ترازو و پیدا کردہ او ہم از می کنم ہا سبک سنگی سروان می کنم ہا (ارو)

تولنے پر آمادہ ہونا۔ ترازو سے کام لینا۔ ترازو زدن مصدر اصطلاحی۔ بہار گڑھ در کلام خود نظم کردہ و محققین نازک خیال و کہ چون روستائی در شہر وارد شود بازاریان تعریفش بہ ترکستان رفتہ اند معاصرین عجم بابت ترازوی مس یا برنج بردارند و در قفای دارند (اردو) گاہک کو آواز دینا بلانا و یہاں اور وان شدہ آن ترازو را بہم زند تا آوازی کو پریشان کرنا۔	را اگر کم کنند (ملاسا لک قزوینی ۵) از بی عقل و جامع و رشیدی (۱) کنایہ از برابر شدن و جنون گرم ترازو زدن است کہ شہر دیوانہ کند غنیم باہم و شجاعت و زور صاحب نام مردم صحرائی را بہ صاحبان بحر و مصلحت ہنر با بزرگ معنی اول گوید کہ در بعضی از فرنگ ہا بہار یا بہار نقل ہنگار و راستہ خان آرزو در بعضی افتاد و (۳) بمعنی پیچیدن و (۴) بمعنی گزشتن چراغ ہدایت ہم ہمین تعریف کردہ مؤلف از جنگ مرقوم صاحب ملحات برہان مشتق با عرض کند کہ عادت روستائیان شہر عجم است نامری در مہمہ معانی خان آرزو در سراج کہ چون کسی از پیش دکان بگذرد یک پلہ ترازو معنی اول گوید کہ (۵) گذشتن تیر از چینی و مار را بر پلہ دیگر زدہ آواز می کنند و این حسن طلب نصفی یا از یک نصفی از ان بر طرف کماندہ خریدار است یعنی بیا اینجا و خرید کن شیء مطلوب چنانکہ گویند تیرش ترازو شد و ہم او در چراغ را چون کسی از اہل قریہ بشہر آید و بہ بازار رود ہدایت می فرماید کہ گاہی برگزشتن شاع کا و وغیرہ ازین آواز ترازو پریشان می شود و روستائیان از چینی بوضع مذکور آمدہ اوجید در توصیف

میان مسجد گوید (۵) کشید و هر سو بچرخ برین عبد الله خانی (۵) نه خالست آنکه طاهر ازین
 کج تر از و شده شلخ گاو زمین و صاحب بجز ذکر آن دو ابرو شد و از شوخی این کمان پیش از
 معنی اول و پنجم کرده و در معنی پنجم نقل خان آن در خاک گنگ از ول تر از و شد و مؤلف عرض
 فرموده ز که بر وارش بهار بر معنی اول قانع کند که باعتبار محققین اهل زبان معنی اول قرین
 و می فرماید که قیاس و هیچ تخصیص بالشک نیست بلکه معنی عام
 تر از و شدن تیر از چیزی بیرون رفتن برابر شدن باشد و معانی دوم و سوم و چهارم
 و گذشته یک نصف تیر از نشانه و برین قیاس بیان کرده ناصری و ملحقات برهان خلاف قیاس
 تر از و شدن شاخ و کمان و مکرگان او بدون سند استعمال اعتبار را نشاید معلوم شود
 مانند آن (مخلص کاشی ۵) حاشا که کشاده دل که هر دو محققین از غور کار گرفته اند و تعریف معنی
 از زخم جنایت و گریه تیر که دیده تر از و کشید پنجم درست نیست هیچ خصوصیت با تیر و شاخ
 و صاحب (۵) چون کمان هر چند پشت استخوانی و مکرگان نباشد بلکه معنی عام دارد و معنی گذشته
 گشته ایم بومی شود از جوش گرو و و تر از و تیر ما و چیزی طویل از میان چیزی بقدر نصف اعظم از
 و (۵) نیم آگاه از زلف بلندش اینقدر تیر باشد یا شاخ یا سوزن یا چیز دیگر مماثل آن
 و انهم که از دلها تر از و گشت مکرگان رسای که هیأت این مشابه تر از و باشد که نصف آن
 او و و هم او گوید که (تر از و شدن کمان) محض اینطرف است و نصف و دیگری آنطرف و این
 ادعاست مثل ما در بحثن و حال آنکه ما در بحثها هم گنایه ایست مثل معنی اول و آنچه به نسبت
 انطباق است مشهور و این نوعی از تفنن بود (تر از و شدن کمان) محض ادعای شاعری

جنپال کردہ تسامح اوست و این (۶) بمعنی حق پس معنی این مصدر ہم حقیقی است (مطامعی ۷) است معنی شاعر گوید کہ کان ابروی او ترازو زمان را ترازو بود سنگ زن ۶ بود سنگ مردان گردید از نیکیہ یک خال میان دو ابرو آمد و ترازو شکن ۶ (اردو) ترازو توڑنا	ہر دو ابرو را مشابہ ترازو کرد و مخفی مباد کہ (الف) ترازو و گردن استعمال صاحب در بعض اسناد بالا عوض شدن گردید (ب) ترازو و گردن تیر آصفی ذکر الف کرد گشتن مستعمل است عیبی ندارد۔ (اردو) از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بمعنی حقیقی
(۱) دو چیز و ن کا برابر ہونا مساوی ہونا (۲) است معنی ترازو قرار دادن (فطرت شہدی دیکھو اتفاقاً (۳) دیکھو پچیدن (۴) بھاگنا (۵) در ہمان گرمی کشد بر سنج تا پچیرا ۶ ناو کش کسی لائبی چیز کا کسی چیز میں سے اس طرح گزرنے کا راشت صاف او ترازو کردہ است ۶ ہا	نصف او ہر ہر ہاے او نصف او ہر جیسے ذکر (ب) کردہ گوید کہ متعدي ترازو شکن (ع) چون ناک میں مرغی کا پر آدھا آدھا آدھا تیر کہ مثالش در محبت (بر سنج کشیدن) گذشت ۶ (۶) ترازو بنجانا جیسے آپ کے ابرو ترازو مؤلف عرض کند کہ ہا پرہ از ہمان سند
فطرت این مصدر اصطلاحی پیدا کردہ است می گوئیم ازو کہ ہنچ خصوصیت تیر در بن نسبت ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند و تقسیم الف کیفیت فائل (اردو) ترازو	بن گئے میں ۷ ترازو شکن استعمال۔ صاحب آصفی کہ در سندش ترازو شکن مستعمل کہ بمعنی چیزی است کہ
ترازو را بشکند (اسم فاعل ترکیبی) بمعنی حقیقی (الف) ترازو و گردن دیدن استعمال صاحب	ترازو شکن استعمال۔ صاحب آصفی

(ب) ترازو گردیدن تیر از چیری (ج) ترازو گشتن	سنگ خرد هر یکی را امتحان می نمودند چون ترازو بر عقل وی رسید و آن را زبردست خرد های
آصفی ذکر این کرده بذیل آن (ب) را نقل کرد و مؤلف عرض کند که این همان است که بر (تراز و شدن) تیر از چیری گذشت و سنان هم با سنج هم در اینجا ذکر و صراحت تعریفش هم در اینجا کرده ایم (ار دو) و کمی تراز و شدن تیر از چیری -	خوش یافتند و دانستند که ترازوی قیاس مطلق نمی تواند کرد و خواهد شکست تراز و از دست آفتند و از آن اندیشه باز آمدند (انتهی) حساب بهر زبان بهار در معنی نصب کردن تراز و - مؤلف عرض کند که بیچاره یا خیر المقتضین ذوق زبان ندارد و از اینجا است که معنی شعرا
(الف) تراز و نهان بقول بهار کنایه از تراز و نصب کردن (خوا) نظامی (ب) نبرگان ایران بفرنگ او تراز و نهان دبر سنگ او کمی فرماید که جناب خیر المقتضین در شرح این بیت می فرماید چینی تراز و نصب کردند بر امید رنگ دو قراونی خواستند که سوزن و مقلم او شوند و عقل و قرا که او دارد ایشان را مهم حاصل باشد یا آنکه ترازوی امتحان در دست داشتند و	نفسیده بهر چه در دلش می آید می نگار و عادت و گذاران است که همیشه سنگ تراز و معنی او را را بجای محفوط گفتند و بالا آن تراز و می نهند شاعر نازک خیال در کلام خود همین نقش را صورت بسته می فرماید که نبرگان ایران تراز و را ببرد گرفتند و خواستند که سنگ تراز و را در تراز و وزن فرنگ مدوح کنند هر گاه پیش ازین امتحان از فرنگش واقف و مطمئن شدند تراز و را بر سنگ تراز و گذاشتند و از امتحان باز آمدند

این است حقیقت این مصدر اصطلاحی که معنی از دست نهادن ترازو دست نه قائم کردنش (ب) ترازو نهادن بر کسی آمادہ امتحان اوشدن است (مهوری) سنجیدہ ترازو	عرض کند کہ کنایہ الیست موافق قیاس (ارو) اسطراب عربی وہ آله جس سے آفتاب اور ستاروں کی بلندی معلوم ہوتی ہے۔ مذکر۔
ترازوی پولاد سنجان اصطلاح بقول برہان نہند بر کسی کس پر در پٹہ مازدول و خروار گران است پو مؤلف عرض کند کہ درین اصطلاح	ترازوی پولاد سنجان اصطلاح بقول برہان نہند بر کسی کس پر در پٹہ مازدول و خروار گران است پو مؤلف عرض کند کہ درین اصطلاح
البشہ معنی قائم کردن ترازو پیدا است و لیکن از کلام نظامی کہ بر الف گذشت این معنی را پیدا کردن ستم است بر نظامی (ارو)	البشہ معنی قائم کردن ترازو پیدا است و لیکن از کلام نظامی کہ بر الف گذشت این معنی را پیدا کردن ستم است بر نظامی (ارو)
الف ترازو رکھ دینا (ب) امتحان پر آمادہ ترازوی ہین دوش اصطلاح بقول بحر و مؤید و اند معنی ترازوئی کہ دستہ او آہنین	الف ترازو رکھ دینا (ب) امتحان پر آمادہ ترازوی ہین دوش اصطلاح بقول بحر و مؤید و اند معنی ترازوئی کہ دستہ او آہنین
باشد مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس و معنی خوانند و دوم بوری بدو کفہ ترازو و مناسب توصیفی است (ارو) وہ ترازو جسکی فند ترکیب علامت جمع است و پولاد و سنج کنایہ از	باشد مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس و معنی خوانند و دوم بوری بدو کفہ ترازو و مناسب توصیفی است (ارو) وہ ترازو جسکی فند ترکیب علامت جمع است و پولاد و سنج کنایہ از
ترازوی انجم اصطلاح بقول بحر و مؤید برہان و بہار و مؤید و اند اسطراب مؤلف و برین تقدیر ترازوی پولاد سنجان کنایہ از نیزہ	ترازوی انجم اصطلاح بقول بحر و مؤید برہان و بہار و مؤید و اند اسطراب مؤلف و برین تقدیر ترازوی پولاد سنجان کنایہ از نیزہ

مبارزان بود مؤلف عرض کند که در خیال اشکندانش صاحبان خزینہ و امثال فاسی مرکب اضافی است و پولاد و سنجان بعضی دلا و ذکر این کرده از معنی و محل استعمال ساکت مؤلف و مبارزان بجایش مذکور شد و نیزه و سنان را عرض کند که معاصرین عجم ازین ساکت و غیر از تر از و ازین نام شد که مبارزان بر وسط پیش هر دو محققین بالا دیگری نسبت کنایه تر از و ی دست گذارند نصف در پائین باشد نصف زبره چیزی نه نوشت خیال می کنیم که تر از و ی بالا (اردو) نیزه - مذکر -	تر از و ی چرخ اصطلاح بقول بھرو این بجائی کنند که مقصودشان این باشد که شخص طمحات برهان و مؤید و اندکنایه از برج نیزه سوزون بجاری از ان کار خسته نمی شود و بارانی مؤلف عرض کند که کنایه الیت لطیف و کند (اردو) دکن من کتب من ی کاروان موافق قیاس (اردو) برج یزین - مذکر - اپنے کام سے نہیں تکتا۔
تر از و ی زر اصطلاح بقول برهان دالف تر از و ی سنگ زون مصدر	و جامع و طمحات نامری و بہار و اند و شیدی اصطلاحی بقول بہار شل تر از و ی قلب و و بحر کنایه از آفتاب مؤلف عرض کند که از آن را تہا سنگ زن نیز گویند صاحبان بحر یک پلہ ہم می باشد ازینجا است کہ این کنایہ لطیف عجم و اند ہمین معنی بر
قراریافت (اردو) دیکھو آفتاب کے دوسرے (پ) تر از و ی سنگ زن نوشته اند معنی - مذکر - و طرز تحریر و تعریف بہار و سندش ہم تقاضای تر از و ی زبرہ از گرانی شمارگان آن می کند کہ مادرانف تسامح کاتب خیال کنیم	فوقانی بارانی

مؤلف عرض کند که ب موافق قیاس و اهم نه بوجه قلب ترازو نظامی علیه الرحمه در صفت سفعول ترکیبی و مولا از ترازوئی که پانگ در آن زنند از نیکه قلب است (خواجہ نظامی ۵) که اگر مرد در ترازو نشیند از وزن سنگینش ترازو زمان را ترازو و بود سنگ زن و بود سنگ مردان بشکند و چون زن در ترازو نشیند ترازو بسکی زن ترازو شکن و هم اومی فرماید که بعضی از محققین بر آنند بدون پانگ ترازو بصحت نیاید و این انتهای که درین بیت یعنی مذکور نیست زیرا که در مصرع مبالغه و رابطها بسکی و نزاکت است که ترازو دوم بیان زور و دلیری است پس معنی بیت بوجه بسکی شان از حالت اصلی خود هم بلند می شود آن باشد که ترازو زن را سنگ زن است و بدون پانگ بحالت اصلی نیاید لطف معنی را یعنی زن این قدر زور دارد که ترازو ویران کند غیر از سخن سنج دیگری نداند (ار و و) و ترازو و ترازو اینها را سنگ می زند و سنگ و قدر جس مین کسی ضرورت سے پانگ رکھے ہوئے مردان چنانست که ترازو را می شکنند معنی زن ترازو وی عدل اصطلاح بقول بجر (۱) چنان باید و مرد چنین پس این انشائی است در ترازوئی که بهنجیدن در هر دو پله آن کمی و بیشی صورت اخبار مؤلف عرض کند که بهار ازب نباشد صاحبان اند و خیانت متفق با بحر مؤلف بوسیله همین سند نظامی معنی ترازو وی قلب که پیدا عرض کند که بدون سند استعمال این معنی را تسلیح کرده ایجاب دهنده را ماند اگر چه گنده ترازوئی که کنیم ظاهر (۲) ترازو وی عدل باشد که سنگ زن ترازو وی قلب را گویند بلکه ترازوئی تشبیه عدل با ترازو درست است که فریقین را گویند که در آن بصورت پانگ کشیده باشند مساوی داند و فصل خصوصت کند و این تعادل	مؤلف عرض کند که ب موافق قیاس و اهم نه بوجه قلب ترازو نظامی علیه الرحمه در صفت سفعول ترکیبی و مولا از ترازوئی که پانگ در آن زنند از نیکه قلب است (خواجہ نظامی ۵) که اگر مرد در ترازو نشیند از وزن سنگینش ترازو زمان را ترازو و بود سنگ زن و بود سنگ مردان بشکند و چون زن در ترازو نشیند ترازو بسکی زن ترازو شکن و هم اومی فرماید که بعضی از محققین بر آنند بدون پانگ ترازو بصحت نیاید و این انتهای که درین بیت یعنی مذکور نیست زیرا که در مصرع مبالغه و رابطها بسکی و نزاکت است که ترازو دوم بیان زور و دلیری است پس معنی بیت بوجه بسکی شان از حالت اصلی خود هم بلند می شود آن باشد که ترازو زن را سنگ زن است و بدون پانگ بحالت اصلی نیاید لطف معنی را یعنی زن این قدر زور دارد که ترازو ویران کند غیر از سخن سنج دیگری نداند (ار و و) و ترازو و ترازو اینها را سنگ می زند و سنگ و قدر جس مین کسی ضرورت سے پانگ رکھے ہوئے مردان چنانست که ترازو را می شکنند معنی زن ترازو وی عدل اصطلاح بقول بجر (۱) چنان باید و مرد چنین پس این انشائی است در ترازوئی که بهنجیدن در هر دو پله آن کمی و بیشی صورت اخبار مؤلف عرض کند که بهار ازب نباشد صاحبان اند و خیانت متفق با بحر مؤلف بوسیله همین سند نظامی معنی ترازو وی قلب که پیدا عرض کند که بدون سند استعمال این معنی را تسلیح کرده ایجاب دهنده را ماند اگر چه گنده ترازوئی که کنیم ظاهر (۲) ترازو وی عدل باشد که سنگ زن ترازو وی قلب را گویند بلکه ترازوئی تشبیه عدل با ترازو درست است که فریقین را گویند که در آن بصورت پانگ کشیده باشند مساوی داند و فصل خصوصت کند و این تعادل

فارسی باصافت تشبیهی است معنی عدل مثل ترازو است از ترازوی پانگ خور که وزن یک پله اش با و اگر بدون سندان معنی را پیدا کند غلط باشد پله دیگر مساوی نباشد (والله بهر وی خطاب به گفتا ولیکن پسند خاطر مانیت که ذوق زبان مذا رو (۱) ای کرده ترازو نمایان (۲) میزان و محل دو (اردو) (۱) سنجی ترازو - مؤنث (۲) عدل بگفته آن به سنجیده دخل همیشه بازوت به قلب ترازوی فلک اصطلاح بقول بحر و است بهر دو ستر ترازوت به خفنی مباد که از الفاظ میزان مؤلف عرض کند که گنایه ایست و سخن سندان ترازوی قلب پیدا نیست ولیکن از و مرکب اضافی که برج میزان بر فلک است - مضمونش ترازوی قلب را پیدا توان کرد - (اردو) (۱) برج میزان - مذکر - (۲) جھوٹی ترازو - ناقص ترازو - پانگ ترازوی فولاد سنجان اصطلاح - دار ترازو - مؤنث -	ترازوی قیامت اصطلاح بقول بهار مؤلف عرض کند که پولاد اصل است و فولاد و اند ترازوئی که روز قیامت اعمال مردم سببش دیگر هیچ پس این مبدل آن چنانگیل بدان سنجند (میز را صائب) همیشه بود لا و قیل و سپید و سفید (اردو) و کمیو ترازوی در عشق انواع ملامت را به که سنگ کم نمی باشد پولاد سنجان - ترازوی قیامت را به مؤلف عرض کند که ترازوی قلب اصطلاح بقول بهار گنایه باشد از انصاف قیامت - آنانکه ذوق و بحر ترازوئی که یک طرفش کم بود و طرف دیگر سخن ندارند می دانند که در قیامت ترازوئی زیاده مؤلف عرض کند که مرکب توصیفی مراد قائم شود و نمیدانند که عدالتی قائم شود که بی ترازو

کار ترازو کند از انصاف (اردو) قیاست گفت تو پر ویز و من ترسج زرم به کام خود کار انصاف - مذکر -	ترازوی نارسج اصطلاح بقول بهیا حسن اگر میدان ترازو دیگرین جوئی و نه بینی از وانند اطفال جهت بازی از پوست ترسج سرشوریده خالی سنانی را که صاحب بجزند که ولیمو و غیره ترازوی می سازند (ملاحامی) معنی بالامی فرماید که کامل التصریف است و برمه آنروز ترسج نقش می چسبید که بایک مفسر این ترازو صاحب موارد هم این را از نارسج ترازوی ساخت به مؤلف عرض بمعنی دوم آورده می فرماید که حاصل بالمصدر کند که لفظاً سنجارش نمی خورد و معنی از آن این ترازو مؤلف عرض کند که ترازو گذشت اهم ترازوی نارسج پیدا توان کرد (اردو) این مصدر این است نه حاصل بالمصدر و حاصل بالمصدر کی ترازو جوئی که کھیلنے کے لئے بناتے ہیں ہوتا ہے این ترازو باشد و بر زبان فارسیان (۳) بمعنی توان ترازوی نظم اصطلاح بقول بجز و بهار هم کمال اسمعیل (۵) افک ز شرم پیر بر بندید که کنایه از علم عروض که اوزان و بحر شعر از آن که نوک خاتمہ بندہ شود و هیچ ترازو صاحب موارد حشر معلوم می شود مؤلف عرض کند که موافق قیاس نزدیکند که در عرف بهلا خطی می نویسند تا شبیه نشود است (اردو) علم عروض - مذکر -
ترازیدین بقول بهار بفتح اول (۱) که معنی دوم اصل است معنی اول و سوم مجاز آن (اردو) ساختن و (۲) آراستن (عربی) زمانه (۱) بانا (۲) بناؤ کر تا بنوارنا (۳) لکھنا -	تراز اس صاحب بول چال بواله معاصرین عجم گوید که بمعنی جہتانی و مقام بلند بی سقف است

و در انگلیسی زبان رئیس نامندش مؤلف عرض کند که مفرس دانیم که تای هندی بدل شد
به فوقانی و فوقانی بدل شد به الف (۱) و (۲) چو تره - نگر -

تراش [قبول برهان و جامع بفتح اول بروزن نواش (۱) طمع و توقع و (۲) تراشیده را گویند
صاحب سروری گوید که معروف و مقصودش از معنی دوم باشد که همین معروفست و می فرماید
که (۳) یعنی اخذ و گرفتن نیزه (۴) تراشیده و (۵) امر به تراشیدن صاحب ناصری بگوید که معنی
اول نسبت معنی دوم می طراز و که معنی تراشیدن چیزی (ظهوری) در تراش اهل دل خوش
دلخراش افتاده اند و می گویند همواره خود را در تراش دیگر می گویند صاحب رشیدی بر معنی اول قانع
و بسته بر معنی اول و دوم قناعت فرموده - خان آرزو در سراج بگوید که معنی اول معنی دوم را
تراشیدن و تراشیده گوید مؤلف عرض کند که معنی اول اسم مصدر تراشیدن است که می آید
و معنی دوم تراشیده و تراشیدن نباشد بلکه بقول معاصرین عجم لغت قدیم است یعنی شوق عجب
است که محققین بالا این معنی را ترک کرده اند و بخیال اینکه همین تراش حاصل بالمصدر تراشیدن
هم است معنی تراشیده نوشتند و درین صورت هم تراشیده غلط است می بایست که تراشیدگی
نویسند و آنرا تراشیدن را داخل معنی دوم کرده اند مقصودشان همان حاصل بالمصدر است
نه مصدر و معنی سوم هم اسم جامد و اسم مصدر دانیم که معنی اختراع است و مصدر تراشیدن از
همین معنی است صاحب ناصری تعریف خوشی نکرده و معنی چهارم تراش نمی آید تا آنکه با اسمی
مکرب شود چنانکه بت تراش که اسم فاعل ترکیبی است و معنی پنجم امر حاضر تراشیدن است -
(۱) (۲) طمع - توقع - نوشت (۲) تراش هوا - تراشیدگی - نوشت - شوق - نوشت - صاحب

آصفیه نئے تراش پر فرمایا ہے۔ ٹوٹ کاٹ۔ قطع و برید۔ کاٹ چھانٹ۔

تراش پاشیدن بر کسی | مصدر اصطلاحی بقول

بقول بہار وائند و آصفی قرار دادن چیزی و مضمون مصرع دوم بیان کردہ بہار ہم گہریم می کند کہ در اصل نبوده باشد (زلالی خالصاری) و برای معنی اول مشتاق سند استعمال می باشیم (اردو) بنحو و مسعود شاہی بر تراشد پ تراش رشک (۱) و یکھو تراشیدن (۲) مؤنث ہنہا۔

بر محمود پاشند پ مؤلف عرض کند کہ متعلق تراش کردن | استعمال بقول بہار و بھروائند

بمعنی سوم است و با مصدر پاشیدن مستعمل عبارت از ان است کہ مانند چیزی کہ خواستہ باشند کہ محاورہ زبان است (اردو) تراشے ہوگا بسازند و آن چیز کہ ساختہ شود بعینہ مانند بقول عمدہ مضمون کو کسی سے منسوب کرنا۔

تراش زدن | مصدر اصطلاحی بقول متعلق است بمعنی سوم تراش و ترجمہ اش اختراع

بہار و بھروائند بمعنی (۱) تراشیدن و (۲) تراشیدن است کہ در ساختن چیزی اختراع خود را ہم دخل (مولوی عبد الرزاق فیاض) خط راز دی و ہند (اردو) اختراع کرنا۔

تراش و جهان در نہانت پ صحف سفید | تراش بقول بہار نفع اول و رابع (۱) بمعنی

گشت و نشان قیامت است پ مؤلف عرض آخر تراش است کہ تراشیدہ شدہ و (۲) آہنہ

کند کہ بمعنی اول تراشیدن محاورہ فارسیان است از تراش برآمدہ و (۳) ہلال واری از خربزہ

و بمعنی دوم ہم درین شعر یافتہ نمی شود بلکہ تراش و ہندوانہ را نیز گویند صاحب جامع بذکر معنی اول

پیدا کردن است بمعنی اختراع متعلق بمعنی سوم و دوم نسبت بمعنی سوم گوید کہ قاج باشد صاحب

سرو ری بر معنی اول قانع صاحب (اصری) بزرگوار عرض کند که اگر چه معنی لغوی این همان تراشیدن بی کار را اول گوید که آنچه به حکام تراشیدن قلم و چوب فرو بردارنده و حاصل کننده است ولیکن مجازاً یعنی بریزد (۵۵) گر این مقصد دیگر باره در جهان زلزله را و خوشه چین باشد یعنی کسی که از دیگر معنی آید به تراشیده قلقت را بدید بر باید به خان آرزو حاصل کند (ار و و) زلزله را به اسم مذکر ملودا در سراج ذکر معنی دوم و سوم کرده گوید که از خوشه چین -	تراشیدن است مؤلف عرض کند که نه خیر تراشیدن بقول بحر بوزن و معنی (۱) خراشیدن های نسبت بر تراش زیاد کرده اند و تراش و (۲) هموار کردن و (۳) انگشتن و (۴) گنگان تراشیدن هر دو از تراش پیدای شود (ار و و) و (۵) توقع و طبع داشتن و (۶) ساختن و (۷) (۱) تراشی هوئی چیز اور (۲) اس کا براده (۳) ایجاد کردن می فرماید که کامل التصریف است بزره یا تره بزر و غیره کی قاش و دیگر برش و مضارع این تراشد صاحب موارد بزرگتر معنی قسم تراشیده چین اصطلاح بقول بهار یعنی ریزه این قدر اضافه کند که معنی (۸) به هم رسانیدن و چین (طالب آملی) خورشید زخمش بخواب (۹) بریدن و (۱۰) استردن و (۱۱) قرار دادن دیدیم که صد چوبه تراشیده چین داشت (۱۲) نجیب بن ویم او تراش را حاصل بالمصدر گوید استعمال جبر باوقانی (۱۳) دلش چوبه دو صد اسیر انواله و این ترکیب فارسی در ملحقات می آید مؤلف معنی که کفش هزار چوبه دریا تراشیده چین دارد (کمال) کند که از معنی اول تراشیدن قلم مقصود باشد که اسمعیل (۱۴) تراشیده چین کمالش سپهری سرو یا تعریفش درست نیست و خراشیدن برای آن و نواله خوار نوالش جهان بی بن و بار و مؤلف بکار نمی خورد اسم مصدر این همان تراش است

از سندی صدر بر تراشیدن پیداست (ارو) بفتم و نهم و دهم اصلی است و دیگر معانی مجازان اینے آپ کو قرار دینا جیسے زید نے اپنے آپ کو (ارو) (۱) چیلنا (۲) ہموار کرنا (۳) برگختہ بکر قرار دیا۔	ایکجا لیش گذشت و بلحاظ معانی اسم صدر معنی بچم
تراشیدن خامہ صدر اصطلاحی یعنی کرنا (۴) لکھنا (۵) طبع کرنا (۶) بنانا (۷) ایجاد	کرنا (۸) حاصل کرنا (۹) کاٹنا (۱۰) مونڈنا (۱۱) درست کرنا
تراشیدن اسنا صدر اصطلاحی بقول تراشیدن خط صدر اصطلاحی بقول	تراشیدن اسنا صدر اصطلاحی بقول
تراشیدن خط صدر اصطلاحی بقول تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول	تراشیدن خط صدر اصطلاحی بقول
تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول	تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول
تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول	تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول
تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول	تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول
تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول	تراشیدن رزق صدر اصطلاحی بقول

(۳۹۷۰)

تراشیدن است (صائب ۵) می تراشتم رزق تراشیدن وفا مصدر اصطلاحی - یعنی بهم خورد چون ماه از بهای خورشید می کشم تا هست رسانیدن مهر و وفا باشد مؤلف عرض کند که ممکن خط آب روی خورشید بود (اردو) رزق متعلق به معنی هشتم تراشیدن (ظهوری ۵) اگر سید اگر نای حاصل کرنا - مهر و وفا باید تراشید به به از فرهاد بودن معنی است	تراشیدن سخن مصدر اصطلاحی - صاحب (اردو) مهر و وفا پیدا کرنا -
سوار و بدیل تراشیدن گوید که معنی فراهم کردن تراشیده اصطلاح - بقول فدائی (۱۱) هر سخن سخن است مؤلف عرض کند که نه خیر این که از تراشیدگی و پرداخت رنگین و هموار شده باشد راتعلق است با معنی هشتم تراشیدن که سخن و ۲۱ هر سخنی که با سنجیدگی گفته شود (۳) هر ساختن باشد (محسن تاثیر ۵) از سخن حاصل مردیکه از دانش پرورش یافته خداوند خوبیه او آئینه سان درست نمی است که ساده لوحی که ستوده شده باشد صاحب انداین را (۴۱) تراشد سخن از روی سخن (اردو) بات مرادف تراشه گوید صاحب نوادر گوید چون خانه تراشیده و ناخن تراشیده و ستم تراشیده و فی تراشیدن طعنه مصدر اصطلاحی - معنی که حکیم الملک محمد حسین شهرت این را معنی تراشه طعنه زدن مؤلف عرض کند که من و متعلق بسته و این محل نظر است (۵) مه نو که بر آسمان	بنا - بات پیدا کرنا -
بمعنی هفتم تراشیدن و انیم (ظهوری ۵) زبان جای اوست به تراشیده ناخن پای اوست تیشه فرهاد همچنان تیز است که هنوز طعنه تراشیده مؤلف عرض کند که در اصل اسم مفعول مصدر از برای پر و نیز است (اردو) طعنه مارنا - تراشیدن است و بجزا معانی بالا پیدا کرده	تراشیدن طعنه مصدر اصطلاحی - معنی که حکیم الملک محمد حسین شهرت این را معنی تراشه طعنه زدن مؤلف عرض کند که من و متعلق بسته و این محل نظر است (۵) مه نو که بر آسمان

(۱۵۵۵۳۱)

(ارو) (۱) بذریعہ تراش درست کی ہوئی ہوئی بات - مؤنث (۳) تعلیم یافتہ شخص
 خیر حبیب جو ہر تراشیدہ (۲) سنجیدگی سے کی مذکر (۴) دیکھو تراشہ -
 تراقی بقول رہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار آواز بلند مؤلف عرض کند کہ طراکی
 لغت ترکی زبان یافتہ می شود و لیکن لغات ترکی ازین ساکت مابین را فارسی جدید خوانیم کہ
 بہ زبان معاصرین عجم است بہ تحقیق نشد کہ از کدام زبان منقرض کردہ اند قیاس غالب ہمین کہ
 تقریب از ترکی است کہ در ترکی زبان تراق فرق سر را گویند و با معنی دوم تراک ہم متعلق
 نمی نماید کہ بجاف عربی عوض قاف می آید (ارو) بلند آواز - مؤنث -
 تراک بقول برہان و جامع بفتح اول و راجع ساکن بر وزن ہلاک (۱) بمعنی چاک و شکاف
 و (۲) آواری را گویند کہ از شکستن یا شکافتہ شدن چیزی بگوش رسد و (۳) صدای رعد را
 نیز گفتہ اند و طراق عربی آنست - صاحب جہانگیری بر معنی اول و دوم قانع (حکیم خاقانی ۱۵)
 بر دل شیر و ملنگ افتد آنگاہ تراک کہ بہشت تو بر آید ز کمان تو ترنگ (۱) (فرخی ۱۵) تراک
 دل شود خصم تو ز سینه خویش (۲) چو از کمان تو آید بگوش خصم تراک (۳) صاحب سروری ہم ذکر معنی
 اول و دوم کردہ - صاحب ناصری بذکر معنی دوم گوید کہ مصدرش ترکیدن و فرماید کہ طراق عربی
 این است - خان آرزو و در سراج بذکر بہر سہ معنی گوید کہ اغلب کہ معنی سوم مجاز باشد مؤلف عرض
 کند کہ بہر سہ معنی اسم جامد فارسی زبان - و یکی از معاصرین عجم گوید کہ ترک بمعنی چاک و شکاف اصل
 است و تراک اسم صوت شکاف است فارسیان تراک را بمعنی اول ہم استعمال کردہ اند بخوبی
 ترک اسم مصدر ترکیدن است (ارو) (۱) چاک - شکاف - مذکر (۲) تراق بقول اصحیہ

نذکرہ کسی سخت چیز کے ٹوٹنے کی آواز چٹاخ (۳) رعد کی آواز۔ مونت۔
ترنگبین اصطلاح بقول اندر و مؤید توحیدین باکاف فارسی موقوف (۱) شیر کہ از خار
 شتر خار بدر آید مانند شہد کذا فی الشہ فنامہ و در مدارک مذکور کہ (۲) آسمان ہجو برف می باشد
 بر قوم موسی علیہ السلام وقت صبح و آن را بازی تن می گویند۔ جب محیط گوید کہ معنی آن
 غسل تر و بحر می غسل آسمان نیز گویند و یونانی سخا رون و ہندی شکر چو آسا و بانگریزی می آف و
 در رٹ و آن شبنمی است از آسمان بر اشجار خارشتر در ملک شام و خراسان و ماوراء النہر و گیلان
 و کرستان و ہمدان و نواح آن می نشینند و معتقدی گرد در گرم تر و راول و گویند معتدل و حرارت
 و رطوبت و برای حفظ صحت نیکو و نافع محرو و معتدل مزاج و یابس المزاج و سکن تشنگی و ملین
 سینہ و حلق و مرطب آن و منافع بسیار دارد (الخ) مؤلف عرض کند کہ مرکب است از ترنج و
 وانگبین و (۲) اطباء از ترنج و انگبین ہم شرتی سازند کہ دافع صفر است و این اصل است و
 بچانہ آن را نام شد (اردو) ترنجبین بقول آصفیہ فارسی اسم مونت (۱) ایک قسم کی شکر
 ہے جو اکثر درخت خار (افٹ کٹار) کے کانٹوں پر شبنم کی طرح خراسان میں گر کر جم جاتی ہے۔
 سہل میں اکثر کام آتی ہے (۲) افتر و لیم جو حسین کھاٹو ڈاکٹر پیچہ میں مؤلف عرض کرتا ہے کہ
 اطباء ترنج اور شہد سے بناتے ہیں۔

ترانہ بقول برہان و جامع بر وزن بہانہ (۱) جوان خوش صورت و شاد تر و تازہ و صاحب
 جمال و باصطلاح اہل نغمہ (۲) تصنیفی است کہ آن مہ گوش داشتہ باشد۔ ہر کہ ام بطری کی مینی
 و دیگر ری مدح و یکی دیگر تلاوت لالہ و دلغت نقش و صورت و دوتی سر و دونغمہ را خواند و (۳)

دین خوانی و طرز خوش طبعی و (۳۱) بدخوی و حیلہ روی ہم صاحب سروری بر معنی اول و دوم
 قانع و نسبت معنی دوم گوید کہ دو بیتی سرود باشد و بس (ہفت پیکر ۷) ہر سفتہ وری وری
 می سفت ہر ترانہ ترانہ می گفت ہر (استاد فرخی ۷) اندول آویزی و تری چون ترانہای شہید
 ہر از غم انجامی و خوشی چون ترانہ بطلب ہر صاحب ناصری بذکر معنی اول نسبت معنی دوم گوید کہ
 دو بیتی معنی رباعی و نغمہ و خوانندگی و می فرماید کہ بعضی این لغت را بضم اول مخفف تور نہ دانند
 یعنی خوبان منسوب بہ توران صاحب رشیدی ہم بر معنی اول و دوم قناعت کردہ و صاحب
 جغتائی گیری ہمزبانش - خان آرزو در سراج بکوائی برہان ذکر ہمہ معانی کردہ بہار بذکر
 معنی دوم گوید کہ موج از تشبیہات اوست و بالفاظ بستن و بلند کردن و زدن و سرودن
 و سنجیدن و گفتن مستعمل مؤلف عرض کند کہ معنی اول حقیقی است و مرکب می نماید از لفظ
 تر و آنہ معنی منسوب بہ تر و تازگی و معنی دوم و سوم مجازش و معنی چہارم البتہ با مجاز ہم تعلقی نہ اند
 نظر باعتبار صاحب جامع کہ صاحب لسان است اسم جامد فارسی زبان دانیم (اردو) (۱۰)
 تر و تازہ لڑکا خوش جمال - خوش صورت - مذکر - صاحب آصفیہ نے ترانہ پر فرمایا ہے -
 (۱۱) لغوی معنی جوان رعنا (۲۱) نغمہ - گیت - ایک خاص قسم کا گیت جسکو عوام تلاتے بولتے ہیں -
 ایک خاص لے یا سُر (۳) طرافت - خوش طبعی - مونیث (۴) بدخوی - مونیث - حیلہ - مذکر -

ترانہای خمرانگی اصطلاح بقول بھرو کہ اول کسی کہ این اصطلاح را نوشت صاحب	انند و غیات ترانہ ہای عمدہ و ترانہ ہائی کہ یاد آید غیات است دیگر ہر دو محققین نقلش برداشتہ
یا امیری تصنیف کردہ باشد مؤلف عرض کند و ما این را خلاف ذوق زبان دانیم و محققین	

صاحب زبان ازین ساکت بدون سند است این را پسند کنیم (ار دو) و همدۀ ترانے (ب) ترانہ پر د (کسی را گویند کہ ترانہ آنجا جن کے مصنف امرایا پادشاہ ہوں۔ دیگر۔ ترانہ برخاستن مصدر اصطلاحی آنجا و الف بزبان نیست (ار دو) ب مطرب	شدن ترانہ مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (ظہوری) بر سادہ و دلیم نقش بستند ترانہ بر خاستن مصدر اصطلاحی آنجا و الف بزبان نیست (ار دو) ب مطرب
ترانہ گھٹنے والا۔ ترانہ ریز اصطلاح بقول بہار مراد ترانہ پر د از مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترانہ سپہن مصدر اصطلاحی صاحب ترکیبی است کنایہ از مطرب (نثر ظہوری)	آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بمعنی آغاز شدن و سرودہ شدن ترانہ باشد موافق قیاس (حسن شہیدی) (الف) ترانہ زدن مصدر اصطلاحی
ترانہ زدن مصدر اصطلاحی ترانہ زدن صاحب آصفی ذکر بوصف بہار می بندد (ار دو) ترانہ گایا جان (الف) ترانہ پر د اخشن مصدر اصطلاحی	صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت و مقابل آن ترانہ پر د از بحوالہ بہار نوشتہ ترانہ پر د از گوید مؤلف عرض کند کہ الف
معنی ترانہ سرودن است و ب اسم فاعل ترانہ پر د از گوید مؤلف عرض کند کہ الف ترانہ پر د از گوید مؤلف عرض کند کہ الف	ترانہ پر د از گوید مؤلف عرض کند کہ الف ترانہ پر د از گوید مؤلف عرض کند کہ الف ترانہ پر د از گوید مؤلف عرض کند کہ الف

بهار مرادف ترانه (ب) ترانه سرسیدین	بیار بادیه (میر خسرو) از نوای تر ترانه
پرواز صاحب آصفی دیگر ترانه سرودن کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که الف	زمان هر دو تن خاستند باز گمان (اردو) الف ترانه گاناب دیکهو ترانه پرواز -
اسم فاعل ترکیبی است و ب معنی ترانه سرودن	(الف) ترانه ساختن مصدر اصطلاحی
الف را باب تعلق است نه با (ترانه سرودن)	(ب) ترانه ساز صاحب آصفی
الف دیکهو ترانه پرواز - (ب)	ذکر الف کرده از معنی ساکت بهار نسبت (ب) گوید که مرادف ترانه پرواز است مؤلف ترانه گانا -
ترانه سنجیدین مصدر اصطلاحی صاحب	عرض کند که الف بمعنی ترانه تالیف کردن است
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	و ب اسم فاعل ترکیبی بمعنی ترانه پرواز (ب)
عرض کند که مرادف ترانه سرسیدین است (باب	را با الف تعلق نیست بلکه تعلق دارد با ترانه
سازیدین که بمعنی سرودن ترانه است (باقی	آملی) ب معنی سنجید ترانه زنهار (دلی
کاشی) خوشم ز دیده مطرب امشب روان ز اشک من این تدعابرون آید (اردو)	ساخت (ب) یارب چه درد داشت کسی کان
دیکهو ترانه سرسیدین -	ترانه ساخت (ب) (ظهوری) اگر یہ رقاصی
ترانه شدن مصدر اصطلاحی بقول بحرو	تواند کرده (ب) یاربهای ترانه ساز آید (اردو)
بهار مرادف افسانه شدن که شهرت گرفتن است	الف ترانه تصنیف کرنا (ب) دیکهو ترانه پرواز (امیری الاهی) در کسوت اغیار چون پیر
(الف) ترانه سر اصطلاح - الف بقول آن یارب این قصه در آفاق جهان گشت ترانه	

مؤلف عرض کند که موافق قیاس است اگر آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف چه در سنا استعمال (ترانه گشتن) است عرض کند که تراوف ترانه شدن است که گشتن چلبی ندارد (اردو) مشهور مونا -	ترانه شدن استعمال - صاحب آصفی فکر ترانه شدن -
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند ترانه گشتن استعمال - صاحب آصفی فکر این که معنی تحقیقی است یعنی سماعت کردن ترانه کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (صائب) بشنوز من ترانه عبرت فرامی را یعنی تصنیف ترانه کردن است چنانکه سخن گفتن گوگردی اسی پیژنگهدار پای رای (اردو) (نظامی) هر نه سفته در می در می می گفت و ترانه ستا - سماعت کرنا -	ترانه گشتن مصدر اصطلاحی - صاحب کرنا - ترانه گشتن - جیسے شعر کہنا -
تراو (بقول برهان بسکون و او یعنی تراوش که از تراویدن و ترشح کردن باشد صاحب نوادر بذیل تراویدن ذکر این کرده گوید که یعنی رشح و چکریه مؤلف عرض کند که مابر (تراویدن) الشاء این کرده ایم که در فارسی قدیم یعنی قطره آب آمده و در اینجا عرض کنیم که همین است مأخذ مصدر (تراویدن) که می آید و تراوش حاصل بالمصدرش یعنی تراویدگی پس صاحب برهان تسامح کرد که این را یعنی تراوش نوشت و فرقی در اسم مصدر و حاصل بالمصدر نکرد و آنچه می فرماید که این از تراویدن است غلط است تراویدن مرکب شد از این البته می توانیم گفت که این امر تراویدن هم هست (اردو) قطره - مذکر -	

تراود بقول برهان بروزن عداوت شق و ضرورت بیان این نبود که مصدر را این تراودین از تراویدن و تراوش میانی آب و شراب می آید (ارزو) شیکه تراویدن کامضارع امثال آن تراوش می کند صاحب سروری (الف) تراوش بقول بهار مرادف	تراود بقول برهان بروزن عداوت شق و ضرورت بیان این نبود که مصدر را این تراودین از تراویدن و تراوش میانی آب و شراب می آید (ارزو) شیکه تراویدن کامضارع امثال آن تراوش می کند صاحب سروری (الف) تراوش بقول بهار مرادف
گویید که مستقبل تراویدن است (مصرع) از تراویدن و فرماید که بمعنی چکیدن است و کوزه همان برون تراود که در دست و صاحب با لفظ کردن مستعمل مؤلف عرض کند که مؤلف هم مستقبل گویید مؤلف عرض کند که خبرین نباشد که هر سه محققین با نام و نشان و خصوصاً یکی از آنها (ب) تراوش کردن بمعنی دایه چکیدن	گویید که مستقبل تراویدن است (مصرع) از تراویدن و فرماید که بمعنی چکیدن است و کوزه همان برون تراود که در دست و صاحب با لفظ کردن مستعمل مؤلف عرض کند که مؤلف هم مستقبل گویید مؤلف عرض کند که خبرین نباشد که هر سه محققین با نام و نشان و خصوصاً یکی از آنها (ب) تراوش کردن بمعنی دایه چکیدن
اصل نه بان و دیگری مؤید الغضد ما را آمده (صائب) نیست در درست پیوی معاف دارند که ما اینها را از قواعد زبان بخیر من عیان اختیار کرد از عشق از دل تراوش دایم تراود و مضارع مصدر تراویدن است اگر کند معذور دار و صاحب فدائی که یکی از نه مستقبل و در مضارع و مستقبل فرق نگردان علمای معاصر عجم بود تراویدن و تراوش را یک کما محققین نسبت آنچه صاحب برهان این را با نقل کرده گوید که زمین آب و مانند آن مرادف تراوش داند او بی خیر است از فرق مؤلف عرض کند که ما فدائی را دیده ایم و	اصل نه بان و دیگری مؤید الغضد ما را آمده (صائب) نیست در درست پیوی معاف دارند که ما اینها را از قواعد زبان بخیر من عیان اختیار کرد از عشق از دل تراوش دایم تراود و مضارع مصدر تراویدن است اگر کند معذور دار و صاحب فدائی که یکی از نه مستقبل و در مضارع و مستقبل فرق نگردان علمای معاصر عجم بود تراویدن و تراوش را یک کما محققین نسبت آنچه صاحب برهان این را با نقل کرده گوید که زمین آب و مانند آن مرادف تراوش داند او بی خیر است از فرق مؤلف عرض کند که ما فدائی را دیده ایم و
مصدر و حاصل بالمصدر و نمی دانند که حاصل نمی دانستیم که از قواعد زبان خود بخیر است بالمصدر اشتقاق ندارد و برخلاف آن مصدر الف حاصل بالمصدر است نه مصدر و و از تعریف برهان پیدا است که او این را حاصل بواقعی قیاس و لیکن (۲) بمعنی ظاهر شدن داند و حق آنست که این مضارع است و پس هم که مجاز معنی اول است بهار و پیروی از	مصدر و حاصل بالمصدر و نمی دانند که حاصل نمی دانستیم که از قواعد زبان خود بخیر است بالمصدر اشتقاق ندارد و برخلاف آن مصدر الف حاصل بالمصدر است نه مصدر و و از تعریف برهان پیدا است که او این را حاصل بواقعی قیاس و لیکن (۲) بمعنی ظاهر شدن داند و حق آنست که این مضارع است و پس هم که مجاز معنی اول است بهار و پیروی از

سکندری خورد است (اردو) الف چو او قفاطر ترشح - ب (۱) شکنا - (۲) ترشح تراوش بقول آصفیه - ناری - مؤنث ثیکاو هونا - طا هر هونا -	
تراول بقول برهان و جامع و سراج بکسر و او بر وزن هلاهل برگ کیا میت نامعلوم است مؤنث گوید که برای مجله عوض رای همله هم آمده و بتقریم و او بر الف هم مؤلف عرض کند که صاحب محیط که محقق مفردات طب است ازین پرسه ساکت و هر چه تحقیقین بالا نوشته اند صراحت مزید آن نتوانیم کرد (اردو) تراول ایک قسم کی گھانس کا نام ہے - مؤنث -	
تراویدن بقول برهان و جهانگیری و جامع چنانکه مبدی بنا ذکرش کرده ایم و هم او در نواد بر وزن دو اویدن (۱) بمعنی چکیدن و تراوش این را مرادف تراویدن نوشته صاحب مواد گردن آب و شراب و امثال آن صاحب جامع بکر معنی اول و دوم می فرماید که بمعنی (۳) برگردان این قدر بیفزاید که بمعنی اول تراب هم بمعنی ترشح هم چون (تراویدن آتش) و تراوش و تراورا صاحب بحر عجم می فرماید که بمعنی ترشح گردن و کم حاصل بالمصدر این گفته مؤلف عرض کند چکیدن آب و روغن و امثال آن از کوزه و که معنی سوم و معنی دوم داخل است و تراویم بسو و مشک و مانند آن و (۲) بسوی محسوسات این مصدر است چنانکه بجایش نوشته ایم و حاصل عقلمیه هم اسناد کنند تا دلالت کند بر کثرت آن بالمصدر و تراویدن که گذشت بتبدل این چنان (غنی ع) صفای حسن بتان می تراود از دل با آو آب (اردو) (۱) قطره قطره چکیدن (۲) چو می فرماید که کامل التشریف است و مضارع طا هر هونا (۳) شکنا -	
این تراو و بهار این را مرادف تراوش نوشته تراویدن آتش مصدر اصطلاحی است	

موارد و بذیل تراویدن ذکر این کرده مؤلف تجلی نوشته مؤلف عرض کند که موافق قیاس عرض کند که در محدوده بر آتش تراویدن از است (از لایه) تجلی می تراود از لب با چیزی گذشت (ارو) بکیمو آتش تراویدن همه در عکس ساقی می رود کام (ارو) از چیزی نه تجلی شکنا ظاهر مونا.	تراویدن از زبان مصدر اصطلاحی - تراویدن جوانی مصدر اصطلاحی - معنی صاحب موارد و بذیل تراویدن ذکر این کرده گوید موارد و بذیل تراویدن این را بمعنی ظاهر شدن که بمعنی بر آمدن از زبان باشد (معنی) همانجا جوانی نوشته مؤلف عرض کند که موافق قیاس یابیم که از نگین من کافر شوند پگر تراود از زبانم است (ظهوری) جوانی می تراود از لب با پس فی دلیقی خواه که مؤلف عرض کند که موافق جهان پیر بر نائی رساند است (ارو) قیاس است (ارو) زبان س شکنا زبان جوانی شکنا جوانی ظاهر مونا.
تراویدن حاجت مصدر اصطلاحی - صاحب موارد و بذیل تراویدن ذکر این بمعنی ظاهر شدن حاجت کرده مؤلف عرض کند که موافق قیاس است (ظهوری) ظهوری راست خواهد شد که از خود پگاه عرض حاجت می تراود صاحب (ارو) حاجت ظاهر مونا.	تراویدن تبسم مصدر اصطلاحی - صاحب وارد ذکر این کرده مؤلف عرض کند که این همانست که بر تبسم تراویدن گذشت - (ارو) و کیمو تبسم تراویدن - تراویدن تجلی مصدر اصطلاحی - صاحب موارد و بذیل تراویدن این را بمعنی ظاهر شدن
تراویدن خروش مصدر اصطلاحی - صاحب	تراویدن خروش مصدر اصطلاحی - صاحب

مصدر اصطلاحی - محب	مواورد بیل تراویدن ذکر این بمعنی برآمدن تراویدن ذوق
مواورد بیل تراویدن ذکر این بمعنی برآمدن ذوق	کرده مؤلف عرض کند که موافق قیاس است
مواورد بیل تراویدن ذکر این بمعنی ظاهر شدن ذوق	(سیرابیل) اخروش ناتوانی می تراود کرده مؤلف عرض کند که بمعنی ظاهر شدن ذوق
است (طالب آملی) لال زاری شده جهان از	خوش چینی را (ارو) آواز نکلن -
نشته ناز و هنوز می تراود ذوق خون از خنجر چنان	مصدر اصطلاحی - محب
مصدر اصطلاحی - محب	مواورد ذکر این بمعنی برآمدن خیال کرده مؤلف
مواورد بیل تراویدن ذکر این بمعنی برآمدن رحت	عرض کند که ظاهر شدن خیال است (قاسم شهدی)
مواورد بیل تراویدن ذکر این بمعنی ظاهر شدن رحت	(شام مجاز بس خیالش می تراود از دلم) کرده مؤلف عرض کند که بمعنی ظاهر شدن رحت
است (ظهوری) بیش غمزه دل در خرد است	هر ورق در جیب تا بگذاشتم تصویر داشت -
ز ریش سینه رحت می تراود (زاله دو)	مصدر اصطلاحی - محب
مصدر اصطلاحی - محب	مواورد ذکر این بمعنی برآمدن درد
مواورد بیل تراویدن رقم	کرده مؤلف عرض کند که ظاهر شدن درد است
مواورد بیل تراویدن رقم	(قاسم شهدی) ز اعضا می تراویده چنان
دردی که چون رنگ از رخ گشته عیان درد	مواورد بیل تراویدن رقم
مضمون است (ارو) لکچا جان	مواورد بیل تراویدن رقم

۱۳۹۲/۴/۹

۱۳۹۲/۴/۹

تراویدن زهر مصدر اصطلاحی - یعنی ناله تراویدن ناله مصدر اصطلاحی - یعنی برآوردن	تراویدن زهر مصدر اصطلاحی - یعنی ناله تراویدن ناله مصدر اصطلاحی - یعنی برآوردن
ظواهر شدن زهر است مؤلف عرض کند که ناله باشد مؤلف عرض کند که موافق قیاس موافق قیاس (ظهوری) شهید نصیحتی چو (ظهوری) این ناله ام از کام و زبان میفتاد سودمند زهری برون تراود اگر از بر تراود یک کزور و تو بر هم فشار و جگر مرا سخن مرخ یک مخفی نبود که اگر چه از سندان بالا یک مخفی مباد که اگر چه از سندان بالا (بر تراویدن زهر برون تراویدن) پیدا است ولیکن زهر ناله پیدا است ولیکن (تراویدن ناله) تراویدن هم محاوره زبان است (اردو) هم محاوره زبان است (اردو) زهر شیکن - زهر طاهر مونا - ناله شیکنا - نکلنا -	ظواهر شدن زهر است مؤلف عرض کند که ناله باشد مؤلف عرض کند که موافق قیاس موافق قیاس (ظهوری) شهید نصیحتی چو (ظهوری) این ناله ام از کام و زبان میفتاد سودمند زهری برون تراود اگر از بر تراود یک کزور و تو بر هم فشار و جگر مرا سخن مرخ یک مخفی نبود که اگر چه از سندان بالا یک مخفی مباد که اگر چه از سندان بالا (بر تراویدن زهر برون تراویدن) پیدا است ولیکن زهر ناله پیدا است ولیکن (تراویدن ناله) تراویدن هم محاوره زبان است (اردو) هم محاوره زبان است (اردو) زهر شیکن - زهر طاهر مونا - ناله شیکنا - نکلنا -

تراهی | بقول برهان و جامع و ناصری بر وزن تباهی یعنی میوه نوباوه و نور سیده حسا
 جهانگیری بر نوباوه قانع (سعدی) بود بوستان بان بایوان شاه پرتراهی ولی هم زبانت
 شاه پرتراهی آرزو بگزاین گوید که بعضی را بشناید این اشتباه است مؤلف عرض کند که این
 اشاره اشتباه رشیدی است و ما این اشتباه را خود دانیم که محقق اهل زبان اعنی جامع
 تصدیق این معنی می کند - اسم جامد فارسی زبان است (اردو) پهلای میوه - بزرگ -
 تراپیان | بقول برهان و رشیدی و جامع و جهانگیری و سراج بر وزن اناردان نام مرض
 اسهال است - صاحب مؤید گوید که بهندی هنس و نام مرض اسهال مؤلف عرض کند که
 نظر باعتبار صاحب جامع که اهل زبان و محقق زبان خود است این را اسم جامد فارسی
 زبان دانیم (اردو) اسهال کامرض - بزرگ -

تراویدن بقول برهان و جهانگیری بایای می شود چنانکه انگور و انگیر و انگول و انگیل حتی بر وزن و معنی تراویدن و تراوش کردن پس این مبدل تراویدن است و ماخذ صاحب بکر گوید که کال ان تصریف است و مضارع تراویدن بجای خود مذکور پس و بهی نیست این تراید صاحب موارد هم این را آورده غایب که بر قول موارد و برهان و جهانگیری و کسر و طوی بر برهان اعتراض کرده این را غلط پندارند غالب را ترجیح باشد شک نیست که محققین و تراویدن را هیچ انگار و صاحب قاطع القاطع صاحب زبان معنی سروری و ناصری و جامع جواب بارومی دهد و پی حقیقت نمی برد یک این را ترک کرده اند مؤلف عرض کند که تمام جواب دندان شکن که غالب را مغلوب می کند و محاوره فرس استعمال این ندیدیم و لیکن در معنی این همین که و او در فارسی زبان به تحتانی بدل لغت تاملی نیست (دارد) و بگو تراویدن که به معنی	تراویدن بقول برهان و جهانگیری بایای می شود چنانکه انگور و انگیر و انگول و انگیل حتی بر وزن و معنی تراویدن و تراوش کردن پس این مبدل تراویدن است و ماخذ صاحب بکر گوید که کال ان تصریف است و مضارع تراویدن بجای خود مذکور پس و بهی نیست این تراید صاحب موارد هم این را آورده غایب که بر قول موارد و برهان و جهانگیری و کسر و طوی بر برهان اعتراض کرده این را غلط پندارند غالب را ترجیح باشد شک نیست که محققین و تراویدن را هیچ انگار و صاحب قاطع القاطع صاحب زبان معنی سروری و ناصری و جامع جواب بارومی دهد و پی حقیقت نمی برد یک این را ترک کرده اند مؤلف عرض کند که تمام جواب دندان شکن که غالب را مغلوب می کند و محاوره فرس استعمال این ندیدیم و لیکن در معنی این همین که و او در فارسی زبان به تحتانی بدل لغت تاملی نیست (دارد) و بگو تراویدن که به معنی
تراویدن بقول برهان و جهانگیری بایای می شود چنانکه انگور و انگیر و انگول و انگیل حتی بر وزن و معنی تراویدن و تراوش کردن پس این مبدل تراویدن است و ماخذ صاحب بکر گوید که کال ان تصریف است و مضارع تراویدن بجای خود مذکور پس و بهی نیست این تراید صاحب موارد هم این را آورده غایب که بر قول موارد و برهان و جهانگیری و کسر و طوی بر برهان اعتراض کرده این را غلط پندارند غالب را ترجیح باشد شک نیست که محققین و تراویدن را هیچ انگار و صاحب قاطع القاطع صاحب زبان معنی سروری و ناصری و جامع جواب بارومی دهد و پی حقیقت نمی برد یک این را ترک کرده اند مؤلف عرض کند که تمام جواب دندان شکن که غالب را مغلوب می کند و محاوره فرس استعمال این ندیدیم و لیکن در معنی این همین که و او در فارسی زبان به تحتانی بدل لغت تاملی نیست (دارد) و بگو تراویدن که به معنی	تراویدن بقول برهان و جهانگیری بایای می شود چنانکه انگور و انگیر و انگول و انگیل حتی بر وزن و معنی تراویدن و تراوش کردن پس این مبدل تراویدن است و ماخذ صاحب بکر گوید که کال ان تصریف است و مضارع تراویدن بجای خود مذکور پس و بهی نیست این تراید صاحب موارد هم این را آورده غایب که بر قول موارد و برهان و جهانگیری و کسر و طوی بر برهان اعتراض کرده این را غلط پندارند غالب را ترجیح باشد شک نیست که محققین و تراویدن را هیچ انگار و صاحب قاطع القاطع صاحب زبان معنی سروری و ناصری و جامع جواب بارومی دهد و پی حقیقت نمی برد یک این را ترک کرده اند مؤلف عرض کند که تمام جواب دندان شکن که غالب را مغلوب می کند و محاوره فرس استعمال این ندیدیم و لیکن در معنی این همین که و او در فارسی زبان به تحتانی بدل لغت تاملی نیست (دارد) و بگو تراویدن که به معنی

و برومی و قیون و بفرنگی و رغانس و بویانی و فانیس و ابابوس و بعربی فجل و بهندی موی ناسند.
 بقول جالینوس سخن و محقق در درجه دوم اما تر ب صحرائی قویتر و طبع آن گرم و تدر اقول و شاعر
 بسیار و در (الخ) مؤلف عرض کند که همین است حقیقت معنی چهارم و آنچه صاحب سروری نشان
 تر ف کرده صراحتش بر (تر پیا) می آید که بای فارسی است و آن را با این لغت هیچ تعلق نیست
 و با همه معانی اسم جاد فارسی زبان و انیم مخفی مباد که ما و معنی سوم بیان کرده برهان تا ملی داریم
 که لفظ زبان آوری را بی محل استعمال کرده و بر معنی اصطلاحی غور نکرده و ظاهر مقصودش از معنی
 دوم باشد (اردو) (۱) مکر و حیل - نکر (۲) لاف و کراف - مؤنث - و کیو بلند پروازی (۳)
 زبان آوری - مؤنث - شاعری صاحب آصفیه زبان آوری بعضی شاعر کها چه (۴) موی - بقول
 آصفیه - هندی - اسم مؤنث - یک قسم کی طرک نام جبه کھاتے پن - عربی مین فجل - فارسی مین تر
 تراجا اقول درجه مین خشک دوم مین گرم -

تر پالی بقول برهان و جهانگیری و رشیدی بر وزن چنگالی نام عمارتی است بسیار عالی بنا
 کرده اردو شیر بابک در شرقی شهر گون که از شهرهای فارس است و چون محراب آنست گویند که بر
 سر آن بنا آتشکده ساخته بودند و در برابر شهر کوهی است و از آن کوه آبی به آن آتشکده می آید
 صاحب جامع ذکر این کرده - صاحب ناصری نقل قول برهان گوید که آنچه درین لغت مرقوم شد
 از فرنگک بالنقل افتاد در آن چند خط است اول آنکه طربال به طای حلی عسری و بمعنی عمارت
 عالی که بنا کنند یعنی هر کوه و سنگ و هر پاره از کوه و سنگ بزرگ بلند بود که از کوه پیش آمده
 و برآمده باشد و دیوار دراز و بلند و چینیه بالا مین دیوار است طربال السام صومعای ملک شام

و اینکه نوشته اند نام آن شهر گون است هم خطاست جور است و آن نام قدیم شهر فیروز آباد بود
و در جورم قوم خواهد شد مؤلف عرض کند که اگر تصریح ناصری را صحیح دانیم طای حطی بدل شد به
فوقانی چنانکه در اکثر لغات دیده شد ویای نسبت در آخر تر بال آمده (ارو) ترمالی ایک عمارت
عالی کا نام ہے جو اردشیر کی بنا کئے ہوئے شہر گون میں واقع ہے۔ مؤلف

تر بامان بقول برہان بروزن مشتاقان یونانی نام کلی است لاجوردی و برگہای آن دراز
می باشد و گل و شاخ و برگ آن ہمہ تخت و آن را غاث بروزن آفت نیز گویند و بجای بای بجد
یای حطی ہم آمده صاحب محیط بر غاث گوید کہ اسم عربی است و یونانی او قطاریون (الخ) مؤلف
عرض کند کہ ما بر او قطاریون صراحت کامل کردہ ایم (ارو) و کیو او قطاریون۔

تربت بقول بہار بالضم خاک و حجاز بمعنی گور و باللفظ سنگافتن و کشادن مستعمل (ظہوری
۵) از ہر کینیہ خسرو ہنوز از تربت شیرین و گیاه تلخ می روید پی فرمادی لرزد و مؤلف عرض
کند کہ بتای مدورہ لغت عربت بمعنی خاک و این تفرس فارسین است کہ تصرف در رسم الخط کرد
بتای دراز نوشتند و بمعنی گور استعمال کردند و استعمال این ترکیب فارسی در خطا تذکرہ شود
(ارو) تربت بقول آصفیہ عربی اسم مؤلف قبر گور فرار (ثاقب ۵) مانگنا گو
ہے براپر چوٹے مانگے سے پاپنی تربت کے لئے کوچہ جانان مانگون ہا

تربت خانہ اصطلاح بقول بہار مقبرہ	عرض کند کہ لقب اضافت خانہ تربت است
(حکیم زلالی ۵) ایاز از شبہم شرکان و نو	(ارو) مقبرہ بقول آصفیہ عربی اسم مذکر
کرد و بہ تربت خانہ محمود رو کرد و مؤلف	جای قبر قبرون کا مقام۔

ترتیب خوردن اسد اصطلاحی صاحب اور خاک تربت مرحوم می خوراند و خیال اصغی ذکر (ترتیب خوردن بیمار) کرده می گوید ایشان است که غم مرحوم با نخطاط پذیرد و که چون بیماری از دوا زایل نشود خاک تربت بیمار تندرست شود پس همین است ناخذ تربت امام یعنی اندک بنیت شفای خوراند (آثیر خوردن (اردو) قبر کی سنی کھانا۔	اصغی (۵) نگردد و سرسہ باشد جلوه گران ترتیب شگافتن استعمال صاحب اصغی ذکر این نرگس جادو بود خاک تیرہ بنجان خورد تربت چشم کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که کشادن تربت بیمار شش پشوتلف عرض کند کہ این بہنی خاک بعضی حقیقی است (طالب آملی) تربت شگافتم بہم خوردن است و بلحاظ استعمال فارسیان خاک سودن وستی بود در حوصلہ مرگ من افسوس نیکوید مزار خوردن و از نیکہ خاک مزار مبارک امام (اردو) قبر کھولنا قبر کوٹر کا دینا۔
علیہ السلام را خاک شفا نام است مومنین بیمار تربت کشادن اسد اصطلاحی صاحب اصغی ذکر این خاک تربت علیہ السلام می خورند و در ہند رسم از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بعضی حقیقی است (حافظ است و بعضی نیست کہ این رسم عجم ہم باشد شہ از (۵) آبکشی تربتم بعد از وفات بنگر کر آتش در کہ ہم مرحوم بیمار شود و از واروحت پذیر نشود و دوا کنن برآید (اردو) قبر کھولنا۔	شہید قبول برہان و جامع کبیرہ اول و ثانی و سکون ثانی و والی ابجد (۱) نام شہرست غیر معلوم و ہضم اول و ثالث (۲) دواست معروف کہ اسہال آورد و باین معنی کبیرہ اول و ثالث ہم آید و (۳) چوب و نی خالی را نیز گویند۔ صاحب ناصری بذکر معنی اول گوید کہ ہما نام تر مد را بہ تصحیف تر بد خواندہ اند و برین صورت معلوم است کہ شہری غیر معلوم خواهد شد بر خلاف تر مد کہ شہر

معروف در اورا و النہر و مبل اختہ ترتیب حروف تہجی و در محل خودی آید۔ خان آرزو در سراج بزرگ
 ہر سہ صنی بالاکوید کہ تحقیق آنست کہ همان دوای شہور است کہ بہترش مجوف و خالی بود چنانکہ
 از کتب طبیبیہ بوضوح می پویند و صاحب مجید برتر بدی فرماید کہ سیرانی طور بد و بیونانی فوطر
 و بہندی نسوت رنگ پتر ناسند بہتر ہی آن مجوف سفید باطن گرم و راقل سوم و خشک و در آخر
 آن خشکی آن زیادہ از گرمی و بحقیق آن قوی و در طعم آن اندک قبض و منافع بی شمار دارد (الخ)
 مؤلف عرض کند کہ حقیقت معنی او را بوضوح نہ پیوست۔ جادو کہ همان ترید باشد کہ صاحب
 نامہری ذکرش کرد و این مبدل آن باشد چنانکہ نقرم و نثریب۔ و بدین وجہ کہ صاحب جامع کہ صاحب
 زبان است تصدیق این لغت کردہ است ما این را غلط ندانیم و نسبت معنی سوم خیال ما
 این است کہ اسم جامد باشد بسبیل مجاز چنانکہ خیال خان آرزو است (اردو) اما ترید ایک
 شہر کا نام۔ بزرگ۔ و کیو ترید (۲) ترید ایک دوا کا نام جسکو ہندی میں نسوت اور ناک تیر کہتے
 ہیں۔ مؤنث (۳) نے۔ مؤنث۔

ترید بقول برہان و جہانگیری و جامع و سروری و نامہری و رشیدی بروزن غرغره نام نوعی
 از انگور است۔ خان آرزو در سراج ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ اسم جامد فارسی قدیم
 باشد (اردو) انگور کی ایک قسم کو فارسیوں نے ترید کہاتے۔ بزرگ۔

(الف) ترید بقول برہان و جہانگیری و جامع و سراج بفتح اول و ضم ثالث (۱) ہندو
 (ب) ترید (۲) خیار و باد رنگ و (۳) پنجم اول ترب را گویند کہ بعضی فجل خوانند
 (تبار الدین بخشی ۱۵) آنچہ پیسید نمودن کہ چہ پتر ترید ہی فرہ بودن کہ چہ پتر بہار بر معنی اول

الف قانع (ملاطراس) بودنم دنیا دین کاشتن بود و تر بزربیک دست برداشتن بود صاحب محیط بر بزمین قدر نوشته که اسم ترب است مؤلف عرض کند که ما ذکر ترب یعنی کرده ایم و آنچه صاحب محیط بر بند و اند نوشته نقلش بر بابای شیخی کرده ایم و خجاش نسبت معنی اقول با درنگ نوشته ایم و ما این هر دو لغت را اسم جامد فارسی زبان دانیم و ترکیب الف لفظ ترکیب است با تر ترکیبی بار و تر یعنی پنجش که زمین است و معنی ترکیبی این زمین تر و ارنده و بالنده در زمین تره : رب های نسبت باشد یعنی منسوب به تر و قیاس می خواهد که ب را اصل دانیم و الف را مخففتش (ار و و) (۱) و کیهو بابا شیخی (۲) و کیهو با درنگ (۳) و کیهو ترب -

تر لیس بقول برهان و جهانگیری و جامع بروزن مدرسه قوس قزح را گویند صاحب رشیدی گوید که با لقمم و بالفتح هر دو آمده خان آرزو در سراج بدکر معنی بالامی فرماید که تر سه هم بهیچ معنی آمده و این مخففت آنست بخذف موقده مؤلف عرض کند که اتفاق داریم با او و این اسم جامد فارسی قدیم است معاصرین عجم این را لغت ژند و پازند گویند (ار و و) قوس قزح و کیهو اعلیسون -

تر لیس بقول محیط کبیر تای فوقانی و سکون بسیار سهواست و این مرکب است با تر یعنی	رای مهله و کسر موقده و سین مهله و سکون تخمینا بار و لیس یعنی بسیار و یای نسبت یا زائده -
اسم با درنگ است مؤلف عرض کند که تخمینا هر اسم جامد فارسی زبان و موافق قیاس با درنگ بیا پیش گذشت و شک نیست آن می نماید و آنچه استعمال این کبیر موقده بیان	

شده تصرف محاوره پیش نیست (اردو) صاحب رشیدی ذکرش کرده که محقق متنبه باشد و کیو باد رنگ -	این هر سه شاید ان متبر این لغت صحیح را تسلیم
ترکیب بقول برهان و جامع و رشیدی گردن که معاصرین عجم هم ازین واقف اند و بضم اول بر وزن اد رک مام نوعی از انگور بنظر سطحی اشکال پیدا کردن شایان تحقیق نیست است. خان آرزو در سراج گوید که در کتب و آنچه یعنی قراقرقوت است بهای فارسی است دیگر دیده نشد و در کتب بلخی (رو بهاء ترکیب) زعفرانی یکی از معاصرین عجم گوید و ما با او اتفاق بعضی سکنگور نوشته اند پس غلط در لفظ و معنی داریم که فارسیان بر لغت ترتب کاف القیبه کرده باشند و صحیح ترکیب یعنی کشک سیاه که قراقرقوت زیاد کرده انگور کوچک را نام نهادند و گوییم باشد چنانکه در جهانگیری و برهان است مؤلف هیچ (اردو) انگور کی ایک قسم است عرض کنند که محقق با نام و نشان اگر در دیگر کتب چھوٹے انگور (بزرگتر)	این لغت را یعنی انگور ندیده باشد خطای اوست و اگر مقصودش از (دیده نشد) بنظر نیامده باشد خطای چشم اوست صاحب جامع که محقق اهل زبان است ذکرش کرده و صاحب برهان هم آورده که نیم عجم است و از محققین هند نژاد
ترتیب کندن مصدر اصطلاحی بقول بجز و بهار و و اگر مقصودش از (دیده نشد) بنظر نیامده باشد خطای چشم اوست صاحب جامع که محقق اهل زبان است ذکرش کرده و صاحب برهان هم آورده که نیم عجم است و از محققین هند نژاد	بضم کنا یا از جماع کردن است (مطابق قی نیدی ۵) چه تر به که نکندم بجز خود که فلک پوزمین نزل من و ان ترخانی پوزمؤلف عرض کند که معنی لفظی این فعل کندن از زمین و محاوره لوطیان و سقیان است (اردو) جماع کرنا
ترتیب بقول برهان و جامع و جهانگیری و ناصری بفتح اقل و ضم ثالث و سکون ثانی و نون ثانی بسیار سخت را گویند صاحب رشیدی لفظ بسیار را ترک کند خان آرزو در سراج بدکر این	بسیار سخت را گویند صاحب رشیدی لفظ بسیار را ترک کند خان آرزو در سراج بدکر این

می فرماید که لیکن ترسن بدین معنی می آید مؤلف عرض کند که طرز بیانش ترسن را صحیح داند
و نسبت ترسن نقل قول رشیدی کند و این طرز تحریر و تعریف او در اکثر احوط سهل انگاری
راطاب کند و نمی خواهد که زحمات تحقیق بر دارد و یکی از معاصرن عجم درست گوید که معنی لغظلی
این بنیاد تر و دانه یعنی نهی که در آن کاشت تری می شود و این قسم زمین در گرد با بسیار سخت
می باشد و صراحت نماند ترسن بجایش کنیم (اردو) سخت زمین - مؤلف -
ترسن بقول برهان و معاصری و جامع بروزن سر بند پارچه باشد که آن را ترکند و بر
زخم کار و دشواری و امثال آن بنند تا خون بایستد - خان آرزو در سراج گوید که مقابل این
فکند بند است مؤلف عرض کند که این طبع آزمائی و اظهار این است که ما هم جدتی پیدا
کرده ایم - اینجا دهنده است اگر چه گنده باشد بنیل لغت خشک در طحا نش خشک بداند خود
خان آرزو ذکر نکرد و نه خشک بند بر زبان معاصرن عجم است تر بند بندشی است که پارچه
بالای زخم را در آب یا برف تر کنند که رطوبت جریان خون را زود بند می کند از اینجا است که این
را تر بند نام نهاده و بلا خصوصیت می بینیم پارچه را زخم بند گویند و تخته بند هم قسمی ازین
است که برای اعضای شکسته بجای می برند یا بجله خشک بند چیزی نیست جزین که پیدا کرد و خشک
و ماغان است (اردو) بیهوشی موئی بیا ندرج جو زخون پر باند یا کر تے میں تاکه خون جلد ر بجا
تر بو بقول برهان و جهانگیری و جامع و رشیدی بفتح اول و سکون ثانی و تاء ثانی بود و کشیده
پارچه را گویند سفید و صفت و باریک - خان آرزو در سراج مذکور که معنی بالامی فرماید که لیکن بر تو
ببای فاری تردیک بهمین معنی گذشت مؤلف عرض کند که سبحان الله چه خوش تحقیق است

پرتو یعنی فروغ و عکس و روشنائی گذشته است محقق بنام و نشان می طراز که آن نزدیک
بهین یعنی است قصدش خبری نباشد که پرتو هتاب یا آفتاب هم مثل پارچه باریک است
نسبت کنیم که ازین صراحت بی معنی چه مفاد است و بجه ضرورت خبری که در تسلیم تعریف این لفظ
بوجه لفظ (لیکن) شبهه پیدا می شود و قلب بعض نیست که در ماخذ این مدوے درست آید حق نیست
که نظر با عتقاد محققین اهل زبان ما این را اسم جاد فارسی زبان تسلیم کنیم و اینقدر اضافه کنیم که همین
لغت موحده اول و تای فوقانی سوم بجایش گذشته و صراحت ماخذش همدراجا کرده ایم و درینجا
اینقدر اضافه کنیم که این را قلب بعض آن دانیم که فوقانی سوم آن درین لغت حرف اهل است
و موحده اولش درینجا حرف سوم (ارو) سفید باریک او مضبوط کثیر اندک.

تر بو | بقول اندکجوانه مؤید جائه سفت و باریک - صاحب مؤید همین لغت را بدون الف
آخر (تر بو) نوشته که بجایش گذشته مؤلف عرض کند که غلطی کتابت انندی نماید که بزبان
الف آخر قائم کرد اگر نه استعمال پیش می شد و در علییه تر بو می گفتیم (ارو) و کیهو تر بو.

تر به | بقول نامری همان ترکیب که مذکور شد غلطی کتابت باشد که موحده قائم شد و بیان
صاحب سروری بر قرارت قانع خان آرزو فارسی سوم بجایش می آید اگر نه استعمال پیش می شد
در سراج گوید که بیای فارسی مرادف ترپ است این را مبدل ترپ می گفتیم و صراحت کامل بر
و گویند طرفک معرب این مؤلف عرض کند که ترپ کنیم (ارو) و کیهو ترپ.

تر بیت | بقول بهار یعنی پرور و روشن و آموختن می فرماید که بالفظ واد و ورون مستعمل
مؤلف عرض کند که لغت عربی است و بقول منتخب یعنی پرورش کردن فارسیان این را

بقاعده خود با مصاد فرس مرکب کردند و در رسم انخط هم تایی مدوره را به تایی دراز بدل کردند و بمعنی حاصل بالمصدر بمعنی تعلیم استعمال کردند که در تحقیقات می آید (ظهوری ۵) از تربیت خودیم فارغ و یادش ما را زما گرفته است و (اردو) تربیت عربی مؤتث بتعلیم تادیب.	
(الف) تربیت باشند	مصدر اصطلاحی پذیرمونا -
(ب) تربیت بودند	صاحب آصفی که تربیت خواستن استعمال بمعنی تحقیق خواستن
ب کرده از معنی ساکت و سندی که پیش کرده و تربیت کردن است مؤلف عرض کند که مؤلف	
الف است (شفای اصفهانی ۵) تربیت گرفته قیاس باشد (ظهوری ۵) تربیت خواهی بمعنی	
اینچنین باشد و حال این هر دو عکس این باشد اول رمان خود را بعشق و محبت نگردد که گریگانه	
مؤلف عرض کند که هر دو بمعنی تربیت حاصل آمد خویش رفت و (اردو) تربیت چاهنا	
شدن است (اردو) تربیت هونا -	تربیت وادون - مصدر اصطلاحی - صاحب
تربیت پذیرفتن - مصدر اصطلاحی - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی تربیت کردن و تعلیم وادون است
کند که بمعنی تربیت حاصل کردن و از سندی تربیت (الوری ۵) اگر مسعودنا صر تربیت وادو و عیا	پذیرمونی حاصل کننده تربیت اسم فاعل ترکیبی را بجلعت های فاخر و (اردو) تربیت
نما هر است عیبی ندارد (عرفی ۵) فلان مربی و کرنا تعلیم دنیا -	
من تربیت پذیر این پس و بفضل خود چه زخم	تربیت کردن استعمال - صاحب آصفی
لاف های طولانی و (اردو) تربیت پانایتر	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند

کہ بعض تعلیم و ادب است (صائب) اگر از کم طرف کو تربیت حاصل	سختی ایام شود آدم نرم و روی من تربیت
سیلی استا کند (جمال اصفہانی) اگر از این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ	لطف تو اہل نہر را تربیت و بر بساط اشرف کے مرادف تربیت کردن است کہ گذشت کہ کوکب
دوم زدی چون من گدا (اردو) تربیت کرنا (مازندرانی) پہلوی دل روشن شدیم همچون	تعلیم پنا۔
صدف ویران و نمودم قطرہ را تربیت سید	تربیت یا اہل را چون مثل صاحبان خود کردیم (اردو) تربیت کرنا و دیگر تربیت
کر و گان پر گنبد است غزنیہ الامثال تربیت یافتن استعمال صاحب آصفی	و امثال فارسی ذکر این کردہ اند مؤلف عرض ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض
کند کہ فارسیان این مثل را بحق نا اہلان زنہ و کند کہ بہ معنی حاصل کردن تربیت است	گویند کہ نا اہل بہ تربیت ہم اہل نشود چنانکہ گویند و موافق قیاس و بعضی چینی (حضرت شیرازی
از نا کس بہ تربیت نشود ای حکیم کس (اردو) از نیاز آن نایاب لمان رنگ و بو	بہ حب محبوب الامثال نے کہا ہے کہ کسی گدا وید و چون نہالی تربیت یابد نہ نیکو وید
پیشے سے کھوڑا ہوتا ہے۔ دکن میں کہتے ہیں (اردو) تربیت پانا۔ تعلیم پانا۔	ترپ بہ قول بریان بنتیج اول بروز چرب کشک سیاہ را گویند و بہ ترکی قرا قروت۔ صاحب جامع گوید کہ بحر علی طرغ واصل نامند بہار گوید کہ قروت سیاہ است (طاهر وحید و ترغریف مہتری فروشی) از دید چون آن لب نوشمند و سیہ پوش چون ترپ گردیدند

که صاحب رشیدی می طرازد که ترف و ترکیب و ترتیب هم به همین معنی باشد که کشک سیاه را نام
است صاحب محیط ذکر این نکرد و کشک سیاه را هم نه نوشت و ترف و ترکیب و ترتیب را هم
ترک کرد و در ترتیب را هم نیاورد و بر مصلی گوید که اسم عربی است و گویند عجیب و به اصطلاحی قارا
و بفارسی قراقرور و در ترکیب قراقرط نامند و آن بقول شیخ از آب پیغمبر می سازند و بر چنین هم
گویند آن نامیت و دروغ است و نیز بفارسی کشک بعبری مصل نامند و خشک در و در
یستکن حدت صفا و خرم و تشنگی و حرارت معده و جگر و اسهال صفراوی و منافع بسیار دارد
و این (مؤلف) صاعقه کند که اسم جامه فارسی زبان است (اردو) پنییر کاپانی تبکو فارسی می
کشک می گویند بنیادگر.

(الف) کشک	بقول برهان الف بر وزن	باشد (مولوی معنوی) چون نوشیدیم ز تماش
(ب) ترتیب	کشک و ب بر وزن	فرو گوید چون سیرم که چو ترکیب و درش کردم کن
صرفه همان ترتیب را گویند که گذشت صاحب	شیرین بریدتم و مؤلف	عرض کند که عزیز علی بی
رشیدی و جامع هم ذکر این کرده اند و صاحب	ترتیب است بزیادت کاف و های	هتزه
سروری ذکر الف کرده گوید که عرب این	ترتیب (اردو) دیکو	ترتیب
مرتب بقول اندک جواله بگوید و کشف اللغات و فارسی زبان	بافتع بمعنی پریشان و مرتب	است مثل و غل و غل و قریش و دریش مترادف این باشد مؤلف
عرض کند که طالب	سزا استمال می باشیم از نظر ما گذشت و محققین اهل زبان	این ساکت و معاصرین عجم
(اردو) پریشان		

شترک بقول برہان و جہانگیری و جامع بیخ اول و فوقانی بروزن شب پرک (۱) نام مرغل
 است کہ آن را درہ را و انظر و خضر شمشاد گویند و بحر صعوہ و بضم اول و فوقانی (۲) بابت
 و رکوع چل مقام شیراز کہ مردم بہ انجا روند و سنگی در زیر خود نہادہ از بالا لغزیدہ بیابان آیند
 و کبر اول و فوقانی (۳) مردم سبک و بی تمکین را مانند صاحب سروری نسبت معنی اول گوید کہ
 تر بزرگ است و ذکر معنی دوم و سوم کرد صاحب ناصری ذکر معنی اول کردہ نسبت معنی سوم
 گوید کہ در بہمان و جہانگیری آمدہ و اللہ اعلم نسبت معنی دوم می فرماید کہ فقیر مؤلف در ایام
 سکونت شیراز از اسبابا دیدہ و نام آن کورہ را چل مقام نشنیدم کہ ہی است قریب بالغ و کثا
 کہ مرقد شیخ صالح الدین سعدی در درہ آن واقع و آن را سرسبز گویند و بجای تاسین آورند
 چہ بلبل شیرازی سرین یعنی لغزیدن است۔ خان آرزو در سراج بزرگ ہر سہ معنی بالامی فرماید
 کہ ظاہر در بزرگ و تر بزرگ تصحیفی شدہ و العلم عند اللہ سبجہ مؤلف عرض کند کہ این الہام
 است بہ محقق ہند ترا و ما تحقیق جامع را کہ محقق زبان خود است متعبر تر از خان آرزو دانیم
 و این لغت را بہر سہ معنی اسم جامد فارسی زبان خوانیم تر بزرگ بمعنی صعوہ می آید و بزرگ بجا
 خودش باشد این لغت را با وجود آنکہ محققین زبان دان اسم جامد تسلیم کردہ اند تصحیف خیال
 کردن کار ہند ترا و ان نیست۔ تعریف صعوہ بر تر بزرگ در ہمین ردیف می آید (ار و و)
 (۱) و کبوتر بزرگ (۲) شیرازین ایک مقام کا نام۔ بزرگ (۳) سبک۔ ہلکا شخص۔
شترک بقول سروری بضم ہر دو تا و سکون رای مہلہ در نسخہ میرزا تازرو باشد و او را
 تو بزرگ و جور بور نیز گویند۔ می فرماید کہ در مؤید بجای رای مہلہ زای مجملہ آمدہ و در قرنگ

بمعنی کبک آورده. صاحبان جهانگیری و جامع ذکر این کرده اند. صاحب رشیدی گوید که هیچ
 ترنگ مخفف تونگ است. خان آرزو و در سراج بزرگ قول محققین گوید که تحقیق آنست که تدر
 است چنانکه قوسی گوید مؤلف عرض کند که صاحب محیط بر کبک صراحتی که کرده در آن اشاره
 ترنگ نیست پس خیال ما هم همین است که با اتفاق محققین این اسم باید تدر و است (ار دو)
 دیکھو تدر و -

ترت و مرت بقول برهان و جهانگیری و جامع و مسروری و ناسری و بکر و وزن هرج و مرج این
 لغت از اتباع است بمعنی تاخت و تاراج وزیر وزیر و پیر پیر گنده و پیرشان و بزبان رفته و نقصان
 آمده و از هم افتاده (حکیم سنائی) ای بسا باد و بوش انگینان پو ترت و مرت از دعای
 مسکینان پو (محمد بن دوشاه) عالمی کردی ز تاب تیغ تیران ترت و مرت پو کشوری کردی
 ز سهم تیر پان تار و مار پو صاحب رشیدی گوید که مرادف تار و مار است خان آرزو و در
 سراج با محققین بالاستفق صاحب رهنما بجواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار این را به همین معنی
 آورده مؤلف عرض کند که اسم جاد فارسی زبان است (ار دو) دیکھو تار و مار -

ترکیب بقول این نهادن چیزی بر موضع آن چیز و بالفعل دادن و کردن مستقل مؤلف عرض کند
 که لغت عرب است و بقول منتخب بمعنی راست کردن درجه هر چیز و گذشتن هر چیز در مرتبه خود -
 فارسیان بمعنی حاصل بالمصدر استعمال این کنند و آنچه استعمال این ترکیب است در ملحقات می
 (ار دو) ترتیب بقول اصفیه عربی - اسم مؤنث - ذیل بندی - صف بندی - درستی - نظم
 آراستگی - مؤلف عرض کرتا ہوں کہ کسی کام کو درستی و سادگی سے کرنا کا حاصل بالمصدر -

ترتیب وادون استعمال صاحب آصفی	ترتیب وادون استعمال صاحب آصفی
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
کند که مرتب کردن و سلسله بسلسله نهادن و است (نظامی ۵)	کند که مرتب کردن و سلسله بسلسله نهادن و است (نظامی ۵)
مجازاً بمعنی آراسته کردن (سجرا کاشی ۵)	مجازاً بمعنی آراسته کردن (سجرا کاشی ۵)
انچه بر شایان حسن رواست و جمله ترتیب داده ترتیب دینا مرتب کرنا و بکلیه ترتیب وادون	انچه بر شایان حسن رواست و جمله ترتیب داده ترتیب دینا مرتب کرنا و بکلیه ترتیب وادون
بر اندام و (ار و و) ترتیب دینا بقول آصفی	بر اندام و (ار و و) ترتیب دینا بقول آصفی
رابط دینا سلسله وار رکھنا بجانا بھکانے	رابط دینا سلسله وار رکھنا بجانا بھکانے
سے چنا قطار جمانا	سے چنا قطار جمانا
مرادف ترتیب وادون و ساختن است	مرادف ترتیب وادون و ساختن است
ترتیب ساختن استعمال صاحب آصفی	ترتیب ساختن استعمال صاحب آصفی
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند
مرادف ترتیب وادون است که گذشت (کمال ۵)	مرادف ترتیب وادون است که گذشت (کمال ۵)
ترتیب وادون مرتب کرنا	ترتیب وادون مرتب کرنا
ترتیب وادون مرتب کرنا	ترتیب وادون مرتب کرنا
ترتیب وادون مرتب کرنا	ترتیب وادون مرتب کرنا

که سخن طوطی هندستان فکر است و مؤلف عرض کند که صراحت کامل این برتره تیزک می آید -
(ارو) و یکم تره تیزک و تره تنک -

ترجمان | بقول برهان یروزن نزدبان (۱) شخصی را گویند که لغتی را از زبانی بزبان دیگری
تقریر نماید می فرماید که در قاموس هم باین معنی نوشته و (۲) نیازی را نیز گویند که بعد از گناه و
تقصیر گذرانند صاحب جامع هم ذکر این کرده (حکیم خاقانی ع) اهل زبان را بزبان خود و
از ملکوت و حکیم ترجمان و صاحب ناصر می گوید که اصل این در فارسی زبان (تر زبان) بود
و آن را نیز عرب کرده (تر زبان) که دزد و ترجمان لفظ عربی است - و ارسته گوید که در فارسی
این را چچاک گویند و ذکر معنی دوم هم کند (مجدالدین علی قوسی ع) کاربرد قانون ساقی کن در
ایام بسیار و ترجمان داری نهی که بر زمین پیمان را و صاحب سواو البسیل ترجمان
راست عرب خیال می کند از یونانی ترگوس - بهار نقل قول مجدالدین علی قوسی کند
که ترجمان در اسنه و افواه بفتح تا و ضم جیم مستعمل اما از هیچکدام ائمه لغت مسموع نشده و می
که بفتح اول و ضم ثالث فارسی باشد - بهار صراحت فرماید که بالفظ وادن و کشا
و اگر فتن مستعمل - صاحب جهانگیری بر معنی اول قانع - صاحبان رشیدی و سراج
این را ترک کرده اند و صاحب اند این را لغت عرب گفته بالفتح و ضم جیم یعنی فصیح و تیز
تر زبان و خوش تقریر و کسی که دانسته دوزبان باشد که صاحب یک زبان را بصاحب
و گیر زبان بفهماند و فرماید که مقرب تر زبان و ضم جیم از آن است که زبان بضم اول است
و بفتح نیز آمده و بعد مقرب که دن این لفظ مصدر و افعال و اسماء از آن اخذ کرده در صراحت فرماید

فرماید که از رساله معربات لاجب الرشید رشیدی و در کشف و مدار و منتخب نیز بضم جمیم است و در صورتی بفتح جمیم و در صراح بضم و فتح جمیم یعنی تیلماچی و نسبت معنی دوم گوید که معنی تاوان نیز آمده (الخ)	
مؤلف عرض کند که آنکه این را معرب تر زبان گرفته اند کار از تحقیق نگرفته اند و هیچ تعلق از تر زبان ندارد و ما این را معرب هم نگوئیم بلکه لغت عربی است و صاحب منتخب صراحت کرده که	
اعراب این کرده است که بضم اول و سوم و فتح هر دو و فتح اول و ضم سوم آمده شنیدانیم که فاسیا درین لغت چرا اینقدر رکاوٹ کرده اند و خواسته اند که اصل این را تر زبان قرار دهند و تر زبانی را به تعلق است با ترجمانی محققین نامدار یعنی رشیدی و خان آرزو خوب کردند که این لغت را ترک کردند که لغات عرب در موضوع شان داخل نیست - فارسیان این لغت عرب را بیشتر نمود استعمال کرده اند که در طریقات می آید و معنی دوم البته لغت عرب نیست فارسیان مجازاً بمعنی تاوان استعمال کرده یعنی جرمانه و تاوان یا تقصیر اند یا نیازمندانه که ادا می شود آن در تحقیق ترجمه این می کند که ترکیب قصور اند و بس (ار و و) (۱) ترجمان بقول آصفیه عربی - اسم نکر - مترجم یک زبان به دوسری زبان مین بستانه والا (۲) تاوان نکر - و یکپوری -	
(الف) ترجمان پاشیدن	استعمال - معنی خود را تربیت و چون زبان شیرین بود باشد
(ب) ترجمان بودن	آصفی و کرب روان را ترجمان (ار و و) مترجم بودند
کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که از ترجمان واوان استعمال - صاحب آصفی سندش مصدر الف پیدای شود که معنی حقیقی است و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند (رافعی نیشاپوری ۵) چون سخن نیکو بود باشد که معنی تاوان دادن است متعلق به معنی دوم	

ترجمان (ظهوری) گفتش افراسیاب و سپهر شمر منفعل بچ خواندش نوشیروان عدل و ادم ترجمان (ه) (ار و و) تاوان دینا - (ه) (ار و و) تاوان دینا - ترجمان داشتن استمال یعنی حقیقی است مؤلف عرض کند که موافق قیاس (ظهوری) مترجم هونا -	ترجمان داشتن استمال یعنی حقیقی است مؤلف عرض کند که موافق قیاس (ظهوری) مترجم هونا -
ترجمان کشیدن استمال - صاحب آصفی لب ببتش ب نصیحت های بجا کرد چندی ترجمان دارد (ه) (ار و و) تاوان دینا - پنهان غیر را نیز و سرت گردم کند افکن ترجمان دارد و مخفی مباد که از شعر اول ترجمان	ترجمان کشیدن استمال - صاحب آصفی لب ببتش ب نصیحت های بجا کرد چندی ترجمان دارد (ه) (ار و و) تاوان دینا - پنهان غیر را نیز و سرت گردم کند افکن ترجمان دارد و مخفی مباد که از شعر اول ترجمان
ترجمان گرفتن استمال - صاحب آصفی مجاز باشد و به اصول مابین هر دو اسناد متعلق به ترجمان دارند است نه داشتن و بحث داریدن و داشتن بجای خودش می آید (ار و و) گرفتن (طغراس) بر سندی اگر نقشه نگار نشا مترجم رکضا - لغاتی کرنا - سخن پروری کرنا - بکیر و صبا ز بیل تصویر ترجمان (ار و و) مترجم قرار دینا - ترجمه کا کام لینا -	ترجمان گرفتن استمال - صاحب آصفی مجاز باشد و به اصول مابین هر دو اسناد متعلق به ترجمان دارند است نه داشتن و بحث داریدن و داشتن بجای خودش می آید (ار و و) گرفتن (طغراس) بر سندی اگر نقشه نگار نشا مترجم رکضا - لغاتی کرنا - سخن پروری کرنا - بکیر و صبا ز بیل تصویر ترجمان (ار و و) مترجم قرار دینا - ترجمه کا کام لینا -
ترجمان شدن استمال - صاحب آصفی ترجمان شدن استمال - صاحب آصفی	ترجمان شدن استمال - صاحب آصفی ترجمان شدن استمال - صاحب آصفی

بفتح اول و ثانی است گردانیدن زبانی بزبان دیگر (۲۱) ترجمه کردن (یعنی مصدری است یعنی و بقول منتخب زبانی که زبان دیگر شود مؤلف گردانیدن زبانی بزبان دیگر (اثر شیرازی عرض کند که همین است - حاصل بالمصدر و فارسیان (۵) مصحف صنع ترا ترجمه با سرخی کرده و به همین معنی استعمال این گفتند و با معاد و خود هم قلم ناسیه از لاله و گلستان (۱۱) ترجمه مرکب سازند چنانکه ----- دیکو پای جیم (۲۱) ترجمه کرنا -	ترجمه قبول به از افزونی دادن و افزونی کردن نیز باید که با خط دادن و داشتن کردن و نهادن بصله بهر مستقل مؤلف عرض کند که لغت عربیست و فارسیان یعنی حاصل بالمصدر استعمال این میکنند و با معاد فارسی مرکب که در لغات می آید (ارو) ترجمه بقول آصفی عربی مؤلف غلبه افزونی - فوقیت -
ترجمه دادن استعمال - صاحب آصفی ترجمه سخن کردن ترجمه داشت (ارو) ترجمه این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که رکنا - مرجع هونا -	فوق عطا کردن است (صائب ۵) هر که ترجمه کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر دید از باده لعلی بسان شیشه را می دهد ترجمه این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بر لعل بدخشان شیشه را می (ارو) ترجمه دینا مرادف ترجمه دادن است (یعنی اسفنگی ۵) ترجمه داشتن استعمال - صاحب آصفی یکی ترجمه مکرر نویشتن را بر فلک یا مانی دیگر ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض نمی دانم خبر انسانی ترا می (ارو) ترجمه دینا -
کند که فوق داشتن و فائق بودن است (نثر دیکو ترجمه دادن -	بالفضل بهر چه سخن در آن باب ناکردن ترجمه نهادن استعمال - صاحب آصفی

ذکر این کردہ از معنی پاک مؤلف عرض کند کہ در هیچ معنی خبر کہ در مقدم ذات و مرادف ترجیح دادن است (النوری) آنکہ (اردو) ترجیح دینا۔ و کیمو ترجیح گردون را بر و ترجیح نتواند نہاد و عقل کل دادن۔	ترجیح بند اصطلاح بقول بحر چند غزل شفق الوزن و مختلف قوافی است کہ در آخر ہر یک فردی ذوالقافیہ کہ بحسب معنی یا بیت سابق مناسبتی دارد دیگر آرند۔ صاحبان اند و غیاث گویند در اصطلاح آنکہ شاعر چند بند در بحر موافق و بقوافی مختلف تصنیف نماید و بعد ہر بند یک بیت معین را کہ شفق الوزن و مختلف بہ قوافی ہر دو بند باشد بار بار بیار و بشرطیکہ آن بیت تکرار بمضمون بیت آخر ہر بند مربوط باشد مؤلف عرض کند کہ تعریف بالا درست نیست حقیقت بند بر معنی پانز و بیش میان کردہ ایم کہ بیتی را گویند کہ شعر بعد از چند بیت بر دیف و قافیہ دیگر میاوند پس بند نام سہمان بیت آخر است و ترجیح بند نام این قسم اشعار باشد کہ در ان بعد از چند شفق یا مردف اعادہ بیت واحد شود و مجازاً آن را ہم ترجیح بند گویند کہ در بند بیتی دیگر آرند کہ ردیف یا قافیہ آن خلاف اشعار باشد و اتحاد بحر و رباعی لازم است (اردو) ترجیح بند بقول آصفیہ اسم مذکر لغوی معنی بند کو پھر بیان کرنا۔ اصطلاح عروض میں جب شاعر چند ایسے جو بحر میں موافق اور قافیہ میں مختلف ہوں بیان کرتا اور ہر ایک بند کے بعد ایک اسی وزن اور مختلف قافیہ کی معین بیت اس طرح بار بار لاتا ہے کہ بیت ہر بند کی بیت آخر کے مضمون سے مربوط ہو تو اسے ترجیح بند کہتے ہیں مؤلف عرض کرتا ہے کہ محقق دہلوی نے بند اور اشعار بالائے بند کو اپنی تعریف میں ملا لیا ہے۔ بند اسی بیت کا نام ہے جو چند اشعار کے

بعد قافیہ مختلف سے لائی جائے اور اشعار بالائے بند کا نام بند نہیں ہے اور اس مجموعہ کا نام ترجیع بند ہے۔

ترجمہ بقول بہار بخشودن دہریان شدن می فرماید کہ بالفاظ آمدن و فرستادن و گردن بصلہ بر استعمال مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است فارسیان این را بمعنی حاصل بالمصدر یعنی بخش جو دہریانی و رحم با مصداق فرس استعمال می کنند (ظہوری ۵) دانستہ بر لب لگہ انگشت می نیم بویید پوش از برای ترجمہ بہانہ ایت (اردو) ترجمہ بقول آصفیہ عربی۔ ہم ذکر کرد کہ پاد مہربانی۔ ترس خوف خدا۔

ترجمہ آمدن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کہ بمعنی ترجمہ آمدن است (سعدی ۵) فقیرم کردہ از معنی ساکت۔ مؤلف عرض کند کہ بمعنی بجرم گناہم گیر و غنی را ترجمہ بود بر فقیر (اردو) رحم آمدن (مخلص کاشی ۵) اگر یہ پرستیم دیکھو ترجمہ آمدن۔

آن بوی فانی آید و ترشم ز چہ بر حال ماننی آید ترجمہ داشتن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر (اردو) رحم آنا جیسے میں میرے حال زار میں کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ پر آنکو رحم نہیں آتا یہ دکن کا استعمال ہو چاہے بمعنی رحم کردن است (عالی شیرازی ۵) آصفیہ نے اس کو ترک کیا ہے اور رحم کرنا یا عشق دار و بادل سوزان ترجمہ بیشتر خون خوردن آتش چو اشکی از کباب آید برون (اردو) رحم کھانا کو کھانا ہے۔

ترجمہ بودن استعمال۔ صاحب آصفی رحم کرنا۔

ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند ترجمہ دیدن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این

کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که سندی است و از سندی الف پدید است مؤلف عرض کند برای ترجمه سیدان است و هر دو بمعنی رحم یافتن که ب محاوره زبان نیست و الف بمعنی رحم کنان (جمال اصفهانی) منبسطی را چه کنی خواجه که از هر و پر از رحم مستقل (عرفی) به نفس گرم چشم نا اهل به گاه تعرض کنی و گاه ترجمه بینی به (اردو) فشان به و زانگره تبسم چکان به (اردو) ترجمه جسم پانا -	کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که سندی است و از سندی الف پدید است مؤلف عرض کند برای ترجمه سیدان است و هر دو بمعنی رحم یافتن که ب محاوره زبان نیست و الف بمعنی رحم کنان (جمال اصفهانی) منبسطی را چه کنی خواجه که از هر و پر از رحم مستقل (عرفی) به نفس گرم چشم نا اهل به گاه تعرض کنی و گاه ترجمه بینی به (اردو) فشان به و زانگره تبسم چکان به (اردو) ترجمه جسم پانا -
ترجمه فرستادن مصدر اصطلاحی صاحب (الف) ترجمه کردن استعمال به صاحب آصفی آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ب) ترجمه نمودن ذکر این کرده از معنی ساکت کند که بمعنی رحم کردن و فاتحه خواندن است (الف) مؤلف عرض کند که بمعنی رحم کردن است (ب) چو نوبت رسد زین جهان غریبش به ترجمه فرستادن (سیلم) ای کاش زخم سینه ما واکند بتریش به (اردو) رحم کن - فاتحه پزینا - کسی به شاید ترجمی به دل ما کند کسی به (آرزو) (الف) ترجمه فشان مصدر اصطلاحی صاحب اکبر آبادی (ب) ای غنچه حیا که تبسم نموده به بیکیتی (ب) ترجمه فشان آصفی ذکر کرده از معنی دل که ترجمه نموده به (اردو) رحم کرنا -	ترجمه فرستادن مصدر اصطلاحی صاحب (الف) ترجمه کردن استعمال به صاحب آصفی آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ب) ترجمه نمودن ذکر این کرده از معنی ساکت کند که بمعنی رحم کردن و فاتحه خواندن است (الف) مؤلف عرض کند که بمعنی رحم کردن است (ب) چو نوبت رسد زین جهان غریبش به ترجمه فرستادن (سیلم) ای کاش زخم سینه ما واکند بتریش به (اردو) رحم کن - فاتحه پزینا - کسی به شاید ترجمی به دل ما کند کسی به (آرزو) (الف) ترجمه فشان مصدر اصطلاحی صاحب اکبر آبادی (ب) ای غنچه حیا که تبسم نموده به بیکیتی (ب) ترجمه فشان آصفی ذکر کرده از معنی دل که ترجمه نموده به (اردو) رحم کرنا -
ترشح بقول برهان و جهانگیری و جامع و رشیدی بفتح اول و سکون ثانی و خامی نقطه داره (۱) گیاهی است غیر معلوم و (۲) ترشح را نیز گویند و آن میوه ایست معلوم که پوست آن را مریا کنند صاحب سروری بر معنی اول قانع - خان آرزو در سراج بزرگ هر دو معنی گوید که قوسی بمعنی اول لغتین آورده صاحب محیط که محقق تصرفات است می فرماید که ترجمه گیاه است و ذکر معنی دوم مکرر و مؤلف عرض کند که حقیقت معنی اول معلوم شد به هیچ یکی از محققین بالا غور نکرد و گیاهی	

خاص و نسبت و تحقیق معنی دوم بر باتس عرض کرده ایم و این بهر دو معنی بالا اسم جامع فارسی زبان است (اردو) (۱) گاناس - یونیت (۲) ترنج - بزرگ - دیگر باتس -

ترخان لقب برهان و جهانگیری و جامع بر وزن مرجان (۱) شخصی باشد که پادشاهان قلم خلیفه از او بردارند و بر تقصیر و گناهی که کند مواخذة میکنند (۲) نوعی از پیزی که با طعام و غیر طعام خورند و (۳) نام ابو نصر فارابی و (۴) قومی از ترکان چغتائی (حکیم نزاری تهستانی طبع) اگر چه بخون بیک غمزه بریزی کسی نمی پرسد که گتر تلج ترخانی ز سلطان ایلخان داری یا نه (۵) اطعمه (۶) می نیم از شاخ ترخان زلف بر روی پشیری کمی کشم از برگ نغصا و همه بر آب روی می کشند صاحب سروری معنی سوم را ترک کرده صاحب ناصری نسبت معنی اول این قدر صراحت فرموده که لایق است از القاب سلاطین ترکستان که ایشان را خان گویند و کسی دهنده هر وقت خواهد بلی احسان بخشود پادشاه رود و نسبت معنی دوم می فرماید که مخفف (تره خوان) است و بجای منتخب گوید که لغت خراسان است و عرب آن را معرب کرده طراخه جمع لقبه اند و می فرماید که لغت ترکی خبری است: خراسانی و نسبت معنی سوم گوید که لقب معلم ثانی ابو نصر فارابی است که از پادشاهان حکماست صاحب رشیدی هم معنی سوم را ترک کرده خان آرد و در سراج بزرگ معنی اول می طراز کرده و عرف حال بجزایر یعنی (۵) مسخره نیز مستقل و وجه مناسبت ظاهر و بکسر معنی سوم گوید که تحقیق آنست که ترخان درینجا یا به جهان معنی اول است چه یکی از اجداد قوم ترکستان مذکور بدین لقب موسوم شده که قوم مذکور بدین لقب لقب شد و همچنین زبان خراسانی (۶) بجزایر سرسوار را گفته اند و نسبت معنی چهارم گوید که لقب ابو نصر نسبت بکلیه لقب پدر یا اجداد

اوست بیانکہ در تاریخ حکما مسطور و آن ہم علم ہر بیان مناسبت است چہ البونصر از فاراب بود کہ بہتر
 در اقصای ترکستان و صحیح آنست کہ این لفظ فارسی نیست بلکہ ترکیست بسبب اختلاف ترکان با ایرانیان
 و فارسی شائع صاحب رہنما جو الہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار ذکر معنی اول کردہ می فرماید
 کہ این عہدہ ایست ترکی و صاحب بول چال ہم جو الہ معاصرین عجم ذکر معنی اول کردہ مؤلف
 عرض کند کہ از لغات ترکی اینقدر تحقیق کہ لغت ترکی است و صاحبش بر معنی چہارم قانع و معنی
 اول معتبر دانیم کہ قبلی یا خطابت و شک نیست کہ معنی سوم و چہارم ہم تعلق دارد از معنی اول
 چنانکہ خان آرزو صراحتش کردہ و معنی پنجم و ششم را بدون استدلال تسلیم نکنیم و اگر بدست آید مجازت می
 اول دانیم ہی آنست کہ این معنی پیدا کردہ خان آرزو است کہ صراحتش بر ترخانی می آید و قیاس ہر تہ
 می خواہیم کہ اگر نہ استعمال بدست آید معنی تسخر باشد نہ مسخرہ۔ حالاً عرض می شود نسبت معنی دوم
 کہ صاحب محیط آن را ترک کرد و لیکن متحقق است کہ این معنی پنجم تبرخون است و آن را ترخون ہم
 گفتہ اند و صاحب محیط بر طرخون ذکر کردہ و ما حقیقت این را بر معنی پنجم تبرخون نوشتہ ایم و بدین
 معنی تبدل ترخون دانیم کہ واو بدل شد بالف چنانکہ وارج و وارج (ار و و) (۱) ترخان ترکی
 میں ایک خطاب ہے جس کا پانے والا پادشاہ کے روبرو بے روک ٹوک چلا جاتا تھا اور اس کو سنرا
 معاف تھی۔ (۲) دیکھو تبرخون کے پانچویں معنی (۳) البونصر فارابی کا لقب بھی ترخان تھا۔
 مذکر۔ (۴) چغتائیوں کے ایک قوم کا نام بھی ترخان ہے۔ بیوث (۵) مسخرہ۔ (۶) مذکر۔ (۷) سردار بزرگ
 ترخانی بقول بہار (۱) مرادف معنی اول ترخان و (۲) پانز و تسخر (محسن تاثیرت) کار باختر
 و طبر و فراج اقامدہ است و خدمت صد سالہ و فضل و ہنر منظور نیست و خان آرزو دیر چراغ

ہدایت ذکر این کردہ صاحب فدائی کہ کئی اوصاف صریح علمای فارس بود می فرماید کہ نزد یکان تخت خسرو
 را بر ترانان شدن نیست و آن چنانست کہ ہر کہ بران پایہ سرفرازی یافت بی بازیافت در ہر جا
 چہ بارگاہ و چہ ہواری می تواند پیش شاہ برو و مؤلف عرض کند کہ حقیقت معنی اول و پنجم ترخان
 بجایش گذشت کہ مخوری بہار است کہ این را مردفش معنی اول گفت کہ آن لقب و خطاب
 است و این بیای نسبت صاحب خطاب ترخان نسبت معنی دوم عرض می شود
 کہ ظن و تسخر را گویند ما می گوئیم کہ معنی تسخر و ترخان البتہ معنی تسخر باشد بر سبیل مجاز کہ صراحت
 ہمد را بخاک کردہ ایم۔ و حق آنست کہ معنی دوم پیدا کردہ خان آرزوست از سند محسن تاثیر و تاثیر
 ترخانی را معنی اولش استعمال کردہ۔ بہار نقل بخارا و است و صاحب فدائی ذکر معنی دوم نکرد
 و ما ہم معنی دوم را تسلیم نکنیم (ار و و) (۱) صاحب خطاب ترخان (۲) تسخر۔
 ترختم [قبول برہان و جامع و اندلیج اول و ثانی بر وزن شلخہ نوعی از ماہی بغایت عریض و
 پهنادار و این ماہی در رودخانہ اندلس می باشد و آن شہر لیسیت در حدود مغرب مؤلف
 عرض کند کہ صاحب محیط ذکر این نکرد۔ اسم جاہد فارسی زبان است (ار و و) مچہلی کی ایک
 قسم جو زیادہ عریض ہوتی ہے۔ افسوس ہے کہ اردو میں اس کا خاص نام معلوم نہ ہو سکا۔
 ترختم [قبول جامع و برہان بفتح اول و سوم نوعی از ترب صحرائی۔ صاحب اند صراحت
 فرماید کہ نوعی از بدران است و تخم آن را بیومانی قرد و مانا و قرطمانہ گویند مؤلف عرض کند
 کہ ترب بجایش گذشت و بدران ہم (ار و و) دیکھو ترب اور بدران۔
 ترختم [خان آرزو در سراج کجوالہ رشیدی گوید کہ نوعی از طعام و حاضر کہ مردم تھم بختہ کرتا

سازند و آنچنان بود که گندم بلغور کرده با آودیه گرم در آب جوشانند تا یک پخته شود و قوام گیرد و
 آنجا که گلوله ساخته در آفتاب خشک کنند و هنگام حاجت قدری از آن بکار برند و گاهی وقت
 جوشاندن غوره داخل کنند تا محتاج قاتق نشود و بجا طر سیرد ظاهر اتر فنیه است که بمعنی آتش ترش
 مستقل است از اینجا است که این در فرسنگهای معتبره دیده نشد مؤلف عرض کند که لغت عربی
 و ترکی نیست - فارسی تسلیم نکیم تا آنکه سند استعمال فارسیان پیش نشود همه محققین اهل زبان ازین
 ساکت بخيال ما این تحریف تر فنیه است که می آید (ار ۹۰) دیکو تر فنیه اور تر فنیه -

ترخنده بقول برهان و جانج بر وزن شمرنده یعنی (۱) طعنه و طنز بهوده و (۲) مکر و حیل
 و فریاد که باین معنی بجای خاشخند - فاو قاف هر دو نظر آمده - صاحب بحر گوید که (۳) بمعنی خنده
 شادی و خنده از بهر تخیل غنیز بهار گوید که خنده زدن بقصد خجالت دادن کسی صاحب نامری
 بکر معنی اول و دوم گوید که تحریف تر فنده باشد مؤلف عرض کند که خاشخند بمعنی فایدل نشود و خلاصه
 این فایده فایدل شود چنانکه فلامده و خلاصه و آنچه به قاف اول می آید همین ترخنده باشد که خاش
 بمعنی به قاف تبدیل میاید چنانکه خجالت و حقیق بر خلاف این فایده قاف بدل نمی شود و صراحت
 ماخذش بهمد را بجا نکیم - آنچه صاحب بحر ذکر معنی سوم کرده است موافق قیاس است و موجود
 معنی بهار معلوم می شود و صاحب بحر نقل بخارش از نیکه همه محققین اهل زبان ازین ساکت اند
 شقاق سند استعمال می باشیم (خنده تر) بمعنی خنده خوب بجایش می آید اگر این را قلب اصناف
 بمعنی سوم دانیم می توان ولیکن تخصیصی که به تعریفش بیان شده محتاج سند است (ار ۹۰)
 ۱ و ۲ دیکو تر فنده (۳) خوشی کی هندی - یوئث - یاوه هندی جو کسی دوسرے کو خجل کرنے

کے لئے تفسیر۔

ترخوانہ بقول برہان و ناصری باوا و معدولہ بروزن مردانہ۔ نوعی از طعام کہ مردم فقیر و نامر
تہمتہ رستان سازند و آن چنانست کہ گندم را بطور کنند و بادار و ہای گہم در آب بچوشانند
تا نیک بنزد و قوام گیرد و قدری آب غورہ در آن ریزند و اگر طیر نباشد شیر گو سفند و آن را
گلولہ یا سازند و خشک کنند و بوقت حاجت قدری از آن بچوشانند و بخورند۔ صاحب
جہانگیری بذکر این می فرماید کہ ترغینہ ہم بہ ہمین معنی می آید و صاحب جامع ہنر بانہ صاحب
ناصری صراحت فرمید کہ ترغینہ ہم بہ ہمین معنی باشد مؤلف عرض کند کہ یکی از معاصرین عجم
گوید کہ این مرکب ترخوان و ہای نسبت ترخوان قلب اضافت خوان تراست معنی خوان نعمت
و فقر اغذای مرکب خود را منسوب بہ آن کنند و ترغینہ کہ می آید سبیل این کہ الف حذف شد
و واو بدل شد بہ تحتانی چنانکہ انگور و انگیر (اردو) فقرا کی ایک خاص غذا ہوئی۔

ترخون بقول برہان و جہانگیری و رشیدی و جامع بروزن ملعون (۱) مردم خونی و تونی
و بی باک و وزو و اویش را گویند و (۲) چوب بقم را نیز گفته اند کہ چیز بادن رنگ کنند و
(۳) داروئی باشد کہ آن را (عاقہ قرھا) خوانند و (۴) سبز بہت معروف کہ اطعام و حاضری
خورند گویند چون تخم سپند را در سر کہ کہنہ بیاغارند تہی تا طبع و مزاج آن بگیرد بعد از آن کہ
بکارند ترخون بر آید و عرب آن طرخون است۔ قوت باہ را نقصان دارد (خواجہ کرمانی
(۵) تو ترخان و ترخون ز جوہر تو خواجو پدل از غم چو خانی و رخ ز ترخانی پدل (حکیم اسدی
(۶) گیاہ از خون ترخون شدہ پدل خارہ زیر و بر ترخون شدہ پدل صاحب سروری

بر معنی چارم قانع و می فرماید کہ بدین معنی طر خون معرب این است بطای حطی۔ صاحب ناصری بر
معنی اول و دوم و سوم قناعت کرده۔ خان آرزو در سراج ذکر یہ چار معانی صراحت کند کہ آنچہ
تبر خون ہمین معنی چارم گذشت تصحیف است و نسبت معنی سوم گوید کہ نام ترہ ایست کہ ہم آنرا عاقر قرخانام است
و نسبت معنی دوم میفرماید کہ بمعنی تبر خون گذشت و این تصحیف باشد صاحب مجید تبر خون میفرماید کہ فارسی طر خون آن
مؤلف عرض کند کہ صاحب مجید آنچہ بر طر خون نوشته ناصر نقش بر معنی پنجم تبر خون و (ارن شیر) کرده ایم و صحت
معنی دوم بر بقیم گذشت و حقیقت عاقر قرخانام اگر اندک و حالاً عرض می شود و نسبت معنی اول کہ
این مخفف (تر بخون) است و بس و لطقات این معنی بر سبیل مجاز (ار دو) (ا خون) چو رہنڈ
اوباش (۲) و لکھو لقمہ (۳) و لکھو الکر (۴) و لکھو تبر خون کے پانچوین معنی۔

تر خوانہ بقول برہان و جہانگیری و جامع و کثر و مجرم و گنہ گار و آلودہ معصیت و معیوب و
بر وزن کشیدنہ بمعنی تر خوانہ (سوالوی حوی) (موت) (جمیر الدین بلقانی) تر داسنی کہ
چون بروی زمین جہان سوی خرابات جان پاک تنگ و جوہرست گوہریش بود در یال شمشیر تنگ
در عوض می بگیرد مہ تر خوانہ و مؤلف عرض
کند کہ این مبتدل تر خوانہ باشد کہ صراحتش بہ
کرده ایم (ار دو) و لکھو تر خوانہ۔

تر دامن اصطلاح بقول برہان و جامع کہ و صاحب قاطع القاطع جواب بار و می دید
و سروری و بحر و بہار و (جہانگیری و ناصری) مؤلف عرض کند کہ اعتراض غالب حق بجانب
لطقات) کنایہ از فاسق و فاجر و بدگمان و عاصی اورت دیگر محققین صاحب زبان و زبانان

هم معنی بدنگان را بذیل ترداسن نه نوشته اند و ترداسن اسم فاعلی ترکیبی است بمعنی کسی که او از جرم و گناه آلوده است (ار و و) فاعلی فاجر گناه کار مجرم - بئوث - عاصی - آلوده - محصیت ناصرالدین شاه قاجار ذکر این کرده (ار و و) ترداسنی ترداسنی اصطلاح بقول بجز و مؤید و اند بقول آصفیه بئوث گناه کاری -	هم معنی بدنگان را بذیل ترداسن نه نوشته اند و ترداسن اسم فاعلی ترکیبی است بمعنی کسی که او از جرم و گناه آلوده است (ار و و) فاعلی فاجر گناه کار مجرم - بئوث - عاصی - آلوده - محصیت ناصرالدین شاه قاجار ذکر این کرده (ار و و) ترداسنی ترداسنی اصطلاح بقول بجز و مؤید و اند بقول آصفیه بئوث گناه کاری -
ترد و و بقول بهار آمد و شد کردن و گردیدن - صاحب رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که بمعنی آمد و رفت باشد مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح اول و دوم و تشدید ال مهمله مضعوم بمعنی بیان کرده بهار فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر با مصادر خود گفته که در طبعات می آید (ار و و) ترد و بقول آصفیه عربی - اسم مذکر آمد و رفت	ترد و و بقول بهار آمد و شد کردن و گردیدن - صاحب رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که بمعنی آمد و رفت باشد مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح اول و دوم و تشدید ال مهمله مضعوم بمعنی بیان کرده بهار فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر با مصادر خود گفته که در طبعات می آید (ار و و) ترد و بقول آصفیه عربی - اسم مذکر آمد و رفت
ترد و و کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر وزن سرست مردم جلد و چیت و چابک را گویند این گروه از معنی ساکت مؤلف عرض کند که و ب بقول شان بر وزن سرستی جلدی و چابکی بمعنی آمد و رفت کردن است (صائب س) صاحب جهانگیری در طبعات ذکر الف کرده و برگ باز نماند سالکان ز طلب بهر همان ترد و صاحب جامع الف را هم آورده صاحب نامه خود می کند بخواب نفس به (ار و و) آنا جانما بذیل الف اشاره به به هم فرموده و صاحب آمد و رفت رکنا -	ترد و و کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر وزن سرست مردم جلد و چیت و چابک را گویند این گروه از معنی ساکت مؤلف عرض کند که و ب بقول شان بر وزن سرستی جلدی و چابکی بمعنی آمد و رفت کردن است (صائب س) صاحب جهانگیری در طبعات ذکر الف کرده و برگ باز نماند سالکان ز طلب بهر همان ترد و صاحب جامع الف را هم آورده صاحب نامه خود می کند بخواب نفس به (ار و و) آنا جانما بذیل الف اشاره به به هم فرموده و صاحب آمد و رفت رکنا -
الف) ترد و ست اصطلاح - الف آورده (س) به تردستی اگر صورت پسندی ب) ترد و ستی بقول بهر همان و بجز بر به از ان صورت گل معنی و میدی بهر خان آرزو	الف) ترد و ست اصطلاح - الف آورده (س) به تردستی اگر صورت پسندی ب) ترد و ستی بقول بهر همان و بجز بر به از ان صورت گل معنی و میدی بهر خان آرزو

هم متفق بر این - بهار گوید که درین ترکیب لفظ
ترجمه جیست و چالاک - غایتش کنایه از کسی است
که عمل بدست کند چون نقاش و مصور و امثال آن
(ظهوری ۵) از بحر شود بخشک فعل معبر و در
فن سبک رویش تر دستی بین و (صائب ۵)
زادان خشک می ترسند از برق فنا و بارین آتش
ز تر دستی کباب افکنده ایم و صاحب فدائی که
یکی از علمای معاصر عمه بود نسبت ب می طرازد ناصرالدین شاه قاجار چالاک کردن مؤلف
که آن تیز دستی و چالاک است که باز گیران چشم
بندان هنگام نمودن سفر خود بکار می برند و صاحب چالاک کرنا -

تُرُوک | بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و ناصری بروزن مردک کرم گندم خوار
صاحب برهان می فرماید که باین معنی بازای فارسی هم آمده - صاحب سروری صراحت فرماید که
که برای معجزه عوض رای جمله هم - خان آرزو و سرلج گوید که بعضی بیای فارسی عوض تا فوقانی
فدای عجبی عوض رای جمله هم گفته اند مؤلف عرض کند که آنچه تُرُوک به بای فارسی اول و را
فارسی دوم باشد صلت حیف است که بجایش مذکور شد و تُرُوک مبدش که بای فارسی
بدل شده فوقانی چنانکه تخم و تخم و زای عجبی بدل شده زای هوز چنانکه زند و زند و این مبد
چنانکه بزغ و برغ (ارو ۵) و کثیر جو گیهون مین پیدا مویا سه - مذکر -

ترد و ماغ اصطلاح بقول بہار تازہ و ماغ (ملاطفراس) ز فوارہ فی در کف آورده باغ کہ از منعمہ او شود ترد و ماغ و صاحب بحر گوید کہ سر خوش و بہار است مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (ار دو) تازہ و ماغ اور ترد و ماغ بھی کہہ سکتے ہیں ۔	ترد و ماغ شدن استعمال بہار بذیل کردہ و صاحب بحر بذیل ترد و ماغ گوید کہ بمعنی ترد و ماغ نقل شدن این کردہ مؤلف عرض کند کہ حالتی مثل دشواری و فرحت و سرور و مستی کہ بمعنی تازہ و ماغ شدن است و مذکور شد کہ اصل و تازگی مؤلف عرض کند کہ بایں صاحب (ار دو) تازہ و ماغ ہونا ۔ ترد و ماغی استعمال صاحب انند ذکر این (ار دو) فرحت و مستی تازگی نہوت ۔
ترد و ماغ بقول برہان و جامع و ماغی و رشیدی بروزن پرودہ (۱) قبائل باغ و خانہ و اسال آن و (۲) اجرت آسیا کردن گندم و فرو آسیا تیز کردن ہم و فرماید کہ باین معنی باز ای نقطہ ہم نظر آید صاحب جہانگیری بذکر ہر دو معنی گوید کہ بمعنی اول ترد و ماغ و خانہ آرزو و در سراج بکرت ہر دو معنی می فرماید کہ این مختف ترد و ماغ معلوم می شود کہ می آید مؤلف عرض کند کہ درست است (ار دو) (۱) اقبال نگرد و کاغذ و کسی مکان کی سند ہو (۲) چکی چلانے کی یا رہانے کی اجرت نہوت ۔	ترد و ماغ اصطلاح بقول برہان و بحر خوش زبان و درین ترکیب نقطہ بمعنی چالاک و سراج بروزن ہر زبان (۱) بمعنی زبان آور و چست بلکہ بدین معنی مرکب نیز آید غایتش کنایہ و شخصی کہ گرم گفتگو شود و سخنہای ترد و تازہ گوید از کسی کہ سخن با آب و تاب گوید و بذکر معنی دوم (۲) بمعنی ترجمان کہ گذشت بہار گوید کہ بمعنی گوید کہ ترجمان مغرب آنست (ظہوری سلہ)

لیکونو قاصد از زانی این ترزبانی کوزلال وصال شکلی تر زبان دار و همان و شکله خود و ابر حست از خبری تراود و صاحب ناصری در ملقات گریه در کار گیتا تصحیر کرد و (نورنی سه) تو هم بر معنی اول قانع و هم او بر لغت ترجمان نوشته ز حرف تنک مایه تر زبان نشوی و گوگو که صورت که این خبری است و اصل آن در فارسی تر زبان این مژده از چه معنی زاد و (طهوری سه) صاحب ریشی و فکر این با ترجمان کرده و در استقامت تر زبان گردیده خضر از الهی نشانی بیان تسمیه گوید که بعضی خوش زبان و اثناره معنی دوم هم فرماید ز اورا هفت جانی آب حیوان بگیرت و گوگو و ترزفان ز که می آید مرادف این قرار و در هم عرض کند که هر سه موافق است (ارو و) الف عرض کند که معنی اول اصل است و معنی دوم تر زبان که بجای آب که گرم فتنه پیچ که بجای ترزفان برین قیاس که ترجمان هم تر زبان آب کی شکر گزاری بین تر زبان کیا دیب و ج می باشد نه هر تر زبان ترجمان اسم فاعل ترکیبی تر زبان هونا - است (ارو و) (۱) تر زبان و نه نفس ترزبانی استعمال - بنوا بهر معنی خوش بیانی مؤلف عرض کند که یا نه بهر معنی تر زبان خوش بیان هو (۲) و کمیو ترجمان - (الف) تر زبان و اریدن و شستن (ب) تر زبان شدن (ج) تر زبان گردیدن و شستن استعمال - الف بمعنی گویا گردن و ب و ج بمعنی خوش بیان شدن و ترجمه کردن (طهوری سه)	لیکونو قاصد از زانی این ترزبانی کوزلال وصال شکلی تر زبان دار و همان و شکله خود و ابر حست از خبری تراود و صاحب ناصری در ملقات گریه در کار گیتا تصحیر کرد و (نورنی سه) تو هم بر معنی اول قانع و هم او بر لغت ترجمان نوشته ز حرف تنک مایه تر زبان نشوی و گوگو که صورت که این خبری است و اصل آن در فارسی تر زبان این مژده از چه معنی زاد و (طهوری سه) صاحب ریشی و فکر این با ترجمان کرده و در استقامت تر زبان گردیده خضر از الهی نشانی بیان تسمیه گوید که بعضی خوش زبان و اثناره معنی دوم هم فرماید ز اورا هفت جانی آب حیوان بگیرت و گوگو و ترزفان ز که می آید مرادف این قرار و در هم عرض کند که هر سه موافق است (ارو و) الف عرض کند که معنی اول اصل است و معنی دوم تر زبان که بجای آب که گرم فتنه پیچ که بجای ترزفان برین قیاس که ترجمان هم تر زبان آب کی شکر گزاری بین تر زبان کیا دیب و ج می باشد نه هر تر زبان ترجمان اسم فاعل ترکیبی تر زبان هونا - است (ارو و) (۱) تر زبان و نه نفس ترزبانی استعمال - بنوا بهر معنی خوش بیانی مؤلف عرض کند که یا نه بهر معنی تر زبان خوش بیان هو (۲) و کمیو ترجمان - (الف) تر زبان و اریدن و شستن (ب) تر زبان شدن (ج) تر زبان گردیدن و شستن استعمال - الف بمعنی گویا گردن و ب و ج بمعنی خوش بیان شدن و ترجمه کردن (طهوری سه)

کلمه سکتے ہیں بمعنی خوش بیانی میوثنت۔ ترزبانی داشتن استعمال بمعنی ترزبان بودن است مؤلف عرض کند که موافق قیاس	(ب) ترزوه بسبق بنام کسی بمعنی قبایله ترزبان او و مذکویت دادن بنامش (اردو) الف و کیمو ترده کے پہلے معنی ب قبایله کہدینا۔
(نظوری) بشکر دیدہ ترترزبانمی دارم و کہ زہر گریہ طراوت ده شکر خداست (ارغی) ترزبان ہونا ترزبانی رکھنا۔	ترزبان اصطلاح بقول جہان و جہانگیر جامع و رشیدی و سروری و ناصری مرادف ترزبان بہر معنی (حکیم سوزنی) وصف تو آنست کہ ترزبان کو کفتم
ترزوه بقول برہان و جہانگیری و داشتند و جامع و سروری و ناصری بروزن کند کہ مبتدل ترزبانست و بس کہ موصوفہ بہ فاید شد سرزده مرادف معنی اول ترده و بفتح ثانی بر	و بس بیان راست ترزبان بیامم و مؤلف عرض چنانکہ زبان و ترزبان (اردو) دیکھو ترزبان۔
وزن تبرزہ ہم آمدہ (شمس فخری) قاضی گردون چو دیدہ عدل و ملک و رای او چو ملک را تا ابد بستہ بنامش ترزوه و صاحب رشیدی نو کشور است و در دیگر نسخ قلمی یافتہ میشود	ترزبان بقول مؤید مطبوعہ بفتح آرا میدہ گواہ مؤلف عرض کند کہ تصحیف و تحریف مطبع
گوید کہ حالا بحذف رای ہملہ ترزوه مستعمل است مؤلف عرض کند کہ اسم جامد فارسی زبان است و از سند بالاستعمال با مصدر بسبق بمعنی ناقابل ترجمہ۔	و لفظ بمعنی نسبتی ندارد و ناقابل قبول و مستعمل عجم ہم بر زبان ندارد (اردو)
ترس بقول برہان و رشیدی بضم اول و سکون ثانی و سین بی نقطہ (۱) بمعنی سخت حکم می فرمایند کہ در عربی سپر را گویند کہ ترکان قلقان خوانند و بضم اول و ثانی (۳۱) زمین	

سخت و باین معنی بفتح اول و ضم ثانی ہم گفته اند و (۳) بفتح اول و سکون ثانی معروف است کہ خوف
 و بیم باشد (شیخ نظامی ۱۵) بر و سینه همچو پولاد ترس؛ حدیث توفندیش شود پیرس؛ صاحب
 جہانگیری بر معنی اول قانع و صاحب جامع بر معنی اول و دوم و صاحب سروری بر معنی دوم قانع
 فرمودہ صاحب ناصری بذکر ہمہ معانی بالامی فرماید کہ در شعر نظامی (پولاد ترس) قلب اضافت
 ترس پولاد است مای گوئیم کہ ایجاد بندہ را ماند و تہمت بر نظامی کہ لغت زبان خود را ترک
 کردہ از لغت عرب کار گرفت۔ صاحب سخندان گوید کہ در سنسکرت ترس بمعنی سوم ترس آندہ
 بہار بر معنی سوم قناعت کردہ می فرماید کہ بالفظ خوردن و کردن مستقل خان آرزو در سراج غیرانہ
 معنی دوم و سوم ذکر معنی اول نکرد و مؤلف عرض کند کہ معنی اول مفسر است از لغت عرب
 کہ بمعنی سپر بود و فارسیان بمعنی مطلق سخت استعمال کردند و معنی دوم مجاز است کہ زمین سخت
 را ہم گویند و بمعنی سوم ہم مفسر از لغت سنسکرت است کہ الف را حذف کردند و اختلاف
 اعراب نتیجہ لب و لہجہ بقافی است و ہمین است بمعنی سوم اسم مصدر رسیدن کہ بجائش می آید
 (ظہوری ۵) بہستان بروم رخ زرد خود را؛ کہ از ترس رنگ خزان بر نیپرد؛ (اردو)
 (۱) سخت (۲) سخت زمین بمونث (۳) خوف۔ ذکر۔ صاحب آصفیہ نے ترس کو اردو
 استعمال میں بمعنی خوف لکھا ہے۔ اسم مذکر۔

ترسا بقول برہان و جامع بروزن تنہا بمعنی (۱) ترسندہ و بیم زدہ و واپس کنندہ و (۲) نصرانی
 و آتش پرست ہم۔ صاحب ناصری بذکر ہمہ معانی نسبت بمعنی دوم گوید کہ بتازی را تہیب گویند
 (دسال شیرازی ۵) صبح کہ رہبان این کبود کلیسا؛ بر برگیتی کشید چادر ترسا؛ می فرماید کہ صاحب

جهاگیری بمعنی آتش پرست گفته و آن خطاست زیرا که ترسا پیروان حضرت مسیح را نام است و آتش پرست را گبر خوانند چنانکه سعدی گوید (ع) گبر و ترسا و طایفه خود را روی (طهوری) (۵۷) گاهی از عشق سخت می ترسم و شیخ دین چند گاه ترسا ماند و صاحب فدائی که یکی از علمای معاصر عجم بود گوید که بمعنی پیر و عیسی است خان آرزو در سراج ذکر هر دو معنی کرده مؤلف عرض کند که با اتفاق داریم با صاحب مصری که فرق گیر و ترسا را طایفه کرده ولیکن فارسیان بهجاء آتش پرست را هم گویند و بمعنی اول بالف فاعلی است از قبیل دانا و پیا (ارو) (۱) در نه والا (۲) ترسا بقول آصفیه رومی اسم مذکر به نصرانی آتش پرست.

ترسا بچیم اصطلاح بقول است بجا که کشف علم وراثت جز باین طریق میسر نمی گردد مؤلف (۱) پیر نصرانی که آتش پرست است و دین عرض کند که قلب اضافت بچیه ترسا است و معنی عید علی السلام (۲) در اصطلاح سالکان مرشد اول نفعی است و معنی دوم اصطلاحی و متیون کامل و پیر کامل را گویند و وجه تسمیه مرشد کامل در معنی دوم ترسا بمعنی ترسند هم گیریم (ارو) به ترسا بچیه آن معنی که در ولادت معنی نسبت (۱) پیر نصرانی مذکر (۲) مرشد کامل مذکر. کامل او به کامل دیگر که متصف بصفات ترسائی ترسا ضیق استعمال بمعنی تحقیق تر کردن و تجرد و انقطاع بوده باشد می رسد و آن کامل را یاز به کاملی دیگر ربطنا بعد بطن که طریق اولیا (طهوری) از خوی سعی جبه ساخته ترسنا است تا سلسله منتی به حضرت رسالت پناه بجا ماند آبروی هنر (ارو) بگوناگون ترسنا محمد مصطفی صلی الله علیه و السلام می ترسنا زاده اصطلاح بقول است بمعنی

ترسا بچہ کہ گذشت (فیضی ۵) حریف آن مسیحا مشہور گرسنا عشرت پد بہ ترسا زادہ نوشہ شرب پرتکالی را پد (نہوری ۵) ترسکاری را نامی از زہ خان آرزو در سراج گوید کہ ترس معلوم و استودان دست طرہ گیر پانچہ شیخ حرم در زلف ترسا لنگ خواندن فارسیان است و معنی ترکیبی این زادہ بود پد مؤلف عرض کند کہ قلب اخلافت خوف قبر است مؤلف عرض کند کہ معنی حجابی زادہ ترسا موافق قیاس است (اردو) و این لنگ خوانی است و بس (اردو) آتش ترسا بچہ۔	ترس استودان اصطلاح بقول برہان و ناصری و جامع بفتح اول و سکون ثانی و ثالث و ہمزہ مفتوح و سین و گیر موقوف و فوقانی ہوا و کند کہ (۱) اسم حال است از ترسیدن کہ می آید رسیدہ و دال بہ الف کشیدہ بنون زدہ۔ دعای بہار غور نکرد کہ این چہ چیز است و (۲) امر حاضر زند و پازند خواندن فارسیانست۔ سہ روز بر است از ترسانیدن فاعل (اردو) (۱) سہ و خمہ میت بواسطہ آنکہ گویند چون روح از اب ڈرنے والا۔ ترسان بھی اردو میں مستقل قالب مفارقت نماید سہ شبانہ روز بر سر قالب ہے (۲) ڈرا۔ ڈرانا کا امر حاضر۔
ترسان دل راجہ مثل۔ صاحبان و بیم بسیار است ہذا در این سہ روز بر سر دھم او لنگ خوانند تا روح از ان امین گردد و ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض	ترسا بچہ کہ گذشت (فیضی ۵) حریف آن مسیحا مشہور گرسنا عشرت پد بہ ترسا زادہ نوشہ شرب پرتکالی را پد (نہوری ۵) ترسکاری را نامی از زہ خان آرزو در سراج گوید کہ ترس معلوم و استودان دست طرہ گیر پانچہ شیخ حرم در زلف ترسا لنگ خواندن فارسیان است و معنی ترکیبی این زادہ بود پد مؤلف عرض کند کہ قلب اخلافت خوف قبر است مؤلف عرض کند کہ معنی حجابی زادہ ترسا موافق قیاس است (اردو) و این لنگ خوانی است و بس (اردو) آتش ترسا بچہ۔

که فارسیان این مثل را بحق شخص خوفناک می نهند منقصود همین است که دل خوف زده را عفت و پیری هر دو یکسان است (ار و و) دکن مین کشته بین " در لپوک اپنے سایہ سے بھی ڈرتا ہے "	ترساندن صاحب ہوار و ذکر این کرده بر (ترساندن) کرده ایم (ار و و) و گوید کہ (ترسانیدن) ہم مرادف این است بمعنی بیم کردن (کامل التصریف) که مضارع ترساند باشد مؤلف عرض کند کہ متعدی تر
ترساندن چشمت مصدر اصطلاحی بقول او خوف لاحق ہونا وارستہ متعدی ترسیدن چشمت است کہ بمعنی فترت ترس خوردن استعمال یہ صاحب آصفی کردن از دیدن چیزی است و سند قاسمی را نقل کند کہ بر (ترساندن) گذشت مؤلف عرض کند کہ قائم کردن این مصدر فضولی است و	ترساندن چشمت مصدر اصطلاحی بقول او خوف لاحق ہونا وارستہ متعدی ترسیدن چشمت است کہ بمعنی فترت ترس خوردن استعمال یہ صاحب آصفی کردن از دیدن چیزی است و سند قاسمی را نقل کند کہ بر (ترساندن) گذشت مؤلف عرض کند کہ قائم کردن این مصدر فضولی است و

عنان تافتن جان سپردن (ارو) درنا - مبتلائے خوف ہونا۔	
ترسک بقول ناصری وانند باتاوسین مضموم و سکون کاف عربی (۱۱) بمعنی سنگ پر زہ و رگل کہ در میان نہر آب و اطراف نہر بسیار صلب و محکم شدہ کہ با کنگ و فولاد آن را می شکنند از آن سنگ آسیا میزند و بسیار دوام می کند و آنچه بسیار صلب و محکم شدہ و زرد و شکنند آن را سکی گویند صاحب مؤیدی فرماید کہ (۲۱) بالضم و فتح سوم پرندہ است سترقام مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول و دوم اسم جاد فارسی زبان دانیم و برای معنی دوم طالب سند استعمال بشیم کہ مجرب و بیان مجمل صاحب مؤید اعتبار را نشاید و صاحب محیط ازین لغت ساکت است (ارو) (۱۱) وہ پتھر کے گول ٹکڑے جو نہروں اور ندیوں سے برآمد ہوں۔ بذکر (۲) ایک پرندہ جس کا رنگ سبز ہوتا ہے۔ مذکر۔	
(الف) ترسکار بہار ذکر این کردہ ازجی آنکہ ہر کار بخوف کہندی و انا خوف خدا پیش ساکت و صاحب اند بر معروف قانع و ہر دو از نظر دارد و ب باصافہ یا مصدری بمعنی نہا کلام میخسروند و دہند (۵) ہمہ جا ترس خوش ترسی (ارو) الف خوف کہنے والا دل یارم دار و بر در خویش ترسکارم دار و کہو میں خوف خدا کہنے والا جب خدا ترسی نہ ہو تو ترس کردن استعمال صاحب آصفی ذکر	
(ب) ترسکاری آورده (۵) ترسکاری این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند را نمی ازید دست طرہ گیر و پنچہ شیخ حرم در لغت کہ بمعنی خوف کردن است (۵) اعماد کربانی (۵) ترساز اوہ بود و مؤلف عرض کند کہ الف خوفی از اثر آہستہ کردی کہ نہ ترسی از گذر	

اشک سالی کنوی (اردو) خوف کرنا ڈب (ترسگری) بقولش ہیبت و احتشام (لفظ) (الف) ترسگری اصطلاح صاحب سفرنگ عرض کند کہ معنی الف خوف و ہندہ و کنایہ از بشرح بستی فقرہ (نامہ و خورشید گل شاہ) گوید کہ شخص ہیبت و بزیادت یابی مصدری است بفتح تا و فوقانی و سکون رای مہلہ و سکون سین بمعنی ہیبت و احتشام (اردو) الف ہیبت مہلہ و فتح کاف فارسی و سکون رای مہلہ و و شہادت بقول آصفیہ یحیی خوفناک خطرناک ہیبت ناک کہ از دیدنش ترسی در دل آید و ----- ہیبت و نیوالا ڈرافنا (ب) ہیبت یونٹ	ترسل بقول بہار مکاتیب کہ برای اطفال بہم چپانیدہ و ہند تا سواد روشن گرد و - (سعید اشرف) اصل خطش را زد و در چہرہ مصحف در کنار پا و ز سر زلف خم اندر خم ترسل و بغل پا خان آزد و چراغ ہدایت می فرماید کہ لفظ عربی است و آن چیز نیست کہ پارہ از نظم و شرف و آہم و خطوط مختلف نویسند و اطفال دبستان را برای خواندن و ہند تا از ہر قسم خط و عبارت مطلع شوند و در ہندوستان مرسوم است کہ مکاتیب مختلف الخطوط و المطالب را باہم پیوستہ با اطفال و ہند تا سواد ایشان روشن شود و آن را ملاطفہ گویند و از شعر استادان ہمین معنی مستفاد می شود زیرا چہ زلف را تشبیہ ترسل دادہ اند و این معنی دوم مناسب لفظ عرض کند کہ صاحب منتخب ترسل یہ تشدید سین مہلہ را بمعنی نامہ را از خود انشا کردن نوشتہ و از نگاہ فارسیان در استعمال خود تصرف در معنی کردہ اند ما این را مقس دانیم (اردو) خطوط کا وہ مجموعہ جو ایک کو دوسرے کے ساتھ جوڑ کر لکھوں کو پڑھنے کے لئے دیتے ہیں تاکہ مختلف طرز تحریر اور مضامین مختلف سے وہ واقف ہو جائیں۔ مذکر۔

ترسم بقول بہار یعنی می اندیشم و فرماید کہ بعد از وی ثبت و منفی ہر دو آید۔ خواہ جملہ اسمیہ بود خواہ جملہ فعلیہ (خواجہ شیراز) ترسم کہ صرفہ نبرد روز بازخواست پادمان احوال شیخ آزاد حرام ماہ (ولہ) ترسم کہ اشک در غم ما پرده در شود پادمان راز سر نہفتہ بعالم سمر شود پادمان صاحب اند نقل نگارش مؤلف عرض کند کہ از ترسیدن کہ می آید صنیعہ واحد تکلم مضارع است کہ افادہ معنی حال و استقبال کند یعنی می ترسم و خواہم ترسید۔ محقق نامور شاید این را اسم جانبداری کرد ورنہ قائم کردن این ضرورت نداشت (ار ۹۹) مین در تاپون۔
ترسناک بقول بہار و مانند نقل نگار معنی (۱) نہ ایم از ہجوم عرب ترسناک پاز مؤلف عرض کند کہ مرادف خوفناک و ہیناک بسیاری وحش صحرا چہ باک (ار ۹۹) موافق قیاس است (ملا عبد اللہ تہق) خوفناک۔ دیکھو ہیناک۔
ترسو بقول رہنما جواہر سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار یعنی خوفناک مؤلف عرض کند کہ این محاورہ معاصرین عجم است بزیادت و او نسبت چنانکہ میندو (ار ۹۹) ڈرپوک بقول آصفیہ بزدل کم ہمت۔ بودا۔ دیکھو بزدل کے پہلے معنی۔   ترسم بقول برہان و جامع (۱) البفتح اول قوت و اسمہ را گویند و (۲) الصتم اول قوس قزح صاحب جہانگیری معنی دوم را بفتح اول و سکون دوم گفتہ از معنی اول ساکت صاحب رشیدی بذکر معنی دوم این را مرادف تر تسمہ گوید کہ گذشت۔ صاحب ناصر بنی بذکر ہر دو معنی نسبت معنی دوم می فرماید کہ تر تسمہ و تر تسمہ و سر تسمہ و سر تسمہ مرادف این۔ خان آرزو در سر ج بر معنی اول قانع مؤلف عرض کند کہ ما بر تر تسمہ نوشتہ ایم کہ اصل است و این مخفف آن

ترسیدن | بقول بحر بالفتح (۱) بچم کردن و عرض کند که همان ترس که گذشت اسم این مصدر
(۲) و ایه که درون (۳) آزرده گردید است فارسیان نریاوت یای معروف و علامت
بسیب نظافت کردن کسی (کامل التصریف) مصدر در آن مصدری وضع کردند که اصول
و مضارع این ترسد (ظهوری است) ازان ترسم، اصلی است ازین که اسم مصدر این لغت
که طوق گردنم گرد و برگ گردن، و نکرده و ملحقه فارسی زبان است و معنی اول حقیقی است
بهر گوش خود فرمان نویشی را که صاحب فدا و معنی دوم مجاز آن و معنی سوم و چهارم را هم
که یکی از علمای معاصر مجرب گوید که خوف کردن مجاز و انیم و ترسندگی حاصل بالصدر این
و بتیزه شدن است صاحب موارد و نیز که معنی است (۱) و (۲) و (۳) و (۴) و (۵) و (۶) و (۷) و (۸) و (۹) و (۱۰) و (۱۱) و (۱۲) و (۱۳) و (۱۴) و (۱۵) و (۱۶) و (۱۷) و (۱۸) و (۱۹) و (۲۰) و (۲۱) و (۲۲) و (۲۳) و (۲۴) و (۲۵) و (۲۶) و (۲۷) و (۲۸) و (۲۹) و (۳۰) و (۳۱) و (۳۲) و (۳۳) و (۳۴) و (۳۵) و (۳۶) و (۳۷) و (۳۸) و (۳۹) و (۴۰) و (۴۱) و (۴۲) و (۴۳) و (۴۴) و (۴۵) و (۴۶) و (۴۷) و (۴۸) و (۴۹) و (۵۰) و (۵۱) و (۵۲) و (۵۳) و (۵۴) و (۵۵) و (۵۶) و (۵۷) و (۵۸) و (۵۹) و (۶۰) و (۶۱) و (۶۲) و (۶۳) و (۶۴) و (۶۵) و (۶۶) و (۶۷) و (۶۸) و (۶۹) و (۷۰) و (۷۱) و (۷۲) و (۷۳) و (۷۴) و (۷۵) و (۷۶) و (۷۷) و (۷۸) و (۷۹) و (۸۰) و (۸۱) و (۸۲) و (۸۳) و (۸۴) و (۸۵) و (۸۶) و (۸۷) و (۸۸) و (۸۹) و (۹۰) و (۹۱) و (۹۲) و (۹۳) و (۹۴) و (۹۵) و (۹۶) و (۹۷) و (۹۸) و (۹۹) و (۱۰۰) و (۱۰۱) و (۱۰۲) و (۱۰۳) و (۱۰۴) و (۱۰۵) و (۱۰۶) و (۱۰۷) و (۱۰۸) و (۱۰۹) و (۱۱۰) و (۱۱۱) و (۱۱۲) و (۱۱۳) و (۱۱۴) و (۱۱۵) و (۱۱۶) و (۱۱۷) و (۱۱۸) و (۱۱۹) و (۱۲۰) و (۱۲۱) و (۱۲۲) و (۱۲۳) و (۱۲۴) و (۱۲۵) و (۱۲۶) و (۱۲۷) و (۱۲۸) و (۱۲۹) و (۱۳۰) و (۱۳۱) و (۱۳۲) و (۱۳۳) و (۱۳۴) و (۱۳۵) و (۱۳۶) و (۱۳۷) و (۱۳۸) و (۱۳۹) و (۱۴۰) و (۱۴۱) و (۱۴۲) و (۱۴۳) و (۱۴۴) و (۱۴۵) و (۱۴۶) و (۱۴۷) و (۱۴۸) و (۱۴۹) و (۱۵۰) و (۱۵۱) و (۱۵۲) و (۱۵۳) و (۱۵۴) و (۱۵۵) و (۱۵۶) و (۱۵۷) و (۱۵۸) و (۱۵۹) و (۱۶۰) و (۱۶۱) و (۱۶۲) و (۱۶۳) و (۱۶۴) و (۱۶۵) و (۱۶۶) و (۱۶۷) و (۱۶۸) و (۱۶۹) و (۱۷۰) و (۱۷۱) و (۱۷۲) و (۱۷۳) و (۱۷۴) و (۱۷۵) و (۱۷۶) و (۱۷۷) و (۱۷۸) و (۱۷۹) و (۱۸۰) و (۱۸۱) و (۱۸۲) و (۱۸۳) و (۱۸۴) و (۱۸۵) و (۱۸۶) و (۱۸۷) و (۱۸۸) و (۱۸۹) و (۱۹۰) و (۱۹۱) و (۱۹۲) و (۱۹۳) و (۱۹۴) و (۱۹۵) و (۱۹۶) و (۱۹۷) و (۱۹۸) و (۱۹۹) و (۲۰۰) و (۲۰۱) و (۲۰۲) و (۲۰۳) و (۲۰۴) و (۲۰۵) و (۲۰۶) و (۲۰۷) و (۲۰۸) و (۲۰۹) و (۲۱۰) و (۲۱۱) و (۲۱۲) و (۲۱۳) و (۲۱۴) و (۲۱۵) و (۲۱۶) و (۲۱۷) و (۲۱۸) و (۲۱۹) و (۲۲۰) و (۲۲۱) و (۲۲۲) و (۲۲۳) و (۲۲۴) و (۲۲۵) و (۲۲۶) و (۲۲۷) و (۲۲۸) و (۲۲۹) و (۲۳۰) و (۲۳۱) و (۲۳۲) و (۲۳۳) و (۲۳۴) و (۲۳۵) و (۲۳۶) و (۲۳۷) و (۲۳۸) و (۲۳۹) و (۲۴۰) و (۲۴۱) و (۲۴۲) و (۲۴۳) و (۲۴۴) و (۲۴۵) و (۲۴۶) و (۲۴۷) و (۲۴۸) و (۲۴۹) و (۲۵۰) و (۲۵۱) و (۲۵۲) و (۲۵۳) و (۲۵۴) و (۲۵۵) و (۲۵۶) و (۲۵۷) و (۲۵۸) و (۲۵۹) و (۲۶۰) و (۲۶۱) و (۲۶۲) و (۲۶۳) و (۲۶۴) و (۲۶۵) و (۲۶۶) و (۲۶۷) و (۲۶۸) و (۲۶۹) و (۲۷۰) و (۲۷۱) و (۲۷۲) و (۲۷۳) و (۲۷۴) و (۲۷۵) و (۲۷۶) و (۲۷۷) و (۲۷۸) و (۲۷۹) و (۲۸۰) و (۲۸۱) و (۲۸۲) و (۲۸۳) و (۲۸۴) و (۲۸۵) و (۲۸۶) و (۲۸۷) و (۲۸۸) و (۲۸۹) و (۲۹۰) و (۲۹۱) و (۲۹۲) و (۲۹۳) و (۲۹۴) و (۲۹۵) و (۲۹۶) و (۲۹۷) و (۲۹۸) و (۲۹۹) و (۳۰۰) و (۳۰۱) و (۳۰۲) و (۳۰۳) و (۳۰۴) و (۳۰۵) و (۳۰۶) و (۳۰۷) و (۳۰۸) و (۳۰۹) و (۳۱۰) و (۳۱۱) و (۳۱۲) و (۳۱۳) و (۳۱۴) و (۳۱۵) و (۳۱۶) و (۳۱۷) و (۳۱۸) و (۳۱۹) و (۳۲۰) و (۳۲۱) و (۳۲۲) و (۳۲۳) و (۳۲۴) و (۳۲۵) و (۳۲۶) و (۳۲۷) و (۳۲۸) و (۳۲۹) و (۳۳۰) و (۳۳۱) و (۳۳۲) و (۳۳۳) و (۳۳۴) و (۳۳۵) و (۳۳۶) و (۳۳۷) و (۳۳۸) و (۳۳۹) و (۳۴۰) و (۳۴۱) و (۳۴۲) و (۳۴۳) و (۳۴۴) و (۳۴۵) و (۳۴۶) و (۳۴۷) و (۳۴۸) و (۳۴۹) و (۳۵۰) و (۳۵۱) و (۳۵۲) و (۳۵۳) و (۳۵۴) و (۳۵۵) و (۳۵۶) و (۳۵۷) و (۳۵۸) و (۳۵۹) و (۳۶۰) و (۳۶۱) و (۳۶۲) و (۳۶۳) و (۳۶۴) و (۳۶۵) و (۳۶۶) و (۳۶۷) و (۳۶۸) و (۳۶۹) و (۳۷۰) و (۳۷۱) و (۳۷۲) و (۳۷۳) و (۳۷۴) و (۳۷۵) و (۳۷۶) و (۳۷۷) و (۳۷۸) و (۳۷۹) و (۳۸۰) و (۳۸۱) و (۳۸۲) و (۳۸۳) و (۳۸۴) و (۳۸۵) و (۳۸۶) و (۳۸۷) و (۳۸۸) و (۳۸۹) و (۳۹۰) و (۳۹۱) و (۳۹۲) و (۳۹۳) و (۳۹۴) و (۳۹۵) و (۳۹۶) و (۳۹۷) و (۳۹۸) و (۳۹۹) و (۴۰۰) و (۴۰۱) و (۴۰۲) و (۴۰۳) و (۴۰۴) و (۴۰۵) و (۴۰۶) و (۴۰۷) و (۴۰۸) و (۴۰۹) و (۴۱۰) و (۴۱۱) و (۴۱۲) و (۴۱۳) و (۴۱۴) و (۴۱۵) و (۴۱۶) و (۴۱۷) و (۴۱۸) و (۴۱۹) و (۴۲۰) و (۴۲۱) و (۴۲۲) و (۴۲۳) و (۴۲۴) و (۴۲۵) و (۴۲۶) و (۴۲۷) و (۴۲۸) و (۴۲۹) و (۴۳۰) و (۴۳۱) و (۴۳۲) و (۴۳۳) و (۴۳۴) و (۴۳۵) و (۴۳۶) و (۴۳۷) و (۴۳۸) و (۴۳۹) و (۴۴۰) و (۴۴۱) و (۴۴۲) و (۴۴۳) و (۴۴۴) و (۴۴۵) و (۴۴۶) و (۴۴۷) و (۴۴۸) و (۴۴۹) و (۴۵۰) و (۴۵۱) و (۴۵۲) و (۴۵۳) و (۴۵

پیشم و دیده فی چنینی که در ثقات می آید
 و در بعضی اقول و چهارم قلن مؤلف

کردن چشم از دیدن وی می فرماید که ترسانیدن (طالب کلیم) بیکه می بیند زما دیوانگی بچشم متحدی آنست - صاحب بحر برترسید چشم دیده داغ خون ترسیده است بچشم (وله) قناعت کرده و وارسته همزبانش (باقر کاشی) دیده بیدل چنان از چشم می ترسد کلیم بچشم (بیکه از خوبان علامت دیده ام بچشم داغ من زمرهم آنچنان ترسیده است) من از عاشقی ترسیده است (میر زارنی) مؤلف عرض کند که معنی خوف کردن چشم از دیدنش (بیکه در کثرت سرای دیر دوست هم توان گرفت (ار دو) مشاهدی دیده ام بچشم ترسیده است از جمعیت مرگ آنکه کافرت کرنا خوف کرنا -	کردن چشم از دیدن وی می فرماید که ترسانیدن (طالب کلیم) بیکه می بیند زما دیوانگی بچشم متحدی آنست - صاحب بحر برترسید چشم دیده داغ خون ترسیده است بچشم (وله) قناعت کرده و وارسته همزبانش (باقر کاشی) دیده بیدل چنان از چشم می ترسد کلیم بچشم (بیکه از خوبان علامت دیده ام بچشم داغ من زمرهم آنچنان ترسیده است) من از عاشقی ترسیده است (میر زارنی) مؤلف عرض کند که معنی خوف کردن چشم از دیدنش (بیکه در کثرت سرای دیر دوست هم توان گرفت (ار دو) مشاهدی دیده ام بچشم ترسیده است از جمعیت مرگ آنکه کافرت کرنا خوف کرنا -
ترش بقول بهار یغمتین و بسکون دوم طعم حروف (سجرا کاشی) روترش کردانه سوال بوسه و لب پیش داد و داد شفا لود چو دندانه ز آلو کند شد بچشم صاحب مؤید گوید که چنانکه مرده سر که صاحب فدائی هم ذکر این کرده صاحب تحقیق الاصطلاحات گوید که در کلام صائب بسکون دوم هم مستقل (ار دو) در جواب تلخ زادن ترش روی می کند چون شود در عهد این بی حاصلان سائل سفید بچشم مؤلف عرض کند که ترجمه این در عربی حاصض است و این لغت فارسی زبان است بهر دو اعراب مذکور و صاحب غیاث هم بهر دو اعراب نوشته (ار دو) ترش بقول آصفیه فارسی کشتا حاصض -	ترش بقول بهار یغمتین و بسکون دوم طعم حروف (سجرا کاشی) روترش کردانه سوال بوسه و لب پیش داد و داد شفا لود چو دندانه ز آلو کند شد بچشم صاحب مؤید گوید که چنانکه مرده سر که صاحب فدائی هم ذکر این کرده صاحب تحقیق الاصطلاحات گوید که در کلام صائب بسکون دوم هم مستقل (ار دو) در جواب تلخ زادن ترش روی می کند چون شود در عهد این بی حاصلان سائل سفید بچشم مؤلف عرض کند که ترجمه این در عربی حاصض است و این لغت فارسی زبان است بهر دو اعراب مذکور و صاحب غیاث هم بهر دو اعراب نوشته (ار دو) ترش بقول آصفیه فارسی کشتا حاصض -
(الف) ترش به الف وب بقول ناصری و آن آتش را سماق گویند صاحب رشیدی بر (ب) ترش به بضم (ا) سماق را گویند بگویند که سماق است صاحب غیاث بر سماق و آن حروف است که از آن آتش پزند و خورند گویند که بضم و تشدید میوه باشد ترش مؤلف	(الف) ترش به الف وب بقول ناصری و آن آتش را سماق گویند صاحب رشیدی بر (ب) ترش به بضم (ا) سماق را گویند بگویند که سماق است صاحب غیاث بر سماق و آن حروف است که از آن آتش پزند و خورند گویند که بضم و تشدید میوه باشد ترش مؤلف

عرض کند کہ صاحب محیط بر ساق ہر چہ نوشت ہا نقلش برتری کردہ ایم و معاصرین عجم (۲) میوہ را گویند عموماً کہ آب ترش دار همچون لیمون و نارنج و امثال آن مخفی مباد کہ ب مبدل الف است چنانکہ آب آو (اردو) الف و ب (۱) دیکھو تتری (۲) ترشابه دکن مین اُس میوے کو کہتے ہیں جو ترش ہو جیسے لیمو و بالفاظی تعریف کردہ کہ معنی خاص قائم شد۔ نارنگی وغیرہ۔ ترشدن بقول برہان (۱) کنایہ از اعراض (۱) (اردو) (۱) اعراض کرنا (۲) آزرده ہونا (۳) بھیگنا۔ تر ہونا۔	عرض کند کہ صاحب محیط بر ساق ہر چہ نوشت ہا نقلش برتری کردہ ایم و معاصرین عجم (۲) میوہ را گویند عموماً کہ آب ترش دار همچون لیمون و نارنج و امثال آن مخفی مباد کہ ب مبدل الف است چنانکہ آب آو (اردو) الف و ب (۱) دیکھو تتری (۲) ترشابه دکن مین اُس میوے کو کہتے ہیں جو ترش ہو جیسے لیمو و بالفاظی تعریف کردہ کہ معنی خاص قائم شد۔ نارنگی وغیرہ۔ ترشدن بقول برہان (۱) کنایہ از اعراض (۱) (اردو) (۱) اعراض کرنا (۲) آزرده ہونا (۳) بھیگنا۔ تر ہونا۔
کردن و (۲) آزرده گردیدن بسبب ظرافت صاحب جامع بر معنی دوم قانع۔ صاحب سروری در لطحات گوید کہ معروف کنایہ از کہ موافق قیاس است (ظہوری ۵) تانہ بیند اعراض شدن بسبب شرمندگی از ظرافت و نزل و امثال آن (شاہ طہرانی ۵) ترش و دلالہ چو برواغ دل پر خوش و زیر لب خندہ زنجبیل و نرگس چشک و صاحب ناصری در لطحات می فرماید کہ کنایہ از اعراض کہ بسبب شرمندگی	کردن و (۲) آزرده گردیدن بسبب ظرافت صاحب جامع بر معنی دوم قانع۔ صاحب سروری در لطحات گوید کہ معروف کنایہ از کہ موافق قیاس است (ظہوری ۵) تانہ بیند اعراض شدن بسبب شرمندگی از ظرافت و نزل و امثال آن (شاہ طہرانی ۵) ترش و دلالہ چو برواغ دل پر خوش و زیر لب خندہ زنجبیل و نرگس چشک و صاحب ناصری در لطحات می فرماید کہ کنایہ از اعراض کہ بسبب شرمندگی

بیدماغ مرادف ترش رو بهار پر بگوید که مرادف الف (میر خسر و س) ملک را بود زنگی یا سبانی ب ترش رخساره کج حج زبانی پو مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است (ار و و) ترش رو بقول آصفیه فارسی اسم مذکر ناخوش بیدماغ ناراض رکدر -	بیدماغ مرادف ترش رو بهار پر بگوید که مرادف الف (میر خسر و س) ملک را بود زنگی یا سبانی ب ترش رخساره کج حج زبانی پو مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است (ار و و) ترش رو بقول آصفیه فارسی اسم مذکر ناخوش بیدماغ ناراض رکدر -
(۱) ترش و (۱) بقول بحر مرادف ترش دماغی - چرخ این - (۲) ترش و (۲) رخساره بهار زیادت تحتانی ترش شیرین اصطلاح بقول بهار و بحر و ستر آئینه مرادف (۱) گوید (حافظ شیراز) ای و اند طبعیکه از استخراج ترشی و شیرینی بهم رسد دل تو شاد باش که آن یار تندخوی پو بسیار ترش و آن را میخوش و بازی فرد (بضم سیم و شش) روی نشیند ز بخت خویش پو صاحب فدائی زای محمده خوانند (مولانا امام الدین ریائی) نسبت (۲) گوید که یک گونه در هم کشیدگیست (۵) در تبسم جنبش چین است چون چهره مردم را که نشانه خشم و بد دلی است مؤلف شوخ چه ترش شیرین است پو مؤلف عرض کند که (۱) اسم فاعل ترکیبی است موافق عرض کند که نایه ایست لطیف (ار و و) و ه مزین قیاس مرادف ترش رخساره و (۲) زیادت ترشی اور شیرینی شامل هو - مذکر -	(۱) ترش و (۱) بقول بحر مرادف ترش دماغی - چرخ این - (۲) ترش و (۲) رخساره بهار زیادت تحتانی ترش شیرین اصطلاح بقول بهار و بحر و ستر آئینه مرادف (۱) گوید (حافظ شیراز) ای و اند طبعیکه از استخراج ترشی و شیرینی بهم رسد دل تو شاد باش که آن یار تندخوی پو بسیار ترش و آن را میخوش و بازی فرد (بضم سیم و شش) روی نشیند ز بخت خویش پو صاحب فدائی زای محمده خوانند (مولانا امام الدین ریائی) نسبت (۲) گوید که یک گونه در هم کشیدگیست (۵) در تبسم جنبش چین است چون چهره مردم را که نشانه خشم و بد دلی است مؤلف شوخ چه ترش شیرین است پو مؤلف عرض کند که (۱) اسم فاعل ترکیبی است موافق عرض کند که نایه ایست لطیف (ار و و) و ه مزین قیاس مرادف ترش رخساره و (۲) زیادت ترشی اور شیرینی شامل هو - مذکر -
ترشک اصطلاح بقول بهان و جامع لغت اول بروز اردک (۱) نام پرنده ایست سبز رنگ و (۲) برگ گیاهی است ترش مزه صاحب سروری بزرگ هر دو معنی بالا گوید که	ترشک اصطلاح بقول بهان و جامع لغت اول بروز اردک (۱) نام پرنده ایست سبز رنگ و (۲) برگ گیاهی است ترش مزه صاحب سروری بزرگ هر دو معنی بالا گوید که

(۳) نام و وقسم میوه نیز صاحب ناصری ذکر معنی اول کرده نسبت معنی دوم گوید که این را ترش گیا هم خوانند. خان آرزو در سراج بذکر معنی اول فرماید که ترشک بهر دو فوقانی است یعنی فرماید که تصحیف ترشک معلوم می شود که بجای تایی دوم نون باشد یعنی طائری و ذکر معنی دوم هم فرموده صاحب محیط ذکر این معنی اول نکرد و از مجرد پرنده سبز رنگ حقیقتش ظاهر نمی شود و هم او بر ترشک هم ذکر پرنده سبز نکرد و بر ترشک گوید که انبه را گویند و ذکر انبه بجای لذت و خیال ما این است که معنی سوم متعلق به همین است و نسبت معنی دوم بر خاص مضربا له بیونانی طوطاق و اغریون و افعاری ترشه و سرخ پای و علیهم و بلغت ننگابن ترشه و اش و پهنی چو کمانند و بزبان فرنگی بستانی آن را اشکیه کیا تم و بهی آن را اشکیه یا تم گویند بقول شیخ سرد و خشک در دوم و بقول بعضی سرد و اول و خشک در دوم و قسم ترش قاجار تر و آنچه بسیار ترش نیست غذائیت زیاده دارد و این تشبیه به کاسنی بستانی است و وقسم آن قاطع مضر است ولیکن مضر به صدر و متعلق آن بر بازوی چپ بالخاصیت مانع آبستین از است و منافع بی شمار دارد (الخ) مؤلف عرض کند که در وجه تشبیه این کاف تصحیف لفظ ترشک است و انبه را هم ترشک گفتند که ترشی خفیف دارد (ار و و) (۱) ایک سبز رنگ پرنده. مذکر جکوفاریسون نے ترشک کہا ہے افسوس ہے کہ اسکی فریت تعریف معلوم نہ ہوگی (۲) چوکار و کچو اشکیل چشم (۳) و کھیوانبه -

الف ترش کردن استعمال صاحب عرض کند که معنی حقیقی این ظاهر است و از

معنی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف سندش مصدر

نسبت با لفظ ترش مرکب شدہ دیگر ہیچ (اردو) ۱۱، دیکھو ابنہ (۲) دیکھو ترشک کے دوسرے معنی	
ترش ترشتر بقول ناصر وائند لفظ اول و کسر سوم نام شہر نسبت از بلاد خراسان مشتمل بہ دوہا و قری و قصبات بہ پای تخت آن را سلطانیہ گویند کہ حاکم نشین آنجاست بہت شرقی آن ارض اقدس و مشہد مقدس حضرت سالمان خراسان صلوات علیہ است و جنوب آن ولایت تربت حیدریہ بہت قبلہ آن ولایت مجلس کیا کہ استہ و غریب آن پائین ولایت بہ دراز شمال آن ولایت نشاپور است و شہر ترشیر واقعست در واسطہ شہرہای معروف خراسان اتفاق عجیبی است کہ قریب و بعد آن نسبت بہ شہرہای تساوی دارد و قنات و مہیاہ جاریہ و دہات بسیار دارد و بیاہ خوش آب و ہواست میوہات آن ولایت بہ آن لطافت و غریب بہیچ جای دیگر نیست چنان معلوم می شود کہ پادشاہان ایران آنجا را تختگاہ کردہ بودند و کشتا در آنجا بازہ دشت ملاقات نمودہ و سر و کشمیری را در آنجا کشتہ بود گویند ترشیر از بناہای کتب بن لہر اسب است مؤلف عرض کند کہ وجہ تسمیہ این موضع نہ پیوستہ (اردو) ترشیر بلاد خراسان سے ایک مشہور شہر کا نام ہے۔ مذکور۔	
ترشترشتر بقول برہان بروزن گل چلیک کہ فارسیان بر لفظ ترشیر یا لوزن نسبت با کاف رستنی باشد بوستانی کہ عبری قاض گویند و تخم تصغیر مرکب کردہ همان ترشتر و ترشک را نام آن را نیز را قاض خوانند صاحب جامع فی ثنائیہا و ذوا اشارہ این بقول ناصر بر ترشتر کہ مراد فاعلی دوم ترشتر کہ گذشت خان آرزو کردہ ایم و حقیقت این را بر ترشک نوشتہ کہ در سراج ہم بر قاض قانع مؤلف عرض کند (اردو) دیکھو ترشک کے دوسرے معنی	

تر صد بقول بهار و بحر و اند برادف تر نغمه در صفت صد اتر را آورده اند و گنایه کسی که صد اسیر است داشته باشد (ملاحظه) باشد از آواز خوش و گیر هیچ و این شده خطه بخوان بیلن تر صد را گرفته زین مقام قلب اصافه صدای تر و اسم فاعل و بر که بمصدا به مؤلف عرض کند که فارسیا هم (ار و و) خوش آواز -	تر صد بقول بهار و بحر و اند برادف تر نغمه در صفت صد اتر را آورده اند و گنایه کسی که صد اسیر است داشته باشد (ملاحظه) باشد از آواز خوش و گیر هیچ و این شده خطه بخوان بیلن تر صد را گرفته زین مقام قلب اصافه صدای تر و اسم فاعل و بر که بمصدا به مؤلف عرض کند که فارسیا هم (ار و و) خوش آواز -
تر ش بقول برهان و جامع بضم اول و ثانی و سکون غین نقطه دارا سپی باشد سرخ رنگ که آن را گهر خوانند صاحب ناصری گوید که این بخواله برهان کرده گوید که در دیگر فرنگها خان آرزو در سراج به نقل قول برهان گوید که در فرنگها نیست اغلب که ترکی باشد و شهرت دارد و ظاهر الهج ایل ایرانت مؤلف عرض کند که سجان اند چه خوش تحقیق است برهان جامع را ندید و می گوید که در فرنگها نیست صاحب جامع محقق ایل زبان است و بقول صاحب لغات ترکی (تور و ق) لغت ترکی است یعنی اسپ کیت پس فارسیان این را مقسوس کرده و و او و و م حذف و قاف را بعین معجزه بدل کردند چنانکه خاق و چاغ و آ و ق را آ و غ اینست حقیقت این لغت که محقق نامور به پیرایه تحقیق اصل حقیقت را در نیافت (ار و و) کیت و کیو بور کے پہلے معنی -	تر ش بقول برهان و جامع بضم اول و ثانی و سکون غین نقطه دارا سپی باشد سرخ رنگ که آن را گهر خوانند صاحب ناصری گوید که این بخواله برهان کرده گوید که در دیگر فرنگها خان آرزو در سراج به نقل قول برهان گوید که در فرنگها نیست اغلب که ترکی باشد و شهرت دارد و ظاهر الهج ایل ایرانت مؤلف عرض کند که سجان اند چه خوش تحقیق است برهان جامع را ندید و می گوید که در فرنگها نیست صاحب جامع محقق ایل زبان است و بقول صاحب لغات ترکی (تور و ق) لغت ترکی است یعنی اسپ کیت پس فارسیان این را مقسوس کرده و و او و و م حذف و قاف را بعین معجزه بدل کردند چنانکه خاق و چاغ و آ و ق را آ و غ اینست حقیقت این لغت که محقق نامور به پیرایه تحقیق اصل حقیقت را در نیافت (ار و و) کیت و کیو بور کے پہلے معنی -
تر غا بقول برهان بروزن اندازہ (۱) غالب و صاحب حکم و سرکش و کسی که آرزوی غالبیت حکما و سرکشی کند (۲) سرکشی کردن هم صاحبان جهانگیری و جامع و رشیدی و سروری و نامری بر معنی اول قانع (مولوی معنوی ط) همین که شمشیر بناموشی و لیکن زین شکر نوشی یا کرشمه زین شکر نوشی گرفته خوی آن غمزہ پاک که کتر اگنت ضحیا و قد اجبت ان اعرف	تر غا بقول برهان بروزن اندازہ (۱) غالب و صاحب حکم و سرکش و کسی که آرزوی غالبیت حکما و سرکشی کند (۲) سرکشی کردن هم صاحبان جهانگیری و جامع و رشیدی و سروری و نامری بر معنی اول قانع (مولوی معنوی ط) همین که شمشیر بناموشی و لیکن زین شکر نوشی یا کرشمه زین شکر نوشی گرفته خوی آن غمزہ پاک که کتر اگنت ضحیا و قد اجبت ان اعرف

برای جان مشتاقان بر غم نفس ترخازه، خان آرزو هم در سراج بر معنی اول قناعت کرده
 مؤلف عرض کند که مقصود برهان از معنی دوم سرکشی باشد که حاصل بالمصدر است از
 (ترخازه کردن) طرز بیانش درست نیست و با هر دو معنی اسم جامد فارسی زبان دانیم.
 (ارو) (۱) و ده شخص جو سرکشی که سرکش (۲) سرکشی بیوث.

(الف) ترخاق بقول برهان بفتح اول بر وزن چغاق پس دانشمند بهاد و خبردار بود
 و بضم اول هم آمده صاحب رشیدی این را مرادف ترخاک گوید که می آید و می فرماید که اگر این
 لغت فارسی است پس قاف از استعمال متاخرین است چه قاف در اصل فرس نیامده
 (ب) ترخاک بقولش بالضم پاسبی که در شب دارند تا دزد و دست نیابد (مطهره)
 بر درگاه میمون تو در نوبت ترخاک، سیران و همان بر عدد و رنگ براری، صاحب
 سروری ذکر الف و ب هر دو کرده صاحب جامع بر الف قانع خان آرزو و در سراج
 بذكر الف گوید که ترکی باشد یا استعمال متاخرین عراق مؤلف عرض کند که الف لغت
 نیست لغات ترک ازین ساکت و ب اصل و اسم جامد فارسی زبان است و معاصرین
 فرس و متاخرین بر تبدیل تبدیل استعمال الف هم عوض ب کرده اند چنانکه کند و قند و کیم و لقم
 و کسط و قسط و معنی هر دو پاسبانی است (ارو) (الف و ب) پاسبانی رنگ پاسبانی حفاظت
 ترخده بقول برهان و سروری و ناصری و سراج با دال ایجد بر وزن بطحیه (ا) گرفته شده
 و تریخیده و هر عضو و بند و مفصلی که لیب و رومندی و آزار حرکت نتوان کرد گویند
 ترخده شده است و بر وزن مخمده هم آمده که بفتح ثالث باشد (منجیک) (س) زبس

کوب از زمانه یافت دشنمت با همه اعضای او گشته ترغده با صاحب جهانگیری بذکر معنی بالا
گوید که با قول مفتوح و پشانی زرده و غین مکسور (۲) نوعی از زرد آلو صاحب جامع بذکر معنی اول گوید
که مرادف ترغده هم که بهین معنی زیادت نون می آید مؤلف عرض کند که ترکیدن و ترقیدن معنی
شگاف شدن می آید و ترکنده اسم فاعلش فارسیان استعمال اسم فاعلش را بخذف نون و تبدیل
کاف عربی به غین معجمه کردند چنانکه کشکا و و شکا و و تبدیل خفیف و معنی بر سبیل مجاز است و
نسبت معنی دوم صراحت کامل خواص و طبیعت بر لغت ترغش کنیم که بعد ازین می آید و ازینکه
زرد آلوی پخته می ترکد بدین اسم خوانند (ار ۹۰) (۱) و بعضی جنسین در دوهو مذکر (۲) و
دیکهو ترغش -

ترغش بقول برهان و جامع و ناصری و سراج و رشیدی کبر ثالث بروزن و رزش نوعی از
زرد آلو مؤلف عرض کند که صاحب محیط پرنه بر زرد آلو نوشته با نقلش بر آلوی زرد که دوهو
و این اسم جامد فارسی قدیم است (ار ۹۰) دیکهو آلوی زرد - مذکر -

ترغشده بقول جامع همان ترغده که گذشت ماخذ همد را سخا کرده ایم که آن مخفف این است
مؤلف عرض کند که ما اشاره این با صراحت (ار ۹۰) دیکهو ترغده -

ترغوا بقول برهان و جامع و (جهانگیری در لطیقات) بروزن بدگو نوعی از بافته ابریشمی است
سرخ رنگ خان آرزو در سراج بذکر قول محققین فرماید که ترغوا معنی پارچه سفت و پاریک
گذشت و اغلب که یکی ازین دو تصحیف باشد و لهذا صاحب رشیدی که جمیع لغات جهانگیری
آورده این را نه نوشته مؤلف عرض کند که مرکب یافته می شود از ترغ که اسپ کیت را نام

است و او نسبت چنانکه هندو اسم جا بد فارسی قدیم است و تر بورا هیچ تعلق ازین نیست
(ار دو) ایک ریشی لال تنگ کا کپڑا بند کرے۔

ترف بقول برهان و سمروری و ناصری یرونون برف کشک سیاه را گویند و
ان را بعرابی مصل و به ترکی قراقرت خوانند و کشک سفید و پیر خشک را نیز (حکیم سوزنی) س
تشبیه این قصیده بهتر نقد ترف طعم بچ محض مبدج او شده طعم ترف فتد بچ صاحب جامع
گوید که همین است ترف که بجایش گذشت (خاقانی) ترف عدو ترش نشود و از آنکه بخت
او بچ گاویت تنگ شیر و لیکن لکد زنت بچ مؤلف عرض کند که ماصاحت کامل این ترف
کرده ایم و این مبدل آنست چنانکه سفید و سفید (ار دو) دیکهو ترف -

ترفاس بقول برهان و ناصری و جامع و اندر بستم اول و سکون ثانی و فایه الف کشیده پس
بی نقطه زده نوعی از کماست و آنرا بهکل نیز گویند و آن رستنی باشد که از زیر خیم ها و جاهای
نمناک روید صاحب محیط بر ترفاش بهشین محجمی فرماید که همان فطر است و بر فطر گوید که کبیر
فا و بضم نیز و بسکون طاء و ممله و رای ممله بغاری سمار و غ و شما و کلاه زمین و کلاه باران
و بسیاری فطر و برومی و کوکویس و میونانی و انطریا و بعرابی نبات الترد و بهندی بهین و بهینی
و آن نباتی است که در زمین نمناک و عقب بارش در بعضی بلاد زمین نشو شده بر می آید
و شبکل نصف بیضه مرغ که واژگون باشد بی برگ و گل انواع دارد و ماکول آن سرد و سوم
گویند سرد و دوم - محدث امراض شدید البر و مثل خدر و فالج و رعشه و سکنه جهت بیاض
چشم و تقویت باصره و حرب پلک نافع (الخ) مؤلف عرض کند که اسم جا بد فارسی قدیم است

ذکر این بر کارس ہم گذشت (اردو) دیکھو کارس۔	ترخان بقول برہان وجہانگیری و جامع و شیخ گذشت و ما حقیقت معنی ترخان بجایش نوشتہ و ناصری و مؤید بروزن درہان مختف ترخان در اینجا ہمین قدر کافی است کہ فارسیان است کہ ترجمان و شخص زبان آور باشد مؤلف در محاورہ زای ہوز را حذف کردند عرض کند کہ ترخان تبدیل ترخان بجایش (اردو) دیکھو ترخان۔	
ترخان بقول برہان و سروری و ناصری بفتح اول و سکون ثانی و ثالث و ہای ابجد بالف کشیدہ آشی را گویند کہ قاتق آن قراقروت باشد چہ طرف بمعنی قراقروت و آب بمعنی آتش است مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس ہی باشد (اردو) وہ آتش جو قراقروت سے بنائی جاتی ہے۔ مؤلف۔	تر فروش اصطلاح بقول برہان و سرور شک جنبانی کہ مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس گنایہ از کسی است کہ بظاہر خود را خوب و نماید اسم فاعل ترکیبی است (اردو) گندم نا جو فروش و باطن بد باشد صاحب جامع ذکر این بذیل بقول صاحب آصفیہ فارسی اسم نگہ بدہ شخص ترکردہ صاحبان سروری و وجہانگیری و جو اپنے آپ یا کسی چیر کو ظاہری ٹیپ ٹاپ سے ناصری ذکر این در ملحقات کردہ اند (حکیم سنائی) رکھے اور در حقیقت ویسا نہو رنگار۔ فیہی۔ (کم شنیدیم چو تولت انبانی پرت فروش) و غاباز۔ عیار۔ چالاک۔ دہو کے باز۔	
تر فنج بقول برہان وجہانگیری و جامع و سروری و ناصری و سر ج اول بروزن شرط کج را باریک و دشوار را گویند (شیخ روز بہان سے) رہ دوزخ خوش و لغز و وسیع است ہزار ہویں		

نفس دشوار و تر فنج و مؤلف عرض کند که اسم جاید فارسی زبان است و بس و حالا بر زبان
 معاصرین عجم مستعمل نیست (۱) و (۲) نازک راسته تنگ راسته دشوار گزار راسته مذکر -
 (الف) ترفند بقول پیران الف بر وزن فرزند و ب بر وزن شمرنده یعنی (۱) محال
 (ب) ترفنده و پیوده و دروغ و تزویر و کمر و حیل و بذیل ب گوید که بجای حرف ثا
 قاف هم بنظر آمده (۲) یعنی ترس و بیم هم (حکیم سنائی) تر و من قبله و دست عقل و هوا
 بر چه زین و درون همه ترفند و صاحبان جهانگیری و جامع و رشیدی و سروری بر معنی اول قاف
 صاحب ناصری ذکر معنی اول الف کرده می فرماید که بجای عوض فاهم می آید خان آرزو و بزرگ
 هر دو یعنی اول گوید که ظاهر ترفند یعنی تزویر است و ترکند بجای یعنی پیوده و سزده مؤلف
 عرض کند که این تفریق در معانی غیر سوجه اصل این (ترفنده) به قاف و های هوز در آخر اسم
 مصدر تر قیدن است که می آید و ب مبدلش که قاف به فابدل شود چنانکه چاق و چاق و آنچه
 به غای معجزه اول گذشت هم مبدلش چنانکه برق و برخ و آنچه بجای اول می آید هم مبدل آن
 چنانکه باق و باک و الف مخفف ب و معنی اول مجاز باشد از معنی حقیقی ترکنده نسبت معنی دوم
 ب شتاق سداستعمال می باشیم - غالب و ملوی در قاطع برهان گوید که ترفند لغتاً یعنی سخن های
 بی اصل است باقی همه لغوی صاحب قاطع القاطع جواب ترکی به ترکی دهد با هم تأییدش کنیم که
 نظر باتفاق همه محققین در معنی اول الف و ب خصوصاً باعتبار محققین اهل زبان در صحت لفظ
 کلامی نیست و فضولی غالب در اعتراض است (۱) و (۲) الف (۱) پیوده جمیوت (مکر -
 تنیله مذکر) (ب) (۱) و (۲) ترفند (۲) در بنوف - مذکر -

ترقیہ | بقول بہان و جہانگیری و رشیدی و جامع و ناصری و سراج ہر وزن کشکینہ آشی را گویند کہ قاتق آن را قراقروت کردہ باشند (مولوی معنوی سے) من مست ابدی شمیم
 یہ مست زباغ رزہ من لقمہ جان خوردم یہ لقمہ ترقیہ مولف عرض کند کہ آتش قراقروت
 است و بس مرکب از ترف کہ مبدل ترف است و یا و لون و ہای نسبت (اردو)
 قراقروت سے بنائی ہوئی آتش یونٹ ۔

ترقائیدن | بقول بحر فحتمین متعدی ترقیدن کہ می آید (کامل التقریب) و مضارعین
 ترقاند مولف عرض کند کہ موافق قیاس است و صراحت ماضی بر ترقیدن می آید
 (اردو) و دیکھو ترقیدن یہ اس کا متعدی ہے ۔

ترقندہ | بقول بہان ہر وزن ترقندہ را بقول چال بجا الہ معاصرین عجم بکر معنی بالا گویند
 معنی اول ترقندہ کہ یہ فاگدشت مولف عرض کہ الف (۲) بمعنی چیزی کہ از فلزات مثل کلا
 کند کہ صراحت ماضی این مہدر اینجا کردہ ایم کوچک سازند و بر بالای دستہ تفنگ بجا
 (اردو) دیکھو ترقندہ کے پہلے معنی ۔ خاص کہ برای اومعین است می نہند چون
الف | ترقم | بقول رہنما بجا الہ سفر نامہ ناصر الملک ضرب تفنگ بر او افتد آتش از و داخل
 شاہ قاپار بمعنی (۱) آتش بازی خاص کہ آواز
 رود و بندوق سر شود مولف عرض کند کہ
 این را در اردو (بندوق کی ٹوپی) خوانند
 مثل تفنگ کند و ہم او بر
ب | ترقہ انداختن | گوید کہ (۱) آتش
 و الف اسم جامد فارسی جدید است اصل
 دادن یہ ترقہ (۲) شور و غل کردن حساب
 این تراقہ بود مرکب از تراق و ہای نسبت

الف حذف شده ترقه ماند (اردو) الف (۱) پیاخا بقول آصفیه اردو اسم مذکر پیاخا پیاخا چھوڑنا (۲) شور و غل کرنا۔	ایک قسم کی آتش بازی (۲) بندوق کی ٹوپی (ب)
ترقی (۱) قبول بہار و انہ بند شدن می فرسید کہ بالفاظ خواستن و دادن و کردن استعمال و معکوس و واژون از صفات او است مؤلف عرض کند کہ لغت عربیست بہ تشدید قاف و بقول منتخب بیالابر شدن فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر بارصادر و ترکیب فارسی می کنند کہ در مطقات می آید (اردو) ترقی بقول آصفیہ عربی بہ اسم مؤنث۔ بلندی برتری۔ بنونت۔	ترقی (۱) قبول بہار و انہ بند شدن می فرسید کہ بالفاظ خواستن و دادن و کردن استعمال و معکوس و واژون از صفات او است مؤلف عرض کند کہ لغت عربیست بہ تشدید قاف و بقول منتخب بیالابر شدن فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر بارصادر و ترکیب فارسی می کنند کہ در مطقات می آید (اردو) ترقی بقول آصفیہ عربی بہ اسم مؤنث۔ بلندی برتری۔ بنونت۔
ترقی خواستن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	ترقی خواستن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
کند کہ بمعنی کشائش و بلندی خواستن است (تاثیر آصفیانی) دل عاشق ترقی درو یا عشق می خواهد بہ عقیق ما امید نیکنامی ازین دارد و (اردو) ترقی چاہنا۔	کند کہ بمعنی کشائش و بلندی خواستن است (تاثیر آصفیانی) دل عاشق ترقی درو یا عشق می خواهد بہ عقیق ما امید نیکنامی ازین دارد و (اردو) ترقی چاہنا۔
ترقی دادن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بلند کردن و فرو کردن (ایما) اصفہانی) کی ترقی می تواند و احوال	ترقی دادن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بلند کردن و فرو کردن (ایما) اصفہانی) کی ترقی می تواند و احوال

خودش عرض کنیم (ارو) حالت ترقی میں ترقی کر دینا استعمال۔ صاحب آصفی ہونا۔ ترقی کرنا۔	ترقی کر دینا استعمال۔ صاحب آصفی ہونا۔ ترقی کرنا۔
ترقی کر دینا استعمال۔ صاحب آصفی ہونا۔ ترقی کرنا۔	ترقی کر دینا استعمال۔ صاحب آصفی ہونا۔ ترقی کرنا۔
ترقی کر دینا استعمال۔ صاحب آصفی ہونا۔ ترقی کرنا۔	ترقی کر دینا استعمال۔ صاحب آصفی ہونا۔ ترقی کرنا۔
ترقی کر دینا استعمال۔ صاحب آصفی ہونا۔ ترقی کرنا۔	ترقی کر دینا استعمال۔ صاحب آصفی ہونا۔ ترقی کرنا۔

ترقیین بقول برہان بروزن ترقیین بخت بنعلی (۱) خطی است کہ محرران در بعض محل
 میان دو حرف بی گذشتند و بمعنی باطل کردن عبارتہ باشد از دفتر و حساب و اپوائی
 بہار گوید کہ (۲) رقم کردن و نزدیکی بہم نوشتن سطر ہای کتاب و لفظ و اعتراب و (۳)
 آرایش دادن کتاب را و نسبت بمعنی اول گوید کہ سیاہ کردن موضع از دفتر حساب و انگار
 نشود کہ این جا را سپید گذاشتہ اند برای نوشتن حساب و فرماید کہ صاحب نقاش الفنون
 کہ یہ کہ خط کشیدن بر حساب نوشتہ تا بنا بہر شود کہ نوشتہ در حساب آمدہ بود و بعد از آن
 گردانیدہ شد (صناعی بنعلی ۱) دفتر فضل تر تیرست یک ترقیین (۴) مجلس عیش
 ترا نامید یک رامش گری (۵) الفوری ۱) کہ وہ ترجیح خوشاخبارت و باز تربیت
 دیگران ترقیین (۶) دارستہ ہم ذکر این کردہ گوید کہ الترقیین تشوید الموضع لکلا تہتم انہ
 لکلا یقع فیہ الحساب مؤلف عرض کند کہ لغت عربست و صاحب منتخب ذکر این کردہ
 فارسیان استعمال این بمعنی اول کردہ اند کہ برای این لغتی دیگر در زبان خود ندارند و برآ
 دیگر معانی استعمال این از نظر ما گذشت مشتاق سند استعمال می باشیم (۱) و (۲) و (۳) و (۴) و (۵) و (۶)
 تحریر سے کسی عبارت یا حرف پر گیرین کہنیک اسکہ سیاہ لکینا کاٹ دینا (۲) الفاظ اور
 اعراب اور سطر وان کو دور آور وہ اور گنجان لکینا (۳) کتابت کو آرایش دینا۔

ترقی نمودن استعمال مرادف ترقی خویش را در کار بندہا و کہ خود را در ہای
 کردن کہ گذشتہ می آت عرض کند کہ موافق در روز افزون بیند از و (۱) و (۲) و (۳)
 قیاسہ است (ظہوری ۱) ترقی کی ترقی کردن۔

ترقی و اُثرون اصطلاح - بهار ذکر این است که گذشت ساعیرین عجم این را هم بر زبان ترقی کرده گوید که و اُثرون از صفات است دارند و صراحت کامل بر ترقی معکوس گشت مؤلف عرض کند که این مرادف ترقی معکوس (ار و و) و یکم ترقی معکوس -	ترک بقول برهان بفتح اول و ثانی و سکون کاف (۱) خدقی را گویند که بر دو رخسار و باغ و قلعه و امثال آن بکنند و (۲) نام رودخانه ایست نزدیک بدر بند شیروان و (۳) جلوه از قند و نشاسته و تخم ریجان پزند و (۴) دختر بکر و پوشیده و (۵) صدای رعد و (۶) آوازی که از شکستن و ترکیدن چیزی آید و (۷) رخنه و تراک باشد و (۸) مصغر ترجم که نقیض خشک است و (۹) بسکون ثانی کلاه خود باشد یعنی کلاه آهنی که در روزهای جنگ بر سر نهند و بعد از مغرب خوانند و (۱۰) بنجشها و سوزهای کلاه و خیمه و امثال آن و (۱۱) گذشتن و گذشتن و ترک دادن و خلاصی از تعلقات جسمانی و خواهش نفسانی گشتن از ماسوی الشد بجنبات حقانی و فرماید که باین معنی عربی است و (۱۲) نام قصبه ایست از مضافات آذربایجان و بضم اول و سکون ثانی (۱۳) معروف است که نقیض تازی یک باشد و گویند ترکان از او یافت بن نوح اند و (۱۴) ولایت ترکستان هم بطریق مجاز ترک گویند و (۱۵) کنایه از مطلق و معشوق و غلام (خواجه عمید لویکی ۱۵) قدرت است باغبان ربع زعفران مرغی و فیض بجزر سبع را ساخته گردا و ترک (۱۶) فردوسی (۱۷) مناره بر آرم شمشیر و گنج و زینتال ناکس نیم برج و چو باشد مناره پیش ترک و بزرگان ترکان ستانند چک (۱۸) اطعمه (۱۹) تخم ریجان این ترک بردست و از دم غصه خط دلبر (۲۰) فردوسی (۲۱) یکی تیغ نزد بر سر ترک او و که ز

ترک جان گفت و جان ترک او را (کلامی اصفهانی ۱۵) خیمه نه ترک گردون سائبان جاتست
 قطب با بر هر طرف چون میخ و گوهر چون طناب را (میررضی اریتمانی ۱۱۰) در کلاه فقر می باید
 سه ترک را ترک دنیا ترک دین و ترک سر را (استاد واقعی ۱۳) اکنون فکند بینی از ترک تا بین
 و یکپند کاه زیر پی آهوان سمن را (حافظ ۱۵) اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل مار را
 بجال هندوش بخشم سمرقند و بخارا را را صاحب جهانگیری ذکر معنی اول تا چهارم و نهم و دهم
 و دوازدهم کرده صاحب جامع معنی اول تا هفتم و نهم و دهم و دوازدهم تا پانزدهم نوشته
 صاحب رشیدی ذکر اکثر معانی کرده معنی پنجم تا هشتم و معنی یازدهم را ترک کرد و صاحب سروری
 معنی سوم و نهم و دهم و یازدهم و سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم را نوشته صاحب ناصر
 معنی پنجم تا هشتم و معنی یازدهم و چهاردهم را ترک فرموده خان آرزو در سراج معنی هشتم و یازدهم
 را ترک کرد و در چراغ هدایت می فرماید که (۱۶) مجازاً بمعنی آنچه در کتاب از سهو مانده باشد و بر
 که از صفحه نویسد (تأثیر ۱۷) گم گشته ز تنگی و تنگی همچو میانش را ترک نیست از آن مصحف رخسار
 و دانش را صاحب مؤید ذکر بعضی معانی گوید که در دستور معنی پر کاله کلیم آمده که مرادش از
 معنی دهم است نه چیزی دیگر بهار پذیر معنی یازدهم گوید که بالفعل دادن و کردن و گرفتن و
 گرفتن مستعمل صاحب رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار بر معنی هفتم قانع و صاحب لایح
 بحواله معاصرین عجم همزانش مؤلف عرض کند که معنی هفتم برتر از همه گذشته و ما بهمه معانی
 این را اسم جاد فارسی زبان دانیم و در معنی هشتم کاف تصغیر است و از معنی دهم پاره های
 پارچه کلاه و خیمه باشد که آن را باهم دوخته کلاه و خیمه و امثال آن درست کنند و بعضی

نہم و یار دہم لغت عربست و استعمال این با مصداق فارسی در لطافت می آید و معنی سیزدہم اصل
 است گویند کہ ترک نام این یافت بن توح است کہ سلسلہ ترکان پادشاهی رسد از اینجا است کہ
 نام این قوم ترک شد و معنی چہار دہم مجاز آن و معنی پانزدہم ہم بھیار باشد کہ جن ترکان معروف
 (ع) سعدیار و زازل جن بہ ترکان دادند و معنی شانزدہم نہ آنست کہ خان آرزو از سدا
 تاثیر پیدا کرد و بلکہ از ہمان سدا ترک معنی مقامی در کتابت کہ پذیر بیہ پارچہ کاغذ در میان کتاب
 وقت مشاہدہ برای نشان مقام می دارند و باز از ایجاد و رکفتہ گویا عدم و وجود آن کتاب
 کیسان است و تاثیر ہمین را با دہن یا تشبیہ دادہ اگر خان آرزو معنی شعر را بہ نزاکت شاعر
 می فہمید و تعریف معنی شانزدہم غلطی نمی کرد (اردو) (۱۱) خندق - مؤنث - (۲) ترک ایک
 ندی کا نام ہے جو متصل شروان واقع ہے - مؤنث (۳) ایک خاص قسم کے حلو کو قاسیون
 نے ترک کہل ہے - مذکر (۴) بکرہ عورت - مؤنث (۵) بجلی کی کرک - مؤنث (۶) ہر چیز کے
 ٹوٹنے کی آواز - مؤنث (۷) دیکھو ترا کہ کے پہلے معنی (۸) وہ چیز جس میں خفیف تری ہو - مؤنث
 (۹) خود - دیکھو بھنیہ فولاد (۱۰) ٹوپی یا ڈیرے کے وہ ٹکڑے جن کو ملا کر سیٹھے سے ٹھوپی یا نیمہ
 تیار ہو جاتا ہے - مذکر (۱۱) ترک - بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر - واگذاشت - فروگذاشت
 دست برداری - چھوڑنا کا حاصل بالمصدر (۱۲) ایک قصبہ کا نام ترک ہے جو مضافات
 آذربائیجان میں واقع ہے - مذکر (۱۳) قوم ترک - مؤنث (۱۴) ترکستان - مذکر (۱۵) خشوق
 (۱۶) وہ مقام جہاں اوراق کتاب میں ایک پرچہ کا غنایا گے کے ذریعے پڑھنے کے وقت قائم
 کرتے ہیں اور بعد ضرورت وہ پرچہ نکال لیتے ہیں - مذکر -

ترک کار می بقول بهار یعنی ارداو و طریب است و ترک بمعنی آخر اوست و معنی لفظی این صاحب بحر می فرماید که از ویاد ترتیب است ترک محبوبان چرخ توان گرفت (اردو) سبعة عرض کند که مرکب است از ترک کار و یای صدرا	و کنایه ایست موافق قیاس و خیال یا معنی این ترک کانی بقول برهان و جهانگیری و جامع و رسانی است و تعریف بیان کرده بهار بهتر سروری و نامری و رشیدی و سراج بروزی از صاحب بحر علم است که از و تسامح راه یافته (ناملفه) قربانی بالا پوشی را گویند از جنس فرجی که زینا
از ترک کاری نکبت بید شک و نگر و دماغ گل و لاله شک و ترک می پوشند (شرف شفرده) چون (اردو) برویت رسانی نوشت بر دکنه کامل الصد رفت خبر سوسی ملک شاه و حالی ز طرب کفن	ترک اشقر اصطلاح بقول لطحات برهان پنجه شید و ترکان بموافقت در آمد و ترکانی و بحر و (مؤید جواهر قنیه) کنایه از کوکب مریخ پیر من پنجه شید و مؤلف عرض کند که بیای
است مؤلف عرض کند که بالضم و مرکب نسبت بمعنی منسوب به ترکان است و کنایه از توصیفی باشد (اردو) مریخ و نگر و دیکهو	پوشش کا نام به جو ترک عورتین پهنا گری زمین ترکان چرخ بقول برهان و بحر و مؤید
و بهار و جامع و سراج کنایه از سبعة سیار که می فرماید که کامل التصریف است و سزارع زحل و مشتری و مریخ و آفتاب و زهره و عطارد این ترکان مؤلف عرض کند که موافق قیاس و ماه است مؤلف عرض کند که مرکب است از و مراحت ماخذ این بر ترکیب می آید (اردو)	اختیر پنجم

ترکانا ترک کا متعدی۔ دیکھو ترکیڈن۔ از اسمای محبوب مؤلف عرض کند کہ مرکب تو معنی ہے ترک بد خو اصطلاح۔ بقول اندکجا از نظر کجا موافق قیاس کہ محبوبان بد خو باشند (اردو) محبوب مشفق	ترک گار بقول جہانگیری و نامری بد اول مفہوم دامت تاخت آوردن بہ بی خبری و بیک ناگاہ بر میل مارا
وغارت۔ صاحب سروری بد کہ معنی بالاکوید کہ معنی جولان نیز۔ صاحب رشیدی میفرماید کہ معنی تاخت بی خبر است مہم و بجای دیگر گوید کہ (۲) معنی غارت گر است۔ خان آرزو و صلاح می طراز کہ معنی تاخت ترکان باشد و بجای از معنی مطلق تاخت مستعمل و بجو کہ رشیدی ذکر معنی دوم کرده گوید کہ مشہور معنی اول است۔ بہار بد کہ معنی اول می فرماید کہ بالفاظ آوردن و برداشتن و زدن و کردن مستعمل۔ صاحب اندک نقل نکارش مؤلف عرض کند کہ ما اتفاق داریم با خان آرزو و رشیدی کہ اسم فاعل ترکیبی است معنی دوم و معنی اول قلب اصناف تازش (ظہوری ۵) غمرہ در اقلیم جان بیدلان کرد و آنچه کرد و باین زمان از زخم ترک ترک تازش از گشت پ (اردو) (۱۱) دیکھو تاخت (۲) غارت گر۔	ترک گار ترکیڈن مصدر اصطلاحی۔ صاحب تاخت واقع نہونا۔
اصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف ترک تاز آوردن استعمال۔ صاحب صفی عرض کند کہ معنی نشدن ترک تاز است یعنی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض واقع نشدن تاخت (واصف بخاری ۵) تکتا کہ معنی تاخت آوردن است (طالب آملی الم و شام غم و صبح طرب پڑ آرید است و ۵) سپہدار غمخس در سینه ام زان ترک تاز رسید است و رسید است امروز پ (اردو) آرد پ کہ تشخیر ملا د آئین بود لشکر سپاہان را	ترک تاز آوردن استعمال۔ صاحب صفی

(ارو) دیکھو تاختن کے تیسرے معنی۔ ترکنا زبرد اشتق مصدر اصطلاحی ہے کہ مراد ترکنا زکردن و معنی سوم تاختن۔	ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند
آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف (مخلص کاشی) قربان آن زمان کہ نگاشت عرض کند کہ یعنی برپا کردن ترکنا ز تاختن یعنی بہ تیغ نازک بر قلب عاشقان زند از عشوہ ترکنا	سومش (سالک قزوینی) عشق چون ترکنا ز (ارو) دیکھو تاختن کے تیسرے معنی۔
بردار و کی سوارند آسمان فرسان پانچویں ترکنا زکردن استعمال۔ صاحب آصفی	کہ سند بالاشتقاق بمعنی زبرد داریدن است
و ابراریدن مراد ہواشتن بپیش می آید کہ در لطافت گوید کہ معنی تاخت کردن باشد	صراحت ماخذ ہند رانجا کینم (ارو) دیکھو (صادق شیرازی) جویر آمودہ دیدیم
تاختن کے تیسرے معنی۔ ترکنا زکردن استعمال۔ صاحب آصفی	است امروز بر رویت پ مؤلف عرض
ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (ارو) دیکھو	کہ معنی ترکنا زکردن است مراد معنی سوم تاختن کے تیسرے معنی۔
(قاسمی گونابادی) بلاد عجم را شدم چارہ ترکنا زری بقول برہان و جامع بروزن	سازہ جو بہ نرم عربی بر ترکنا ز (ارو) مرغباری (۱) تاخت آوردن بشتاب و تحمل
و بی خبری و ناگاہ بہ دلیل تاراج و غارت (۲)	ترکنا زردن استعمال۔ صاحب آصفی
بمعنی جولان کردن ہم۔ خان آرزو در سراج	

گوید که معنی غارت گری است۔ بہار این را مراد آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف ترک تازی گوید و صاحب بحر ہمزبان او مؤلف عرض کند کہ غارتگری کردن است و تاخت عرض کند کہ ترک تازی معنی غارت و غارت گری است و تاراج آوردن (ظہوری ۷) غمزه شب و این بزیادت یای مصدری معنی غارت گری باز ترک تازی کرد و عجز را عشق چارہ سازی این است حقیقت معنی باعتبار نقط و سندان در کرد (ارو ۱۰) غارتگری کرنا۔ دیکھو ہفت لطقات می آید فارسیان در استعمال فرق ہر دو کلمہ کے تیسرے معنی۔	و ہر دو را مراد یکدیگر دانند معنی دوم مجاز ترک جفاگیر اصطلاح بقول اند بجا باشد یعنی حاصل بالمصدر (ارو ۱۱) غارت گری۔ نوٹ (۲) جولانی۔ نوٹ۔
ترک تازی آموختن استعمال صاحب خوب نیت تسامح صاحب اندمی نماید کہ ترک آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف جفاگیر (ترک جفاگیر) نوشت و معاصرین عرض کند کہ تعلیم غارتگری حاصل کردن باشد عجم با اتفاق دارند (ارو ۱۲) معشوق بیکدیگر	ترک تازی آموختن استعمال صاحب خوب نیت تسامح صاحب اندمی نماید کہ ترک آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف جفاگیر (ترک جفاگیر) نوشت و معاصرین عرض کند کہ تعلیم غارتگری حاصل کردن باشد عجم با اتفاق دارند (ارو ۱۲) معشوق بیکدیگر
(شرف اصفہانی ۷) سزافت بنمایا ترک جوش اصطلاح بقول بہار و بہار و لہذا سپاست ترک تازی از کہ آموخت۔ و ناصری و سراج باجمیم بر وزن سرخ پوش (ارو ۱۳) غارتگری بیکہنا۔ غارت گری معنی گوشت نیم بختہ۔ صاحب بحر گوید کہ معمول ترکان است (مولوی معنوی ۷)	(شرف اصفہانی ۷) سزافت بنمایا ترک جوش اصطلاح بقول بہار و بہار و لہذا سپاست ترک تازی از کہ آموخت۔ و ناصری و سراج باجمیم بر وزن سرخ پوش (ارو ۱۳) غارتگری بیکہنا۔ غارت گری معنی گوشت نیم بختہ۔ صاحب بحر گوید کہ معمول ترکان است (مولوی معنوی ۷)
ترک تازی کردن استعمال صاحب ترک جوشی کرده اہم مہم نیم خام از حکیم غری	ترک تازی کردن استعمال صاحب ترک جوشی کرده اہم مہم نیم خام از حکیم غری

بشود تمام بچ صاحبان سروری و جهانگیری هم در ملحقات آورده اند مؤلف عرض کند که جامع و بحر و (جهانگیری و ملحقات) و سرچ و بهار کنایه الیت موافق قیاس و اسم مفعول تیری و اندیکس ثلث و حای بی نقطه (۱) کنایه از (ار دو) نیم بخت گوشت - مذکر - ماه (۲) آفتاب را نیز گویند مؤلف عرض کند	ترک حصاری اصطلاح - بقول برهان و مؤلف عرض کند که ترکان چرخ بمعنی سبزه سیاره بکاش گذشت و این تخصیص با مرئ خلاف قیاس نیست ولیکن غیر از بحر و گیری و این نکرد و ترک فلک بمعنی مرئج و آفتاب می آید (ار دو) مرئج - مذکر - و کیهو اختر نجم -
ترک چرخ اصطلاح - بقول بحر مرئج - که مرکب توصیفی است و از نیکه آفتاب و ماه از مؤلف عرض کند که ترکان چرخ بمعنی سبزه سیاره بکاش گذشت و این تخصیص با مرئ خلاف قیاس نیست ولیکن غیر از بحر و گیری و این نکرد و ترک فلک بمعنی مرئج و آفتاب می آید (ار دو) مرئج - مذکر - و کیهو اختر نجم -	ترک چرخ اصطلاح - بقول برهان و مؤلف عرض کند که ترکان چرخ بمعنی سبزه سیاره بکاش گذشت و این تخصیص با مرئ خلاف قیاس نیست ولیکن غیر از بحر و گیری و این نکرد و ترک فلک بمعنی مرئج و آفتاب می آید (ار دو) مرئج - مذکر - و کیهو اختر نجم -
ترک چرخ اصطلاح - بقول برهان و مؤلف عرض کند که ترکان چرخ بمعنی سبزه سیاره بکاش گذشت و این تخصیص با مرئ خلاف قیاس نیست ولیکن غیر از بحر و گیری و این نکرد و ترک فلک بمعنی مرئج و آفتاب می آید (ار دو) مرئج - مذکر - و کیهو اختر نجم -	ترک چرخ اصطلاح - بقول برهان و مؤلف عرض کند که ترکان چرخ بمعنی سبزه سیاره بکاش گذشت و این تخصیص با مرئ خلاف قیاس نیست ولیکن غیر از بحر و گیری و این نکرد و ترک فلک بمعنی مرئج و آفتاب می آید (ار دو) مرئج - مذکر - و کیهو اختر نجم -
ترک چرخ اصطلاح - بقول برهان و مؤلف عرض کند که ترکان چرخ بمعنی سبزه سیاره بکاش گذشت و این تخصیص با مرئ خلاف قیاس نیست ولیکن غیر از بحر و گیری و این نکرد و ترک فلک بمعنی مرئج و آفتاب می آید (ار دو) مرئج - مذکر - و کیهو اختر نجم -	ترک چرخ اصطلاح - بقول برهان و مؤلف عرض کند که ترکان چرخ بمعنی سبزه سیاره بکاش گذشت و این تخصیص با مرئ خلاف قیاس نیست ولیکن غیر از بحر و گیری و این نکرد و ترک فلک بمعنی مرئج و آفتاب می آید (ار دو) مرئج - مذکر - و کیهو اختر نجم -

لبیان صائب و برای خاطر کل ترک آه و ناله

وہاں سے واپس آ کر اپنے گھر پر پہنچے۔

شترک رشتان اصطلاح بقول اشعبار

بصفت ترک (اردو) معشوق بنکر۔

وگفت که من اسطوانات بقبول انده بجزا

عرض کنند که از قبیل (شکر سابقین) است

شکر و نفع استعمال این آب

1940

ساوجبہ) آندم کہ باہج نہایت کنز الہیہ

شک نشن بخون جگر چه تنگدلی ای

1

ترک گردن چگون (۲) به گونا - می چیر که سانه ملا کر گونا (۲) به گونا - عرض کند که در معنی اول از تر آلودگی مراد است و در معنی دوم معنی حقیقی (اردو) است سست کسان (۲) القمه منہ بین لینا - ترک گردن لب (مصدر اصطلاحی - بمعنی چرخ)	ترک گردن چگون (۲) به گونا - می چیر که سانه ملا کر گونا (۲) به گونا - عرض کند که در معنی اول از تر آلودگی مراد است و در معنی دوم معنی حقیقی (اردو) است سست کسان (۲) القمه منہ بین لینا - ترک گردن لب (مصدر اصطلاحی - بمعنی چرخ)
ترک گردن چگون (۲) به گونا - می چیر که سانه ملا کر گونا (۲) به گونا - عرض کند که در معنی اول از تر آلودگی مراد است و در معنی دوم معنی حقیقی (اردو) است سست کسان (۲) القمه منہ بین لینا - ترک گردن لب (مصدر اصطلاحی - بمعنی چرخ)	ترک گردن چگون (۲) به گونا - می چیر که سانه ملا کر گونا (۲) به گونا - عرض کند که در معنی اول از تر آلودگی مراد است و در معنی دوم معنی حقیقی (اردو) است سست کسان (۲) القمه منہ بین لینا - ترک گردن لب (مصدر اصطلاحی - بمعنی چرخ)
ترک گردن چگون (۲) به گونا - می چیر که سانه ملا کر گونا (۲) به گونا - عرض کند که در معنی اول از تر آلودگی مراد است و در معنی دوم معنی حقیقی (اردو) است سست کسان (۲) القمه منہ بین لینا - ترک گردن لب (مصدر اصطلاحی - بمعنی چرخ)	ترک گردن چگون (۲) به گونا - می چیر که سانه ملا کر گونا (۲) به گونا - عرض کند که در معنی اول از تر آلودگی مراد است و در معنی دوم معنی حقیقی (اردو) است سست کسان (۲) القمه منہ بین لینا - ترک گردن لب (مصدر اصطلاحی - بمعنی چرخ)
ترک گردن چگون (۲) به گونا - می چیر که سانه ملا کر گونا (۲) به گونا - عرض کند که در معنی اول از تر آلودگی مراد است و در معنی دوم معنی حقیقی (اردو) است سست کسان (۲) القمه منہ بین لینا - ترک گردن لب (مصدر اصطلاحی - بمعنی چرخ)	ترک گردن چگون (۲) به گونا - می چیر که سانه ملا کر گونا (۲) به گونا - عرض کند که در معنی اول از تر آلودگی مراد است و در معنی دوم معنی حقیقی (اردو) است سست کسان (۲) القمه منہ بین لینا - ترک گردن لب (مصدر اصطلاحی - بمعنی چرخ)

بفتح بدل کرد خطای برهان نیست اتفاق جامع و نامبری و سروری که هر سه محققین اهل زبانند
 بابرهان است پس خان آرزویی هند تراور که می پرسد (ظهوری است) پشت بنمودند خطها
 شکیب و هر نگاشش تیر روی ترکش است (اردو) ترکش بقول آصفیه فارسی بزرگ
 تیردان تیر رکبه کانه لوان - تون -

ترکش انداختن استعمال بهار گوید که معنی اول مناسب است (که افاد الاستعمال)
 این را دو وجهی تواند شد یا از جهت خالی شدن ترکش از لک و عرض کن که معنی محققین است
 ترکش از تیر سبب تیر اندازی یا از جهت حمله کردن ترکش از یازوی خود (اردو) ترکش
 بر دشمن زیرا که وقت جنگ هر چه بدست یار نکند
 آید بر دشمن انداخته شود و احتمال دارد که ترکش تسبیح استعمال به معنی گنجه را بر آید
 ترکش انداختن معنی انداختن کیش فایز و آن خود قائم کردن بعضی خفیه است ترکش
 چنانست که امر و سلاطین ترکش مربع با خود کنند که سواران بر است (معدی ص ۵۸) پیچ
 دارند تا اگر حرفیه قصد ایشان بکنند و ایشان را روی که بکشند و پیچند و از پیکان پهلوان
 برود دست نیابند و بگریزند ترکش مذکور آتش نیست و در ترکش باند همایش
 را در راه پیدا کنند تا دشمن مشغول گرفتن آن این بازویر قائم کند

شود و درین فرصت از جنگ دشمن برانی ترکش چو را استعمال بقول براهان و بحر
 باید (خواجہ نظامی ص ۱۱) سواران بر تیر پیچند و تارهای را گویند که در پیچ چو را بصورت
 و گوی تیر و ترکش انداخته و چو فریاد که در ترکش واقع شده اند و (۲) تارهای روی

سازها را گویند صاحب سروری بر معنی اول کرده از معنی ساکت شدنش (ب) راست قانع و خان آرزو در سراج هم بر معنی اول قنای و بهار بیدگرب گوید که معروف مؤلف کرده مؤلف عرض کند که مرکب اضافی باشد عرض کند که الف بمعنی حقیقی سوراخ در ترکش کرد و معنی اول حقیقی است و معنی دوم کنایه باشد است و ب اسم فاعل ترکیبی است بمعنی ولیکن محققین اهل زبان از معنی دوم ساکت کسی که ترکش را سوراخ کند مخفی مباد که ب اندیشاتق سزا استعمال باشیم که استعمالش از را با مصدر (ترکش دوزیدن) تعلق است نظر بانگذشت و گویش ما خورد (ار دو) (یعنی اسفرتگی) ماه ترکش دوز قربان شد برج جوزا که ستاره - مذکر (۲) تارهای دل زارم از و پوسینه همچون ترکش قهیه است ساز - مذکر - افکارم از و (ار دو) الف ترکش کو ترک شدن استعمال - صاحب آصفی ذکر این سوراخ کرنا (ب) ترکش دوز اس شخص کو کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی بقاعده فارسی که میسکتین چن جو ترکش کو سوراخ دور شدن است (و جید قرونی) دیده تا ترکش سبهم الغیب اصطلاح - بقول بھرو دیده جمالش دل و جان ترک شده و دلم از بهار بلای ناگهانی (محسن تاثیر) کیست داغ خنون لاله صد برگ شده (ار دو) که غمزه تو تیر نهانی نخورد و صفت ترکان کجبت ترکش سبهم الغیب است و مؤلف عرض (الف) ترکش و ختن استعمال - صاحب کند که بخیاں ما هر دو محققین بالاسکندری خنوت (ب) ترکش و دوز آصفی ذکر الف اند مجر و سبهم الغیب بمعنی بلای ناگهانی توان گرفت	سازها را گویند صاحب سروری بر معنی اول کرده از معنی ساکت شدنش (ب) راست قانع و خان آرزو در سراج هم بر معنی اول قنای و بهار بیدگرب گوید که معروف مؤلف کرده مؤلف عرض کند که مرکب اضافی باشد عرض کند که الف بمعنی حقیقی سوراخ در ترکش کرد و معنی اول حقیقی است و معنی دوم کنایه باشد است و ب اسم فاعل ترکیبی است بمعنی ولیکن محققین اهل زبان از معنی دوم ساکت کسی که ترکش را سوراخ کند مخفی مباد که ب اندیشاتق سزا استعمال باشیم که استعمالش از را با مصدر (ترکش دوزیدن) تعلق است نظر بانگذشت و گویش ما خورد (ار دو) (یعنی اسفرتگی) ماه ترکش دوز قربان شد برج جوزا که ستاره - مذکر (۲) تارهای دل زارم از و پوسینه همچون ترکش قهیه است ساز - مذکر - افکارم از و (ار دو) الف ترکش کو ترک شدن استعمال - صاحب آصفی ذکر این سوراخ کرنا (ب) ترکش دوز اس شخص کو کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی بقاعده فارسی که میسکتین چن جو ترکش کو سوراخ دور شدن است (و جید قرونی) دیده تا ترکش سبهم الغیب اصطلاح - بقول بھرو دیده جمالش دل و جان ترک شده و دلم از بهار بلای ناگهانی (محسن تاثیر) کیست داغ خنون لاله صد برگ شده (ار دو) که غمزه تو تیر نهانی نخورد و صفت ترکان کجبت ترکش سبهم الغیب است و مؤلف عرض (الف) ترکش و ختن استعمال - صاحب کند که بخیاں ما هر دو محققین بالاسکندری خنوت (ب) ترکش و دوز آصفی ذکر الف اند مجر و سبهم الغیب بمعنی بلای ناگهانی توان گرفت

ترکش را داخل اصطلاح کردن دور از تحقیق این کرده از معنی سکت مؤلف عرض کند که وسند محسن تاثیر هم اجازت آن نمی دهد و قیاسا بمعنی حقیقی ترکش قرار یافتن است (جمال الصفا) هم همین خواهد (ار دو) برای ناگهانی - یا (۵) دل پر دلان ترکش تیرگشته پر سر سرشان ناگهانی بلا - و ده آفت جو یک یک نازل هوشنا تن زبیدق گرفته پر (ار دو) ترکش هوشنا ترکش قیمة اصطلاح - بهار فکرا این کرد ترکش قرار پانا -	ترکش را داخل اصطلاح کردن دور از تحقیق این کرده از معنی سکت مؤلف عرض کند که وسند محسن تاثیر هم اجازت آن نمی دهد و قیاسا بمعنی حقیقی ترکش قرار یافتن است (جمال الصفا) هم همین خواهد (ار دو) برای ناگهانی - یا (۵) دل پر دلان ترکش تیرگشته پر سر سرشان ناگهانی بلا - و ده آفت جو یک یک نازل هوشنا تن زبیدق گرفته پر (ار دو) ترکش هوشنا ترکش قیمة اصطلاح - بهار فکرا این کرد ترکش قرار پانا -
از معنی سکت و سندش از معنی همان که ترکش نهادن مصدر اصطلاحی - بقول دور گذشت مؤلف عرض کند که معاصرین بهار (۱) بمعنی گذاشتن ترکش را از پیش خود عجم گویند که این مرکب اضافی است و کنایه به اراده آنکه من بعد خبک نکند (شیخ شیراز) از کیسه که فارسیان همچون ترکش بر دوش تمام بنداخت شمشیر و ترکش نهاد پر جو بیچارگان کند و گوشت و قیمة و امثال آن که از بازار دست برکش نهاد پر می فرماید که جناب خیر المقتین خرید کنند در رومی اندازند مخفی مباد که قیمة در شرح این بیت (۵) سلاح سخن بست و بغافل صاحب کنز لغت ترکی است بمعنی گوشت ترکش نهاد پر از جعبه کمان تیر از شمشیر و بیچارگان پاره پاره (ار دو) و ده جھولنا جواهل عجم که اند که (۲) ترکش نهادن عبارت از گذاشتن ترکش پر لکها قیمة من اور بازار سے گوشت او خیمه پیش خود چنانکه سپاهیان در وقت غلبه حریف او ترکاری و غیره خرید کر کے اس میں رکھ کر شسته تیر اندازی می کنند و در بعض نسخ که در لغته بین جک و غازیون نے (ترکش قیمة) کہا ہو کر مصرع اول کشا دو و در مصرع دوم نهاد و ترکش گشتن استعمال - صاحب آصفی که شده خطاست (انتهی) بهار گوید که ممکن است	از معنی سکت و سندش از معنی همان که ترکش نهادن مصدر اصطلاحی - بقول دور گذشت مؤلف عرض کند که معاصرین بهار (۱) بمعنی گذاشتن ترکش را از پیش خود عجم گویند که این مرکب اضافی است و کنایه به اراده آنکه من بعد خبک نکند (شیخ شیراز) از کیسه که فارسیان همچون ترکش بر دوش تمام بنداخت شمشیر و ترکش نهاد پر جو بیچارگان کند و گوشت و قیمة و امثال آن که از بازار دست برکش نهاد پر می فرماید که جناب خیر المقتین خرید کنند در رومی اندازند مخفی مباد که قیمة در شرح این بیت (۵) سلاح سخن بست و بغافل صاحب کنز لغت ترکی است بمعنی گوشت ترکش نهاد پر از جعبه کمان تیر از شمشیر و بیچارگان پاره پاره (ار دو) و ده جھولنا جواهل عجم که اند که (۲) ترکش نهادن عبارت از گذاشتن ترکش پر لکها قیمة من اور بازار سے گوشت او خیمه پیش خود چنانکه سپاهیان در وقت غلبه حریف او ترکاری و غیره خرید کر کے اس میں رکھ کر شسته تیر اندازی می کنند و در بعض نسخ که در لغته بین جک و غازیون نے (ترکش قیمة) کہا ہو کر مصرع اول کشا دو و در مصرع دوم نهاد و ترکش گشتن استعمال - صاحب آصفی که شده خطاست (انتهی) بهار گوید که ممکن است

کہ نہادون درینجا بمعنی خواستن باشد بر قیاس عذر ترک فلک اصطلاح بقول برہان و جات نہادون مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول ترکش را و بحر (۱) کنایہ از کوکب مرغ و (۲) آفتاب از خود دور کردن و انداختن بر زمین و بمعنی دوم بہار و رشیدی و سراج بر معنی اول قانع ترکش را بالای دوش نہادون و قائم کردن است مؤلف عرض کند کہ کنایہ لطیف برای معنی دیگر هیچ (ار دو) (۱) ترکش رکھ دینا تیر انداز اول است و باعتبار صاحب جامع کہ صاحب سے باز آتا (۲) ترکش باندھنا یا ترکش قائم کرنا۔ زبان است معنی دوم را ہم تسلیم کنیم اندر صورت ترک را برای معنی دوم بمعنی شاہد گیریم و برای یعنی تیر اندازی پرآماده ہونا۔	کہ نہادون درینجا بمعنی خواستن باشد بر قیاس عذر ترک فلک اصطلاح بقول برہان و جات نہادون مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول ترکش را و بحر (۱) کنایہ از کوکب مرغ و (۲) آفتاب از خود دور کردن و انداختن بر زمین و بمعنی دوم بہار و رشیدی و سراج بر معنی اول قانع ترکش را بالای دوش نہادون و قائم کردن است مؤلف عرض کند کہ کنایہ لطیف برای معنی دیگر هیچ (ار دو) (۱) ترکش رکھ دینا تیر انداز اول است و باعتبار صاحب جامع کہ صاحب سے باز آتا (۲) ترکش باندھنا یا ترکش قائم کرنا۔ زبان است معنی دوم را ہم تسلیم کنیم اندر صورت ترک را برای معنی دوم بمعنی شاہد گیریم و برای یعنی تیر اندازی پرآماده ہونا۔
ترک طائر اصطلاح بقول اندھجوالہ معنی اول سپاہی (ار دو) (۱) مرغ مذکر ترک ظلم پیشہ منظر العجائب ہر دو از اسماء (۲) دیکھو آفتاب کے دوسرے معنی۔	ترک طائر اصطلاح بقول اندھجوالہ معنی اول سپاہی (ار دو) (۱) مرغ مذکر ترک ظلم پیشہ منظر العجائب ہر دو از اسماء (۲) دیکھو آفتاب کے دوسرے معنی۔
معشوق است مؤلف عرض کند کہ مرکب ترک کردن استعمال صاحب آصفی ذکر کنایہ است و بس (ار دو) معشوق مذکر۔ این کہ وہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ	معشوق است مؤلف عرض کند کہ مرکب ترک کردن استعمال صاحب آصفی ذکر کنایہ است و بس (ار دو) معشوق مذکر۔ این کہ وہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ
ترک فرمودن استعمال صاحب آصفی بمعنی کنارہ کردن و گذاشتن چیزی را (خسرو ذکر این کہ وہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند (۵) گفتی کہ ترک من کن و آزاد شو ز غم کہ بمعنی ترک کردن است (فغانی شیرازی (۵) آسان بہ ترک ہجو توئی کی توان گرفت (۶)۔	ترک فرمودن استعمال صاحب آصفی بمعنی کنارہ کردن و گذاشتن چیزی را (خسرو ذکر این کہ وہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند (۵) گفتی کہ ترک من کن و آزاد شو ز غم کہ بمعنی ترک کردن است (فغانی شیرازی (۵) آسان بہ ترک ہجو توئی کی توان گرفت (۶)۔
عشق چون بر لوح ہستی قرعہ توفیق زد و پیکر را ترک فرمود و رقم بر ناکشید (۶) (ار دو) ترک گردون اصطلاح بقول بحر و بہار ترک کرنا۔ چھوڑ دینا۔	عشق چون بر لوح ہستی قرعہ توفیق زد و پیکر را ترک فرمود و رقم بر ناکشید (۶) (ار دو) ترک گردون اصطلاح بقول بحر و بہار ترک کرنا۔ چھوڑ دینا۔

میرادف معنی اول ترک فلک است و پنج خصوصیت باگردون ندارد و برای ہمہ مرادفاتش استعمال این کنایہ توان کرد و چنانکہ ترک چرخ و ترک سپہر و امثال آن (ارو) دیکھو ترک فلک کے و چندین طائفہ اند و بعضی ازیشان در آفرین ساہا سلطنت داشتند و در تواریخ مسطور است بخان آرز در سراج گوید کہ چون از اتر پایہ کتر وارد چین موسوم شد ندیجی مانند ترک و نظیر این لفظ مسلمان است کہ اول برا عظیم اطلاق کردہ اند و بعد ازین معنی وصفی آن از الحاظ رفتہ بمعنی مطلق مسلم شمرند مؤلف عرض کند کہ معنی دوم مجاز معنی اول است (ارو) دیکھو ترک کہ معنی دوم مجاز معنی اول است (ارو) (۱۱) مثل ترک کے (۱۲) ایک قوم کا نام ترکمان ہے جو مثل ترکوں کے ہے اور درجہ میں ترکوں سے کم (مؤلف)	معنی (۱) ترک مانند (۲) لقب طائفہ ہم از ترکان بی اعتدال گویند کہ این طائفہ از اولاد یافت بن نوح است صاحب ماصری
ترک گزشتن	استعمال بقول بحر و معنی ترک کردن کہ گذشت مؤلف
ترک گزشتن	عرض کند کہ موافق قیاس است (صائب) تا ترک آشنائی عالم گرفتہ ایم با عالم تمام معنی بجا نیست (حافظ) حافظا ترک جہان گفتن دلیل خوشدلی است و تائیداری کہ احوال جہان داران چه شد (ارو) دیکھو ترک کردن -
ترک گمان	اصطلاح بقول برہان و جامع معنی (۱) ترک مانند (۲) لقب طائفہ ہم از ترکان بی اعتدال گویند کہ این طائفہ از اولاد یافت بن نوح است صاحب ماصری

مریخ باشد صاحب جامع این را مرادف ترک فلک این را ترک کردہ اند و ما این را بمعنی مجرّد بہر دو معنی گیر یعنی آفتاب را ہم داخل معنی کند مریخ سن و جہ درست دانیم تسامح صاحب عرض کند کہ معنی لفظی این ترک غریبہ ساز است جامع باشد کہ آفتاب را ہم نوشتہ و موزون تر برای فلک باشد ولیکن محققین بالار (ارو) دیکھو ترک فلک۔	ترک کند بقول بہان برون فرزند و شرمندہ بمعنی دروغ و تزویر و مکر و حیلہ و غریب باشد ترک کند صاحبان جہانگیری و جامع و رشیدی و مؤید و سراج ہم ذکر این کردہ اند (حکیم سوزنی) خبر مدح تو ترکندہ بود ہر جہ نولیم کہ کردم قلم از یافتہ و ترکند شکستہ بہ مؤلف عرض کند کہ این مبدل ترقند و ترقندہ است کہ گذشت چنانکہ باقی و باک و حقیقت ماخذ مبدل مذکور (ارو) دیکھو ترقند اور ترقندہ۔
ترک نم یابی را ترک کردن است (مختص کاشی) تو خود آن از چپ آغاز می کنند و بسوی راست می روند نیستی کہ مریخ چون سنجی بہ نالی ترک اغیار و ن چنانچہ سخن گویم و قلمہ در وہان کہ ہم مؤلف کند کہ این مقولہ ہل تصحیف مطبع منشی نو لکسور می نماید در دیگر نسخ قلمی مؤید یافتہ نمی شود (ارو) جامع و بحر و رشیدی و سراج کنایہ از آفتاب جہان آراست مؤلف عرض کند کہ موفقت ترک نمودن استعمال صاحب آصفی ذکر قیاس و مرکب امافی است (ارو) این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ مراد دیکھو آفتاب کے دوسرے معنی۔	ترک نم یابی را بقول مؤید مطبوعہ معنی ترک نمودن استعمال صاحب آصفی ذکر قیاس و مرکب امافی است (ارو) این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ مراد دیکھو آفتاب کے دوسرے معنی۔

ترکون بقول جامع و سروری با اول مفتوح و ثانی زده و کاف عربی مضموم و وال فقرک باشد (منجیک ۱۰۰) تا بدر پادشاه عادل فتند و بسته به ترکون درون فضول و خطا را (فلکی شروانی ۱۰۰) تا طراز دایق ایام را از بهر توفیق و مہ پلاس و سایہ خورشید ترکون ساخته بخان آرزو در سراج گوید کہ یکاف فارسی است و دیگر ہر دو محققین بالا بہ کاف عربی آورده سولتف عرض کند کہ صاحبان برہان و ہجائیگیری و ناصری ہم این را یکاف فارسی می آورند بہ نسبت ناصری صراحت فرمید کہ لغت تا تاریخیت ما این را اسم جامد فارسی زبان دانیم و آنچه بجا فارسی می آید اصل است و این مبدل آن چنانکہ گشتی و کشتی (ارو ۱۰۰) فقرک بقول آصفیہ فارسی اسم مذکر شکار بند و ہ چتر کے لئے جو زمین کے دائیں بائیں جانب شکار یا ضروری سامان باندہ بننے کے واسطے لگے ہوتے ہیں (مصحفی ۱۰۰) کیا عہد کوئی اس بت مفاک سے باندہ پادشہ کاٹ کے عاشق کا جو فقرک سے باندہ ہے و

ترکہ بقول صاحب سواد التبیل کہ محقق معربات است لغت فارسی است بمعنی خود آہنہین سولتف عرض کند کہ دیگر کسی از محققین اہل زبان و زبان دان ذکر این نکر و اگر نہ استعمال این پیش شود اسم جامد فارسی زبان دانیم (ارو ۱۰۰) خود مذکر و یکھو بضم فو لاد۔

ترک ہند و خال اصطلاح بقول معشوق مذکر۔

اندر جوازہ منظر العجائب از اسمای معشوق **ترکی** بقول لطقات برہان و انند (۱۰۰) منسوب عرض کند کہ مرکب توصیفی است و موافق قیاس بہ ترک و (۲۱) اسپ معروف (۳۱) خال شیت و ہند و خال اسم فاعل ترکیبی است (ارو ۱۰۰) تیر انداز صاحب مؤید ہم ذکر ہر معنی کرد

معنی سوم را بجائز فنگویامی آورد مؤلف معاصرین عجم گوید که خارشپت در ترکستان بکثرت عرض کند که معنی اول موافق قیاس است بیاید می شود و از اینجا است که مثل اسپ ترکی نسبت به معنی دوم مجاز معنی اول باشد یعنی آن را هم به ترکی موسوم کردند صاحب محیط اسپ ترکی که محض ترکی را برای اسپ ترکی استعمال نسبت خارشپت هر چه نوشت انقلش به هم نگ کردند و معنی سوم اسم جاد فارسی زبان و نیم کرده ایم (اردو ترکی) ترک سمنوب (۲) ترکی و سکوت محققین اهل زبان تعجب خیر است یکی از آصفیه ترکستان که کسیت کاگور از کردستان و کیه خاوش	ترکیب بقول بهار (۱) پیوستن و بر نشاندن چیزی در چیزی می فرماید که بالغظ دادن و کردن و گرفتن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عربی بالغظ و کسر کاف صاحب منتخب ذکر این کرده فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر کردند و با مصداق خود مرکب سازند که در ملحقات می آید صاحب روزنامه بجائز سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که (۲) بمعنی شکل و بجا و گیر می نویسد که (۳) بمعنی لباس است ما عرض می کنیم که این استعمال معاصرین عجم است و بدین معنی اسم جاد فارسی جدید و نیم (اردو) (۱) ترکیب بقول آصفیه عربی اسم مؤنث بناوشت ساختن تناسب (۲) شکل مؤنث (۳) لباس مذکر
ترکیب آو رون مصدر اصطلاحی بنا و خلاف قیاس نیست (اردو) نکر و ن رهنما بجائز سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید و در تحلیلیون کو جوژنا که به هم پیوستن پارچه های پرچیز مؤلف عرض ترکیب بند اصطلاح بقول بهار مثل کند که محاوره معاصرین عجم است ترجیع بند است و فرق همین قدر که هر فردی	ترکیب آو رون مصدر اصطلاحی بنا و خلاف قیاس نیست (اردو) نکر و ن رهنما بجائز سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید و در تحلیلیون کو جوژنا که به هم پیوستن پارچه های پرچیز مؤلف عرض ترکیب بند اصطلاح بقول بهار مثل کند که محاوره معاصرین عجم است ترجیع بند است و فرق همین قدر که هر فردی

کردن (مہوری) ہمتش ترکیب لفظ کم نخواستہ کاف سرکش ز اختلاف میم باد (اردو) ترکیب کا ارادہ کرنا۔	ذوالقافیہ کہ در ترکیب بند بعد غزل می آید جدا گانہ می باشد۔ صاحب ایند بحوالہ غیاث گوید کہ اگر تلامذہ بند بجز
ترکیب دادن استعمال۔ صاحب آصفی و بقوافی مختلفہ تصنیف نماید و باین ہر بندتی و کراہین کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ معنی مرکب کردن است (النوری)۔ چو از دوران این نیلی دو اثر پڑ زمانہ واد ترکیب (اردو) ترکیب دینا۔ قبول آصفیہ خاصہ (اردو) ترکیب دینا۔ قبول آصفیہ مختلف ملانہ بنانا۔ مختلف ادویات کو ملا کر ایک خاص (اردو) ترکیب بند قبول آصفیہ۔ مذکور مزاج پیدا کرنا۔	و بقوافی مختلفہ تصنیف نماید و باین ہر بندتی علیحدہ غیر مکرر متفق الوزن و مختلف القوافی حاصل کند مؤلف عرض کند کہ تعریفی خوشی مستعرف این در ترجیع بند گذشت و فرق در ہر دو ہمین کہ در ان شعر سوم سندس یا شعر پنجم مختص در عمدہ اشعار واحد باشد و درین مختلف ملانہ بنانا۔ مختلف ادویات کو ملا کر ایک خاص (اردو) ترکیب بند قبول آصفیہ۔ مذکور مزاج پیدا کرنا۔
ترکیب کردن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ (۱) مرکب کردن و (۲) ترکیب عبارت ظاہر کردن (نظامی)۔ سلامی ملک وار ترتیب کردہ و بچوشتن از بیخ ترکیب کردہ۔	ترجیع بند اور ترکیب بند میں صرف اتنا فرق ہے کہ اس میں ایک معین بیت کو ہر بند کے بعد لائے ہیں اور اس میں ہر بند کی جدا گانہ گرہ موتی ہے۔
ترکیب خواستن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف (اردو) مرکب کرنا۔ (۲۱) عبارت کو عرض کند کہ معنی حقیقی است یعنی ارادہ ترکیب کرنا۔	ترکیب خواستن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف (اردو) مرکب کرنا۔ (۲۱) عبارت کو عرض کند کہ معنی حقیقی است یعنی ارادہ ترکیب کرنا۔

ترکیب گرفتن استعمال - صاحب آصفی تمام پو خان آرزو در سراج بر بسمی شرمایہ	ترکیب گرفتن استعمال - صاحب آصفی تمام پو خان آرزو در سراج بر بسمی شرمایہ
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ (۲۱) بانہا رسیدن کاری کہ مبہم باشد	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ (۲۱) بانہا رسیدن کاری کہ مبہم باشد
کہ بمعنی مرکب شدن است لازم ترکیب دادن مؤلف عرض کند کہ ایجاد بندہ باشد اگر چہ	کہ بمعنی مرکب شدن است لازم ترکیب دادن مؤلف عرض کند کہ ایجاد بندہ باشد اگر چہ
(طغراس) مگو جام را لالہ بجا گرفت پو کہ سہرہ گذہ تا آنکہ سنا استعمال این از اہل زبان نظر	(طغراس) مگو جام را لالہ بجا گرفت پو کہ سہرہ گذہ تا آنکہ سنا استعمال این از اہل زبان نظر
ترکیب پنا گرفت پو (اردو) ترکیب نیاید ادعای محقق ہند ترا و اعتبار را نشاید	ترکیب پنا گرفت پو (اردو) ترکیب نیاید ادعای محقق ہند ترا و اعتبار را نشاید
پانا - مرکب ہونا - (اردو) الف دکن میں ترکی تمام شد کا	پانا - مرکب ہونا - (اردو) الف دکن میں ترکی تمام شد کا
(الف) ترکی تمام شد مثل - صاحب استعمال بطور کہاوت اس مقام پر کہ تھے ہیں	(الف) ترکی تمام شد مثل - صاحب استعمال بطور کہاوت اس مقام پر کہ تھے ہیں
(ب) ترکی تمام شدن غزنیہ و امثال جب کہ کسی کا غور باقی نہ رہے اور کوشش کی	(ب) ترکی تمام شدن غزنیہ و امثال جب کہ کسی کا غور باقی نہ رہے اور کوشش کی
فارسی ذکر الف کردہ از معنی و محل استعمال ختم ہو جائے (ب) ۱۱ کسی کا غور باقی نہ رہنا	فارسی ذکر الف کردہ از معنی و محل استعمال ختم ہو جائے (ب) ۱۱ کسی کا غور باقی نہ رہنا
ساکت و صاحب بحر نسبت بگوید کہ (۱۱ غور) عاجز ہونا (۲۱) کسی ہم کا سہرہ ہونا	ساکت و صاحب بحر نسبت بگوید کہ (۱۱ غور) عاجز ہونا (۲۱) کسی ہم کا سہرہ ہونا
کسی بہ آخر رسیدن و طائر گشتن غجر بہار و واکتر ترکی چٹائی اصل طلاح - صاحب رہنما بھولا	کسی بہ آخر رسیدن و طائر گشتن غجر بہار و واکتر ترکی چٹائی اصل طلاح - صاحب رہنما بھولا
ہم این را آورده گویند کہ متعدی این (ترکی سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار گوید کہ زبان بیل	ہم این را آورده گویند کہ متعدی این (ترکی سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار گوید کہ زبان بیل
تمام کردن) است مؤلف عرض کند کہ فارسیا چٹا خان ابن چنگیز خان شاہ ترکستان کہ الی الا	تمام کردن) است مؤلف عرض کند کہ فارسیا چٹا خان ابن چنگیز خان شاہ ترکستان کہ الی الا
مثل الف را از ب قائم کردہ اند چون غور و بعض مالک ترک رواج آنت مؤلف	مثل الف را از ب قائم کردہ اند چون غور و بعض مالک ترک رواج آنت مؤلف
کسی باقی نماند و او عاجز شود استعمال الف عرض کند کہ موافق قیاس باشد (اردو)	کسی باقی نماند و او عاجز شود استعمال الف عرض کند کہ موافق قیاس باشد (اردو)
کند و ب موافق قیاس (ظہوری ۵) چودر ترکی چٹائی ایک خاص زبان کا نام ہے جو چٹائی	کند و ب موافق قیاس (ظہوری ۵) چودر ترکی چٹائی ایک خاص زبان کا نام ہے جو چٹائی
ترک تازی کہند استہام پو شود ترکی ترک گوید ابن چنگیز خان کے قبیلہ کی تھی اور اب تک بعض	ترک تازی کہند استہام پو شود ترکی ترک گوید ابن چنگیز خان کے قبیلہ کی تھی اور اب تک بعض

لکے ترک میں بولی جاتی ہے۔ موٹ -	گندشت و بدون سدا استعمال تسلیم کنیم (اردو)
لف (ترکیدین) الف بقول بعض جتین (۱) ٹوٹا اور توڑنا (۲) شکافتہ ہونا ترکنا	سورخ ہونا (۳) چیرنا شکاف دینا۔
پ (ترکیدہ) (۱) شکستن و (۲) شکافتن	ترکی ضرب اصطلاح بقول انند وغیاث
شکافتہ گردیدن و رخنہ شدن و (۳) شکافتن	نوعی از اصول نوافتن ساز مؤلف عرض کند
زکامل التصریف او مضارع این ترکد صاحب	مؤید این را مراد ف ترقیدن گوید کہ بجایش کہ تک اضافت ضرب ترکی و موافق قیاس۔
گندشت و بعضی دوم قانع مؤلف عرض کند معاصرین عجم بر زبان ندارند (اردو)	کہ اسم این مصدر همان تراک است کہ گشت
فارسیان بخذف الف آن را با یای معروف	ترک مین - مذکر۔
و علامت مصدر دن مرکب کرد مصدر	ترکی گردن مصدر اصطلاحی - بقول مجرب و ہا
ساختند صاحب فدائی کہ یکی از علماء	وانند و رشیدی و سراج و (ناصری و جہانگیری
معاصرین عجم بود و کرب کردہ گوید کہ این در لطحات) کنایہ از خف و اشل و نافرمانی	از ترکیدن است یعنی شکستہ شدن چیزی بگوئہ گردن (شیخ عطارد) از ترکی گردن با
کہ دو پارچہ نگر دو و از ہم جدا نشود و اعرض می	کہ اسم مفعول الف است و معنی اول مجاز (نظامی) مکن ترکی ای ترک چینی نگار
باشد و معنی دوم حقیقی است و استعمال این	بیا ساختی چین در ابر و میار پ مؤلف
بمعنی سوم بر جلیل مجاز است و لیکن از نظر ما عرض کند کہ ترکی را مجازاً بمعنی تعدی و نافرمانی	

گرفتہ اند (اردو) ظلم کرنا۔ نافرمانی کرنا۔ بمعنی چون کسی را بوجہ جبر و تعدی او کامیاب	ترکی ہنر است ^{مثال} مقولہ۔ صاحبانِ تحریر نے
و امثال فارسی ذکر این کردہ از معنی و محمل استعمال ساکت مؤلف عرض کند کہ فارسیان قدیم این مقولہ را بحق ظالم استعمال میکردند	و امثال فارسی ذکر این کردہ از معنی و محمل استعمال ساکت مؤلف عرض کند کہ فارسیان قدیم این مقولہ را بحق ظالم استعمال میکردند
ترک ^{مثال} بقول مؤید خود و مراد معنی ہم ترک کہ بجای عربی گذشت مؤلف عرض کند کہ آن	ترک ^{مثال} بقول مؤید خود و مراد معنی ہم ترک کہ بجای عربی گذشت مؤلف عرض کند کہ آن
ترک گردیدن لب ^{مثال} مصدر اصطلاحی۔ یعنی کسی۔ مؤلف عرض کند کہ (۲) بمعنی حقیقی طراوت پیدا کردن لب بمعنی مؤلف عرض ہم (اشرافی سمرقندی) ز آہ سینه من ماند کند کہ موافق قیاس است (ظہوری) لبش جرم گردون خشک پو ز اشک دیدہ سینه من ہنوز نگروید تربت نامم پو دعانہ از تہ دل می روی ہامون تر پو (اردو) انا فعل ہونا ہونے	ترک گردیدن لب ^{مثال} مصدر اصطلاحی۔ یعنی کسی۔ مؤلف عرض کند کہ (۲) بمعنی حقیقی طراوت پیدا کردن لب بمعنی مؤلف عرض ہم (اشرافی سمرقندی) ز آہ سینه من ماند کند کہ موافق قیاس است (ظہوری) لبش جرم گردون خشک پو ز اشک دیدہ سینه من ہنوز نگروید تربت نامم پو دعانہ از تہ دل می روی ہامون تر پو (اردو) انا فعل ہونا ہونے
ترک گشتن ^{مثال} مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر (۱) کند کہ صحت کافی بر ترکون کردہ ایم کہ بجای عربی گذشت منفعل شدن و آزر وہ گشتن بسبب غرافت این اصل است ولکن مبدل این (اردو) دیکھو ترکون	ترک گشتن ^{مثال} مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر (۱) کند کہ صحت کافی بر ترکون کردہ ایم کہ بجای عربی گذشت منفعل شدن و آزر وہ گشتن بسبب غرافت این اصل است ولکن مبدل این (اردو) دیکھو ترکون
تر لال ^{مثال} بقول ناصری و اند کبر تہای فوقانی و سکون را نام لبوکی است کہ بر جانب جنوب شہر شیر افتاوہ و اصل آن تین لال بودہ زیرا کہ از قیمت سہ لعل آسجا آباد شد و بہ لغت کشمیری سہ لعل	تر لال ^{مثال} بقول ناصری و اند کبر تہای فوقانی و سکون را نام لبوکی است کہ بر جانب جنوب شہر شیر افتاوہ و اصل آن تین لال بودہ زیرا کہ از قیمت سہ لعل آسجا آباد شد و بہ لغت کشمیری سہ لعل

ولال نام پارسی اصل لعل است و لعل معرب لال و این لغت از لغت کشمیری و پارسی مرکب شد
 و این بلوک شتمل بر چہل پارہ قریہ و مزرعہ خوب و گشتا ست خاصہ قریہ شیخ زین الدین کہ مرقد
 شیخ مذکور مغفور است رحمۃ اللہ مؤلف عرض کند کہ این وجہ تسمیہ موافق قیاس است (اردو)
 تر لال کشمیری چند مواضع کا ایک پرگنہ ہے جس میں چالیس مواضع اور مزرعے واقع ہیں۔ دیگر
 ترک لک [بقول برہان و جامع کبیر اول و لام و سکون ثانی و کاف] جامہ آستین کوتاہ پیش باز
 صاحب سروری قبسی از قبا قانع (شاعر) ترک خچر کش لشکر شکن ترک پوش بہ بت خورشید
 بنا گوش و مہ ساغر نوش پدمی فرماید کہ در فرنگ جامہ کوتاہ پیشوار آستین کوتاہ باشد صاحب
 نامری گوید کہ مرادف ترکی و صراحت کند کہ این لغت در فرنگ نامیت و در برہان بی برہان
 آورده و ظن غالب اینست کہ پارسی نباشد بلکہ ترکی باشد اما چند بیت بن این در جہانگیری یافتہ
 می شود (ابن یسین) ترک نیلی قبا ی ترک پوش پد آفتابی است شتری در گوش پد (د) گشتم
 چنان ضعیف کہ خیاط روزگار پد از بند ترک تو بدوزد قبا ی من پد مؤلف عرض کند کہ قول
 صاحبان جامع و سروری کہ محققین اہل زبانند اعتبار را شاید ترک در ترکی زبان بمعنی اجرت
 است چنانکہ صاحب لغات ترکی آورده و صاحب کنز کہ محقق ترکی زبانست این را نیاورده پس
 در فارسی بودن این ثانی است۔ اسم جاد است و بس (اردو) وہ قبا جس کی آستین کوتاہ
 ہوں اور آگاہا ہوا ہوٹ۔ دیکھو ترکی۔

تر لک [بقول برہان و سروری کبیر اول] اردو مرادف ترک است (نزاری قہستانی
 و سکون ثانی و لام بہ تخمائی رسیدہ و کاف) صفا است و ما غم زبوی تر لکیش پد

ملایزم بدل و جان ز دور و نزدیکش پادشاه عزیز کند که همان پیشواز است که بجایش گذشت ناصری آنچه نوشته ذکرش بر ترک کرده ایم خاک بندیان همان را ملک نامند و صاحب مقیم هم آرزو و سراج گوید که ترکیه اصل است و ترک ذکرش کرده (ار دو) ملک بقول آصفی که مخفف آن که در بند آن را ملک گویند مؤلف قسم کی زمانه پوشاک پیشواز مؤنث -	تر متاسی بقول برهان و جامع و سراج بضم اول و سکون ثانی و میم و فوقانی بالف کشیده و به سخانی زده پر زده است شکاری بمقدار پیغوار بفس سیاه چشم صاحب ناصری گوید که طن غالب این است که لغت ترکی باشد و صاحب جهانگیری پاریسی گمان کرده و صاحب شید ترکش کرده (تراری قهرانی ۵) تر و سیم رخ جلال رفعت پادشاه کمتر است از تر و پادشاه عرض کند که لغات ترک ازین ساکت ما باعتبار جامع که محقق صاحب زبان است این را اسم جامد فارسی زبان و انیم حیف است که از صراحت فرید این پند قاصیم صاحب محیط ذکر این نکرد (ار دو) تر متاسی یک شکاری پند کا نام به جو سیاه چشم سوخته نکر صاحب آصفیه نے تر متی پر لکھا ہے - ار دو اسم مؤنث - ایک قسم کا شکاری پند مثل پیری و باز او شکر او غیر و حکو ترکی مین تر متا کہتے ہیں مؤلف عرض کرتا ہے ترکی مین ہنہین لکھی فارسی مین -
تر مد ابدال ہمد آخر بقول لطافت برهان نام شہرست کہ سادات آنجا صحیح النسب اند صاحب ناصری گوید کہ مشہور در خراسان از جلہ ولایات چغانیان از بلاد ماوراء النہر کہ قاعدہ ولایات چغانیان و حاکم نشین آن بلاد است و چغانی رود منسوب به چغانیان (حکیم سوزنی ۵)	

سمرقند شرب شد و که ترند پوزنگه به شرب خراسید سید (حکیم انوری) گفتیم ای بخت
بهشت است سواد ترند پوزنگه گفت راضی شواز روغنه رضوان بگیا به مؤلف عرض کند
که تحقیق مصری اعتبار را شاید که محقق صاحب زبان است و همین را بذل محجه ترند هم خواهند
(اردو) ترند ایک شهر ہے خراسان سے - مذکر -

ترندی بقول اندو غیاث بحركات ثلثه و کسریم یا ضم آن و ذال بحجه منسوب شهر ترند
که آنطرف جیون است مؤلف عرض کند که موافق قیاس است (اردو) منسوب شهر ترند
ترندی بهار و ذکر این کرده از معنی سبکت کند که خیال ما این است که تحریف کتابت باشد
و از سندش معلوم می شود که همان ترندی یا تبدیل چنانکه بذکر و نیز که (س) یک ترندی
است که بذال محجه گذشت و لیکن در سند شرب که خوردیم حکیم وار پوزنگه بخوش بگردل و در
سیفی منقول به زامی محجه است مؤلف عرض افغان شدم (اردو) و کیو ترندی -

سرمس بقول برهان بیخ اول و ضم ثالث و سکون ثانی و سین بی نقطه (۱) نام گیاهی است
ترش فزه که در آشها کنند و (۲) باقلای مصری و شامی را نیز گویند گرم و خشک است در
اول و دوم اگر قدری از آن بچشانند و آب آن را با غسل بخورند گرم های بزرگ و کوچک
که در معده باشند بیرون آرد و بهیق و برص را هم نافع صاحب جامع باقلای مصری و شامی
را با شین محجه گوید صاحب مؤید هم ذکر این کرده خان آرزو در سراج بذکر این گوید که ترش
به شین محجه مبدل این است صاحب سواد السبیل که محقق معربات است گوید که این از میوس
یونانی باشد که قسمی است از ماش و صاحب محیط گوید که لفارسی باقلای مصری است یا شامی

یاریومی و ہم اوہرچہ بر باقلا نوشت ما نقلش بر یاسم کردہ ایم و بر ترس گوید کہ بیوانی امارس و
 خالاطوی و فول طیفو و قیاطول و ہندی جھالگویند۔ ساق نبات آن بشیہہ ساق باقلا سحر
 این قوی تر و بہترین آن سفید تازہ و بزرگ دانہ بقول شیخ گرم در اول و خٹک در دوم۔
 آنچہ در ان تلخی است جالی و محلل بلالذبح۔ روی عسکر ہضم مولد خلط خام در عروق و منافع
 وارو (الخ) مؤلف عرض کند کہ اسم جلد فارسی زبان است (اردو) (۱) ایک ترش
 مزہ گھانس جو آتش میں شریک کی جاتی ہے۔ نوٹ (۲) بقول محیط جھالہ۔ دیکھو باقلا کہا گیا ہے
 کہ یہ باقلا مصری یا شامی یاریومی ہے۔ مذکر۔

ترش بقول سروری بفتح تا وسین مہلہ و سکون رای مہلہ قوس قرع باشد کذا فی التلخیص فرمایم
 کہ بعضیم تا نیز آمدہ مؤلف عرض کند کہ دیگر ہمہ محققین ازین ساکت و باعتبار سروری این را
 لغت فارسی زبان دانیم و حقیقت قوس قرع بر اعلیون گذشت (اردو) قوس قرع بود
 (دیکھو اعلیون)

ترش بقول برہان بفتح اول و ضم ثالث گویند کذا فی التلخیص واضح آنست کہ باقلا
 و سکون ثانی و شین نقطہ دار یعنی اول ترس کہ مصریت مؤلف عرض کند کہ این مہلہ
 بہین مہلہ گذشت صاحب سروری فرماید کہ نام آنست چنانکہ کستی و کشتی (اردو)
 گیا ہی کہ آن را تور و ترس بہین مہلہ نیز دیکھو ترس کے پہلے معنی۔

ترش بقول برہان و جامع و رشیدی و نامری و سراج بفتح اول و ثالث بروزن اردو
 نام داربونی است از اجزای اکیر و کیمیا صاحب سروری گوید کہ بہین مہلہ ہم آمدہ مؤلف

عرض کند کہ صاحب مجاہد کو این نکر و حقیقت کامل این معلوم نہ شد کہ چیز است و در دیگر اسنہ
چہ نام وارد (اردو) ایک دو اجہ کیمیا کے اجزائے ہے۔ موٹٹ۔ افسوس ہے کہ تہتر
فرید نہ ہو سکی۔

ترک بقول برہان و جامع بکہ اول بروزن خرسک بمعنی قساوت باشد و آن نسبت
کہ چون زحمتی بدگیری رسد برہ آسان گذر و در دل اورجم و شفقت نباشد مؤلف عرض
کند کہ اسم جامد فارسی قدیم است (اردو) قساوت بقول آصفیہ عربی اسم موٹٹ۔
سخت دلی۔ سنگدلی۔ بیرحمی۔ سیاه دلی جسے قساوت قلب۔

(الف) ترغش صاحبان برہان و جامع ذکر بکر وہ گویند کہ بروزن سر نوشت بمعنی
(ب) ترشت بکر داری است۔ خان آرزو در سران ذکر این بجا کہ برہان کمر وہ و
صاحب جہانگیری در لطحات الف را آورده مؤلف عرض کند کہ الف اصل است ترک
از تر و نش و موافق قیاس و ب فرید علیہ آن بریادت فوقانی در آخر چنانکہ پاداش و
پاداشت و فراش و فراشت (اردو) بکر داری۔ ہر روشی۔ موٹٹ۔

ترہمہ بقول برہان بنتج اول و ثالث و سکنہ (حکیم سوزنی ص ۵) زین باترہ نہ کہ کن چو خوشی
(۱) مذہب زین را گویند کہ سختو باشد و (۲) ترب سوار بہ تانیقی چو شوی جملہ برو جملہ پذیرہ چو خنا
را نیز گفہ اند کہ از بقول است و فرماید کہ لضمہ جامع و سروری و ناصری ہمزبانہ۔ صاحب
اول ہم آمدہ صاحب جہانگیری بر بعضی اقل قائل
و می فرماید کہ آن اذرم و آذر مہ نیز گویند۔ فدائی کہ کی انہ علمای معاصر عجم بود می فرماید کہ

زبان محتاج قواعد نیست اسم جامد فارسی جدید و انیم (از دو) زرین شال - مؤنث -

نثرین | بقول برهان و ناصری و جامع و رشیدی و سراج بروزن چنین (۱) اکل نسرين و نثرين و
(۲) بمعنی دشت و بیابان هم آمده صاحب سروری بر معنی اول قانع صاحب ناصری بذکر نثر
معنی گوید که بمعنی اول مخفف نثرین می نماید صاحب رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار
می فرماید که (۳) بمعنی کاسک و خانی است مؤلف عرض کند که در ناخذ معنی اول اتفاق داریم
با صاحب ناصری و بمعنی دوم اسم جامد فارسی زبان است و بمعنی سوم نقرس که معاصرین هم
لغت انگلیسی (نثرین) را که به تائید هندی است بجذف تخطانی و تبدیل تائید هندی به فوقانی
نثرین گردند و کبر اول و دوم مستقل است صاحب محیط بذکر معنی اول کرده گوید که نثرین
است و بر نثرین گوید که نثرین بهی است و بر نثرین می طراز ده که بعضی این را لغت عرب
و بعضی بیتی گویند و بفارسی کل مشکین و در بعض بلاد عثمانیه و در اصفهان مشکینچه و در هندی نثرین
و سیوتی نامند و آن گلی است معروف طبع آن گرم و خشک و در دوم بنقی و لطیف و گل آن محض
بدان و نافع جهت سردی عصب و منافع بسیار دارد (الخ) (از دو) (۱) نثرین بقول آصف
فارسی - اسم مؤنث - سیوتی - ایک قسم کا خوشبودار سفید گلاب - کوجا - (۲) جنگل - مذکر (۳)
نثرین - انگریزی - ریل گاڑی - مؤنث -

نثر ناس | بقول برهان و ناصری و جامع و ناصری بفتح اول بروزن کمر پاس صدا و آواز می که بوقت
تیر انداختن از چله کمان بر آید صاحب جهانگیری می فرماید که با اول مفتوح و ثانی زده باشد (از دو)
(۴) دل سرکشان پیر و سواس بود و همه دشت پر بانگ تر ناس بود و صاحب رشیدی

گوید که در شعر فردوسی سرپاس دیده شد یعنی گزروا شد اعلم خان آرزو در سراج بذکر معنی
 بالاجواله رشیدی گوید که او در شعر فردوسی سرپاس بهای فارسی گرفته اما تحقیق آنست که
 سرپاش بهی گزراست بهشتین معجزه چنانکه در سوری است و اینکه در بدین جمله نیز آتوره و همین مستند
 اوست تصحیف است چه لفظ سرپاش که سر را پاش پاش کند دلالت سر بیج دارد که بهشتین
 معجزه است مؤلف عرض کند که محقق نامدار در تحقیق ترپاش و فکر سرپاش و سرپاس افتاد و
 این مقام آن نیست و هیچ تحقیق نسبت ترپاس ظاهر نگردد و حق آنست که ترپاس با عتقاد صاحب
 ناصری و جامع که محقق زبان خواند اسم جاد فارسی زبان است و اقوال هر دو مقبر تر از محقق
 نیست و تصرف در اسناد استادان بر مراد خود کردن فضولی است (حکیم اسدی ۵)
 سخنان ابرو بارانش الماس بود با همه کوه پر باگ ترپاس بود با ما می گویم که درین شعر سرپاش
 نمی توان قافیه شد و اگر سرپاس را به بدین جمله گیریم معنی شعر لطفی ندارد و گزرا را با مضمون مصرع اول
 لطفی نیست که در آن ذکر سخنان است (ار ۹۹) و آواز جو تیر چلاته وقت چلتی سینه نکستی بی هوا
 ترمانه بقول برپان و جهانگیری و جامع و رشیدی و سراج بر وزن مردانه ناخنورش را گویند
 یعنی هر چیز که آن را بانان توان خور و بهیچاست و پیروز و دوشاب و باند آن و بجز بی ادا خوانند
 (سولوی معنوی ۵) سائلی آمد بسوی خانه پخشک نانی خواست با ترمانه ۶ (وله ۵) چون روز
 گرد می رود از بهر کسب و بهر که با ناخنک نانه او شود از شتری ترمانه ۶ صاحب ناصری
 به تعریف این ناخنک را ظاهر کند می فرماید که چیزی که نان را ترکند مؤلف عرض کند که بهای نسبت
 آخره چیزی که منسوب به تری نان است مثلاً شور با و امثال آن مقابل خشک نانه که در

کلام مولوی معنی آمدہ و آن پیر خشک است کہ بان خورد (اردو) وہ رقیق پیر خوبوٹی کے ساتھ کھائی جائے۔ جیسے شوربا یا دودھ وغیرہ۔ مؤث۔

ترجیح بقول برہان بضم اول و ثانی و سکون ثالث و جیم (۱۱) میوہ الیست معروف کہ پوست آن را مر با سازند و عبری قلعہائی خوانند و (۲) بمعنی چین و شکنج و سخت در ہم فشرده و در ہم کشیده باشد و (۳) امر به این معنی ہم و (۴) بمعنی خشک گردیده و درشت شدہ ہم و بفتح ثانی ہم گفتہ اند و بفتح اول و ثانی (۵) بمعنی فراہم نشاندن۔ صاحب جہانگیری بر معنی اول و دوم صاحب جامع بہ ترک معنی سوم شفق یا برہان صاحب رشیدی ذکر معنی اول و دوم و سوم کردہ صاحب سروری ہنر بان برہان بہ ترک معنی پنجم (فردوسی) اگر تندبادی بر آید ز گنج پانچا آگندار سیدہ ترجیح صاحب ناصری بذکر معنی اول و دوم می فرماید کہ (۶) بمعنی محکم بستن میان و تنگ بر کشیدن کمربند نیز و امر بدین معنی ہم (ناصر خسرو) انختی بہ ترجیح از قبل و نیت میان سخت پاز بہر تن بست میان سخت ترجیح پاز خان آرزو در سراج ذکر مہ معانی بیان کردہ برہان کردہ۔ بہار گوید کہ معنی دوم اصل است و معنی اول مجاز آن کہ بواسطہ کثرت چین و شکن کہ در پوست ترجیح است آن را چنین خوانندہ اند و این مجاز است صاحب محیط بر ترجیح ہرچہ نوشتہ ما آن را بر باتش بیان کردہ ایم مؤلف عرض کند کہ بعض علمای معاصرین عجم گویند کہ بمعنی اول اسم جامد فارسی زبان باشد و معنی دوم مجاز آن و امامی گویند معنی است اسم مصدر ترجمہ چیند کہ بمعنی سخت در ہم کشیدن و گرفتہ شدن و چین بہرسانیدن و درشت گردیدن می آید پس معنی چہارم سختی و درشتی است و معنی ششم پیدا کردہ ناصری داخل معنی

دوم است که چستی و تنگی است و معنی پنجم نیز تبدیل مجاز متعلق به معنی دوم باشد که غیر از این و
 نامهوری هم داخل آنست و معنی سوم امر حاضر همان مصدر باشد که می آید (ار دو) (۱)
 ترنج - مذکر و یکھو باتس (۲) چین - شکن - سختی - درشتی - مؤنث (۳) ترنجیدن کا امر حاضر
 اسکے تمام معنوں پر شامل (۴) نامهوری - مؤنث (۵) فراہمی - مؤنث (۶) چستی - تنگی - مؤنث
ترنجان بقول برہان و اند بضم اول معرب ترنگان کہ باد رنجوبیہ باشد کہ آن ہم معرب
 باد رنجوبیہ است صاحب محیط گوید کہ نوعی از باد رنجوبیہ است کہ بجای سبزی می خورند مؤلف
 عرض کند کہ حقیقت باد رنجوبیہ بہدر اینجا عرض کردہ ایم (ار دو) و یکھو باد رنجوبیہ -
ترنجبین اصطلاح - بقول اند بفتح اول و ثانی و سکون نون و ضمیم معرب ترنگبین است
 صاحب محیط ہم اشارہ این کردہ مؤلف عرض کند کہ صراحت کامل بر ترنگبین کنیم و اینجا
 ہمین قدر کافی است کہ فاریبان استعمال این ہم کردہ اند (ار دو) و یکھو ترنگبین -

ترنج جلد کتاب اصطلاح - بقول (ار دو) ترنج کا وہ زترین نقش جو جلد کتاب
 بہار و اند صورت ترنج کہ بر روی مقوای
 جلد کتاب اند طلای محلول بر قالب زنند - **ترنج در سمور پنهان شدن** مصدر
 (محسن تاثیر) و فار قید علائق فتاد چشم دار
 ترنج جلد کتاب است بونی دار و مؤلف است کہ ترنج و نارنج در تیغہ سمور پنهان
 عرض کند کہ مرکب اضافی است و این نقشی است
 کہ ذریعہ قالب بر جلد کتاب زنند نہ بر قالب عرب آن را اوشع گویند (اشرف) مؤلف

خط مشکینش چنان خوش تیغه افتاد است و صاحب بجز ذکر الف که ده گوید که خان آرزو می گوید که می گردد و ترنج غمغیب او در میانش گم بود که رسمی است در ولایت که چون داماد عروس مؤلف عرض کند که از سند بالا (ترنج در) را بخواهند که بیار و بر سر در وازه داماد بر سحر گم گردیدن) پیدا است و این چیزی نیست عروس و عروس بر داماد و ترنج می زنند (افغانی و شبکل مصدر اصطلاحی قائم گردون فضولی است) نشان سنگ ستم سازد و دش زهرم را زده از اینجا است که دیگر همه محققین این را قائم نگردانند عروس و هر کسی را که زده ترنج و وارسته می شود (ارو) ناقابل ترجمه -	ساحب بجز ذکر الف که ده گوید که خان آرزو می گوید که می گردد و ترنج غمغیب او در میانش گم بود که رسمی است در ولایت که چون داماد عروس مؤلف عرض کند که از سند بالا (ترنج در) را بخواهند که بیار و بر سر در وازه داماد بر سحر گم گردیدن) پیدا است و این چیزی نیست عروس و عروس بر داماد و ترنج می زنند (افغانی و شبکل مصدر اصطلاحی قائم گردون فضولی است) نشان سنگ ستم سازد و دش زهرم را زده از اینجا است که دیگر همه محققین این را قائم نگردانند عروس و هر کسی را که زده ترنج و وارسته می شود (ارو) ناقابل ترجمه -
ترنج ذقن استعمال - بقول بهار و اند ذقن خوبان مثل سبب ذقن مؤلف عرض کند که مرکب اضافی باضاف تشبیهی معنی ذقنی که مثل ترنج است پس ترنج ذقن - ذقن باشد (صائب) سائب گزیده شود از میوه بهشت بود دستی که با ترنج ذقن آشنا شود (ارو) (تأثیر) اعی آفتاب دم شب وصل از وفا ترنج ذقن بقاعده فارسی زرخندان معشوق کو که سکتی بین حبیب ذقن اور سبب زرخندان	الایام رسم بود که دختر پادشاهی چون بسن شعور میرسد بر لب بامی بر می آمد پادشاه زاد دانی که از اطراف بخواتسکاری می آمدند پای دیوار حلقه می نشستند هر که خوش می کرد و ترنج طلا از بالا (صائب) سائب گزیده شود از میوه بهشت بام بر سرش می زد و بهمان جوان عقد او می بستند بود دستی که با ترنج ذقن آشنا شود (ارو) (تأثیر) اعی آفتاب دم شب وصل از وفا ترنج ذقن بقاعده فارسی زرخندان معشوق کو که سکتی بین حبیب ذقن اور سبب زرخندان
(الف) ترنج زدن عروس مصدر	از پدرش برنجیده در لباس مجهول بروم شتافت و در آن وقت توره سلاطین آنجا آن بود که چون دختر
(ب) ترنج زدن عروس داماد اصطلاحی	در آن وقت توره سلاطین آنجا آن بود که چون دختر

کہ بر نیز بصورت ترنج سازند (ملاحظہ فرمائے) ب (ب) ترنجیدن	بضم تا و را و سکون نون
چون ترنج نمبر از لذت ندارد و بہرہ و عطا	(۱) یعنی سخت و نیک در ہم شد (ابو العباس)
بیشتر بچہن پیوہ و زین بتان امارہ (خاقانی)	(۲) جان ترنجید از غم ہجران مرا کہ از نسیم
مجدوم چون ترنج است ابریں چو سب و دشمن	و وصل کن در مان مرا و فرماید کہ (۲) بمعنی کشیدن
کس جو بہر حسامت معلول کردہ جو بہر ہوا سخت	نیز (است و غرضی) (۳) بیار است خود را چو
ترنج و سیمی بی چاشنی ولدت	مردان جنگ کہ ترنجید بر بارگی تنگ تنگ و
بندان یا چون ترنج نمبر ہوا مؤلف عرض کند	صاحب برہان گوید کہ ماضی ترنجیدن است
کہ ترنج نمبر نمبر باشد مرکب اضافی	و ہم او ذکر ب کردہ گوید کہ (۱) بمعنی در ہم
تشبہ (ار و و) نمبر نہ کردہ	کشیدن و (۲) کو فتنہ شدن و (۳) چہن بہر
ترنج ہر خان	اصطلاح بقول برہان و (۴) درشت گردیدن می فرماید کہ لفظ اول
و غیر و سرانج و رشیدی و جامع و مؤید و جہانگیر	و ثانی ہم آمدہ صاحب سروری گوید کہ سخت
در طغات بمعنی ترنج زر است کہ کنایہ باشد	نیک و در ہم شدن و بجا الہ مؤید گوید کہ خشک
از آفتاب مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی این	شدن پوست و خزان و درشت شدن صاحب
ترنج خزان است کہ ہر کان بمعنی ماہ خزان و	بہر نہ کہ ہر چار معانی بیان کردہ برہان می فرماید
آن مدتہ مانند آفتاب است در برج نیز	کہ کامل التصریف است و مضارع این ترنجید
(ار و و) دیکو آفتاب کے دوسرے معنی	صاحب موار و بر سخت در ہم کشیدہ شدن
(الف) ترنجید	الف بقول سروری و خشک شدن اعضای آدمی و کشیدن قانع

(مولوی معنوی ۷) شیخ بگفت ای ترنج از چہ چین و شکن بہم رسانیدہ و دہم کشیدہ (مولوی ترنجیدہ) بگفت من از چشم بدی شنوم خود را (معنوی ۷) سب بگفت ای ترنج از چہ ترنجیدہ بگفت عرض کند کہ اسم این مصدر بہمان بگفت من از چشم بدی نشوم خود جدا بگفت ترنج است کہ بجایش گذشت و ما اشارہ این جامع گوید کہ شامل بر ہمہ معانی مفعولی ترنجین ہمد را بجا کردہ ایم فارسیان بترکیب بابای شعر کہ گذشت (شاعر ۷) جان ترنجیدہ و وعلاست مصدر و ن مصدری ساختند معنی سوم شکستہ دلم بگو یا از غمی فرو گسٹم بگفت حقیقی است و معنی اول و دوم و چہارم مجاز عرض کند کہ مقتضی نین فارسی زبان این را آن (ار و و) (۱) در ہم ہونا (۲) کوٹا جانا۔ اسم مفعول نمی گویند از نیکہ مصدر لازم است و بقول شان ہای ہوزر بر آخر ماضی زیادہ شدہ (۳) پر شکن ہونا (۴) سخت ہونا۔	ترنجیدہ بقول برہان و جاہگیری و ناصری افادہ معنی مفعولی می دہد (ار و و) و کھو ترنجین و رشیدی بضم اول و ثانی بروزن غرضیہ معنی یہ اس کے تمام معانی مفعولی پر شامل ہے۔
ترند بقول برہان و جامع و ناصری و رشیدی و سراج بروزن سمند فرنگی است کچک و کم پرواز و متحرک و خوانندہ کہ اورا عبری صغوہ خوانند و بعضی گفتہ اند نوعی از و طواط است کہ عبری و صغ گویند صاحب سروری این را ترجمہ و صغ دانند و ارسہ بر صغوہ قناعت کردہ (تاثیر ۷) پنچہ و چشم باز آن آہوی زندہ گزینیل کہوتر است در جوق ترند ب بہار ہمزبان و ارسہ صاحب محیط ذکر این نکرد و بر ترندک گوید کہ این را عبری صغوہ و لغاری سر بچہ و بہندی ممو لا گویند مؤلف عرض کند کہ ما بر (اسی شہاب جوی) اشارہ این کہ	ترند بقول برہان و جامع و ناصری و رشیدی و سراج بروزن سمند فرنگی است کچک و کم پرواز و متحرک و خوانندہ کہ اورا عبری صغوہ خوانند و بعضی گفتہ اند نوعی از و طواط است کہ عبری و صغ گویند صاحب سروری این را ترجمہ و صغ دانند و ارسہ بر صغوہ قناعت کردہ (تاثیر ۷) پنچہ و چشم باز آن آہوی زندہ گزینیل کہوتر است در جوق ترند ب بہار ہمزبان و ارسہ صاحب محیط ذکر این نکرد و بر ترندک گوید کہ این را عبری صغوہ و لغاری سر بچہ و بہندی ممو لا گویند مؤلف عرض کند کہ ما بر (اسی شہاب جوی) اشارہ این کہ

یکی از معاصرین عجم گوید کہ ترندک اسم جامد فارسی زبان است و ترندہ مبدلش و ترند مخفف آن
 حیف است کہ صاحب محیط صراحت کامل بر صغوه نکر دو بر صغیر اخون گوید کہ اسم فرنگی است و
 بحر بنی ابو الملیح و ابو الفضل و طیر الملوک و بیونانی طابوس و طرافلوس و طرغلوئیس و لغاری
 دم جنبانک و وچچ و بشیرازی مرنگ سقا و بہندی مولا گویند۔ مرغی است قریب بہ
 کنجشک۔ خاکستری رنگ مائل بہ زردی و بنری و متعار آن باریک و دم آن اندک دراز
 و بران نقطہ ہای سپید و در موسم سرما بیشتر طاہر می شود و کم پرواز می کند۔ گرم و خشک
 در دو گوشت بریان آن باماء العسل جیت شکستن سنگ گردہ و مثانہ و عسر البول بسیار
 نافع و مدد قوی است (اردو) دیکھو (ای شہ لب جوی) صاحب آصفیہ نے مولا
 پر فرمایا ہے۔ اسم مذکر۔ ایک چھوٹے پرند کا نام جو چڑیا کے برابر ہوتا ہے۔ صغوه بیکھ
 چھانچو۔ دیوبند۔

ترندک بقول بہان در ملحقات همان ترند (ب) ترندہ بفتح ثانی و رابع و سکون کاف کہ گذشت صاحبان اند و رشیدی و مؤید همان صغوه می فرماید کہ بکر اول و ثانی ہم در ہم ذکر این کرده اند مؤلف عرض کند کہ است صاحبان سروری و جہانگیری و جامع فرید علیہ همان ترند است بنیادت رای مہمل و رشیدی و مؤید و سراج ہم ذکر این کرده اند چنانکہ شناسا و شمار (اردو) دیکھو (اے شہ لب جوی) بیان کرده ایم کہ ہمین اصل است و اسم جامد فارسی زبان و ب مبدل این چنانکہ	(الف) ترندک الف بقول بہان

تارک و تازه یا مزید علیہ ترند۔ مخفی مباد کہ ذکر گذشت و موافق قیاس است (ار دو) (ب) غیر از خان آرزو دیگر کسی از محققین یا پادشاهین بدینا یعنی ایک ٹرین سے دوسری ٹرین و اہل زبان نکرد و مجرب بیان محقق ہند ٹراویدو میں سوار ہونا۔	سند استعمال اعتبار رائے شاید سارین عجم ہر
ترنغمہ اصطلاح۔ بقول بحر مرادف ترصد زبان ندارند (ار دو) و کیو (ای شہ لب جو) کہ گذشت بہار گوید کہ کسی کہ منغمہ سیراب و شہ ترین راہ افتادن مصدر اصطلاحی باشد (ملا طعرا سے) بہ ترنغمگی در چین آتش	زبان ندارند (ار دو) و کیو (ای شہ لب جو) کہ گذشت بہار گوید کہ کسی کہ منغمہ سیراب و شہ
صاحب رہنما جو الہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ کوئی افتد از پایہ اعتبار پد مؤلف عرض قاچار ذکر این کردہ گوید کہ معنی روان شدن کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و موافق قیاس کال سکہ بخار است و ترن بدین معنی بجایش (ار دو) و کیو ترصد	صاحب رہنما جو الہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ کوئی افتد از پایہ اعتبار پد مؤلف عرض
گذشت و راہ افتادن معنی روان شدن ہو ترن نفسی اصطلاح۔ بقول بحر و بہار مرادف عرض کند کہ موافق قیاس است (ار دو) ترن زبانی مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (سعید اشرف سے) اشرف اندیشہ	گذشت و راہ افتادن معنی روان شدن ہو
ترین عوض شدن مصدر اصطلاحی ازین ترن نفسی کن چو حباب کو کا بر و بر طر فیاض بقول رہنما جو الہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ نیم نفس می گردد و (ار دو) و کیو ترن زبانی قاچار معنی از یک کال سکہ بخاری بجای دیگر سوا ترنگ بقول برہان بمعنی اول بروزن خد	ازین ترن نفسی کن چو حباب کو کا بر و بر طر فیاض
شدن و تبدیل کال سکہ بخاری است مؤلف (۱) صدا و آواز کان بوقت تیر انداختن (۲) عرض کند کہ ترن بہ ہمین معنی بجایش صدای رسیدن پیکان تیر و خوردن گرز و شمشیر	شدن و تبدیل کال سکہ بخاری است مؤلف

ن و (۳) شکستن تیغ و (۴) آواز لو ختن دوازدهم را نوشته . خان آرزو در سراج	
و (۵) انگیز و جبت و خیز و (۶) غرقاب و معنی اول تا هفتم و نهم و دهم و دوازدهم بیان کرده	
تا مارک سرو (۸) فرق میان سرو (۹) نسبت معنی سوم گوید که از کلام خوانساری	
ملقی زخم خواه زخم شمشیر و کار خواه و بل و شکستن شیشه هم پیداست و نسبت معنی نهم	
مثال آن می فرماید که یعنی اول کبیر اول توانی گوید که در بر بان مذکور است و در دیگر کتب	
هم آمده و بضم اول (۱۰) مرغ و خرو و سحر معنی هجده دیده نشد بهار بر معنی اول و دوم	
نه آن را نذر خوانند و (۱۱) یعنی بندی خا و سوم قانع مؤلف عرض کند که اسم جاد	
و زندان و کبیر اول (۱۲) خوب و خوش و تازی فارسی زبان است و به تحقیق ما (۱۳) اسم	
و نکو - صاحب جامع بزرگ همه معانی و تبرک معنی مصدر ترنگیدن و ترنگانیدن که می آید (تلفاتی)	
هشتم گوید که مصدر این ترنگانیدن است (۱۴) ترنگ کمان رفته در مغز کوه و فشان	
که می آید صاحب جهانگیری ذکر معنی اول و دوم گیتیر بر سر گروه و (سیف اسفنگی ۱۵) بود	
و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و دهم تا دوازدهم زخم گر زگرانش بیک ترنگ و از باش ترنگ	
و صاحب سروی یعنی اول و دوم و چهارم سر کوه زیر خواب و (خوانساری ۱۶) چون	
و هفتم و دهم و دوازدهم آورده صاحب ترنگ شیشه در گوش آتش و دل درون	
رشدی ذکر معنی اول و دوم و چهارم تا هفتم سینه در جوش آتش و (ناصر خسرو ۱۷) آگشتا	
و دهم تا دوازدهم فرموده و صاحب ناصری نیز خشم و گوشم و رنگ قدح و ترنگ طنبور	
معنی اول و دوم و چهارم تا هفتم و دهم تا (شیخ اوحدی ۱۸) شب کنی روز روز و	

کارش پر درنوسی بدرج طومارش پر باز شمش	ترنگا ترنگ اصطلاح۔ بقول برہان و
بر ترنگانی پر بقا ضا قدم بلنگانی پر (منصوبی)	و بحر و سروری بفتح اول و ثانی (۱) صدای
(۱) ز تیغ غصہ عدوی ترا بریدہ گلو پر ترنگ	اندانتن تیرما۔ پی و پی (۲) آواز چٹکھان
حادیہ ختم ترا شکستہ ترنگ پر (سعودی)	(۳) آواز تارہای ساز (مولوی معنوی)
(۱۲) لاجرم چون چنین گران جانم پر ناخوش	سنج در آمد بہ ترنگا ترنگ پر زہرہ سبکبار
و نا ترنگ و نا دایم پر (اردو) (۱) وہ	چنگ پر صاحب اندکوالہ غیاث گوید کہ آواز
آواز جو تیر چلانے کے وقت کمان سے نکلے	زدن شمشیر بر چیز سخت است مؤلف گوید کہ
مؤنث (۲) تلوار یا تیر وغیرہ نشانہ پر لگنے کی	ہر دو سکندری خوردہ اند قول محققین اول اللہ
آواز۔ مؤنث (۳) تلوار یا شیشہ کے ٹوٹنے	اعتبار را شاید کہ صاحب سروری ہم داخل
کی آواز۔ مؤنث (۴) تار کی آواز جیسے بول	آنست کہ محقق زبان خود است۔ چیزی نیست
کی آواز۔ مؤنث (۵) کود پھاند۔ مؤنث	جزین کہ الف وصلی در میان دو لفظ ترنگ
(۶) غرقاب (۷) تالو۔ مؤنث۔ دیکھو تارک	آمدہ چنانکہ زنگارنگ (اردو) (۱) پے پر
(۸) فرق۔ مذکر۔ مانگ۔ مؤنث (۹) زخم۔	تیر چلانے کی آواز۔ مؤنث (۲) چٹکھان کی
مذکر (۱۰) دیکھو تندرود (۱۱) مجلس۔ قی خانہ	آواز۔ مؤنث (۳) تار ہائے ساز کی آواز
زندان۔ مذکر (۱۲) نیک۔ اچھا۔ خوش۔	ترنگان بقول برہان و ناصر و جامع بضم
(۱۳) مصدر ترنگیدن کا اسم بجا طاس کے	اول بر وزن و معنی ترنگان است کہ بادرنگو
تمام معنوں کے۔	و بالنگویہ باشد و ترنگان معرب آنست و آن

بهری مفرح القلب المحزون خواند خان آرزو	قدیم بلنگانی به صاحب سوار می فرماید که این
در سراج گوید که این مرکب است از ترنگ که	مصدر متعدی ترنگیدن است که می آید و بر معنی
بدل ترنج است یعنی میوه معروف و الف و لو	اول قانع و متفق با برهان صاحب نوادر صحت
نسبت مؤلف عرض کند که اتفاق داریم با	معنی نکرد و بر متعدی ترنگیدن قناعت کرده چنان
خان آرزو (اردو) دیکهو باد رنگبویه -	مؤید متفق با برهان مؤلف گوید که صاحب
ترنگانیدن بقول برهان مصدر ترنگ است	بحر و معنی سکندری خورد و ترنگیدن را هم
و معنی (۱) بعد آوردن چله کمان صاحب بحر	ترک کرده و همه معانی ترنگیدن را بذیل این نوشت
پدر معنی اول گوید که (۲) آواز کردن پریشان تیر	و اتفاق داریم با برهان که این متعدی بد و مفعول
وقت رسیدن بجائی و صدا کردن شمشیر مگام	ترنگیدن است و شامل بر همه معانی ترنگیدن
خوردن آن بجائی و (۳) آواز کردن شمشیر و	مخفی سواد که ترنگ که گذشت اسم مصدر را این است
شکستن و (۴) آواز کردن تار بهنگام نوختن	(اردو) دیکهو ترنگیدن به اسکے تمام معنون
ساز و (۵) آواز کردن قدح به انگشت زدن	و شامل به بچشیت متعدی بد و مفعول -
و (۶) انگیز و جست و خیز کردن به می فرماید که	ترنگیدن بقول برهان و جامع و جهانگیری
این ترنگد (سالم التقریف) صاحب رشیدی بر	و ناصری و سراج بروزن و معنی ترنجبین است
ترنگ و کر ترنگیدن و ترنگانیدن کرده گوید	و آن دار وئی باشد شیرین گویند مانند برخاسته
که مصدر ترنگ است و صراحت معنی مصدری می نشیند و بهربی من گویند (الخ) (سعدی لایزال)	
نکرد (اوحدی ۷) باز شعرش بر ترنگانی به بقا	(۷) ترنگین و صالم مد که شربت بهر ترنگین

خفتان نوادر اسکین مؤلف عرض کند کہ زکوب گرز و ترنگیدن حسام بودہ فضاے ماصراحت کافی برتر انگبین کردہ ایم (اردو) معرکہ همچون دکان ہنگرہ صاحب رشیدی و یکھو تر انگبین۔ ذکر این بالفظ ترنگ بلا صراحت معنی مصدی ترنگو بہان تاگو کہ اشارہ این ہمدراخا کردہ صاحب نوادر ذکر ہر سہ معانی فرمودہ کردہ ایم مع صراحت ماخذ (اردو) و یکھو تاگو و صاحب ہوار و ہمنہا بش مؤلف عرض کند ترنگیدن صاحب سروری ذکر ترنگ کردہ کہ اسم این مصدر بہان ترنگ کہ بجائش گذ گوید کہ بعضی صدا کند تار روی ساز ہا و مثل آن و ترنگانیدن متحرکی بد و مغبول یعنی بر آوردن (مولوی معنوی ۵) و لم از جنگ غمت گشت صدا از شمشیر و امثال آن و چلہ و تار ساز و ترنگ چو چنگ ہا نہ فرو شد نہ ترنگ چہ کند و ہمہ اہمضارع این (اردو) (۱) تلوار یا تیر و غیرہ نسبت این گوید کہ (۱) صدا کردن شمشیر و گرز پرک کر آواز کرنا (۲) تیر یا تلوار یا گرز وغیرہ و تبر و وقت زدن بر جای و (۲) صدا زدن چلتے وقت آواز کرنا۔ (۳) کسی باجے زہ کمان در تیر اندازی و چاشنی و (۳) کے تار کا آواز کرنا۔ جیسے سازنگ کا صدا کردن تار روی ساز ہا (ادمانی ۵) تار آواز کرتا ہے۔	ترخم بقول بہار سرود کردن می فرماید کہ بالنظر ستن مستعمل مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است و بقول منتخب یعنی سرایدن فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر بہار خود کنند کہ در لطافت می آید (پہلوری ۵) رخسارہ بر فروختہ باغ از گل قدح ہا باغندلیب باش کہ مست ترخم است ہ (اردو) راگ۔ نگر۔

ترنم داشتین استعمال - صاحب آصفی (ارو) ترنم پیدامونا - راگ پیدامونا - ترنم شاخستن استعمال - صاحب آصفی ترنم شناسیدن (۲) ترنم شناسیدن ذکر الف کرده از	ترنم داشتین استعمال - صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند (۱) ترنم شاخستن استعمال - صاحب آصفی سرآیدین است (ناظم ہروی) (۵) زلیخا داشت
با خود این ترنم کہ آمد شاہ خندان چون تبسم معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ واقف ہوں از موسیقی (مضامی ب) (۳) ترنم شناسان و (ارو) گانا -	با خود این ترنم کہ آمد شاہ خندان چون تبسم معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ واقف ہوں از موسیقی (مضامی ب) (۳) ترنم شناسان و (ارو) گانا -
ترنم رستن مصدر اصطلاحی - نیوش بوزبانگ معنی گرفتند گوش (ارو) ترنم روئیدن صاحب آصفی ذکر راگ سے واقف - فن موسیقی سے واقف ہونا - الف کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند ترنم فشان اصطلاح بقول بہار و بحر	ترنم رستن مصدر اصطلاحی - نیوش بوزبانگ معنی گرفتند گوش (ارو) ترنم روئیدن صاحب آصفی ذکر راگ سے واقف - فن موسیقی سے واقف ہونا - الف کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند ترنم فشان اصطلاح بقول بہار و بحر
کہ ہر دو معنی پیداشدن ترانہ (ظہوری) (۵) کنیہ از بسیار سرآیدہ (ملاحظہ اور تعریف قاصدا ترنم روید از کام و زبانی پا کہ با آہ و فغانی ہم افتد و مخفی مباد کہ سند بالا متعلق بہ ترنم روئیدن وقت جولانگری پا مؤلف عرض کند کہ موافق	کہ ہر دو معنی پیداشدن ترانہ (ظہوری) (۵) کنیہ از بسیار سرآیدہ (ملاحظہ اور تعریف قاصدا ترنم روید از کام و زبانی پا کہ با آہ و فغانی ہم افتد و مخفی مباد کہ سند بالا متعلق بہ ترنم روئیدن وقت جولانگری پا مؤلف عرض کند کہ موافق
است ازینجا است کہ ب راقم کمرودہ ایم - قیاس واسم فاعل ترکیبی است (ارو) ترنم شناسیدن استعمال - صاحب آصفی ترنم فشانیدن مصدر اصطلاحی - صاحب	است ازینجا است کہ ب راقم کمرودہ ایم - قیاس واسم فاعل ترکیبی است (ارو) ترنم شناسیدن استعمال - صاحب آصفی ترنم فشانیدن مصدر اصطلاحی - صاحب
این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف کہ ترنم پیداشدن است (ظہوری) (۵) کند عرض کند کہ بسیار سرودن باشد سندش ہماں ہامی نوحہ گر ہمیں پا ترنم شود چون برابر نفس پا ترنم فشان گذشت (ارو) بہت گانا -	این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف کہ ترنم پیداشدن است (ظہوری) (۵) کند عرض کند کہ بسیار سرودن باشد سندش ہماں ہامی نوحہ گر ہمیں پا ترنم شود چون برابر نفس پا ترنم فشان گذشت (ارو) بہت گانا -

ترنم کردن	استعمال - صاحب آصفی غور کرده اند و صاحب اند نقل نگار هر دو -
ترنم گری	اصطلاح - بقول بحر و بهار عجم این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند (ملاحظه) چکاوک ز حسن ترنم گری با نطق سرودن است (حسن غزنوی) شاید کتب خود می ستاید پری (اردو) گانا حاصل شعر کند مدح تفاخر و شاید که بدین مدح کند بالمصدر نغمه سرائی ترکیب فارسی که می تواند ترنم نمودن استعمال - صاحب آصفی - عقل ترنم (اردو) گانا -
ترنم گری	اصطلاح - بقول بحر و بهار عجم این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض معنی سرودن مؤلف عرض کند که یعنی نغمه سرائی است (فغانی شیرازی) حاصل بالمصدر سرودن هر دو (اردو) گانا - هر جا که از پی توفغانی کشیده است تحقیقین بالا بر نزاکت معنی مصدر و حاصل رفته و ترنم نموده (اردو) گانا -
ترنم گری	اصطلاح - بقول بحر و بهار عجم این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی قدیم باشد معاصرین عجم این را بفتح اول و فتح نون سوم دانند لیکن بر زبان ندارند (اردو) تونج - بقول آصفیه عربی - نگری - بوج زنی - جوش - تلاطم -
ترنم گری	اصطلاح - بقول بحر و بهار عجم این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که ظاهر اسم فاعلی است (حکیم زلالی) زودی رود و آن ترکیبی است و هم او - در پرده سازی با گوش خشک مغزان ترنواز (ب) ترنوازی (۱) یعنی خوش خوانی و نیز فرماید که معنی دوم از اهل زبان تحقیق و (۲) بهماز خوش زبانی نوشته بهار بزرگ پیوسته که عبارت از کار خوب کردن است

آبائیت استعمال ترنواز یعنی مطرب تر دست بود ہرچو کال سکہ بخار و برقت قاست باشد و در
 (مخلص کاشی) زخم از شرگان تر باید زدن آبادی یا بر راہ آہنی بود اسطہ اسپان
 بر تار اشک پر مغنہ و لکش نیست تا مطرب باشد یا بذریعہ قوت برقی سیر می کند کہ در انگلیسی
 ترنواز یا مؤلف عرض کند کہ سند حکیم زلالی زبان ژریوس نام دارد مؤلف عرض
 ہم متعلق بہ الف است و زیادت یا مصدری کند کہ معاصرین عجم از ہمین لغت انگریزی منفر
 ب ہم موافق قیاس باشد و راستہ نسبت کردہ بخذف تحتانی و تبدیل سیم بہ نون چنانکہ آقا
 ب با معنی اول و دوم بیان کردہ بہار الف و پان و کجیم و کجین و زیادت الف بعد او
 وارو کہ اسم فارسی ترکیبی است (ارو) صاحب بول چال ہم بحوالہ معاصرین عجم
 الف - قول دیگر ب (۱) قوالی مؤنث ذکر این کردہ (ارو) ٹرام و ہے وہ
 (۲) خوش زبانی - مؤنث - گاڑی جو آہنی سڑک پر آبادی میں بذریعہ
 ترن و الی اصطلاح بقول رہنما بحوالہ قوت برقی یا گھوڑوں کے ذریعہ سے
 سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار یعنی عجلہ کہ چلائی جاتی ہے - مؤنث -

ترنیان بقول برہان و ناصری بروزن سخنیان - سیدی و طبقی باشد پہن کہ از چوب
 شاخہای بید بافند و فرماید کہ بہ تقدیم تحتانی بر نون ہم نظر رسیدہ کہ بروزن نریان باشد
 صاحبان جہانگیری و جامع ہم ذکر این کردہ اند صاحب رشیدی تریان را بدون نون
 سوم ذکر کردہ بذیل آن ذکر این ہم کند و فرماید کہ و رسامی بہ تقدیم تحتانی است مؤلف
 عرض کند کہ ہمین اصل است بقول معاصرین عجم و آنچہ بہ تقدیم تحتانی آید قلب بعض این

وتریان محققش یا محقق این اسم جابد فارسی زبان است (اردو) بید کی ٹوگری۔ ٹوٹ۔

تر وال بقول برہان و جامع بروزن احوال برگ سیاہ را گویند و بازای نقطہ وار و زای فارسی ہم باین معنی آمدہ صاحب ناصری گوید برگ گیاه است و فرماید کہ بازای نقطہ وار ہم باین معنی آمدہ یعنی تر وال بخان آرزو در سراج ہم ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ در بعضی نسخ برہان ہم بعوض برگ سیاہ برگ گیاه نوشتہ معلوم می شود کہ تصحیف کتابت برگ سیاہ مرقوم شد۔ بعض معاصرین عجم تر وال بہ زای فارسی را اسم جابد فارسی قدیم دانند و تر وال بہ زای ہوز را مبدلش چنانکہ زند و زند و این مبدل تر وال چنانکہ برغ و و برغ (اردو) گھانس کی تپیان۔ ٹوٹ۔

تر و تازہ استعمال بمعنی حقیقی است۔ و اندک و بسیار صاحب مؤیدی فرماید کہ مؤلف عرض کند کہ ظہوری استعمال این بانان خورش و بغیر بان خورش و مان اندک کردہ است (۵) اشک را طرز سر اسر و بسیار مؤلف عرض کند کہ طرز بیان محققین آموختہ ام بگزریہ و سیر خیابان تر و تازہ صبح بخا بالابغاطمی انداز و معنی اول حقیقی است و معنی دوم بیان کردہ ملحقات برہان است (اردو) تر و تازہ۔

تر و خشک اصطلاح۔ بقول ملحقات برہان است و معنی سوم ہیچ معاصرین عجم با ما (۱) معروف است و (۲) کنایہ از ناخورش اتفاق دارند (اردو) (۱) بھیکھا ہوا اور (۲) بغیر ناخورش یعنی اندک و بسیار و (۳) خشک (۲) ناخورش یعنی وہ سالن یا میٹھا وغیرہ اینہا۔ صاحب بکر گوید کہ بانا خورش و بغیر ناخورش جو روٹی کے ساتھ کھاتے ہیں۔ ٹوٹ۔

تروده

صاحب مؤید مطبوعه بجوانه اوات گوید که معنی تروه باشد در دیگر نسخ قلمی هم یافت می شود مؤلف عرض کند که بنحیال ما (ترزوده) را که گذشت به تصحیف کتابت چنین نوشته وانشاء اعلم. و دیگر کسی از محققین زبان دان و اهل زبان ذکر این نکرد و اگر سند استعمال پیش می شد ما این را فرید علییه تروه زیادت و او خیال می کردیم معاصرین عجم ازین بنحیه (اردو) و کیهو تروه -

تروشه

قبول برهان و جهانگیری و جامع بضم اول و ثانی بواورسیده و فتح شین نقطه و بار (۱) نام میوه. صاحب رشیدی گوید که مرادف ترشه که میوه معروف است و بحر بی حاش صاحب ناصری بذكر قول برهان و رشیدی می فرماید که تره ایست ترش مزه ترجمه حماض و همین است ترشه خان آرزو در سراج می فرماید که (۲) مراد از میوه معروف ترنج است و ترشه بجذف و او که گذشت مخفف این و حماض که رستنی است مؤلف عرض کند که ما صراحت کامل بر ترشه کرده ایم که مخفف این باشد آنچه خان آرزو نسبت معنی دوم ترنج گوید موافق قیاس معلوم می شود (اردو) (۱) و کیهو ترشک (۲) و کیهو ترنج -

تر و میده

قبول برهان و جهانگیری و جامع و ناصری و رشیدی بفتح اول و و او مجهول و میسم که بر وزن صبوچیده معنی (۱) آمیخته و (۲) اندوخته و صاحب برهان فرماید که بکسر اول بر وزن کوهیده هم آمده صاحب سروری این را مرادف تر و میده به هائی بنام عوض میسم گوید و معانی بالا خان آرزو در سراج بذكر هر دو می فرماید که اغلب که ازین بنحیه یکی تصحیف است مؤلف عرض کند که سبحان الله چه خوش تحقیق است بنحیال ما و اتفا

معاصرین عجم تروه که می آید اسم جامد فارسی زبان است یعنی جنت و تروچ فارسیان از پیرین اسم
جامد مصدری ساختند بترکیب یای معروف و عا بر سر مصدر و آن جفت شدن و ترویدن
مبدلش چنانکه با صره و با ستم هر دو مصدر حال است و کما انشرف است و از کتب قاجاری
زبان خارج و بر زبان معاصرین عجم هم نیست و تروید و تروید ماضی مطلق است و نیز با
یای ترو از آخرش افاده معنی مفعولی کنده یعنی تروح شده و روحانی بالا بر سبیل مجاز است
بس (ار دو) (۱۱) ملا هوا (۲) جمع کیا هوا -

ترو و صاحب آصفی گوید که اسم زیره باشد و بر زیره می فرماید که کبر اقل اسم فارسی است
و بحر کون عرب از خامون یونانی یا کون سریانی نیز بحر سوت و یونانی کریتون و کون
و برومی استیقوس و در انگیزی کومهن و بهندی نیز زیره و حیره نامند و آن تخم نبات است
از پادویان باریکتر گرم در دوم خشک در سوم در آن تحلیل و تفحیح سرد و تقطیع و خشک
و تلطیف و قبض است و منافع بسیار دارد (انج) مؤلف عرض کند که بعضی معاصرین
عجم ترون را هم فارسی قدیم دانند که اسم جامد است (ار دو) زیره فارسی اسم کون
کون - ایک خوشبودار باریک تخم کانام جو اکثر گرم مصالحه بین پرناسه -

ترو و بقول برهان و جامع بر وزن فرزند (۱۱) میوه نودس و نو باوه را گویند و (۲) میوه
مکر و حیل و ترویر و دروغ و فریب صاحبان سروری و داعی در رشیدی و بعضی از
قانع خان آرزو این را مرادف تر قند و ترونده گفته می فرماید که بعضی اقل بکرب است
از تر یعنی تازه و قند که کلمه نسبت راست و معنی دوم مبدل تر قند مؤلف عرض کند که

ماخذ بیان کردہ اش درست است و ماخذ ترقند بایش عرض کردہ ایم (ارو) (۱۱) نیا میوہ مذکورہ دیکھو نورس اور نو باوہ (۲۱) دیکھو ترقند کے پہلے معنی۔	تروندہ بقول برہان و جہانگیری و جامع برہان چنان آزادہ شاخی اینچنین تروندہ یا ہم وزن ارزندہ یعنی تروند (مولوی معنوی) بخت خسرو و خسر و نشان آید پدید یا صاحبان (۱۱) تروندہ پالیز خان ہرگا و وخر را کی رسد رشیدی و سروری و سراج این را موقوفہ تروند ہا زین میوہ ہای نادرہ زیرک ولی کنر بخورد۔ ترقند گویند صاحب ناصری بر معنی اول قانع مؤلف کو (ابن یسین) میوہ شیرین بکام و ستان عرض کند کہ فرید علیہ تروند است بمعنی اول و مبتدا تازہ شاخ یا از پی تلخی عیش و شمنان آید پدید ترقندہ بمعنی اولش (ارو) دیکھو تروند۔
تروہ بقول برہان و ناصری با و او مجہول بر وزن انار و جفت را گویند و لعلی زوج ہی فرماید کہ بر وزن شگوفہ نیز باین معنی آمدہ صاحب جامع ہم ذکر این کردہ خان آرزو و سر بکر برہان گوید کہ هیچ یک سند دار و قابل اعتماد نباشد و تصحیف را دخل تمام است از نیکو در شرف نامہ تور و در لسان الشعر التورہ مرقوم است مؤلف عرض کند کہ ہمین است تحقیق محقق با نام و نشان کہ تصحیف بر زبان اوست ما باعتبار ناصری و جامع کہ ہر دو محققین صاحب زبان و شغف با برہان اند این لغت را صحیح دانیم (ارو) جفت۔ مذکورہ طاق کا مقابل۔	تروہ بقول برہان و جامع و سراج بر وزن کہ گذشت (ارو) دیکھو تر و و۔ اندہ بضم ثا ث و نیز بر وزن سرفہ ہر دو مراد تر و سید بقول برہان و جہانگیری و جامع تر و وہ باشد مؤلف عرض کند کہ مخفف تر و و ناصری و سروری بفتح اول و ہای ہوز کمزور

یروزن صیوچید یعنی اندوخته و آینه تـ صاحب مؤلف عرض کند که حقیقت این را برتر و مید برهان می فرماید که کبر اول هم درست است بیان کرده ایم (ارو) و دیکه تر و مید -	یروزن صیوچید یعنی اندوخته و آینه تـ صاحب مؤلف عرض کند که حقیقت این را برتر و مید برهان می فرماید که کبر اول هم درست است بیان کرده ایم (ارو) و دیکه تر و مید -
تروچ بقول بهار یعنی رواج دادن (ظهوری) از رونق کار غم ظهوری با تروچ و این یکا و دویم که صاحب منتخب گوید که روانی دادن متاع و درم را مؤلف عرض کند که لغت عرب است یعنی رواج فارسیان با مصاد و فرس ترکیب فارسی استعمال این می کنند که در طعنت می آید (ارو) رواج بقول آصفیه مذکور دیکه بازار که تیرے معنی -	تروچ بقول بهار یعنی رواج دادن (ظهوری) از رونق کار غم ظهوری با تروچ و این یکا و دویم که صاحب منتخب گوید که روانی دادن متاع و درم را مؤلف عرض کند که لغت عرب است یعنی رواج فارسیان با مصاد و فرس ترکیب فارسی استعمال این می کنند که در طعنت می آید (ارو) رواج بقول آصفیه مذکور دیکه بازار که تیرے معنی -
تروچ و ادون استعمال صاحب آصفی کند که رواج دادن است و سند این برتر و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض از ظهوری گذشت (ارو) رواج دینار -	تروچ و ادون استعمال صاحب آصفی کند که رواج دادن است و سند این برتر و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض از ظهوری گذشت (ارو) رواج دینار -
تروچ بقول بهار بفتح اول تخفیف ثانی (۱۱) دندان های کلید را گویند و (۲۱) گیاه تیزی که بر سر دانه های جو گندم در خوشه می باشد می فرماید که باین دو معنی بازی فارسی هم آمده و باشدید ثانی (۳) هر سبزه که با طعام خوردند عموماً (۴) گندار را گویند خصوصاً و باین معنی به تخفیف ثانی هم درست است صاحب جاسع بر معانی سوم و چهارم قانع صاحب سروری گوید که بهمه معانی مرادف تره که به بازی فارسی می آید صاحب نامری بر معنی سوم قناعت فرموده می طرز که رسم است بر خوان ملوک که تره اول بود و حلو آخر (کمال اسمعیل) اگر چه در خدمت صدر تو سهند اندک وین روی بارول و رحمت خاطر باشد و لیک رسم است که بر خوان ملوک ایام که تره اول بود و حلو آخر باشد (ابن یسین) بهای تره یک روزه خوان همت اوست و بهران و خیره که در بجز و کان بود و مخزون که صاحب رشیدی هم بر معنی سوم	تروچ بقول بهار بفتح اول تخفیف ثانی (۱۱) دندان های کلید را گویند و (۲۱) گیاه تیزی که بر سر دانه های جو گندم در خوشه می باشد می فرماید که باین دو معنی بازی فارسی هم آمده و باشدید ثانی (۳) هر سبزه که با طعام خوردند عموماً (۴) گندار را گویند خصوصاً و باین معنی به تخفیف ثانی هم درست است صاحب جاسع بر معانی سوم و چهارم قانع صاحب سروری گوید که بهمه معانی مرادف تره که به بازی فارسی می آید صاحب نامری بر معنی سوم قناعت فرموده می طرز که رسم است بر خوان ملوک که تره اول بود و حلو آخر (کمال اسمعیل) اگر چه در خدمت صدر تو سهند اندک وین روی بارول و رحمت خاطر باشد و لیک رسم است که بر خوان ملوک ایام که تره اول بود و حلو آخر باشد (ابن یسین) بهای تره یک روزه خوان همت اوست و بهران و خیره که در بجز و کان بود و مخزون که صاحب رشیدی هم بر معنی سوم

قانع خان آرنه نقل قول رشیدی گوید که بمعنی مطلق بنز نیست چنانکه قوسی گفته و لهذا شاه تره نام دارویی است و نسبت بمعنی چهارم گوید که در بعض بلاد بدین معنی مستعمل مؤلف عرض کند که بمعنی اول اسم جاید فارسی زبان باشد مبدل تره که زای فارسی بدل می شود یا رای جهله و همین است مثال اولش و معنی دوم مجاز معنی سوم و بمعنی سوم مرکب است از تره و پای نسبت و کنایه باشد از هر سبزه که با طعام خورد معنی بقولات و بمعنی چهارم مجاز که ذکرش بر اخیر طریقه آنچه خان آرنه و این را بمعنی مطلق بنزی نوشته از ذوق زبان کار نگرفته بلکه بمعنی تحقیقی رفته (اردو) (۱) کنجیون که دندان می گذرد و کیهو تره (۲) و تیز چکان جو جو او که چون که خوشن پرهوتی بین یونث (۳) ترکاری یونث (۴) و کیهو خریطه.

تره بات بقول برهان بقصم اول و فتح و تشدید ثانی بر وزن افعالت بمعنی پیچوده و پیچیده و خرافات و مهلات می فرماید که گویند عربی است صاحب جامع ذکر این کرده گوید که ظاهر عربی است صاحبان اند و غیاب گویند که جمع تره به لغت عربی است که بمعنی باطل آمده غالب دلهوی در قاطع برهان گوید که لغت فارسی است مرکب از تره و آت که فعلی است بمعنی مثل و مانند اما تره پودینه و گندما و امثال آن را گویند که بطریق تفتن خورد لا جرم کلمات نشاء انگیز را تره بات گویند یعنی جز انبساط خاطر مدعای دیگر و ضمن آن مضمون نیست چنان قاطع المقاطع جوابش داده و تر ویش کرده مؤلف عرض کند که تره بات بمعنی بیان کرده غالب دلهوی مستعمل نیست و نه لغت فارسی باشد شک نیست که لغت عرب است که فارسی است و این را کرده اند و قول صاحب جامع هم همین که محقق زبان است پس برهان خطائی نگردد

کہ ذکرش کرد و اشارہ ببلت عرب ہم نمود البتہ لغت عرب در برہان خارج از موضوع برہان است
ولیکن خطائی فاحش نیست کہ ذکرش را گناہ دانیم فضولی غالب و ملوی است و آری دورین بکشت
مغلوب است (اردو) خرافات - بقول آصفیہ - مؤث - خرافت - بیہودہ باتین - یا وہ
گوئی - ہرزہ درائی -

ترہ بیابانی استعمال - بقول محیط اقیوس عرض کند کہ مرکب توصیفی است (اردو) ترہ را نام است و ہم او بر اقیوس می فرماید بفتح ہم بیابانی ایک پودے کا نام ہے - مؤث - وسکون قاف و فتح سین مہلہ و ضم یای تختانی و ترہ تنک اصطلاح - بقول برہان ترہ سکون و او اقیوس ہم گویند بیابانی و معنی این تیزک را گویند و آن سبزی باشد کہ عبری جبریر حدقی است بجهت شباهت این نبات بجدق خوانند صاحب اند نقل بردارش مؤلف انسان و آن را بغاری ترہ بیابانی نام است معنی این را بر انداویان کردہ ایم آن قریب بمنافع اقیوس و ازین معلوم می شود (اردو) دکیو انداؤ -	کہ این همان اقیوس است و بر اقیوس گوید کہ آن ترہ تنک اصطلاح - بقول اندر ادف نباتی است باین شجر گیاه و بسیار بلند می شود ترہ تنک کہ گذشت - صاحب محیط ہم ذکر این و ساق آن زعب دار و باریک و یاسہ عدد کردہ می فرماید کہ اسم جبریر است مؤلف شبہہ بچوب او خرگرم و خشک و در دوم - حار کہ پنجہ بر جبریر نوشتہ ما ذکرش بر ترا تیزک کردہ ایم حاد - لذاع مقلی و سہل و آشامیدن اعلائی (اردو) دکیو ترا تیزک اور ترہ تنک -
ترہ خراسانی استعمال - بقول برہان تنی با	بیج آن مقلی قوی و منافع دارد (الخ) مؤلف

ترش مزه و او را در خراسان ساق ترشک خوانند چه ساق آن بسیار ترش می باشد و در عربی لقلقه حاصنه گویند سرد و خشک است (ار د و) و کیهو تر خون -	شد مخفی مباد که خیال ما این است که (تره تیر) را کاتبین تصنیف نوشتند و اندر علم حقیقه حکما و قایل صاحب ماضی هم ذکرش کرده مؤلف
عرض کند که ماحقیقت این بر او قیمن عرض کرده ایم (ار د و) و کیهو او قیمن - که گذشت و گریه را باین تره محبت بسیار است	و قایل صاحب ماضی هم ذکرش کرده مؤلف عرض کند که ماحقیقت این بر او قیمن عرض کرده ایم (ار د و) و کیهو او قیمن -
تره در کوره بریالست بهر و بهار و اندر جانی که چیر خورونی یا نیش و بر طعام بهل حکم بریان دارد چون تره	مؤلف عرض کند که گویند که تره ایست که بازی ای هقان خوانند قیاس و معاصرین عجم هم بر زبان دارند (ار د و) صاحب جامع گوید که خردل صحرائی است حبس
و گنبد کشته بین با بھو کے کودلی ہی ملاوی تره شیر اصطلاح - بقول برهان و بهانگی و جامع و سروری و نامری و سراج باخنین نقطه	و گنبد کشته بین با بھو کے کودلی ہی ملاوی تره شیر اصطلاح - بقول برهان و بهانگی و جامع و سروری و نامری و سراج باخنین نقطه
واری و یای خطی و رای بی نقطه تره باشد شیبہ گویند و هم او بر ای هقان می فرماید که جبر جبر تری به تر خون لیکن بغایت تلخ مؤلف عرض کند است و هر چه بر جبر نوشت ما ذکرش بر تره شیر	واری و یای خطی و رای بی نقطه تره باشد شیبہ گویند و هم او بر ای هقان می فرماید که جبر جبر تری به تر خون لیکن بغایت تلخ مؤلف عرض کند است و هر چه بر جبر نوشت ما ذکرش بر تره شیر
که وجه تسمیه این متحقق نشد و تر خون بجایش نکرده ایم مؤلف عرض کند که خیال ما این است	که وجه تسمیه این متحقق نشد و تر خون بجایش نکرده ایم مؤلف عرض کند که خیال ما این است

که تره تیز را کاتبین تصحیف کرده اند و محققین غوری بران نکرده و الله اعلم بحقیقه الحال . (ار ۹۰) و یکم تره تیزک .	صاحبان فرنگ خط و خطا کرده اند و تره بنده را مرادف آراسته دانسته اند و شاعر گفته باشد در مدح ممدوح که ممدوح خسر و ستارگان و
تره میره اصطلاح . بقول ناصری و برهان وسراج و مؤید یکم میریم و سکون یا و فتح را سبزی است که بتازی آن را ایقان گویند مؤلف عرض کرد و مؤلف عرض کند که اگر خیال ناصری را کند که همان (تره میر) است که گذشت های درست و انیم های بهوز را انده بنده حذف باید بهوز و آخر این زائد و در اینجا هم خیال ناهین کرد و درین صورت البته معنی شعر درست می شود است که تره تیزه باشد ولیکن همه محققین متفق قطع نظر از شعر بالا نسبت تره بنده گوئیم که با ثفا در املای ایند و وجه تسمیه بوضوح نیویست همه محققین بالا که دران صاحب جامع محقق (ار ۹۰) و یکم تره تیزک .	تره بنده بقول برهان و جهانگیری و جامع و وظائف بصورت اسم فاعل یافته می شود و مصدر رشدی و سراج بروزن تره بنده هر چیز آراسته این که حالا متروک است تره بنده به ترکیب و باطراوت باشد (خواجہ عبدلویکی) شد لفظ تره که منسوب به تراست بزیادت یای محرف نیزین حدث آراسته تره بنده باز با چون رسیر و علامت مصدر رون بمعنی ترشدن و الله اعلم خسر و ستارگان روی فلک به صاحب ناصری بحقیقه الحال (ار ۹۰) طراوت و دارا و بذکر این گوید که ازین شعر چنان بخاطر می رسد که آراسته چیز مؤنث .

تری بقول برهان و جامع بر وزن کرمی^(۱) و جامه روئین بود آسب باران را علاج و
 بر طوبت را گویند و با تحتانی مجهول (۲) دیوار می فرماید که ظاهر آردن از همین عالم است
 بلند و سندی که در پیش چیزی کشند صاحب پس یعنی آزر دگی انسب باشد مؤلف عن
 جهانگیری این مرادف (ترا) گوید که معنی دیوار کند که معنی اول حقیقی است بیای نسبت تقابل
 رفیع گذشت صاحب ناصری بزرگ هر دو معانی خشکی و نسبت معنی دوم جادار دکه الف (ترا)
 بالا به حواله برهان گوید که در رشیدی اصلاً نیاید را به تحتانی مبدل و انیم چنانکه حساب حیثیت
 و صاحب رشیدی بر (ترا) اشاره این هم کرد که غیر از االه چیز دیگر نیست و در شعر اول سعید
 گوید که االه تراست یعنی بلند صاحب نوید بر اشرف هم ماتری را یعنی اول گیریم مقصود
 معنی دوم قانع و ارسته گوید که (۳) یعنی پیدا شاعر از سر مهری جهان است و برای معنی
 و ناخوشی و (۴) نظافت (میرالمی مبدانی ۵) سوم پیدا کرده و ارسته سند و گیر خواهم
 دل بی حوصله را تاب نظافت نبود و از تری و (۶) استناد او از همین شعر اشرف است و معنی
 شود آینه گرفتار است و (سعید اشرف ۷) چهارم را هم غیر از سند درست ندانیم که پیدا
 از تری های جهان است مگر دل ما و چو آینه کرده محقق هند ترا د است بدون سند
 که از غم ز صفای افتد و خان آرزو در سر لاج و این معنی از هر دو اسناد میرالمی و اشرف پیدا
 و کرمی اول و دوم کرده و در چراغ هدایت نیست و با معنی پنجم پیدا کرده خان آرزو هم
 می فرماید که یعنی (۵) درشتی و سختی و آزر دگی است اتفاق ندانیم که ماخذش شعر دوم اشرف است
 (اشرف ۸) باتریه های سودان چرب تری هم و در آن هم تریه های دشمنان یعنی سر و مهر است

دشمنان است نہ آزرگی (اردو) (۱۱) تری (۳) ناخوشی۔ مؤنث (۴) طرافت۔ مؤنث خسکی کا مقابل۔ مؤنث (۲) بلند دیوار۔ مؤنث (۵) درشتی۔ سختی۔ آزرگی۔ مؤنث۔	دشمنان است نہ آزرگی (اردو) (۱۱) تری (۳) ناخوشی۔ مؤنث (۴) طرافت۔ مؤنث خسکی کا مقابل۔ مؤنث (۲) بلند دیوار۔ مؤنث (۵) درشتی۔ سختی۔ آزرگی۔ مؤنث۔
تریاق بقول بہار مرادف تریاک (۱) بالکسر مرکبی است معروف کہ تریاق فاروق قیم اعلائی آنست۔ می فرماید کہ ہر دو کلمہ یونانی است و معرب و بمعنی مطلق یاد زہر و ہر دو ہم ذکر این کردہ۔ صاحب سواد التبیل گوید کہ معرب و تہ یاک در یونانی دوائی است برای دفع زہر ہا کہیر۔ صاحب محیط طراز کہ تریاق افیون را گویند مؤلف عرض کند کہ معنی اول حقیقی است و معنی دوم مجاز آن و صراحت افیون بجایش گذشت (ظہوری ۱۷) و زہر زدافعی فرقم ہر تریاق وصال در عراق است ہ (اردو) (۱) تریاق بقول آلفیسیہ معرب۔ اسم مذکر۔ زہر جہرہ۔ فاد الزہر۔ ایک خاص قسم کی مچون جو شہد اور دیگر ادویات نباتی و حیوانی سے زہر کے دفع کرنے کے لئے بناتے ہیں۔ تریاق فاروق بھی یہی ہے۔ دیکھو افیون	تریاق بقول بہار مرادف تریاک (۱) بالکسر مرکبی است معروف کہ تریاق فاروق قیم اعلائی آنست۔ می فرماید کہ ہر دو کلمہ یونانی است و معرب و بمعنی مطلق یاد زہر و ہر دو ہم ذکر این کردہ۔ صاحب سواد التبیل گوید کہ معرب و تہ یاک در یونانی دوائی است برای دفع زہر ہا کہیر۔ صاحب محیط طراز کہ تریاق افیون را گویند مؤلف عرض کند کہ معنی اول حقیقی است و معنی دوم مجاز آن و صراحت افیون بجایش گذشت (ظہوری ۱۷) و زہر زدافعی فرقم ہر تریاق وصال در عراق است ہ (اردو) (۱) تریاق بقول آلفیسیہ معرب۔ اسم مذکر۔ زہر جہرہ۔ فاد الزہر۔ ایک خاص قسم کی مچون جو شہد اور دیگر ادویات نباتی و حیوانی سے زہر کے دفع کرنے کے لئے بناتے ہیں۔ تریاق فاروق بھی یہی ہے۔ دیکھو افیون
تریاق پارس اصطلاح۔ بقول بحر پازہر تریاق تری اصطلاح۔ بقول برہان و صاحب برہان بر (تریاق فارسی) گوید کہ تین بحر و اتند و محیط موسیائی را گویند و آن انسان را در عربی حجر التیس نامند۔ معاصرین عجم بر زبان وکانی ہر دو باشد مؤلف عرض کند کہ صراحت دارند صاحب محیط ہم این را پاد زہر گفتہ۔ کامل بر موسیائی می آید و رینجا ہمین کافی است مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است کہ مرکب توصیفی است (اردو) دیکھو موسیائی و صراحت پازہر بجایش گذشت (اردو) تریاق روستائی اصطلاح۔ بقول برہان دیکھو پازہر۔	تریاق پارس اصطلاح۔ بقول بحر پازہر تریاق تری اصطلاح۔ بقول برہان و صاحب برہان بر (تریاق فارسی) گوید کہ تین بحر و اتند و محیط موسیائی را گویند و آن انسان را در عربی حجر التیس نامند۔ معاصرین عجم بر زبان وکانی ہر دو باشد مؤلف عرض کند کہ صراحت دارند صاحب محیط ہم این را پاد زہر گفتہ۔ کامل بر موسیائی می آید و رینجا ہمین کافی است مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است کہ مرکب توصیفی است (اردو) دیکھو موسیائی و صراحت پازہر بجایش گذشت (اردو) تریاق روستائی اصطلاح۔ بقول برہان دیکھو پازہر۔

و فوتم خوانند مؤلف عرض کند که مرکب توصیفی ترتیباق فارسی اصطلاح بقول برهان و است به ماصحت کافی بر (اسکندر روس و جامع و اندو محیط مہمان ترتیباق پاریسی که گشت ترک روستایان) کرده ایم (اردو) این مؤلف عرض کند که مرکب توصیفی است -	نکتره دیکھو اسکندر روس کے پہلے معنی - (اردو) دیکھو ترتیباق پاریسی اور پادزہر -
ترتیباق بقول برهان و جهانگیری و جامع و رشیدی و ناصری و سروری و وارسته بفتح اول بر وزن افلاک (۱) پادزہر می فرماید که معرب این ترتیباق است و (۲) افیون و صاحب برهان گوید که کبر اول ہم آمده (حکیم سنائی ۱۵) یک جهان زیر گنبد افلاک و کام پزہر و خانہ پر ترتیباق و خان آرزو در سراج گوید که بعض محققین کہ بافتح گفته اند محل نظرات چہرہ که معرب این ترتیباق و لالت صریح دارد بر کسور الاول مؤلف عرض کند کہ این اسم زبان یونانی است پس در بافتح بودنش محل تا ملی نیست بعض فارسیان کہ این را با کسر خوانندہ اند تفریس باشد و از همین تفریس تعریب واقع شدہ پس کسر معرب دلیل آن نباشد کہ صحت نظرا با کسر باشد (اردو) (۱) ترتیباق بقول آصفیہ فارسی اسم نکترہ دیکھو ترتیباق (۲) دیکھو افیون - نوٹ -	ترتیباق آفریدن استعمال - صاحب آصفی حق و صدیق لایچہ غم بود از نہ ہر جا بگزار (اردو) ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض ترتیباق پیدا کرنا -
کند کہ پیدا کردن ترتیباق است بمعنی حقیقی - ترتیباق اکبر اصطلاح بقول برهان و (سعدی ۱۵) ترتیباق و نہ بیان رسول آفرین لطحات و جسہ کنایہ از پانہرست کہ عاشق	

به معشوق و به مؤلف عرض کند که معنی فعلی خاکی را چو دشوار تر از بریدن شاه رگ است
 این تریاک بزرگ و مغز است معنی آن تریاک تریاک اگر برید تریاک را (۱۰) (عشرتی ۱۰)
 فرضی و شاعرانه که عاشق برای دفع زهر چشم یک لطف نمایان تو در حق من این بود و کند
 معشوق بکار برد (اردو) تریاک اگر بقاء و عده تریاک تو تریاک بریدم (۱۰) (ششغ اشتر
 فارسی که سکتے ہیں وہ تریاک جو عاشق معشوق (۱۰) بریدن از تو بزرگ بریدن تریاک چو
 کو دیتا ہے - نکر - رسانده است لب جان ناتوان مرا چو مؤلف
 تریاک بردن | مصدر اصطلاحی | صاحب | عرض کند که موافق قیاس است (اردو) (۱۰)
 آصفی ذکر این کرده از معنی است مؤلف عرض کند (۱۰) افیون کافشه زائل چون (۱۰) افیون ترک
 بردن پنجابی تلاش کردن است و این تضرع کرنا - چھوڑ دینا -
 محاوره باشد چنانکه عرفی گوید (۱۰) کنون تریاک خوردن | مصدر اصطلاحی | بقول
 اگر نرسی کی رسی بفریادم چو مار چو جان لب آید بهار و بجز (۱۰) در پاک خود کوشیدن (میرزا
 کجا برم تریاک چو (اردو) تریاک دھونڈنے | طاهر وحید (۱۰) بمن گفتم ای آفتاب غلام
 تریاک بریدن | مصدر اصطلاحی | بقول چو که افیون حلال است و صہبہ حرام چو چپاٹم
 بهار معنی (۱۰) انشا، افیون زائل شدن است حدیث تواز کار برد چو که خواہم ازین خصہ
 و (۲۱) تریاک گذاشتن صاحب بحر معنی دو تریاک خورد چو مؤلف عرض کند که مجاز
 قانع و ارستہ ہر بانس (اشرف (۱۰) رباعی) بمعنی (۲۱) افیون خوردن است کہ معنی حقیقی
 یاران کشید تیغ بیابانی را چو مہجور سازید من است و حق آنست کہ تریاک زہر است آلاء

(۷) شقائق ازان برب جوشده که تریاکی است جهانگیر و رشیدی گویند که مرادف همان تریا اوشده که (میزد اغفرطت ۷) در مذاقم سخن که گذشت صاحب جامع بر طبق بید قانع تایخ گواره گردیده که تالب لعل تو تریاکی و شامم سروری از شمس فخری سندی آورده (۷) گردیده صاحبان بحر و اندیم ذکر این کرده اند - در بل مطبعت از کشت را چه چرخ آید و کجا مؤلف عرض کند که مجاز از معنی حقیقی تریاک بر طبق مصبورت تریان می فرماید که تریان است که تریاک هم تریاکی را مالوف و مستاد بفتح تا و سکون رای مبلد و کسر بانی برین معنی خودش می کند (ار ۷۰) الف کسی چیز یا کام آید و رسامی فی الاسامی تریان بوزن کریان معنی کام عادی مونا (ب) کسی چیز یا کام کام عادی کرنا عرض است صاحب ناصری گوید که مرادف تریان تریان بقول برهان کبر اول بوزن گریا و تریان خان آرنه و در سراج میفرماید که این مختف طبق جوین و طبقی این گویند که از شاخ بید باندکی از آنها مؤلف عرض کند که اتفاق داریم می فرماید که بوزن مرجان هم آمده صاحبان با او (ار ۷۰) و کیو تریان -	(۷) شقائق ازان برب جوشده که تریاکی است جهانگیر و رشیدی گویند که مرادف همان تریا اوشده که (میزد اغفرطت ۷) در مذاقم سخن که گذشت صاحب جامع بر طبق بید قانع تایخ گواره گردیده که تالب لعل تو تریاکی و شامم سروری از شمس فخری سندی آورده (۷) گردیده صاحبان بحر و اندیم ذکر این کرده اند - در بل مطبعت از کشت را چه چرخ آید و کجا مؤلف عرض کند که مجاز از معنی حقیقی تریاک بر طبق مصبورت تریان می فرماید که تریان است که تریاک هم تریاکی را مالوف و مستاد بفتح تا و سکون رای مبلد و کسر بانی برین معنی خودش می کند (ار ۷۰) الف کسی چیز یا کام آید و رسامی فی الاسامی تریان بوزن کریان معنی کام عادی مونا (ب) کسی چیز یا کام کام عادی کرنا عرض است صاحب ناصری گوید که مرادف تریان تریان بقول برهان کبر اول بوزن گریا و تریان خان آرنه و در سراج میفرماید که این مختف طبق جوین و طبقی این گویند که از شاخ بید باندکی از آنها مؤلف عرض کند که اتفاق داریم می فرماید که بوزن مرجان هم آمده صاحبان با او (ار ۷۰) و کیو تریان -
(الف) تریست بقول برهان بفتح اول و کسر ثانی و سکون تخانی و فوقانی (ار ۷۰) ریزه کردن ان در میان دو غ و شیر و شربت و آبگوشت و مانند آن و هم او (ب) تریید را به همین معنی آورده - صاحب ناصری بگوید که همین را شکسته تری گویند و بازی تری خوانند (بسی الطبعه الف ۷) روغنی که پاچه جمع آورده پیرکله پنهان کفچه کفچه بر تریست شربت و از این شربت (مولوی معنوی ب ۷) بس کن و این سرور بنه که ناکه ناهنا را تریست (ب) صاحبان جامع و سروری و جهانگیری هم ذکر کرده اند (بسی ب ۷)	(الف) تریست بقول برهان بفتح اول و کسر ثانی و سکون تخانی و فوقانی (ار ۷۰) ریزه کردن ان در میان دو غ و شیر و شربت و آبگوشت و مانند آن و هم او (ب) تریید را به همین معنی آورده - صاحب ناصری بگوید که همین را شکسته تری گویند و بازی تری خوانند (بسی الطبعه الف ۷) روغنی که پاچه جمع آورده پیرکله پنهان کفچه کفچه بر تریست شربت و از این شربت (مولوی معنوی ب ۷) بس کن و این سرور بنه که ناکه ناهنا را تریست (ب) صاحبان جامع و سروری و جهانگیری هم ذکر کرده اند (بسی ب ۷)

آنکه مشتمل بر عشق ترید پاجیه پادشاه بخوردش بدیم برنش انکاری هست و خان آرزو و سرسرا بیکر هر دومی فرماید که ترید بنای مثلثه مغرب ترید است مؤلف عرض کن که الف مبتدل بب باشد چنانکه زر و شست و زر تشت و بنیال ما (۲) اسم مصدر ترید است که می آید یعنی کشش و بهر دو معنی اسم جامد فارسی زبان باشد (ار و و) الف و ب (۱) روئی کو کمرے کمرے کر کے دوده یا شربت یا شوربه و غیره من و الناکا حاصل بالمصدر (۲) کشش پویش	تریدین بقول برهان و ناصری بفتح اول بر وزن و معنی ۱) کشیدن و بیرون آوردن باشد و (۲) بضم اول معنی رسیدن مانع آن گوید که معنی اول بازای نقطه دار هم آمده صاحب جهانگیری بذر معنی اول میفرماید که با اول مضموم رسیدن صاحب جانب بذر معنی اول نسبت معنی دوم رسیدن که تریدین به نون و زای فارسی نیز آمده باشد و نشسته نوشته صاحب رشیدی بهر دو معنی یا برهان متفق اعلم بحقیقه الحال صاحب بحر اتفاق برهان در و می فرماید که مرادف تو رسیدن است و اصل معنی هر دو معنی می فرماید که سالم التشریف است که غیر از کشیدن تریدین است که در باب نون و فصل ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیامده و هم او ذکر تریدین زای فارسی باید صاحب سروری بر معنی اول به زای جمعه دوم عوض رای مهله بهر دو معنی بالا قانع و صراحت کند که بازای جمعه نیز آمده صاحب هم کند صاحب سوار و بذر معنی اول می فرماید که مؤید هم بر معنی اول گفتا کرد و خان آرزو و سر
سراج بذر قول رشیدی گوید که درین بچند وجه قابل هر چه که نوریدین بنون اول معنی شرمند شدن است در حضور خصم پس مرادف آن نمی تواند شد و نیز درین صورت مخفف بودن مرادف و تریدین به زای منقوطه و اکثر فرسنگها آمده پس احتمال دارد که تریدین به نون و زای فارسی نیز آمده باشد و نشسته نوشته صاحب رشیدی بهر دو معنی یا برهان متفق اعلم بحقیقه الحال صاحب بحر اتفاق برهان در و می فرماید که مرادف تو رسیدن است و اصل معنی هر دو معنی می فرماید که سالم التشریف است که غیر از کشیدن تریدین است که در باب نون و فصل ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیامده و هم او ذکر تریدین زای فارسی باید صاحب سروری بر معنی اول به زای جمعه دوم عوض رای مهله بهر دو معنی بالا قانع و صراحت کند که بازای جمعه نیز آمده صاحب هم کند صاحب سوار و بذر معنی اول می فرماید که مؤید هم بر معنی اول گفتا کرد و خان آرزو و سر	سراج بذر قول رشیدی گوید که درین بچند وجه قابل هر چه که نوریدین بنون اول معنی شرمند شدن است در حضور خصم پس مرادف آن نمی تواند شد و نیز درین صورت مخفف بودن مرادف و تریدین به زای منقوطه و اکثر فرسنگها آمده پس احتمال دارد که تریدین به نون و زای فارسی نیز آمده باشد و نشسته نوشته صاحب رشیدی بهر دو معنی یا برهان متفق اعلم بحقیقه الحال صاحب بحر اتفاق برهان در و می فرماید که مرادف تو رسیدن است و اصل معنی هر دو معنی می فرماید که سالم التشریف است که غیر از کشیدن تریدین است که در باب نون و فصل ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیامده و هم او ذکر تریدین زای فارسی باید صاحب سروری بر معنی اول به زای جمعه دوم عوض رای مهله بهر دو معنی بالا قانع و صراحت کند که بازای جمعه نیز آمده صاحب هم کند صاحب سوار و بذر معنی اول می فرماید که مؤید هم بر معنی اول گفتا کرد و خان آرزو و سر

و ذکر معنی دوم هم فرموده و هم او بذیل تورییدن از دو دال جمع شده و بمعنی دوم مخفف تورییدن به رای همله شوم ذکر این بمعنی دوم کرده صاحب که می آید و آنچه بهر دو معنی بالابه زای می خورد باشد نو اور همزه بانش و بذیل تورییدن این را بمعنی دوم مبتدل این چنانکه برنغ و برنغ آنرا که معنی دوم را بریدن و آورده گوید که مخفف اوست مؤلف عرض رسیدن نوشته اند تصرف کاتبین باشد مراحت کامل کند که بمعنی اول مرکب است از ترید که گذشت معانی بر تریدن می آید (ار و و) (۱) کینچیا بهر بریادوت علامت مصدر دن و حذف یک دال لانا (۲) رم کرنا - وحشت کرنا -	و ذکر معنی دوم هم فرموده و هم او بذیل تورییدن از دو دال جمع شده و بمعنی دوم مخفف تورییدن به رای همله شوم ذکر این بمعنی دوم کرده صاحب که می آید و آنچه بهر دو معنی بالابه زای می خورد باشد نو اور همزه بانش و بذیل تورییدن این را بمعنی دوم مبتدل این چنانکه برنغ و برنغ آنرا که معنی دوم را بریدن و آورده گوید که مخفف اوست مؤلف عرض رسیدن نوشته اند تصرف کاتبین باشد مراحت کامل کند که بمعنی اول مرکب است از ترید که گذشت معانی بر تریدن می آید (ار و و) (۱) کینچیا بهر بریادوت علامت مصدر دن و حذف یک دال لانا (۲) رم کرنا - وحشت کرنا -
ترتیب بقول برهان کبر اول و ثانی و سکون تحتانی مجهول و زای نقطه دار (۱) شاخ جامه و قبا را گویند و آن دو شکست باشد از دو طرف دامن جامه و (۲) بال و پر مرغان را هم گفته اند - صاحب جهانگیری بر معنی اول قانع و می فرماید که تیر نیز هم آمده (مولانا ملک قنوی) ای ازل بر قدر تو چست قبا ی که ابدت دامن کشان در پای که هفته ات هفت بندد و چپ و راست که شش تیر است و شش جهت بر راست که صاحب جامع مذکر هر دو معنی بالانگیز که مخفف تیر نیز است و این قدر اضافه کند که بفتح اول هم آمده بر وزن نذیر - صاحب رشیدی بر معنی اول اکتفا فرموده - خان آرزو در سراج ذکر هر دو معنی بجوای برهان کرده می فرماید که آنچه صاحب برهان ترتیب هر دو رای همله بمعنی و بر وزن نذیر آورده ظاهر غلط است که همان نذیر عربی را چنین خوانده اند و این از عجائب است مؤلف عرض کند که البته در بعض نسخ برهان ترتیب هر دو رای همله بمعنی نذیر نوشته ولیکن در بعض نسخ ترتیب تروک است با سبکی که خیال می شود ترتیب لغتی و فارسی زبان نیست و آنچه صاحب جامع این را پسر اول بر وزن تیر و از	ترتیب بقول برهان کبر اول و ثانی و سکون تحتانی مجهول و زای نقطه دار (۱) شاخ جامه و قبا را گویند و آن دو شکست باشد از دو طرف دامن جامه و (۲) بال و پر مرغان را هم گفته اند - صاحب جهانگیری بر معنی اول قانع و می فرماید که تیر نیز هم آمده (مولانا ملک قنوی) ای ازل بر قدر تو چست قبا ی که ابدت دامن کشان در پای که هفته ات هفت بندد و چپ و راست که شش تیر است و شش جهت بر راست که صاحب جامع مذکر هر دو معنی بالانگیز که مخفف تیر نیز است و این قدر اضافه کند که بفتح اول هم آمده بر وزن نذیر - صاحب رشیدی بر معنی اول اکتفا فرموده - خان آرزو در سراج ذکر هر دو معنی بجوای برهان کرده می فرماید که آنچه صاحب برهان ترتیب هر دو رای همله بمعنی و بر وزن نذیر آورده ظاهر غلط است که همان نذیر عربی را چنین خوانده اند و این از عجائب است مؤلف عرض کند که البته در بعض نسخ برهان ترتیب هر دو رای همله بمعنی نذیر نوشته ولیکن در بعض نسخ ترتیب تروک است با سبکی که خیال می شود ترتیب لغتی و فارسی زبان نیست و آنچه صاحب جامع این را پسر اول بر وزن تیر و از

جهت اظهار فتح اول بروزن نذیر نوشته دران صراحت معنی نذیر کرده نه تریز را یعنی نذیر
آورده اند همین صراحتش بعضی کاتبین مطالب و محققین بهم در بعض نسخ برهان بغلط فہمی خود
بیجا کرده تریز را لغتی دیگر یعنی نذیر قائم کرده اند۔ باقی حال لغت زیر تعریف اسم جامد فارسی
زبان است و مخفف تریز و معنی دوم مجاز معنی اول (ارو) (ارو) (ارو) (ارو) کی کلمی جو شکست
ہوتی ہے۔ نوشت (۲) پرندون کے پر اور کچھوٹے۔ مذکر۔

(الف) **تریشہ** بہار ذکر این کرده از معنی ساکت و سندان علی قلی بیگ ترکان پیشی می کند تا
معنی تریشہ از و پیدا کنیم (۵) جلدی بدین خستہ این زار ماند است کو تراج خست بسکه کشید
تریشہ کو صاحب فرہنگ افغانی کہ یکی از علمای معاصرین بودی طراز و کہ آن خردہ چوبہا است
کہ ہنگام تراشیدن چوبہا و تیرہ از دم شیشہ یا رندہ می ریزند و آن را کہ از دندانہ ہای ازہ می ریزند
خاک ازہ گویند مؤلف عرض کند کہ الف اسم جامد فارسی زبان است و از سندان بالاصدر۔
(ب) **تریشہ کشیدن** یعنی پوست چوب از شیشہ یا رندہ با بر آوردن باشد (ارو) (الف)
لکڑی کا پوست۔ مذکر (ب) لکڑی کا پوست نکالنا۔

تری کردن مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر استعمال این پیش نکر و استاد است و خیلی تحقیق
پراخت کردن است مؤلف عرض کند کہ دیگر پسند بود و عجیب نیست کہ استعمال این در کلام فارسی
کسی از محققین زبان دان و اہل زبان ذکر این دیدہ باشد حیف است از نظر نگاہداشت و با
مصدر اصطلاحی کہ دو معاصرین عجم ہم بر زبان سندان استعمال این را تسلیم نہیں (ارو) (۵) مذکر
تریز مذکور صاحب بحر کہ تریز او است سندان کہ تریز کرنا۔

ترنیاں بقول اہل ہنر نریان طبق بہن چو جامع ورشیدی واندر ہم ذکر این کردہ و طبق و سبب بہنی را گفته اند کہ از شاخہای اند مؤلف عرض کند کہ اشارہ این باریک چوب بید باغندی فرماید کہ بکبر تختانی بر ترنیاں کردہ ایم کہ بہ لون سوم گذشت ہم آمدہ کہ بروزن سختیان باشد صاحبان (اردو) دیکھو ترنیاں -	ترنیاں بقول اہل ہنر نریان طبق بہن چو جامع ورشیدی واندر ہم ذکر این کردہ و طبق و سبب بہنی را گفته اند کہ از شاخہای اند مؤلف عرض کند کہ اشارہ این باریک چوب بید باغندی فرماید کہ بکبر تختانی بر ترنیاں کردہ ایم کہ بہ لون سوم گذشت ہم آمدہ کہ بروزن سختیان باشد صاحبان (اردو) دیکھو ترنیاں -
ترنیمہ بقول بہان بروزن قرینہ (۱) نوعی از قاتق کہ مردم نامراد و فقیر در آتش ہای آرد کنند و طریق ساختنش آنست کہ نان تنور نیم پختہ را ریزہ ریزہ کردہ با فلفل و پنچیل و زیرہ و سیاہ دانہ کوفتہ و سبزیہا ریزہ کردہ مانند شلغم و چغندر و گندنا و پودینہ و امثال آن مجموع را در تگاری کنند و سرکہ و دوشاب بر بالای آن ریزند و شست بسیاری زنند تا خوب خمیر شود و در آفتاب نهند و همچنین تا چهل روز بدین دستور ہر روز سرکہ و دوشاب در آن ریزند و بر ہم زنند و در آفتاب نهند تا بقوام آید و بعد از چہل روز قرصہا از آن سازند و خشک کنند و در وقت احتیاج قرصی از آن در آب گرم اندازند تا نرم شود و قاق آتش کنند و (۲) اقسام سبزیہا را نیز گویند و (۳) طعامی باشد کہ آن را با گوشت و گندم و سرکہ بنزند کہ آن را بعرابی عویشہ خوانند صاحب جہانگیری ذکر معنی اول و دوم کردہ نسبت معنی دوم گوید کہ انواع سبزیہا را مانند ترہ بادام و ترہ تیزک و بادرنجبویہ و ترب و گندنا و امثالہم صاحب ناصری بگوید کہ ہر سہ معنی نسبت معنی سوم می فرماید کہ بر تر خوانند و تر خینیہ گذشت صاحبان سروری و رشیدی و جامع ذکر ہر سہ معانی فرمودہ اند خان آرزو در سراج گوید کہ طہارہ مخفیہ ترفینہ است کہ گذشت و بہ نسبت ترشی این را نیز می گفتہ اند مؤلف عرض کند کہ ناخدیباں کہ	ترنیمہ بقول بہان بروزن قرینہ (۱) نوعی از قاتق کہ مردم نامراد و فقیر در آتش ہای آرد کنند و طریق ساختنش آنست کہ نان تنور نیم پختہ را ریزہ ریزہ کردہ با فلفل و پنچیل و زیرہ و سیاہ دانہ کوفتہ و سبزیہا ریزہ کردہ مانند شلغم و چغندر و گندنا و پودینہ و امثال آن مجموع را در تگاری کنند و سرکہ و دوشاب بر بالای آن ریزند و شست بسیاری زنند تا خوب خمیر شود و در آفتاب نهند و همچنین تا چهل روز بدین دستور ہر روز سرکہ و دوشاب در آن ریزند و بر ہم زنند و در آفتاب نهند تا بقوام آید و بعد از چہل روز قرصہا از آن سازند و خشک کنند و در وقت احتیاج قرصی از آن در آب گرم اندازند تا نرم شود و قاق آتش کنند و (۲) اقسام سبزیہا را نیز گویند و (۳) طعامی باشد کہ آن را با گوشت و گندم و سرکہ بنزند کہ آن را بعرابی عویشہ خوانند صاحب جہانگیری ذکر معنی اول و دوم کردہ نسبت معنی دوم گوید کہ انواع سبزیہا را مانند ترہ بادام و ترہ تیزک و بادرنجبویہ و ترب و گندنا و امثالہم صاحب ناصری بگوید کہ ہر سہ معنی نسبت معنی سوم می فرماید کہ بر تر خوانند و تر خینیہ گذشت صاحبان سروری و رشیدی و جامع ذکر ہر سہ معانی فرمودہ اند خان آرزو در سراج گوید کہ طہارہ مخفیہ ترفینہ است کہ گذشت و بہ نسبت ترشی این را نیز می گفتہ اند مؤلف عرض کند کہ ناخدیباں کہ

قرین قیاس می نماید (حکیم سنائی ۱۵) ترینہ گر بنجو۔ و مرد سفلیہ پیش از مرگ پاپس از وفات چہ لذت
 تر برہ علو اش پ (ناصر خسرو ۱۵) شکر چہ ہی بخوان اندر نداری پ بخوان اندر مگر سر کہ ترینہ پ
 بنجیال م ترکیب این لفظ بالفظ ترینہ یعنی خودش و یا و فون و ہای نسبت یافتہ می شود نظر باعتبار محققین
 اہل زبان بہرہ معنی درست دانیم (اردو) (۱) و یکھو ترینہ و تر خوانہ (۲) سبز یون کے اقسام
 مذکور (۳) ایک قسم کی غذا جو مثل حلیم کے گوشت اور گریہوں سے پکاتے ہیں۔ نوٹ۔
 تریوہ بقول برہان و جامع باوا و مجہول بروزن بدخو پارچہ سفید باریک۔ صاحب سروری
 بھوالہ نسخہ میرزا سخی بالارا نوشتہ بھوالہ فرنگ فخر قواس گوید کہ جامہ باریک کہ بدن از زیر
 آن نماید و یکی از اکابر استعمال این کردہ (۵) نا باز نماید چومی از شیشہ صافی پ ساقی تن
 گلرنگ خود از جامہ تریوہ پ صاحب ناصری ذکر این بھوالہ برہان کردہ مؤلف عرض کند کہ
 ب ترکیب لفظ تری باوا و نسبت معلوم می شود چون ہندو (اردو) وہ باریک کپڑا جس کے
 پہنے سے جسم نظر آئے۔ مذکور۔

تریوہ بقول برہان و جامع و سروری و رشیدی و ناصری و دیگر نقیہ اقبال و راج کہ و او
 باشد و کمر ثانی و سکون تحتانی مجہول راہ پشہ پشہ نامہوار و پست و بلند نگہ مید (الطینی ۵)
 چون پازہ پرندہ برگریوہ پ چون بادروندہ برتریوہ پ (شہیدی و صفت اسب ۵)
 برگریوہ راہ چون چہ چون عتاب اندر ہو پ برتریوہ راہ چون چہ بھو بحر اشمال پ مؤلف
 عرض کند کہ اسم حامد فارسی زبان است دیگر تاج (اردو) نامہوار راستہ نیچا و نیچا راستہ

فوقانی بارای ہوز

شتر نقول برهان و جامع بفتح اول و سکون ثانی ۱۱ اکل و کچل را گویند یعنی سری که زخم یا جای زخم
 در آن باشد و (۲) نام مرغی است خوش آواز و کم سکون و بیشتر در گلستان های باشد و آن را
 بخری صغوه گویند و (۳) دندان کلید و (۴) برگ نوبر آمده از درخت صاحبان رشیدی و
 جهانگیری یعنی چهارم را ترک کرده (حکیم سوزنی ۵) نخواهم مغرور از بهر آن را که که مغرور
 خوردن سر کند تر (استاد رودکی ۵) بس لطیف آید بوقت نوبهار که بانگ رود و بانگ
 کلب و بانگ تر (شاعر ۵) و بکار بی دست و شتران بی شتر پالان بی خراست و کلید
 هتی ز تر که صاحب سروری بر معنی دوم و سوم قانع صاحب نامری نیکو هر دو معنی بالا معنی
 سوم را غلط و اند و معنی چهارم را بجا که برهان نقل کرده می فرماید که در رشیدی نیست خان
 در سراج معنی اول و دوم را آورده نسبت معنی سوم گوید که صاحب جهانگیری یعنی سرگشتن
 و دندان کلید نوشته و رشیدی آن را غلط گفته گوید که صحیح تر به نون و زای فارسی و رای خود ظاهر
 کند که تر به نون و زای عجیب است و در جهانگیری هم بدین معنی است و چون بیچ کی سندان و بضم بر
 تصحیف بیچ یک نمی توان کرد و بیچی که بند معنی کچل آورده و در جهانگیری سندان معنی سرگشتن است
 و معنی صاحب رشیدی در بیت مذکور من حیث القلب درست نمی شود و می فرماید که در برهان معنی
 برگ نوبر آمده آورده و قوسی بدین معنی به زای فارسی گفته و صحیح همین است مؤلف عرض کند
 که تر به زای فارسی معنی دوم و چهارم می آید ما آن را اصل دانیم و این را باعتبار محققین صاحب
 زبان مبدلش چنانکه تر و زنده و معنی اول و سوم اسم جامد فارسی زبان است آنچه خان آرزو
 بحث های بیکار بر بیان آورده و معنی سرگشتن را بجا که برهان نوشته فضولی اوست که در بیچ

نسخه برهان نیست منحنی مباد که صاحب محیط نسبت معنی چهارم گوید که آن را بهندی گویند
و نسبت معنی دوم هر چه بر صغیر نوشته مذکرش بر معنی اول تکرار کرده ایم (۱۱ و ۱۲) و هر
چو گنجی بود مذکر (۱۳) و یکپو تر که پهلوی معنی (۱۴) کنجی که دندانے مذکر (۱۵) کوپل و یکپو
ترا و بقول برهان بفتح اول و ثانی بالف کشیده و به و او زده نام مبارزی بود تورانی که
داماد و فراسیاب بوده و گویا او را زنده گرفت و با انتقام برادرش بقتل آورد و می فرماید
که بازای فارسی هم آمده صاحب ناصری هم ذکر این کرده (فردوسی ۳۵) چنین گفت با
گوی جنگی ترا و که تو چون عقابی و من چون جکا و صاحب اند نقاش برداشته مؤلف
عرض کند که معنی این لفظ معلوم نشد و آنچه بازای فارسی می آید اصل است و این مبدلش
که ستمل شد چنانکه زنده و زنده (۱۶ و ۱۷) ترا و ایک تورانی پهلوان کا نام ہے جو فراسیاب
کا داماد تھا۔ مذکر۔

ترک بقول برهان و جامع و جهانگیری و ناصری بضم اول و فتح فوقانی بر وزن مرغک تفک
و من را گویند و آن چوبی باشد میان خالی بد رازی نیزه که با کلو و گل نیز و نفس کنجشک و اشل
آن را بدان نهند صاحب سروری بخواه نسخه میرزا ذکر معنی بالا کرده (از ناصری ۳۵) جان
خضم از قیر سیریش گفت بر شاخ عمر و با دلوزان و طپان چون کنجشک از ترکی پو صاحبان
رشدیدی و مؤید و سراج همین لغت را به نون سوم عوض فوقانی آورده اند مؤلف عرض کند
که غیر ازین هر سه محققین آخر الذکر همه محققین بالا این را به فوقانی سوم گفته اند و قول ناصری
و جامع و سروری که هر سه صاحب زیانند معتبر تر از محققین مذکورند و اگر سند استعمال به نون

موم پیش شود و بدش دانیم چنانکه بخت و بختو (ار و و) و ده خدای نئی جس کے ذریعہ سیمائی کی
بولیان پھر یون پرمارتے ہیں - مؤنث -

تر وده بقول برهان و جامع بفتح اول و ثالث
له والی اجد باشد و سکون ثانی (۱) مطلق اجرت کہ می آید خان آرزو در سرانج بزرگ هر و بعضی
را گویند عموماً و اجرت راست کردن آسیار می طراز و که آنچه برای مصلحت گذشت
خصوصاً و (۲) قبالة خانه و باغ و امثال آن این باشد مؤلف عرض کند که معنی اولی متبل
صاحبان جهانگیری و رشیدی بر معنی اول قانع تر وده است که گذشت چنانکه بر غ و بر غ
و جهانگیری با تر وده هم ذکر این کرده صاحب و بعضی دوم مخفف تر وده که بجایش مذکور شد
ناصری بزرگ معنی اول قناعت کرده گوید که بزرگ (ار و و) (۲ و ۱) و مکیو تر وده -

(الف) تریق بقول صاحب تحقیق الاصطلاحات اشعاری معنی معقول ناپاچا نیز علم
قزونی در ترجمه نسیم استرادی گفته و صاحب بحر -

(ب) تریق بیان را یعنی کاذب و دروغ گو آورده صاحبان غیاث و اندر نمزبان
و صاحب اندر نسبت الف گوید که لغت عرب است یعنی ریا و نفاق و دروغ مؤلف
عرض کند که فارسیان الف را که لغت عرب نیست بشکل لغت عرب معنی خاص استعمال کرده اند
ما این را اسم جامد فارسی زبان دانیم و این قسم اشعاری معنی معقول ناما نیز گفته ایم که هرل است
و یکی از ان پدیه ناظرین می کنیم (مؤلفه ۳) سخنوران بلتب بد و آتش سنگ پوزوان پوزوان
نهمند خسر و سنگ و ب مرکب فارسی زبان است (ار و و) الف وده اشعار جوی معنی بون

مذکر (ب) جھوٹا کاذب (لا اور سی الف س) بھی خدا نے خالق اکبر یہ فاتحہ پہنچنے نبی کے
خاص ہمیشہ فاتحہ

ترغ بقول برہان و جامع بفتح اول و سکون ثانی و غین نقطہ وار چوب تاغ را گویند و آن
ہمیشہ می است کہ آتش آن بسیار بماند و بضم اول ہم نیز آندہ صاحب ناصری ذکر این بحوالہ برہان
کر وہ خان آرزو ہم بحوالہ برہان ذکر این فرمودہ گوید کہ این تصحیف است چہ بدین معنی در
قرآننگہای معتبرہ نیست۔ توغ را کہ بمعنی تاغ بلکہ توغ مبدل آن چنانچہ قوسی نوشتہ چنین خواند
است مؤلف عرض کند کہ صاحب جامع کہ محقق اہل زبانست معتبر تر از خان آرزوی ہندو
باشد و ما باعتبار این را اسم جامد فارسی زبان دانیم (اردو) و کھو تاغ کے پہلے معنی۔

ترف بقول برہان بفتح اول و سکون ثانی و فامی معقص (۱) ریجانی باشد کہ از شک سازند
و (۲) بمعنی تری و تازگی ہم گفتہ اند و (۳) نعمت و آسائش را نیز گویند و فرماید کہ بضم ثانی ہم
بخط آندہ صاحب جامع بر معنی دوم و سوم قانع خان آرزو در سراج نسبت بمعنی اول گوید کہ
این تصحیف و خطاست و صحیح بہ رای مہملہ چنانکہ گذشت و نسبت بمعنی دوم و سوم گوید کہ در
کتب معتبرہ اثری ازین معانی نیست و صحیح بہ رای مہملہ لغت عربی است مؤلف عرض کند کہ
ما بمعنی اول این را مبدل ترف دانیم کہ بجایش گذشت چنانکہ بہ غ و بزغ شک نیست کہ غیر از
برہان و جامع دیگری ذکر این نکرد ما این را غلط دانیم ازیکہ معاصرین علم این را بدین معنی لغت
فارسی قدیم گویند و ازیکہ فارسیان لغت عرب ترف را کہ بہ رای مہملہ است بہ تبدیل رای مہملہ
بہ زامی ہججہ بمعنی دوم و سوم استعمال کردہ اند و صاحب جامع ہم این لفظ را آورہ پس این را

بمعنی اول مجاز معنی دوم دانیم و نسبت معنی دوم و سوم هم باعتبار صاحب جامع این را مبدل لغت عرب و مقس می شماریم (اردو) (۱) و یکھو ترن (۲) تری - تازگی - مؤنث (۳) نعمت آسایش - مؤنث -

ترن فان بقول برهان و جامع بفتح اول و فای مؤلف عرض کند که باعتبار جامع که بالف کشیده بر وزن چسان مخفف ترن فان که محقق صاحب زبان است این را مخفف است که تر جهان باشد خان آرزو و در سراج بکوار ترن فان دانیم و بحث کامل مہدرانجا - مذکور برهان ذکر این کرده و صاحب اندیم آورد (اردو) و یکھو ترن فان -

ترک بقول بہار بنیم اول (۱) معروف و فرماید که لغت ترکی است و (۲) بمعنی ترکش - (سنجر کاشی) فوج صمد الوہوس از ناوک آہی شکم بہ ترک سینہ پر از ناوک دلدوز من است و وارستہ ہر زبان بہار - صاحب فدائی کہ یکی از علمای معاصر علم است نسبت معنی اول صراحت کند کہ باہر و پیش بمعنی آرایش و آراستگی و آئین باشد صاحب لغات ترکی ذکر این بمعنی اول کرده - مؤلف عرض کند کہ فارسیان استعمال این بمعنی اول در زبان خود ہم کرده اند و معنی دوم اسم جادہ فارسی زبان دانیم بہ استناد کلام سنجر کاشی کی از معاصرین عجم گوید کہ ما این را بہ رای ہلکہ مخفف ترکش دانیم کہ فارسیان قدیم ترک ترکش را می گفتند پس اندرین صورت در شعر سنجر غلطی کتابت باشد (اردو) (۱) ترک - بقول آصفیہ - فارسی - اسم مؤنث - ترتیب - انتظام - منابطہ - شکر - (۲) و یکھو ترکش -

ترکب بقول برهان و جاہگیری و جامع و رشیدی و سروری و ناصری و سراج بسکون تازی پر

مطلب - ونبه برشته شده را گویند که بر روی آستهای آرویزند (منوچهر و صفت لاشه که نوعی
از آتش آرد است می گوید) از چشمه مهتاب کن منم چو ز قرصه آفتاب بنه خوان بود و خوش
خوش و روغنش مروق چو سیر اندک تر لبش فراوان چو مؤلف عرض کند که اسم جابد فارسی با
است (اردو) بکر یعنی دنبه کی ده دم چو بھون کر اسکی چربی کو آتش مین شریک کر تے پخت
ترجم بقول برهان و جامع و سروری و تالنج اول بر وزن غوم میخ را گویند و آن بخاری و ابترنگی باشد که بر روی
زمین پخت شود و این را بعلی ضباب خوانند صاحب برهان می فرماید که باین معنی یکای حرف اول نون و یکای
حرف ثانی زای فارسی هم آمده مؤلف عرض کند که از قبیل ششم که بپندی آن را گویند اسم جابد فارسی با
و صاحب منتخب بر ضباب گوید که تریها مانند ششم اند (اردو) اگر قبول آصفیه بپندی اسم شصت ششم ده
بخارات جو سردی کے موسم میں صبح اور شام کو دہند کا عالم کر دیتے ہیں کہ اس -
ترجم بقول برهان و جامع بر وزن سمندر - مرعکی است که اورا بعلی صعوہ گویند جسا
سروری بخواله لسان الشعرا ذکر این کرده - خان آرزو و در سراج گوید که غالباً تصنیف ترند
است که در فصل رای مہلکہ گذشت و می تواند که برعکس باشد و ثانی اقوی چه تر به زای معجزه بدین
معنی آمده و آن را خفف دانیم مؤلف عرض کند که تر به رای مہلکہ ہم بدین معنی گذشت و ترند
به رای مہلکہ ہم پس تر را مخفف ترند ہم توان گفت پس اندین ہر دو یکی را ہم اقوی نمی توان
ماہر دو را اسم جابد فارسی زبان دانیم کہ تبدیل رای مہلکہ به زای معجزه و برعکس این ہر دو آمده
چنانکہ برغ و نبرغ (اردو) دیکھو ترند -

ترتیبک | صاحبان رشیدی و سراج ذکر کیا کہ وہ اندھمان ترتیبک است کہ یہ فوقانی سوم

گذشت مؤلف عرض کند که تعریف و اشاره این عرض کند که همان اصل باشد و این مبتدئ هم در اینجا کرده ایم (اردو) و یکوترنگ - چنانکه زند و ژند و آنچه به رای مهله چین تروال بقول برهان و نامری بر وزن اول معنی گذشت مبدل این چنانکه بزغ و برغ برگ گیاه را گویند و بازای فارسی هم آمده مؤلف (اردو) و یکوتروال -	ترویر بقول بهار بیارستن و نیگوگردانیدن و راست کردن چیزی گذافی الکتر و دروغ ظاهر کردن گذافی التخب مؤلف عرض کند که لغت عرب است فارسیان بمعنی مکر و فریب هم استعمال کنند که مجاز معنی دروغ است و باصدا در خویش که در لطافت می آید (نهموری) مرشد می که غم چو می خالص داد و داد بس توبه ز سانسوی و ترویر مراد (اردو) ترویر بقول آصفیه عربی را اسم مؤنث بکره فریب -
ترویر کردن استعمال صاحب آصفی چون نیک بگری همه ترویری کنند و مخفی مباد کند - ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند بالا به تحقیق ماسد (ترویر کنند) است و ملحت که بمعنی مکر و فریب کردن است (حافظ شیراز) کردن و کنند بجایش می آید (اردو) مکر و فریب می خور که شیخ و حافظ و نفی و محاسب با کرنا - ترویر کرنا بھی کہہ سکتے ہیں -	ترویدن بقول برهان و جامع بروزن و زیدن بمعنی بیرون کشیدن و بر آوردن صاحب بحر گوید که بروزن و معنی تریدن است که گذشت (سالم التعریف) که غیر از ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیاید - صاحب موارد و توزیدن را اصل و اند و این را مختلف آن و این را کامل التخصیص گوید و مضارع این ترو و بقولش (۱) فرام آورون و اند و ختن و (۲) بر کشیدن کینه و (۳)

فرو بردن و فرو کردن و (۳) گذاردن و (۴) تاخت و تاراج کردن و (۵) خواستن و (۶) چاہنا (۷) لوٹنا (۸) چاہنا (۹) ڈھونڈنا و کیو موارد میں تو خفتن اور تو زید اور تریڈن - ترکیک بقول برپان در طحقات بفتح اول مخفف تازیکی است کہ غیر عرب و ترک باشد کہ عرض کند کہ ما بر تازیکی صراحت کامل کردہ ایم (ارو) و کیو تازیکی - ترنمین بقول بہار آراستن فرماید کہ بالفاظ و ادون متعل مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است فارسیان استعمال این معنی حاصل بالصدرش معنی زینت باصدا و فارسی می کنند کہ در طحقات می آید (ارو) ترنمین بقول آصفیہ عربی اسم مؤنث آراستگی آرایش زینت -	فرو بردن و فرو کردن و (۳) گذاردن و (۴) تاخت و تاراج کردن و (۵) خواستن و (۶) چاہنا (۷) لوٹنا (۸) چاہنا (۹) ڈھونڈنا و کیو موارد میں تو خفتن اور تو زید اور تریڈن - ترکیک بقول برپان در طحقات بفتح اول مخفف تازیکی است کہ غیر عرب و ترک باشد کہ عرض کند کہ ما بر تازیکی صراحت کامل کردہ ایم (ارو) و کیو تازیکی - ترنمین بقول بہار آراستن فرماید کہ بالفاظ و ادون متعل مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است فارسیان استعمال این معنی حاصل بالصدرش معنی زینت باصدا و فارسی می کنند کہ در طحقات می آید (ارو) ترنمین بقول آصفیہ عربی اسم مؤنث آراستگی آرایش زینت -
ترنمین و ادون استعمال صاحب آصفی کہ مرادف ترنمین و ادون است کہ گذشت - و ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض (معنی نیشاپوری) مسافری تو و گروہان کند کہ بمعنی زینت کردن است (آصفی لہرانی) مسافروارہ ہی شوی و جهان را ہی کنی ترنمین (۵) ادب ملاحظہ می کردہ ام کہ تا غایت ہندو کہ مخفی مباد کہ ازین سند مصدر (ترنمین کردن) بیشای تو شعر ترنمین (ارو) زینت دینا پیدا است و تعریف کردن و کردن بجایش می آید آراستہ کرنا سنوارنا - (ارو) و کیو ترنمین و ادون -	ترنمین و ادون استعمال صاحب آصفی کہ مرادف ترنمین و ادون است کہ گذشت - و ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض (معنی نیشاپوری) مسافری تو و گروہان کند کہ بمعنی زینت کردن است (آصفی لہرانی) مسافروارہ ہی شوی و جهان را ہی کنی ترنمین (۵) ادب ملاحظہ می کردہ ام کہ تا غایت ہندو کہ مخفی مباد کہ ازین سند مصدر (ترنمین کردن) بیشای تو شعر ترنمین (ارو) زینت دینا پیدا است و تعریف کردن و کردن بجایش می آید آراستہ کرنا سنوارنا - (ارو) و کیو ترنمین و ادون -
ترنمین کردن استعمال صاحب آصفی کہ مرادف ترنمین و ادون است کہ گذشت - و ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض (معنی نیشاپوری) مسافری تو و گروہان کند کہ بمعنی زینت کردن است (آصفی لہرانی) مسافروارہ ہی شوی و جهان را ہی کنی ترنمین (۵) ادب ملاحظہ می کردہ ام کہ تا غایت ہندو کہ مخفی مباد کہ ازین سند مصدر (ترنمین کردن) بیشای تو شعر ترنمین (ارو) زینت دینا پیدا است و تعریف کردن و کردن بجایش می آید آراستہ کرنا سنوارنا - (ارو) و کیو ترنمین و ادون -	ترنمین کردن استعمال صاحب آصفی کہ مرادف ترنمین و ادون است کہ گذشت - و ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض (معنی نیشاپوری) مسافری تو و گروہان کند کہ بمعنی زینت کردن است (آصفی لہرانی) مسافروارہ ہی شوی و جهان را ہی کنی ترنمین (۵) ادب ملاحظہ می کردہ ام کہ تا غایت ہندو کہ مخفی مباد کہ ازین سند مصدر (ترنمین کردن) بیشای تو شعر ترنمین (ارو) زینت دینا پیدا است و تعریف کردن و کردن بجایش می آید آراستہ کرنا سنوارنا - (ارو) و کیو ترنمین و ادون -

که لازم ترین کردن است بمعنی زینت یافتن ترجمه در دین مصحف و وز حال تحطت یافته ترین
و آراسته شدن (فصیحی بروی) ای رسد مصحف و (اردو) زینت پانا آراسته ہوگا۔

فوقانی بازی فانی

ترجمہ بقول برہان و جامع و ناصری کبر اول و سکون ثانی (۱) برگ درخت نو برآمدہ
و گیاه نورسیدہ را گویند و آن را بعرہی حقل خوانند و (۲) مرغی باشد حقیر جثہ و آواز
خرینی ہم دارد و عربان آن را صعوہ گویند۔ صاحب جامع بالفتح گوید۔ صاحب جہانگیر
بذکر ہر دو معنی نسبت معنی اول سفر پاید کہ برگ گیاه نو برآمدہ و بالفتح باشد۔ صاحبان رشیدی
و سروری بر معنی اول قانع۔ خان آرزو در سراج بذکر معنی اول گوید کہ صاحب برہان
در معنی دوم غلط کردہ کہ آن معنی تراست کہ بہ زای تازی گذشت مؤلف عرض
کند کہ ماقول صاحبان جامع و ناصری را کہ ہر دو محققین اہل نہ باند مقبر تر از خان آرزو
ہند نہاد و انیم و این را بہر دو معنی بالا اصل گیریم و تر را مبدل این چنانکہ توند و زند
معنی مبادکین ظاہر بمعنی اول مختلف تر اول است کہ می آید (اردو) (۲ و ۱) و یکھو
تر کے چوتھے اور دوسرے معنی۔

ترجمہ بقول برہان و جامع و رشیدی و سروری و ناصری و سراج بالفتح اول
و ثانی بالف کشیدہ و بواوزدہ نام و اما و افراسیاب مرادف تراو کہ بہ زای تازی گذشت
(حکیم فردوسی) چنین گفت باگیو جکی ترا دیک کہ تو چون عقابی و من چون چکا و مؤلف
عرض کند کہ این اصل است و آن کہ بہ زای تازی گذشت مبدل این چنانکہ توند و زند۔

(اردو) دیکھو تزاو۔

تراول بقول برہان و جہانگیری و جامع و رشیدی بہ کسر و او بروزن ہاہل بمعنی تراوال
 است کہ برگ گیاه باشد خان آرزو گوید کہ ہمین لغت بہ رای مہلہ عوض زای فارسی ہم گذشت
 و صحیح بہ زای فارسی و تثر کہ بہ ہمین معنی مذکور شد مخفف این است مؤلف عرض کند کہ طرز
 بیان محققین تراول را گیاه خاص قرار دادہ و ازین لفظ معلوم می شود کہ آن مرادف این است
 و آنچه بہ زای تازی گذشت مبدل این چنانکہ ژند و زند و آنچه بہ رای مہلہ مذکور شد مبدل
 تراول چنانکہ نرغ و برغ (اردو) دیکھو تثر کے پہلے معنی۔

تردک بقول برہان و جہانگیری و جامع و رشیدی با دال ابجد بروزن نثر کہ کرم گندم
 ضائع کن را گویند خان آرزو در سراج تذکرہ این می فرماید کہ بہ ہمین معنی تردک بہ رای مہلہ و دوم
 ہم گذشت و یکی ازین ہر دو تصحیف باشد مؤلف عرض کند کہ ما صراحت ماخذ این بر تردک
 کردہ ایم و ہمین اصل است و آن مبدل این (اردو) دیکھو تردک۔

تردہ بقول برہان و جامع بفتح اول و دال ابجد کہ ثالث باشد (۱۱) مزد گندم آسیا کردن
 و (۲) اجرت آسیا ساختن و تیز نمودن آسیا و (۳) دندانہ ہای کلید و (۴) پنچہ گل و (۵) غنچہ
 زدن برگ باشد از درخت یعنی سر بہ آوردن از درخت۔ صاحب سرور می بہ معنی اول و
 دوم قناعت فرمودہ مؤلف عرض کند کہ ہمین لغت بہ رای مہلہ و دوم بمعنی دوم گذشت
 و بہ زای ہوز و دوم ہم بخیاں ما این اصل است و آنچه بہ زای ہوز گذشت مبدل این چنانکہ
 ژند و زند و آنچه بہ رای مہلہ گذشت مبدلش چنانکہ نرغ و برغ این است حقیقت معنی اول

و دوم وہ دیگر معانی این اسم جامد فارسی زبان است و بس (اردو) (۱) چکھی میں گہن
پیسے کی اجرت۔ مؤنث (۲) چکھی بنانے اور رہانے کی اجرت۔ مؤنث (۳) کبھی کے دذلنے
نڈکر (۴) گلاب کی کھلی۔ مؤنث (۵) کوپل۔ مؤنث۔

ترجمہ این ہمان است کہ تعریفش برتجر گذشت و اشارہ این بقول رشیدی مہدرانجا کردہ ایم
بخیاں مؤلف این اصل است و اسم جامد فارسی زبان بمعنی خانہ زمستانی و آن مبدل این
چنانکہ کترک و کجک (اردو) دیکھو تاجر کے پہلے تھے۔

ترجمہ بقول برہان و جامع لفتح اول بروزن غرم میغ را گویند و آن بخاری باشد ملاصق زمین
و کبیر اول ہم آمدہ۔ صاحب ناصری بذکر قول برہان می گوید کہ تصحیف و خطاست و اصل ترجمہ
یہ نون اول باشد مؤلف عرض کند کہ صاحب جامع کہ محقق اہل زبان است اتفاقاً وارو با
برہان و ما باعتبارش این لغت را صحیح دانیم جا وارو کہ در مولد و مسکن صاحب ناصری است
این نباشد و آنچه بہ نون می آید مبدل این چنانکہ تجو و تجنو و آنچه بہ زای ہوز گذشت ہم مبدل
این چنانکہ ژند و ژند (اردو) دیکھو ترم۔

ترجمہ بقول برہان و جامع بروزن احوال برگ گیاه را گویند۔ صاحب سروری می فرماید
کہ بہ رای مہملہ ہم بہمین معنی گذشت و تراول بروزن ہلاہل ہم مؤلف عرض کند کہ ہمین
است اصل و آنچه بہ زای ہوز گذشت مبدل این چنانکہ ژند و ژند و آنچه بہ رای مہملہ مذکور شدہ
مبدلش چنانکہ بزغ و بزغ و آنچه بہ تقدیم الف بر و او گذشت قلب بعض تراول و لیکن تراول
تعریف محققین و ترجمہ تراول اختلافی پیدا کردہ است کہ آن را گیاه خاص قرار دادہ و بعض

آن ہم یعنی عام برگ گیاه معلوم می شود حیف است که این تسامع شان بعد از وقت نظر آمد (ارو) و
 دیکو تر و ال اور تر و ال -

شوک بقول جامع و مؤید بر وزن مکوک که گندم خوار مؤلف عرض کند که همین لغت
 به دال مبهمل و ال و او به همین معنی گذشت و صاحب جامع هم ذکرش کرده - ظاهر اتصیف و
 کتابت معلوم می شود و لیکن از نیکه محقق صاحب زبان پر دوا آورده جادار و که این را مبهمل
 آن دانیم که دال مبهمل به او بدل می شود چنانکه پید و سیو (ارو) و دیکو تر و ال اور تر و ال -
شوخ بقول برهان و جامع و ناصری بیخ اول و ثانی (۱) غنچه درخت و (۲) غنچه گل باشد
 و (۳) و دانه کلید و (۴) چوب بزرگی هم که اطراف چوبهای سقف خانه را بران نهند و (۵)
 خشهای ستریزی که بر سروانهای گندم وجود در خوشه می باشد صاحب جهانگیری بر معنی دوم و
 سوم قانع بدین صراحت که معنی سوم را مطلق دندان گوید - صاحب رشیدی بر معنی دوم و چهارم
 قناعت کرده نسبت معنی چهارم صراحت کند که شہتیر است (کذا فی التامی) صاحب سروری فکر
 معانی دوم و سوم و چهارم و پنجم فرموده - خان آرزو در سراج گوید که در جهانگیری معنی غنچه و دانه
 کلید آورده و تحقیق آنست که همان برگ نو و دانه کلید را مبهمل است گفته اند لیکن به زای تازی
 است که گذشت و بجائز برهان ذکر معنی چهارم و پنجم فرموده مؤلف عرض کند که همین است اصل
 و اسم جاد فارسی زبان و آنچه به زای مجنوم دوم بجز معانی این آمده متبدل این است چنانکه زنده
 و زنده دیگر هیچ (ارو) (۱) کلی - مؤنث (۲) کتاب کی کلی - مؤنث (۳) کنجی کے دنیانی
 مذکر (۴) شہتیر - مؤنث - (۵) وہ تیز روان جو گیہون یا جو کے خوشون مین دانوں پر ہوتا ہے

فوقانی باسین جمله

تس | بقول برهان و جهانگیری و جابج بفتح اول و سکون ثانی (۱) طپانچه وسیلی و بفتح اول (۲) باوی که از راه پائین بی صدر هاشود و (۳) آب و هن بجانب کسی انداخته به صاحب برهان می گویند که بعضی بمعنی سوم لغت عربی و اتند (برو دکن ۵) رخ اعدات از تس نکبت و همچو قیر و شبه شباه آمد به صاحب رشیدی بر معنی اول و دوم قانع صاحب سروری بذكر معنی اول و دوم می فرماید که بفتح تا خوب بجانب کسی انداختن (کذا و لیسعه میرزا) (حکیم لامعی جرجانی ۵) و دست بخوبی ترک و بردست تسی ده به و انگه بسرویش بر اورت فرو مال به صاحب ناصری هم معنی سوم را ترک کرد و ارسته بذكر معنی دوم گوید که (۴) بعضی بمعنی براز گویند (الطغراور بهجی ۵) و انهم زپی کنده ترا از خویش رود به مانند تسی که از پس سنده بود و ذکر معنی سوم هم می فرماید بصراحت لغت عرب خان آرزو در سراج و ذکر معنی اول و دوم و سوم کرده به باره بر معنی دوم و چهارم قناعت فرمود مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی قدیم است به هم معانی مای دانیم که معنی چهارم اصل است که از پس براز گرفتند و معنی دوم مجاز است و به هم معانی هم اسم مستقبل صاحب اندیش را لغت نه گفت و معنی سوم هم نه نوشت و صاحب منتخب هم تس را نیاورد و صاحب مؤید هم تس را بذیل لغات عرب نگاشت و بذیل لغات فرس بر ذکر معنی سوم قانع گویا این را بمعنی سوم هم لغت فارسی دانند صاحب تنقیح الارب هم تس را نیاورد و مای این را بمعنی سوم هم لغت فارسی زبان دانیم (ارو) (۱) طپانچه بذكر (۲) گوز بذكر پاو (۳) تھوک بذكر (۴) براز بذكر رگه بخت -

تسا | بقول برهان و رطحات بر وزن خواجه نهنگ را گویند و می فرماید که بشین بهجی

آمده صاحب مؤید هم ذکر این کرده مؤلف عرض کند که اگر لغت فرس است چنانچه صاحب مؤید
بذیل لغات فرس آورده و هیچ نبود که دیگر محققین زبانان و صاحب زبان این را ترک کنند
شفاق سندا استعمال باشیم لغات ترکی هم ازین ساکت صاحب محیط بر نهنگ گوید که اسم فارسی
است و بعر بی تساح و بهندی مگر و مگر چمبه حیوانی است و ریائی مزاج آن گرم در دهم
و خشک در سوم شدیدا حرارت و گوشت آن غلیظ و روی الکیوس و محرک باه و مضرت با
وارد الخ (اردو) نهنگ بقول آصفیه فارسی اسم مذکر مگر چمبه ناکو گھریال
شیر دریا شیر آبی -

تساح بقول لمحات برهان (۱۱) بمعنی تغافل و اغماض و چشم پوشی و (۲۱) بمعنی ملائمت و نرمی
بپاس خاطر کسی مؤلف عرض کند که تساح لغت عرب است بقول اند بمعنی آسان گرفتن -
فارسیان بمعنی حاصل بالمصدرش استعمال این کرده اند و بمعنی دوم اگر سندا استعمال بدست آید
توانیم عرض کرد که غرس باشد (اردو) (۱) تساح مذکر تغافل اغماض سهیل انگاری
(۲) ملائمت نرمی مؤنث -

تسبیح بقول بهار (۱۱) بپاکی یا کردن خدا را و (۲۱) بمعنی سبحة مجاز است می فرماید که
بالفظ او یختمن سبچدن و بالفظ فرمودن و کردن یعنی شغال به تسبیح فرمودن و بالفظ گروانیدن
و گستن و گسختن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالفتح و کسر معنی اول
عربی است چنانکه صاحب منتخب آورده فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر کنند و
معنی دوم مفرس باشد که فارسیان بدین معنی استعمالش کرده اند که در لمحات این می آید (طهرانی)

(۵) غلطش اشک ہمبسی است پوچش آہ ہمدنار است پو (اردو) تسبیح بقول آصفیہ
عربی مؤنث (۱) سبحان اللہ کہنا (۲) سودا لون کی مالایہ

تسبیح آویجن استعمال۔ صاحب آصفیہ کہ یہ ام در آستین تشبیہ چشم بیل است کہ
این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ تا کہ در این شاخ گل را دست بردامن زو
سدا استعمال پیش نکرد و ظاہر معنی داشتن تسبیح آویجن خان آرد و در چراغ ہدایت ہم این را
در دست باشد (اردو) تسبیح لٹائے رہنا۔ آوردہ مؤلف عرض کند کہ مرکب تو صیفی
یعنی تسبیح ہاتھ میں رکھنا اس طرح کہ لٹکی ہوئی ہو و این تسبیحی کہ اکثر از کربلای معلیٰ می آورند کہ
تسبیح سجدن مصدر اصطلاحی۔ حساب دروانہ ہای سیاہ عقیق البھار میخجہای باریک
آصفیہ ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف نقرہ کنند نشان سپیدش دروانہ سیاہ خوشنما
عرض کند کہ گرفتن تسبیح در دست است (سعدی) باشد (اردو) وہ تسبیح جس کے سیاہ داغ
شیرازی (۵) روی طبع از خلق بہیچ ارموی میں سفید نقطے ہوں جو میخجہاے نقرہ سے قائم
پو تسبیح ہزارہ واندہ بردست پیچ پو (اردو) کرتے ہیں۔ مؤنث۔

تسبیح وادن استعمال۔ صاحب آصفیہ
تسبیح ہاتھ میں رکھنا۔
تسبیح چشم بیل اصطلاح۔ بقول بہار وادن کہ این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض
بحر واندہ سبجہ کہ عہرہ ہای آن خالہای گردغیر کنند کہ بمعنی حقیقی است یعنی عطا کردن تسبیح (جدا)
رنگ خود داشته باشد نزدیک ہم مانند جابجا (اصفہانی ۵) برچرخ سعد اکبر کش مشرقی است
چشم بیل کہ قسمی از پارچہ است (محسن تاثیر ۵) نام پودا و از پی بشارت تسبیح و طلیسان پو

وارسته رشته ساگره مؤلف عرض کند که مرتب	(ارو) تبیج وینا تبیج عطا کرنا۔
اضافی است و موافق قیاس و کنایه ایست که	تبیج ساختن استعمال صاحب آصفی
رشته ساگره هم از گره های سالانه صورت	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
تبیج پیدای کند (صائب) چه حاجت	کند که درست کردن تبیج باشد یعنی حقیقی
است تبیج سال عمر مرا که می شود بیکشت	(سانی شیرازی) میان زهد و رندی عا
این حساب تمام (ارو) رشته ساگره	وارد نمیدانم که چرا از خاک من تبیج یا
رشته جس من ساگره کی گره من و در	پیمانه می سازد و مخفی باد که سبب بالاستقلال به
جائی بین۔	مصدر تبیج سازیدن است و تعریف ساختن
تبیج شانیدن استعمال صاحب آصفی	و سازیدن بجای خودش می آید (ارو)
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند	تبیج بنانا۔
که معنی حقیقی گرفتن و حاصل کردن تبیج باشد	تبیج ساز استعمال بقول بهار یعنی آنکه
بر مهربت ای بر من و دیگر در	سبحه را سازد (میرزا طاهر وحید) چه گو
و دعوی من و تبیج را لبان من تسلیم کن زنا	من از مهر تبیج سازد که رویم بود سوی او
یا (ارو) تبیج لینا حاصل کرنا۔	در نماز مؤلف عرض کند که اسم فاعل
تبیج شدن استعمال یعنی تبیج قرار	ترکیبی است و موافق قیاس (ارو) تبیج
یافتن است مؤلف عرض کند که معنی حقیقی	ساز که سکت بین تبیج بنان والا نکر۔
و موافق قیاس باشد (ظهوری) تبیج	تبیج سال اصطلاح بقول بهار و جبرو

تو شد ظهوری باز تا بریدی منور است که بود که اگر تسبیح می فرمود گر ز تار می آورد که - مؤلف عرض کند که معنی آن استعمال تسبیح	(ار دو) تسبیح بنجام -
تسبیح شکستن استعمال - صاحب آصفی کردن است (ار دو) تسبیح پھیرنا -	تسبیح شکستن استعمال - صاحب آصفی کردن است (ار دو) تسبیح پھیرنا -
تسبیح کر بلائی اصطلاح - بهار گوید که سبزه کند که خراب کردن و پاره پاره کردن سبزه که از خاک کر بلا سازند (محقق سلیم) فرد	تسبیح کر بلائی اصطلاح - بهار گوید که سبزه کند که خراب کردن و پاره پاره کردن سبزه که از خاک کر بلا سازند (محقق سلیم) فرد
باشد (جیب صفهانی) سبزه خراب کوی بی و نایان دانی شریک من چیست که چون کردم و سبزه ساختم تسبیح را شکستم و پیانه پیش اهل کوفه تسبیح کر بلائی که مؤلف عرض کند	باشد (جیب صفهانی) سبزه خراب کوی بی و نایان دانی شریک من چیست که چون کردم و سبزه ساختم تسبیح را شکستم و پیانه پیش اهل کوفه تسبیح کر بلائی که مؤلف عرض کند
ساختم که (ار دو) تسبیح تو را به ضلک کرنا که معنی منسوب به کر بلاست و موافق قیاس - تسبیح شمار اصطلاح - بقول بهار و بحر (ار دو) خاک کر بلا یعنی سبزه خرابی تسبیح	ساختم که (ار دو) تسبیح تو را به ضلک کرنا که معنی منسوب به کر بلاست و موافق قیاس - تسبیح شمار اصطلاح - بقول بهار و بحر (ار دو) خاک کر بلا یعنی سبزه خرابی تسبیح
و آصفی یعنی زاهد مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است یعنی شمار کننده دانه های تسبیح زاهد است (صائب) غافل مشوازه عرض کند که موافق قیاس (زبانی خوانساری) حلقه تسبیح شماران که زمان دام بندیش که از بود رنده مؤذن در خرابات که کند تسبیح گریه	و آصفی یعنی زاهد مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است یعنی شمار کننده دانه های تسبیح زاهد است (صائب) غافل مشوازه عرض کند که موافق قیاس (زبانی خوانساری) حلقه تسبیح شماران که زمان دام بندیش که از بود رنده مؤذن در خرابات که کند تسبیح گریه
دانه گذارند که (ار دو) زاهد - در مناجات که مخفی مباد که در سند بالا مصدر	دانه گذارند که (ار دو) زاهد - در مناجات که مخفی مباد که در سند بالا مصدر
تسبیح فرمودن استعمال - صاحب آصفی کردن است نه کردن و ما تعریف هر یکی بچای گوید که اشتغال به تسبیح فرمودن است (حافظ کلینیم) (ار دو) دیکو تسبیح فرمودن -	تسبیح فرمودن استعمال - صاحب آصفی کردن است نه کردن و ما تعریف هر یکی بچای گوید که اشتغال به تسبیح فرمودن است (حافظ کلینیم) (ار دو) دیکو تسبیح فرمودن -
سراسر بخشش جانان به طریق لطف و احسان تسبیح کسی گفتن استعمال - صاحب آصفی	سراسر بخشش جانان به طریق لطف و احسان تسبیح کسی گفتن استعمال - صاحب آصفی

ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عن تسبیح گسستن استعمال - صاحب آصفی کند که عبادت او کردن و بندگی نمودن و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عن است (خواجوی کرمانی) توحید تو کند که معنی تسبیح شکستن است که گذشته خواند بسحر مرغ سحر خواند تسبیح تو گوید همین (سلمان ساوجی) آفتاب را شکسته و پیمانه ساقی بلبل شد ای پرخفی مباد که سند بالا متعلق تسبیح را گسته و زنا کرده ایم پرخفی مباد به مصدر گویند است نه گفتن و معنی لازم و متعدی هر دو آمده (ار و و) و هر کی بجایش می آید (ار و و) تسبیح پرنیا تسبیح شکستن -	یبه دکن کاغذ و ره ہے صاحب آصفی نہ تسبیح پھیرنا لکھا ہے اس مصدر فارسی کا ترجمہ کسی کی عبادت کرنا -
تسبیح گردانیدن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عن کند که مرادف مصدر گذشته (صائب) سعد عقدہ زید خشک بکارم فکندہ بود و ذکرش بخیر باد که تسبیح من گسخت (ار و و) تسبیح ٹوٹ جانا - تسبیح توڑنا -	اسمہای پاک بر تسبیح (صائب) سنہ ترنہا رول بر مہلت صد سالہ دنیا کو کہ آخر نہی شود چندانکہ یک تسبیح گردانی (ار و و) کہ همان تسبیح کسی گفتن است کہ بجایش گذشت تسبیح پھیرنا - بقول آصفیہ مالاچینا -
تسبیح گفتن استعمال - صاحب آصفی این کرده از معنی ساکت مؤلف عن و سند خواجوی کرمانی کہ ہمد را بنجا مذکور شد	تسبیح پھیرنا - بقول آصفیہ مالاچینا -

سند این است و بس (اردو) دیکھو تسبیح کسی گفتن ۔

تستی | بقول برہان و جامع و انسائیکلم اول و سکون ثانی و فوقانی بہ تحتانی رسیدہ بمعنی تو بودی و توئی بمعنی دیگری بغیر از تو نہ ہووہ و غیبت صاحب جامع گوید کہ این مختف تو استی یعنی تو بودی و توئی مؤلف عرض کند کہ از قبیل دیدنی و شنیدنی موافق قیاس (اردو) تو ہی ہے ۔

تسخیر | بقول برہان باخای نقطہ دار پر وزن لشکر بمعنی مسخرگی و تسخیر گویند کہ عربی است صاحب نوید این را بذیل لغات عرب نہ نوشتہ بذیل لغات فارسی گوید کہ فارسیان این را بدین معنی استعمال کردہ اند و صاحب انسائیکلم را ترک کردہ و صاحب منتخب کہ محقق لغات عرب است این را بشدید خای معجمہ مصدر عربی گوید و بمعنی رام کردن و بی مزد کار فرمودن مؤلف عرض کند کہ دیگر ہمہ محققین فارسی زبان این را ترک کردہ اند اگر سنا استعمال پیش شود ما این را منقرض دانیم (اردو) مسخرگی ۔ نوشت تسخیر ظرافت ۔

تسخیر | بقول بہار رام کردن و بی مزد کار گرفتن مؤلف عرض کند کہ بقول منتخب بالفتح و کسر خای تسمیۃ لغت عرب یہ چین معنی است فارسیان بمعنی حاصل بالمصدر یا مصدر فارسی استعمال این کہ و اند کہ در ملحقات می آید (ظہوری ۵) خوبان عجب کہ خیل مارا دہند نشان بہ تسخیر ملک دل بہ بطاول حوالہ است (اردو) تسخیر بقول آصفیہ عربی ۔ اسم نوشت تابع کرنا فرمان بردار بنانا محاصرو کرنا گھیرنا قابو میں لانا کسی کے دل کو اپنے جانب مائل کرنا ۔

تشخیر ساختن استعمال - صاحب آصفی تشخیر کردن ذکر این کرده از معنی ساکت ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند مؤلف عرض کند که معنی مطیع و فرمان بردار که معنی مطیع کردن است (خرین) کند کردن باشد و بقصد خود آوردن (و شش) جذبه بر ذره ام تشخیر می سازد و جهانگیر بافتی (یک جمله که فرمود آن جهانگیر و ذره تشخیر) تجلی گاه دلدار است پنداری و مخفی مباد که را فرمود تشخیر و کلیم محمدانی (باین و مانع که آن) سند بالاستغنی به مصدر سازیدن است که سایه اقتساب کنم و چه لائق است که تشخیر آفتاب بجایش می آید و مرادف ساختن (اردو) و مخفی مباد که سند بالاستغنی به مصدر کردن است سخن کرنا به مطیع کرنا - بجایش می آید مرادف کردن (اردو) سخن کرنا -	تشخیر نمودن استعمال - صاحب آصفی فتح کرنا - اپنے قبضہ میں لانا -
تشس ساکت بقول برهان و جامع و جهانگیری و ناصری بضم اول و فتح ثانی که سین و گیرا بروزن اورک گیاهی است و وائی که آن را عربی بنفشج الکلاب خوانند خان آرزو در سراج گوید که آتش سگ هم باین معنی صاحب رشیدی این را بکاف فارسی نوشته گوید که اینها شایهانت نیز گویند صاحب محیط ذکر این نموده و بنفشج الکلاب گوید که همان شایهانت است و بر شایهانت می فرماید که آن را شاکت و فاباک و شاکت نیز گویند که معربش شایهانت و شایهانت و شایهانت است و عربی قسوة الکلاب و ریجان الشیطان و بغاری جوان اسپر و بشیر از آتش سگ و بغاری بنفشه سگ و بغاری قدیم جوز و سپر هم باشد که در و فاباک در دوم و شایه قیوم و قوت - جهت صرع و منع سیلان از آب و این نصیر و اطفال را	تشس ساکت بقول برهان و جامع و جهانگیری و ناصری بضم اول و فتح ثانی که سین و گیرا بروزن اورک گیاهی است و وائی که آن را عربی بنفشج الکلاب خوانند خان آرزو در سراج گوید که آتش سگ هم باین معنی صاحب رشیدی این را بکاف فارسی نوشته گوید که اینها شایهانت نیز گویند صاحب محیط ذکر این نموده و بنفشج الکلاب گوید که همان شایهانت است و بر شایهانت می فرماید که آن را شاکت و فاباک و شاکت نیز گویند که معربش شایهانت و شایهانت و شایهانت است و عربی قسوة الکلاب و ریجان الشیطان و بغاری جوان اسپر و بشیر از آتش سگ و بغاری بنفشه سگ و بغاری قدیم جوز و سپر هم باشد که در و فاباک در دوم و شایه قیوم و قوت - جهت صرع و منع سیلان از آب و این نصیر و اطفال را

و تحلیل ریا حشکم انسان و زخمها مانع و بدل آن در منفعت صرع و غیره مرزنجوش مؤلف عن
 کند که ما اتفاق داریم بارشیدی که این بجاف فارسی است و مرکب است از تنس و سگ -
 سگ بمعنی اوست و تنس بمعنی آب و همین گذشت گویند که چون سگ این را خورد آب و تن او
 کم شود و الله اعلم ما بر (آتش سگ) هم اشاره این کرده ایم (ارو) و یکم و آتش سگ -
 تسعیر بقول بهار بعین جمله نرخ نهادن و فارسیان بمعنی (۱۱) نرخ استعمال کنند (شبیخ اثر
 ۵) اگر زیاران می شود تسعیر نازل از چهره و بوی شد را شکم حسن گنم گن جانان قیمتی بوخان
 آرزو در چراغ و کرا این بسند شعر بالا کرده (نهوری ۵) هیچ در کشت و فاقو قیر نیست بو
 ریع اگر باشد که تسعیر نیست **مؤلف** عرض کند که در عربی زبان بقول منتخب بالفتح بمعنی نرخ
 نهادن و آتش افروختن است بخیا (۲۱) فارسیان استعمال این بمعنی کم قیمتی و ارزانی نرخ هم
 کرده اند و همچنین از کلام نهوری هم پیدای می شود (ارو) (۱۱) نرخ - نگر (۲۱) نرخ کی ارزانی
 کم قیمتی بی نوشت -

تسکین بقول صاحب رهنما جواهره سفر نامه ناصرالدین شاه قاجار بمعنی صحرای پراز درختان -
 صحرای کف عرض کند که فارسی جدید و متحقق نشد که ما خداین از که ارم زبان است - اسم جامد
 فارسی معاصرین عجم دانیم و این قدر متحقق که لغت تازی نیست یکی از معاصرین عجم این را با کسر گویند
 (ارو) جهارژی بقول آصفیه - هندی - اسم مؤنث - بن ججلی - خار دارد و رختون کی جگه -
 تسکین بقول بهار آرام دادن می فرماید که بالفیادون و کردن مستعمل **مؤلف** عرض
 که لغت عربی است بانچه که مرکب عربی و بقول منتخب بمعنی آرام دادن فارسیان بمعنی سکون

و آرام استعمال این با مصداق خود کند که در لطافت می آید (ظهوری ۵) و عشق مزاج من در گردش
 و تسکین و سلم به اضطراب است (۱) (اردو) تسکین بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث تسکینی
 آرام - الطینان -

تسکین بخشیدن استعمال - صاحب آصفی تسکین چیدن مصداق اصطلاحی - یعنی تسکین
 و تسکین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض حاصل کرد و مؤلف عرض کند که موافق قیاس
 کند که معنی تسکین دادن و الطینان بخشیدن - است (ظهوری ۵) نذر و ظهوری چرا اضطرابها
 و شاپور طهرانی ۵) آرزوی وصل به اضطراب بود که در خاطرش وصل تسکین به چند (۱) (اردو)
 دل خوش است و اگر چه تسکینی به بخش جان غم تسکین حاصل کرنا -
 غم سوده را (۱) (اردو) تسکین عطا کرنا تسکین خواستن استعمال - صاحب آصفی
 و تسکین بخشنا - و تسکین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند

تسکین بودن استعمال - صاحب آصفی که راحت و آرام طلب کردن است (محتشم
 و تسکین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کاشی ۵) خواستم تسکین سپید آتش کردی
 که سکون و آرام و راحت بودن است (خسرو) مراد ای قرار چنان و دل با سقیران این کنند
 ۵) بار به چه بود و شب و جهان من که بود و (اردو) تسکین چاهنا -

تسکین جان بی سرو سامان من که بود و من میباید تسکین دادن استعمال - صاحب آصفی
 که سبب بالا بکار آصفی نمی خورد و سخن فنی محققینند و تسکین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
 شد خوب معلوم شد (۱) (اردو) تسکین بودن - کند که الطینان قلب و راحت و آرام عطا کردن است

(شاپور طهرانی) بجان آمد و لم زین ناله های بی اثر امشب که اجل کوتا که تسکینم دید بی در و سر که (ار و و) مقام تسکین - نگر - امشب که مخفی مباد که سند بالا متعلق به تسکین پس تسکین کردن استعمال - صاحب آصفی	است و و میدن مرا وفادار که صراحتش بیای ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض خودش می آید (ار و و) تسکین دینا - راحت کند که یعنی تسلی داون است (صائب) غم و آرام عطا کرنا - غم نیز ز بی تابی ماروی نهان کرد و صائب
تسکین شدن استعمال - صاحب آصفی تسکین دل نداشتن کرد و (ار و و) ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند و لا سا دینا - بقول آصفیه - تسلی دینا - تسلی که راحت و آرام حاصل شدن است (خرین) دینا - طمانت بخشنا -	(ار و و) دروغی بسته قاصد از زبان یار و می خوا تسکین گرفتار استعمال - صاحب آصفی که تسکین دل پر اضطراب از وی شود مارا با ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض مخفی مباد که سند بالا متعلق به مصدر شود است که تسکین حاصل کردن است (حیدر)
که بجای خودش می آید (ار و و) تسکین یونان کاشنی (ار و و) از آتش غم بیدل نا لان آخر تسکین کرده اصطلاح - بقول بهار و اندازیر و ز بر نیافت تسکین گرفت (ار و و) از عالم تجلی کرده مؤلف عرض کند که معافی تسکین پانا -	که از آن تسکین حاصل شود (میرزا رضی) تسکین یافتن استعمال - صاحب آصفی (ار و و) تسکین کردن که دیر تسلی گاه است ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض

کند که مراد مصدر گذشته (شبهی قمی) یا مخفی مباد که یا بیدین مراد ف یافتن است (۵) چه شد یا رب که امشب در دامن تسکین که بجای خودش می آید و سبب بالامتعلق از او نمی یابد که نزد بی تابی سرم می گردد و بالین نماند (اردو) تسکین یانا -	
(الف) تسلیا بهار بگذرد گوید که دلخوشی یافتن و خوش عیش شدن و بذل آن (ب) تسلی (الف) را آورده می فرماید که فارسیان استعمال الف هم کرده اند (سبزه کاشی) گرز آنکه درین نجسته مطلب بخواهد اقبال توام و بدستند بچشمینم و بر مراد خاطر و آورده رقیل و قال دنیا بگو می فرماید که معنی دلخوش و خوش عیش مجاز است و بالفظ اول و داشتن و شدن و کردن مستعمل مؤلف عرض کند که ب لغت عرب است بفتح تین و تشدید لام کمسور و بقول منتخب معنی خرسد شدن فارسیان معنی دلاسا و تسکین استعمالش کنند و الف مفترس است و استعمال این با مصداق فارسی در ملحقات می آید (نظوری) (۵) ز بهر چای خبر گوش تشنه گردد که اگر برای تسلیش چشم تر نشود که (اردو) (الف و ب) تسلی - بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث - و کمیوت تسکین -	
تسلی آمدن استعمال - صاحب آصفی فکر هند ترا دچیزی نیست معاصرین عجم البته بر زبان این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که دارند (اردو) تسلی مونا - حاصل شدن تسکین است (آرزوی اکبر آبادی) تسلی بخش شدن استعمال - صاحب (۵) از خط تسلی این جان بیقرار آید و چون نام (۲) تسلی بخشیدن آصفی ذکر ب که زیاری بسوی یار آید یا مخفی مباد که سبب از او کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که	

از سندش الف پیدا است و هر دو در استعمال	تسلی بودن استعمال - صاحب آصفی ذکر
است بمعنی و لاسا دادن (شاپور طهرانی ۵)	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که
دل و وقت مؤذن خوش که در شبهای بیداری	بمعنی تسکین بودن است (نقی کمره ۵) و
در تسلی بخش دل از غمته یا حی شود ما را با مؤلف	بوصل تسلی نبود زانکه تمام کمال وصال ترا بود
عرض کند که سندشاپور متعلق به صدر رشودن	از جدائی بود با (قاسم گونا بادی ۵) ازان
است که بجایش می آید (ار و و) (۱) تسلی	رومنه دل راستی بود با (ار و و)
بخش مونا (۲) تسلی بخشنا -	تسلی مونا -

تسلین بقول برهان و جامع بالام بر وزن زرنیج سجاده و جانماز را گویند می فرمایند که بنا
 معنی با شین نقطه دار هم آمده صاحب سروری می فرماید که بعد از سیمین جمله لام بوزن تسلین
 باشد (کذا فی المویده) (شمس فخری ۵) زبیم محتب قهر او نهد ز سره با بجای جنگ و دش
 جام مصحف و تسلین با صاحب ناصری بذکر معنی بالا گوید که این لغت چون خیر مشهور است در
 اشعار بنسبت تشبیه تسلین خوانده اند و مرکز لام را با تصور کرده اند شمس فخری اسپهانی در لغت
 خود که معیار جمالی نام دارد با تو بیخ و زرنیج قافیه کرده علی ای حال تسلین در اشعار خواجه نیز
 اصح و احسن است از تسلین (۵) ترسم که روز خیر غمان بر غمان رود و تسلین شیخ و خرقة
 رند شراب خوار با مؤلف عرض کند که صاحب اند بصرحت گوید که این لغت فارسی است
 و ما بقدر جامع و ناصری این را اسم تسلیم کنیم بصرحت ناخذ تسلین می آید (ار و و) جانماز به نوشت -
تسلی دادن استعمال - صاحب آصفی تو گویا این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند

بمعنی تسکین دادن و ولایا کردن است (حاجی) (شانی شهدی) بده ساقی ز و نبال هم اسعیل بکشی (برغم من کند با هر کسی گرمی و من) خود را بختی داده می گویم که استغنائی داند پی در پی شود و را بختی مباد که از سید بالا مصدر رشتی ساز شدن پیدا است نه تسلی ساختن	تسلی و تسکین (ار دو) تسلی دینا -
تسلی داشتن استعمال - صاحب آصفی تسلی ساز شدن استعمال - صاحب کند که بمعنی مطمن بودن و تسکین داشتن است (اسیر پرستانی) هرگز آهوی نگاه تو نشد اسیر بجز دل خود را بچه سیاه تسلی دارد و بختی مباد که سبب بالامتعلق به صدر و آیدن است و تسلی بخش نباشد می آید که مرادف داشتن باشد (ار دو) تسلی رکبنا - دکن مین مستعمل ہے جیبے "تم تسلی رکھو کوئی بات تمھاری رائے کے خلاف نہ ہوگی" الطمیان رکھنا مطمن رہنا تسلی ساختن استعمال - صاحب آصفی تسلی شدن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تسلی کردن و تسکین دادن است کند که بمعنی حاصل شدن تسکین لازم تسلی دادن	تسلی داشتن استعمال - صاحب آصفی تسلی ساز شدن استعمال - صاحب کند که بمعنی مطمن بودن و تسکین داشتن است (اسیر پرستانی) هرگز آهوی نگاه تو نشد اسیر بجز دل خود را بچه سیاه تسلی دارد و بختی مباد که سبب بالامتعلق به صدر و آیدن است و تسلی بخش نباشد می آید که مرادف داشتن باشد (ار دو) تسلی رکبنا - دکن مین مستعمل ہے جیبے "تم تسلی رکھو کوئی بات تمھاری رائے کے خلاف نہ ہوگی" الطمیان رکھنا مطمن رہنا تسلی ساختن استعمال - صاحب آصفی تسلی شدن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تسلی کردن و تسکین دادن است کند که بمعنی حاصل شدن تسکین لازم تسلی دادن

و گردون است (ندیم اصفهانی) شود ز من از این و آن گذشت (ارو) تسلی گر یی ظالم تسلی مظلوم و بزخدار گوار است از یاده کرنا - آهین تاب (طالب آملی) اگر نسیم چمن تسلی گردون استعمال - صاحب آصفی	همره آورد و رنی پر شام شوق تسلی بجزب این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند پوشود و مؤلف عرض کند که در هر دو نذر که معنی تسلی دادن و ساختن است (محسن شیرازی) استعمال (تسلی شودن) است و شودن (س) و رقص دل را به نوسیدی تسلی گردانم
مصدر است که شدن مخفف آن باشد و بجا که بوی گل گریز شام می خور و جان میدهم و خودش می آید (ارو) تسکین هونا - (ارو) تسلی دینا - تسلی طلبیدن استعمال - صاحب آصفی تسلی گاه اصطلاح - بقول بهار از عالم	و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تسکین خواستن است (اسیری قاضی) عشق است تسلی طلب از نه دل به یقوب (تسکین گاه) اندک و موافق قیاس است - از پیرین یوسف کنعان نکشاید (ارو) تسلی (ارو) مقام تسلی - بیکجه تسکین گاه - دیگر
تسلی فرودن استعمال - صاحب آصفی تسلی گردیدن استعمال - صاحب آصفی و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تسلی شدن است (صائب) بوسه نیست تسلی فرای من و زیر که اشتیاق همیشه صبح امیدش ز خاک می روید و از مغرب که	تسلی فرودن استعمال - صاحب آصفی تسلی گردیدن استعمال - صاحب آصفی و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تسلی شدن است (صائب) بوسه نیست تسلی فرای من و زیر که اشتیاق همیشه صبح امیدش ز خاک می روید و از مغرب که

تسلی بر استخوان گردید (ارو) و کجی تسلی شدن.	تسلیم قبول بهار کردن نهادن و سلام کردن و سپردن چنانچه گویند فلانی جان بختی تسلیم کرد و مؤلف عرض کند که صاحب منتخب این را آورده لغت عرب است بالفتح و کسر لام غایب استعمال این یعنی حاصل بالمصدر با مصداق خود می کند که در لطافت می آید (ارو) تسلیم بقول آصفیه - راضی بر ضایعونا - ماننا - سلام کرنا - بندگی آداب مؤلف عرض کرتا ہے کہ معنی حاصل بالمصدر - رضا مندی - اطاعت - مؤث -
تسلیم شدن استعمال - صاحب آصفی (صائب) کرد و تسلیم من مندی تا بی زبانی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض پسندید که درین انجمن از جا برخاست و - کند که معنی راضی بر نما شدن (صائب) (ظهوری) زد و در می نهاد انگشت بر زمین چون شدی تسلیم بر کام ننگی ساحلی است و خود شید و چو پیش رای منیر تومی کند تسلیم کرد آه بختین در دامن ساحل چرا که (ارو) راضی (ارو) تسلیم کرنا - ماننا قبول کرنا اطاعت برضا ہونا - تسلیم نمودن استعمال - صاحب آصفی ذکر	تسلیم کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تسلیم کردن است و سپردن کردن هم قبول کردن و اطاعت کردن و مسلم دانستن بر سبیل مجاز (عالی شیرازی نشر) صدر ہزار تو است (عرفی) بر بان و ہر روز عتاب تومی نقد تسلیم خریداران می نمایم و مؤلف گذشت و تسلیم و شوق خلا کرد و روزگار و عرض کند کہ در سند بالا استعمال مصداق (نمایند)

است که بجایش می آید و آن مرادف نمودن باشد تسلی یافتن استعمال بمصاحب آصفی ذکر کردیم کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تسلی نمودن استعمال بمصاحب آصفی ذکر تسکین یافتن است و سکون و دل جمعی حاصل این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که کردن (عالی شیرازی - نشر) باین نغم البدل تسلی مرادف تسلی کردن است (عالی شیرازی - نشر) مخفی مباد که درین سند استعمال مصدر یابد است هر دو فرقی را تسلی نموده مراجعت فرمود (ارو) یافتن و تعریف هر دو بجایش می آید (ارو و) و یکپوشی تسلی کردن - تسلی پانیا تسلی حاصل کرنا -	تسمه بقول برهان و جابج بفتح اول بروزن کسمه (۱) چرم و دوال چرمی باشد و (۲) موی شانه کرده بالای پیشانی نیز مصاحب سروری این را مرادف تسمه گوید که همین معانی بجایش گذشت مصاحب فدائی که یکی از علای معاصیرم بود می فرماید که (۳) بارکیه الیت از چرم که شال واپسین خانه تیمور گناهیگار را بر بدن خف می کرده اند خان آرزو در سراج گوید که تخفیف تسمه زله بردارش بهار می نگار که پیوم خام ورشته های دراز چرم و پوست و موی شانه کرده برافراز پیشانی مؤلف عرض کند که بابر تسمه اشاره این کرده ایم که این اصل است و آن مزید علی این (ارو و) (۱) و (۲) و یکپوش تسمه (۳) چرمی تازیانه - مذکر -
(الف) تسمه باز اصطلاح بقول بهار قمار بازی گوید که درم دران بسیار فریب (ب) تسمه بازی عجم کنایه از دغا باز خوردن و می فرماید که تسمه و دوال بازی همین است و فریب دهنده و هم او ب را یعنی دغا باز (ملاحظه فرمایید) تسمه بازی نیست چون سراج	(الف) تسمه باز اصطلاح بقول بهار قمار بازی گوید که درم دران بسیار فریب (ب) تسمه بازی عجم کنایه از دغا باز خوردن و می فرماید که تسمه و دوال بازی همین است و فریب دهنده و هم او ب را یعنی دغا باز (ملاحظه فرمایید) تسمه بازی نیست چون سراج

در بازار و هر دو زمین اسپه چون باز دکم ز پالانی زندگیانکه بعضی از فقر می زنند و آواز تازیانه خراست و صاحب بحر نسبت ب با اتفاق بر می آید گویا فریب و دغامی و بد معنی تماشای گوید که دغلی و دغابازی. وارسته هم ذکر ب از آوازش باوری کنند که تازیانه بر جسمش کرده و خان آه زو در چراغ هدایت هم ب را کار می کند و ضرب می رساند ولیکن حقیقت آورده مؤلف عرض کند که الف اسم غالی چنان نیست ضربی بر جسم نمی رسد از همین عمل ترکیبی است و ب زیادت یای مصدری بر سبیل مجاز معنی فریب و دغل مستعمل و ظاهر همین قدر معلوم می شود که کسی که از تسمه شد (ارو) الف و دغابازی فریب (ب) بازی می کند یعنی تازیانه تسمه بر جسم خود پیالی و دغابازی. مؤنث. فریب. مذکر.	در بازار و هر دو زمین اسپه چون باز دکم ز پالانی زندگیانکه بعضی از فقر می زنند و آواز تازیانه خراست و صاحب بحر نسبت ب با اتفاق بر می آید گویا فریب و دغامی و بد معنی تماشای گوید که دغلی و دغابازی. وارسته هم ذکر ب از آوازش باوری کنند که تازیانه بر جسمش کرده و خان آه زو در چراغ هدایت هم ب را کار می کند و ضرب می رساند ولیکن حقیقت آورده مؤلف عرض کند که الف اسم غالی چنان نیست ضربی بر جسم نمی رسد از همین عمل ترکیبی است و ب زیادت یای مصدری بر سبیل مجاز معنی فریب و دغل مستعمل و ظاهر همین قدر معلوم می شود که کسی که از تسمه شد (ارو) الف و دغابازی فریب (ب) بازی می کند یعنی تازیانه تسمه بر جسم خود پیالی و دغابازی. مؤنث. فریب. مذکر.
تسمیه بقول بول چال بگوایه معاصرین عجم یعنی تقرر مؤلف عرض کند که لغت عربی زبان است بالفتح و کسریم و فتح تحتانی و بقول منتخب یعنی نام کردن. فارسیان معاصر عجمی نیست که معنی تقرر بر سبیل تفریس استعمال این کرده باشند و ما از زبان معاصرین عجمی استعمال این تسمیه و در تالیفات زمانه حال استعمال این ندیدیم. صاحبان روزنامه و رهنما هم ذکر این نکرده (ارو) تقرر بقول آصفیه عربی. اسم مذکر. تعیین. قیام.	تسمیه بقول بول چال بگوایه معاصرین عجم یعنی تقرر مؤلف عرض کند که لغت عربی زبان است بالفتح و کسریم و فتح تحتانی و بقول منتخب یعنی نام کردن. فارسیان معاصر عجمی نیست که معنی تقرر بر سبیل تفریس استعمال این کرده باشند و ما از زبان معاصرین عجمی استعمال این تسمیه و در تالیفات زمانه حال استعمال این ندیدیم. صاحبان روزنامه و رهنما هم ذکر این نکرده (ارو) تقرر بقول آصفیه عربی. اسم مذکر. تعیین. قیام.
تس منفی اسطلاح بقول بهار و وارسته (۱) پریزه گوئی (طغرا و رجو بولچی فقره) بهشتیا سده کون گرای بر تس منفی نشسته صاحب بحر مذکر معنی اول گوید که (۲) بالضم گوئی صد مقابل ضراط و (۳) یعنی آب دهان مؤلف عرض کند که مجر و تس بهین معنی دوم و سوم بهشتیا گذشته و بندش همد را بنجا نکرده و آن را اسم جامد فارسی. بان گفته ایم و رینجا بهین قدر	تس منفی اسطلاح بقول بهار و وارسته (۱) پریزه گوئی (طغرا و رجو بولچی فقره) بهشتیا سده کون گرای بر تس منفی نشسته صاحب بحر مذکر معنی اول گوید که (۲) بالضم گوئی صد مقابل ضراط و (۳) یعنی آب دهان مؤلف عرض کند که مجر و تس بهین معنی دوم و سوم بهشتیا گذشته و بندش همد را بنجا نکرده و آن را اسم جامد فارسی. بان گفته ایم و رینجا بهین قدر

کافی است کہ مرکب است با نفسی بیای مصدری یعنی اول دوم و سوم بدون سند استعمال
تسلیم (اردو) (۱) ہرزہ گوئی۔ ثبوت (۲) گوز۔ مذکر (۳) تھوک۔ مذکر۔
تسویٰ بقول برہان و جہانگیری و سروری بفتح اول و ثانی بواو کشیدہ مقدار وزن چار ہو باشد
و یک حصہ از بست و چار حصہ شبانہ روز کہ عبارت از یک ساعت بود و یک حصہ از بست و
چار حصہ چوب گز استادان خیاط و همچنین یک حصہ از بست و چار حصہ سیر است استادان
بقال را و معرب آن طسوج (کمال اسمعیل ۵) با کف و رپاش تو ہر دم زنگ و ابتر نہ
بر رخ دریا تفویذ گرچہ مرہست بہ خوار فصل بگوئیت زوانگانہ مرا یک تسویٰ صاحب
جامع ہم ذکر این کردہ۔ صاحب ناصری بذکر معانی بالا گوید کہ صاحب رشیدی نوشتہ کہ ہاں معنی
در ہند استعمال است و حق با اوست خان آرزو در سراج ہنر بان رشیدی مؤلف عرض
کند کہ اسم جامد فارسی زبان است و باعتبار صاحب جامع کہ محقق اہل زبان است این را
معتبر و انیم و در ہند استعمال این محض برای بست و چارمی حصہ گز است صاحب منتخب طسوج
را بفتح و کشیدہ بین ربع دانگ گفتہ کہ مقدار دو حصہ باشد۔ (اردو) تسویٰ بقول آصفیہ
ہندی۔ اسم مذکر۔ گز کا چوبیسواں حصہ۔ سوانح۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ یہ فارسی زبان
کا لغت ہے اور وقت اور گز اور وزن کے چوبیسویں حصہ کو کہتے ہیں۔

فوقانی بائین مجملہ

تش بقول بہار باضم یعنی (۱) اتوا و را مخفف (تواش) مرکب از لفظ تو بہ صیغہ خطاب
و شین (میخسرو ۵) اگر در عدم رفتہ باشد فقیری بکامید تش از نیہ راہ خواند بکامید

برهان این را بفتح اول و سکون ثانی (۲) بمعنی آتش گوید که عربان نار خوانند و (۳) آتیشه بزرگی که بدان ورخت شکافند و (۴) آتیشه در و و گران را نیز گفته اند و (۵) بضم اول حرارت و اضطراب که بسبب غم و اندوه عظیم در دل کسی پدید آید و کسر اول (۶) عطش و تشنگی و (۷) شیش و آن جانور کی باشد خرمخوار که بیشتر در سرتریای و کوکناری بهم رسد صاحب جامع فی ثمرات که بمعنی دوم مخفف آتش است و ذکر معنی سوم هم کرده و معنی پنجم را هم آورده و بمعنی ششم و هفتم (مولوی معنوی ۵) موسی اندر درخت هم نش دید پسر ترمی شد آن درخت از بارش (حکیم سوزنی ۳) ای سوزنی بسوزن توجیه چه بکن پکان سوزنی که از تو تبرها کنندش پ (پور بھای جامی ۵) روز باشد که بنده می آید پ بر در و ره نمید چاوش پ امین از حد تو زمانه چنان پ که نیاید ضرر ز آتشش پ صاحب جابگیری معنی اول و چهارم را گذاشت حسا سروری ذکر معنی دوم و سوم و پنجم و ششم و هفتم کرده گوید که (۸) کلمه باشد که در وقتیکه اراده استادن ستور کنند می گویند (عمید لویکی ۵) بر میان بانگ تازیانه توبه در سوارا گفنی همه تش پ و صاحب ماصری معنی دوم تا هفتم را آورده صاحب رشیدی همربانش خان آرزو در سرچ بزر معنی دوم تا پنجم می فرماید که در کلام پور بھاش را بمعنی حرارت گرفتن شعر از فصاحت و بلاغت افکندن است چنانکه ذائقه اهل سخن دلالت دارد و مناسبت بمعنی خس و خاشاک ضعیف است اگر چه در کتب معتبره لغت بدین معنی نظر ننیاوده لیکن در هندوستان بضم اول سینه مهمله آمده و تبدیل سینه مهمله پیشین شائع است و بزر معنی ششم و هفتم می فرماید که بدین معنی در هندی سینه مهمله است پس از عالم توافق باشد و دو نیست که تشنه مرکب باشد از تش

بمعنی مذکور و نون کہ افادہ معنی صاحبی کند و ہای زائدہ از عالم خان و خانہ و بمعنی تپش جبار است
 و طرفہ آنکہ صاحب برہان تپش را از روی تصحیف شپش خواندہ گوید کہ آن جانور کی است
 خوشخوار مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول موافق قیاس و بمعنی دوم مخفف آتش و بمعنی سوم
 و چہارم اسم جہاد فارسی زبان و بمعنی پنجم مخفف تپش بخند بای فارسی و بمعنی ششم ہا این را متفرس
 و انیم از عطش کہ عین جملہ را حذف کردہ طای حلی را بدل کردہ فیہ فوقانی و جادارو کہ این را ہم
 مخفف تپش بخند بای فارسی دانیم کہ فارسیان بجا از بمعنی عطش استعمال کردہ اند و بمعنی ہفتم
 مخفف تپش کہ بمعنی شپش بجایش گذشت بخند بای فارسی۔ صاحب برہان پیچ تصحیف نکرد
 شپش و تپش ہر دو بمعنی واحد آمدہ و بمعنی ہشتم را باعتبار صاحب سروری تسلیم کنیم (۱ و ۲)
 (۱) تو اسکو جیسے تو اسکو چھوڑ دے (۲) دیکھو آتش کے پہلے معنی آگ۔ یوٹ (۳)
 دیکھو تیر (۴) بسولہ بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مذکر۔ ایک لکڑی چھیلنے کا اوزار جو بڑبڑی کے
 پاس ہوتا ہے۔ تیشہ پنجار (۵) دیکھو تپش کے پہلے معنی (۶) پاس تیشنگی یوٹ (۷) دیکھو تپش
 کے دوسرے معنی (۸) تپش وہ آواز جو گھوڑے کو کھڑا کرنے کے لئے اہل عجم کرتے ہیں۔ یوٹ۔
 (الف) تشبث بقول بہار چنگ در زدن و در آونختن در چہیری۔ صاحب آصفی ذکر۔
 (ب) تشبث زدن کردہ از معنی ساکت (مخاص کاشی) چوا شک بر فرہ چسپیدہ
 بعد از شولیش پو کہ الغریق تشبث ز ندیکل حشیش و مؤلف عرض کند کہ الف لغت عرب است
 بفتح اول و دوم و موحدہ شد و مضموم۔ صاحب نخب ذکر این کردہ فارسیان استعمال این
 بامصدر زدن کردہ اند بمعنی چسپیدن و در آونختن دیگر پیچ۔ مخفی مباد کہ سند بالا متعلق

بمصدر زیندن است کہ بپایش می آید (ار دو) (الف چٹنا کا حاصل بالمصدر ب) لپٹا تشیبہ صاحب آصفی این را بجا کہ بہار مرادف تشبیہ گوید مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بفتح تین و منم موحده شد و بمعنی مانند شدن کہ فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر باصدا و نحو کنند کہ در مطقات می آید این لازم است و تشبیہ متعدی (ار دو) و کمیو تشبیہ	تشیبہ کروں استعمال - صاحب آصفی چنانکہ در مطقات می آید (ار دو) تشبیہ ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض بقول آصفیہ عربی - اسم مؤنث - مشابہت کند کہ بمعنی مشابہ شدن است (بدر چاچی) ایک چیز کو دوسری چیز سے مثال دینا یا تشبیل سرخ مرغ زان سرخ است کو خورشید انور را آپ فرماتے ہیں کہ اس کی کئی قسمیں ہیں - تشیبہ کروں استعمال - صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف مشابہ ہونا -
تشیبہ بقول بہار مانند کروں چیزی را عرض کند کہ بمعنی تشبیہ دادن است - بہ پیچیری می فرماید کہ بالغظ کروں مستعمل مؤلف (اسیری لاہجی) تا کردہ ام بروی عرض کند کہ لغت عرب است بالفتح و کہ موحده تو تشبیہ ماہ و خور کہ دارم زر و سے صاحب منتخب ذکر این کردہ - فارسیان استعمال تو ہمہ دم انفعال ہا کہ (ار دو) - این بمعنی حاصل بالمصدر باصدا و نحو می کنند تشبیہ دینا -	تشت بقول برہان در مطقات بروزن دشت (۱) معروف است کہ لگن باشد و و عربی تشت باطامی حلی خوانند و (۲) کرسی را نیز گویند کہ تشت و آفتابہ بران ہند

صاحب جامع بر معنی اول قابض صاحب رشیدی بذکر معنی اول می فرماید کہ معرب این طشت
 و طشت است صاحب سروری بصراحت معنی اول می گوید کہ طبعی دیوار بند است کہ دست
 دوران شوند (امیر خسرو ۱۵) تشت طلب کرد و یکی تیغ تیز پختشت در گرد بران گنج ریز پ
 و می فرماید کہ در فرسنگ بمعنی لگن نیز آورده خان آرزو در سراج بارشیدی شفق در یک
 معنی مؤلف عرض کند کہ تسامح صاحب سروری است کہ لگن را ورامی طرف دست شوی خیال
 کرد معنی دوم را بجا معنی اول دانیم و بدون سدا استعمال تسلیمش نکنیم کہ محققین اہل زبان
 از ان ساکت اند (اردو ۱۱) سیلاب چی بقول آصفیہ اردو اسم مؤنث لگن -
 طشت - منہ چھونے کا برتن (ناسخ ۵) ماہ کامل تیرے منہ دھونے کی ہے سیلاب چی پ
 آفتاب اے ماہ تابان آفتاب ہو گیا پ (۲۲) و چونکی جس پر سیلاب چی رکھتے ہیں - مؤنث -

تشت آتش اصطلاح بقول برہان بر سر گرفتہ می استاد و این علامت غرور و تکبر و جامع و بحر و (نامری در خامتہ) و سراج و است مؤلف عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان رشیدی کنایہ از خورشید مؤلف عرض کنند دارند و لیکن در زمانہ سلف این طرز عمل کہ کنایہ ایست معروف و مرکب انسانی (اردو ۱۱) را برای مجرم صحیح پندارند پس معنی این مقولہ و بگو آفتاب کے پہلے معنی -	تشت آتش اصطلاح بقول برہان بر سر گرفتہ می استاد و این علامت غرور و تکبر و جامع و بحر و (نامری در خامتہ) و سراج و است مؤلف عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان رشیدی کنایہ از خورشید مؤلف عرض کنند دارند و لیکن در زمانہ سلف این طرز عمل کہ کنایہ ایست معروف و مرکب انسانی (اردو ۱۱) را برای مجرم صحیح پندارند پس معنی این مقولہ و بگو آفتاب کے پہلے معنی -
تشت آتش لبر و اردو مقولہ بقول نسبت کسی استعمال این مقولہ می کردند معنی بحر ای عذرمی خواہد چہ در زمان قدیم کہیں آن ہمین قدر بود کہ فلان کس مجرم است - کہ از و جرمی صادر می شد تشت پر از آتش (اردو ۱۱) مجرم ہے -	تشت آتش لبر و اردو مقولہ بقول نسبت کسی استعمال این مقولہ می کردند معنی بحر ای عذرمی خواہد چہ در زمان قدیم کہیں آن ہمین قدر بود کہ فلان کس مجرم است - کہ از و جرمی صادر می شد تشت پر از آتش (اردو ۱۱) مجرم ہے -

تشت از بام افتادن	اصطلاحی افکنند تشت ما کو صاحبان بحر و اندر بحر بانشت
مؤلف عرض کند که موافق قیاس است	بقول برهان و جامع و رشیدی و سراج داکتا از رسوا شدن صاحب بحر بیک معنی اولی فرمایند
تشت از دامن چرخ افتادن	اصطلاحی (۲) بر ملا شدن رازیم بهار بر معنی دوم
صاحب آصفی ذکر این کرده گوید	در سلیم طهرانی (۳) افکنند تشت کسی نفس
تشت از بام افتادن	از بام بپوشد زمین چو سحر که طاوس باز شد
مؤلف عرض کند که موافق قیاس است	صاحب جهانگیری در ملحقات ذکر ماضی مطلق
تشت من چون آفتاب از دامن	معنی اولش کرده مؤلف عرض کند که معنی
چرخ او قادی ساد لوح آنگس که می خواهد	دوم اصل است و معنی اول مجاز آن که از بام
کند رسوا را بچرخ میباد که او قادی مزید علیه	شدن راز رسوائی می شود مخفی میباد که صاحب
افتادن است (اردو) و یکو تشت از بام	سروری در ملحقات ذکر (تشت از بام افتادن)
افتادن کے دوسرے معنی	کرده که او قادی مزید علیه افتادن است
تشت بلند اصطلاح بقول برهان و بحر	(اردو) رسوا رسوا (۲) راز کا افشا ہونا
تشت از بام افکندن	اصطلاحی و جامع و رشیدی و سراج و صاحبان جهانگیری
بہار گوید کہ متعدی مصدر گذشتہ یعنی فاش	کردن راز (محمد قلی سلیم) رسوائی کوی
مؤلف عرض کند کہ قیاس	عشق چو خورشید محشریم با از بام آسمان فلک
تقاضی معنی دوم است و معنی اول را باعتبار	

قدرت کنند باز پوتی در دبدو طای ملاک نمیشی (۱) و کیهو آسمان - مذکر (۲) و کیهو آفتاب که و کیهو (شرف شفرده ۳) شاید که تشست دارم تش شود و خضر یوزیر که تشست خانه او چرخ اخضر است تشست خان اصطلاح - بقول ناصری می گویند (انیر خسرو ۴) در جمع هرزه گویان اگر گفت خانی که بران طعام و نان نهند مؤلف عرض بد چه عیب و شرمندگی نیرزد و در تشست خانه تیز کند که باعتبار ناصری که صاحب زبان است می گویند (۵) دهان پر همه چون چاه مبرز و زنی این را خفت (تشست خوان) و انیم بخند و او چون سفالی تشست خانه می صاحب سر و روی که می آید (۶) و کیهو تشست خوان - ذکر معنی سوم کرده گوید که در فرهنگ معنی می تشستخانه اصطلاح - بقول برهان و جهاگیر و نهالی آورده و گفته که گاه این اسم را بر تشست و جامع و سراج باخای نقطه دار بر وزن نرم خا نیز اطلاق کنند و این معنی از کلام خسیکی تشست (۱) جامه خواب را گویند از تشست و لحاف و نهالی شده لیکن بخاطر این ضعیف میرسد که این معنی خالی و مانند آن و معنی (۲) تشست خانه هم گفته اند از تشست نیست و این بیت خسیکی شام معنی سوم و آن خانه باشد که رخت خواب در آن نهند و می تواند بود و ذکر معنی چهارم جواز فرهنگ هم (۳) خانه را نیز گویند که تشست و آفتاب در آن گذاردند فرموده صاحب رشیدی همربانش - صاحب که (آفتاب چه خانه) هم نامندش و گاهی از روی ناصری ذکر چهار معانی بالا کرده - چهار دیگر تعظیم (۴) بر ادب خانه هم اطلاق کنند که بران معنی چهارم نسبت معنی دوم می فرماید که این محل مبرز گویند (انیرالدین خسیکی ۵) آنجا که تشست تامل است مؤلف عرض کند که اگر چه ما عتبات	محققین این زبان بر سبیل مجاز تسلیم کنیم (۱) و کیهو آسمان - مذکر (۲) و کیهو آفتاب که و کیهو (شرف شفرده ۳) شاید که تشست دارم تش شود و خضر یوزیر که تشست خانه او چرخ اخضر است تشست خان اصطلاح - بقول ناصری می گویند (انیر خسرو ۴) در جمع هرزه گویان اگر گفت خانی که بران طعام و نان نهند مؤلف عرض بد چه عیب و شرمندگی نیرزد و در تشست خانه تیز کند که باعتبار ناصری که صاحب زبان است می گویند (۵) دهان پر همه چون چاه مبرز و زنی این را خفت (تشست خوان) و انیم بخند و او چون سفالی تشست خانه می صاحب سر و روی که می آید (۶) و کیهو تشست خوان - ذکر معنی سوم کرده گوید که در فرهنگ معنی می تشستخانه اصطلاح - بقول برهان و جهاگیر و نهالی آورده و گفته که گاه این اسم را بر تشست و جامع و سراج باخای نقطه دار بر وزن نرم خا نیز اطلاق کنند و این معنی از کلام خسیکی تشست (۱) جامه خواب را گویند از تشست و لحاف و نهالی شده لیکن بخاطر این ضعیف میرسد که این معنی خالی و مانند آن و معنی (۲) تشست خانه هم گفته اند از تشست نیست و این بیت خسیکی شام معنی سوم و آن خانه باشد که رخت خواب در آن نهند و می تواند بود و ذکر معنی چهارم جواز فرهنگ هم (۳) خانه را نیز گویند که تشست و آفتاب در آن گذاردند فرموده صاحب رشیدی همربانش - صاحب که (آفتاب چه خانه) هم نامندش و گاهی از روی ناصری ذکر چهار معانی بالا کرده - چهار دیگر تعظیم (۴) بر ادب خانه هم اطلاق کنند که بران معنی چهارم نسبت معنی دوم می فرماید که این محل مبرز گویند (انیرالدین خسیکی ۵) آنجا که تشست تامل است مؤلف عرض کند که اگر چه ما عتبات

جاس ہر چہاں معنی را تسلیم کنیم و لیکن معنی اول دوم ہر دو را خلاف قیاس دانیم و باعتبار گفته س (اگر علم تشست خایہ مذالستہ بدان کو جامع خیال می کنیم کہ مختلف و مبدل تو شک خانہ باشد کہ و او عذف شد و کاف بدل شد و فوفا و این مثال اول این قسم تبدیل است و معنی سوم حقیقی است و معنی دوم بر سبیل مجاز کنیم (ارو) تشست خایہ - فارسی میں ایک کہ گاہی در اوب خانہ ہم تشست می باشد (ارو) کھیل کا نام ہے۔ مذکر۔	جاس ہر چہاں معنی را تسلیم کنیم و لیکن معنی اول دوم ہر دو را خلاف قیاس دانیم و باعتبار گفته س (اگر علم تشست خایہ مذالستہ بدان کو جامع خیال می کنیم کہ مختلف و مبدل تو شک خانہ باشد کہ و او عذف شد و کاف بدل شد و فوفا و این مثال اول این قسم تبدیل است و معنی سوم حقیقی است و معنی دوم بر سبیل مجاز کنیم (ارو) تشست خایہ - فارسی میں ایک کہ گاہی در اوب خانہ ہم تشست می باشد (ارو) کھیل کا نام ہے۔ مذکر۔
۱) خواب گاہ کے کپڑے۔ مذکر۔ جیسے تو شک اور لحاف اور نہالی وغیرہ (۲) دیکھو تو شک خانہ (۳) وہ کمرہ یا مقام جہاں سیلابچی رکھتے ہیں و او معدولہ بروزن کیفدان خوانی را گویند مذکر (۴) پاخانہ۔ مذکر۔ تشست خایہ اصطلاح - بقول ناصری - کہ مرکب اضافی است و موافق قیاس یعنی تشستی نوعی از بازی است کہ خایہ مرغ را خالی کردہ کہ مثل خوان است یعنی لگن و درینجا بفتک بہ شبنم پر کنند و زراش بہ بندد و در ہوا ی گرم اضافت است (ارو) لگن مثل خوان و تشست ہند و اگر گرم نباشد و زیر تشست کے جس میں کھانے کا سامان رکھتے ہیں۔ مذکر آتش کنند و شبنم بستیل بہ ہوا شود و بالطبع تشست دار اصطلاح - بقول برہان و جامع سیل بہ بالا کند و چندان رو کہ از چشم غائب و بحر و بہار و سراج بادل ابجد بروزن اشکبار	۱) خواب گاہ کے کپڑے۔ مذکر۔ جیسے تو شک اور لحاف اور نہالی وغیرہ (۲) دیکھو تو شک خانہ (۳) وہ کمرہ یا مقام جہاں سیلابچی رکھتے ہیں و او معدولہ بروزن کیفدان خوانی را گویند مذکر (۴) پاخانہ۔ مذکر۔ تشست خایہ اصطلاح - بقول ناصری - کہ مرکب اضافی است و موافق قیاس یعنی تشستی نوعی از بازی است کہ خایہ مرغ را خالی کردہ کہ مثل خوان است یعنی لگن و درینجا بفتک بہ شبنم پر کنند و زراش بہ بندد و در ہوا ی گرم اضافت است (ارو) لگن مثل خوان و تشست ہند و اگر گرم نباشد و زیر تشست کے جس میں کھانے کا سامان رکھتے ہیں۔ مذکر آتش کنند و شبنم بستیل بہ ہوا شود و بالطبع تشست دار اصطلاح - بقول برہان و جامع سیل بہ بالا کند و چندان رو کہ از چشم غائب و بحر و بہار و سراج بادل ابجد بروزن اشکبار

آفتابی را گویند یعنی شخصی را که آفتاب (اردو) وہ شخص جو آفتاب پر مقرر ہے نگاہ دارد و پاکیزہ ساز و مؤلف عرض کند کہ جو ہاتھ نہہ و ہوتا ہے اور آفتاب کو صاف اسم فاعل ترکیبی است و موافق قیاس - و پاک رکھتا ہے۔	آفتابی را گویند یعنی شخصی را که آفتاب (اردو) وہ شخص جو آفتاب پر مقرر ہے نگاہ دارد و پاکیزہ ساز و مؤلف عرض کند کہ جو ہاتھ نہہ و ہوتا ہے اور آفتاب کو صاف اسم فاعل ترکیبی است و موافق قیاس - و پاک رکھتا ہے۔
تشت بقول برہان و جامع بروزن کفر نام میسائل است۔ صاحب سروری بذکر این گوید کہ این لغت بہین معنی در باب موقوفہ ہم آئندہ۔ خان آرزو در سراج می فرماید کہ این اسم میسائل در فارسی زبان است مؤلف عرض کند کہ این تبدل بشتراشت چنانکہ تیکوب و بتکوت (اردو) سکائیل علیہ السلام دیکھو بشترازد کہ۔	تشت بقول برہان و جامع بروزن کفر نام میسائل است۔ صاحب سروری بذکر این گوید کہ این لغت بہین معنی در باب موقوفہ ہم آئندہ۔ خان آرزو در سراج می فرماید کہ این اسم میسائل در فارسی زبان است مؤلف عرض کند کہ این تبدل بشتراشت چنانکہ تیکوب و بتکوت (اردو) سکائیل علیہ السلام دیکھو بشترازد کہ۔
تشت زدن مصدر اصطلاحی بقول سوانق قیاس است مخفی مباد کہ در سند شاعر استعمال مصدر زدن است کہ بجایش آبی (اردو) چاندگہن یا سورج گہن ہونا۔ تشت زدن اصطلاح بقول برہان و جامع در شیدی و بجز و سراج کنایہ از آفتاب جہانتا است صاحب نامری بذیل تشت زدن سند این آورده (سراج الدین سکرنی) مگر روز قیفال اور اند خواہد کہ تشت زدن از شرق رخشان نماید کہ مؤلف عرض کند کہ مرکب اصنافی و موافق قیاس (اردو) دیکھو آفتاب	تشت زدن مصدر اصطلاحی بقول سوانق قیاس است مخفی مباد کہ در سند شاعر استعمال مصدر زدن است کہ بجایش آبی (اردو) چاندگہن یا سورج گہن ہونا۔ تشت زدن اصطلاح بقول برہان و جامع در شیدی و بجز و سراج کنایہ از آفتاب جہانتا است صاحب نامری بذیل تشت زدن سند این آورده (سراج الدین سکرنی) مگر روز قیفال اور اند خواہد کہ تشت زدن از شرق رخشان نماید کہ مؤلف عرض کند کہ مرکب اصنافی و موافق قیاس (اردو) دیکھو آفتاب

مرکب توصیفی و موافق قیاس (اردو) چاند نہ کر تشت شمع اصطلاح - بقول بحر لکن کہ شمع دران نہند مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی است و بمعنی حقیقی کہ لکن زیر شمع از ملحقات شمع است (اردو) وہ لکن - نہ کر جو شمع کے نیچے رکھا جاتا ہے -	کے دوسرے معنی - تشت زرین اصطلاح - بقول برہان و بحر و جامع و رشیدی و سراج و انصاری در ملحقات اہمان آفتاب - مرادف تشت زر مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است و موافق قیاس (اردو) دیکھو آفتاب کے
تشت کوفتن مصدر اصطلاحی - بقول بحر مس کوفتن مرادف (تشت زدن) کہ بجائے گذشت مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (از لالی خوانساری ۵) می زخم پہلینہ می گویم کہ آہ پاشت می گویم کہ بگرفت ماہ مخفی مباو کہ از سند بالا استعمال کو بیدین پیدا عیبی ندارد کہ مرادف کوفتن است (اردو) دیکھو تشت زدن -	دوسرے معنی - تشت سہرنگون اصطلاح - بقول بحر در ملحقات کنایہ از افلاک و آسمان (حکیم خاقانی ۵) اگر نہ سہرنگون سارستی این بولہاب بودی از خون دل من پڑ مؤلف عرض کند کہ کنایہ موافق قیاس است لیکن سند بالا لفظ بکار این نمی خورد (اردو) دیکھو آسمان - نہ کر -
تشتکی (الف) بقول بہار الف (ب) تشکی دار بمعنی رکابی و برہ گوید کہ بمعنی تشت دار است (ظہوری ۵)	تشت سپین اصطلاح - بقول برہان و جامع و رشیدی و بحر و سراج و انصاری ملحقات) کنایہ از ماہ مؤلف عرض کند کہ

دست ششم زجہ خواهد شد و فلک از مشکی (ب) رکابدار - بقول آصفیہ - فارسی ہم وارد و مؤلف عرض کند کہ (الف) ابکاف نکر - رکابیون میں کھانا چنے اور خوبصورتی تصغیر ویای نسبت برشت موافق قیاس است سے لگانے والا خالسا مان - و معنی (ب) کہ اسم فاعل ترکیبی است کسی کہ تشت گمر اصطلاح بقول بہار و اندر آنکہ - سامان سفرہ را بقصد خود دارد و انتطاش کند تشت ہار ابا ز و مؤلف عرض کند کہ معنی پیالہ و رکابی ہا دارد و بہار تعریف خوشی اسم فاعل ترکیبی است و موافق قیاس و معنی حقیقی نکر و (ار دو) الف - رکابی - مؤنت - (ار دو) تشت گمر فارسی وہ شخص جو تشت بنا کر تیار	(الف) تشتکی اصطلاح - الف بقول اندر جوالہ بہار ہمان تشتکی کہ بہ کاف تازی (ب) تشتکی دار گذشت - صاحب بحر ذکر ب کرده مرادف تشتکی دار نوشت مؤلف عرض کند کہ تسامح ہر دو یا تصحیف کتابت باشد کہ کاف عربی را فارسی کردند ہمان تشتکی تشتکی دار است کہ بکاف عربی مذکور شد (ار دو) الف و ب و کیو تشتکی و تشتکی دار -
تشتن بقول ملحات بہار بفتح اول بروزن کشتن - تیشہ بزرگ را گویند - صاحب بحوالہ قنیہ ذکر این کرده مؤلف عرض کند کہ دیگر ہمہ محققین اہل زبان و زبان دان و معاصرین عجم ازین ساکت - شباق سند استعمال می ہاشیم (ار دو) تیشہ - مذکر و کیو تشت کے دو سرے معنی -	تشت نکون اصطلاح - بقول جامع محقق صاحب زبان این مرگب توصیفی را برای کنایہ از آسمان مؤلف عرض کند کہ نظر ہا این کنایہ صحیح دانیم (ار دو) تشت آسمان بند

تشت و آب خواستن مصدر اصطلاحی این معنی (۳۱) کرده اشاره علم نجوم هم کند و می بقول بهار و بحر و اندک نایه از سفر باز آمدن و که این صبیح نیت صاحب جامع در هر سه معنی یا از گرد راه شستن (النوری ۵) دنیا خرابا شستنی با برهان صاحب رشیدی بر معنی اول قانع و دین بخل بود عدل تو را آباد کرد و هر دو کنون صاحب سروری در ملحقات بذکر معنی دوم گوید تشت و آب خواه که مؤلف عرض کند که عادت که نام شعبده و مقصودش از شعبده غیر از معنی سوم است که چون اهل عجم از سیر باز آید آب می خواستند باشد صاحب ناسری در ملحقات شستن با شستن و دست و پا از گرد و بویند از همین عادت بهار گوید که (۳۲) کنایه از علم نجوم و نام بازی این مصدر اصطلاحی قائم شد مخفی مباد که از و بسند نظامی گوید که (۳۳) معنی نوع و گونه مستغنی سند بالا استعمال مصدر خواستیدن پیدا می شود می شود (خاقانی ۵) تشتی است این سپهر و که بجایش می آید نه خواستن (ارزو) سفری زمین خایه در آن که علم تشت و خایه ندانسته واپس آنا - بدان (نظامی ۵) مگر موبدی پیر در پستان	تشت و آب خواستن مصدر اصطلاحی این معنی (۳۱) کرده اشاره علم نجوم هم کند و می بقول بهار و بحر و اندک نایه از سفر باز آمدن و که این صبیح نیت صاحب جامع در هر سه معنی یا از گرد راه شستن (النوری ۵) دنیا خرابا شستنی با برهان صاحب رشیدی بر معنی اول قانع و دین بخل بود عدل تو را آباد کرد و هر دو کنون صاحب سروری در ملحقات بذکر معنی دوم گوید تشت و آب خواه که مؤلف عرض کند که عادت که نام شعبده و مقصودش از شعبده غیر از معنی سوم است که چون اهل عجم از سیر باز آید آب می خواستند باشد صاحب ناسری در ملحقات شستن با شستن و دست و پا از گرد و بویند از همین عادت بهار گوید که (۳۲) کنایه از علم نجوم و نام بازی این مصدر اصطلاحی قائم شد مخفی مباد که از و بسند نظامی گوید که (۳۳) معنی نوع و گونه مستغنی سند بالا استعمال مصدر خواستیدن پیدا می شود می شود (خاقانی ۵) تشتی است این سپهر و که بجایش می آید نه خواستن (ارزو) سفری زمین خایه در آن که علم تشت و خایه ندانسته واپس آنا - بدان (نظامی ۵) مگر موبدی پیر در پستان
تشت و خایه اصطلاح بقول برهان و بدین تشت و خایه و این داستان که مؤلف و بحر (۱) مرادف همان تشت خایه که گذشت عرض کند که با عمو صاحب جامع هر سه معانی و (۲) کنایه از زمین و آسمان چه زمین در میان اول الذکر را صحیح دانیم و برای معنی چهارم آسمان است و (۳) نام طلسمی هم و علم نجوم را شعر خاقانی را کافی دانیم که و ران استعمال نیز (علم تشت و خایه) گویند - جان آنز دور (علم تشت و خایه) بمعنی علم نجوم است و از انچه سراج بذیل (تشت خایه) بجوابه برهان ذکر (تشت و خایه) علم نجوم مراد نیست و معنی پنجمه	تشت و خایه اصطلاح بقول برهان و بدین تشت و خایه و این داستان که مؤلف و بحر (۱) مرادف همان تشت خایه که گذشت عرض کند که با عمو صاحب جامع هر سه معانی و (۲) کنایه از زمین و آسمان چه زمین در میان اول الذکر را صحیح دانیم و برای معنی چهارم آسمان است و (۳) نام طلسمی هم و علم نجوم را شعر خاقانی را کافی دانیم که و ران استعمال نیز (علم تشت و خایه) گویند - جان آنز دور (علم تشت و خایه) بمعنی علم نجوم است و از انچه سراج بذیل (تشت خایه) بجوابه برهان ذکر (تشت و خایه) علم نجوم مراد نیست و معنی پنجمه

ہم پیدا کردہ بہار است از نا فہمی مضمون شعر کہ طلسم مانند است بعض تحقیقین بمعنی سوم قائم کردند
 نظامی مقصود نظامی از الفاظ (بدین تہت و حق) و اللہ اعلم بحقیقہ الحال (اردو) (۱) و کتب و کتب
 از زمین و آسمان است کہ آسمان بصورت خایہ (۲) زمین اور آسمان (۳) ایک طلسم
 تہت نگون است بالای ماہ و کرہ زمین بشکل کا نام فارسی مین تہت و خایہ ہے جس کی کمال
 بیفتہ زیر آسمان۔ قائل۔ البتہ وجہ تسمیہ بمعنی سوم حقیقت معلوم نہ ہو سکی۔ مذکر۔ (۴) علم
 رنگشود خیال مابین است کہ مہمان معنی اول را نجوم۔ مذکر۔ (۵) طریقہ۔ طرز۔ مذکر۔
تشیوان بقول برہان باو او بر وزن نزدیکیان لغت یونانی بسفاج را گویند و آن در
 است مہمل سودا و لعلی کثیر الارجل و ثاقب الحجج خوانند و اخر اس الکلب نیز صاحب انند
 نقل نگارش۔ صاحب محیط گوید کہ اسم یونانی یا بربری بسفاج است مؤلف عرض کند کہ
 با حقیقت این بر بسا نچ بیان کردہ ایم و ازینکہ فارسیان این لغت را ہم بر زبان دارند جا
 دادہ ایم (اردو) و کتب و کتب۔
تشیص بقول بول چال بجا کہ معاصرین عجم (۱) در تاشا گاہ تبدیل لباس کردن و بصورت
 شخص فرضی خود را نمودن مؤلف عرض کند کہ این لغت عرب است بالفصح و کسر خای مجہ
 و بقول انند معین کردن چیزی و اجارہ کردن۔ فارسیان (۲) بمعنی دریافت استعمال این کنند
 و معنی اول خاصہ معاصرین عجم است کہ تفریس باشد (ظہوری) کہ چہ آئینہ بہ تشخص نفس
 می آرم کچہ زور طوفان گبہ آگ کشیدن دارد (اردو) (۱) ٹیٹھ مین ایکٹ کرنا کسی اور کے
 لباس مین اگر اپنا پاٹ او کرنا کا حاصل بالمصدر تبدیل لباس۔ ایکٹری۔ موت۔ (ساگ۔ بگا۔

مذکر - بهر و پ (۲) دریافت - نوشت.

تشریح بقول بول چال بحواله معاصرین عجم حاصل بالمصدر بمعنی تنبیه مؤلف عرض کند که فارسی جدید است و مستحق شد که از کلام زبان این نفی را اگر قه لغت عربی یا ترکی یا سنسکرت نیست معاصرین عجم استعمال این بالقلم می کنند (اردو) تنبیه بقول آصفیه - عربی - اسم نوشت چشم نامی تشریح بقول بهار نیک بیان کردن سخن را و باطلح اطباء بیان کردن حقیقت اعضا بدن انسان را علم تشریح گویند (ابوطالب کلیم) با فکر او چو سرگیه بیان فرو کنم و تشریح زلف خم بخش موبو کنم و مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالغت و کسر ای جمله صواب منتخب هم ذکر این کرده فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر بمعنی (۱) صراحت کنند و (۲) بمعنی بیان حقیقت انسانی انسانی هم استعمال این در طریقات می آید (طهوری) (۳) بهر و اوارگ و پی خود را بچونود و عشق به تشریح جسم لاغرام (اردو) تشریح - بقول آصفیه - عربی - اسم نوشت (۱) تفصیل - تفسیر - وضاحت (۲) اعضای جسم کی تحقیق.

تشریح کردن	استعمال - صاحب آصفی
اول از کلام کلیم مدانی بر تشریح گذشت	
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عجم (اردو) تشریح کرنا (۱) صراحت کرنا	
کند که (۱) صراحت کردن و (۲) حقیقت اعضا	شرح کرنا (۲) حقیقت اعضای انسانی
انسانی را بیان کردن است سزا این معنی گویند کرنا.	

تشریف بقول بهار - بزرگوار گردانیدن - می فرماید که فارسیان (۱) بمعنی خلعت یا لفظ پوشیدن خواستن و داشتن و در بر افکندن استعمال کنند و (۲) بمعنی رفتن که تشریف

این با مصداق برون آمده و در معنی آمدن - با مصداق آوردن و دادن و فرو کردن - صاحب تحقیق اصطلاحات ذکر معنی اول کرده (خواجۀ شیرازی) هر چه هست از قامت ناساز بی اندام است و در تشریف تو بر بالای کس کوتاه نیست با صاحب بول چال بجواله معاصرین عجم هم ذکر معنی اول فرموده مؤلف عرض کند که لغت عرب است با الفتح و کسر رای مهمله و بقول منتخب معنی بزرگ داشتن و بزرگ گردانیدن - و بلحاظ دیگر معانی بالا این را مفسر دانیم مخفی مباد که مجرّد این لفظ در فارسی بغیر ترکیب با مصداق یعنی دوم و سوم مستعمل نیست و بجز از معنی مستعمله زبان عرب و این معانی بترکیب مصداق پیدا می شود که در ملحقات می آید (اردو) خلعت - مذکر - لباس فاخره -

تشریف آوردن استعمال بقول حجر خرمن است امشب با مخفی مباد که ما این استعمال	و وارسته معنی آمدن مؤلف عرض کند که
را از معاصرین عجم نه شنیدیم و در کلام استادان	بلحاظ معنی حقیقی لفظ تشریف که در عربی زبان
سلف هم نه دیدیم - معاصرین عجم این استعمال	است معنی این مرکب عزت بخشیدن و بزرگی
را غلط ندانند ولیکن خود استعمال نمی کنند مجرّد	آوردن است و فارسیان بر سبیل مجاز تقریباً
سند شاعر هندی تراوشکین نامی کند (اردو)	بمعنی آمدن استعمال کنند یعنی از آمدن کسی صاحب
تشریف لانا - بقول آصفیه - قدم رنجبه فرما آنا -	خانه را اعزازی حاصل می شود (آرزوی
تشریفات بقول صاحب روزنامه بجواله	اکبر آبادی) تو اما ای ماه رو تشریف آوردی
سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار (۱) بمعنی حضار	درین گلشن با گل جهاب در هر سوی خرمن

بخوا که سفرنامه مذکور می فرماید که (۳) بمعنی لبا	است بلفظ تشریفات که جمع طبوس فاخره است
است و آداب و مدارات هم مؤلف	و چی که لغت ترکی است بمعنی صاحب چنانکه لغت
عرض کند که بمعنی اول و دوم و چهارم تفریس	و قاجاری و باشی بقول غیاث در ترکی زبان بمعنی
معاصرین است و معنی سوم درست بیان نکند	سردار است معنی لفظی این صاحبی که عهده ست
که جمع تشریف می باشد یعنی خلعت یا (ار و)	به طبوسات دارد پس معنی دوم حقیقی است و
(۱) صاحبین مذکر (۲) آداب و کلیه آداب	معنی اول بر بیل مجاز (ار و) (۱) صدر
(۳) خلعتین مؤنث (۴) مدارات بقول آصفیه	اعظم بقول آصفیه عربی اسم مذکر وزیر اعظم
عربی اسم مؤنث خاطر تواضع آویز است	دیوان اعلی (۲) مهم تو شک خانه دار و عهده لباس
جرات (۵) گهر اسکو بلاندر کیدل تو و	تشریف افکندن بر سر استعمال صاحب
جرات بولوا که به پس کیجی مدارات همین	آصفی و تشریف افکندن کرده از معنی است
تشریفات چی باشی اصطلاح صاحب	مؤلف عرض کند که چیزی نیست و با ترکیب
روزنامه بخوا که سفرنامه ناصر الدین شاه قاجار	لفظ بر سر معنی خلعت پوشانیدن است (۶) ثنائی
می فرماید که معنی (۱) صدر اعظم است صاحب	مشهدی (۵) اگر دو چو غنچه تنگ برش چتر سبز
رهنما بخوا که همان سفرنامه گوید که (۲) مهم دو تنگ	تشریف جا بهت ار فکن بر سر آفتاب
و دار و عهده لباس خانه صاحب بول چال بخوا که	مخفی مباد که در بند بالا استعمال مصدر فکن
معاصرین عجم بر معنی دوم قانع مؤلف عرض	است عجمی ندارد که مخفف افکندن باشند
کند که اسم جاد معاصرین عجم باشد که مرکب شده	(ار و) خلعت پنهان

تشریف برون استعمال صاحب آصفی ذکر این عرض کند که بمعنی تحقیقی است بمعنی طلب خلعت	تشریف برون استعمال صاحب آصفی ذکر این عرض کند که بمعنی تحقیقی است بمعنی طلب خلعت
کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (صائب س) از سپهر سفل تشریف	کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (صائب س) از سپهر سفل تشریف
(۱) بمعنی برون خلعت را و (۲) بمعنی رفتن (ظهور) تن آسانی نخواه که پیر من از چاه وارد بوی سف	(۱) بمعنی برون خلعت را و (۲) بمعنی رفتن (ظهور) تن آسانی نخواه که پیر من از چاه وارد بوی سف
(۳) بوی گریز و کسب کرده بخور که نوری کز و کفان در و به مخی مباد که از سب با التشریف	(۳) بوی گریز و کسب کرده بخور که نوری کز و کفان در و به مخی مباد که از سب با التشریف
برده تشریف نور و (وحشی یا فقی س) شام	برده تشریف نور و (وحشی یا فقی س) شام
بهران تو تشریف بهر جا بر و در پس پیش هزار	بهران تو تشریف بهر جا بر و در پس پیش هزار
شب پیدا بر و (طالب ع) ازان زمان خلعت چاهنا -	شب پیدا بر و (طالب ع) ازان زمان خلعت چاهنا -
تشریف وادون استعمال صاحب آصفی	تشریف وادون استعمال صاحب آصفی
تو که این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	تو که این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
خلعت لیجانا (۲) جاننا - تشریف لیجانا -	خلعت لیجانا (۲) جاننا - تشریف لیجانا -
تشریف پوشیدن استعمال صاحب کند که (۱) خلعت وادون است و پیرا نیشین	تشریف پوشیدن استعمال صاحب کند که (۱) خلعت وادون است و پیرا نیشین
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض بمعنی حقیقی (کمال اصغفانی س) تشریف واد	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض بمعنی حقیقی (کمال اصغفانی س) تشریف واد
کند که لباس فاخره در بر کردن (کلیم مبدانی	کند که لباس فاخره در بر کردن (کلیم مبدانی
(۳) چنانچه تشریف اتیاز الحق که بر بهنه روف و گهی جیم (قغانی شیرازی س)	(۳) چنانچه تشریف اتیاز الحق که بر بهنه روف و گهی جیم (قغانی شیرازی س)
نیت بعهدش مگر که تیغ جهاد (۱) (۲) (۳) هر که التشریف رسوائی و در سلطان عشق و بهرم	نیت بعهدش مگر که تیغ جهاد (۱) (۲) (۳) هر که التشریف رسوائی و در سلطان عشق و بهرم
خلعت بهننا -	خلعت بهننا -
تشریف خواستن استعمال صاحب آرزو در چرخ هدایت (دوارسته هر سه می فرما	تشریف خواستن استعمال صاحب آرزو در چرخ هدایت (دوارسته هر سه می فرما
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف که (۲) بمعنی آمدن است (شاپور طهرانی س)	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف که (۲) بمعنی آمدن است (شاپور طهرانی س)

معی و تشریف غم هر که می خواهد بدل به هیچ منع هونا - رہا جیسے ہمارے ساتھ وہ بھی یہاں نیت و باز است و همان آشناست بؤ تشریف رکھتے ہیں	معی و تشریف غم هر که می خواهد بدل به هیچ منع هونا - رہا جیسے ہمارے ساتھ وہ بھی یہاں نیت و باز است و همان آشناست بؤ تشریف رکھتے ہیں
تشریف و وقت استعمال صاحب است کہ بجایش می آید معنی ندارد (ارو)	تشریف و وقت استعمال صاحب است کہ بجایش می آید معنی ندارد (ارو)
عرض کند کہ بمعنی حقیقی یعنی دو وقت خلعت و لباس تشریف و وقت استعمال صاحب	عرض کند کہ بمعنی حقیقی یعنی دو وقت خلعت و لباس تشریف و وقت استعمال صاحب
تشریف رسیدن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن	تشریف رسیدن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن
تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن	تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن
تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن	تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن
تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن	تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن
تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن	تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن
تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن	تشریف فرمودن مصدر اصطلاحی عرض کند کہ بمعنی صاحب خلعت بودن

در اکس اینقدر بخشد ز تو کس اینقدر جوید تشریف یافتن استعمال - صاحب آصفی بحر و وارسته هر دو می فرمایند که (۲) بمعنی آمدن است (آزاد بلگرامی) سرز انوی علی نذا سالار رسل پو در اسد تشریف فرمود آفتاب خلعت فاخره باشد (کمال اصفهانی) خاوری پو (اردو) (۱) خلعت عطا کرنا - تشریف سایه توزین گریافتی پو چشم (۲) تشریف لانا - دکن مین کپته مین تشریف آفتاب شدی خاک توتیا پو (اردو) خلعت پانا -	در اکس اینقدر بخشد ز تو کس اینقدر جوید بحر و وارسته هر دو می فرمایند که (۲) بمعنی آمدن است (آزاد بلگرامی) سرز انوی علی نذا سالار رسل پو در اسد تشریف فرمود آفتاب خلعت فاخره باشد (کمال اصفهانی) خاوری پو (اردو) (۱) خلعت عطا کرنا - تشریف سایه توزین گریافتی پو چشم (۲) تشریف لانا - دکن مین کپته مین تشریف آفتاب شدی خاک توتیا پو (اردو) خلعت پانا -
(الف) تشرین بقول اند با لکسرو یای معروف نام دو ماه در زبان رومی مؤلف عرض کند که یکی را (ب) تشرین اول گویند که ترجمه هندی آن تقریباً کاتک و دیگری را (ج) تشرین ثانی و آن را در هندی تقریباً اکهن گویند - صاحبان اند و غیاث (ب) را (تشرین اولی) و (ج) را (تشرین آخری) نوشته اند ولیکن صاحب بولچال بحواله معاصرین عجم چنین گفته که بر (ب) و (ج) قائم کرده ایم و حالاً (ب) و (ج) بر زبان معاصرین عجم است و متقدیم و متاخرین هم استعمالش کرده اند اما این مرکبات را منصرف و انیم (اردو) الف تشرین رومی زبان مین دو هینون کا نام ہے ب کاتک - نکر (ج) اکهن - نکر - تشلیخ بقول برهان و جامع ورشیدی و ناسری و سراج بالام بر وزن زربنج بمعنی سجان	(الف) تشرین بقول اند با لکسرو یای معروف نام دو ماه در زبان رومی مؤلف عرض کند که یکی را (ب) تشرین اول گویند که ترجمه هندی آن تقریباً کاتک و دیگری را (ج) تشرین ثانی و آن را در هندی تقریباً اکهن گویند - صاحبان اند و غیاث (ب) را (تشرین اولی) و (ج) را (تشرین آخری) نوشته اند ولیکن صاحب بولچال بحواله معاصرین عجم چنین گفته که بر (ب) و (ج) قائم کرده ایم و حالاً (ب) و (ج) بر زبان معاصرین عجم است و متقدیم و متاخرین هم استعمالش کرده اند اما این مرکبات را منصرف و انیم (اردو) الف تشرین رومی زبان مین دو هینون کا نام ہے ب کاتک - نکر (ج) اکهن - نکر - تشلیخ بقول برهان و جامع ورشیدی و ناسری و سراج بالام بر وزن زربنج بمعنی سجان

و جانماز صاحب جهانگیری سندی که از کلام شمس فخری برای این آورده همان است که بر تسلیخ به
سین مهله گذشت مؤلف عرض کند که بعضی محققین این را به سین مهله دوم آورده اند
ایک گذشت و ما آن را اسم باید فارسی زبان گفته ایم و همان اصل است و این مبدل آن چنانکه
ستی و کشتی و تسلیخ را فارسیان از سلخ عربی که بمعنی پوست است بر تبدیل تفرس بصورت لغت
عرب بدین معنی ساخته اند و این متصرف شان است (ار و و) دکیو تسلیخ -

تشمیر القبول برهان و جامع با میم بروزن کفگیر و وائیت که آن را بسفاج خوانند و باین
معنی با فوقانی باین شین و میم هم بنظر آمده یعنی تشمیر خان آرزو در سراج می فرماید که این
مخفف تشمیر است مؤلف عرض کند که صاحب محیط همین را به زای هور آخر آورده و اشک
بسفاج کرده و با حقیقت بسفاج را بر بساج بیان کرده ایم و بر بساج اشاره تشمیر هم و
با اعتبار صاحب جامع ما این را لغت فارسی زبان به رای مهله آخره میدانیم و آنچه صاحب
محیط به زای نقطه دار نقل کرده آن را تصحیف کاتب خیال می کنیم - با جمله این اسم جاذب فکری
زبان است (ار و و) دکیو بساج -

تشمیر القبول محیط همان تشمیر که به رای	مانند مهد را بنجا کرده ایم و این را تصحیف قرار
مهله آخر گذشت مؤلف عرض کند که ماضی	داوده ایم (ار و و) دکیو تشمیر -

تشمیر ج قبول برهان و مؤید بازای نقطه دار و جیم بروزن و معنی چشمیر کست که شیرازیا
چشم خوانند و آن تخمی است سیاه و املس که بانات ساینه و در چشم کشند صاحب جامع گو
که همین را شش هم گویند صاحب محیط میفرماید که معرب چشمیر ج که در چشم نام باید مؤلف عرض

کنند که او بر چشخام هر چه نوشته مذکرش بر پیشه کرده ایم و هم بر پیشه و بشبه (اردو) و یکمیشمه -

تشن	البقول بر بان و جامع و رشیدی و سرور	بفتح جیم فارسی و الف و سکون کاف و نیم
و سر	بفتح اول بر وزن چمن یعنی چاکسوت	سین مهله و سکون و او اسم مهندی چشخام
و آن	دانه باشد نرم و سیاه و لغزنده از حدس	است مؤلف عرض کند مخفف و
بزرگتر	که در دوای چشتم کار برند و یکسر اول	بذل تشمیرج که گذشت بیم بدل شد
هم آمده	صاحب سروری اسم دیگر این چاکسو	چنانکه پام و پان و تمانی و زای و توز و جیم
به سین	مهله گفته صاحب محیط بر چاکسو گوید که	حذف (اردو) و یکمیشمیرج -

تشنگی البقول بر بان و جامع بر وزن چشمک از پیش سر جانی را گویند که در کودکی نرم
 جهنده می باشد و آن را بعبری یا فوخ خوانند صاحب رشیدی گوید که همین را جاندانه هم گویند
 و یکمیشمیرج خان آرزو در سراج همزانش مؤلف عرض کند که اسم جابد فارسی زبان
 است و ما بر تارک صراحت این کرده ایم (اردو) و یکمیشمیرج که و سر میهنه -
 تشنگی البقول بهار و اند ترجمه عطش است (طهوری) و او از تشنگی و سیرابی
 گشته ام غرق در محیط سراب و مؤلف عرض کند که مرکب است از لغت تشنه و یای مصداق
 بقاعده فارسی های هنوز آخر مثل شده به کاف فارسی (اردو) تشنگی بقول آصفیه اسم تشنه
 عطش - پیاس - تراس -

تشنگی	اقتناون استعمال - یعنی عطش	عائد و واقع شدن مؤلف عرض کند که تشنگی

قیاس است (لهوری ۵) از داغ تو هست بهم محاوره زبان است یعنی تشنه شدن و تشنگی سینه سیراب و افتاد چو تشنگی سراب است و گیر و نگر رفتن اعاید شدن تشنگی مرادف تشنگی (ار و و) پیاس گنا بقول آصفیه پانی کی افتادن گزشت مخفی مباد که تحریف مصدر گیر و خواهش بونا تشنگی بونا -	قیاس است (لهوری ۵) از داغ تو هست بهم محاوره زبان است یعنی تشنه شدن و تشنگی سینه سیراب و افتاد چو تشنگی سراب است و گیر و نگر رفتن اعاید شدن تشنگی مرادف تشنگی (ار و و) پیاس گنا بقول آصفیه پانی کی افتادن گزشت مخفی مباد که تحریف مصدر گیر و خواهش بونا تشنگی بونا -
تشنگی بر داشتند استعمال بتدای تشنگی تشنگی کشیدن استعمال یعنی بتدای تشنگی	تشنگی بر داشتند استعمال بتدای تشنگی تشنگی کشیدن استعمال یعنی بتدای تشنگی
شدن بتدای تشنگی عرض کند که موافق تشنگی شدن مؤلف عرض کند که موافق قیاس قیاس است (لهوری ۵) آب شتاقان شود است (لهوری ۵) العطش گویان صحرای بر کعبه گشت از غروب پی و صد بیابان تشنگی غمت تشنگی بر نیل و چون می کشند (ار و و) بر دار ز فرم عاشقت و مخفی مباد که در تشنگی تشنگی بونا - پیاس بونا تشنه بونا -	شدن بتدای تشنگی عرض کند که موافق تشنگی شدن مؤلف عرض کند که موافق قیاس قیاس است (لهوری ۵) آب شتاقان شود است (لهوری ۵) العطش گویان صحرای بر کعبه گشت از غروب پی و صد بیابان تشنگی غمت تشنگی بر نیل و چون می کشند (ار و و) بر دار ز فرم عاشقت و مخفی مباد که در تشنگی تشنگی بونا - پیاس بونا تشنه بونا -
بنا استعمال مصدر بر و آیدن است که تشنگی تشنگی بونا - پیاس بونا تشنه بونا - می آید یعنی بر و آید (ار و و) پیاس بونا -	بنا استعمال مصدر بر و آیدن است که تشنگی تشنگی بونا - پیاس بونا تشنه بونا - می آید یعنی بر و آید (ار و و) پیاس بونا -
تشنگی گروان استعمال - صاحب تشنه مادر شراب انداخته (صائب ۵) ذکرین کرده از معنی سالت و از سالتش مصدر چشم با چون زاهدان بر میوه فروس نیست تشنه (تشنگی گیر و ن) پیدا است (خسرو ۵) نگر بوی از ان سیب زرخدا نیم ما (وله ۵) اگر بیش می سوزیم با آنکه بگلی و تشنگی و در روز بدانی چقدر تشنه دیدار توایم و خواهی آمد عرق بازان و مؤلف عرض کند که تشنگی گیر و ن آلوده به آغوش مرا و صاحب فدائی که از علمای	تشنگی گروان استعمال - صاحب تشنه مادر شراب انداخته (صائب ۵) ذکرین کرده از معنی سالت و از سالتش مصدر چشم با چون زاهدان بر میوه فروس نیست تشنه (تشنگی گیر و ن) پیدا است (خسرو ۵) نگر بوی از ان سیب زرخدا نیم ما (وله ۵) اگر بیش می سوزیم با آنکه بگلی و تشنگی و در روز بدانی چقدر تشنه دیدار توایم و خواهی آمد عرق بازان و مؤلف عرض کند که تشنگی گیر و ن آلوده به آغوش مرا و صاحب فدائی که از علمای

(۵۵۵۴)

معاصر علم بود بر معنی اول قانع صاحب سخندان	آب پس تشنه که خود در شکم خود آب پیدا کند گنگ
گوید که در سنگریست (ترشنا) یعنی تشنگی است	باشد از مستقی (ارو) مستقی بقول
و هم او گوید که معنی خواهش و هوس هم خان آرزو	آصفیه عربی سیرابی کی طلب کرنے والا
در سراج بذیل تش تش گوید که دوزیت که تشنه	استقفا کی بیماری والا
مرکب باشد از تش و تش که افاده معنی ساجی	تشنه اشک اصطلاح بقول بهار
کند و های زانده از عالم خان و خانه مؤلف	معروف مؤلف عرض کند که معنی شتاق
عرض کند که اتفاق داریم با او و معنی و هم معنی	اشک باشد متعلق بعضی دوم تشنه که حجاز است
باشد (ارو) تشنه بقول آصفیه داپیا	(صائب ۵) بیش ازین کاوش مکن بادل که
(۲) خواهند میشتی	چشم تشنه اشک بدار برای گریه کردن آب
تشنه آب ترا اصطلاح بقول ناصر	از گوهر گرفت با مخفی مباد که این مرکب باقی
وانند معنی مستقی است که هر چه آب خور و رخ	است ولیکن در شعر بالا بفتک اضافت مستقی
تشنگی او نشود و زرداب در شکمش افزاید	(ارو) اشک کاپیا سا یعنی اشک کاشتن
(ابوالقاسم غصری بلخی ۵) چو تشنه آب زان	تشنه باشد استعمال یعنی دلدل
بیم از رنج بپایان خویش را گشته خریدار	تشنگی بودن و (۲) شتاق بودن مؤلف
ومی فریاند که این لغت در فرنگها نبود ازین	عرض کند که موافق قیاس است (نظری ۵)
شعر غصری بدست آمده مؤلف عرض کند که	چه تشنه است بروی تو چشم من شاید بچشم
تعریف خوشی نکرد آب زاب معنی پیدا کننده	آن رخ خی کرده تشنه باشد که دوازدهمین ذیل

نامہری در لطافت گوید کہ گناہ از شتاق است مؤلف عرض کند کہ اتفاق و ابریم با صاحب نامہری کہ ہر دو سند بالا ہم تائید قولش می کند و تمام ہر محققین اول الذکر است کہ شتاق را اشتیاق گفتند و خیال نفرمودند کہ (تشہ جگر) اسم فاعل ترکیبی است البتہ تشنگی جگر بمعنی اشتیاق توان گرفت (ارو) بہر چیزی بودن شتاق - تشہ چشم اصطلاح بقول بہار و اند معروف صاحب تحقیق الاصطلاحات گوید عرض کند کہ متعلق بہ معنی وہ تشہ (ارو) کہ بہنو گریہ چشم است و از سندش کسی چیز کا تشہ ہونا بہ شتاق ہونا جیسے بین (ب) تشہ چشمی پیدا است مؤلف عن آب کے دیدار کا تشہ ہونا کہ کہ الف بمعنی شتاق دیدار است و اب بمعنی اشتیاق دیدار (صائب الف) تشہ بقول بھارا وہ مثل کسی داشتن مؤلف چشم افتادہ است آئینہ اسکندری و ورنہ عرض کند کہ بحر از تراکت کار نہ گرفتہ و در صدر آب زندگانی دل سیاہی بیش نیست (صائب) مثل کسی و شتاق قتل کسی بودن متعلق بمعنی ب (س) تشہ چشمی لازم افتاد است بزم و وہ تشہ باشد (ارو) کسی کے خون کا پایا وصل را ہ از نظر بازی نمود و میر و درو یا جہا تشہ در خواب آب می بیند مثل	نامہری در لطافت گوید کہ گناہ از شتاق است مؤلف عرض کند کہ اتفاق و ابریم با صاحب نامہری کہ ہر دو سند بالا ہم تائید قولش می کند و تمام ہر محققین اول الذکر است کہ شتاق را اشتیاق گفتند و خیال نفرمودند کہ (تشہ جگر) اسم فاعل ترکیبی است البتہ تشنگی جگر بمعنی اشتیاق توان گرفت (ارو) بہر چیزی بودن شتاق - تشہ چشم اصطلاح بقول بہار و اند معروف صاحب تحقیق الاصطلاحات گوید عرض کند کہ متعلق بہ معنی وہ تشہ (ارو) کہ بہنو گریہ چشم است و از سندش کسی چیز کا تشہ ہونا بہ شتاق ہونا جیسے بین (ب) تشہ چشمی پیدا است مؤلف عن آب کے دیدار کا تشہ ہونا کہ کہ الف بمعنی شتاق دیدار است و اب بمعنی اشتیاق دیدار (صائب الف) تشہ بقول بھارا وہ مثل کسی داشتن مؤلف چشم افتادہ است آئینہ اسکندری و ورنہ عرض کند کہ بحر از تراکت کار نہ گرفتہ و در صدر آب زندگانی دل سیاہی بیش نیست (صائب) مثل کسی و شتاق قتل کسی بودن متعلق بمعنی ب (س) تشہ چشمی لازم افتاد است بزم و وہ تشہ باشد (ارو) کسی کے خون کا پایا وصل را ہ از نظر بازی نمود و میر و درو یا جہا تشہ در خواب آب می بیند مثل

صفت اللغات

صاحبان خزینه الاسال و امثال فارسی محبوب الایصال
 ذکر این کرده از معنی و محل استعمال ساکت مؤلف
 عرض کند که فارسیان این مثل را بحق کسی زنند که
 مشتاق چیزی باشد مقصد آنست که هر که اشتیاق
 چیزی در دل دارد منہک می شود و در آن چنانچه
 در خواب ہم میان چیز را می بیند (ارو) (ظہوری ۵) تشنه ترمی شوم آہم بچکانید
 بلی کو چھیچرون کے خواب میں جو من میں بسے تشنه
 میں دے صاحب محبوب الاسال نے ان کو
 کو اسی فارسی مثل کے مقابلہ میں لکھا ہے۔
 تشنه دل اصطلاح بقول برہان و جات
 و بحر مراد تشنه جگر کہ گذشت معنی کنایہ از
 اشتیاق بہار بر معروف قانع (میر خسرو ۵) چیزی (میرزا محمد زمان راسخ ۵) ز فیض باؤ
 از تو ناید کہ بدینسان روم کو تشنه دل از چشمہ جوش گل بیابغ است کو چراغان تشنه کام یک
 حیوان روم کو صاحب ناصری در ملحات این چراغ است کو (ارو) تشنه کام تجاؤ
 را ہم بمعنی مشتاق گوید مؤلف عرض کند کہ فارسی کہہ سکتے ہیں صاحب آصفیہ نے تشنه لب
 اتفاق داریم با او و ہمد را بنج حقیقت تسامح پر فرمایا ہے (۱) نہایت پیاسا ایسا پیاسا جس
 محققین بالاعرض کردہ ایم و در اینجا ہم سکنند کہ ہونٹوں پر پھیپہ پان جم جائیں (۲) نہایت

قطره چکانی بود و راوی مالتش لبان بحر مراب است تشنه لب استعمال بقول بهار و اندک (صائب ۵۷) بوسه های تشنه لب بر در نیم معروف مؤلف عرض کند که مراد تشنه کام بافتست و چون کبوترهای چاهی گرد چاه غنیش بهر دو معنی (ظهوری ۱۷) بافته درونی چه کند (ارو ۱۰) و کیهو تشنه کام -	شفاق نهایت خواستند -
(الف) تشنج بقول منتخب بالفتح و کسر نون لغت عرب است بمعنی زشت گفتن و زشت شمردن چیزی را مؤلف عرض کند که فارسیان بمعنی حاصل بالمصدر یا مصدر زدن معنی (ب) تشنج زدن بمعنی زشت گفتن استعمال کنند - صاحبان بهار عجم و اندک در این کرده اند (مولوی معنوی ۷) ای تو قدیم می کده هم هستی و هم می زده تشنج های پدید چون می زنی ای بد گهر (میر خسرو ۷) دشنام دهد دشمن تشنج زدن دوست و چندان شوم از که چندان به که گویم مخفی مباد که از اسناد بالا مصدر زدن پیدا است که مراد زدن است عینی ندارد و تعریفش بجای خودش می آید (ارو ۱۰) طعن و تشنج کرنا -	تشاق نهایت خواستند -
تشویر بقول بهار شمرنده شدن و شمرنده کردن - فارسیان بمعنی خجالت و انفعال باللفظ خوردن و دادن و کشیدن استعمال این کنند مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالفتح و کسر و اوست صاحب منتخب ذکر این کرده استعمال فارسیان در ملحقات می آید (ارو ۱۰) خجالت مؤنث - انفعال - مذکر -	تشویر خورون استعمال - صاحب اصفی که بمعنی خجل شدن است (کمال اصفهانی ۷)
تشویر خورون استعمال - صاحب اصفی که بمعنی خجل شدن است (کمال اصفهانی ۷) ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند از هی زرفت تو خورده آسمان تشویر بازی	تشویر خورون استعمال - صاحب اصفی که بمعنی خجل شدن است (کمال اصفهانی ۷)

مباد که از سنده بالاصدر و میدین پید است که بجای خودش می آید (ارو) بخل کرنا -	نذیده ترا چشم روزگار نظیر کو (ارو) بخل هونا - شرمند هونا -
تشویر کشتیدن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی بخل ساختن است و خجالت عائد حال کردن (انوری) کند لطائف طبع تو بجز (بروی) و در غنای تو ستا و تقدیر و جبر کن کشید	تشویر وادون استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی بخل ساختن است و خجالت عائد حال کردن (انوری) کند لطائف طبع تو بجز (بروی) و در غنای تو ستا و تقدیر و جبر کن کشید
تشویش بقول بهار معنی شوریده کردن کار و می نماید که این عربی الاصل نیست و فارسی معنی ریج و محنت با لفظ خوردن و وادون و داشتن و کردن و کشیدن استعمال کرده اند همچنین معنی سرنش هم که در ملحقات می آید - مؤلف عرض کند که بقول نقیب بافتح و کسروا و معنی ریج و آشفته کردن آمده فارسیان استعمال این معنی حاصل بالصدر و با مصداق فارسی مرکب کرده (ارو) تشویش بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث - پیریشانی - گیسر است - یوچ - تیر و دو - فکر -	تشویش آمدن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که فکر و تیر و دو و پیریشانی لاحق شدن است (ناصر زائی) از محنت و پیریشانی پیش آمد عرض کند که از سرنش (تشویش) باشیدن (پیش)
تشویش آمدن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که فکر و تیر و دو و پیریشانی لاحق شدن است (ناصر زائی) از محنت و پیریشانی پیش آمد عرض کند که از سرنش (تشویش) باشیدن (پیش)	تشویش آمدن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که فکر و تیر و دو و پیریشانی لاحق شدن است (ناصر زائی) از محنت و پیریشانی پیش آمد عرض کند که از سرنش (تشویش) باشیدن (پیش)

بیم من از ان غمزه بسیار بود که همه تشویشم از ان تکلیف دینا -	
تلف پریشان باشد (اردو) تشویش بونا تشویش داشتن استعمال صاحب آصفی	
تشویش خورون استعمال صاحب	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مبتدای فکر و تردود داشتن است (سعدی ۵) تشویش نانی خورد (اردو) فکر و تردود کنایه مبتدای فکر به جهان بان بقدر جهانی خورد (اردو) و تردود هونا -
تشویش بکسر تردود پریشانی من بکلاهونا -	تشویش دیدن استعمال صاحب آصفی
تشویش وادون استعمال صاحب	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مبتدای فکر و تردود شدن (قراری)
تشویش وادون کرده از معنی ساکت	مؤلف عرض کند که از سندش تشویش وادون (گیلانی ۵) مرگست دوری از الم تشویش
بمعنی تکلیف رسانیدن به پابغرض تشریف آوردن	بسیار کن (اردو) مبتدای فکر و تردود هونا
یعنی رحمت تشریف آوری وادون پیدا است	(وحشی یافقی ۵) جان را به هجرت می کنم بهر تشویش گردن استعمال صاحب آصفی
گو میا پاک بهر خط جان خود تشویش پات می دهم	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که سرزنش و توبیخ کردن است (سعدی ۵) تشویش را زجر و تشویش را
که بجای خودش می آید (اردو) آنه کی	شیرازی ۵) بداندیش را زجر و تشویش را

پشیمانی اگر گفٹ خویش کرد (اردو) زجرو عرض کند کہ بتلای فکر و تردوشدن است۔ تو بیج کرنا بہر کرنا۔ تشویش کشیدن استعمال صاحب می کشد و دل است اینکه تشویش جان اصغر زکراہین کردہ از معنی ساکت مؤلف می کشد (اردو) فکر و تردوشدن مبتلا ہونا۔	پشیمانی اگر گفٹ خویش کرد (اردو) زجرو عرض کند کہ بتلای فکر و تردوشدن است۔ تشویش کشیدن استعمال صاحب می کشد و دل است اینکه تشویش جان اصغر زکراہین کردہ از معنی ساکت مؤلف می کشد (اردو) فکر و تردوشدن مبتلا ہونا۔
تشویش کشیدن استعمال صاحب می کشد و دل است اینکه تشویش جان اصغر زکراہین کردہ از معنی ساکت مؤلف می کشد (اردو) فکر و تردوشدن مبتلا ہونا۔	تشویش کشیدن استعمال صاحب می کشد و دل است اینکه تشویش جان اصغر زکراہین کردہ از معنی ساکت مؤلف می کشد (اردو) فکر و تردوشدن مبتلا ہونا۔
تشویش کشیدن استعمال صاحب می کشد و دل است اینکه تشویش جان اصغر زکراہین کردہ از معنی ساکت مؤلف می کشد (اردو) فکر و تردوشدن مبتلا ہونا۔	تشویش کشیدن استعمال صاحب می کشد و دل است اینکه تشویش جان اصغر زکراہین کردہ از معنی ساکت مؤلف می کشد (اردو) فکر و تردوشدن مبتلا ہونا۔

تشیع | بقول برهان و جامع و ناصری و مؤید و سراج بروزن کبیره گلوله را گویند که از تنگها
الوان و سخت سازند و بدان بازی کنند **مؤلف** عرض کند که اسم باید فارسی زبان است
ولس (ارو) ده پتھر کا گولہ جس سے کھیلتے ہیں۔ مذکر۔

فغانی با صا و هلم

تصاعد | بقول بہار بیا لا برآین و فرماید کہ صحیح تصعد است (بدر چاچی) در تصاع
کندی گرد و بر اکت سو چرخ و چشم عقرب شودی معدن ثور از دبران و **مؤلف** گوید کہ
تصعد بالفتح بقول منتخب لغت عرب است یعنی بالا رفتن و لیکن صاحب اندک جواہر اللہ
تصاعدا ہم بروزن تفاعل لغت عرب گوید پس استعمال فارسیان است و بس و وجہ نیست
کہ بقول بہار تصرف فارسیان بر سبیل تفریس دانیم (ارو) بند ہونے کا حاصل بالصد
تصاعدا کا استعمال اردو میں ہے۔

تصحیح | بقول بہار درست کردن می فرماید کہ بالفظ دادن مستقل **مؤلف** عرض کند کہ تصحیح
و کسر حای حطی اول بقول اند لغت عرب است پس خبر نیست کہ فارسیان یعنی حاصل بالصد
استعمال این ترکیب مصاور فارسی کرده اند کہ در محقات می آید (ارو) تصحیح - بقول آصفیہ
غیر می اسم مؤنث صحیح۔

تصحیح و ادون | استعمال صاحب آصفی (۷) نہا و بر رخ گلن نہا شک شبنم و بہار
و لہر این کردہ از معنی ساکت **مؤلف** عرض کند روکن و تصحیح این رسالہ جہد (۸) (نہری) (۹)
بمعنی درست کردن و صحیح نمودن است اما کتاب مہر کہ تصحیح داوہ پوش عقل و کینہ

عشق باطل افتاد است باطنی مباد که از سند و آیه تصحیح و ادون ست که گذشت و ب لازم آن معنی مصدر و بیان پیدا است نه و ادون (ار و و) صحت پذیر شدن مؤلف عرض کند که عا تصحیح کرنا صحیح کرنا صحت کرنا -	قیاس است (ظهوری) قبله اهل محرم تصحیح یافت نسخه از ابرویش محراب بروم (ار و و)
(الف) تصحیح کردن الف با بر زبان یافت نسخه از ابرویش محراب بروم (ار و و)	معا صرن مجتبی (الف) و کیو تصحیح و ادون اب (صحیح) مونا -
(ب) تصحیح یافتن تصحیف	تصحیف با تصحیح و کسر حای حلی بقول منتخب خطا کردن در ترتیب مؤلف عرض کند که غایب
استعمال این معنی حاصل بالمصدر بکریب هاری م کند مذکور و یلمتانت می آید (ار و و) تصحیف	می نوشت - غلطی -
تصحیف بوسه اصطلاح بقول مؤید مطبوعه یعنی نوشته و در دیگر نسخه قلی (تصحیف نوشته) نوشته گوید که معنی بوسه و در نسخه قلی دیگر و لغت قائم کرده یعنی (تصحیف بوسه) بنویس و (تصحیف نوشته) یعنی بوسه دیگری از محققین	بوسه خود نام می شود و کاتبین چاکدست و کتبات منقولی با کرده اند و دیگر تصحیح (ار و و) بوسه کی غلطی نوشت چون کجی مشوق عاشق گوید که بوسه یا لکینا که خطا به غیر عاشق - به او بچند و بچند تصحیف قضا اصطلاح بقول مؤید مطبوعه
زبان وان و اهل زبان ذکر این نکر و مؤلف عرض کند که (تصحیف بوسه) بوسه را نام است که معشوق عاشق خود را غیر او دانسته بوسه بگوید و دیگر قلی یعنی نکر و مؤلف عرض کند که دیگر معنی و بعد از آن چون عاشق را می شناسد از غلطی محققین زبان وان و اهل زبان از این لغت	ای فاکذافی الشرفنامه و القیبه - در دیگر نسخه مطبوعه می نویسد که معنی بقاست و در نسخه محققین زبان وان و اهل زبان از این لغت

ساکت اند و بدون سندا استعمال ما این را در توان کرد و بنا که چون قبای وجود بدل شود و علم ندانیم تا هر معنی لفظی این غلطی قیاست معنی باقی تعلق می شود و بانی حال این اصطلاح را قیاس غلط پوشیدن البته تبدیل قیاست معنی به معنی ندانیم (ار و و) ناقابل ترجمه.	تصدیق بقول بهار معنی و زود سر دادن می فرماید که بلفظ دادن و کشیدن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح و کسر و ال مهمله و بقول منتخب معنی و زود سر دادن - فارسی بعضی حاصل بالصدرش معنی تکلیف و زحمت بر سبیل مجاز استعمال این با مصداق در پی می کنند که در ملحق می آید (ار و و) تصدیق بقول آصفیه عربی - مؤلف - در دسترس
تصدیق بر وزن استعمال - صاحب آصفی (ع) بر معنی میداد تصدیق جا هست به غرض ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض مصرعینی خاک را هست که مخفی مباد که از سندا کند که زحمت و تکلیف برداشتن است کمال بالا مصدر و هیدن پیداست که بجایش می آید خجندی (ع) ما را بر وز واقعه خاطر به آن نحو (ار و و) تصدیق دینا تکلیف دینا - که خاک آستان تو تصدیق می بریم (ار و و) تصدیق کشیدن استعمال - صاحب	تکلیف بین مبتلا هونا - تصدیق و دادن استعمال - صاحب آصفی عرض کند که تکلیف و زحمت برداشتن مختص ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کاشی (ع) تصدیق در تدارک هر حاضر کند که معنی تکلیف و زحمت رسانیدن است کشت و داری چه بر که ونگی در دسترس متعدی مصدر گذشته - (ناظم هروی - (ار و و) تکلیف اثمانه زحمت بین مبتلا هونا -

تصدیق | بقول بهار راست گردانیدن و باور داشتن می فرماید که بلفظ کردن -
 مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بلفتح و کسر و ال مبهله - بقول منتخب راست
 گوی دانستن کسی را - فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر کنند (ظهوری ص ۵) بخش
 غشقت خرو بهیده دارد خامی بومی شود نخته تصدیق جنون می آید (اردو) کسی کو سنجی
 سبب مجتبی کا حاصل بالمصدر -

تصدیق فرمودن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مراد تصدیق فرمودن است عرض کند که معنی تصدیق کردن است یعنی راست نمودن دانستن کسی را و صحیح دانستن (تشریح معنی) است نظریه اعزاز مخاطب و این معمولی پیدا نم که بر چه در وادی اشتیاق می نویسیم (کمال آصفیانی ص ۵) اگر لاف آن زخم که بمن تصدیق می فرمایند مخفی مباد که از سند بالا ختم شد سخن با تصدیق من بر این استعمال فرمائیدن پیدا است که بجایش می آید و یوار می کند مخفی مباد که از سند بالا (اردو) تصدیق فرمانا تصدیق کرنا - گندن پیدا است که بجایش می آید (اردو) تصدیق کردن استعمال - صاحب تصدیق کرنا - سچ قرار دینا -	تصدیق فرمودن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مراد تصدیق فرمودن است عرض کند که معنی تصدیق کردن است یعنی راست نمودن دانستن کسی را و صحیح دانستن (تشریح معنی) است نظریه اعزاز مخاطب و این معمولی پیدا نم که بر چه در وادی اشتیاق می نویسیم (کمال آصفیانی ص ۵) اگر لاف آن زخم که بمن تصدیق می فرمایند مخفی مباد که از سند بالا ختم شد سخن با تصدیق من بر این استعمال فرمائیدن پیدا است که بجایش می آید و یوار می کند مخفی مباد که از سند بالا (اردو) تصدیق فرمانا تصدیق کرنا - گندن پیدا است که بجایش می آید (اردو) تصدیق کردن استعمال - صاحب تصدیق کرنا - سچ قرار دینا -

تصرف | بقول بهار دست کاری زدن می فرماید که بلفظ داشتن و کردن مستعمل مؤلف
 عرض کند که لغت عرب است لغت تحتین و رای شد و صاحب منتخب ذکر این کرده فارسیان
 بمعنی حاصل بالمصدر یعنی قبض استعمال این می کنند (ظهوری ص ۵) دست تصرف ضبتم

از آه بر قفا پ کرده اجاره چشم جان سزته خاکپای را پ (ار و و) تصرف - بقول آصفیه
عربی - اسم نکره دست اندازی - قبضه - مداخلت -

تصرف داشتن استعمال - صاحب (ظهوری) عشوه ساتی تصرف در مزاج
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
عرض کند که قبضه داشتن (ظهوری) این (ار و و) تصرف کرنا قابض بنودخل پانا
تصرف نه مهر داشت نه ماه پاهنگاهی که رفت **تصرف گذاشتن** استعمال صاحب
داشت نگاه پ (ار و و) تصرف رکعنا - آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
قابض بنودخل قبضه رکعنا - کند که معنی ترک کردن قبضه و مداخلت از نظر

تصرف کردن استعمال - صاحب آصفی (ار و و) تصرف در آن سکه نگذاشتیم پ کران
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
کند که قابض شدن و دخل یافتن است - مداخلت ترک کرنا -

تصفیه لفظ اصطلاح - صاحب روزنامه بجواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار ذکر این
کرده گوید که معنی کارخانه روغن لفظ است که آن را پاک و صاف کنند و لفظ بقول غیاث
روغنی است سیاه و سفید رنگ بهتر از آنست که در پاک شیروان از زمین می جوشد و
مغرب است و بقول بعض دارونی است که حکما ساخته اند هر جا که اندازند آتش و گرگ
مؤلف عرض کند که این مرکب بمعنی مصد ریت که روغن لفظ را صاف کردن و معاینه
عجم بسبیل مجاز کارخانه را بدین اسم موسوم کردند که کار تصفیه این روغن کند (ار و و)

روغن نفت کے صاف کرنے کا کارخانہ مذکر صاحب آصفیہ نے نفت کا ذکر فرمایا ہے۔
تصنیف بقول بولچال بجاۃ المعاصرین عجم (۱) سرو و ن غزل ہوا امثال آن مؤلف
 عرض کند کہ این مصنف معاصرین عجم است و معنی بسبیل مجاز و تفریس و حقیقتہ این لغت
 عربیہ است بالفتح و کہ نون و بقول منتخب جدا کرد و بعضی از بعضی و گویند گویند کرد و چینی را
 و در اصطلاح مثل تالیف است و فرق در تالیف و تصنیف ہمین قدر کہ تالیف کتابی باشد
 کہ در آن از چند کتب مطالب شتی را جمع نموده باشند (چنانکہ گذشت) و تصنیف مضمون طبع
 و افکار مصنف است (اردو) تصنیف بقول آصفیہ دل سے کوئی کتاب بنانا طبیعت سے کوئی مضمون لکھنا۔ ایجاو۔

تصنیف را مصنف مثل صاحبان
شکوہ کتب بیان خزینۃ الامثال
 میں اسی فارسی کہاوت کا استعمال ہے۔
 تصنیف نہا و ن مصدر اصطلاحی
 امثال فارسی ذکر این کردہ از معنی و محل
 استعمال ساکت مؤلف عرض کند کہ فارسیا
 استعمال این و خواندن افکار و اشعار شعر گفتہ
 و نہی پسند کہ شعر شاعری را دیگری بخواند
 و حق ہمین است کہ مصنف تصنیف خود
 را بحق او تصنیف می کنند یا معنی بہتان می کنی
 خوب می خواند برخلاف غیر (اردو) دکن (اردو) بہتان کرنا۔

نصویر بقول بہار و درول خود صورت چیری بتن می فرماید کہ بالفاظ لہجہ و کرد
 مستعمل است مؤلف عرض کند کہ لغتچین و نتم و او متروک لغت عرب است فارسیا

بمعنی حاصل بالمصدر استعمال این می کنند و با مصدر خود هم بقاعده فارسی مرکب می نمایند
که در ملحقات می آید (ارو) تصور بقول آصفیه عربی اسم نکره کسی شے کی صورت
ول مین باندینا خیال تصور بمعنی حاصل بالمصدر۔

تصور بسپین استعمال صاحب آصفی تصور کردن استعمال صاحب آصفی
کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
کردن تصور است (بیدل) بهار بوسه سپای کند که مرادف تصور بسپین است (بیدل)
و غون گردید و نگ تصور رنگینی خاسته بود۔ نیشاپوری آئینه را تصور کرد و اس کی کف
(ارو) تصور باندینا دکن مین مستعمل ہے پاز بس دلم مردم دنیا گرفته است۔
بمعنی تصور قائم کرنا۔ (ارو) تصور کرنا و یکم تصور بسپین۔

تصور ببقول بهار صورت کردن و آفریدن صورتی که از چوب و گل و امثال آن سازند
یا بر دیوار و غیر آن نگارند و این مجاز است و تصاویر جمع آن می فرماید که بالنظر کردن
و کشیدن مستعمل است مؤلف عرض کند که لغت عرب است و در منتخب و تہذیب الارب
هم به همین معنی آمده۔ بالفتح و کسر و او مستعمل فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر کردند
و ترکیب فارسی استعمالش نمایند که در ملحقات می آید (ظہوری) می روند از صحنہ تصویر
برون پانصورتش گرزایو تصویر نیست (ارو) تصویر بقول آصفیه عربی اسم مؤنث
لغوی مخفی صورت بنا نا مگر یہ مصدر اسم مفعول کے معنون مین مستعمل ہے۔ صورت شے
روپ۔ فوٹو نقش۔ نقشہ۔ بت۔

مقصود سایه دار اصطلاح بقول بهار که بمعنی تصویر کشیدن است (صائب س) مصوبه صورتی که سایه اش افتد مثل تصویر سنگ و شبهه تراکن تصویر بهار خامه اش سر انگشت در آهن و طلا و غیره و این بهر باب الماسیه شکستی و بان ماند به مخفی بهار که سند بالا متعلق به مصد است بخلاف تصویر رنگ و نه نشان (شعاع اثر کردن است که بجایش می آید) (ار و و) تصویر (س) هر کس بسایه دیگری از درش رود به کهنچیا تصویر بنام فوتولینا -	مقصود سایه دار اصطلاح بقول بهار که بمعنی تصویر کشیدن است (صائب س) مصوبه صورتی که سایه اش افتد مثل تصویر سنگ و شبهه تراکن تصویر بهار خامه اش سر انگشت در آهن و طلا و غیره و این بهر باب الماسیه شکستی و بان ماند به مخفی بهار که سند بالا متعلق به مصد است بخلاف تصویر رنگ و نه نشان (شعاع اثر کردن است که بجایش می آید) (ار و و) تصویر (س) هر کس بسایه دیگری از درش رود به کهنچیا تصویر بنام فوتولینا -
می بایش شکست چو تصویر سایه دار به صاحب الف (الف) تصویر کش (اصطلاح - الف بحر و مصطلحات و اندیم ذکر این کرده اند (ب) تصویر کشیدن (بقول بحر و اندیم بهار	می بایش شکست چو تصویر سایه دار به صاحب الف (الف) تصویر کش (اصطلاح - الف بحر و مصطلحات و اندیم ذکر این کرده اند (ب) تصویر کشیدن (بقول بحر و اندیم بهار
مؤلف عرض کند که مرکب تصنیفی است بمعنی مصور (لما مفید بلخی س) شوخ تصویر (ار و و) سایه دار تصویر بهر بخت یک کس هم جلوه رنگین دارد و نقش پایش چو قلم است	مؤلف عرض کند که مرکب تصنیفی است بمعنی مصور (لما مفید بلخی س) شوخ تصویر (ار و و) سایه دار تصویر بهر بخت یک کس هم جلوه رنگین دارد و نقش پایش چو قلم است
تصویر قلمدان استعمال بقول بهار گلچین دارد و صاحب آصفی ذکر اب کرده و اند تصویریری که بر قلمدان نقش کنند (محن از معنی ساکت مؤلف عرض کند که الف	تصویر قلمدان استعمال بقول بهار گلچین دارد و صاحب آصفی ذکر اب کرده و اند تصویریری که بر قلمدان نقش کنند (محن از معنی ساکت مؤلف عرض کند که الف
تأثیر س) لب خاموش تصویر قلمدان فاش می گوی اسم فاعل ترکیبی است و ب مرادف تصویر به که از بهرامی اهل سخن نتوان سخنور شد و مؤلف کردن (قاسم شهدی س) در چشم مور جلوه اند	تأثیر س) لب خاموش تصویر قلمدان فاش می گوی اسم فاعل ترکیبی است و ب مرادف تصویر به که از بهرامی اهل سخن نتوان سخنور شد و مؤلف کردن (قاسم شهدی س) در چشم مور جلوه اند
عرض کند که مرکب اضافی است بمعنی حقیقی (ار و و) از لاغری به تصویر من به موی میانی کشیده اند و تصویر چو قلمدان پر کهنچین بهر بخت - صاحب تحقیق الاصطلاحات هم ذکر اب کرده	عرض کند که مرکب اضافی است بمعنی حقیقی (ار و و) از لاغری به تصویر من به موی میانی کشیده اند و تصویر چو قلمدان پر کهنچین بهر بخت - صاحب تحقیق الاصطلاحات هم ذکر اب کرده
تصویر کردن استعمال - صاحب آصفی (ار و و) تصویر کهنچیا و کیهو تصویر کردن - ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند تصویر گر (اصطلاح - بقول بحر و بهار و اند	تصویر کردن استعمال - صاحب آصفی (ار و و) تصویر کهنچیا و کیهو تصویر کردن - ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند تصویر گر (اصطلاح - بقول بحر و بهار و اند

(اردو) وہ تصویر جو سالم صورت کی ہو جس میں دونوں آنکھیں متقابل نظر آئیں۔ نوٹ۔ دکن میں اس کو تصویر متقابل اور تصویر دو چشمی کہتے ہیں۔	بمعنی مصور مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است کہ اگر معنی کنندہ و سازندہ ہم آیدہ چنانکہ کاسہ گرہ کوزه گر (اردو) مصور تصویر بنانے والا۔
تصویر مستقبل اصطلاح۔ بقول بحر تصویر تصویر نیم رخ اصطلاح۔ بقول بحر وہاں دو چشمی مؤلف عرض کند کہ مستقبل معنی آئندہ ہماںست کہ آن را در عرف تصویر کردہ شدہ اسم مفعول است و ازینکہ تصویر دو یک چشمہ گویند۔ مقابل تصویر مستقبل کہ چشمی مجموعہ شخصی است کہ روبرو آمدہ فارسیان و چشمی باشد و سندان از عرفی بر تصویر بدین معنی این اصطلاح را قائم کردند (عرفی) چہرہ پرداز جهان تخت کش چون چہل صراحت کافی ہمد را نجا کردہ ایم (اردو) شب شود نیم رخ و روز شود مستقبل مخفی یک چشمی تصویر جس میں صاحب تصویر کا منہ مہاد کہ عرفی درین شعر تصویر نیم رخ و تصویر مستقبل مصور کے مقابل نہوے۔	تصویر مستقبل اصطلاح۔ بقول بحر تصویر تصویر نیم رخ اصطلاح۔ بقول بحر وہاں دو چشمی مؤلف عرض کند کہ مستقبل معنی آئندہ ہماںست کہ آن را در عرف تصویر کردہ شدہ اسم مفعول است و ازینکہ تصویر دو یک چشمہ گویند۔ مقابل تصویر مستقبل کہ چشمی مجموعہ شخصی است کہ روبرو آمدہ فارسیان و چشمی باشد و سندان از عرفی بر تصویر بدین معنی این اصطلاح را قائم کردند (عرفی) چہرہ پرداز جهان تخت کش چون چہل صراحت کافی ہمد را نجا کردہ ایم (اردو) شب شود نیم رخ و روز شود مستقبل مخفی یک چشمی تصویر جس میں صاحب تصویر کا منہ مہاد کہ عرفی درین شعر تصویر نیم رخ و تصویر مستقبل مصور کے مقابل نہوے۔
فوقانی باضاد مجمل	را بالمعنی بستہ است اگرچہ لفظاً ظاہر نیست
(الف) تضارع بقول بہار یعنی زاری کردن (شیخ شیراز) اگر تضارع کنی و گرفتار پو دزد زرباز پس نخواہد داد مؤلف عرض کند کہ بفتح اول و دوم و نہم رای مہملت عرب است و صاحب منتخب ذکرش کردہ۔ فارسیان استعمال این معنی کریدہ با صد کر کردہ اند و تضارع ساختن و نمودن ہم گویش ناخوردہ پس۔۔۔	(الف) تضارع بقول بہار یعنی زاری کردن (شیخ شیراز) اگر تضارع کنی و گرفتار پو دزد زرباز پس نخواہد داد مؤلف عرض کند کہ بفتح اول و دوم و نہم رای مہملت عرب است و صاحب منتخب ذکرش کردہ۔ فارسیان استعمال این معنی کریدہ با صد کر کردہ اند و تضارع ساختن و نمودن ہم گویش ناخوردہ پس۔۔۔

دب) تصرع کردن از همین لغت الف است بخيال ماسند بالاعتلاق

بمصدر کشدن است که بجایش می آید (ار و و) الف گریه مذکر ب رونا.

تضمین بقول اندر وزن تفخیل لغت عرب است یعنی پذیرانیدن و ضامن گردانیدن

کسی را و در پناه آوردن و با اصطلاح شعر آوردن شعر مشهور دیگر را در شعر خود اگر آن شعر

یا مصرع مشهور است احتیاج بایما دارد و الا اشاره بدان واجب است تا از آفت تهمت

مفرقه مصون باشد و تضمین مصرع را تا سید و تضمین بیت را استعانه گویند مؤلف عرض کند که

لغت ثبت بافتح و کسر میم صاحب منتخب این را آورده و معنی اصطلاحی شعر را هم ذکر کرده

فاریان بهین معنی آخر استعمال این با مصدر رسانتن و کردن و نمودن می کنند (ار و و) تضمین

بقول آمفیة یعنی اسم مؤنث شامل کرما اصطلاح عروضی کسی مشهور مضمون یا شعر که این نظمین داخل کرما

فوقانی باطای حطی

تطاوان بقول بهار گردن کشی کردن و فاریان معنی ظلم و بیداد با لفظ کردن و کشیدن

استعمال می نمایند مؤلف عرض کند که لغتین و ضم و اولغت عرب است صاحب منتخب

ذکر این کرده و لفظ متصرف فاریان در معنی ما این را مفرس دانیم (لهوری) خوبان

عجب که خیل ما را و هندشان به تشخیر ملک دل به تطاول حواله است (وله) گوئی

مثال تطاول ترختست به شکل مراست کار ما را بر دست (ار و و) ظلم مذکر بیداد

تطاول کردن مصدر اصطلاحی است معنی ظلم و بیداد کردن نوشته مؤلف

اصفی ذکر این کرده از معنی ساکت و به تطاول کند که وافی قیاس است از تفریس فاریان

که بر تطاول گذشت (حافظ شیرازی) طلم کرنا - بیدار کرنا - بجا بهره انداز جرحه کاس الکرام به این تطاول این تطاول کشیدن مصدر اصطلاحی - صاحب که با عشاق مسکین می کنند به (طهوری) ط معنی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کشور و لاجرم چه بلا آید است به کند انکار کند که تحمل طلم بیدار کردن است (حافظ شیرازی) مدار که تطاول نکند به مخفی مباد که از اسناد بالا (این تطاول که کشید از غم جهان بین و تافه) مصدر کردن پیداست که بجایش می آید (ارو) کل نمره زمان خواهد رفت به (ارو) طلم سهند	(الف) تطبیق بقول بهاء موافق گردانیدن چیزی با چیزی می فرماید که بالفعل دادن مستعمل است مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر و حده لغت عرب است و صاحب اند صراحت آن کرده فارسیان استعمال مجرد این معنی حاصل مصدر یعنی مطابقت و موافقت می کنند و (ب) تطبیق دادن را معنی مطابقت کردن (والله بهوی) ای داده به اهل قبر تطبیق نفس به زائنه بسو کرده تحقیق نفس به (ارو) الف تطبیق بقول آصفیه عمر اسم مؤنث - تطابق - مطابقت - مشابهت - تشابه (ب) تطبیق دنیا بمطابقت کرتا - تطبیق سجدری اصطلاح بقول بول چال بجواله معاصرین عجم عمل جراحی کردن برای حفظ ما تقدم مرض (برجوشیدگی) مؤلف عرض کند که آب آبله های این مرض را می گیرند و بر بازوی انسان دوسه جاجر احتی خفیف کرده آن ماده را در آن داخل کنند تا از آنجا آبله ها پیدای شود و تب خفیف هم عارض گردد و در مهشت یا دوز التیام پذیرد و این عمل گویا مرض مصنوعی است که پیدا کنند و بخیاال اطباء این رنگ این عمل مرض (برجوشیدگی) است

تا یک سال و درین روزها اطبای یونانی هم این را مفید و حفظ ما تقدم مرض مذکور دانستند معنی
لفظی این پیوند دادن آبد شک نیست که این مرکب زبان عرب است ولیکن اصطلاح قدما
عرب نیست ازینکه این طرز عمل هم بای حفظ ما تقدم این مرض در زمان پیشین نبود و حالا بعض
بلاد عرب هم همین اصطلاح برای این عمل مستعمل است معاصره بن عجم بزبان دارند بخیا یا منقر
باشد (ارو) میکا نکالنا میکا ڈالنا -

تطهیر القبول بهار پاک کردن مؤلف عرض کند که لغت عرب است بافتح و کسرهای هوز
فارسیان یعنی حاصل بالمصدرش معنی بهار است و پیاپیگی استعمال این با مصداق فارسی کنند
که در طبقات می آید (ارو) بهارت بقول آصفیه عربی به وثقت - پکی - صفائی -

تطهیر وادون استعمال - صاحب آصفیه ذکر کرده که معنی بهارت و پاکیزگی حاصل کردن است
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند (علی خراسانی) صادق آن محیط انوار الی
که صاف و پاک کردن و شستن است (علی) که گرفت و دامن شرع زیر چشمه علمش تطهیر
خراسانی) بکه آلوده معصیان شده و (ارو) بهارت حاصل کرنا -

تطهیر وادون استعمال - صاحب آصفیه ذکر کرده که معنی بهارت و پاکیزگی حاصل کردن است
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند (علی خراسانی) صادق آن محیط انوار الی
که صاف و پاک کردن و شستن است (علی) که گرفت و دامن شرع زیر چشمه علمش تطهیر
خراسانی) بکه آلوده معصیان شده و (ارو) بهارت حاصل کرنا -

تطهیر گرفتن استعمال - صاحب آصفیه ذکر کرده که معنی بهارت و پاکیزگی حاصل کردن است
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند (علی خراسانی) صادق آن محیط انوار الی
که صاف و پاک کردن و شستن است (علی) که گرفت و دامن شرع زیر چشمه علمش تطهیر
خراسانی) بکه آلوده معصیان شده و (ارو) بهارت حاصل کرنا -

فوقانی باطای مجمر	
تظلم القبول بهار فریاد کردن و نابیدن از بیدار کسی می فرماید که بالفظ بر آوردن و زد و کزدن احتفل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح اول و دوم و لام مضموم شد و حیث منتخب ذکر این کرده فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر یعنی فریاد می کنند و باصفا فارسی زبان خود مرکب سازند (ارود) دادخواهی. مؤثث فریاد.	
تظلم آمدن استعمال - صاحب آصفی ذکر دادخواهی کرنا - ظلم کوطا هر کرنا - این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که تظلم زدن استعمال - صاحب آصفی ذکر فریاد و دادخواهی بوقوع آمدن است (عبدی) این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند تفرشی (تظلم ناید از من لیک ترسم) که معنی فریاد کردن و اظهار ظلم ظالم و دادخواهی که عدل حق تعالی بر بنا بدو مخفی مباد که از سبب بالا کردن است (نظامی) تظلم زمانند بر مصدر آیدن پیدا است که بجایش گذشت شاه روم که بر مصریان تنگ شد مرز و بوم (ارود) دادخواهی او فریاد واقع مونا - مخفی مباد که سبب بالاستعلق با مصدر زدن تظلم بر آوردن استعمال - صاحب آصفی است که بجایش می آید (ارود) دادخواهنا - ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند فریاد کرنا - اظهار ظلم کرنا -	
که اظهار جور و جفا و دادخواهی کردن است تظلم کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر (سعدی) تظلم بر آورد و فریاد خواند این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که رحمت بر افتاد و شفقت نماید (ارود) که دادخواهی است (شاهی سبزواری) (سعدی)	

گفتہ شاہی برین در کسیت با چہ دین فغان کہ داد	مؤلف گوید کہ مرادف نظم کردن است۔
خواہم ہر در سلطان نظم می کنم پو مخفی مباد کہ	(رسانی شہدی ۵) من نظم می نمایم و
سند بالا متعلق بہ مصدر گذران است کہ	بر سر می زخم پو او تغافل می زند از اردو
بجایش می آید۔ (ارو) داد خواہی کرنا۔	می کند پو مخفی مباد کہ سند بالا متعلق بہ مصدر نمایم
نظم نمودن استعمال صاحب فی بعضی است	است کہ بجایش می آید (ارو) فریاد کرنا

فوقانی با عین مہملہ

تعارف بقول رہنما۔ بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار بمعنی ملاقات و ہدیہ۔ صاحب بول چال بحوالہ معاصرین عجم گوید کہ بمعنی تواضع و ملاقات و صاحب سلامت است۔ مؤلف عرض کند کہ نقص تعریف ہر دو معانی متعارفہ را در خفا دار و ما از معاصرین عجم شنیدہ ایم کہ استعمال تعارف بمعنی معرفت و شناسائی می کنند۔ لغت عرب است بفتح تاء و دوم و ستم رای مہملہ و بقول منتخب کید گیر را شناختن پس فارسیان ہمین را بمعنی حاصل المصلحت استعمال کردہ و با مصداق خود مرکب ساختہ اند کہ دلچسقات می آید (ارو) تعارف بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر بشناسائی۔ جان پہچان۔ واقفیت۔ واقف کاری۔

تعارف رسمی اصطلاح بقول رہنما۔ عرض کند کہ صراحت معنی تعارف بجایش بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار بمعنی ملاقات گذشت و ما این را بمعنی بالا مفرس و انہم با جلوس شایانہ۔ صاحب بول چال بحوالہ معاصرین کہ تخصیص معنی تفریس کردہ اند (ارو) عجم می فرماید کہ مراد از ملاقات شایانہ مؤلف ملاقات شاہی یعنی شایانہ جلوس کے ساتھ ملاقات

معنی سلام کردن گفته مؤلف عرض کند که تحقیق لفظ	کرنا حاصل بالمصدر -
تعارف کردن مصدر اصطلاحی بنا تعارف بجایش گذشت و درینجا بهین قاصد است	روزنامه بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار این تفریس است بطاقتخصیص معنی (ارو) سلام
تعب بقول بهار بوزن طلب - رنج و ماندگی است می فرماید که با مصداق و ادون و شند و کشیدن مستعمل است مؤلف عرض کند که بفتح اول و دوم لغت عرب است و صاحب تب و ذکر این معنی مصدری کرده - فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر کرده اند که در محقق می آید (ظهوری) بهرغم و در و سبب می طلب با مایه راحت ز تعب می طلب (ارو) تعب بقول آصفیه عربی - اسم مذکر - رنج و کلفت - و کلمه تکلیف محنت و مشقت -	تعب و ادون استعمال - صاحب آصفی ذکر تکلیف دنیا - رنج دنیا - این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که تعب کشیدن استعمال - صاحب آصفی ذکر کردن تعب و تعب آوردن و باعث تعب شدن این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که در (ایامی اصفهانی) مثال گرسنه چنان گیم تعب کردن و تبکای مصیبت و رنج شدن است پرست مباش که میدهد تعب آن پیرین که (اسیر شهرستانی) سبزه است حاصل کنی زمین و آتش و مخفی مباد که سبب است متعلق به مصدر گذشته است با کی مورخ و هشتم تعب و ادون و میدان است که بجایش می آید (ارو) می کشند (ارو) مبتدای تعب هونا - رنج اشما -
تعبیر بقول بهار - بیان خواب کردن و خبر دادن از مراد آن و سخن از کسی یا از خود کردن است - می فرماید که بالقطر اندن و فرستن و زدن و کردن و نهان - متعل مؤلف عرض	

کند که لغت عرب است با لفتح و کبیره متوجه فارسیان بمعنی (۱) امراد خواب و (۲) عبارت و مقصود استعمال این می کنند یعنی استعمال مجز و این در فارسی بمعنی حاصل بالمصدر است (۳) لغوی (۴) زفت سووای تو خوابم ز سر پرده چشم پند نند زمین و مع تغییر مرید (وله ۵) شب سرای خواب روشن شد ز شمع دولتی کمال داغ دل برآمد از لب تعبیر ما (۶) (ار و و) (۱) تعبیر بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث خواب کا نتیجه (۲) عبارت بین لانا کا حاصل بالمصدر

تعبیر زدن	مصدر اصطلاحی - صاحب
تعبیر زدن	مصدر اصطلاحی - صاحب
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
عرض کند که بمعنی صراحت شدن است و تعبیر	عرض کند که بمعنی تعبیر کردن است (خبر و)
در اینجا بمعنی دوش (النوری ۵) هزار راز	تعبیر خواب بر که زخم هر شبی ز تو خوابی دروغ
برفت است بر زبان قصه که بر زبان ستا	راست کنم بهر حال خویش و مخفی مباد که از سنا
تو را ندانم تعبیر (ار و و) صراحت هونا	خبر و مصدر زدن سپ راست که

تعبیر رفتن	مصدر اصطلاحی - صاحب
تعبیر رفتن	مصدر اصطلاحی - صاحب
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
عرض کند که کرده شدن تعبیر و قرار یافتن	عرض کند که تعبیر
تعبیر باشد (حافظ ۵) دیدم خواب خوش	خواب کردن معنی نتیجه خواب قیاس کردن (معرفی ۵)
که بدستم پیاله بود که تعبیر رفت کار بدولت	(۵) خیال دولت تو هر که میند اندر خواب و
حواله بود (ار و و) تعبیر کی جانا تعبیر را	معتبر به نیک اختری کند تعبیر و مخفی مباد که از سنا

بالا آمدید تعبیر کردن پیدا است که بجای خودش کند که مرادف تعبیر کردن است (سوزنی تفسیر می آید (ارو) تعبیر کرنا -	تعبیر گو اصطلاح - بقول اند بواله فرنگ
چنین نهاد تعبیر (ارو) تعبیر کرنا -	فرنگ ترجمه معتبر مؤلف عرض کند که آنکه تعبیر خوا
گویی موافق قیاس و اسم فاعل ترکیبی است -	کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که
حاصل کردن تعبیر باشد (عالی شیرازی) (ع)	(ارو) تعبیر گو بقاعده فارسی که می تواند
شخص جو تعبیر خواب که تابه -	اهل غفلت را بدین نیک و بد معلوم نیست که
تعبیر نهادن (ارو) تعبیر کرنا -	مرد را اصطلاحی - صاحب خواب شب تعبیر خواهد یافت چون فردا شود که
آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
تعبیر بقول بهار آماده کردن و ترتیب دادن چیزی - می فرماید که با لفظ ساختن و شکستن و	تعبیر بقول بهار آماده کردن و ترتیب دادن چیزی - می فرماید که با لفظ ساختن و شکستن و
کردن و نهادن مستعمل مؤلف عرض کند که بفتح و کسر موحده و فتح تحتانی لغت عرب است -	بخصوصیت لشکر (بکذا فی المنتخب) فارسیان معنی حاصل یا مصدر بدون تخصیص بالا آید
می کنند معنی آمادگی و ترتیب و اضافه و با مصدر فارسی هم مرکب سازند و این معنی قریب	نفرس است (ظهوری) (ع) از بوی شراب تو چنین مست و خرابم که کو تعبیه در هر بن و حرمه چند
(ارو) آمادگی نوشتن ترتیب نوشتن - اضافه دیگر - انجین معنون من تعبیه کا استعمال	بهمی اردو معین می گویند
تعبیه آمیختن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند	تعبیه آمیختن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند

اضافه کردن در چیزی (خسرو) وادجوابی که یکی خود می آید (ارو) مرتب کرنا ادب آمیخته با تعبیه ای عجب آینه تکه - شریک رکنا -	تعبیه ساختن استعمال - صاحب آصفی (ارو) اضافه کرنا -
تعبیه انگینختن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرتب ساختن و اضافه کردن است (حسن) کند که اضافه کردن است مرادف مصدر (غزنی) ویراست که بر چرخ همین تعبیه گذشته (حافظ شیراز) مباحث غره به باز سازند به هفت اختصار و درین شغل و درین کار خود که و خطر است و نیز تعبیه در حکم پادشاه مخفی مباد که از سند بالامصدر سازیدن پدید است انگیزه و مخفی مباد که از سند بالامصدر انگیزه که بجای خود می آید (ارو) مرتب کرنا پدید است که بجایش می آید (ارو) تعبیه اضافه کرنا -	تعبیه و اشتن استعمال - صاحب ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف که ترتیب را از اهل کردن (خسرو) بر آینه عرض کند که شریک داشتن و مرتب داشتن تعبیه از گونه شکست و که مهر را بجان شد است (حسن غزنی) در بر نفسی تعبیه دست بردست (ارو) ترتیب کو نور دارم آبی و ای آینه می گویت از آه تبه به ترتیب کرنا - ترتیب کو مینا - و مخفی مباد که از سند بالامصدر گزند پدید
تعبیه شکستن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند ترتیب کرنا استعمال - صاحب آصفی	تعبیه و اشتن استعمال - صاحب ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند ترتیب کرنا استعمال - صاحب آصفی

ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که یعنی شریک کردن و اضافه کردن و مرتب کردن باشد (الوری) و جسم خاک تعبیه کرده است با روح پاک گوی که با چون و م عیسی مریم است (ارو) تعبیه کرده شریک کرده اضافه کرده می آید (ارو) تعجب - بقبول آسمینه تعبیه نمودن استعمال - آصفی ذکر این کرد عربی - اسم مذکر - حیرت - اخرج -	بفتح اول و دوم و ششم صمیم یعنی در شگفت اندرون مؤلف عرض کند که فارسیان معنی حاصل بالمصدر یعنی عجب استعمال می و با مرصاد و خویش مرگب سازند که در لغت می آید (ارو) تعجب - بقبول آسمینه استعمال - آصفی ذکر این کرد عربی - اسم مذکر - حیرت - اخرج -
از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مراد است تعبیه کردن باشد (طاب آلی) بصاحبی که به تقارن عذیب بهار و نو و تعبیه چندین نوع نام حق زن (ارو) و کمیو تعبیه کردن - تعبیه نهادن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مراد است (بدر چاچی) تعجب نمودن و بیض خنجر تو از خواص حیات و هزار تعبیه در لعل سرب نهد (ارو) تعبیه کرده و کمیو تعجب کردن -	استعمال - بقبول آصفی استعمال - بقبول آصفی استعمال - بقبول آصفی استعمال - بقبول آصفی
بجاءه سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار این کرد گوید که تعجب کردم که هیچ سبق به سابق نبود که مؤلف عرض کند که موافق قیاس	استعمال - بقبول آصفی استعمال - بقبول آصفی استعمال - بقبول آصفی استعمال - بقبول آصفی

(۳۹۹۹)

است (ارو) عجب کرنا - تعجب حیرت کرنا -	تجیل القبول بهار یعنی برانگیختن و شتاب فرمودن می فرماید که با عطا دادن و کردن
مستقل مؤلف عرض کند که بالفتح و کسبه هم لغت عرب است فارسیان یعنی حاصل به صفت یعنی عجلت استعمال این می کنند چنانکه در محتمات می آید (ظهوری ۵) رفته خواهد بود و ایما درنگی از وصال و تاجر را در کشتن من اینقدر تعجیل نیست (ارو ۵) تعجیل بقول اصفیه عربی - سیم نوشت جلدی رشتابی عجلت - اضطرابی کسی کام بین اس کا وقت آنے سے پہلے جلدی کرنا کا حاصل بالمصدر -	تجیل وادون مصدر اصطلاحی صاحب درنگی نخورد پای شتاب و مخفی مباد که از اصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف سند بالامصدر فرماید پیداست - عرض کند که به تعجیل آوردن و آمادہ عجلت که بجایش می آید (ارو ۵) تعجیل فرمانا - کردن (الفوری ۵) عجلت حکم تو داد است عجلت فرمانا تعجیل کرنا جلدی کرنا - زمین را تسکین و غیرت حکم تو داد است این تعجیل کردن استعمال - صاحب اصفی تعجیل (ارو ۵) عجلت پرآماده کرنا - ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض تعجیل فرمودن استعمال یعنی تعجیل کند که بمعنی حقیقی عجلت کردن در کاری صاحب کردن و عجلت نمودن باشد مؤلف عرض (۵) مکن تعجیل تا از غش زنگی بر کند کارت کند که موافق قیاس است (ظهوری ۵) و که ساز و سنگ را لعل آفتاب آهسته آهسته در کشتن من این همه تعجیل مفرما و بر سنگ و مخفی مباد که از سند بالامصدر تعجیل کنند

۳۹۹۹

پیدا است کہ بجایش می آید (اردو) تعجیل کرنا عجلت کرنا جلدی کرنا۔

(الف) تعدا (ب) بقول بہار یعنی از حد و رگزشتن می فرماید کہ سحر کاشی الف را

(ب) تعدی بہ الف آخر عوض تختانی استعمال کرده با طغرا و زیاقافہ ساختہ (س)

از غیر جہ می گنم شکایت پوگز شہر شد این ہمہ تعدا (طہری س) گفت خوش بہ تعدی شہان

جہانگیری پو خوشاشہ ہی کہ جہانگیرش بفرنگ است پو مؤلف عرض کند کہ (ب) لغت

عرب است بفتح اول و دوم و کسر دال مہملہ صاحب منتخب ہم ذکر این کردہ فارسیان تہمل

این معنی جو رکند و الف مقرر است بہ ہمین معنی (اردو) الف و ب تعدی بقول

اصفیہ عربی اسم مؤنث۔ عدد سے تجاوز کرنا بظلم ستم جبر سختی۔

تعديل ارکان اصطلاح بقول بحر بہتکی راست و درست ادا کردن رکوع و سجود

مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی است و معنی این درستی و آہستگی و رکوع و سجود۔ طرز

تعریف صاحب بحر حاصل بالمصدر را ظاہر نمی کند و آن معنی (تعديل ارکان کردن) است۔

فائل (اردو) رکوع اور سجود میں آہستگی اور درستی۔ مؤنث۔

تعریف بقول تحقیق الاصطلاحات بمعنی ستودن و در اصطلاح فقہاء ادا کردن بر سر نقطہ و

نقطہ بالضم مالی را گویند کہ کسی در راہ افتادہ یا بدو بر وارد و حکم شرع اینست کہ بردارند کہ

سال نہ کنند تا صاحبش پیا شود (اشرف مازندرانی س) این قوم کہ در سخن قوی باز و بیند پ

ہر گاہ کہ شعر تازہ می گویند پو تا کیاش تمام تعریف کنند پو مازندری کز سر را ہی جویند پ

مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بافتح و کسر را ہی مہملہ۔ و بقول منتخب معنی شمارا

و آگاه نمودن و گم شده جست (الخ) فارسیان استعمال این بمعنی (۱) ستایش و (۲) بمعنی شناسائی و آگاهی کرده اند معنی دوم حقیقی است و معنی اول مجاز آن (ظهوری س) کلام را تعریف می کند لعل در شکر نشاند یا سحر را سودای مشکین طره در غنبر گرفت یا (ار و و) تعریف به قول آصفیه عربی اسم مؤنث (الدرج) ثناء بصفت (۲) شناسائی آگاهی.

(۳۹۹۹)

تعریف در زبان ماندن اسندر	تعریف کردن استعمال بمعنی (۱)
اصطلاحی - ظاهر نشدن تعریف مؤلف	ستایش کردن و (۲) صراحت پذیری کردن
عرض کند که موافق قیاس است (ظهوری س)	مؤلف عرض کند که بمطابق هر دو معنی لفظ تعریف
در باغ و دوش حرف زبان تو می گذشت یا تعریف	موافق قیاس است (ظهوری س) چو از دل
بخنچه در دهن باغبان بماند یا (ار و و) تعریف	سختی خوبان حکایت در میان آید یا مگر هم خودی
ظاهر نه مونا -	تعریف سنگ دامن خود را یا مخفی مباد که اند

(۴۰۰۰)

تعریف زیاده بدتر مثل - صاحب	سند بالا استعمال کنند پیدا است که بجایش
از دشنام است خزینه و امثال می آید (ار و و) تعریف کرنا (۱) ستایش	
فارسی ذکر این کرده از معنی و محل استعمال کتا	کرنا (۲) صراحت کرنا بیان کرنا تشریح کرنا
مؤلف عرض کند که فارسیان این مثل را	تعریف و انوشتن مصدر اصطلاحی
در مذمت مبالغه تعریف استعمال می کنند -	بیان کردن تعریف و ظاهر کردن که چه چیز
(ار و و) دکن مین کته پن " جھوٹی تعریف	است و حقیقت بیان کردن مؤلف معنا
کالی بنجاء -	کند که موافق قیاس است (ظهوری س)

قصا تعریف یوسف را بدورت کہ سز گذر مسکن المصدا نویسد ان است کہ بیالیش می آید۔ وانویسد با مخفی مباد کہ در سند بالا استعمال (ارو) تعریف کرنا حقیقت بیان کرنا۔	
تغزیت بقول بہار صبر فرمودن و پیش کردن خویشان مرده را (علی خراسانی) در خاکدان دہر کہ وار کہ ورت است کہ این تغزیت چو عمر خضر جاودان قادی کہ مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بالفصح و کسر زای بتوز و فتح تحتانی صاحب منتخب ہم ذکر این کرده۔ فارسیان استعمال این معنی حاصل بالاصد یعنی پیش خویشان مرده می کنند و با تصاور خود مرکب سازند ترکیب فارسی (ارو) تغزیت۔ مؤث۔ دیکھو پیش کے دوسرے معنی	
تغزیت خانہ اصطلاح بقول بہار و بہار تغزیت کردن استعمال۔ صاحب آصفی و اند معنی ماتم خانہ بنو مؤلف عرض کند کہ قلب ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض اضافت خانہ تغزیت است (طالب آملی) کند کہ معنی حقیقی پیش کردن است (مصدا) تغزیت خانہ مانت نوری نہ کشد با فارغ شیرازی بشر) امی یا از تغزیم کن چہ جائی تہنیت از پر تو خورشید بود و وزن ماکو (ارو) ماتم است با مخفی مباد کہ از سند بالا استعمال مصدا خانہ بقول آصفیہ اسم مذکر۔ ماتم کدہ۔ ماتم کنند پیدا است کہ بیالیش می آید (ارو) سرا غمی کا گھر۔ سوگ کا گھر وہ گھر جس میں غمی پیرا دینا۔ بقول آصفیہ۔ ماتم پر سی کرنا۔ ہو گئی ہو۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ تغزیت خا میت کے وارثوں کو دلا سا دینا۔ دکن میں بھی قاعدہ فارسی کہہ سکتے ہیں۔ تغزیت ادا کرنا بھی کہتے ہیں۔	
(الف) التغزیر بقول آصفی سیاست کردن بقدر مصلحت وقت و سخت زدن۔ بہار	

گوید که کمتر از حد شرعی یا سخت زدن و بقول بعض گوید که سیار کردن آن مقدار که مصلحت وقت

اقتصاد کند و می فرماید که

(ب) **تغزیر کردن** اہم آمده (خواجہ شیراز) دانای که چنگ و عود چه تقریری کند و پنهان

خود پیدا دہ کہ تغزیری کند کہ مؤلف عرض کند کہ الف بالفتح و کسر زای بحجہ لغت عرب است

و صاحب منتخب ہم ذکر این کرده فارسیان استعمال الف بمعنی حاصل بالمصدر یعنی پادش

و سزای کنند و برای معنی مصدر الف را با مصدر مرکب می سازند (اردو) الف تغزیر

بقول آصفیہ عربی اسم مؤنث سیاست بنہ گوشتمالی حد شرعی سے کم سزا دینا مصلحت

وقت کے موافق تہیہ کرنا (ب) دکن میں تغزیر کرنا مستعمل ہے سزا دینا۔

تعطیل بقول بہار بجوانہ رشیدی خالی گذاشتن و بیکار نمودن و ضائع گذاشتن می فرماید

کہ مجازاً بمعنی بیکار مستعمل (شفیع اثر) چون خطیار دہد درس عشق تعطیل است و مگر کنند

بیت ہای خواندہ را نگار و مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بالفتح و کسر طای مہمل

و بقول منتخب بمعنی خالی گذاشتن فارسیان استعمال این بمعنی بیکاری و خصمت می کنند (ظہری)

(ب) بسیر کارانہستان لطف ساقی بر فرید ہفتہ مار اخراج جمعہ تعطیل نیست (اولیہ)

زنجیر شب و روز ز ہم ریخت ظہوری و امید مرار بطہ تعطیل همان است (اردو) تعطیل

بقول آصفیہ عربی اسم مؤنث و یکھو بطالت۔

تعطیل بقول بہار بزرگ داشتن و می فرماید کہ بالفظ داشتن مستعمل مؤلف عرض کند کہ

لغت عرب است بالفتح و کسر طای بحجہ صاحب منتخب ذکر این بمعنی بزرگی کردن کرده فارسیان

این را بمعنی حاصل بالمصدر یعنی بزرگی و عظمت می کنند و با مصداق فارسی مرکب می سازند که در ملحات می آید (ظهوری ۵) نیست در هیچ بقعه محرابی بلکه تعنیه ابروی خم نیست (ار ۹۰) تعظیم بقول آصفیه بزرگی عظمت عزت حرمت (مؤنت)

تعظیم خواستن استعمال - صاحب آصفی (ار ۹۰) تعظیم دنیا بقول آصفیه کسی کی تشنه ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند آوری پر کثر اهو جاننا - کثری هو کثرت کرنا - که بمعنی خواهش اعزاز و تکریم کردن است (ظهوری ۵) بگویش کین سنگ را آن شکوه و کثرت تعظیم داشتن استعمال - صاحب آصفی خواهد ز البرز کوه پانحنی مباد که از سند بالا استعمال ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض مصدر خواهند پیداست که بجایش می آید (ار ۹۰) تعظیم جامنا - است (البخلفه غزنوی ۵) دون اتر از

تعظیم دادن استعمال - صاحب آصفی مرد و دو کس بمبار پوگر چه دارند هر کس تعظیم پو مخفی مباد که سند بالا متعلق بمصدر کند که عزت کردن و برخاستن برای تعظیم (بیدل ۵) نشست شعله ام از پا و سوختن برخاست پو نفس گذاخته را رنگ سپید تعظیم پو مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر و پیداست که بجایش می آید (ار ۹۰) تعظیم کرنا تعظیم کا خیال یکنوا - تعظیم صاحب خانه کردن نیمه مثل از ریش صلاح پر داشتن است

خرتیه و امثال فارسی ذکر این کرده از معنی

محل استعمال ساکت مؤلف عرض کند که فاضل نووارد و مستحق تعظیم باشد مگر کار گیرهای این مثل بحق صاحب خانه زند یعنی مقصود آنست خود را نمی گذارد و به تعظیمش بر نمی خیزد و این که از اهل خانه تعظیم صاحب خانه قریب بحال مثل را بر زبان می آرد مقصود همین قدر است است از یک صبح تا شام او پیش اهل خانه می نشیند که کار و شغل او اجازت نمی دهد که به ترک شغل بتشیل تعظیم صاحب خانه (پنبه از ریش حلاج بر خیزد اگر برای تعظیم بر خیزد کار او به تکمیل نمی بر داشتن) است یعنی این هم محال زیر که او پذیرد (ارو) بی فارسی مثل ارو وین صبح تا شام کار حلاجی می کند و دائم در ریش مستعمل ہے۔ یعنی مصروف بکار لوگ آنست او پنبه می نشیند پس پنبه از ریش بر آوردن سائی تعظیم کے لئے اپنا کام چھوڑ کر نہیں آتے سکتے نیست اگر وقتی بر آورد و باز می نشیند از یکجا تعظیم کردن استعمال۔ صاحب آصفی کار حلاجی همیشه پنبه بر ابر ریش می نشاند (ارو) ذکر این کرده ام از معنی ساکت مؤلف عرض و کن میں کہتے ہیں گھر کا مالک تعظیم سے معاف کیا کند کہ غرت و بزرگی کردن است (فوجی اس کا مطلب یہی ہے کہ اہل خانہ اسکی تعظیم نیتا پوری ہے) بی فرد کسی باوہ بجاست کنند نہیں کر سکتے اسلئے کہ ہمیشہ اس سے سابقہ رہتا ہے تعظیم تو فرزند و غلامت نکند و شخص مباح تعظیم کار گیران معاف مثل صاحبان کہ از سند بالا استعمال مصدر کنند پیدا خزینه و امثال فارسی ذکر این کرده اند و از نہ کردن و تعریف ہر دو بجایش می آید معنی و محل استعمال ساکت مؤلف گوید کہ (ارو) تعظیم کرنا۔ بقول آصفیہ غرت چون کسی پیش مصروف بکاری رود اگر چه کرنا۔ بزرگی کرنا۔ آداب بجا لانا۔	محل استعمال ساکت مؤلف عرض کند کہ فاضل نووارد و مستحق تعظیم باشد مگر کار گیرهای این مثل بحق صاحب خانه زند یعنی مقصود آنست خود را نمی گذارد و به تعظیمش بر نمی خیزد و این که از اهل خانه تعظیم صاحب خانه قریب بحال مثل را بر زبان می آرد مقصود همین قدر است است از یک صبح تا شام او پیش اهل خانه می نشیند که کار و شغل او اجازت نمی دهد که به ترک شغل بتشیل تعظیم صاحب خانه (پنبه از ریش حلاج بر خیزد اگر برای تعظیم بر خیزد کار او به تکمیل نمی بر داشتن) است یعنی این هم محال زیر که او پذیرد (ارو) بی فارسی مثل ارو وین صبح تا شام کار حلاجی می کند و دائم در ریش مستعمل ہے۔ یعنی مصروف بکار لوگ آنست او پنبه می نشیند پس پنبه از ریش بر آوردن سائی تعظیم کے لئے اپنا کام چھوڑ کر نہیں آتے سکتے نیست اگر وقتی بر آورد و باز می نشیند از یکجا تعظیم کردن استعمال۔ صاحب آصفی کار حلاجی همیشه پنبه بر ابر ریش می نشاند (ارو) ذکر این کرده ام از معنی ساکت مؤلف عرض و کن میں کہتے ہیں گھر کا مالک تعظیم سے معاف کیا کند کہ غرت و بزرگی کردن است (فوجی اس کا مطلب یہی ہے کہ اہل خانہ اسکی تعظیم نیتا پوری ہے) بی فرد کسی باوہ بجاست کنند نہیں کر سکتے اسلئے کہ ہمیشہ اس سے سابقہ رہتا ہے تعظیم تو فرزند و غلامت نکند و شخص مباح تعظیم کار گیران معاف مثل صاحبان کہ از سند بالا استعمال مصدر کنند پیدا خزینه و امثال فارسی ذکر این کرده اند و از نہ کردن و تعریف ہر دو بجایش می آید معنی و محل استعمال ساکت مؤلف گوید کہ (ارو) تعظیم کرنا۔ بقول آصفیہ غرت چون کسی پیش مصروف بکاری رود اگر چه کرنا۔ بزرگی کرنا۔ آداب بجا لانا۔

تعلق بقول بهار بچیزی در آویختن مؤلف عرض کند که بفتح اقل و دوم و ضم لام شده و لغت عرب است فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر یعنی علاقه می کنند و با مصداق فارسی هم مرکب سازند (ظهوری ۵) سبکو خانه در بحر تعلق دل ز خود برکن به که گشتی برنی تا به غم ننگ پرستان را به (واژه ۵) تعلق تو ظهوری در آب داشت گلی به سراسی دل بخرا بی مرمت آلود است به (ارو ۵) تعلق بقول آصفیه یعنی اسم مذکر علاقه لگا و رشته واسطه.	تعلق باریدن مصدر اصطلاحی بمعنی تعلق بستن استعمال - تلاش تعلق ظاهر شدن تعلق است و لغو دارند علاقه های کردن و تعلق خواستن است مؤلف عرض کند که موافق قیاس است سبیل عرض کند که موافق قیاس باشد (ظهوری ۵) مجاز (ظهوری ۵) ظهوری خرقه های خرقه می گرینا چه جوی درین کوچه بندی تعلق به بزرگانان بر حالت به محور بازی تعلق با این تجربه می باز شو که همچنان گرد و به (ارو ۵) تعلق چاهنا به (ارو ۵) تعلق ظاهر مونا - علاقه دهون مونا -
تعلق بودن استعمال - صاحب آصفی تعلق داشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی علاقه بودن است (نظام شیرازی) که علاقه داشتن است و از سندش تعلق (۵) از بس مر تعلق با خاک این چنین بود و داریدن پیداست عیبی ندارد که داریدن صد جانها و م شوق بنیا و آشیان را به (ارو ۵) هم مرادف داشتن است (حافظ ۵) نیزه تعلق مونا - تعلق رینا - بار نه درختان و تعلق دارند بچای خوشا سر	

که از بار غم آزاد آمد (ار دو) تعلق کینا نقطه کرده که متعلق به (الف) تعلق گسل اصطلاح بقول (ب) تعلق گسلیدن است که معنی قطع تعلق	بهار و اندانکه پیری یاد نیر و تولد کردن باشد (ار دو) الف قطع تعلق کرنے والا عرض کند که اسم فاعل تکیبی است معنی کسی که (ب) قطع تعلق کرنا
با کسی یا چیزی تعلق ندارد تعلق سیدیه ریزه تعلق مانند استعمال صاحب تصنیف و اکرم رضی و انش (ب) تن زبان تعلق گسل تولد کرد و از منی ساکن تعلق عرض کند که معنی تعلق پرداخت بوزنه فرصتی که باین مشت گسل تیران علاقه با کسی یا چیزی (عربی شیرازی) از ان پرداخت با صاحب آصفی بن سید همین شعروا که برون داده اند گوهر تو بگو گنج صنع نماید تعلق ب مصدر (تعلق گسختن) قائم کرده و غور بر (ار دو) تعلق رینا علاقه رینا	تعلیقہ اہل گوید کہ در ایران نوشتہ پادشاهان را رقم گویند و نوشتہ امرا و علمام مثل وکیل و وزیر و بیگلربیگی وغیرہ را تعلیفہ (زکی ندیم) خط آمد و کیفیت رخسار تو کم شد با تعلیقہ مغرولی ناز تو رقم شد با صاحب اندان را لغت زبان عربی گوید بفتح اول و کسر ثالث و نقل قول بہار کند و لیکن صاحب منتخب کہ محقق لغات عرب است این را ترک کرده و دیگر لغات عرب ہم ازین معنی ساکت معلوم می شود کہ فارسیان بطور تقریب این لغت را قائم کرده اند (ار دو) وہ حکم جو بنایانپ زیر یا امرانے عظام لکھاجاتے جس کو فارسی میں تعلیقہ کہتے ہیں صاحب آصفیہ نے تعلیقہ پر فرمایا ہے کہ عربی اسم ترک مال و اسباب کی ضبطی مکان کی قرق قرق شدہ اسباب کی فہرست جیسے فرد تعلیقہ بھی کہتے

تعلیم بقول بهار کسی را چیزی آموختن می فرمایند که بالفاظ و ادب و دانش و شرف و غیره و چون و کردن و گرفتن و گفتن مستقل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بافتح و کسر لام و تناسیب منتخب هم ذکر این کرده فارسیان این را بمعنی حاصل بالمصدر استعمال کنند و بامصادر فارسی زبان هم مرکب سازند که در لطافت می آید (ارو) تعلیم بقول آصفیه عربی اسم مؤنث تربیت علم سکیمانا -

تعلیم دادن استعمال - صاحب آصفی می گوید چه کرد از کاوش مرگان شیرین یادداشت ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض می کند که بمعنی حقیقی آموزانیدن است و درین **تعلیم ستاندن** استعمال - صاحب آصفی و ادون (صائب) نشست و خاست بجا ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض می کند که بمعنی تعلیم می گوید اگر نباشد و بر بزم آن نگار کند که حاصل کردن تعلیم است (علی خراسانی) سپید و منحنی می باشد که در سند بالا استعمال مفید (ستانده اند و جال چون خورش تعلیم و ویدین است که بجایش می آید و ادون مراد گرفته اند از البیس جمله شان ارشاد (ارو) آن (ارو) تعلیم دینا - تعلیم حاصل کننا -

تعلیم و آشتن استعمال - صاحب آصفی **الف) تعلیم فرما** اصطلاح - الف **ب) تعلیم فرمودن** بقول بهار مراد می کند که بمعنی تعلیم یافته بودن (تعلیم محمدانی) تعلیم گر یعنی معلم و آموزگار - صاحب آصفی گویند که تعلیم خارج گفتن از استاد و داشت ذکر ب کرده از معنی ساکت مؤلف عرض

این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ (اولہ در تعریف اسپ) از تعلیمیش کہ مراد ف تعلیم کردن است (نظامی) بخیمہ چارجل کہ بود نزد فارس خط چارجل بہر سالی کہ دوران می فرودش بخیر و تعلیم دیگر (اردو) وہ تسمہ جو لگام پر لگا ہوا ہوتا می نمودش کہ (اردو) تعلیم دینا تعلیم کرنا اور سوار کے ہاتھ میں بند کر۔ جس کے دیکھو تعلیم کردن۔

تعلیمی قبول بہار و اندو و راستہ تسمہ موڑا جاتا ہے۔

کہ بر سر کجام باشد مؤلف عرض کند کہ بای تعلیم یافتن استعمال صاحب آصفی ذکر این نسبت بمعنی منسوب بہ تعلیم است و ہمین از کردن از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بمعنی حامل تسمہ اشارہ بہ اسپ می شود و در راہ رفتن کردن تعلیم است (مغزی نیشاپوری) آن را استاد و غیرہ (طغرا و پنجواں) تعلیمی و شریعت نبوی یافتہ تعلیم کہ این جو دو منحاوت ہمیشہ ہم دار و ہذا نم از کہ این تعلیم دارد ز ملک یافتہ تلقین کہ (اردو) تعلیم پانا۔

تعمیر قبول بہار بمعنی زندگانی دادن و عمر دراز خواستن و بعد دراز متصف کردن و آباد ساختن می فرماید کہ بالفظ کردن مستعمل است مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است لغت و کسریم فارسیان بمعنی آبادی استعمال این می کنند و با مصداق فارسی مرکب ہم می سازند کہ در ملحقات می آید (نہوری) ہوس کنج بر آورده ز تعمیر مارا ترک تدبیر علم کردہ بہ تدبیر مراد (اردو) آبادی مونت۔ دیکھو آبادی۔

تعمیر و اشتمال استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند

آب و آفات - آبا دی چاهها -	آب و آفات - آبا دی چاهها -
است و از سندش مصدر و آید و پدید است	است و از سندش مصدر و آید و پدید است
که بجای خودش می آید (صائب) پدید است	که بجای خودش می آید (صائب) پدید است
شکستی است که اصلاح توان کرد و برود	شکستی است که اصلاح توان کرد و برود
از آنجا که تعمیر ندارد و (ارو) تعمیر کیا	از آنجا که تعمیر ندارد و (ارو) تعمیر کیا
بهره آید و آبا دی چاهها -	بهره آید و آبا دی چاهها -
تعمیر طلبیدن - استعمال - صاحب آصفی	تعمیر طلبیدن - استعمال - صاحب آصفی
و گرایم کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	و گرایم کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
کنند که از سندش مصدر (تعمیر طلبیدن) پدید است	کنند که از سندش مصدر (تعمیر طلبیدن) پدید است
و بهر معنی خود مستن آبا دی است (صالح شیرازی)	و بهر معنی خود مستن آبا دی است (صالح شیرازی)
در باب طلب آدمم سرانجام کردند و تعمیر طلب شد	در باب طلب آدمم سرانجام کردند و تعمیر طلب شد
خرابم کردند (ارو) طالب آبادی یافت تعمیر (ارو) آبادی چاهها -	خرابم کردند (ارو) طالب آبادی یافت تعمیر (ارو) آبادی چاهها -
و این تحت قبول بهر خطا و سهو بر کسی نیست مؤلف عرض کند که بفتح اول و دوم	و این تحت قبول بهر خطا و سهو بر کسی نیست مؤلف عرض کند که بفتح اول و دوم
و نون شده و مضموم لغت عرب است که قبول شائب یعنی خطا و گناه کسی حقیق است فارسیان	و نون شده و مضموم لغت عرب است که قبول شائب یعنی خطا و گناه کسی حقیق است فارسیان
استعمال این شائب چون کرده اند که حاصل بالمصدر است و با مصدر کردن استعمال	استعمال این شائب چون کرده اند که حاصل بالمصدر است و با مصدر کردن استعمال
کرده - صاحب آصفی ذکر	کرده - صاحب آصفی ذکر
(ب) تحت کرون کرده و از سندش استعمال کنند پدید است که بجای خودش	(ب) تحت کرون کرده و از سندش استعمال کنند پدید است که بجای خودش

می آید (شیخ شیراز) اگر قسم که خود هستی از عیب پاک پا ثبوت کن بر من عیب ناک و پارس ب
 بمعنی عیب جوئی کردن است (ارو) الف عیب جوئی - حرف گیر ی - مؤنث ب عیب
 جوئی کرنا - حرف گیر کرنا -

تعویذ صاحب آصفی بر معروف قانع مؤلف عرض کند که اخت عربست بالفتح و کسر و او
 و بقول منتخب معنی پناه دادن و در پناه آوردن - عربان این را یعنی حاصل یا مصدر و کنایه
 از منقشی و آیتی استعمال کرده اند که بر کاغذ یا چیز دیگر نوشته برای حفظ از بلا و دیگوهی اندازند
 و بر بازوی بندند - فارسیان استعمال این به همین معنی کرده و با صد و نود و سی مرکب نموده
 (ظهوری) جز این تعویذ در دفع سیه بختی نمی باشد که از طرف تو به بار روی جان نیک آید
 (ارو) تعویذ بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث - دعایا کوئی آیت یا اسمای الهی کے اعادو
 کلمہ کرگلے میں ڈالتے ہیں یا بازو پر باندھتے ہیں - عربی - جتر نقش -

تعویذ بستن استعمال - صاحب آصفی ذلک این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بعضی حقیقی است بر بازو و دست و غیره بروج فلک مؤلف عرض کند که مرکب این تعویذ (و می قوی) بفرقم پنبه های است و صراحت کامل بر بروج سوم گذشت - دلغ بیند غیر می آید - که بر سر این تعویذ و از نیکه شکل جوڑا میسلی وار و دیگوهی را بهر دو دست بستم یا (ظهوری) بختی تعویذ آسمان گفتند (ارو) جوڑا و کیو جوڑا بند کو تعویذ پوزند را حوض احتیاط و پس -	تعویذ آسمان اصطلاح - بقول جرو (جهانگیری در لطافات) و لطافات برهان و جامع بروج جوڑا که بروج سوم است از جمله دو از ده بروج فلک مؤلف عرض کند که مرکب این تعویذ (و می قوی) بفرقم پنبه های است و صراحت کامل بر بروج سوم گذشت - دلغ بیند غیر می آید - که بر سر این تعویذ و از نیکه شکل جوڑا میسلی وار و دیگوهی را بهر دو دست بستم یا (ظهوری) بختی تعویذ آسمان گفتند (ارو) جوڑا و کیو جوڑا بند کو تعویذ پوزند را حوض احتیاط و پس -

تقوید قبر گوید مرکب اضافی است و موافق	معنی باو که در مذکور می استعمال مصدر
تقوید قبر بزرگ و تقوید قبر بزرگ و تقوید	بندیدن است که گذشت (اردو) تقوید باشد
تقوید سیاهین اصطلاح بقول بحر	ستاره باشد صاحب مؤید ذکر این کرد
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	گوید که فی شک و اقول یعنی ماه و یکبار جواز
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	چونکه معنی بجز باشد نسبتی و اردو در
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	و گیرند نسخ قلمی ذکر معنی دوم نیست بلکه معنی
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	بالا و یکبار جواز نوشته مؤلف عرض کند
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	که مرکب اضافی است و مراد از جواز دیگر هیچ
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	معاصرین عجم تصدیق این می کنند و این است
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	اشد (اردو) جواز و یکبار جواز سوم
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	تقوید قبر اصطلاح تقوید سنگ است
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	که بران آیات قرآنی و نام و سال فوت متوفی
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	کنده باشد مؤلف عرض کند که این رسم نیست
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	است یعنی بنده این بر قبور این قسم تقوید قائم
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	کنند و معاصرین عجم در هندی این تقوید سنگی را
تقوید کردون استعمال صاحب آصفی	(الف) تقوید اقول آصفی بخواله بهار معنی تیار داشتن می فرماید که

(ب) **لغته کردن** استعمال است و از معنی ساکت (سعدی س) خبیث را چو لغته
 کنی و بنوازی بچ بدولت تو نگه می‌کنند یا بنازی بچ بهار برالف معنی تیار داشتن و تازه کردن
 را بحواله منتخب نوشته و صاحب منتخب این را آورده مؤلف عرض کند که الف لغت عرب
 است بفتح اول و دوم و صم‌های مقوز فارسیان مجاز استعمال این معنی ادا و مدار کرده
 و ب معنی ادا و مدار کردن است مخفی مباد که از سند جدیدی مستخرج گردان پیدا است
 که بجایش می‌آید (ار و و) الف ادا و نوشتار را بگذرد (ب) ادا و گردان را از گردان
تعیین بقول بهار بر وزن امین مرادف تعیین بر وزن تلقین یعنی چیزی را از میان چیزها
 مخصوص گردانیدن می‌فرماید که بلفظ شدن کردن متعل مؤلف عرض کند که حقیقت تعیین
 است فارسیان بتجذیف یک یا استعمال این مصداق فارسی کرده اند که در ملحقات می‌آید (ار و و)
 تعیین بقول آصفیه عربی تقرر تشخص معین کرنا -

تعیینات بقول خان آرزو در چراغ هدایت معنی متعینه اسم از نیکه یکی باشد یا زیاده
 استعمال کنند و این مجاز است مؤلف عرض کند که در زبان عرب جمع تعیین برین وزن
 نیامده و این را تقریر توان گفت که فارسیان استعمال این کرده باشند و ایکن مجربان محقق
 هند را بدون سند برای این کافی نیست که استعمال این در فارسی زبان گوش ما بخورد و محققان
 عجم بر زبان ندارند و صاحبان لغات هندیان را لغت فارسی نگفته اند تا ما را معامه می‌شود که محقق
 بانام و نشان سکندری خورده و تعیینات که بدو تحتانی می‌آید به یک تحتانی قائم کرده (ار و و)
 تعیینات بقول آصفیه ار و و اسم مذکر (غلط العوام) متعین تقرر -

تعیین اول اصطلاح بقول اند بجا آید تعیین گشتن استعمال صاحب اصفی ذکر منظور العجائب کنایه از ذات عالی صفات رسول این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که صلی الله علیه وسلم مؤلف عرض کند که مرکب بفتح اول و کسر دوم معین شدن است (طرا ۴) توصیفی است و به تشدید تختانی و کنایه باشد (مشهدی ۵) تعیین گشت ساعات بزم طرب دیف است که سزا استعمال پیش نشد به خوشی یافت از حکم او روز و شب و (ار ۱۰) (ار ۱۰) آنحضرت صلی الله علیه وسلم معین مونا به مقرر مونا -	تعیین بقول برهان مرادف تعیین که گذشت مؤلف عرض کند که بفتح و کسر تختانی لغت عرب است و بقول منتخب مخصوص کردن چیزی را از میان چیز یا فارسیان این را بمعنی حاصل با استعمال کنند و با مصداق فارسی هم مرکب می سازند چنانکه در لطافات می آید (ار ۱۰) تعیین - بقول آصفیه عربی - اسم مذکر تقرر - تقرر شخص (معین کرنا کا حاصل بالمصدر) تعیینات بقول بهار کبر وزن تحقیقات جمع تعیین و فارسیان بمعنی متعینه استعمال کنند و این مجاز است (ملاطفر انشر) امید که نهال کرده خود را بسرزینی تعیینات کرده فرمایند که برگ تازه گی میسر گردد (محسن تاثیر ۵) باج سبائی زیجا پور گیر دهن و چون و هد فرمان ز تعیینات رخسارش گل است به مؤلف عرض کند که مقرر باشد (ار ۱۰) و بکمیو تعیینات
تعیین کردن استعمال صاحب اصفی (۵) کردم از چند طلب نسخه گنمان و اگر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض را بپاگر شود یافته تعیین تو خواهم کردن کند که بمعنی مخصوص کردن است (والله بهر وای ۱۰) (ار ۱۰) مخصوص کرنا -	تعیین کردن استعمال صاحب اصفی (۵) کردم از چند طلب نسخه گنمان و اگر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض را بپاگر شود یافته تعیین تو خواهم کردن کند که بمعنی مخصوص کردن است (والله بهر وای ۱۰) (ار ۱۰) مخصوص کرنا -

	فوقانی باغین مجله	
تعارف بقول برهان و جامع بروزن قطار (۱) طشت گلی را گویند و (۲) بمعنی خوردنی و آذوقه و راتب هم و (۳) بمعنی پیمانه می فرماید که تغاره بروزن شماره هم می گویند صاحب جهانگیری و رشیدی و سروری و ماضری بر ذکر معنی اول و دوم قانع (ناصر خسرو) نمایند سرکرد کنارم بوز و دوغ دروغ و تغارم بوز (سعید پروی) از برای مطبخ انعام او کیوان چرخ بوز از قفاح منبده همراه بغرستد تغار بوز بهار و ارسته بر معنی دوم قانع - خان آرزو در سران تذکره معنی اول و دوم گوید که اغلب که معنی دوم مجاز باشد صاحب رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار بر معنی اول قناعت کرده مؤلف عرض کند که بمعنی اول اسم جاد فارسی زبان و انیم و دیگر معانی مجاز آن (اودو) (۱) و کیهو طشت (۲) غذا - کھانے کی چیز مؤنث (۳) و کیهو پیمانه -		
تغاره بقول سروری و جامع و مؤید کند که زیادت های هوز در آخر فرید علیه همان تغار که گذشت - صاحب برهان به همان تغار است بهمه معانی شریحت ذیل تغار ذکر این کرده مؤلف عرض	ماخذ همد را بجا کرده ایم (اودو) و کیهو تغار	
تغافل بقول بهار بمعنی خود را غافل و نمودن می فرماید که بلند - پی در پی - رسوا - سرشار از صفات اوست و تیغ و شمشیر از تشبیهات او و بالفطه داشتن و زدن و کردن مستقل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح اول و دوم و ضم فاء صاحب منتخب هم همین معنی آورده - فارسیان استعمال این معنی غفلت می کنند و با مصداق فارسی مرکب می کنند		

(ظہوری ۷) بجٹ نگہ بزور تغافل رود پیش کو شتر حست بہر متن خوشی بیان اچا (اردو)
تغافل بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ دیکھو اجمال۔

تغافل باریدن | مصدر اصطلاحی فارسی کہہ سکتے ہیں (۲۱) معشوق۔ مذکر۔

صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت تغافل پسندیدن استعمال۔ صاحب

مؤلف عرض کند کہ ظاہر شدہ غفلت دانستہ آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف

(عرفی ۷) خوش آن ساعت کہ ہی رفتی و عرض کند کہ سند پیش کردہ اش مہمان کہ بر تغافل

طاقت می رسید از من پو تغافل از قومی بارید پسند گذشت و بمعنی دیدہ و دانستہ غفلت

و حسرت می چکید از من پو (اردو) تغافل پسند کردن است (اردو) تغافل پسند کرنا

بر سنا کہہ سکتے ہیں۔ دانستہ غفلت ظاہر ہونا۔ تغافل پیشہ اصطلاح۔ بہار این را مراد

تغافل پسند اصطلاح۔ بقول بہار معروف تغافل پسند گفتہ بر معروف قانع و صاحب

صاحب انند گوید کہ (۲۲) از اسمای معشوق انند بہر دو معنی گفتہ مؤلف عرض کند کہ

ہم مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است اسم فاعل ترکیبی بمعنی کسی کہ از تغافل کار گیرد

بمعنی دانستہ غافل یعنی کسی کہ تغافل را پسند (صائب ۷) ای تغافل پیشہ ما پر و از اول

می کند (میرزا بیدل ۷) حیرانی نیازی بدکن پو خاک ما افتادگان در شہر بند و اتم

خوبان کسی مباد پو خون شد دل از نگاہ تغافل (ظہوری ۷) تغافل پیشہ صید افکن این

پسند او پو (اردو) (۱۱) عدا اور دانستہ سر زمین باشد پو کہ د اتم بہر تقریبی نگاہی در

غفلت کرنے والا۔ تغافل پسند بھی ترکیب کہیں باشد پو (اردو) (۱۱) پیشہ تغافل پسند

کرنے والا۔ دیکھو تغافل پسند (۲) معشوق نیک	گرنے والا۔ دیکھو تغافل پسند (۲) معشوق نیک
تغافل داشتن استعمال۔ صاحب آصفی تغافل پانا۔	تغافل داشتن استعمال۔ صاحب آصفی تغافل پانا۔
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند
تغافل زدن استعمال۔ صاحب آصفی	تغافل زدن استعمال۔ صاحب آصفی
که بمعنی تغافل کردن و در تغافل بودن است	که بمعنی تغافل کردن و در تغافل بودن است
صائب (۳) کدام مطلب عالی است در	صائب (۳) کدام مطلب عالی است در
نظردل را پیکر بر مراد و دو عالم تغافل دارد	نظردل را پیکر بر مراد و دو عالم تغافل دارد
مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر دارد	مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر دارد
پیدا است که بجایش می آید (اردو) تغافل	پیدا است که بجایش می آید (اردو) تغافل
کی حالت میں ہونا۔ تغافل کرنا۔	کی حالت میں ہونا۔ تغافل کرنا۔
تغافل دستگاہ استعمال۔ بقول انند	تغافل دستگاہ استعمال۔ بقول انند
بجوالہ غوامض سخن مرادف تغافل پسند مؤلف	بجوالہ غوامض سخن مرادف تغافل پسند مؤلف
عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی و موافق قیاس	عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی و موافق قیاس
(اردو) دیکھو تغافل پسند۔	(اردو) دیکھو تغافل پسند۔
تغافل دیدن استعمال۔ صاحب آصفی	تغافل دیدن استعمال۔ صاحب آصفی
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
کند کہ بمعنی تغافل یافتن است (فغانی ۳)	کند کہ بمعنی تغافل یافتن است (فغانی ۳)
تغافل شدن استعمال۔ واقع شدن	تغافل شدن استعمال۔ واقع شدن
باشد و سرزدن تغافل مؤلف عرض کند کہ	باشد و سرزدن تغافل مؤلف عرض کند کہ
موافق قیاس است (ظہوری ۳) جانہ	موافق قیاس است (ظہوری ۳) جانہ

گر نیند غیر خوشدل می شود و بد صدنگه چون جمع کرده و دانسته خفالت کردن است (شوکتی) گر و و یک تغافل می شود و مخفی می ماند که از سبب (معنا بانی) دیدی از دورم و دانسته تغافل بالا استعمال مصدر شود و پیداست که بیایش گروی پادشاه گروی که ترا خوب تماشا کردم می آید (ارو) تغافل واقع هونا - (ارو) تغافل کرنا -	تغافل شعار - اصطلاح - صاحب اندک و کمال تغافل کشیدن - استعمال - صاحب
تغافل پسند بهر دو معنی گفته مؤلف عرض کند عرض کند که بتلای تغافل شدن است که موافق قیاس است و هر دو اسم فاعل ترکیبی (وحشی بافقی) خود بکوار تو کشم باز بهر دو معنی (ارو) دیگر تغافل پسند - و تغافل تا که بهر طاقتم نیست ازین تغافل کردن - استعمال - صاحب آصفی بیش تحمل تا که بهر (ارو) بتلا ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند تغافل هونا -	تغافل شیوه - عوامض سخن این را مراد آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
تغافل برهان بضم هر و تاء قرشت و سکون هر و عین نقطه دار (۱) چیزی باشد مانند کلبه و قفیز که غله بدان پیمایند و بقول بعض پیمانه باشد که چهار خروار غله بگیرد و بفتح اول و ثالث که تاء قرشت است هم معنی پیمانه بزرگ چهار خرواری و باین معنی بجای حرف ثالث نون هم بنظر آمده و بعضی گویند که پیمانه که یک خروار غله بگیرد و (۲) نان تنگ را نیز گویند - و بدین معنی بجای عین آخر خای نقطه دار هم - صاحبان جهانگیری و سروری بر معنی اول قانع - (شمس فخری) حاتم عهد شیخ ابوالحسن که دهر زر بدامن تغافل به صاحب جامع هم زبان	تغافل برهان بضم هر و تاء قرشت و سکون هر و عین نقطه دار (۱) چیزی باشد

زگر و دخیار و در آفتاب نیاید تغییر و نقصان مغنی مباد که از سند بالا استعمال مصدر آید (ار و و) تنغیر مونا تغییر پیدا که بجایش گذشت (ار و و) تنغیر پیدا مونا تغییر مونا کرنا - حالت تنغیر مونا -	زگر و دخیار و در آفتاب نیاید تغییر و نقصان مغنی مباد که از سند بالا استعمال مصدر آید (ار و و) تنغیر مونا تغییر پیدا که بجایش گذشت (ار و و) تنغیر پیدا مونا تغییر مونا کرنا - حالت تنغیر مونا -
تغیر دادن استعمال - صاحب آصفی ذکر این از معنی ساکت مؤلف عرض کند که تشدید تحتانی تغیر کردن است (دانش مشهدی) نشاء معنی واقع شدن تغییر و تبدیل (ار و و) شتر جامه نوجو صید طفلان است که کجاست می که همه سعد جهان است از و و هم تغییر رسد از جرم میجو تغیر لباس رنگ و بهیم و مغنی مباد که در سند بالا استعمال (ار و و) تغییر واقع مونا -	تغیر رسیدن استعمال - صاحب آصفی ذکر این از معنی ساکت مؤلف عرض کند که تشدید تحتانی تغیر کردن است (دانش مشهدی) نشاء معنی واقع شدن تغییر و تبدیل (ار و و) شتر جامه نوجو صید طفلان است که کجاست می که همه سعد جهان است از و و هم تغییر رسد از جرم میجو تغیر لباس رنگ و بهیم و مغنی مباد که در سند بالا استعمال (ار و و) تغییر واقع مونا -
مصدر رسیدن است نه دادن و تعریف بجایش می آید (ار و و) بدلنا می تغییر کرنا - تغیر داشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند است (نجات اصفهانی) شمه تیر که تشدید تحتانی بجالت تغییر بودن است (جمال اصفهانی) رفیع رای تو بر من تغییر می رود به تهمتی که مرا نیست اندران تاوان و مغنی مباد تغیر واقع مونا - تغییر مونا -	مصدر رسیدن است نه دادن و تعریف بجایش می آید (ار و و) بدلنا می تغییر کرنا - تغیر داشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند است (نجات اصفهانی) شمه تیر که تشدید تحتانی بجالت تغییر بودن است (جمال اصفهانی) رفیع رای تو بر من تغییر می رود به تهمتی که مرا نیست اندران تاوان و مغنی مباد تغیر واقع مونا - تغییر مونا -
تغیر القبول بهار از حال خود گردانیدن می فرماید که با مصداق و دادن و کردن مستقل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالفتح و کسر تحتانی - صاحب منتخب هم ذکر این	تغیر القبول بهار از حال خود گردانیدن می فرماید که با مصداق و دادن و کردن مستقل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالفتح و کسر تحتانی - صاحب منتخب هم ذکر این

کرده فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر کنند که مراد تغییر است که گذشت و با صفت فارسی هم مرکب سازند که در ملحقات می آید (ظهوری س) رود بوی خشک و پرورنگ اصل بظهوری محال است تغییر با (ار و و) تغییر مؤنث - و یکم تغییر	(الف) تغییر بالش اصطلاح - بقول بکر و این احوال (ار و و) تغییر مونا - بدنا - بالین از طرفی بطرفی مؤلف عرض کند که مقصودش تغییر دادن استعمال - صاحب آصفی ذکر غیر از معنی حاصل بالمصدر نباشد یعنی تبدیل بالش از طرفی بطرفی مرکب اضافی است بهار ذکر - متغیر کردن است (اوجی نظری س) از دست (ب) تغییر بالین به همین معنی کرده (صائب طالع بدی رویم شهر شهر بچو بدقاش که تغییر س) بلوه برقیست در سینه نه هشیاری مراد می دید جارا با صاحب رهنما بگو که سفره منما هر پی تغییر بالین است بیداری مراد عرض می کنهم الدین شاه قاجار هم ذکر این کرده و (تغییر لیا که هر دو مرادف یکدیگر محاصرین عجم دور از بر بادا دادن) را آورده مخفی مباد که در سند بال دارند (ار و و) الف وب کراوت بدنا استعمال مصدر و همین است نه دادن (ار و و) متغیر کرنا - بدنا - کما حاصل بالمصدر -
تغییر نذر فتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که این کرده از معنی ساکت و از سندش استعمال بمعنی تغییر شدن است (ازرقی س) ذکر احوال مصدر بینیدن پیدا است که بایش گذشت نوزدهم نیز فتن شهباز اندرین عالم تغییر یافت مؤلف عرض کند که معنی حقیقی شایسته	تغییر نذر فتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که این کرده از معنی ساکت و از سندش استعمال بمعنی تغییر شدن است (ازرقی س) ذکر احوال مصدر بینیدن پیدا است که بایش گذشت نوزدهم نیز فتن شهباز اندرین عالم تغییر یافت مؤلف عرض کند که معنی حقیقی شایسته

کردن است (مختصم کاشی) مردم بوقت نیست و (اردو) تغییر نمودن بنا تغییر پذیر بودن پیشش عالم به محرمی و پنهان اشاره کرد که تغییر حال بین و (اردو) تغییر مشاهده کرنا و یکپنا تغییر شدن استعمال - یعنی تغییر شدن است مؤلف غرض کند که موافق قیاس و کن تصور را بخونی مباد که از سبب بالاست استعمال مراوف تغییر پذیرفتن (ظهوری) است تغییر صیغه سوگند و نیست سوگند گرجان تو	تغییر کردن استعمال - صاحب آصفی و کر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تبدیل کردن است (حافظ) در کوی نیکنامی مارا که زنده اند و گرتونی پسندی تغییر که گندین بیداست که بکایش می آید (اردو) تغییر صیغه سوگند و نیست سوگند گرجان تو
فوقانی باقا	فوقانی باقا
تلف بقول برهان بفتح اول و سکون ثانی (۱) بخار و حرارت و گرمی را گویند و (۲) روشنی و پر تو بسم و (۳) یعنی عفونت و تشنه اول (۴) آب و من انداختن - صاحبان جهانگیری و دسوری و ناصری و فدائی بر معنی اول و دوم قانع (مولوی معنوی) (۵) آرام بخش جان شد از آن می که از نقش و صبر و قرار تو آرام دل سیر و نور حکیم خاقانی (۶) آه من چند فروزان شد که کوران نیم شب و از تلف این آه سوزان رشته و سوزن آتشند و صاحب جامع ذکر معنی اول و دوم و سوم کرده صاحب رشیدی بر معنی اول و دوم و چهارم قضا فرموده - خان آرزو در سران بدکر چهارم معنی بالا گوید که معنی چهارم تحقیق لغو باشد صاحب تحقیق الاصطلاحات می فرماید که (۵) بالفتح عیبی است در گوهر (صائب) تمام رس نشود	تلف بقول برهان بفتح اول و سکون ثانی (۱) بخار و حرارت و گرمی را گویند و (۲) روشنی و پر تو بسم و (۳) یعنی عفونت و تشنه اول (۴) آب و من انداختن - صاحبان جهانگیری و دسوری و ناصری و فدائی بر معنی اول و دوم قانع (مولوی معنوی) (۵) آرام بخش جان شد از آن می که از نقش و صبر و قرار تو آرام دل سیر و نور حکیم خاقانی (۶) آه من چند فروزان شد که کوران نیم شب و از تلف این آه سوزان رشته و سوزن آتشند و صاحب جامع ذکر معنی اول و دوم و سوم کرده صاحب رشیدی بر معنی اول و دوم و چهارم قضا فرموده - خان آرزو در سران بدکر چهارم معنی بالا گوید که معنی چهارم تحقیق لغو باشد صاحب تحقیق الاصطلاحات می فرماید که (۵) بالفتح عیبی است در گوهر (صائب) تمام رس نشود

باور که گفت دارد و پاکه عیب دارد و گوهری که تف و اثر چهارم را می گوید که آب دهان
 است و یا لفظ افکندن و زدن و کردن مستعمل مؤلف عرض کند که معنی اول و دوم و سوم
 اسم چهارم فارسی تر باشد و معنی چهارم مخفف تف و معنی پنجم اسم جابر و عجیبیست که تف در معنی
 پنجم معنی اول باشد که هر گرم را حبیب آورده اند و اسماء علم بحقیقه احوال صاحب برهان در معنی
 چهارم سکندر می خورده که آب وین انداختن نوشته معنی مصدری اصملا درین نیست و همین
 است اسم مصدر لغت و تافتن که می آید و جابرا در معنی اول هم این را مخفف نفس گیریم که
 معنی گرمی و حرارت می آید که اسم مصدر تفهیدن است و جابرا در معنی اول تبدیل تب باشد
 که بای فارسی به فابل شود و چنانکه سفید و سفید (ار ۹۹) بخار - نذر حرارت - گرمی
 - مؤثرت - (۲) ریشنی - مؤثرت - پرتو - نذر (۳) عفونت - مؤثرت (۴) تھوک - نذر (۵) تف
 فارسی برین معنی که ایک عیب کا نام ہے جس کی تحقیق فرید نہ ہو سکی - نذر -

تفاخر بقول بهار با هم نازیدن می فرماید که بصله از و بالفظ بودن و کردن مستعمل مؤلف
 در معنی نکره که بغتتین و ضم خای مجعہ لغت عرب است - فارسیان معنی حاصل بالمصدر استعمال
 از و نکره که نکره بالمصدر فارسی هم آمده بلخات می آید (طهوری ۵) خرد در در سگاه عشق فرو
 در بخیل دارد و تفاخر خاصه خاصان اگر گردید عام اینجا (ار ۹۹) تفاخر بقول آصفیه
 اسم نذر - فخر تانا - ڈیگ مارنا - کا حاصل المصدر فخر - ڈیگ -

تفاخر بودن	استعمال - صاحب آصفی نکره معنی حاصل بودن تفاخر است (مختریشاپوری)
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که	(۵) اگر تفاخر بود در خدمت تو پاک آن تفاخر

علی الخصوص مرست (ار دو) تفاخر مونا سوم ارکان (منجیک ترمذی) چو ابر	تفاخر کردن استعمال صاحب آصفی ذکر گفته تفاخر نماید (ار دو) از اسد طبع سائل
تفاخر نمودن هر دو کرده از معنی ساکت (منجی مباء) از سدا اول استعمال مصدر	مؤلف عرض کند که بعل آوردن تفاخر و گفتن پیداست که تعریفش بجای خودش می آید
فخر کردن است (جیبی غرستانی) می کنند و از سدا دوم مصدر نمایند پیداست (ار دو)	تفاخر خدمت سلطان (کیکی سپهر دوم) انجم و تفاخر کرنا فخر کرنا تا کرنا
تفاغ قبول برهان و جامع و سه ری کسر اول بره زن چار شاپیمانه و قدح شراب توار	را گویند و باین معنی بجای حرف اول فون هم گفته اند (کسائی) دل شاد دار و پند کسائی
نگاه دار یک چشم ز دیدار مشه از رطل و از تفاغ (صاحب انند صراحت کند که این لغت	فارسی زبان است مؤلف عرض کند که محققین ترکی و عربی ازین لغت ساکت معاصرین عجم
گویند که فارسی قدیم است (ار دو) پیمانه قدح شراب مذکر	تلف افکندن استعمال صاحب آصفی نیست و ندان اینکه پیران از دهان می افکندند
و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که تلف بروی اعتبار این جهان می افکندند	که بمعنی تفوز و ن است (واعظ قزوینی) (ار دو) تھو کنا
تھاوت انا و قبول آصفی بهر سه حرکت و او یعنی دوری و میان دو چیز و دور شدن	عیب مؤلف عرض کند که لغت عربیت صاحب منتخب ذکر این کرده فارسیان استعمال
این بمعنی فرق میان دو چیز می کنند و باصا در فارسی استعمال این در لطحات می آید	تھاوت انا و قبول آصفی بهر سه حرکت و او یعنی دوری و میان دو چیز و دور شدن

تحقیق الاصطلاحات گوید که ار اوت خان و اشیع این را بطراوت قافی ساخته در تعریف صبح گوید
(ص) چو زشته از طلوعش بی تفاوت بود دل پیر و جوان ست طراوت و (ار و و) تفاوت
بقول آصفیه عربی - اسم مذکر - فاصله - دوری - بعد - بل - فرق -

تفاوت آمدن استعمال - صاحب تصنیف تفاوت داشتن استعمال - صاحب
 ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
 کند که واقع شدن فرق باشد (امید رازی) عرض کند که معنی فرق داشتن و متفاوت
 تفاوت نیاید جوی زیر و بالا بود مطابق اصل بودن است و از سندی استعمال مصدر
 بانقل کیسر و مخفی سبب که از سندی بالا استعمال و آیدین پیدا است که یکایش می آید
 مصدر آیدین پیدا است که یکایش گذشت از آن حساب تو هر دم تفاوتی دارد که قدس در
 (ارود) تفاوت هونا - فرق هونا - تفاوت نه بینی و سایه پیمایی و (ارود) تفاوت کهنا
 جدا هونا - فسر کهنا -

تفاوت باشدین استعمال یعنی یافته تفاوت دیدن استعمال صاحب آصفی
شدن تفاوت و فرق مؤلف عرض کند که ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
موافق قیاس است (نظوری) بشرط کند که مشاهده فرق کردن و فرق یافتن و
و گرانگر تفاوتی باشد میان صوفی و دروغا فرق کردن است (ابن یسین) نشاندنی
بشرط مانیت (ارو) تفاوت هونا هنران را بجای اهل هنر ندید هیچ تفاوت از
کوف تا بهای (ارو) تفاوت دیکنا
فرق هونا

تفاوت کرنا - فرق کرنا - فرق پانا -	لکھن گریزی و دانائی (ارو) فرق کرنا -
تفاوت شاختن استعمال صاحب	تفاوت کرنا -
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	تفاوت گذاشتن استعمال صاحب
عرض کند که فرق داشتن و واقف شدن از	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
نرت و تفاوت است و از سندش استعمال	عرض کند که معنی راه دادن تفاوت و فرق کردن است
مصدرش ناسیدن پیداست که بجایش می آید (شرشیرازی ۵)	بکار خلق تفاوت زیج رو
(جمال اصفهانی ۵) همه جهان شعرا یک	گذارد و چون موافق حق باش در میان داری
نشانند بوقت شعر تفاوت میان شعر و شعیر	معنی مباد که از سندش استعمال مصدر گذارند
پیدا است که بجایش می آید (ارو) تفاوت کرنا	پیدا است که بجایش می آید (ارو) تفاوت کرنا
تفاوت کردن استعمال یعنی فرق	تفاوت پاشیدن استعمال صاحب آصفی ذکر این
کردن است مؤلف عرض کند که موافق	کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تف
قیاس باشد سعدی استعمال مصدر کردن کرد	است (باقر کاشی ۵) دشمن که رخم بچنگ
عیبی ندارد که کردن و کردن مراد یک گیر است	غم بخراشید با تف کرد بر آسمان و بر خود پاشید
(۵) چو با قضا و اجل بر بنی توان آمد تفاوت	(ارو) تھو کنا - و کھو تف کردن -
تفت بقول برهان بر وزن هفت یعنی (۱) گرم و (۲) گرمی و حرارت می فرماید که (۳) شنی	تفتن هم یعنی گرم گردانید و (۴) بمعنی تعجیل و شتاب هم و (۵) گرم رفتن و (۶) گرم آمدن و
(۷) گرم گفتن و (۸) بمعنی خرام و (۹) بمعنی خرامان و (۱۰) بمعنی قهر و غضب و (۱۱) گرم شدن	

از غضب و قهر و (۱۲) گیاهی است و دوائی که خوردن پنج آن مانند تا قوله بخون آورد و (۱۳) نام
 موضعی از مضافات یزد که از صفای هوا جامع گرم سیر و سرد سیر است (حکیم نزاری ۵) چه طبیب
 آخر از یک قطره آتش که بجان آمد دل بر تفت و تابش (۶) (مولوی معنوی ۳) بعد از آن برداشت
 بهیزم زد و درفت (۷) سوی شهر از پیش من او تیر تفت (۸) (وحشی ۳) تفت رشک ریاض رضوان
 است (۹) که در و جای میر میران است (۱۰) صاحب جهانگیری ذکر معنی اول و پنجم و هشتم و یازدهم
 و دوازدهم و سیزدهم کرده صاحب جامع ذکر بهی معانی فرموده معنی سوم را گذاشت صاحب رشیدی
 گوید که گرم شده از غضب و گرم آمده و شتاب نموده و گیاهی موضعی صاحب سروری می فرماید
 که گرم شد و کرد و شتاب و وید و بهی گرم نیز و گیاهی و دوائی هم و نام موضعی صاحب ناصر
 بر معنی اول و دوازدهم و سیزدهم قانع و ارسته می طراز که نام جایی که علامه تغا زانی فرزند آنجا
 و می فرماید که (۱۴) سیدی که برای گذاشتن گل و میوه سازند (محسن تاثیر ۵) اسی باغبان که
 هستی گستاخ چیدن گل (۱۵) باری بسا تفتی از آشیان بلبل (۱۶) خان آرزو در سراج می فرماید که
 گرم شده و بجز از غضب ناک و خشکین و همچنین شتابان و آنکه هر دو معنی اخیر را حقیقت گمان برده
 خطا نموده و نیز گیاهی است و موضعی از مضافات یزد و هم او در چراغ هدایت بر معنی نام جایی قانع
 ز که بردارش بهار بزرگ معنی سیزدهم و چهاردهم قناعت کرده مؤلف عرض کند که معنی اول
 حقیقی است و معنی دوم مجاز آن و همین است اسم مصدر تفتیدن که می آید معنی سوم باضی ملحق
 آنست شامل بر بهی معانی مصدر و معنی چهارم مجاز معنی اول که تعجیل در رفتن و آمدن و تفت
 و امثال آن متعلق است یا معنی گرم و گرمی و معانی هشتم و نهم را هم مشتاق سنن می یابیم و معنی

دہم ہم مجاز معنی اول و معنی یازدہم چیزی نیست متعلق بمعنی دہم است و بمعنی دوازدهم و سیزدهم
 و چار دہم نیز اسم جاد فارسی زبان است۔ طرز بیان برہان پریشانی در معانی پیدا کرده۔ صاحب
 محیط نسبت معنی دوازدهم ذکر تفت مکر و بیخ تفتی گوید کہ بفارسی اسم شوکران است و سرچہ
 بر شوکران نوشتہ مذکرش بر بار یقون کردہ ایم (۱) (۲) (۳) گرم (۴) گرمی (۵) مؤنث (۶) و کھو
 تفتن یہ اسم کا ماضی مطلق اور تمام معنوں پر شامل ہے (۷) تعجیل جلدی۔ مؤنث (۸) گرم
 رفتاری۔ مؤنث (۹) آنے میں جلدی۔ مؤنث (۱۰) کہنے میں تیزی۔ مؤنث (۱۱) خرام۔ دیکھو
 بدرام کے ساتویں معنی (۱۲) خزان۔ مصدر فرامیدن کا اسم حال (۱۳) قہر غضب۔ مذکر
 (۱۴) المغصے کی گرمی۔ مؤنث (۱۵) دیکھو بار یقون (۱۶) تفت ایک موضع کا نام ہے جو مضافات
 ہندوستان سے ہے۔ مذکر (۱۷) ٹوکر جی میں پھول یا میوہ رکھتے ہیں۔ مؤنث۔ بہار نے اس کا ترجمہ
 ڈال دیا۔ صاحب آصفیہ نے ڈالی پر فرمایا ہے۔ ہندی اسم مؤنث۔ دوشاخون
 کی ٹوکر جی جہین پھول یا میوہ وغیرہ سجا کر امیرون اور سرداروں وغیرہ کی نذر کرتے ہیں (۱۸)
 (۱۹) چمن دولت سر کا صحن ہے رنگین خرامی سے پڑتے جاروب کش کی ٹوکر جی پھولوں
 کی ڈالی ہے۔

تفان	بقول وارستہ (۱) قسمی از نان گویند کہ (۲) آنچہ از آفتاب و آتش گرم شدہ
کہ آن را بہندی پراہٹا گویند (معنی تاثیر)	باشد مؤلف عرض کند کہ اسم حال است
بی مثل زانبت فراوان کی کیا دو تا چومان	از مصدر تفتن کہ می آید و ہمین است معنی تحقیق
تفتان	کرم پان است و غیاث بذکر معنی اول و معنی اول مجاز معنی دوم کہ نان مذکور ہم

بر تابه تفت می شود (ظهوری ۵) ترسم در آب اسم مصدر رقت و علامت مصدر رتن به حصول خضر ظهوری شوی کباب و تفتان دل تو باها با مصدر اصلی است (ظهوری ۵) ذوقی چنان تختان آتش است (ار و و) ۱۱) پراشها قبول نمی کند از سینه تفتگی و کباب تفت که سرسبز بشی و اصفیه بهندی اسم مذکر - ایک قسم کی روغن تفت (ار و و) ۱۱) گرم هونا ۲۱) گرم کرنا - دایره روئی - نان و شتری ۲۱) ده خیر خوافت تفت قبول برهان بر وزن هفته معنی ۱۱) بیا یا آگ سے گرم ہوئی ہو موئت گرم خیر - گرم باشد و ۲۱) مخفف تافته هم که آزرده تفت قبول برهان و جامع بر وزن مخفف و کوفته و مکر باشد و ۳۱) نام گیاهی که خورد تافتن است که ۱۱) گرم شدن و ۲۱) بیکه گیاه را بیخ آن جنون آرد - صاحب سروری بر معنی اول گرم گردانیدن باشد - صاحب سروری می فرماید (سعدی ۵) بدست آهن تفت گردان که مختصر تافتن است اما بد معنی اخیر صاحب بحر ذکر خیر و باز دست بر سینه پیش امیر و صاحب این کرده گوید که سالم التشریف است یعنی بدون غذائی که یکی از علمای معاصر عجم بودی فرماید که نیم ماضی و مستقبل و اسم مفعول نمی آید - و قبول صاحب تافته است و آن به چیز است که از گرمی بتاب موارد مرادف تافتن یعنی بالا - صاحب نوادر آمده و برشته شده باشد (منه ۵) رتاب گوید که معنی جلد و شتاب مخفف شناختن است قبه زیرین آینه تمثال و زمین تفت فروپوشد تفتین سوف عرض کند که فضولی صاحب نوادر سر بال و صاحب مجید گوید که ۱۱) بفتح اول نج باشد اما اتفاق و ارمیم با محققین اول الذکر حکایت باشد و بهنج حکایت می فرماید که افشاری و تفتگی حاصل بالصدر این باشد مرکب شد از دام حکایت که در حکایت گذشت و بهنج حکایت	بر تابه تفت می شود (ظهوری ۵) ترسم در آب اسم مصدر رقت و علامت مصدر رتن به حصول خضر ظهوری شوی کباب و تفتان دل تو باها با مصدر اصلی است (ظهوری ۵) ذوقی چنان تختان آتش است (ار و و) ۱۱) پراشها قبول نمی کند از سینه تفتگی و کباب تفت که سرسبز بشی و اصفیه بهندی اسم مذکر - ایک قسم کی روغن تفت (ار و و) ۱۱) گرم هونا ۲۱) گرم کرنا - دایره روئی - نان و شتری ۲۱) ده خیر خوافت تفت قبول برهان بر وزن هفته معنی ۱۱) بیا یا آگ سے گرم ہوئی ہو موئت گرم خیر - گرم باشد و ۲۱) مخفف تافته هم که آزرده تفت قبول برهان و جامع بر وزن مخفف و کوفته و مکر باشد و ۳۱) نام گیاهی که خورد تافتن است که ۱۱) گرم شدن و ۲۱) بیکه گیاه را بیخ آن جنون آرد - صاحب سروری بر معنی اول گرم گردانیدن باشد - صاحب سروری می فرماید (سعدی ۵) بدست آهن تفت گردان که مختصر تافتن است اما بد معنی اخیر صاحب بحر ذکر خیر و باز دست بر سینه پیش امیر و صاحب این کرده گوید که سالم التشریف است یعنی بدون غذائی که یکی از علمای معاصر عجم بودی فرماید که نیم ماضی و مستقبل و اسم مفعول نمی آید - و قبول صاحب تافته است و آن به چیز است که از گرمی بتاب موارد مرادف تافتن یعنی بالا - صاحب نوادر آمده و برشته شده باشد (منه ۵) رتاب گوید که معنی جلد و شتاب مخفف شناختن است قبه زیرین آینه تمثال و زمین تفت فروپوشد تفتین سوف عرض کند که فضولی صاحب نوادر سر بال و صاحب مجید گوید که ۱۱) بفتح اول نج باشد اما اتفاق و ارمیم با محققین اول الذکر حکایت باشد و بهنج حکایت می فرماید که افشاری و تفتگی حاصل بالصدر این باشد مرکب شد از دام حکایت که در حکایت گذشت و بهنج حکایت

اشارہ این کردہ گوید کہ ہمہ انواع آن سرو و خشک و خصوصاً اطراف آن و در آن جلا و تفتن کنایہ باشد و معنی دوم ہم استعمال الف ہم و منع قبول مواد است (الخ) مؤلف عرض در فارسی زبان است کہ مراد ف ب باشد کند کہ این اسم مفعول مصدر تفتن باشد ترکیبش ظهوری استعمال تفتہ جانی کردہ کہ بمعنی مصدری گذشت و معنی اول حقیقی است و معنی دوم متعلق عاشقی و مدققی توان گرفت بزبادت یای مصدری از تافتہ کہ بجایش مذکور شد و بمعنی سوم فریاد (س) تر زبان گردیدہ خضر از العطش گویان تفت کہ بر معنی دوازدهم گذشت یا آن است کہ از او راہ تفتہ جانی آب حیوان برگرفت تخف این بابتی حال صراحت کافی ہمہ را بنجا (و لہ) ز تفتہ جانی ماسوز و سازمی بالذہ مذکور و معنی چارم ہم مجاز معنی اول کہ از کہ می گدازد و متغیر گدازمی بالذہ (ار و) اسم مفعول تفتن پیداشت (ار و) (ا بہت) الف و ب (ا) عاشق - مذکر (۲) مدقوق یعنی گرم (۳) و کھو تافتہ (۳) و کھو تفت کے دق کا بیمار -	اشارہ این کردہ گوید کہ ہمہ انواع آن سرو و خشک و خصوصاً اطراف آن و در آن جلا و تفتن کنایہ باشد و معنی دوم ہم استعمال الف ہم و منع قبول مواد است (الخ) مؤلف عرض در فارسی زبان است کہ مراد ف ب باشد کند کہ این اسم مفعول مصدر تفتن باشد ترکیبش ظهوری استعمال تفتہ جانی کردہ کہ بمعنی مصدری گذشت و معنی اول حقیقی است و معنی دوم متعلق عاشقی و مدققی توان گرفت بزبادت یای مصدری از تافتہ کہ بجایش مذکور شد و بمعنی سوم فریاد (س) تر زبان گردیدہ خضر از العطش گویان تفت کہ بر معنی دوازدهم گذشت یا آن است کہ از او راہ تفتہ جانی آب حیوان برگرفت تخف این بابتی حال صراحت کافی ہمہ را بنجا (و لہ) ز تفتہ جانی ماسوز و سازمی بالذہ مذکور و معنی چارم ہم مجاز معنی اول کہ از کہ می گدازد و متغیر گدازمی بالذہ (ار و) اسم مفعول تفتن پیداشت (ار و) (ا بہت) الف و ب (ا) عاشق - مذکر (۲) مدقوق یعنی گرم (۳) و کھو تافتہ (۳) و کھو تفت کے دق کا بیمار -
تفتہ دل اصطلاح - بقول ملحقات برہان (الف) تفتہ جان (ب) تفتہ چکر برہان و بحر و جامع مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و کنایہ باشد از غماک و معنی دوم را البتہ تعلق و (۲) نیز کسی را گویند کہ علت دق و تفتہ باشد از قیاس نیست و از نیکیہ بحر ہرہ محققین بالا دیگر (ناصری در ملحقات) و مؤید بر معنی اول از محققین اہل زبان ذکر شد کہ وہ مشتاق سند	بارہمین معنی (۴) مگر ی کا جالا - مذکر - اصطلاح - صاحبان و بحر و جامع مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و کنایہ باشد از غماک و معنی دوم را البتہ تعلق و (۲) نیز کسی را گویند کہ علت دق و تفتہ باشد از قیاس نیست و از نیکیہ بحر ہرہ محققین بالا دیگر (ناصری در ملحقات) و مؤید بر معنی اول از محققین اہل زبان ذکر شد کہ وہ مشتاق سند

وقتی موافق قواعد وضع مصداق در معنی گرم شدن ظهوری استعمال مرکبات ب کرده است	استعمال می باشیم (ارو) (۱) و یکپوشندگی
ابر رحمت که بر او ارگل سیراب است و شاید از جانب تقفید گیاهی گیرد (اوله) (درون تقفید گرمای صحرای تنهایش) از غمت در دیده هر کس نم کشید شد جگر تقفید هر جا دم کشید (اوله) شرار آتش جگر سوخت و سر شک تقفید شد اختر چه باشد (ارو) زیاده گرم هونا - تپنا	۲۵ غمناک - تقفید شدن اصطلاح - معنی گرم تر شدن است مؤلف عرض کند که اسم مفعول تقفید مرکب شده است با مصدر شدن (ظهوری) (ع) از غمت در دیده هر کس نم کشید شد جگر تقفید هر جا دم کشید (اوله) شرار آتش جگر سوخت و سر شک تقفید شد اختر چه باشد (ارو) زیاده گرم هونا - تپنا
تقفید دیده دل و خشک لب و چشم پر آبند که پس از اسناد بالا استعمال (تقفید جان) و	الف) تقفیدن ب قبول اندوخت ب) تقفیده بالفتح و کسر ثالث آنچه
تقفید درون (و) (تقفیده دل) و (تقفید) پیدا است و این وجود ب رکافیت و ب برای وجود الف کفایت می کند (ارو) الف گرم هونا (ب) الف	از آفتاب و آتش گرم شده باشد مؤلف عرض کند که اسم مفعول الف است و وجود الف از همین استعمال ب ثابت اگر چه محققین مصداق الف را ترک کرده اند مرکب است از تقفید (ارو) الف گرم هونا (ب) الف
که معنی گرم گذشت و بای کسور و صلاست مصداق تقفیدش	که معنی گرم گذشت و بای کسور و صلاست مصداق تقفیدش

عرض کند که بالفتح و کسر فوقانی لغت عرب است فارسیان بمعنی حاصل بالمصدر یعنی تلاش و تجتس استعمال این کنند و با ص و فارسی هم مرکب سازند که در ملحقات می آید (ار ۱۱) تفتیش -
بقول آصفیه عربی اسم مؤنث چنان بین تحقیق - تدقیق - کھوج - سرخ -

تفتیش کردن استعمال - صاحب آصفی آواز بر کشیدن تیغ از نیام نوشته اند و طاهر
ذکر این کرده از معنی ساکت **مؤلف** عرض آنست که لسانی و درختانی تیغ باشد زیرا که
کند که تجتس و تلاش و جستجو کردن است - **تف** تبدیل تپ است و آن مخفف آب
رضای خوانساری (س) آشفته شو که کامل و آب بدین معنی آمده (نظامی س) در آمد
و زلف پری رخاں و تفتیش حال زار ترا بغریدن ابر سیاه و ز ماهی **تف** تیغ بشود
موجب کنند و مخفی مباد که در سند بالا استعمال بهاء و **مؤلف** عرض کند که اتفاق دایر
صدر کنند است که بجایش می آید (ار ۱۱) با بهار - شارحین سکندر نامه سکندری
تفتیش کردند تلاش کردند جستجو کردند چنان بین کردند خورده اند (ار ۱۱) آب تیغ مؤنث
تف تیغ اصطلاح بهار گوید بالفتح بمعنی تلوار کی چمک -

تفتیک بقول برهان بروزن نزدیک پشمی باشد نرم که آن را از زیر موی بز پشته
بر آرد و از آن شال و نمک و نمک و امثال آن سازند - صاحب جهانگیری گوید که این را
بز ششم و کلغز و کرگ و کاک نیز گویند - صاحب جامع گوید که این لغت ترکیب است با کسر
که فارسیان بالفتح استعمال کرده اند صاحب سروری میفرماید که عبری و عبر نام است - خان
آرزو در سراج هم این را آورده **مؤلف** عرض کند که با حقیقت این بز ششم بیان کرده اند

که محقق نریشم گذشت و در اینجا بهین قدر کافی است که فارسیان لغت ترکی را بر سبیل
تقریب به تصرف و اعراب استعمال کرده اند و لیکن لغات ترکی ازین ساکت و نظیر سکوت نشانه
اگر لغت فارسی دانیم اسم جامد باشند (اردو) دیکهو نریشم -

تفرج بقول رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار سیر - برای دل خوش کردن -
مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح تین و ضم رای ممله بمعنی کشایش یافتن و از تنگی
و دشواری برون شدن (کذا فی المنتخب) فارسیان تقریباً بمعنی بالا استعمال این کرده اند و
مجازاً بمعنی تماشا کردن هم که در تفرج کردن می آید (ظهوری ۵) مست ترا بطارم تاکست
و دیده باز به مستغنی از تفرج این سبیطارم است که صاحب روزنامه بحواله سفرنامه مذکور ذکر
(تفرج خودشان) بمعنی سیر خاص کرده (اردو) سیر - مؤنث -

تفرجاق بقول سروری بحواله تحفه بمعنی ساخته مؤلف عرض کند که ظاهر ترکی یافته می شود
ولیکن لغات ترکی ازین ساکت منظر باعتبار صاحب سروری که محقق صاحب زبان است
این را اسم جامد فارسی قدیم دانیم و بهین لغت بهیم فارسی می آید (اردو) ساخته - بقول آ
فارسی - بنایا هوا - گهرا هوا - مصنوعی - ججوئا - نقلی - جعلی - اصلی - کافقیض - (صفت)

تفرج کردن مصدر اصطلاحی - بقول مؤلف عرض کند که بمعنی سیر و تماشا کردن
اندر بمعنی تفرج کردن است چنانکه در عوامی (اردو) سیر و تماشا کرنا -

سخن آورده (حافظ ۵) و آنکه زو تفرج این **تفرج کردن** استعمال - بمعنی سیر و تماشا
چرخ حقه باز به همگامه باز چید و در جستجو به است کردن است مؤلف عرض کند که موافق

قیاس است (حافظ شیرازی) در روی خوب (ب) **تفرجیاق** صاحب انشد نسبت الف صراحت
 تفرج صنع خدای کن با کائنات خدای نامی فرست کند که لغت فارسی است - خان آرزو در سر
 چرخ میسازد که از سبب بالا استهمان مصدر گذران بد که قول برهان نسبت الف گوید که در تصویر نیست
 پیدا است که بجایش می آید (ار و و) سیه که ما ترکی باشد یا تغییر لحن ایران مؤلف عرض کند که
 لغات ترکی از الف وب هر دو ساکت مایا اعتبار
 (الف) **تفرجیاق** بقول برهان و جامع بر صاحب جامع که محقق صاحب زبان است الف را
 وزن نمود و لغت معنی (۱) ساخته و پرواخته و فارسی قدیم دانیم وب مبتدیش چنانکه آریغ و آروغ
 (۲) مستعد و مهیا می فرماید که باین معنی بجا (ار و و) الف وب (۱) و یکم تفرجیاق
 غین مجله قاف هم بنظر آمد یعنی (۲) مستعد و مهیا -

تفرق اتصال اصطلاح - بقول بحر و اند و غیاث با اصطلاح اطباء معنی زخم و جراحت
 مؤلف عرض کند که این کنایه باشد بقاعده فارسی - صاحب اکسیر اعظم هم استعمال همین
 اصطلاح برای زخم کرده مرکب اضافی است (ار و و) زخم - مذکر جراحت - مؤنث -
تفرق بقول نتهی الارب بمعنی پراکنده و جدا کردن مؤلف عرض کند که لغت عرب
 است بالفتح و کسر برای هله و فتح قاف فارسیان نیز بمعنی حاصل بالمصدر یعنی پراکندگی و جدائی
 کرده با مصدر فارسی ساخته اند که در ملحقات می آید (ظهوری) دلم که داوهم صراطه
 کاکل و شدش چو تفرقه با جمع در خویش گرفت و (ار و و) تفرقه - بقول آصفیه عربی
 اسم مذکر - جدائی - مفارقت - علیحدگی - نفاق -

تفرقه افتادون استعمال یعنی علیحدگی و تفرد استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده جدائی واقع شدن باشد مؤلف عرض کند از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تفافگند که موافق قیاس است (ظهوری) زیک گنا است که گذشت از خوش (چراغی) را که نیز در کمین گاه گوشت چشیمی و از تفرقه در کاروان و هر آنکه توف زنده نشین بسوزد و خفی مباد که از سندان بهوش افتد (ارو) تفرقه پڑنا بقول آصفیه استعمال مصدر زدن پیدا است که بجای خودش می دو چیزون مین فرق یونا جدائی مفارقت یونا (ارو) تمهونا و کمیوت افگندن -	تفرقه افتادون استعمال یعنی علیحدگی و تفرد استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده جدائی واقع شدن باشد مؤلف عرض کند از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تفافگند که موافق قیاس است (ظهوری) زیک گنا است که گذشت از خوش (چراغی) را که نیز در کمین گاه گوشت چشیمی و از تفرقه در کاروان و هر آنکه توف زنده نشین بسوزد و خفی مباد که از سندان بهوش افتد (ارو) تفرقه پڑنا بقول آصفیه استعمال مصدر زدن پیدا است که بجای خودش می دو چیزون مین فرق یونا جدائی مفارقت یونا (ارو) تمهونا و کمیوت افگندن -
تففس بقول بهان و جامع و سروری بفتح اول و سکون ثانی و سین بی نقطه (ا) گرمی و حرارت را گویند (ابن کین) آبر و خواهی چو خاک افتاده باش و نی چو آتش در هوا از تاب و نفس در صاحب سروری گوید که (۲) امر حاضر از تفسیدن هم می آید - صاحب ناصری بکر معنی بالا گوید گوید که تفسیدن از همین اشتقاق یافته - خان آرزو در سراج می فرماید که برین قیاس تفسیدن و تفسیده مؤلف عرض کند که این اسم مصدر راست و از همین وضع شد مصدر تفسیدن بقاعده فارسی (ارو) (۱) گرمی حرارت - مؤث (۲) گرم یو - امر حاضر -	تففس بقول بهان و جامع و سروری بفتح اول و سکون ثانی و سین بی نقطه (ا) گرمی و حرارت را گویند (ابن کین) آبر و خواهی چو خاک افتاده باش و نی چو آتش در هوا از تاب و نفس در صاحب سروری گوید که (۲) امر حاضر از تفسیدن هم می آید - صاحب ناصری بکر معنی بالا گوید گوید که تفسیدن از همین اشتقاق یافته - خان آرزو در سراج می فرماید که برین قیاس تفسیدن و تفسیده مؤلف عرض کند که این اسم مصدر راست و از همین وضع شد مصدر تفسیدن بقاعده فارسی (ارو) (۱) گرمی حرارت - مؤث (۲) گرم یو - امر حاضر -
تفسان بقول بهار و اند معنی گرم (ظهوری) گرم گرم یونا کجا اسم حال - (۱) اگر میر و چراغ در دو داغی و پی احیاء دم تفسان بر آرم و مؤلف عرض کند که اسم حال مصدر تفسیدن است که می آید مثال معنی آن تساج بهار که اسم بهار خیال کرد (ارو) گویند و میری کف خوانند (۲) معنی اندوه	تفسان بقول بهار و اند معنی گرم (ظهوری) گرم گرم یونا کجا اسم حال - (۱) اگر میر و چراغ در دو داغی و پی احیاء دم تفسان بر آرم و مؤلف عرض کند که اسم حال مصدر تفسیدن است که می آید مثال معنی آن تساج بهار که اسم بهار خیال کرد (ارو) گویند و میری کف خوانند (۲) معنی اندوه

و بیقراری دل هم و اسل میل و خواهش بهر چیزی نیست که مرکب باشد از متعین یعنی گرمی و بای که دیده شود هر چند که سیر باشند و این صفت بیشتر نسبت و چون حرارت موجب سوختن اخلاط عارض زنان آبستن و مردان تریاکی و افیونی می شود و پیدا کردن سودا است بجزاز کلف را گفته اند و فرماید که بفتح اول هم درست است صاحبان پس این نیز بفتح اول باید و نیز تفت بمعنی که چاگگیری و رشیدی بر معنی اول قانع صاحب مذکور شد باید که محقق نفس بود و الله اعلم جامع هم زبان برهان صاحب سروری گوید که مؤلف عرض کند که در ماخذ اتفاق داریم همان تاسه که گذشت کذا فی الشرفنامه و در با او و سعانی دوم و سوم را باعث بار حجاب فزیننگ بمعنی سیاهی که بسبب سودا بر روی پیدا جامع که محقق اهل زبان است مجاز معنی اول شود. خان آرزو و رساج گوید که دور و انیم (ارو) و دکیهوتا سه.	و بیقراری دل هم و اسل میل و خواهش بهر چیزی نیست که مرکب باشد از متعین یعنی گرمی و بای که دیده شود هر چند که سیر باشند و این صفت بیشتر نسبت و چون حرارت موجب سوختن اخلاط عارض زنان آبستن و مردان تریاکی و افیونی می شود و پیدا کردن سودا است بجزاز کلف را گفته اند و فرماید که بفتح اول هم درست است صاحبان پس این نیز بفتح اول باید و نیز تفت بمعنی که چاگگیری و رشیدی بر معنی اول قانع صاحب مذکور شد باید که محقق نفس بود و الله اعلم جامع هم زبان برهان صاحب سروری گوید که مؤلف عرض کند که در ماخذ اتفاق داریم همان تاسه که گذشت کذا فی الشرفنامه و در با او و سعانی دوم و سوم را باعث بار حجاب فزیننگ بمعنی سیاهی که بسبب سودا بر روی پیدا جامع که محقق اهل زبان است مجاز معنی اول شود. خان آرزو و رساج گوید که دور و انیم (ارو) و دکیهوتا سه.
تفصیلاً بقول برهان بروزن اغنیای یونانی صنف سداب کوهی است و بعضی گویند صنف سداب صحرانیت صاحب محیط گوید که تافیبیاست مؤلف عرض کند که ماصراحت کامل بر تافیبی کرده ایم فارسیان این لغت یونانی را هم بر زبان دارند از اینجا است که ما این را جاداده ایم (ارو) و دکیهوتا فیا.	تفصیلاً بقول برهان بروزن اغنیای یونانی صنف سداب کوهی است و بعضی گویند صنف سداب صحرانیت صاحب محیط گوید که تافیبیاست مؤلف عرض کند که ماصراحت کامل بر تافیبی کرده ایم فارسیان این لغت یونانی را هم بر زبان دارند از اینجا است که ما این را جاداده ایم (ارو) و دکیهوتا فیا.
(الف) تفصیدی ظهوری استعمال الف تفصیدی در گریه شاد و بیم هست و کوب بقول (ب) تفصیدن در کلام خود کرده که برهان بروزن فهمیدن بمعنی گرم شدن و ... حاصل بالمصدر باشد (ج) بخت را (ج) تفصیده بقوله بروزن فهمیده بنحایت به حکام بیدار است بی خوابیم هست و در جگر گرم شده صاحب سروری بزرگرب متفق	(الف) تفصیدی ظهوری استعمال الف تفصیدی در گریه شاد و بیم هست و کوب بقول (ب) تفصیدن در کلام خود کرده که برهان بروزن فهمیدن بمعنی گرم شدن و ... حاصل بالمصدر باشد (ج) بخت را (ج) تفصیده بقوله بروزن فهمیده بنحایت به حکام بیدار است بی خوابیم هست و در جگر گرم شده صاحب سروری بزرگرب متفق

با برهان و می فرماید که تبسیدن هم بهین معنی می آید و بقول بحرب کامل التصریف که مضارع این تفسد است. صاحبان موارد و نوادر هم ذکر کرده اند (ار و و) الف حرات. مؤنث. گرمی. مؤلف عرض کند که مرکب شد از همان نفس (ب اگریم یونا ج) گرم گرم شده.	که گذشت زیادت یای معروف و علامت مصدر و آن وج اسم مفعولش و بقاعده فارسیان مانعی مطلق ب مرکب باهای تون که افاده معنی مفعولی کند صاحب جهانگیری این را اسم جابد دانسته و از مولانا ملک قتی سنا آورده (د) دوزخ این را نه نوشت برای معنی دوم طالب بند شود از در و نه من زنه را که گذار با هم اقتدا میرو کار با تفصیده بود ریگ بیابان دلم با ترسم (ار و و) عاشق نکر (۲) مدقوق. دق کا بسیار
تفسیر بقول بهار یعنی پید کردن یعنی سخن و و اگر دین چیز پوشیده می فرماید که با غلط کردن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالفتح و کسرین مهله. صاحب منتخب هم ذکر این کرده و طایفه (۱) یعنی حاصل بالمصدر استعمال این با برصاد و خود تکریب فارسی کنند که در طحقات می آید و و د ۳ بمعنی شرح کلام الله هم (ار و و) تفسیر بقول آصفیه عربی. اسم مؤنث (۱) مغر سخن کونی کرنا تشریح تفصیل (۲) قرآن شریف کی شرح.	قدم ناله شود آبله دار با صاحبان سروری و جامع هم ذکر این کرده اند و اسم جابد دانسته اند تفصیده جگر اصطلاح. بقول بحرب (۱) عاشق و (۲) مدقوق مؤلف عرض کند که اگر چه موافق قیاس است و اسم فاعل ترکیبی ولیکن دیگری از محققین اهل زبان این را نه نوشت برای معنی دوم طالب بند استعمال می باشیم معاصرین عجم معنی اول بر زبان دارند (ار و و) عاشق نکر (۲) مدقوق. دق کا بسیار
(الف) تفسیر کردن استعمال صاحب معنی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند	تفسیر بقول بهار یعنی پید کردن یعنی سخن و و اگر دین چیز پوشیده می فرماید که با غلط کردن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است بالفتح و کسرین مهله. صاحب منتخب هم ذکر این کرده و طایفه (۱) یعنی حاصل بالمصدر استعمال این با برصاد و خود تکریب فارسی کنند که در طحقات می آید و و د ۳ بمعنی شرح کلام الله هم (ار و و) تفسیر بقول آصفیه عربی. اسم مؤنث (۱) مغر سخن کونی کرنا تشریح تفصیل (۲) قرآن شریف کی شرح.

اب، تفسیر نمودن (۱۱) بمعنی شرح و تفسیر است و (۲) شرح قرآن پاک کردن است (تفسیری بمعدانی نشتر) بعد از فراغ از اشعار بالا استعمال مصدر گذرن پیدا است متعلقه تفسیر لغات مشکله ایست غیر شروح و در که بجایش می آید (ار و و) الف و ب بر تمام نمود (صائب س) می کند (۱۱) شرح کرنا - (۲) تفسیر لکھنا -	تفسیر نمودن (۱۱) بمعنی شرح و تفسیر است و (۲) شرح قرآن پاک کردن است (تفسیری بمعدانی نشتر) بعد از فراغ از اشعار بالا استعمال مصدر گذرن پیدا است متعلقه تفسیر لغات مشکله ایست غیر شروح و در که بجایش می آید (ار و و) الف و ب بر تمام نمود (صائب س) می کند (۱۱) شرح کرنا - (۲) تفسیر لکھنا -
قبول برهان و جامع و رشیدی بر وزن غریبه جنسی از پارچه ابریشمی که از آن قبا و از روپنیرهای دیگر نیز بدوزند صاحب بهمانگیری این را بخذف سین تفسیر نوشته صاحب سروری بکواله شرفنامه صراحت سین مہملہ ہم نموده صاحب نامری ہمز بائش بخان آرزو در سراج ہم ذکر این کرده و صاحب مؤید این را بذیل لغات فارسی آورده و صاحب اندم این را فارسی گفته و لغات عرب و ترکی ہم ازین ساکت اند مؤلف عرض کند کہ اسم جامد فارسی زبان گوئیم (ار و و) ایک ریشمی کپڑا جسکو فارسیوں نے تفسیر کہاتے ہیں نقش قبول برهان و سروری و جامع و نامری (۱) بسکون ثانی بر وزن کفش سرزنش و طعنه را گیند و کبیر ثانی (۲) حرارت و گرمی - خان آرزو در سراج نقش و نقشه را یک بما نوشته مرادف یکدیگر بمعنی اول گوید و از معنی دوم ساکت صاحب نوادر این را با تپش نوشته ذکر معنی کم کرده مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول اسم جامد فارسی زبان است مرکب از تفت و شین نسبت چنانکہ بال و بائش و کنایہ از سرزنش و طعنه و بمعنی دوم مبتل تپش کیای فارسی بدل شد بہ فاجانکہ پتید و سفید و تکمیل بحت این بر تفسیل می آید (ار و و)	قبول برهان و جامع و رشیدی بر وزن غریبه جنسی از پارچه ابریشمی که از آن قبا و از روپنیرهای دیگر نیز بدوزند صاحب بهمانگیری این را بخذف سین تفسیر نوشته صاحب سروری بکواله شرفنامه صراحت سین مہملہ ہم نموده صاحب نامری ہمز بائش بخان آرزو در سراج ہم ذکر این کرده و صاحب مؤید این را بذیل لغات فارسی آورده و صاحب اندم این را فارسی گفته و لغات عرب و ترکی ہم ازین ساکت اند مؤلف عرض کند کہ اسم جامد فارسی زبان گوئیم (ار و و) ایک ریشمی کپڑا جسکو فارسیوں نے تفسیر کہاتے ہیں نقش قبول برهان و سروری و جامع و نامری (۱) بسکون ثانی بر وزن کفش سرزنش و طعنه را گیند و کبیر ثانی (۲) حرارت و گرمی - خان آرزو در سراج نقش و نقشه را یک بما نوشته مرادف یکدیگر بمعنی اول گوید و از معنی دوم ساکت صاحب نوادر این را با تپش نوشته ذکر معنی کم کرده مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول اسم جامد فارسی زبان است مرکب از تفت و شین نسبت چنانکہ بال و بائش و کنایہ از سرزنش و طعنه و بمعنی دوم مبتل تپش کیای فارسی بدل شد بہ فاجانکہ پتید و سفید و تکمیل بحت این بر تفسیل می آید (ار و و)

(۱۱) سرزنش - مؤنث - طعنه - مذکر (۲) و یکھو پیش -

تفشیل بقول برہان و مؤید و اند بر وزن مثل بمعنی سرزنش و طعنه مؤلف عرض کند

کہ اسم جامد فارسی زبان جا دار و کہ تفش را کہ بہمین معنی گذشت محقق این دانیم و باشد کہ

لام آخر این را اند باشد چنانکہ شب و شب کہ ذکرش بر لب گذشت اندر صورت مرید علیہ

تفش گیریم و شک نیست کہ در ہر حالت لفظ تف بالضم داخل ترکیب این لفظ است

و تبدیل اعراب نتیجہ لب و لہجہ زبان باشد (ارو) و یکھو تفش کے پہلے معنی -

تفشیل بقول برہان و جہانگیری و جامع کبیر ثالث بر وزن امثلہ (۱۱) قلیہ باشد کہ از گوشت

و تخم مرغ و زردک و عمل پزند و کشیز و گنداد راں کنند و بعضی گویند (۲) عدس سبز نیم چپ

باشد صاحبان جہانگیری و جامع گویند کہ بہمین معنی تفشیلہ بہ تختانی چہارم ہم آمدہ - صاحب

سروری و کہ تفشیلہ بہ تختانی چہارم کردہ گوید کہ این محقق آنست و می فرماید کہ تفشیلہ بہ طا

حتی اقل معرب این و بہ معنی اقل قانع - صاحبان نامصری و رشیدی ہمرباش - خان آرزو

در سراج بذکر اقوال برہان و رشیدی می فرماید کہ این محقق تفشید است مؤلف عرض کند

کہ ما تفشیلہ را اسم جامد فارسی زبان دانیم و این اتحی محقق آن معنی مباد کہ صراحت کامل عد

کہ معنی دوم است بر استر از مذکور شد (ارو) (۱۱) قلیہ جو گوشت اور اندے وغیرہ سے

پکارتے ہیں - مذکر - حکو فارسیوں نے تفشیلہ کہا ہے (۲) و یکھو استرار -

تفشیل بقول برہان بفتح اقل و ثالث و سکون و سرزنش کردن را نیز گویند صاحب جہانگیری

نامی بمعنی (۱) طعنه و سرزنش باشد و طعنه زدن گوید کہ (۲) چوبی باشد سیانہ تہی بدرازی نیز

صاحب بحر و کرب	(الف) نقشہ زون	رنگولہ از گل ساختہ در آن ہند و پف کنند
طعنہ کردہ گوید کہ بی بی	(ب) نقشہ زن	ما بزور نفس آن گلولہ بیرون رود و جانور
زن است بہار و اند ہمزبان	(ج) بجنگ دعوی داری و سخت نقشہ زنی	کو حکمانہ کج شک را کشد و بندوق را بہ
الف	(د) درشت گوئی و پر خوار و خستہ تہی	مشابہت آن تفک خواند صاحبان جامع و
طعنہ مارنا	بجو درشت گوئی و پر خوار و خستہ تہی	سروری بر معنی اول قانع صاحب ناصری
طعنہ مارنا	عرض کند کہ الف بمعنی مصدری ہر دو معنی	بذیل نقش اشارہ معنی اول سجالہ برہان
طعنہ مارنا	اسم فاعل ترکیبی (ار و و) الف	و خان آرزو ہم این را با نقش معنی اول آفر
طعنہ مارنا	طعنہ مارنا سرزنش کرنا (۲) نقشہ مارنا بمعنی	مولف عرض کند کہ ما این را فرید علی
طعنہ مارنا	خالی تہی مین مٹی کی گولی رکھ کر تنفس کی ہولے	دائیم معنی اول و بمعنی دوم اسم جامع فارسی
طعنہ مارنا	چراغ مارنا (د) طعنہ مارنے والا (۲) نقشہ	زبان و در ترکیب این بمعنی دوم ہم لفظ تضاد
طعنہ مارنا	چلانے والا	مرکب می نماید با شین معجزہ اندوہی نسبت
طعنہ مارنا	قبول برہان بر وزن غریبہ بمعنی	و اندا علم خطای برہان است کہ ذکر معنی مصدر
طعنہ مارنا	نقشہ صاحبان جہانگیری و جامع و سروری	با این کرد (ار و و) (۱) دیکھو نقش کے پہلے
طعنہ مارنا	ناصری ہم ذکر این کردہ اند (شمس فخری)	معنی (۲) ایک تہی جس مین مٹی کی گولی رکھ کر
طعنہ مارنا	ساکنان مساکک تحقیق کو فارغند از شراب	چون کو ہولے تنفس سے مارنے پین گویا ہیں
طعنہ مارنا	و نقشہ مارنا دفع شیطان کفر را دارند	و وق کا نمونہ ہے یا بندوق کی ایجاد اسی سے
طعنہ مارنا	مجاہدت پسندہ کو مولف عرض کند کہ اصا	سبب نوشتہ

این بر تشبیه کرده ایم (ار دو) و کمی تشبیه.

(الف) **تفصیل** بقول بهار جدا جدا کردن می فرماید که بالفعل دادن مستعمل صاحب

روزنامه بخواجه سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار ذکر این کرده بر معنی شرح قانع مؤلف
عرض کند که لغت عرب است بالفعل و کسر صاد و هاء معنی پیدا کردن و فصل فصل کردن
کتاب را و عضو عضو کردن قصاب گویند را کذا فی المنتخب فارسیان این - بمعنی شرح
استعمال کرده اند و بلحاظ این معنی ما این را مقرون دانیم و استعمال

(ب) **تفصیل** دادن بمعنی شرح کردن است (میر خیر و...) صاحب فصل آمد و تفصیل

دادن کرده تفصیل همه از فصل یابد (ار دو) الف - تفصیل بقول آصفیه عربی - اسم
تشریح تصریح (ب) شرح که بنا بر مفصل بیان کنایه.

تفصیل بهار ذکر این کرده از معنی ساکت و از منطامی سندی آورده (س) سبک بهار

ای سیم سجایای که تفصیل کن بدان فرصت که خواهی که صاحب آصفی گوید که بقول منتخب نیکوی گزین
و افزون جستن است مؤلف عرض کند که بفتح تین و ضاد و جیم مضوم شد و لغت عرب است
فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر یعنی مهربانی و کرم و عنایت استعمال کنند و با ص
خود مرکب می سازند که در ملحقات می آید (ار دو) مهربانی - مؤنث - کرم - مذکر.

تفصیل داشتن استعمال - صاحب کردن است (حافظ س) حافظ مدار امید

تفصیل کردن آصفی ذکر هر دو کرده از مدار و هر دو دار و نه از عیب و نه از

از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی کرم (خواجوی کرمانی س) زکشتن گوید که فرزند

باشد قتل تو با جان بر شوت می دهم گر که بجایش می آید (ار و و) گرم کرنا عتقا این تفضیل می کند با محقق مباد که در اسناد کرنا مهر بانی کرنا دکن مین تفضل کرنا بالا استعمال مصاد و ایدین و کتبه است بعضی گفته مین -	تفضیل بقول بهار برگزین کتیرا بر کسی و حکم کردن بر فضل کسی می فرماید که با نقطه نهادن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عربی است با تلفظ و کسر ضا و معجمه فارسیان استعمال این بعنی حاصل بالمصدر یعنی فضیلت و سبقت می کنند و با مصاد و فارسی مرکب سازند که در ملحقات می آید (ار و و) فضیلت سبقت مؤلف -
تفضیل بر وزن استعمال صاحب آصفی توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا	تفضیل نسل آدم و توادید محقق مباد که از سند بالا استعمال صدر و پیدین پیدارت که بجایش می آید (ار و و) فضیلت دنیا مرجع قرار دنیا ترجیح دنیا - توضیح موهون استعمال صاحب آصفی ذکر کرده توضیح نهادن کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که موهون تفضیل و اون است که گذشت (مجد شیرازی س) ترجیح می نهادن موهون تفضیل می نمود توضیح کنایه جوهر بریری با معنی نیشا پوری س) یکجا نه بار خارا که فضیلت و اون است (جمال افغانی س) که از فضائل او همین نهند زمین و آسمان تفضیل با (ار و و) و کمیو تفضیل و اون -
توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا	توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا
توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا	توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا
توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا	توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا
توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا	توضیح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی سبقت بدون است (نظامی س) آب و رنگ تیغ برده تفضیل با چوپانی و فر هم از وجه هم از نیل با (ار و و) سبقت اینجا فائق قرار پانا

تفقد قبول بهار گم شده را و آبستن و واپسین عرض کند که معنی کرم و مداوا و احوال پرسی و و با لفظ کردن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت توجه کردن (حافظ) عجب از وفای جان عرب است بفتحین و ضم قاف شد و صاحب که تفقدی نفع خود را نه بیامه فی پیامی نه بجام منتخب ذکر این کرم و از بیان بعضی احوال پرسی فی سلامی با و مرادف همین است	تفقد قبول بهار گم شده را و آبستن و واپسین عرض کند که معنی کرم و مداوا و احوال پرسی و و با لفظ کردن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت توجه کردن (حافظ) عجب از وفای جان عرب است بفتحین و ضم قاف شد و صاحب که تفقدی نفع خود را نه بیامه فی پیامی نه بجام منتخب ذکر این کرم و از بیان بعضی احوال پرسی فی سلامی با و مرادف همین است
و کرم استعمال این کنند و با مصدر فارسی (ب) تفقد کردن (دولت) شکر مربک سازند که در طبقات می آید (ار ۹۹) فروش که عمرش در راز با و پدر با تفقدی نکند شکر خارا با مؤلف عرض کند که اینست بالا استقامت	و کرم استعمال این کنند و با مصدر فارسی (ب) تفقد کردن (دولت) شکر مربک سازند که در طبقات می آید (ار ۹۹) فروش که عمرش در راز با و پدر با تفقدی نکند شکر خارا با مؤلف عرض کند که اینست بالا استقامت
استعمال حساب بصدور گزند بیست که بجایش می آید بیست و شش بهم کرده از معنی ساکت (ار ۹۹) توجه بهرانی زنا	الف) تفقد فرمودن بهم کرده از معنی ساکت (ار ۹۹) توجه بهرانی زنا
تفک قبول برهان و جامع و سروری بنیم اول و فتح ثانی و سکون کاف (۱) چوب جهان خالی که با گلوله گل و زور نفس بران کج شک و امثال آن بنند و (۲) تفنگ آهنی را نیز گویند (ابن مین) هیچ سیرغ که طوفان بر داز جایش با ند چو کج شک که افتد بر دم باد تفک صاحب ناصری گوید که همان تفک است که مذکور شد و مختلف تفنگ با ست - بهار و گرین کرده گوید که تفک معرب آنست و با لفظ افکندن و انداختن و خوردن مستعمل خان آرزو در سراج می فرماید که در کلام قدما معنی دوم تفک مستعمل است از یک بند و می مستحضر است و در قدیم بود لفظ آن که تفنگ است نیز مستحضر مؤلف عرض کند که اصل تفنگ است که سرات با خدش هم در بنی انیم و نیز مختلف آن است بدین هم که نون حذف شد و کاف	تفک قبول برهان و جامع و سروری بنیم اول و فتح ثانی و سکون کاف (۱) چوب جهان خالی که با گلوله گل و زور نفس بران کج شک و امثال آن بنند و (۲) تفنگ آهنی را نیز گویند (ابن مین) هیچ سیرغ که طوفان بر داز جایش با ند چو کج شک که افتد بر دم باد تفک صاحب ناصری گوید که همان تفک است که مذکور شد و مختلف تفنگ با ست - بهار و گرین کرده گوید که تفک معرب آنست و با لفظ افکندن و انداختن و خوردن مستعمل خان آرزو در سراج می فرماید که در کلام قدما معنی دوم تفک مستعمل است از یک بند و می مستحضر است و در قدیم بود لفظ آن که تفنگ است نیز مستحضر مؤلف عرض کند که اصل تفنگ است که سرات با خدش هم در بنی انیم و نیز مختلف آن است بدین هم که نون حذف شد و کاف

فارسی بدل شد بجای عربی چنانکه گند و گند و معنی اقول حقیقی است که پیشینان عوض تفنگ
از بهمان کاری گرفتند و چون در زمانه ما بعد ایجا و تفنگ شد استعمال اصل لفظ به ای آن شد
(ار و و) (۱) و یکھو تنگ (۲) و یکھو تنگ - مذکر -

(الف) تفنگ افکندن استعمال - صاحب	افکنیست می ترسم و هر چه اگر حجت او گشت به بی
(ب) تفنگ انداختن	اصفی و کبر و دلیل تمام بود (باقراکاشی) گوئی و ستم

کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند سوخته داروی تفنگ و گویا که به پایم
که معنی سرگردن و بجار آوردن تفنگ و تفنگ تفنگ انداخته بود (ار و و) الف و ب
است (طالب آملی) دوم از و قیوف تفنگ تفنگ مارا - بندوق چلانا - بندوق سر کرنا -

تفنگده اصطلاح - بقول بهار و اندک نای از پراوه و آتش دان و مانند آن مؤلف عرض
کند که بالفتح باشد (ظهوری) داغست بمغز رفته فرو حال جسم و جان و از شعله های تفنگ
پستخوان می رسد (ار و و) و یکھو آتش دان -

تفنگر بقول بهار اندیشه گردن مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح تین و ضم
کاف شد و فارسیان استعمال این معنی حاصل بالبدیع یعنی فکری کنند و با صادر فارسی
می سازند که در طبقات می آید (ار و و) فکرم - موث - و یکھو اسکال -

تف کردن استعمال - صاحب آصفی	اصفہانی (۱) آبر و تنگت بهر مکر و نیاز خجین

ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض بود خصم مردان است تف بکیش این قظامه
کند که معنی تف زدن است که گذشت (تأثیر کن) و مخفی سباد که از سند بالا استعمال مصدر

گندن پیداست که بجایش می آید (اردو) تفک بنا (ب) تفک بنا تفکر کردن استعمال - صاحب آصفی ذکر والا - بندوق بنانه والا - تفک سازبجی که این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که تفک کشادون استعمال - صاحب آصفی	بمعنی فکر و اندیشه کردن است (اسیر لاهی) و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض گفت هرگز من تفکر نمی کنم و خلق عالم را تصور کند که بمعنی سر کردن تفک و تفنگ مرادف می کنم و مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر تفک انگندن که گذشت (قاسمی گونا بادی)
گندن پیداست که بجایش می آید (اردو) تفک با کشاد ابر و شد در زمان فکر و اندیشه کرنا - فکر و تامل کرنا - فکر کرنا - تفک پر از زلاله در عدد و برق آسمان (اردو) (الف) تفک ساختن استعمال - تفک چلانا - بندوق چلانا - سر کرنا -	گندن پیداست که بجایش می آید (اردو) تفک با کشاد ابر و شد در زمان فکر و اندیشه کرنا - فکر و تامل کرنا - فکر کرنا - تفک پر از زلاله در عدد و برق آسمان (اردو) (الف) تفک ساختن استعمال - تفک چلانا - بندوق چلانا - سر کرنا -
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی حقیقی است گندن پیداست که بجایش می آید (اردو) تفک با کشاد ابر و شد در زمان فکر و اندیشه کرنا - فکر و تامل کرنا - فکر کرنا - تفک پر از زلاله در عدد و برق آسمان (اردو)	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی حقیقی است گندن پیداست که بجایش می آید (اردو) تفک با کشاد ابر و شد در زمان فکر و اندیشه کرنا - فکر و تامل کرنا - فکر کرنا - تفک پر از زلاله در عدد و برق آسمان (اردو)
تفک ساز اسم فاعل ترکیبی است حقیقی است یعنی بدست یا بچنگ گرفتن تفک بمعنی کسی که تفک را درست کند یعنی تفک گر - (قاسمی گونا بادی) اگر قند گردان تفکها بچنگ (وحید قزوینی) تفک ساز ما کرد دل را پوشد از هر طرف گرم بازار بچنگ (اردو) تفک نشان با نباشد دلم چون تفک بی فغان - سنبهالنا - بندوق سنبهالنا - هاتمه مین لینا -	تفک ساز اسم فاعل ترکیبی است حقیقی است یعنی بدست یا بچنگ گرفتن تفک بمعنی کسی که تفک را درست کند یعنی تفک گر - (قاسمی گونا بادی) اگر قند گردان تفکها بچنگ (وحید قزوینی) تفک ساز ما کرد دل را پوشد از هر طرف گرم بازار بچنگ (اردو) تفک نشان با نباشد دلم چون تفک بی فغان - سنبهالنا - بندوق سنبهالنا - هاتمه مین لینا -

تفلیس بقول ناصری و اندکبر اقل و دوم و سوم و سکون آخر نام شهری بود از اجزاء ایران و پای تخت مملکت جارجیه یعنی گرجستان و در تصرف سلاطین صفویه و از شهرهای آن

کاشت و کار تیل و غیره و اکنون در تصرف دولت روسیه است و می فرمایند که برای پاریسی (من)
 فایم که تعلیس معرب آنست و گویند شهری آبادان و منظم مؤلف عرض کند که مبتدیان
 است که بجایش مذکور شد چنانکه سپید و سفید (ار دو) دیکو تعلیس -

(الف) تفنگ بقول اند همان که در تفنگ گذشت مؤلف عرض کند که یکی از

(ب) تفنگ معاصرین عجم گوید که در زمانه سلف بندوق نبود و کار از تفنگ می گرفتند

برای شکار کجشک و امثال آن و آنکه مذکور را تفنگ نام بود که مرکب است از تف و انگ

تف بالضم معنی حقیقتش و انگ مخفف انگیز اسم فاعل ترکیبی است فارسیان مخفف این یعنی

تفک را در محاوره استعمال می کردند و چون بندوق ایجاد شد از برای آن لفظ اصل را

استعمال کردند و این مبتدل آن است که کاف فارسی بدل شد به کاف عربی چنانکه کند و کند

و استعمال معاصرین به کاف فارسی است - صاحب رشیدی گوید که در کلام متقدمین تفک

است و متاخرین استعمال تفنگ کرده اند بهر گوید که مرکب از کلمه نگ است که افاده

معنی نسبت هم کند چنانچه در موشنگ و توشنگ و دیرنگ (البطالب کلیم) در مصر

که این تفنگ فریادرس است و خصم افکن و گر مخوی و آتش نفس است و موقوف اشاره

است در کشتن خصم و سولش نگهی ز گوشه چشم بس است و خیال ما این است که ماخذ

بیان کرده بهر بهتر از ماخذ اول الذکر نسبت بعضی از معاصرین عجم این را بفتح اولی خوانند

اندرین صورت تف را بمعنی گرمی گیریم (ار دو) الف و ب - تفنگ - بقول آصفیه

فارسی را اسم مؤنث - بندوق -

تفنگ از تفنگ وچی - تفنگ بمعنی خود است و چی در	تفنگ از دست رها شدن
اصطلاحی - صاحب روزنامه بخواله سفر نامه ترکی زبان بمعنی صاحب آمده که افاده معنی فانی ناصرالدین شاه قاجار گوید که بمعنی سر شدن بند کند (ارو) بندوق بردار - ندگر -	مؤلف عرض کند که این زبان معاصرین
تفنگ خورون	اصطلاحی -
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	عجم است (ارو) بندوق سر بونا -
تفنگ تیر	اصطلاح - صاحب رهنما
بخواله سفر نامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که کشیدن (بیدل) طبع هر جاننده و بدان بعضی بای فارسی معاصرین عجم تفنگی را بدین اسم موسوم کرده اند که آن را از کس برکنند چنانچه بول چال هم ذکر این کرده مؤلف عرض کند (ارو) نشانه بندوق بنما -	که مرکب توصیفی است (ارو) ده لونه دار
تفنگ و نیاله تیر	اصطلاح - بقول لیلی
مؤلف عرض کند که بعضی بای فارسی مرکب	بندوق جیکو پیچھے سے بھرتے ہیں - ولایتی بندوق
تفنگی	مؤلف عرض کند که بعضی بای فارسی مرکب
تفنگ ونگی	اصطلاح - بقول روزنامه
فرنگی	مؤلف عرض
چقاقی - صاحب رهنما بخواله سفر نامه	مرکب است

کہ تفنگ گلاہ دار رانام است صاحب بول چال پیاوگان فوج صاحب بول چال ہم ذکر این بجوالہ معاصرین عجم متفق باروزنامہ مؤلف کردہ مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است عرض کند کہ مرکب توصیفی است کہ تفنگ را (اردو) پلٹن کی بندوق۔ پیدل سپاہیوں ترکیب دادہ اند بالقطرنگ و یا ہی نسبت کی بندوق۔ مؤنث۔	کہ تفنگ گلاہ دار رانام است صاحب بول چال پیاوگان فوج صاحب بول چال ہم ذکر این بجوالہ معاصرین عجم متفق باروزنامہ مؤلف کردہ مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است عرض کند کہ مرکب توصیفی است کہ تفنگ را (اردو) پلٹن کی بندوق۔ پیدل سپاہیوں ترکیب دادہ اند بالقطرنگ و یا ہی نسبت کی بندوق۔ مؤنث۔
و رنگ بقول بہان بالفتح صدائی کہ از بہم تفنگ سستم کرا اصطلاح۔ بقول خوردن و رنگ یا چوب یا امثال آن برآید رہنما بجوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار و پس معنی بیان کردہ روزنامہ صحیح معلوم می بقول صاحب بول چال (بکاف فارسی) قسمی شود (اردو) پتہری دار بندوق جن میں است از بندوق و صاحب روزنامہ بر تفنگ	و رنگ بقول بہان بالفتح صدائی کہ از بہم تفنگ سستم کرا اصطلاح۔ بقول خوردن و رنگ یا چوب یا امثال آن برآید رہنما بجوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار و پس معنی بیان کردہ روزنامہ صحیح معلوم می بقول صاحب بول چال (بکاف فارسی) قسمی شود (اردو) پتہری دار بندوق جن میں است از بندوق و صاحب روزنامہ بر تفنگ
پتہری کے ذریعہ سے آگ جھڑے۔ مؤنث اور کرا ہم ہمیں گوید و صراحت می کند کہ ہمیں قسم بقول صاحب رہنما ٹوپی دار بندوق۔ مؤنث بندوق را در زبان فرناوی گرا بکاف فارسی تفنگ ساچمہ اصطلاح۔ بقول بولی گوید مؤلف عرض کند کہ سستم مقرر سستم	پتہری کے ذریعہ سے آگ جھڑے۔ مؤنث اور کرا ہم ہمیں گوید و صراحت می کند کہ ہمیں قسم بقول صاحب رہنما ٹوپی دار بندوق۔ مؤنث بندوق را در زبان فرناوی گرا بکاف فارسی تفنگ ساچمہ اصطلاح۔ بقول بولی گوید مؤلف عرض کند کہ سستم مقرر سستم
بجوالہ معاصرین عجم بندوقی کہ دران عوض گلولہ اندازند (بہ تہائی ہندی) است بمعنی قسم و نوع و طریق کہ ساچمہ ہا کار گیرند کہ دانہ ہاں از زیر بار یک مثل لغت انگلیسی باشد پس مرکب اضافی است عدس باشد مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی یکی از معاصرین عجم گوید کہ گلولہ این دور می رود	بجوالہ معاصرین عجم بندوقی کہ دران عوض گلولہ اندازند (بہ تہائی ہندی) است بمعنی قسم و نوع و طریق کہ ساچمہ ہا کار گیرند کہ دانہ ہاں از زیر بار یک مثل لغت انگلیسی باشد پس مرکب اضافی است عدس باشد مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی یکی از معاصرین عجم گوید کہ گلولہ این دور می رود
است (اردو) چھترن کی بندوق۔ مؤنث و در جسم شکار پارہ پارہ شود و شکار شیراز تفنگ سرپازی اصطلاح۔ بقول رہنما ہمیں قسم تفنگ کنند (اردو) شیرازی بجوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار بندوق کی بندوق۔ وہ بندوق جسکی گولی شکار کے	است (اردو) چھترن کی بندوق۔ مؤنث و در جسم شکار پارہ پارہ شود و شکار شیراز تفنگ سرپازی اصطلاح۔ بقول رہنما ہمیں قسم تفنگ کنند (اردو) شیرازی بجوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار بندوق کی بندوق۔ وہ بندوق جسکی گولی شکار کے

جسمین پھٹ جاتی ہے اور جس کا توڑ دور کا عرض کند کہ کوٹھی بقول صاحب آصفیہ معنی ہوتا ہے۔ ایک خاص قسم کی بندوق۔ ٹوٹ شش خزانہ بندوق کہ دران باروت تفنگ سوزنی اصطلاح بقول رہنما بحوالہ جاگیر و فارسین آن راضرائہ بندوق ہا سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار قسمی است از بندوق کہ آن در انگلیسی زبان بریج لوڈر نام است جتا و بچہ معنی استعمالش کردہ اند لغت فارسی بولچال بحوالہ معاصرین عجم ذکر این کردہ مؤلف عن کہ نیست و در ترکی زبان ہم یافتہ نمی شود۔ کند کہ قسمی است از بندوق ولایتی کہ گلولہ یا ساچمہ و یکی از معاصرین عجم گوید کہ لغت جرمنی است باروت را یکی جمع کردہ گلولہ لولانی سازند و آنرا ٹوٹ معنی خانہ کوچک و اللہ اعلم بحقیقہ بحال (اردو) بہ تہندی گویند و بدون سنگ چاق یا کلاہ آن کوٹھی دار بندوق۔ ٹوٹ۔	از پس بندوق داخل بندوق نموده سر کنندین است (تفنگ تہری) کہ مذکور شد (اردو) ٹوٹ دار بندوق۔ ٹوٹ۔ برج لوٹ۔
(الف) تفنگ کمر اصطلاح بقول رہنما ذکر (ب) تفنگ کرا (الف) و صاحب بول چال ذکر (ب) کردہ مؤلف عرض کند	تفنگ شاسپو اصطلاح بقول رہنما کہ حقیقت این تفنگ سستم کرا یا بیان کردہ
بحوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار قسمی است از اقسام بندوق صاحب بول چال بحوالہ معاصرین عجم گوید کہ بندوقی را نام است کہ آن را در ہند (کوٹھی دار بندوق) نامند مؤلف استعمال گلولہ می شود برعکس تفنگ ساچمہ صاحب	تفنگ گلولہ زنی اصطلاح بقول رہنما

بول چال ہم ذکر این کرده مؤلف عن صاحب روزنامه بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین کند کہ مرکب اضافی است (اردو) وہ شاہ قاجار گوید کہ بمعنی تفنگ سرگردون بندوق جس میں گولی سے کام لیں چہرے مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس دار بندوق کے خلاف - نوٹ - (اردو) بندوق سرگردنا - چلانا تفنگ و طیانجا خالی گردن استعمال چھوڑنا -	بول چال ہم ذکر این کرده مؤلف عن صاحب روزنامه بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین کند کہ مرکب اضافی است (اردو) وہ شاہ قاجار گوید کہ بمعنی تفنگ سرگردون بندوق جس میں گولی سے کام لیں چہرے مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس دار بندوق کے خلاف - نوٹ - (اردو) بندوق سرگردنا - چلانا تفنگ و طیانجا خالی گردن استعمال چھوڑنا -
تفنگ و طیانجا خالی گردن استعمال چھوڑنا -	تفنگ و طیانجا خالی گردن استعمال چھوڑنا -
تفنگ و طیانجا خالی گردن استعمال چھوڑنا -	تفنگ و طیانجا خالی گردن استعمال چھوڑنا -
تفنگ و طیانجا خالی گردن استعمال چھوڑنا -	تفنگ و طیانجا خالی گردن استعمال چھوڑنا -

مرسل به لغته پادشاهان آرزو در سراج بر ذکر الف قانع و صاحب فدائی گوید که بچشم لغتی است که تنیده تند و باشد که در کتب دیوار پدید آید و مؤلف غرض کند که ظاهر اسم جاند فارسی زبان است و یکی از معاصرین بچشم گوید که در وضع این تلف داخل است که لعاب دهین را گویند و از اینکه عکسوت پرده خود را از لعاب دهین درست کند بترکیب تلف با کلمه مذکور برای نسبت است این اسم را وضع کردند که در محاوره بالفتح مستعمل شد و این تصرف لب و آنچه مقامی است و الله اعلم بحقیقه الحال (ار و و) الف و ب یکدیگر کا جالا - مذکور -

تغور بقول برهان و جهانگیری و جامع و ناصری و این را به معنی مصدری یا حاصلی بالمصدر آب دهین و آب دهین انداختن را نیز گویند **تغور** (تغور زدن) پدید است چنانکه از سند اسمعیل (ع) با کف در بار توپ و دم بر شک (تغور زدن) پدید است چنانکه از سند ابر زنده بر رخ دریا تغور مؤلف غرض کند بالا انا پیر است (ار و و) تهوک - که همین اصل تلف است که گذشت و آن مذکور - و کجیو تلف او را و و وین تلفی محقق این اسم جاند فارسی زبان باشد مستعمل است - مذکور -

تغور بقول ناصری هر وزن تنور (۱) بمعنی گول است که عبری طین خوانند و بجوانه برهان گوید که برای تنور آخر هم آمده صاحب برهان ذکر هر دو بیک معنی فرموده و صاحبان جهان و جامع و رشیدی هم باینش - صاحب سروری بجوانه تحفه ذکر این کرده گوید که در شرح (۲) بمعنی ظروف گلین که پخته نباشد و غلّه در آن کفند و تنور نیز گویند - خان آرزو در سراج ذکر تغور برای چهره هم کند و معنی اول وی فرماید که - رای مهله اصح است مؤلف غرض

محیط و فتنی الارب تقول را هم زبان عرب بهین معنی صحیح دانسته اند از باب تفعّل و تفاعل هر دو به فارسیان استعمال هر دو معنی حاصل بالمصدر به فارسی زبان مرکب کرده می (ب) تقول کردن که بمعنی فال گرفتن است - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی سکت	(اسلمان ساوجب) عشق برشتن عشاق تقول می کردند و اولین قرعه که زویرین بدنام افتاد و (ارو) الف - تفاعل - فال لیا کا حاصل بالمصدر ب تفاعل کرنا - فال لینا الف تفهیم بقول بهار معنی دریا بایندن می فرماید که بانطق کردن مستعمل مؤلف عن
کند که بانفتح و کسر بای میوز لغت عرب است و صاحب منتخب هم ذکر این کرده فارسیان استعمال این بمعنی فهایش میکنند که حاصل بالمصدر راست و	(ب) تفهیم کردن بمعنی فهایش کردن آمده - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی سکت (عرفی) که بصد قرن دیگر امر بدیهی نکند و عقل اول به بر این پیشش تفهیم و خفنی بنیاد که در سند عرفی مصدر گنن مستعمل است نه کردن و تعریف هر دو بجایش می آید (ارو)
الف تفهیم - مؤنث - فهایش ب تفهیم کرنا - فهایش کرنا - سبجانا -	تفیدن بقول موارد و نوادر مرادف - بحج که محقق مصداق است این را ترک کرده تفیدن که گرم شدن است مؤلف عن تاج اوست - کامل التصریف باشد کند که مرکب است از اسم مصدر ترف و که تفذ مضارع این است (ارو)
یای مهورف و علامت مصدر دن - صاحب گرم یونا - و کمیو تفیدن -	فوقانی باقاف

تقاضا بقول بهار (۱) خواهش و می فرماید که بالنظر آمدن و داشتن و گردون مستعمل
مؤلف عرض کند که بفتح تین در سر ضا و معجزه و تحتانی ساکن لغت عرب است و بقول منتخب بمعنی
 خواهش نمودن. فارسیان بمعنی حاصل بالمصدر استعمال این بمعنی اول کنند (لهجوری ۱۵)
 کسی یاز کی خوی اینچنین چه کند و هزار و عده پذیرای یک تقاضا نیست (۱۶) پیشتر
 هرگز نمی آید زبان و عده اش و آفت دهر روز و واپس بر تقاضا رخصت است با خان آرزو
 در چراغ هدایت گوید که (۲) بمعنی احتیاج بر از هم و سندان بر (تقاضا شدن) از والد هر دو
 می آید **مؤلف** عرض کند که مجاز بمعنی اول باشد بر سبیل تفریس و در معنی اول اصرار کردن
 در طلب چیزی هم داخل (ار و و) (۱۱) تقاضا بقول آصفیه عربی اسم مذکر خواهش و درخواست
 این قول (۲) خواهش اجابت بخونث.

تقاضا آمدن استعمال صاحب آصفی	و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	کند که بمعنی یافتن تقاضا و خواهش است.
کند که بمعنی خواهش ظاهر شدن است (نظامی)	(جمال اصفهانی ۱۵) از نظم من تقاضا هرگز
(۱۵) تقاضای آن شوی چون آیدش و که	نخواند کس و در شعر من نشان ندید هیچکس بجا
از رنگ و آهن برون آیدش و مخفی مباد که (ار و و) تقاضا پانا.	از بسند بالا مصدر آیدن پیدا است که بجای
گذشت (ار و و) خواهش ظاهر مونا.	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
تقاضا خواندن استعمال صاحب آصفی	عرض کند که بمعنی خواهش داشتن و خواهش

کردن است (بیدل) مقصد ناله دل از هوا - و کن مین کشته مین (اجابت کا تقاضا)	کردن است (بیدل) مقصد ناله دل از هوا - و کن مین کشته مین (اجابت کا تقاضا)
سین بد پیش می رسد و شوق مست است	سین بد پیش می رسد و شوق مست است
ندامت چه تقاضا دارد و چنانچه میباید که از سندان	ندامت چه تقاضا دارد و چنانچه میباید که از سندان
بالا استعمال مصدر در آیدین پیدا است که بجا	بالا استعمال مصدر در آیدین پیدا است که بجا
خودش می آید (ارو) خواهش کرنا تقاضا کرنا	خودش می آید (ارو) خواهش کرنا تقاضا کرنا
تقاضا شدن (مصدر اصطلاحی - صاحب کار نیست که بر وعده معشوق و صاحب	تقاضا شدن (مصدر اصطلاحی - صاحب کار نیست که بر وعده معشوق و صاحب
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
عرض کند که معنی تحریک احاشدن و خواهش	عرض کند که معنی تحریک احاشدن و خواهش
اجابت و این متعلق به معنی دوم تقاضا است	اجابت و این متعلق به معنی دوم تقاضا است
که خان آرزو در چراغ هدایت ذکرش کرده کردن است (تشریف میبانی) البصالح نخت	که خان آرزو در چراغ هدایت ذکرش کرده کردن است (تشریف میبانی) البصالح نخت
(واله هروی) داد جلای بنید انعم چه بود بیدار و بشورت عقل خدا داد و گواهی دل آگاه	(واله هروی) داد جلای بنید انعم چه بود بیدار و بشورت عقل خدا داد و گواهی دل آگاه
اجزای او و آسمان را شد تقاضائی که بر بنگار و پیغام سروش عالم بالا تقاضای آن نموده یک	اجزای او و آسمان را شد تقاضائی که بر بنگار و پیغام سروش عالم بالا تقاضای آن نموده یک
رید و (ارو) اجابت کی خواهش - (ارو) و کیهو تقاضا کردن -	رید و (ارو) اجابت کی خواهش - (ارو) و کیهو تقاضا کردن -
تقدم بقول آصفی معنی در پیش شدن مؤلف عرض کند که لغت عرب لغتیمین و	تقدم بقول آصفی معنی در پیش شدن مؤلف عرض کند که لغت عرب لغتیمین و
ضمیمه وال مبله - صاحب منتخب ذکر این کرده - فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر	ضمیمه وال مبله - صاحب منتخب ذکر این کرده - فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر
کنند یعنی سبقت (لهوری) عشقت نخت مسند داغ درون نگند و بر سینه در گداز	کنند یعنی سبقت (لهوری) عشقت نخت مسند داغ درون نگند و بر سینه در گداز
جگر را تقدست و (ارو) سبقت - مؤلف -	جگر را تقدست و (ارو) سبقت - مؤلف -

تقدیر بقول بهار و وارسته یعنی در پیش کردن و بشدن و باصطلاح زیریکه پیش از کار به کار گردهند و آن را به فارسی پیشداد گویند (طهوری ۵) اجناس شمارا به اسم هست خریدار بوجود تو و به تقدیر ارباب سخن را **مؤلف** عرض کند که بالفتح لغت عرب است و صاحب منتخب هم ذکرش کرده و معنی اصطلاحی مستعمله فارسیان می نماید (اردو) پیشگی رستم جو کسی چیزکی تیاری سے پہلے کار گیر کو ادا منجملہ قیمت ادا کیجاتی ہے۔ مؤنث۔

تقدیر بقول برهان بالفتح اول و سکون ثانی و وال بی نقطه مفتوح بلغت بر بکشتیز را گویند و آن رستنی است که بیشتر در آشهای بهیاری کنند و عربی کز بره خوانند صاحب ناصری هم ذکر این کرده **مؤلف** عرض کند که صاحب محیط بکشتیز صحرائی قانع و بهر چه بکشتیز نوشته اصغر خورش بر تالکی کرده ایم (اردو) دیکھو تالکی۔

الف) تقدیر بقول بهار معنی اندازه کردن **مؤلف** عرض کند که لغت عرب است بالفتح و کسر وال مهله و فارسیان بمعنی نوشته قسمت استعمالش کنند و باصطلاح فارسی مستعمل که در لطافت می آید (طهوری ۵) دست تقدیر بسته روز ازل بودم خنجر تو بسمل ما بود۔ (اردو) تقدیر۔ بقول آصفیہ۔ مؤنث۔ دیکھو اتفاق آسمانی۔

تقدیر بودن مصدر اصطلاحی۔ صاحب	نمود پاور نه بیج از دل بی رحم تو تقدیر نبود
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	(اردو) تقدیر میں ہونا۔
عرض کند که بمعنی نوشته قسمت بودن است	تقدیر رفتن مصدر اصطلاحی۔ صاحب
(حافظ ۵) قتل این خسته بشیر تو تقدیر	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف

عرض کند که مرادف تقدیر بودن است (صاف) بیاض است که تقدیر شد است (ار دو)	(۵) در خبرات سغان مانیز سمدستان شومیم و یکهو تقدیر بودن -
کین چنین رفتت از روز نازل تقدیر ما (تقدیر کردن) استعمال - صاحب آصفی	(ار دو) و یکهو تقدیر بودن -
تقدیر شدن استعمال - مرادف تقدیر قرار دادن تقدیر نوشتن و قیمت (معنی خیار) بودن است مؤلف عرض کند که موافق (۵) نمیر تو چو سگالدر غمته بگیری با خدای جل جلاله قیاس است (ظهوری ۵) گرم در کشتن همان کن تقدیر مخفی مباد که از سبب بالاستعمال از شعله تدبیر شده است بخون بخون آمده اندکن پیدا است (ار دو) قیمت مین گهنا -	تقدیر کردن استعمال - مرادف تقدیر قرار دادن تقدیر نوشتن و قیمت (معنی خیار) بودن است مؤلف عرض کند که موافق (۵) نمیر تو چو سگالدر غمته بگیری با خدای جل جلاله قیاس است (ظهوری ۵) گرم در کشتن همان کن تقدیر مخفی مباد که از سبب بالاستعمال از شعله تدبیر شده است بخون بخون آمده اندکن پیدا است (ار دو) قیمت مین گهنا -
تقدیم و قبول بهار بهر دو معنی مثل تقدسه و ایضا در پیش فرستادن می فرماید که با حفظ دادن و گردن و یافتن بعد برستل مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر وال جمله لغت عرب است بمعنی پیش کردن و پیش فرستادن و پیش شدن - فارسیان بمعنی حاصل بالمصدر یعنی پیش است استعمال این با مصداق فارسی کنند که در ملحقات می آید (ار دو) تقدیم مؤنث بهقت -	تقدیم و قبول بهار بهر دو معنی مثل تقدسه و ایضا در پیش فرستادن می فرماید که با حفظ دادن و گردن و یافتن بعد برستل مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر وال جمله لغت عرب است بمعنی پیش کردن و پیش فرستادن و پیش شدن - فارسیان بمعنی حاصل بالمصدر یعنی پیش است استعمال این با مصداق فارسی کنند که در ملحقات می آید (ار دو) تقدیم مؤنث بهقت -
تقدیم و دادن استعمال - صاحب آصفی نه دادن که بجای خودش می آید (ار دو) ترجیح ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند دنیا مرج گردانا -	تقدیم و دادن استعمال - صاحب آصفی نه دادن که بجای خودش می آید (ار دو) ترجیح ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند دنیا مرج گردانا -
که ترجیح و دادن است (سجرا کاشی ۵) شمع چو تقدیم فرمودن استعمال - صاحب آصفی در جلوه به بیند قدش بخیزد و تقدیم دهد بخودش و اگر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند بخ مخفی مباد که از سبب بالاستعمال در سید پیدا است	که ترجیح و دادن است (سجرا کاشی ۵) شمع چو تقدیم فرمودن استعمال - صاحب آصفی در جلوه به بیند قدش بخیزد و تقدیم دهد بخودش و اگر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند بخ مخفی مباد که از سبب بالاستعمال در سید پیدا است

از ظهوری - نثر) بلکه هر یکی بعد مبالغه دیگری کند که مرادف تقدیم کردن است که گذشت را بر خود تقدیم فرموده (اردو) ترجیح (عرفی شیرازی) که چه معنی کنم از سفله نهادن تا خیر و آنچه بر صدر نشینان ننماید	دینا - مقدم قرار دینا -
تقدیم کردن استعمال - صاحب آصفی تقدیم بچ مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض نمایدن پیدا است (اردو) سبقت گرفتن	کند که معنی سبقت کردن است (عرفی شیرازی) تقدیم کردن -
(ه) که گراوب نکشیدی عنان من قدش تقدیم یافتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرد و بوجه گاه همی کرد و بجه تقدیم (اردو) از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی مقدم و سبقت کرنا - تقدیم کرنا -	فائق شدن است و فوق حاصل کردن (انوری ه)
تقدیم نمودن استعمال - صاحب آصفی خدنگان وزیران که خبر کمال خدا و نیافت هیچ صفت ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض بر کمال او تقدیم (اردو) تفوق پانامه ترجیح حاصل کرنا	لغزب بقول بهار معنی نزدیک شدن و نزدیکی مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح تین و ضم برای مملکت شد و فارسیان استعمال این معنی حاصل بالمصدر یعنی قرب و نزدیک می کنند و با مصداق فارسی مرکب می نمایند چنانکه در ملحقات می آید (اردو) تقرب
بقول آصفیه - عربی - اسم نکره - نزدیک - قربت - قرب -	تقرب کردن استعمال - صاحب آصفی کند که قرب حاصل کردن است و از شدش ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض استعمال مصدر گفتن پیدا است نه کردن

(مغری نیاپوری) بیم سرش نباشد بر تن کند تو آلا (اردو) تقرب حاصل
که او بهر ت با از دل کند تقرب و ز جان کرنا قریب هونا.

تقره بقول بهرمان بفتح اول و کسر ثانی و رای بی نقطه مفتوح بعنت بر بر زیره رومی را
گویند و او را بفارسی نامخواه و کر و یا خوانند صاحب ناصری شفیق با بهرمان صاحب محیط بر
تقره می فرماید که کر و یا است و بر کر و یا گوید که نیشتم کاف و را و سکون و او و فتح یا و تحتانی
و الف مدوده و مقصوره نیز و بفتح کاف و سکون و او و هم آمده معرب کر و یا و بسریانی قزقا
و بیونانی زجسیون و بلعربی تقد و تقره و سکون و در انگلیزی کیری و و بفارسی کر و یه و زیره
رومی و شاه زیره نامند تخم نباتی است بستانی و بری و بر شاه زیره گوید که زیره کرمانی
و کر و یا است و بر زیره هر چه نوشته نقلش بر ترون کرده ایم مؤلف عرض کند که فایده
این است عرب را هم بر زبان دارند و اکثر استعمال همین می کنند از اینجا است که ما این را جاد او و هم
(اردو) دیکه ترون.

تقریب بقول بهرمان یعنی نزدیک گردانیدن می فرماید که فارسیان بمعنی وجه و علت
بلفظ دیدن استعمال نمایند (طهوری) تقریب بزم رفتنی کو و کردیم آخر بهانه ها را (که)
(وله) با چنان تاب و توان گلگون فرو ماندن داشت و خوشی را شیرین باین تقریب
بر فرما دیت و مؤلف عرض کند که لغت عرب است بفتح و کسر رای مهمل و بمعنی
مستعمل زبان فارسی مغری باشد بر سبیل مجاز (اردو) تقریب بقول آصفیه عربی
اسم مؤنث ذریعه باعث سبب موقع.

تقریباً صاحب روزنامه بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار به تنوین آخر گوید که معنی قریب است مؤلف عرض کند که (ع) دیگر تقریب سفرس باشد که در عربی زبان بدین معنی نیامد معاصرین عجم معنی اندازه استعمال این کرده چنانکه گویند که مسافت آن مقام تقریباً دو گروه است (اردو) تقریباً بقول معنی عربی اندازه تخمیناً قریب قریب - تقریب دانستن استعمال صاحب	تقریباً صاحب روزنامه بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار به تنوین آخر گوید که معنی قریب است مؤلف عرض کند که (ع) دیگر تقریب سفرس باشد که در عربی زبان بدین معنی نیامد معاصرین عجم معنی اندازه استعمال این کرده چنانکه گویند که مسافت آن مقام تقریباً دو گروه است (اردو) تقریباً بقول معنی عربی اندازه تخمیناً قریب قریب - تقریب دانستن استعمال صاحب
اصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که در یافتن موقع و وجه (کلیه هم) دگر تقریب رفتن چون بزم او نمی دیدم و برای پرسش آن ترگس بیمار مجموعی رفتم و (اردو) موقع پانا - (الف) تقریب ساختن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی بهانه جستن وپیدا کردن وجهی و از سندش کرده اش	اصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که دانستن وجه و سبب باشد وسندش متعلق است از مصدر داندن که بجایش می آید (جلال سیستانی ع) جلالات چون کنم باطل بدخوی که می رنجد و زمین هر لحظه تقریب رنجیدن نمی داند (اردو) وجه معلوم کرنا - تقریب دیدن استعمال صاحب
(ب) تقریب سازنا پیدا است که اسم فاعل ترکیبی است و مصدرش ... (ج) تقریب سازیدن از ساختن صراحت سازیدن بجایش می آید (شانی شهیدی ع) امشب که اهل رشک به کاشانه تواند و تقریب سازگشتن و پوانه تواند (اردو) (الف) وجه پیدا کرنا	(ب) تقریب سازنا پیدا است که اسم فاعل ترکیبی است و مصدرش ... (ج) تقریب سازیدن از ساختن صراحت سازیدن بجایش می آید (شانی شهیدی ع) امشب که اهل رشک به کاشانه تواند و تقریب سازگشتن و پوانه تواند (اردو) (الف) وجه پیدا کرنا

مانہ ڈھونڈنا (ب) وجہ پیدا کرنے والا۔ بہانہ جو (ج) دیکھو الف۔

تقریر بقول بہار سخن گفتن و قرار دادن و بہ اقرار در آوردن می فرماید کہ فارسیان معنی سخن استعمال کنند کہ از ان تغلب و تصرف دیوانی ظاہر شود و این مجاز است (ظہری) (۵) ساہا عامل دیوان خموشی بودم و ہیکس را بمن اندازہ تقریر نبود و می فرماید کہ لفظ گردن نیز مستعمل مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بافتح و کسر رای مہملہ فایر جنی گفتگو و بحث استعمال کنند و بدین معنی تفرس باشد و استعمال این با مصدر در ملحقات ی آید کہ تخصیص با مصدر گردن ندارد۔ صاحب تحقیق الاصطلاحات ہم ذکر معنی خاص پیدا کردہ بہار کردہ (صائب ۵) رحم کن بر خود زبان شکوہ مارا بہ بند و می شود مغزول ہر عامل کہ تقریرش کنند و مخفی مباد کہ معنی بحث و گفتگو عام است و گفتگو در افعال کسی خاص باشد۔ بسبیل مجاز و استعمال این بہر دو معنی می شود ہر دو اسناد بالا متعلق بمعنی خاص است و سنجر کاشی بمعنی عام ہم آورده (۵) زبان شکستہ تراست از قلم نمی دانم و کہ شعر خود بکہد امین زبان کہم تقریر و (اردو) تقریر۔ مؤنث گفتگو۔ کسی کے اعمال و افعال سے بحث۔

تقریر شنیدن استعمال۔ صاحب آصفی کردہ ام گویا بخاموشی و کسی نشنیدہ در تہی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض از من چون شمع تقریری و (اردو) تقریر شنیدن کند کہ بمعنی حقیقی شنیدن گفتگوی کسی است **تقریر گردن** استعمال۔ صاحب آصفی (وفای اصفہانی ۵) زبان خویش را تا ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض

کند که بمعنی عام گفتگو کردن و بحث کردن از اعمال کسی است و سندی از ظهوری و صاحب و سنج کاشی بر لفظ تقریر گذشت صاحب بحر ذکر این بمعنی مخصوص کرده معنی عام را ترک کرده که در موضوعش داخل نیست و لفظ تیز از گفتگو کرنا کسی کے اعمال سے بحث کرنا۔	معنی عام گفته (س) دانی که چنگ و عود چه تقریر می کنند و پنهان خود پدید باده که تکثیر می کنند و مخفی مباد که در سند بالا استعمال شده گندن است که بجایش می آید (ارو) تقریر کرنا گفتگو کرنا کسی کے اعمال سے بحث کرنا۔
تقریباً قبول برهان در ملحقات بر وزن نزدیک بمعنی ادب کردن و تنبیه نمودن مؤلف عرض کند که لغت عرب یا ترکی نیست و دیگر محققین زبان دان و اهل زبان هم ذکر این کرده اند بخیاں ما فارسی قدیم است که حالا در محاوره معاصرین عجم نیست و در کلام متقدمین و متأخرین هم یافته نمی شود و طرز تعریف برهان هم خوش نمی نماید باید که معنی تنبیه و ادب و انیم بمعنی اسی و مصدری (ارو) ادب بندگر تنبیه نوشت تقسیم قبول بهار بمعنی قسمت کردن مؤلف عرض کند که لغت عرب با شفع و کسر سین جمله فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالصدر یا صادر خود هم کنند که در ملحقات می آید (ظهوری س) دلی دارم که خوابان بر سر او که تقسیم دل با هم در افتند (ارو) تقسیم بقول آصفیه عربی اسم مؤنث بانث بطواره قیمت۔	تقریباً قبول برهان در ملحقات بر وزن نزدیک بمعنی ادب کردن و تنبیه نمودن مؤلف عرض کند که لغت عرب یا ترکی نیست و دیگر محققین زبان دان و اهل زبان هم ذکر این کرده اند بخیاں ما فارسی قدیم است که حالا در محاوره معاصرین عجم نیست و در کلام متقدمین و متأخرین هم یافته نمی شود و طرز تعریف برهان هم خوش نمی نماید باید که معنی تنبیه و ادب و انیم بمعنی اسی و مصدری (ارو) ادب بندگر تنبیه نوشت تقسیم قبول بهار بمعنی قسمت کردن مؤلف عرض کند که لغت عرب با شفع و کسر سین جمله فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالصدر یا صادر خود هم کنند که در ملحقات می آید (ظهوری س) دلی دارم که خوابان بر سر او که تقسیم دل با هم در افتند (ارو) تقسیم بقول آصفیه عربی اسم مؤنث بانث بطواره قیمت۔
تقسیم شدن استعمال لازم تقسیم کردن و خلق تقسیم بایش شد به از غیر اگر نگاهی شود است که می آید مؤلف عرض کند که مؤنث زیاد باشد (ارو) تقسیم مؤنث قیاس است (ظهوری س) یک دینیت	تقسیم شدن استعمال لازم تقسیم کردن و خلق تقسیم بایش شد به از غیر اگر نگاهی شود است که می آید مؤلف عرض کند که مؤنث زیاد باشد (ارو) تقسیم مؤنث قیاس است (ظهوری س) یک دینیت

ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند (واله هروی) آنکه تقسیم ملال و شادی که بمعنی حقیقی متعدی تقسیم شدن که گذشت - عالم نمود و پیغمبر واری خنده سامان بهای (طهوری) عشق تقسیم هست و بودم کرد یا نکرد (اردو) تقسیم کرنا -	به دل زودلار و جان ز جانان است (اردو) تقسیم یافتن استعمال - صاحب آصفی تقسیم کرنا - بانثا -
تقسیم نمودن استعمال - صاحب آصفی کند که مرادف تقسیم شدن است (واله هروی) ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تقسیم شدن است (واله هروی) جوهر آن خبر که فروش لقب یافته تقسیم خبر و این	تقسیم کردن است بمعنی حقیقی عجب (اردو) تقسیم پانا -
تقصیر بقول بهار بمعنی کوتاهی کردن می فرماید که بلفظ آمدن و افتادن و بستن و رفتن مستعمل مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر قاف لغت عرب است بقول منتخب فارسی این را بمعنی حاصل بالمصدر یعنی قصور و گناه استعمال کنند و با مصداق فارسی هم مرکب سازد که در ملحقات می آید (طهوری) بشیری خرامید پنجه با یکم از سعی کس نیست تقصیر را (اردو) تقصیر بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث - کوتاهی یکی - گناه -	تقصیر آمدن مصدر اصطلاحی صاحب کمال تو دیدم که ختم به وحشی گو که از توجیه تقصیر آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت - صاحب آمده است با خان آرزو در چراغ هدایت بحر گوید که مرادف تقصیر رفتن است یعنی گناه هم ذکر این کرده مؤلف عرض کند که مؤلف و کوتاهی بوقوع آمدن (وحشی) بی لطفی قیاس است (اردو) قصور لاحق بهونا -

بمعنی تصور گرفتن و تصور قرار دادن مؤلف تقصیر افتاد مصدر اصطلاحی است عرض کند که موافق قیاس است (لهجوری) در خاک نکر دیم هر گام تلاشی بوسی همه عشق تو تقصیر بر آوردی (اردو) خطا پیکرنا تصور قرار دینا -	تصور یونا - کوتاهی یونا - تقصیر افتاد مصدر اصطلاحی است آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی واقع شدن تقصیر و گناه - مرادف تقصیر آمدن (سلمان ساوجی ۵)
تقصیر بردن مصدر اصطلاحی - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تصور کردن است (جمال صفهانی) مراد چاکرت این هرزه گرد گردون نام شکایت است که از حدی بر تقصیر بوی -	مرادف تقصیر آمدن (سلمان ساوجی ۵) اگر در اظهار عنایت هیچ تقصیری فتد بوی بعد ازین دیار کی گرد و بگرد این دیار بوی مخفی مباد که در سندان استعمال مصدر رفتن است که مخفف افتاد و افتاد باشد - (اردو) دیکھو تقصیر آمدن -
تقصیر بستن مصدر اصطلاحی صاحب آصفی ذکر تقصیر بستن کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که تصور وار و گناه کار قرار دادن و منسوب بقصور و گناه کردن کسی را (علی خراسانی ۵) طبع تو جابل اگر	تقصیر بخشدن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی عفو کردن گناه و تصور باشد (جمال صفهانی ۵) یک بوسه ز بعل خویش کم گیر و بخش بوی ز بهار و روادار تقصیر و بخشش (اردو) گناه معاف کرنا تصور معاف کرنا -
تقصیر بر آوردن مصدر اصطلاحی باشد گناه باده چسبیت پیر بیکوی شیشه نتوان	تقصیر بر آوردن مصدر اصطلاحی باشد گناه باده چسبیت پیر بیکوی شیشه نتوان

بست تقصیر ترا (اردو) کسی کو قصور وار عرض کند که مرادف تقصیر آمدن است که گذشت	پھر انا گناہ گار قرار دینا۔
تقصیر بودن استعمال صاحب آصفی ذکر صاحب بحریم ذکر این کرده (مسلمان ساجی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند) (داری ہوس کشتنم ایک سر و خنجر تقصیر	تقصیر بودن استعمال صاحب آصفی ذکر صاحب بحریم ذکر این کرده (مسلمان ساجی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند) (داری ہوس کشتنم ایک سر و خنجر تقصیر
کہ بمعنی حقیقی است یعنی بوقوع آمدن قصور و اگر می رود از جانب مالیت و محضی سبب گناہ و کوتاہی (حافظ) قتل این خستہ بشمشیر کہ در سبب بالاستعمال مصدر رویدن است	کہ بمعنی حقیقی است یعنی بوقوع آمدن قصور و اگر می رود از جانب مالیت و محضی سبب گناہ و کوتاہی (حافظ) قتل این خستہ بشمشیر کہ در سبب بالاستعمال مصدر رویدن است
تو تقدیر نبود و در نہ هیچ از دل بحریم تو تقصیر کہ بجایش می آید (اردو) کوتاہی ہونا۔ نبود (اردو) گناہ نہ ہونا۔ کمی نہ ہونا	تو تقدیر نبود و در نہ هیچ از دل بحریم تو تقصیر کہ بجایش می آید (اردو) کوتاہی ہونا۔ نبود (اردو) گناہ نہ ہونا۔ کمی نہ ہونا
شدن مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است تقصیر داشتن استعمال صاحب آصفی (نہوری) از فراق تو ببردیم بہ امید وصال	شدن مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است تقصیر داشتن استعمال صاحب آصفی (نہوری) از فراق تو ببردیم بہ امید وصال
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ کوتاہی داشتن است و کوتاہ بودن (صاحب) (اردو) کمی واقع ہونا قصور واقع ہونا۔	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ کوتاہی داشتن است و کوتاہ بودن (صاحب) (اردو) کمی واقع ہونا قصور واقع ہونا۔
تقصیر فرمودن استعمال صاحب آصفی کہ گویند الف هیچ ندارد و محضی سبب کہ در سبب ذکر این فرمودہ از معنی ساکت مؤلف	تقصیر فرمودن استعمال صاحب آصفی کہ گویند الف هیچ ندارد و محضی سبب کہ در سبب ذکر این فرمودہ از معنی ساکت مؤلف
بالاستعمال مصدر داریدن است کہ بجایش می آید (اردو) کوتاہ ہونا مختصر ہونا۔ (گوش بکشی کہ بلبل بفرغان می گوید و)	بالاستعمال مصدر داریدن است کہ بجایش می آید (اردو) کوتاہ ہونا مختصر ہونا۔ (گوش بکشی کہ بلبل بفرغان می گوید و)
تقصیر رفتن مصدر اصطلاحی صاحب خواجہ تقصیر مفرما گل تقدیر ہوئی و محضی سبب	تقصیر رفتن مصدر اصطلاحی صاحب خواجہ تقصیر مفرما گل تقدیر ہوئی و محضی سبب

که از سبب استعمال مصدر فراموشیدن پیدا را بایش می آید (اردو) قصور کرنا و بگوینا و پیر صائب بگوین در نوشتن تقصیر اگر تقصیر کردن استعمال صاحب آصفی بال و پیری داری بگوینا معنی مباد که از سبب اینکه این کرده از معنی ساکت مؤثف عرض بالا استعمال مصدر گزند پیدا است که بایش گزند که بگوینا قصور کردن است - می آید (اردو) و بگوینا تقصیر فرمودن -	تقطیع القول بهار و سراج پاره پاره کردن و با اصطلاح عروضیان (۱) تجزیه کردن الفاظ و این از افاعیل مجبور و فارسیان (۲) یعنی تکلف کردن و آراستن خویش را بجا می آورند استعمال نمایند مؤثف عرض کنند که لغت عرب است بفتح و کسر طای مهمله - فارسیان تلفظ بعضی دوم هم استعمال می کنند یعنی آراستگی ولیکن محاصرین عجم معنی دوم بر زبان ندارند (محمد قاسم سلیم) معزونی طبع مانع و زینت با تقطیع برای طبع با موزونست (مخلص کاشی) روز بار عام خاصانست تقطیعی ضروری که بهر هر که موسم حج شد قبای نو کند نهانی مباد که فارسیان استعمال این با مصاوران - می کنند که در ملحقات می آید (اردو) (۱) تقطیع - بقول آصفیه عربی - مؤثف - وزن شعر (۲) آراستگی - زینت - مؤثف -
تقطیع کردن استعمال صاحب آصفی به رعنائی آن قاست نیست و چون که تقطیع کند و این را این کرده گوید که (۱) تکلف کردن و آراستن مصرع موزون گردد (اردو) (۱) آراسته نهانیس ایجا به مؤثف عرض کند (۲) یعنی کرنا (۲) تقطیع کرنا - وزن شعر کرنا - وزن شعر کردن هم (آثیر) اگر چه یک سر و تقطیع لباس اصطلاح - بقول بحر و اند	تقطیع کردن استعمال صاحب آصفی به رعنائی آن قاست نیست و چون که تقطیع کند و این را این کرده گوید که (۱) تکلف کردن و آراستن مصرع موزون گردد (اردو) (۱) آراسته نهانیس ایجا به مؤثف عرض کند (۲) یعنی کرنا (۲) تقطیع کرنا - وزن شعر کرنا - وزن شعر کردن هم (آثیر) اگر چه یک سر و تقطیع لباس اصطلاح - بقول بحر و اند

پیرایش و آرایش لباس مؤلف عرض کند که (ارودو) لباس کی آرایش -
 مرکب اضافی است متعلق به معنی دوم تقطیع مؤنث -

تقلیل | بقول برهان بضم اول و سکون ثانی و لام به تخطائی کشیده گویند شش ماهه را گویند جماد
 سروری گوید که بقول بعضی تیره مادام که در سال اول باشد صاحب ناصر می نماید که این لغت ترک
 است چه در فارسی قاف نیست و اگر در لغتی قاف باشد اصل آن غین است مانند قباد و
 قارن مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی زبانست و معاصرین عجم به غین مجع عوض قاف
 بر زبان دارند صاحب لغات ترکی این را به غین مجع عوض قاف لغت ترکی گوید یعنی بر
 سه ماهه پس شک نیست که این را مفرس گوئیم به تبدیل غین باقاف چنانکه آروغ و آروق
 و چاغ و چاق (ارودو) بکری کا بچه جس کی عمر چهل هینه کی بود مذکر -

تقلیب بقا | اصطلاح - بقول مؤیدای قبا مؤلف عرض کند که در بعض نسخ قلمی (تقلید)
 بقا به همین معنی نوشته و بذیل لغات فارسی آورده و ما بهر دو اصطلاح فارسی ندانیم ازین
 بهر محققین اهل زبان ازین ساکت کی از معاصرین عجم گوید که شک نیست بقا را اگر قلب بعضی
 گوئیم قبا می شود ولیکن فارسیان این مرکب را اصطلاحی برای قبا گفته اند فیضولی صاحب
 مؤید است که این را قاع کرده (ارودو) قبا - مؤنث -

تقلید | بقول بهار پیروی کردن کذا فی الکنز و فارسیان این را بمعنی صرف و حرکت کس
 در خویشتن و نمودن از روی تمسخر استعمال کنند با مصدر کردن و این فعل را خوانند
 بخای محمود و اچانیدن بواو و جیم فارسی و نون به تخطائی رسیده هم گویند بزبان شیراز به

روزنامه بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار گوید کہ تتبع و تمثل کردن است و صاحب رہنما بحوالہ سفرنامہ مذکور ترجمہ این در ہندی بہرپ گوید و صاحب بول چال بحوالہ معاصرین عجم ہمزبانہ کہ نقل باشد مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بالفتح و کسر لام و استعمال فارسیان بمعنی حاصل بالمصدر بر سبیل مجاز است و بس صاحب آصفیہ
تقلید کردن [ار بمعنی مصدري بيان کرده بہار آورده (ار و) الف سوانگ
 مذکر ب روپ بھرنا۔ بقول آصفیہ سوانگ بھرنا۔ اپنی اصلی صورت کے خلاف دوسرے
 شکل میں نمایاں ہونا بھیجیں بدلنا۔

تقماق [بقول بہار بہر دو قاف در فرہنگ ترکی میچ کوب و تبر تقماق نیز گویند و بجای
 معجمہ ہم (یحییٰ کاشی) تا بتذکرہ دوبرمین اول میچ و تقماق تقرقش نتوان محکم زد و ہوا
 تذکرہ این گوید کہ بجای قاف خای معجمہ دانستن سہواست چنانکہ از فرہنگ ترکی معلوم شد
 صاحب لغات ترکی توقماق را بریادت واو بہمین معنی آورده مؤلف عرض کند کہ
 با حقیقت این لغت بر تخماق عرض کردہ ایم حیف است کہ بعض محققین ہمین سنیحی کاشی
 را در اینجا ہم نقل کردہ اند۔ فضولی وارستہ کہ تخماق را غلط گوید (ار و) دیکھو تخماق۔
تقم ووز [اصطلاح بہار ذکر این کردہ از معنی ساکت (سیفی) سیفی گدای شوخ
 تقم ووز چون شدی پو بر فرقہ صلاح مند ووزینت پو مؤلف عرض کند کہ تو قوم بقول
 لغات ترکی خوی گیر و پالان است فارسیان بخد ف واو دوم و چہارم تفسیر استعمال
 این کردہ اند و این معنی حقیقی کسی کہ خو گیر را بدوزد۔ اسم فاعل ترکیبی است (ار و)۔

خوگير روز بنده سنے والا۔

(الف) تقویٰ | قبولِ فتح | بافتح و فتح و او با الف مقصوره انت عرب است یعنی بر سر

فاریان استعمال این بهین معنی کرده اند (ظہوری) دوش ساقی خندہ در کار آمد و رند
بر محرم و تقوی گریست و مؤلف عرض کند که ظہوری

(ب) تقویٰ شگفتن اربعہ کی کامیابی میں تقویٰ استعمال کردہ است (ج) بنیہ قطرہ است

دقیق نگاہی می خواست، بمانند پیرمرد و رع حریف که تقوی شکفت، ب (اردو) الف

تقویٰ یعنی سہمہ نگری۔ مہینہ نگاری۔ عبادت (ب) تقویٰ کا سیلاب ہونا۔

تقریباً قبول بہار راست گردن و با اصطلاح اہل تنجیم راست گردن احوال سال اند

روی زیچ و آن شمسی و قمری بود مؤلف عرض کن که لغت عرب است بالغت و کسرو او

فارسیان یعنی حاصل بالصدر یعنی اصطلاحی استعمال این کنند و بالغات خود مرکب بهم

می سازند که در ملحقات می آید (طهوری ۵) به تقویمی که مستان روز خود دارند شبیه را بنویسند

ہی تکلیف زائد و شب آوینہ می باید (اردو) تقویم بقول آصفیہ عربی اسم نوشت

ختمی پتہ۔ وہ کتاب جس میں سالِ ہجری تاخین ستاروں کے مقامات اور گہن وغیرہ

کھاؤ کی عسرت ہے۔

تعمیم افکنان | مصدر اصطلاحی ایندراچونهوری گفته ایم که این عقده های کار بنحیه

تقسیم از دست مؤلف عرض کن که موافق زانجیم است یا منتهی میاید که در سند بالا استعمال

قیاس است (طوری) تقویم کف زلف مصدر فکند است عیبی ندارد که منتفی انگذند

(۱۷۰)

باشد (ارو) تقویم چنکینا۔	تقویم دیدن استعمال یعنی سائنس کردن
تقویم یارین اصطلاح بقول بحرانی کار	کسی که از ملحات تقویم بدست آید ازینکه
وبی اعتبار مؤلف عرض کند که گنایر است	منجمن در آخر تقویم ہر سال از سارہا و احکام
ازینکہ تقویم سالہای گذشتہ بمقامہ تدارک	نجوم ہم کار گیرند مؤلف عرض کند کہ این
آیندہ بی کار است اگرچہ منجمن از ان ہم بکار	گنایر است و راسی معنی حقیقی کہ مشاہد تقویم
زمانہ گذشتہ کار گیرند (ارو) تقویم یارین	است (طہوری) رسیدن تہا گویند
بقول آصفیہ اسم مؤنث۔ بی کار چنیر و چنیر	تقویم نخت من چ کہ در کارم مدد از گردش
جو کار آمد نہ ہو۔	اخترنمی آید و مخفی مباد کہ از سندانہ استعمال
تقویم یارینہ بکار نیاید مثل صاحبان	مصدر رسیدن پیدا است کہ بجایش می آید۔
خرنیر و امثال فارسی ذکر این کردہ از معنی و	عیدی ندارد کہ دیدن رسیدن مرادف بیکدیگر
محل استعمال ساکت مؤلف عرض کند کہ	است (ارو) کسی کے طالع کا دیکھنا۔
فارسیان مصرع کہ تقویم یارینہ ناید بکار (برآ	طالع کا معلوم کرنا۔
چیزی استعمال کند کہ بی کار شدہ باشد (ارو)	تقویم شمسی اصطلاح بقول بحر تقویمی کہ
یہی فارسی مثل اردو میں بے کار چیز کے لئے	کیفیات شہ و شمسی دران نویسند و تقویم
مستعمل ہے جب کسی چیز کو بے کار خیال	قمری مقابل آنت مؤلف عرض کند کہ
کرتے ہیں اہل ہند کہتے ہیں یہ تو تقویم یارینہ	ترتیب این تقویم باعتبار سلسلہ ماہ ہائی شمسی
ہے اور دکن میں عموماً اسی مصرع کا استعمال	است نہ قمری یعنی محرم تا دیحجہ و از ماہ ہائی شمسی

ماه های آن می مروا است که فارسیان استعمال کنند
که از روی بیت قمری نقلی ندارد و در وکن از آفر
آغاز شد بر آبان ختم می شود (ار دو) تقویم
شمسی و تقویم چینی و شمسی و چینی که است
تقویم کنند از کف استعمال مروا
تقویم کنند است مؤلف عرض کند که بعضی
حقیقی است نه این از ظهوری بر تقویم کنند
(ار دو) تقویم چینی و شمسی و چینی که است
تقویم کنند از کف استعمال مروا

تعمیه بقول سروری یکلایمی که در مایه التی و زیر دستار پوشند (نزاری) کلاه و
تعمیه و دستار را بدی از سر بپوشند و نهاده و زمار بر میان بستم و می فرماید که همین را تاقیه نیز
گویند مؤلف عرض کند که تاقیه فرید علییه همین است و این بالفتح و فتح تحتانی اسم جاد فانی
زبان بعضی از معاصرین عجم برانند که تاقیه اصل است و این محقق آن بلکه تاقیه ترکی است و این
سفرش و بیکین لغات ترک از تاقیه ساکت و بعضی معاصرین ترک گویند که کلاه بلند باشد که اکثر
فخریه بر سر کنند همچون کلاه تتری و الله اعلم بحقیقه الحال (اره و و) اونچی ٹوپی جو فترا
اور تے ہیں۔ مؤلف۔

فوقانی با کاف عربی

باب الاول برهان و جامع و ناصری بفتح اول و سکون ثانی (۱) یعنی اندک و قلیل و کم و شد
 و (۲) زدن عموماً و زدن دست بر کنا رتخته نرد که بختین و رست بنشیند خصوصاً و (۳) نام
 گیاهی است که در میان گندم زاید بر وید و آن سخت تر از گیاه گندم باشد و نام گیاهی هم که
 در میان آب می روید و در مصر از آن کاغذ سازند و بحر بی حاشاه گویندش و (۴) یعنی بسیارند
 براه رفتن و دویدن هم و (۵) قصر چاه و ته حوض و امثال آن و بنهم اول (۶) منقار جانور

و (۷) نوک خنجر و نیزه و امثال آن و (۸) چراغی که اندک نور داشته باشد و (۹) بکسر اول
 آنکه طعام که بعر بنوعیه خوانند و (۱۰) بمعنی پیش و نزدیک (حکیم تزاری ص) صفت تیره زار
 باهتیا ت و چون کلمه مشتبه به گوشه زنج و همچو پشت کسان بنان تار و مانده هر جای
 تک تک و پنج پنج و صاحب جهانگیری معنی چهارم و پنجم را ترک کرده و دیگر همه معانی می کند
 صاحب رشیدی بر ذکر معنی اول تا چهارم و هشتم تا دهم قانع و سنده معنی دوشم بنیال ما
 معنی چهارم دارد که گذشت (فردوسی ص) ز رستم پرسید پیرایه توس و که چون یافت
 پیل از تک گرز کوس و صاحب سروری ذکر معنی اول و سوم و چهارم تا هفتم کرده از دیگر
 معانی ساکت (سعدی ص) بتک زاله می رخت بر کوه و دشت و تو گوئی بکاف بخیان
 گذشت و (سوزنی ص) هر که در چاه عریض او نگه کرد از حسد و ازان حسد خود را فکند اند
 تک چاه تعمیر و خان آرزو در سراج ذکر همه معانی کرده نسبت معنی پنجم گوید که غلط است و
 صحیح بکاف فارسی است و نسبت معنی ششم می فرماید که این هم بکاف فارسی مخفف بتک
 که به همین معنی گذشت و بمعنی هفتم مخفف نوک بنون باشد نه تایی فوقانی صاحب رهنما بحواله
 سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار ذکر معنی دوم کرده گوید که ترجمه این در هند چیست است
 مؤلف عرض کند که ما باعتبار صاحبان جامع و ناصری که هر دو محققین اهل زبانند این نسبت
 را اهم جابد فارسی زبان دانیم و هر چه بکاف فارسی می آید بکاف فارسی معنی کنیم صاحب محیبه نسبت
 معنی سوم ذکر می بر تک نکرد (ار و و) (۱) قلیل کم نکرد (۲) زود ما خواهد یا تهر
 پر بود یا تخته پر - مؤلف (۳) ایک قسم کی کمانس که بجهون کے کسیت میں غرور و متوئی است

یا پانی نین پیدا ہوتی ہے جس سے مصر میں کاف بناتے ہیں۔ ٹوٹ (۳۲) تیز روی۔ ٹوٹ (۵۵) باولی
یا حوض کا حلق۔ مذکر (۶) چرچ۔ دیکھو بت پوز (۷) خنجر یا نیزے وغیرہ کی نوک۔ ٹوٹ (۸) دہلا
چراغ۔ مذکر (۹) نوالا۔ مذکر (۱۰) قریب۔ نزدیکی۔ مذکر۔

کتاب بقول برہان بروزن صواب (۱) زمین آب گذرا گویند و (۲) وسط حلقہ دو
کوہ و (۳) زمینی را نام است کہ بعضی جا آب فرو رود و از جای دیگر برآید بعضی جا خشک
باشد و بعضی جا آب استاده و بعضی جا روان باشد و بعضی جا ہای آن سبز و مرغزار بود و (۴)
نام الکہ و ولایتی ہم صاحب جامع معنی اول زمین آب گذرا گوید و ذکر معنی دوم و سوم
و چہارم ہم کردہ می فرماید کہ بجای موقوفہ آخرہ و او ہم آمدہ صاحب سروری معنی اول و
سوم را یکی دانند و بہ ترک معنی دوم و چہارم بحوالہ ابو الفرج می فرماید کہ (۵) بمعنی جنگ و خصومت
نیز (النوری ۱۰۱) چو آب چتر توسیل ظفر با گنیزد و از ان کیسہ تکیا بی فرات و نیحون باد و (ابو الفرج
۵۵) نہ مرا بہ کتاب او پایاب کہ نہ مرا با کشاد او جوشن ہم می فرماید کہ بمعنی سابق نیز ازین بیت
باز کہ تگفتی ظاہر می شود۔ صاحب ناصری ذکر ہمہ معانی بالابحوالہ برہان و رشیدی و غیرہ کردہ
بر معنی اول و دوم و ثوق دارد۔ غالب دہلوی در قاطع برہان میں را بہ کاف عربی جمع مذکر
و بر برہان عرف نہد و بہ کاف فارسی درست می انگارد صاحب قاطع القاطع جواب تہ کی
یہ ترکی دادہ مؤلف عرض کند کہ حق آنست کہ صاحب برہان درست نوشت و صاحب
ناصری ہم کہ تحقیق نہ بان خود آنست بمعنی اول و دوم صحیح دانند باین مگر ب است از لفظ
کتاب و آب و آنچه بکاف فارسی می آید صراحتش ہمہ را بجا گویم و معنی اول و سوم را یکی دانیم

و معنی پنجم را اگر باعتبار البوالفتح تسلیم کنیم بر سبیل مجاز باشد و معنی دوم هم مجاز است و معنی چهارم هم مجاز و غالباً در آن ولایت زمین تذکره معنی سوم بیشتر باشد از اینجا است که بنامش آن ولایت را موسوم کردند (ار و و) (۱ و ۳) که کوکلی زمین جبین پانی نه هر یک یک جگه جذب ہو جائے اور دوسری جگه نکل آئے۔ مؤنث (۲) وہ زمین جو دو پہاڑ کے درمیان ہو۔ مؤنث (۴) ایک ولایت کا نام۔ مؤنث (۵) اثرائی خصوصت۔ مؤنث	تکاپوی بقول برهان و جامع و بحر بابی است از نیروی و تکاپوی و تکاد و و تکیع یعنی فارسی بر وزن جهاجوی (۱) بمعنی آید شد از دوندگی بسیار را گویند۔ غالب دلوئی در قاف روی تعجیل و شتاب و (۲) جستجوی بسیار برهان کاف فارسی صحیح و اندو بر برهان اعراض و بقول بعض (۳) تر و بیفایده صاحب می کند و هنا قاطع القاطع جواب ترکی به ترکی می سروری بر معنی اول قانع (سعدی ۱۵) مؤلف عرض کند که محققین صاحب زبان تکاپوی ترکان و غوغای عام کاشاکان اعنی جامع و ناصری و سروری به تحقیق لغات بر در و کوی و بام ک صاحب ناصری بذر زبان خود و معتبر تر از محقق هند ترا و اندام الف معنی اول و دوم گوید که اصل این تک و پو در میانی این لغت را الف عطف و انیم چنانکه است و تک و تا مرادف این صاحب روار و و امثال آن معنی اول حقیقی است فدائی که کمی از علمای معاصر عجم بود می فرماید و دیگر معانی مجاز آن استعمال این معنی سوم که آمیخته است از تک که بچم یک سر و پیک از نظر مانگداشت (ار و و) (۱) و اوادش است که جانی ای تاده نشود و پوی که بچم رفتار بقول آصفیه فارسی اسم مؤنث دوڑ و دوخت

پیروی کوشش (۲) جستجو تلاش مؤث (۳) بیفاده تر و د - مذکر -

(الف) تکان

(ب) تکان خوردن

الف را هیچ کی از محققین فارسی زبان ذکر نکرد و لغات ترکی و عرب هم ازین ساکت البتہ صاحب ساطع این لغت ہندی را بمعنی حرکت واضطراب آورده و صاحب فرہنگ آصفیہ ہم این را بمعنی کسندی و اعضا

شکنی لغت ہندی نوشته و صاحب رہنما جو الہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار ب را بمعنی

بی حس و حرکت شدن از ہیبت و خوف و ماندگی و کوفت گفته مؤلف عرض کند کہ الف

اسم جامد فارسی زبان و مرکب باشد از تک کہ بمعنی دوش گذشت و الف و لون ذاتا

فارسیان معاصر استعمالش بمعنی تعب کرده اند کہ از دو دوش عائد حال می شود و ب

را از ہمین اسم مرکب کرده و مصدر تکاندن و تکانیدن کہ می آید ہم مرکب از الف معلوم

می شود بر سبیل مجاز کہ صراحتش ہمہ را بنجا کنیم و این از عالم توافق ساین است کہ تہکان و

تہکن بمعنی ماندگی و کوفت در ہندی ہم آمدہ چنانکہ صاحب آصفیہ ذکرش کردہ باجملہ

الف بمعنی کوفت و ماندگی اسم جامد فارسی زبان دانیم و ب مرکب از الف (اردو)

الف تکان بقول آصفیہ ہندی اسم مؤث - تہکاوت - ماندگی (ب) سہم جانا -

بقولہ ڈر جانا خوف یا رعب میں آجانا ہیبت چھا جانا - (تصیر) رکھے ہے منہ میں

یہہ انگشت حیرت اے کان ابرو ہو گیا ہے سہم کچھ کھا کر یہ تیرا تیر دل میرا

(الف) تکاندن

(ب) تکانیدن

صاحب ہوار و ذکر - بحرب را بمعنی افشاندن گرد و از دامن و

الف کرده و صاحب قالی و امثال آن کامل التصریف گفته کہ مضی

این تگاند است (مطافراسه) چو ابر بهار گذشت و معنی لغتی آن کوفت زده و مانده کردن و گنگا تگاند لباس و صندل پیرا زده عدد بهشت از گرد صاف کردن چتری که ازین عمل آن چتر گویا در طاس و مؤلف عرض کند که اسم مصدق و کوفته می شود که حرکت این عمل متقاضی آنست سرو و همان تگان است که معنی ماندگی و گشت (ار دو) جهنگنا گرد و صاف کرنا -	تگاو بقول برهان با و او بر وزن و معنی تگاب است که گذشت صاحبان سرور و و ناصری هم ذکر این کرده اند موافق عرض کند که جزین نیست که این مبتدل آنست چنانکه آب و آو (ار دو) دیکهو تگاب -
تگاور بقول برهان و جامع و بحر بر وزن سر اسر معنی تک آورنده یعنی حیوانات زنده و دوزنده عموماً و اسب و شتر خصوصاً صاحب ناصری گوید که با شواهد و ضمن لغت تک گذشت و ورا پنجمی فرماید که اسب خوش رفتار و دوزنده را تگاور گویند چنانکه ملک الشعراء کاشی گفته (س) تگاورانی که در زیر زمین بدولت شاه پادشاه و عده گاه سهیل و چو برق گاه صیال پاد (از ناصری س) بیار آن دشت پیمای تگاور را و فلک کوب و زمین ترو هوا در پیک صاحب فدائی هم گوید که اسب تیز رفتار را گویند مؤلف عرض کند که اسم فلک ترکیبی است و کنایه از اسب و شتر غالب دهلوی در قاطع برهان اعتراض بر برهان کرده و صاحب قاطع القاطع جواب ترکیب آن دهی همین است که ما این را با کاف عربی باقی محققین اهل زبان صحیح دانیم (ار دو) گهرا و اورا و نث بنگرند -	تگاور را بقول اصطلاح بقول برهان جامع و بحر کنایه از دنیا و روزگار است

باعتبار شب و روز مؤلف عرض کند کہ مرکب انہی است و وافق قیاس (اردو) دنیا نوشت
 تکبیر بقول آصفی نیز کی نمودن و گردن کشی کردن مؤلف عرض کند کہ لغتچین و ضم
 موعده شدہ لغت عرب است صاحب منتخب ہم ذکر این کردہ فارسیان بمعنی غرور استعمال
 کردہ اند کہ حاصل بالمصدر راست و بالمصادر ترکیب فارسی ہم استعمال این کنند کہ در
 لمحات نماید (ظہوری) این ہمہ ناز و تکبر نرسد رضوان را بد داشتی کاش در خلد
 بہ کاشانہ ما (اردو) تکبیر بقول آصفیہ عربی اسم مؤنث غرور کہند۔ انانیت
 ہماہمی۔ رعونت۔

تکبیر خجاک اندر اندازوت مثل منہا و تکبر نرسد رضوان را بد داشتی کاش در خلد
 محبوب الامثال ذکر این کردہ مؤلف بکاشانہ ما (اردو) تکبیر زیبا ہونا۔
 عرض کند کہ فارسیان استعمال این در مذمت تکبیر غروریل را خواہ کر و مثل صابنا
 تکبیر کنند (اردو) بڑے بول کا سہیچا خرنیۃ الامثال و امثال فارسی ذکر این کردہ
 جو چوڑیگا سو گر یگا آپ ہی نے ان ہندی از معنی و محل استعمال ساکت مؤلف عرض
 کہاوتوں کو فارسی کہاوت کے مقابلہ میں کہ کہ فارسیان در مذمت تکبیر استعمال این
 می کنند مقولہ ایت نہ مثل (اردو) اسی
 لکھا ہے۔

تکبیر رسیدن مصدر اصطلاحی بمعنی زیبا فارسی مثل کو اہل دکن کہاوت کی طرح تکبیر کی
 بودن تکبیر است مؤلف عرض کند کہ محاورہ مذمت میں استعمال کرتے ہیں۔
 فارسیان است (ظہوری) اینہم ناز و تکبیر گردن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر

این گروه از معنی ساکت مؤلف عرض کند که یا مهره و بر سر دیگر آن انگله نصب سازند و آن بمعنی تحقیقی است یعنی غرور کردن (سعدی) مهره یا تکه را در آن انگله اندازند تا بر میان (۵) انگله بر کن زمینهای پسری که روزی بند شود (جامی ۵) سنگ تک بند قلندر ز دستش در آئی پسری مخفی مباد که از سندی بالا کشتی تجرید را از پی تکیین سحر بی نوای لنگر استعمال مصدر کنند پیدا است که بجایش آید است (بابای فغانی ۵) همه چیز تو محبوبا و عاشق کش است اما قیامت در قبابی است تک بند اصطلاح بقول برهان و جایگاه و تک بند دل آویز است و مؤلف عرض و جامع و مجرور شیدی و سروری و بیمار و سران کند که اسم فاعل ترکیبی است و تک و دینجا بمعنی بر وزن فرزند کریم را گویند که از ابریشم و پیش است که گذشت یعنی چیزی که از پیش بند یا پیشم شتر و امثال آن بافند و برگیر آن تکه شود (ارو ۵) کر بند - پرتله - مذکر -	این گروه از معنی ساکت مؤلف عرض کند که یا مهره و بر سر دیگر آن انگله نصب سازند و آن بمعنی تحقیقی است یعنی غرور کردن (سعدی) مهره یا تکه را در آن انگله اندازند تا بر میان (۵) انگله بر کن زمینهای پسری که روزی بند شود (جامی ۵) سنگ تک بند قلندر ز دستش در آئی پسری مخفی مباد که از سندی بالا کشتی تجرید را از پی تکیین سحر بی نوای لنگر استعمال مصدر کنند پیدا است که بجایش آید است (بابای فغانی ۵) همه چیز تو محبوبا و عاشق کش است اما قیامت در قبابی است تک بند اصطلاح بقول برهان و جایگاه و تک بند دل آویز است و مؤلف عرض و جامع و مجرور شیدی و سروری و بیمار و سران کند که اسم فاعل ترکیبی است و تک و دینجا بمعنی بر وزن فرزند کریم را گویند که از ابریشم و پیش است که گذشت یعنی چیزی که از پیش بند یا پیشم شتر و امثال آن بافند و برگیر آن تکه شود (ارو ۵) کر بند - پرتله - مذکر -
تکبیر قبول بیمار بمعنی بزرگ شمردن و به بزرگی صفت کردن و به بزرگی خدا را یاد کردن و الله اکبر گفتن می فرماید که فارسیان بالفظ ندون و کشیدن و کوفتن و گفتن استعمال این گفتند مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر موصوفه لغت عرب است فارسیان بمعنی اسمی استعمال این میکنند یعنی یاد خدا و با مصاد خود مرکب سازند که در طعنت می آید (ارو ۵) تکبیر قبول آصفیه عربی - اسم مؤنث - الله اکبر کنه - خدا کا نام لینا کا حاصل بالمصدر -	تکبیر قبول بیمار بمعنی بزرگ شمردن و به بزرگی صفت کردن و به بزرگی خدا را یاد کردن و الله اکبر گفتن می فرماید که فارسیان بالفظ ندون و کشیدن و کوفتن و گفتن استعمال این گفتند مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر موصوفه لغت عرب است فارسیان بمعنی اسمی استعمال این میکنند یعنی یاد خدا و با مصاد خود مرکب سازند که در طعنت می آید (ارو ۵) تکبیر قبول آصفیه عربی - اسم مؤنث - الله اکبر کنه - خدا کا نام لینا کا حاصل بالمصدر -
تکبیر خواندن استعمال - صاحب آصفی کند که بمعنی گفتن تکبیر است (ادهم کاشانی ۵) ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض زبیس نان کور و کم سفره ست دنیای دلی آدم	تکبیر خواندن استعمال - صاحب آصفی کند که بمعنی گفتن تکبیر است (ادهم کاشانی ۵) ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض زبیس نان کور و کم سفره ست دنیای دلی آدم

بجای حمد تکبیر فنا خواند برانش (ار ۳) خورشید انحال تو تکبیری کشد ماه از تو کس ندیده تمام آفریده تر (ار ۱۰)	تکبیر کنه تکبیر شیند تکبیر زون استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (تکبیر گرفتن) مصدر اصطلاحی - صاحب
مرادف تکبیر خواندن (حافظ شیراز) (من ۱۱) آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف که وضو ساختن از چشمه عشق و چارتکبیر زدم عرض کند که معنی بلند کردن صدای تکبیر - تکبیر به هر چه که هست (ار ۱۰) تکبیر کنه - (انوری ۵) کوشش بجزب گاه چو تکبیر فتح گرفت و خصم از نماز خیر و سلامت سلام	تکبیر شیند و تکبیر خواندن - تکبیر کردن استعمال - صاحب آصفی و اد (ار ۱۰) تکبیر کی آواز بلند کنه - و این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی آموختن تکبیر است معنی لازم
زیر کان در شش جهت تاسیر حکش (تظیری ۵) زبس بوی کمال شر که می آید دیده اند و چارتکبیر فنا بر ملک سنج کرده اند (تظیری ۵) ز توحیدم و در ارشاد معان تکبیر از من همین	تکبیر کشیدن استعمال - صاحب آصفی و این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی آموختن تکبیر است معنی لازم تکبیر کشیدن استعمال - صاحب آصفی و این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی آموختن تکبیر است معنی لازم
تکبیر کشیدن استعمال - صاحب آصفی و این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی آموختن تکبیر است معنی لازم	تکبیر کشیدن استعمال - صاحب آصفی و این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی آموختن تکبیر است معنی لازم

تکبیر گفتن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ارو) دیکھو تکبیر خواندن - کند که بمعنی حقیقی تکبیر خواندن است (کمال) تکبیر اصطلاح بقول بحر بمعنی ناخوشی و دیدن خجندی (اگر سیر و کمال از عشق آن و جستجو کردن مؤلف عرض کند که مشتق تکب روی و روح پاک او تکبیر گوید و معنی میباید و آواز است بمعنی حاصل بالمصدر مراد و تکب که از سند بالا استعمال مصدر گویند سید آ (ارو) دیکھو تکبیر یوی -	تکبیر گفتن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ارو) دیکھو تکبیر خواندن - کند که بمعنی حقیقی تکبیر خواندن است (کمال) تکبیر اصطلاح بقول بحر بمعنی ناخوشی و دیدن خجندی (اگر سیر و کمال از عشق آن و جستجو کردن مؤلف عرض کند که مشتق تکب روی و روح پاک او تکبیر گوید و معنی میباید و آواز است بمعنی حاصل بالمصدر مراد و تکب که از سند بالا استعمال مصدر گویند سید آ (ارو) دیکھو تکبیر یوی -
تکبیر گفتن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ارو) دیکھو تکبیر خواندن - کند که بمعنی حقیقی تکبیر خواندن است (کمال) تکبیر اصطلاح بقول بحر بمعنی ناخوشی و دیدن خجندی (اگر سیر و کمال از عشق آن و جستجو کردن مؤلف عرض کند که مشتق تکب روی و روح پاک او تکبیر گوید و معنی میباید و آواز است بمعنی حاصل بالمصدر مراد و تکب که از سند بالا استعمال مصدر گویند سید آ (ارو) دیکھو تکبیر یوی -	تکبیر گفتن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ارو) دیکھو تکبیر خواندن - کند که بمعنی حقیقی تکبیر خواندن است (کمال) تکبیر اصطلاح بقول بحر بمعنی ناخوشی و دیدن خجندی (اگر سیر و کمال از عشق آن و جستجو کردن مؤلف عرض کند که مشتق تکب روی و روح پاک او تکبیر گوید و معنی میباید و آواز است بمعنی حاصل بالمصدر مراد و تکب که از سند بالا استعمال مصدر گویند سید آ (ارو) دیکھو تکبیر یوی -
تکبیر گفتن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ارو) دیکھو تکبیر خواندن - کند که بمعنی حقیقی تکبیر خواندن است (کمال) تکبیر اصطلاح بقول بحر بمعنی ناخوشی و دیدن خجندی (اگر سیر و کمال از عشق آن و جستجو کردن مؤلف عرض کند که مشتق تکب روی و روح پاک او تکبیر گوید و معنی میباید و آواز است بمعنی حاصل بالمصدر مراد و تکب که از سند بالا استعمال مصدر گویند سید آ (ارو) دیکھو تکبیر یوی -	تکبیر گفتن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ارو) دیکھو تکبیر خواندن - کند که بمعنی حقیقی تکبیر خواندن است (کمال) تکبیر اصطلاح بقول بحر بمعنی ناخوشی و دیدن خجندی (اگر سیر و کمال از عشق آن و جستجو کردن مؤلف عرض کند که مشتق تکب روی و روح پاک او تکبیر گوید و معنی میباید و آواز است بمعنی حاصل بالمصدر مراد و تکب که از سند بالا استعمال مصدر گویند سید آ (ارو) دیکھو تکبیر یوی -

چیزهای گوید و لاف می زند (محسن تاثیر)	بمعنی آواز پاست و بس (ار و و) آیت
سهر روی علم نگشته که از شوخی خوام و با او قدر	تو تکلیک پائی نزفته است (محمد سعید اشرف)
صوت توبه اغیار نوائست بمن	روزنامه بجواله سفرنامه ناصرالدین شاه
پانیت بمن و	قاچار گوید که بمعنی انبهم جدا شدن است می فرو
الف متفق با بهار	که (اما تکلیک شده) بمعنی (لیکن هر یک دیگر
تر سنانیدن	آرزو نسبت الف بر مطلق تر سنانیدن (جدا) صاحب
تأثیر است مؤلف	صاحب رهنما بر (تکلیک شده) می
عرض کند که الف موافق قیاس است از نیکه	فرماید که بمعنی ته و بالا و پریشان شده مؤلف
کسی می آید آواز پایش پیش رو	عرض کند که معاصرین عجم تصدیق معنی بیان
دوب لغواست که سند اشرف	چون کسی از پس کسی می آید آواز پایش پیش رو کرده روزنامه کند و طرز تعریف رهنما
پاد مرصع ووش	راجی تر ساند و ب لغواست که سند اشرف
هم (ار و و) ایک دوسرے سے جدا ہونا	بکارش نمی خور و و تکلیک پاد مرصع ووش
روزنامه بجواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاچار گوید که چرخ و پای کاسک	تکسر صاحب روزنامه بجواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاچار گوید که چرخ و پای کاسک
معاصرین عجم این را بفتحین گویند مؤلف	عرض کند که اسم جامد فارسی جدید
متاخرین و متقدمین نیامده (ار و و) گاڑی کا پتیا بند کرے	است و در استعمال متاخرین و متقدمین نیامده (ار و و) گاڑی کا پتیا بند کرے
بهار بمعنی بار بار گردانیدن می فرماید که بالنظر کردن مستعمل مؤلف	تکسر ار بقول بهار بمعنی بار بار گردانیدن می فرماید که بالنظر کردن مستعمل مؤلف
عرب است بالفتح و فتح رای مہلہ	عرض کند که لغت عرب است بالفتح و فتح رای مہلہ صاحب منتخب هم ذکر این کرده

فارسیان بمعنی حاصل بامصدر استعمال این می کنند و با مصدر فارسی مرکب هم سازند که در
ملحقات می آید و تخصیص مصدر کردن نیست (ظهوری ۵) چند تکرار اقترای غیر را چمت
است اسی بیروت ثبت است (ار دو) تکرار بقول آصفیه عربی اسم مؤنث
تکرار سکر که بنا یا بار که بنا کا حاصل بامصدر -

تکرار و آشنی استعمال - یعنی پی پی تکرار نمودن استعمال - صاحب آصفی	تکرار و آشنی استعمال - یعنی پی پی تکرار نمودن استعمال - صاحب آصفی
کردن کاری مؤلف عرض کند که موافق این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند قیاس است (ظهوری ۵) احتیاج دید که مراد تکرار کردن است (علما نیشاپوری) دیگر نشد بر هر که دید و در بیان را نباید درنگ (۵) گفت بجز چشم شد اسرار عشق پر می نمایم تکرار داشت (ار دو) تکرار سکر که بنا هر زمان تکرار عشق پر مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر نمایند پیدا است که بسایش	تکرار و آشنی استعمال - یعنی پی پی تکرار نمودن استعمال - صاحب آصفی کردن کاری مؤلف عرض کند که موافق این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند قیاس است (ظهوری ۵) احتیاج دید که مراد تکرار کردن است (علما نیشاپوری) دیگر نشد بر هر که دید و در بیان را نباید درنگ (۵) گفت بجز چشم شد اسرار عشق پر می نمایم تکرار داشت (ار دو) تکرار سکر که بنا هر زمان تکرار عشق پر مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر نمایند پیدا است که بسایش

تکرار کردن استعمال - تکرار و سکر می آید (ار دو) و کمی تکرار کردن -	تکرار کردن استعمال - تکرار و سکر می آید (ار دو) و کمی تکرار کردن -
کردن کاری مؤلف عرض کند که موافق تکرار عاده اصطلاح بقول بولپال بحواله قیاس است (ظهوری ۵) سبق مهربی معاصرین عجم خیزی که آن را در هندی دهر تکرار که ورق باز بر تکرار داند پر مخفی مباد گویند یعنی تیر چوبین یا آهنین کالسه که بران که از سند بالا استعمال مصدر کنند پیدا است تکرار کالسه دوزند مؤلف عرض کند که که بایش می آید (ار دو) کسی کام کو تکرار تکرار یعنی اوست و عاده بالفتح و به تشدید را سکر که بنا دهرانا تهرانا - لغت عربت نوعی از آلات جنگ و آن	تکرار کردن استعمال - تکرار و سکر می آید (ار دو) و کمی تکرار کردن - کردن کاری مؤلف عرض کند که موافق تکرار عاده اصطلاح بقول بولپال بحواله قیاس است (ظهوری ۵) سبق مهربی معاصرین عجم خیزی که آن را در هندی دهر تکرار که ورق باز بر تکرار داند پر مخفی مباد گویند یعنی تیر چوبین یا آهنین کالسه که بران که از سند بالا استعمال مصدر کنند پیدا است تکرار کالسه دوزند مؤلف عرض کند که که بایش می آید (ار دو) کسی کام کو تکرار تکرار یعنی اوست و عاده بالفتح و به تشدید را سکر که بنا دهرانا تهرانا - لغت عربت نوعی از آلات جنگ و آن

تکر و متن | بقول برهان بار اوتامی قرشت بروزن پہلو شکن بلغت زند و پانزد یعنی سچید
صاحبان اند و موارد ہم این را آورده اند مؤلف عرض کند کہ تکر و ن بلغت زند و پانزد
بقول معاصرین زردشت و دستوران پارسی عشق سچ را گویند و لیکن این لغت در کتب
یافتہ نمی شود فارسیان قدیم با این اسم مصدر علامت مصدر تن مرکب کرده مصدری
و حالا استعمال این مصدر ہم متروک است (ار و و) لیکن -

تنگتر صاحب رشیدی گوید که مرادف تنگس و تنگسک تخم انگور را گویند که میان غرب یعنی
دانه انگور باشد و اکثری این لغت را به زای فارسی گفته اند و صحیح به زای تازی است چه
از سین جمله او را بدل کنند نه فارسی را (یعنی س) گریبایند و گویند و دهنندت بر باد
تو بنگ تنگزی مانندی بای ترا پو خان آید و در سراج گوید که فنجین است و شمس قرنی
بضم کاف آورده و گفته که قافیه ندارد و در سماعی بفتح اول و کسر ثانی است و اول صحیح باشد
مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی قدیمی نماید و حالا بزبان معاصرین مجسم است
و نگار بحث این تنگتر کنیم که به زای فارسی می آید (ار و و) و کچو تنگتر -

تکثیر بقول برهان و جامع بفتح اول و سکون زای فارسی استخوان و تخم انگور و ضمیم اول و کسر ثانی

ہم درست است۔ صاحب رشیدی بذیل انگور ہوتا ہے۔ مذکر۔	
تکثر کہ بزای تازی گذشت ذکر این کرده	تکثر کہ بزای تازی گذشت ذکر این کرده
آن را میجو و اند مؤلف عرض کند کہ معاصرین و سروری و ناصری و سراج و رشیدی ہما	آن را میجو و اند مؤلف عرض کند کہ معاصرین و سروری و ناصری و سراج و رشیدی ہما
عجم این را اصل دانند و تکثر را مبتدل این چنانکہ گذشت و عبری عجم گویند با عین جملہ۔	عجم این را اصل دانند و تکثر را مبتدل این چنانکہ گذشت و عبری عجم گویند با عین جملہ۔
ترند و ترند اسم جامد فارسی قدیم و لغت (بہرامی ۵) آن خوشہ بین چنانکہ کی خیک	ترند و ترند اسم جامد فارسی قدیم و لغت (بہرامی ۵) آن خوشہ بین چنانکہ کی خیک
ترند و پارتراست (ارو) انگور کا تخم نکرتے ہیں نیز سرستہ و نبرہ بدو دست چمکیں	ترند و پارتراست (ارو) انگور کا تخم نکرتے ہیں نیز سرستہ و نبرہ بدو دست چمکیں
(الف) تکثر و ان اصطلاح الف بقول برگونہ سیاہی چشمست غریب او بہ ہم بر شال	(الف) تکثر و ان اصطلاح الف بقول برگونہ سیاہی چشمست غریب او بہ ہم بر شال
(ب) تکثر و ان لغات برہان مراد مردک چشم از و تکس و مؤلف عرض کند کہ	(ب) تکثر و ان لغات برہان مراد مردک چشم از و تکس و مؤلف عرض کند کہ
ب و ہر دو پر وہ را گویند کہ دانہ انگور در میان مبتدل تکثر است و ہمین است مثال این مبتدل	ب و ہر دو پر وہ را گویند کہ دانہ انگور در میان مبتدل تکثر است و ہمین است مثال این مبتدل
آنست و پوست انگور را ہم خوانند۔ صاحب و بقول بعض این مبتدل تکثر است کہ بزای	آنست و پوست انگور را ہم خوانند۔ صاحب و بقول بعض این مبتدل تکثر است کہ بزای
مؤید ذکر ب قانع مؤلف عرض کند کہ ہنوز گذشت چنانکہ آیا۔ و ایاس (ارو) و یکھو تکثر و تکثر۔	مؤید ذکر ب قانع مؤلف عرض کند کہ ہنوز گذشت چنانکہ آیا۔ و ایاس (ارو) و یکھو تکثر و تکثر۔
(الف) تکثر و ان الف از قبیل قلم و ان است موافق قیاس	(الف) تکثر و ان الف از قبیل قلم و ان است موافق قیاس
(ب) تکثر و ان الف از معنی تکثر پیدا است الا انیکہ	(ب) تکثر و ان الف از معنی تکثر پیدا است الا انیکہ
ماہی ہنوز دانہ را زائد قرار دہیم و دانہ را ناصر الدین شاہ قاجار اعضا شکنی و صاحب	ماہی ہنوز دانہ را زائد قرار دہیم و دانہ را ناصر الدین شاہ قاجار اعضا شکنی و صاحب
روزنامہ کوالہ سفر نامہ مذکور نسبت ب گوید و ب (ارو) الف و ب	روزنامہ کوالہ سفر نامہ مذکور نسبت ب گوید و ب (ارو) الف و ب
انگور کا پوست یا وہ مقام جس کے اندر تخم بیماری است مؤلف عرض کند کہ الف	انگور کا پوست یا وہ مقام جس کے اندر تخم بیماری است مؤلف عرض کند کہ الف

مرگ اضافی است و بزیادت یای مصداق کند که کاف تغییر و تحقیر برنگس زیاد کرده اند پروموافق قیاس و استعمال معاصرین عجم است (ارو) الف دب - اعضا شکنی بیماری	تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود
تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود	تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود
تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود	تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود
تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود	تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود
تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود	تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود
تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود	تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود
تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود	تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود
تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود	تکسک قبول برهان و جاگیری و جامع و سکون ثالث و لام یعنی تکسک است رشیدی و سروری و سراج مرادف همان تکسک است (حکیم سوزنی) تکسکی نیز دو خواهد بود

دوم گوید کہ در فاضی بودن این نظر است مؤلف عرض کند کہ صاحب لغات ترکی
 این را نام پدر ترکان بخواند لسان الشعر گفته و ازین ظاہر است کہ لغت ترکی است
 و ہمین باشد حقیقت معنی اول و معنی دوم ہم از معنی اول تعلق داشته باشد بر سبیل مجاز کہ
 آبادی شهر و ملک تکسین متعلق بہ پدر ترکان باشد و معنی سوم را ہم مجاز دانیم (ار ۹۰)
 (۱) توکون کے ایک بزرگ کا نام تکسین ہے جس کے متعلق ترکوں کا یہ خیال ہے کہ
 قوم ترک کا جدا علی ہے (۲) ایک شہر اور ملک کا نام بھی تکسین ہے۔ مذکر (۳) حکمران
 تکش [قبول برہان و جامع و سروری بفتح اول و ثانی بروزن حبش (۱) نام کی از ملوک
 و سلاطین است (کمال اسمعیل ۵) ای زرایت ملک و دین و دنازش و دیر و دیش و
 خسرو گیتی علاء الدین و الدنیا تکش (۲) تخم دانہ انگور را ہم گویند (سعدی ۱۵) تکش با
 خلایان کی راز گفت کہ کہ این را بنیاد یکس با گفت کہ صاحب ناصری نسبت معنی اول می فرماید
 کہ نام سلطان تکش خان خوارزمی پسر شہر خوارزم شاہ بودہ۔ خان آرزو در سراج مذکر ہر دو
 معنی گوید کہ معنی دوم تصحیف است و صحیح بدین مہملہ مؤلف عرض کند کہ وجہ تسمیہ معنی
 اول معلوم نشد و ہمین دوم تبدل تکثر چنانکہ ہر گونہ و ہر گونہ و باعتبار تحقیق اہل زبان
 با این را تصحیف نہ گوئیم (ار ۹۰) (۱) تکش ایک پادشاہ کا نام (۲) دیکھو تکثر۔
 تکشمر [قبول بہا بفتح تین خوشتر را کشمیری و انہودن صاحب مصطلحات ہم ذکر این بذیل
 (پادکالی) کردہ می فرماید کہ فارسین بعض لغات را از عربی استعمال کردہ اند و این از ہمان
 قبیل است (نعت خان عالی ۵) اسی سطر تمام کار و بار تو دغا ست، یا اینجا بہادیا شہ

تکفیر نیجاست که بهمانی ماکه وعده کردی نرسید که آخر گفت چه شد همیشه کجاست بد و راست بگوید
 ذکر بعضی همین قسم الفاظ مقرر کرده که بیانش می آید مؤلف عرض کند که اتفاق داریم با او
 (ار دو) اینچنین آپ کو تکفیری ظاهر کرنا۔

تکفیر بقول بهار کافر خواندن می فرماید که با نفا کردن استعمال مؤلف عرض کند که لغت
 عربی است بالفتح و کسر فای بسیار استعمال این یعنی حاصل بالمصدر کنند و با صواب و بد
 مرکب هم (ظهوری) آن زبان یعنی می شد مسلمان کاشکی که غسل می دادش بر آب قصه
 تکفیر (ار دو) تکفیر بقول آصفیه عربی اسم نوشته تا فرکانا کفر کاف قوی دنیا کفر
 تکفیر کردن استعمال صاحب آصفی که تعریف بجای خودش می آید (س) دائمی

ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض که چنگ و عود چه تفرقه می کنند و پنهان خود
 کند که کافر گفت کسی را بسندی که از حافظ با ده که تکفیر می کنند (ار دو) تکفیر کرنا
 شیر از آورده از ان استعمال صیغه ن پیدا است کافر کرنا کافر تار وینا۔

شکل بقول برهان و جامع بفتح اول و کسر ثانی و سکون لام (ا) که صفت شایع و از جنگی را
 گویند و اما پیر ساوه نقطه و (۳۱) مردم به وی اندام را بهم می فرمایند که کبر اول بهم است
 است صاحب سروری بزرگ معنی اول و دوم می فرماید که کبر تا و فتح کاف (۳۱) پنی که بر جاس
 پاره زنند که ذی القهرنگ و معنی اول را بفتح کاف نوشته (شمس غری) بدردانی
 چیست جفت جنوف که از آنکه تمام بود و کور و تکل (مولوی معنوی) چه بسیار شده
 ام از آنکه موزن هجرت که می زند بقیای و لم هزار تکل (ولکه) در خون زعفران آتش

بسیار گفته و بر غرقه جان دیده ایمان تنگی دیگر به صاحب ناصری بگذر معنی اول و دوم می فرماید که
 و محل تبدیل اینست مؤلف عرض کند که ما شمس فخری را که صاحب سروری برای معنی دوم
 آورده برای معنی سوم مناسب تر دانیم قاتل و این لغت بهر جا معنی اسم جامد فارسی زبان است
 (اردو) (۱) لڑنے والا بکرا - مذکر (۲) پلے ریش و برت لڑکا (۳) احمق (۴) وہ روی جس کو
 پیٹے ہوئے کپڑے پر سیوین (تھکلی - موٹو) دیکھو باز انگن -
 تگلوتو اقبال طحقات برهان (۱) چتری که از بند و غیره دوزند و زیرین گذارند تا آسیب
 بهشت ارب نزد (۲) بروت بهم - صاحب بحر بگذر معنی اقل نسبت معنی دوم می فرماید که
 به مجاز ریش را گویند که داخل سبیل کرده دراز سازند - و ارسته بگذر معنی اول از ظهوری سداورد
 (۳) در تگلوتو خوری و جل سائی که تیغه پشت و دشته دندان که نسبت معنی دوم می فرماید که
 ریشی که با خطاط سبیل دراز شده باشد (یکجی کاشی و هر چه بنظری (۴) رنگ بدل کرده بر روی
 او که موی سردوش تگلوتی او که خان آرزو در چراغ هدایت ذکر هر دو معنی کرده در تعریف معنی
 دوم با بحر مشفق (اشرف ۵) چوزین زان رویی خواهد به پهلوی که دارد پشت او ریش از تگلوتو
 می فرماید که لطف ایهامی درین شعر موقوف بران است که ریش پیای مجهول جرات است و بیای معرّف
 معروف و چون در روز مره حال ایران و او و بیای مجهول مانده همه معروف گشته و لطف دیگر
 آنکه اکثر متعلّان که آشنائی کتب قدیمه ندارند و از زبان فارسی اماکن دیگر اطلاع ندارند انکار حرف
 مجهول زبان فارسی دارند و شیر معنی لبن و شیر معنی اسد و همچنین ریش و ریش بهر دو معنی مذکور
 را یکی دانند و این خطاست مؤلف عرض کند که صاحب و دیگر شعرا می تنقیدین و مستأخرین

در قافیش (شیر یعنی اسم) را هم با شیر یعنی لبن قافیه کرده اند پس قول خان آرنه و پیش شان اقبیا
نزار و استعمال شرای مستند تر و بیش می کند قواعد فارسی و حلیه لغات تابع استعمال و محاوره باشد
نه محاوره تابع آن باشد این اسم جامد فارسی زبان است بهر و معنی و لغظ تکل یعنی چارمش و خل
هر دو معنی باشد مرکب با تو که معنی درون می آید (اردو) (۱) خوگیر بنده - بنگر (۲) و ده پنجه
جس بن و اثری کا ایک حصہ شریک کر کے دراز کرین - بنگر -

تکلیف دوز استعمال - چهار بند کر این گوید که اشتراست مؤلف عرض کند که اسم
سحرف (مطالعرا) اگر تکلیف دوز گیر قیاس (اردو) فاعل ترکیبی است موافق قیاس (اردو)
صد گزند و در تکلیفش خمی همچون چهار خوگیر سینے والا - بنگر -

تکلف بقول بهار بر خود گرفتن کاری بی فرمودن و رنج بر خود نهادن و از خود چیزی نمودن
که آن نباشد - می فرماید که فارسیان یعنی چیزی که شخصی دهند استعمال نمایند (ساکت قروینی) -
یک سو به تخم بی نمک جاده نموده است و زمین پیش کس با تکلف نتوان کرد و (ظهوری) -
خوان وصل افکنده و او تکلف داده و در چشمی از جایا بر میهمان خوش غالب است و مؤلف
عرض کند که لغت عربی است لغتین و تخم لام شد و فارسیان یعنی تصنع و نمایش و طعنه
هم استعمال کنند و با مصداق خود مرکب (اردو) تکلف بقول آصفیه عربی - اسم مذکر - تصنع -
بناوٹ - بنود - ایسی بات و کمانی جوابی من نهو - نمایش - ظاهر داری (ذوق) - اسے ذوق
تکلف میں ہے تکلیف سراسر آرام ہے و ہے جو تکلف نہیں کرتا -

تکلف برافراون استعمال - صاحب آصفی و کر این کرده از معنی ساکت مؤلف

عرض کند که دور شدن و باقی ماندن تکلف است (دشنامی اصفهانی) بلکه بی نوبت ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض هر چه خواهی می توان کردن و تکلف گریز افتد. کند که معنی تکلف کردن است (واله هروی) پادشاهی می توان کردن (ار دو) متانتش تکلف که تکلف قدری (چون برهم باقی نرساند) بے تکلف هونا -	عرض کند که دور شدن و باقی ماندن تکلف است (دشنامی اصفهانی) بلکه بی نوبت ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض هر چه خواهی می توان کردن و تکلف گریز افتد. کند که معنی تکلف کردن است (واله هروی) پادشاهی می توان کردن (ار دو) متانتش تکلف که تکلف قدری (چون برهم باقی نرساند) بے تکلف هونا -
تکلف رفتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که از سبب استعمال (تکلف از میان رفتن) یعنی باقی ماندن تکلف پیدا است که معروف و نیز دادن چیزی شخصی - خان رزو (شاهی بنواری) ساقی نغم تو عقل و در چراغ هدایت همرانش - سزاین از ساک جان رفت (می ده که تکلف از میان رفت قزوینی بر تکلف گذشت (ار دو) تکلف (ار دو) با همی تکلف باقی نرساند - تکلف نه کرنا - کوئی چیز کسی شخص کو دینا -	تکلف رفتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که از سبب استعمال (تکلف از میان رفتن) یعنی باقی ماندن تکلف پیدا است که معروف و نیز دادن چیزی شخصی - خان رزو (شاهی بنواری) ساقی نغم تو عقل و در چراغ هدایت همرانش - سزاین از ساک جان رفت (می ده که تکلف از میان رفت قزوینی بر تکلف گذشت (ار دو) تکلف (ار دو) با همی تکلف باقی نرساند - تکلف نه کرنا - کوئی چیز کسی شخص کو دینا -
تکلم بقول بهار یعنی سخن گفتن می فرماید که بالنظر شکستن معنی برهم زدن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است نقیضین و بضم لام شده و - صاحب منتخب هم ذکر این کرده فارسیان بمعنی اسی یعنی کلام استعمال این می کنند و با مصداق فارسی مرکب هم (لهوری) در و ام دیده گوش گرو کرده عقل و هوش و طاقت با و داده حسن تکلم است (ار دو) تکلم بقول آصفیه عربی - اسم مذکر گفتگو کلام - بول چال -	تکلم بقول بهار یعنی سخن گفتن می فرماید که بالنظر شکستن معنی برهم زدن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است نقیضین و بضم لام شده و - صاحب منتخب هم ذکر این کرده فارسیان بمعنی اسی یعنی کلام استعمال این می کنند و با مصداق فارسی مرکب هم (لهوری) در و ام دیده گوش گرو کرده عقل و هوش و طاقت با و داده حسن تکلم است (ار دو) تکلم بقول آصفیه عربی - اسم مذکر گفتگو کلام - بول چال -

تکلم مصدر اصطلاحی آصفی آخر چه شد که هیچ تکلم نمی کنی و خاموش بیا و عمل گوید که بمعنی برهم زدن است مؤلف عرض کن که از سند پیش کرده اش استعمال مصدر شکنیدن پیدا است که بجای خودش می آید گفتگو کرنا - بات کرنا -	تکلم مصدر اصطلاحی آصفی آخر چه شد که هیچ تکلم نمی کنی و خاموش بیا و عمل گوید که بمعنی برهم زدن است مؤلف عرض کن که از سند پیش کرده اش استعمال مصدر شکنیدن پیدا است که بجای خودش می آید گفتگو کرنا - بات کرنا -
تکلم نمودن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تکلم کردن است (لهالی استرآبادی) تکلم این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تکلم نمودن پیچ و باین حدیث لب لعل که بمعنی گفتگو کردن است (شغالی اصفهانی) روح پرور او (اردو) بات کرنا -	تکلم نمودن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تکلم کردن است (لهالی استرآبادی) تکلم این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تکلم نمودن پیچ و باین حدیث لب لعل که بمعنی گفتگو کردن است (شغالی اصفهانی) روح پرور او (اردو) بات کرنا -
تکلم بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و ناصری بضم اقل بر وزن عقده (۱) نام یکی از تابکان است که در شیراز پادشاهی کردند و (۲) دیوانه را نیز گویند (شیخ سعدی) سطرالدين بلجوق شاه كز عدش پادروان تکلم و بولنصر سعدی نازند پادروان آرزو و در سراج نسبت معنی اول گوید که لقب است نه علم مؤلف عرض کند که بمعنی دو هم اسم جامد فارسی زبان است و وجه تسمیه معنی اول واضح نشد که چرا باین لقب موسوسش کردند (اردو) پادشاهان شیراز یک پادشاه کالقب تکلم تھا (۲) دیوانه -	تکلم بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و ناصری بضم اقل بر وزن عقده (۱) نام یکی از تابکان است که در شیراز پادشاهی کردند و (۲) دیوانه را نیز گویند (شیخ سعدی) سطرالدين بلجوق شاه كز عدش پادروان تکلم و بولنصر سعدی نازند پادروان آرزو و در سراج نسبت معنی اول گوید که لقب است نه علم مؤلف عرض کند که بمعنی دو هم اسم جامد فارسی زبان است و وجه تسمیه معنی اول واضح نشد که چرا باین لقب موسوسش کردند (اردو) پادشاهان شیراز یک پادشاه کالقب تکلم تھا (۲) دیوانه -
تکلیف بقول بهار به اندازه طاق کار فرمودن کسی را و فارسیان بمعنی مطلق کار فرمودن با لفظ کردن استعمال نمایند پس تکلیفات شرعی یا بهر شهر از قسم پسین با مؤلف عرض کند	تکلیف بقول بهار به اندازه طاق کار فرمودن کسی را و فارسیان بمعنی مطلق کار فرمودن با لفظ کردن استعمال نمایند پس تکلیفات شرعی یا بهر شهر از قسم پسین با مؤلف عرض کند

کہ لغت عرب است بالفتح و کسر لام۔ صاحب منتخب ہم ذکر این کردہ فارسیان استعمال این معنی
زحمت و دشواری با مصاد فارسی کنند کہ در لطحات می آید (نہویری) بمعنی عوف و تکلیف
بر نہویری نیست و جز این دیگر چہ توان گفت بزرگان نیست (ارو) تکلیف بقول اصفہانی
اسم مؤنث۔ طاقت سے زیادہ کام لینا۔ زحمت۔ دشواری۔

تکلیف بودن استعمال۔ صاحب اصفیٰ طلب کرنا۔ تکلیف شدن بسترین	تکلیف بودن استعمال۔ صاحب اصفیٰ طلب کرنا۔ تکلیف شدن بسترین
تکلیف فطرت و لیری نمودن بسترینی کہ تکلیف راوی نبود (ارو) تکلیف ہونا۔ جست	تکلیف فطرت و لیری نمودن بسترینی کہ تکلیف راوی نبود (ارو) تکلیف ہونا۔ جست
تکلیف دادن استعمال۔ صاحب اصفیٰ آمدن بر بسترین و طلب کردن بر بسترین مؤلف کند کہ بمعنی زحمت دادن و مبتلای زحمت کردن بمعنی طلب کردن بسترین استعمال کردہ اند	تکلیف دادن استعمال۔ صاحب اصفیٰ آمدن بر بسترین و طلب کردن بر بسترین مؤلف کند کہ بمعنی زحمت دادن و مبتلای زحمت کردن بمعنی طلب کردن بسترین استعمال کردہ اند
تکلیف میدہم بحر لغان یگان یگان و با تکلیف کردن باین بہانہ با و ساغری و ہم با خفگی یاد کردہ از سند اصفیٰ ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف	تکلیف میدہم بحر لغان یگان یگان و با تکلیف کردن باین بہانہ با و ساغری و ہم با خفگی یاد کردہ از سند اصفیٰ ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
تکلیف میدہم بحر لغان یگان یگان و با تکلیف کردن باین بہانہ با و ساغری و ہم با خفگی یاد کردہ از سند اصفیٰ ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف	تکلیف میدہم بحر لغان یگان یگان و با تکلیف کردن باین بہانہ با و ساغری و ہم با خفگی یاد کردہ از سند اصفیٰ ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف

عجم چنانکه صاحب رهنما جو الہ سفر نامہ ناصر الدین (ب) تکلیف کسی بر خاک ادا شدن	عجم چنانکه صاحب رهنما جو الہ سفر نامہ ناصر الدین (ب) تکلیف کسی بر خاک ادا شدن
شاہ قاجار (تکلیف بر بال کردن) را یعنی (و) اصلطماجی - الف - بقول خان آرزو و در چرخ	شاہ قاجار (تکلیف بر بال کردن) را یعنی (و) اصلطماجی - الف - بقول خان آرزو و در چرخ
داوند و طلب کردند و محفل رقص (نوشته) هدایت از عالم حرف کسی بر خاک افکندن باشد	داوند و طلب کردند و محفل رقص (نوشته) هدایت از عالم حرف کسی بر خاک افکندن باشد
و صاحب روزنامه هم این را یعنی (متدعی شد) یعنی قبول نکردن (سجراکاشی ب س) می نویسد	و صاحب روزنامه هم این را یعنی (متدعی شد) یعنی قبول نکردن (سجراکاشی ب س) می نویسد
که بنیافت خانه بیامیم) آورده (والہ ہروی) و متاخر امید بصحرا بر خاک بنداختہ تکلیف	که بنیافت خانه بیامیم) آورده (والہ ہروی) و متاخر امید بصحرا بر خاک بنداختہ تکلیف
(س) ہزار کہ مقتضای پیری و تکلیف ہوا را و مؤلف غرض کند کہ پروای حجت	(س) ہزار کہ مقتضای پیری و تکلیف ہوا را و مؤلف غرض کند کہ پروای حجت
کند بہ گوشہ گیری و درین مضمون معنی طلب کرد و تکلیف نکردن است - تعریف خان آمد و	کند بہ گوشہ گیری و درین مضمون معنی طلب کرد و تکلیف نکردن است - تعریف خان آمد و
و متدعی شدن است و (۲۱) یعنی نہت نہت و دست نیست قاتل (ار و و) الف و ب	و متدعی شدن است و (۲۱) یعنی نہت نہت و دست نیست قاتل (ار و و) الف و ب
هم (ظہوری س) با ہمہ طفلی و نادانی خود میدانی	هم (ظہوری س) با ہمہ طفلی و نادانی خود میدانی
و کہ مراد پیچہ تکلیف تحمل کند و صاحب تحقیق تکلیف نمودن استعمال صاحب آصفی	و کہ مراد پیچہ تکلیف تحمل کند و صاحب تحقیق تکلیف نمودن استعمال صاحب آصفی
الاصطلاحات گوید کہ معنی این باعث شدن کی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف غرض کند	الاصطلاحات گوید کہ معنی این باعث شدن کی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف غرض کند
را بر امری باشد و ہمچو است مقصود معنی اول کہ (۱۱) مراد ف معنی دوم تکلیف کردن است	را بر امری باشد و ہمچو است مقصود معنی اول کہ (۱۱) مراد ف معنی دوم تکلیف کردن است
بیان کرده ما جانان روزنامہ و رهنما هم مخفی بنا و (۲۲) بشاہد آورده تکلیف ہم (نشری عالی	بیان کرده ما جانان روزنامہ و رهنما هم مخفی بنا و (۲۲) بشاہد آورده تکلیف ہم (نشری عالی
کہ از ہر دو اسناد بالا استعمال مصدر کردن پیہ (شیرازی) غلطاً رقصا کیفدان بلا بگردش	کہ از ہر دو اسناد بالا استعمال مصدر کردن پیہ (شیرازی) غلطاً رقصا کیفدان بلا بگردش
کہ بجایش می آید (ار و و) (۱۱) طلب کرد کسی و آورده ہمکنان را تکلیف نشہ شراب برآورد	کہ بجایش می آید (ار و و) (۱۱) طلب کرد کسی و آورده ہمکنان را تکلیف نشہ شراب برآورد
امر کا باعث ہونا و (۲۳) از اینجائی تکلیف دینا می نمود و (ار و و) (۱۱) دیکھو تکلیف کردن	امر کا باعث ہونا و (۲۳) از اینجائی تکلیف دینا می نمود و (ار و و) (۱۱) دیکھو تکلیف کردن
(الف و و) تکلیف کسی بر خاک افکندن	(الف و و) تکلیف کسی بر خاک افکندن

تکمار بقول سروری بذیل تکمر بضم تاء سکون کاف و فتح میم تیر معروف باشد که پریان نذر
و آن را تخمار نیز خوانند (اسم فسر و ۵) بهم از ولایت خوارج کشانه لعنت بک که سگ زن
است بر ایشان سزاوارست بـ مؤلف عرض کند که باعتبار سروری که محقق زبان
خود و از اهل زبانست تکمار را اصل دانیم و صاحب برهان بهم این را بهیمین معنی آورده و
تخمار را مبتدش دانیم که کاف به خای معجم بدل شده چنانکه شما کچه و شما خچه و
ب **تکمر** را مصنف الف دانیم که صاحب برهان ذکرش بهیمین معنی فرموده صاحبان جامع و نامری
هم ذکر این کرده اند و بانی جامع و مؤید ب را بهیمین معنی آورده اند و ما بر تخمار که گذشت
صراحت ماخذ دیگریم که ده ایم و بجا آن تخمار اصل باشد و ب مبتدش (ار و و) الف
و ب دیکھو تخمار -

تکمه بقول برهان و جامع و نامری بضم اول و سکون ثانی و فتح میم گوی گریبان و اشال
آن - بهار گوید که بالفاظ بستن و کردن و کشادن و نهادن مستعمل مؤلف عرض کند که هیچ
خصوصیت با این مصدر ندارد و تصریحش در مطبقات می آید - اسم جابد فارسی زبان است -
(ار و و) تکمه - بقول آصفیه - فارسی اسم مذکر - دیکھو انگل -

تکمه بستن استعمال - صاحب آصفی ذکر است و تعریف بندیدن بجایش می آید (و آصف
این کرده از معنی سبکت مؤلف عرض کند بخاری ۵) آتابه بر کرده ای سر و قبا ی آبی بـ
که بعضی قائم کردن تکمه باشد و حلقه و از نشانه تکمه بند و گریبان توکل از بنهم بـ (ار و و)
مصدر تکمه بندیدن پیدا است که مرادف این گنڈی لگانا گنڈی کو اس کے حلقہ میں قائم کرنا

تکلمه بند استعمال بہار ذکر این کرده از معنی تکلمه کشاوت استعمال صاحب آصفی	تکلمه بند استعمال بہار ذکر این کرده از معنی تکلمه کشاوت استعمال صاحب آصفی
ساکت مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض بمعنی حلقه کہ تکرار بند شود و جاگیرد (ظہوری) کند کہ بیرون کردن تکرار از حلقہ او (ظہوری) (۵) گریبان شاخ است چون ہرزہ خند شد (۵) غنچہ تا نکشت کند در جیب و بکشت سعی نشو و نما تکرار بند (ارو) گھنڈی قائم برگ تکرار کشاست (ارو) گھنڈی کو اس کرنے والا وہ مقام جہان گھنڈی لگا دیتین کے حلقہ سے نکالنا گھنڈی نکالنا کھولنا۔	ساکت مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض بمعنی حلقه کہ تکرار بند شود و جاگیرد (ظہوری) کند کہ بیرون کردن تکرار از حلقہ او (ظہوری) (۵) گریبان شاخ است چون ہرزہ خند شد (۵) غنچہ تا نکشت کند در جیب و بکشت سعی نشو و نما تکرار بند (ارو) گھنڈی قائم برگ تکرار کشاست (ارو) گھنڈی کو اس کرنے والا وہ مقام جہان گھنڈی لگا دیتین کے حلقہ سے نکالنا گھنڈی نکالنا کھولنا۔
حکمو کن میں بلڈا کہتے ہیں گھنڈی کا حلقہ بند کر تکلمہ نہادون استعمال صاحب آصفی ذکر تکلمہ گردن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ مرادف کہ قائم کردن و قرار دادن تکرار باشد (سانی) تکلمہ تن است کہ گذشت (خالص اصفہانی) شیرازی (۵) زسیم اشک ہنم چاک سینہ ازان دمی کشاید کہ کردہ اندای گل و زنجیر دل را تکرار کہ کہ سر برون نکند آہ عاشقانہ تا تکرار قیای ترا (ارو) گھنڈی لگانا گھنڈی دل (ارو) گھنڈی قائم کرنا گھنڈی کو اس کے مقام پر قائم کرنا۔ قرار دینا۔	حکمو کن میں بلڈا کہتے ہیں گھنڈی کا حلقہ بند کر تکلمہ نہادون استعمال صاحب آصفی ذکر تکلمہ گردن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ مرادف کہ قائم کردن و قرار دادن تکرار باشد (سانی) تکلمہ تن است کہ گذشت (خالص اصفہانی) شیرازی (۵) زسیم اشک ہنم چاک سینہ ازان دمی کشاید کہ کردہ اندای گل و زنجیر دل را تکرار کہ کہ سر برون نکند آہ عاشقانہ تا تکرار قیای ترا (ارو) گھنڈی لگانا گھنڈی دل (ارو) گھنڈی قائم کرنا گھنڈی کو اس کے مقام پر قائم کرنا۔ قرار دینا۔
تکمیل القبول بہار تمام گردانیدن می فرماید کہ بالفظ دادن مستعمل مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بالفتح و کسر سیم فارسیان استعمال این یعنی حاصل بالمصدر یعنی تمام و کمال می کنند کہ در لطافت می آید (ارو) تکمیل القبول آصفیہ عربی اسم نشت تمام پورا۔ انجام بحال۔	تکمیل القبول بہار تمام گردانیدن می فرماید کہ بالفظ دادن مستعمل مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بالفتح و کسر سیم فارسیان استعمال این یعنی حاصل بالمصدر یعنی تمام و کمال می کنند کہ در لطافت می آید (ارو) تکمیل القبول آصفیہ عربی اسم نشت تمام پورا۔ انجام بحال۔

تکمیل و ادون استعمال صاحب آصفی (۵) سایه کند و در سوادش داد است
 ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض دست کمال قضا دیده دین را تکمیل کرد (ار ۹۹)
 کند که با تمام رسانیدن و کامل کردن (انوری) کامل کرنا -

مکنند بقول برهان و جامع و ناصری بفتح اول بر وزن کنند آشیانه مرغان را گویند صاحب پان
 می فرماید که کبر اول هم گفته اند و جامی مرغ غابگی را نیز گویند صاحبان جهانگیری و رشیدی و سرور
 بر معنی آشیانه مرغان قانع خان آرزو در سراج بزرگ معنی اقل گوید که بای تازی نیز گذشت و اغلب
 که بای تازی تصحیف باشد مؤلف عرض کند که ما این را هم اسم جامد فارسی زبان دانیم و آنچه
 به موقده اول گذشت صراحتش مبر را بجا کرده ایم (ار ۹۹) و بگویند -

تکوا بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و ناصری بر وزن عدو (۱۱) مان تنگ روغنی را
 گویند (۲) موی در هم پیچیده و مجتد را هم (اشیرالدین خسیکی ۲) در تکوی تست جان من امیر
 کی چون غریبی که بطلست خبر گرفت با خان آرزو در سراج ذکر این کرده مؤلف عرض کند که هر دو
 معنی اسم جامد فارسی زبان دانیم (ار ۹۹) (۱۱) روغنی روئی - مؤنث (۲) پیچیده بال - مذکر -

الف) تنگ و نا اصطلاح - بقول بحر بردو مؤلف عرض کند که الف مخفف ب باشد
دب) تنگ و نا مرادف تنگ تا که گذشت و هر دو مرادف تکاپوی تنگ تا که بجا پیش گذشت
 صاحب ناصری با تکاپوی ذکر این کرده مرادف تنگ تا مخفف ب (ار ۹۹) و بگویند تکاپو -

کند بقول برهان و جامع بفتح اول و و مجهول بر وزن طوک (۱۱) صراحتی باشد که آن را از طلا
 و نقره یا از گل بصورت جانوران مخصوصا بصورت شیر سازند و بدان شراب خورند صاحب برهان

گوید کہ بدین معنی بجای حرف ثانی لام ہم نظر آئے و ضم اول (۲) غرقہ بزرگ را گویند و (۳) نشاند
 تیر و پرف را ہم گفته اند (استاد رودکی ۱۵) می گسار اندر تکوک شاہوار و خود بشادی روزگار
 نو بہار و صاحب جہانگیری معنی سوم را ترک کرد صاحب رشیدی ذکر معنی اول کرده گوید کہ لیکن
 بدین معنی بلوک یعنی با و لام آئے و بیای تازی و کاف ہم و بیای فارسی بمعنی غرقہ (الخ) و از حانی
 ووم و سوم کنار کشیدہ صاحب ناصری بجا ال قول رشیدی و برہان بذر معنی اول می فرماید کہ
 اصح آنست کہ در بای فارسی نگاشتنہ ششمی فرماید کہ سروری و دیگران درین لغت اختلاف بسیار
 و خطابی شمار کردہ اند و اللہ اعلم خان آرزو در سراج بذر معنی اول می فرماید کہ آنچه بختبای تازی
 و کاف آورده اند ہر دو تصحیف است می فرماید کہ بمعنی غرقہ نیز نوشتہ اند لیکن بدین معنی بہا و
 لام گذشتہ مؤلف عرض کند کہ ما باعتبار جامع کہ محقق زبان خود است این را بہرہ معنی
 صحیح و انیم کہ اسم جامد فارسی زبان است تا با تبدیل شود و بای عربی بہ فارسی چنانکہ تکیوت
 و تکیوت و تب و تب و کاف با لام ہم بدل شود چنانکہ اکاک و آماک جادار و کہ لغات
 گذشتہ تبدیل این باشد یا این تبدیل آن را در صحت این لغت کلامی نیست (ارو و)
 (۱۱) صراحی جبکوٹی یا سونے یا چاندی سے لبیکل جانور باتے میں خصوصاً شیر کی شکل میں
 جس سے جام شراب کا کام لیتے ہیں۔ نوٹ (۲) بڑی کھڑکی نوٹ (۳) نشانہ بند کر۔

تکول بقول ملحات برہان بمعنی اول تکوک (ارو و) دیکھو تکوک کے پہلے معنی۔ کہ گذشتہ مؤلف عرض کند کہ تبدلش کہ تکوی بقول برہان و جہانگیری و جامع مرد بدل شد بہ لام کہ ذکرش ہمد را بخا کردہ ایم لکوکہ بجایش گذشتہ مؤلف عرض کند کہ	

سند این همد را بخاند کور شد و این فرید علیہ آنت (اردو) و کھونکو -

تکلمه بقول برهان و جهانگیری و جامع و رشیدی و سروری بفتح اول و تشدید کاف بر وزن تکلمه (داری) را گویند که سر کرده پیشتر و تکلمه که سفندان باشد و نیز در رانیز گفته اند (چنانکه بر باثرن گذشت) و (۲) یک جلد دفتر را هم می گویند و (۳) سرگین کاوش که آن را بدست پهن کرده بکپتہ مفتوح خشک نموده باشند و بقیم اول (۴) نوعی از تیر است که بجای پیکان گری دارد و (همان تیر که گذشت) و (۵) پشت و بلندی و کسر اول (۶) القمه و (۷) پاره سپهر چنانکه گویند فلان چیز را تکلمه کرد یعنی پاره پاره ساخت (همچنین ششم بر یک هم گذشت) صاحب نامری بزرگ معنی اول و ششم و هفتم گویند که (۸) طائفه بزرگی از تیر که صاحب فدائی بر معنی پنجم و ششم قانع صاحب روزنامه بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار می فرماید که معنی (۸) ترا بود و (۹) تر خرگوش هم صاحب رهنما بحواله سفرنامه مذکور ذکر معنی اول کرده گویند که بزکوی است و صاحب بول چال بحواله معاصرین عجم معربانش و هم او گویند که معاصرین عجم (۱۰) بمعنی از اربند بالکسر استعمال کنند و صاحب سوار السبیل بدین معنی معرب گویند خان آرزو در سراج بزرگ معنی اول بحواله قوسی می فرماید که بفتح و تشدید کاف است و بزرگ و گیر معانی تا معنی هفتم راحت فرید کند که قوسی تکانک در لغات عرب بمعنی تکه فروش آورده و این دلالت دارد که تکلمه عربی باشد مؤلف عرض کند که لغات عرب ازین ساکت و صاحب لغات ترکی این را بمعنی اول لغت ترکی گفته پس بنیال ناچار است همین لغت ترکی را بمعنی اول استعمال کرده اند و معاصرین عجم مجازاً بمعنی هشتم و نهم هم و معنی نهم اسم جامع فارسی زبان است و معانی دوم و ششم مجازاً آن و بدگر معانی هم چاره نیست مجازاً

که با اعتبار تحقیقین اهل زبان اسم جامد فارسی دانیم (ارو و) (۱۱) نریکر ا چھیلا - نکر (۲) و فستر کا ایک حصہ - نکر (۳) آپلا - دیکھو پاچک کے پہلے معنی (۴) دیکھو تکار (۵) پشتہ بلند - ٹیلا نکر (۶) لقمہ - نکر - دیکھو تک (۷) ہر چیز کا ٹکڑا - نکر (۸) نہ ہرن دیکھو آہو (۹) ضرگوش گانر - نکر (۱۰) ازار بند - نکر -	
تکے و حنا زہ اشل - صاحب خزینۃ الامثال - عجم ہم ہر زبان ندارد مؤلف عرض کند کہ ما ذکر این کردہ از معنی و محل استعمال ساکت و دیگر از تحقیق معنی و محل استعمال این پنجیم و اللہ اعلم محققین امثال ہم این را ترک کردہ اند و عاشر بحقیقۃ الحال (ارو و) ناقابل ترجمہ -	
تکثیر بقول برہان و جامع بروزن تمیز تخم و استخوان انگور را گویند - خان آرزو در سراج گوید کہ در کتب معتبرہ دیدہ نشد و تکر بدون تحتانی و کس گذشت پس تکثیر و تکین کہ می آید ہر دو تضعیف باشد مؤلف عرض کند کہ ہر گاہ صاحب جامع کہ محقق اہل زیانست ذکر ہر دو کردہ پس چون گوئیم کہ این اصل است و اسم جامد فارسی زبان و تکر کہ گذشت مخفف این و جادائ کہ این را فرید علیہ آن ہم دانیم تضعیف قرار داون درست نباشد کہ محقق صاحب زبان آن می کند (ارو و) دیکھو تکر -	
تکمین بقول برہان و جامع بروزن زمین (۱) کشان دودہ بیال و تکین را بہ مؤلف عرض کند نام پادشاہی و (۲) یعنی زیرین و (۳) تخم و استخوان کہ تک بمعنی تہ آمدہ و از ہمین است بمعنی دوم از انگور ہم - صاحب سروری بر معنی اول قانع (انور) قبیل زیر و زیرین یعنی فسوب بہ تہ و بمعنی سوم (۷) آنکہ قدر در ادای خدمتش آگندہ موسی تبدیل تکین چنانکہ پائیز و پائین (ارو و) (۱۱) تکمین	

ایک پادشاہ کا نام جس کی صراحت نہیں ہوئی (۲) نیچے کا (۳) دیکھو تکیہ اور تکر اور تکر۔	
تکیہ بقول بہار (۱) باش و چیری کہ بران تکیہ زنند و در ہند تکیہ باش را گویند و در فارسی باش و ناز باش و بالین و ناز بالین و (۲) بمعنی پشتی می فرماید کہ این فارسی است ما خود از حکایت بوزن کلاہ کہ در عربی بدین معنی آمدہ و بجاز است پشت و پناہ و (۳) مکان بودن فقرا چنانکہ تکیہ مناسب کہ جای پاکیزہ الیست در صفایان و مزارع مناسب در ان واقع شدہ و (۴) بمعنی اعتماد نیز (محسن تاثیر) در تکیہ فراغت ماقبل و قال نیت و آنجا کہ ہست باش ما خون نمی پسرد و (۵) یاد حق منزل آرام و فاکیشان است و تکیہ بر لطف خدا تکیہ و رویشان است و می فرماید کہ بالفاظ آفرین و دآون و داشتن و زدن و کمر زدن مستعمل صاحب بول چال بچوالم سعاصرین عجم گوید کہ عاشور خانہ را گویند۔ صاحب سوار السبیل تکیہ را بہ تشدید تحتانی معرب گوید از تکیہ ترکی بمعنی سوم۔ صاحب لغات ترکی ازین ساکت و صاحب کسر کہ محقق زبان ترکی است لغت فارسی گفتمہ مؤلف عرض کند کہ لغت فارسی دانیم و استعمال این باصدا در فارسی تکیہ فارسی در مطقات می آید (اردو) (۱) تکیہ بقول آصفیہ۔ فارسی اسم مذکر۔ دیکھو باش کی پہلے معنی (۲) پشتی گاہ۔ پناہ کی جگہ۔ نوٹ (۳) تکیہ بقول آصفیہ۔ فقرا کے رہنے کی جگہ (۴) تکیہ بقول آصفیہ۔ بہرہ سا۔	
تکیہ اور رون استعمال۔ صاحب آصفی ذکر و معنی دیکر ندارد (اردو) تکیہ لانا۔	تکیہ باشیدن استعمال۔ صاحب آصفی این بحر الہ بہار کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بمعنی تحقیقی باش آوردن است ذکر تکیہ بودن کردہ کردہ از معنی ساکت و سرور

برای آن آورده اند از این مصد و مرکب پیدا
 که معنی اعتماد بودن است (علی سرندی ۵) مرادف تکیه باشند است که گذشت سند اصفی
 اهل بیت را باشد تکیه بر بازوی کس و خیمه افلاک بکارش می خورد و هم در اینجا نقلش کرده ایم -
 بی چوب و طباب است و مؤلف معاصرین عجم این را هم بر زبان دارند چنانکه گویند
 عرض کند که معنی حقیقی است (اردو) بهر و سه بار بر قول او تکیه بود که این را کرده ایم -
 هونا تکیه هونا می که سکتی من اسلئے کہ تکیه معنی یعنی بر قولش اعتماد بود (اردو) و تکیه باشند
 بهر و سه اردوین مستقل ہے و تکیه تکیه کے تکیه جای اصطلاح بقول بهار دامنند
 جو تھے معنی -
 تکیه بر جای بزرگان مثل صاحبان را برده صحت و تکیه و تکیه جافتر سادی و حساب
 نتوان زد و بکثراف خرنیہ الا مثال بحریم ذکر هر دو معنی کرده مؤلف عرض کند که
 و امثال فارسی ذکر این کرده از معنی ساکت قلب اصناف جای تکیه باشند معنی سند که تکیه بر
 مؤلف عرض کند که فارسیان بکثرت نشست سندی نهند و معنی دوم مجاز آنست (اردو)
 گاه بزرگان این مثل زرتند بطریق موعظت در (۱۱) سند موعظت (۲) پشت و پناه موعظت
 ادب مقصود آنست که بر جای بزرگان نباید تکیه خوردن مصدر اصطلاحی بقول اصفی
 نشست (اردو) دکن میں کہتے ہیں بزرگوں بالش خوردن صاحبان بحر و بہار و مصطلحی است
 کہ تکیہ سے ٹیکا کرے وہ ہم ذکر این کرده اند (ظہوری ۵) در طبع از
 تکیه خوردن استعمال صاحب اصفی ذکر اگرانی سبکی و تکیه گاه خوردہ کوہ و قار و طاب

کلیم (ع) زبیکه شیشه رطوبت پذیر شد ز موهو (ع) جناب (ع) (سعدی ع) که خلعتی بر و تکیه دارند و اگر زیاده خورد تکیه افتد از اندام (ع) مؤلف پشت پناست خلعتی بیکار گشت (ع) (ارو) عرض کند که مقصود از استعمال باش کردن است بهر وسار کهنه - ارتکا کرنا - بیکار کرنا -	تکیه زدن استعمال - صاحب آصفی ذکر این تکیه را کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی ارتکا کرنا - بیکار کرنا -
تکیه داون استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی ارتکا کرنا - بیکار کرنا -	از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی پناه دانا (ع) است (علی سبزواری ع) نمودن می شغفتی چهره پوشش او تکیه زده بردوش او (ع) که سر نهاده بر گوش
فرنگ شرا به ناز باش گل تکیه داورنگ ترا (ع) اوزلفین غبر سای او (ع) (نظامی ع) مزین تکیه (نظیری ع) چو شد تو عذر خدنگ بجای خویش بر بند و تخت خویش (ع) که بر تخت رانخته هست	مخواه (ع) دل ضعیف اگر تکیه بر پیکان داور (ع) پیش (ع) مخفی مباد که از سنده نظامی استعمال مصدر زدن پیداست که بجایش می آید (ارو) ارتکا
تکیه داشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر کرنا - بهر وسه کرنا -	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی ارتکا داشتن بر کسی - از اسناد پیش کرده استعمال این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مصدر رواریدن پیداست که بجای خودش می آید مرادف تکیه زدن و تکیه کردن است (نظامی ع)
(جناب آصفهانی ع) تکیه بز خورشید دار و طاق طرح بغرقاب در انداختم (ع) تکیه بر آمرزش حق ختم ابرویت گزین هست طاق بارگاه خسرو گردون (ع) (ارو) تکیه کرنا - بهر وسه کرنا -	تکیه زدن پیداست که بجای خودش می آید مرادف تکیه زدن و تکیه کردن است (نظامی ع)

مکتبہ شاہان

تذکره فرستادگان استعمال صاحب آصفی ذکر تکیه جای صاحب بحریم آورده مؤلف عرض

این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بداند که موافق قیاس است (عرفی) صیغه

کرون وینا واون است (عربی شیرازی) عبید که در تکیه گاه ناز و نفیر بود که اکلاه بسیر کج نهان

۷) خستگان را بشوید و تحت کوبیدگی و کوبیدگی جافشاید

است چشمه یالتر مخزن شکر خوار است

کے لئے

تنگه گردون استعمال به صاحب آصف زکریا (کمالی خراسانی) بهیوی کمر اسیر و انجمن شریف کمر

کرده از منبری ساکت متوقف عرض کند که ناز را که گاه از منبر می (حاجات) گیلانی (۵)

بمعنی استیلا کردن (یا فو کا شرف) در آمد چون خال

خدا، زمین و آسمان تو در غایت کبریا گنجد ششتره و گداز

خجسته آراء (سلاطین و اعیان) و خوش
تکلیف کار و دلاست و استقامت

جبر السامیہ (اسلام آباد) دم کو س

مید پدیر دم بوجی اویجا مارا وینکین میه بریا اویجا

کردن توان پد (سعی می کند) متن تبلیغی است. جمهوری اسلامی (علیه ۳۰ اردین)

کے ہوتے ہیں۔

نمبر گاہ | اصطلاح | قبول ہوا و انکار | شکیبائی یا غصہ | اشتغال صاحب آصفی

تذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند تکیه گرفتن استعمال - صاحب آصفی تذکر	تذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند
که بعضی پناه گاه کردن است (کمال اسفہانی) این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند	که بعضی پناه گاه کردن است (کمال اسفہانی)
سینه سار و زول تکیه گاه که لب تیغ کرده زجا که بعضی پناه گرفتن است (شفائی اسفہانی)	سینه سار و زول تکیه گاه که لب تیغ کرده زجا
بوسه گاه که مخفی مباد که از سند بالا استعمال مجدد (چون روز هجر روزی من شد هر نشد	بوسه گاه که مخفی مباد که از سند بالا استعمال مجدد
سازیدن پیدا است که بجایش می آید (ارود) پشام غمش که تکیه بر روز جزا گرفت که -	سازیدن پیدا است که بجایش می آید (ارود)
پناه گاه بنام - بهر دسه کا مقام قرار دینا - (ارود) پناه حاصل که نیا - پناه نینا -	پناه گاه بنام - بهر دسه کا مقام قرار دینا -
تکیه گاه کردن استعمال - صاحب آصفی تکیه گاه شدن استعمال - بعضی پناه گاه قرار	تکیه گاه کردن استعمال - صاحب آصفی
تذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند یافتن مؤلف عرض کند که موافق قیاس	تذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند
که مراد تکیه گاه ساختن است از سند استعمال است (طهوری) انتظار می که شود	که مراد تکیه گاه ساختن است از سند استعمال
مصدر گذن پیدا است یعنی نذر که بجایش می آید (ارود) پناه گاه بنام - (دیکه تکیه گاه ساختن)	مصدر گذن پیدا است یعنی نذر که بجایش می آید
می آید (صاحب) نقش مراد طرح به اقبال از وعده بی مدت شد مخفی مباد که از سند بالا	می آید (صاحب)
می دهند که جمعی که تکیه گاه خود از بوری کنند استعمال مصدر شود پیدا است که بجایش می آید	می دهند که جمعی که تکیه گاه خود از بوری کنند
(ارود) پناه گاه بنام - (دیکه تکیه گاه ساختن) (ارود) پناه گاه قرار دینا -	(ارود)

نوقانی با کاف فارسی

تک بقول برهان وجهانگیری و جامع ورشیدی بفتح اول و سکون ثانی یعنی (۱) ت و یائین همچون حوض وین چاه و امثال آن و (۲) یعنی تک و دو و هم و (۳) بوم و زمین و (۴) فریاد و بانگ بلند و جار و (۵) بلغت نرند و پازند خرمنهای رسیده (امیر خسرو

(۱) در تگ آتش ز صفارشین خود کور تواند بدل شب شمر د (مولانا جامی ۵۲) گجاء جا
 اگر چه تیز تگ بود و بوقت کامرانی سست رگ بود و (بدیع چاچری ۵۳) مد در نیج تگ سیه
 بتر از سیاهی کله پلنگ ز روفوطه تبه تبه هنگام سودا ریخته و خان آرزو در سراج بیکر معانی بالا
 گوید که آنچه برهان و سروری معنی دوم را بکاف تازی نوشته اند خطاست و (۱) یعنی قماش بهم برهان
 بر معنی اول قانع و گوید که در اصل معنی پایاست و لهذا یعنی قدم قعود یا مانند آن نیز آمده مؤلف
 عرض کند که بهمه معانی بالا اسم جامه فارسی زبان است و آنچه در بعض معانی بکاف عربی گذشت
 مبتدل این همچون کند و کند و برای معنی ششم بیان کرده خان آرزو شتاق سداستعمال می بشیم
 (ارو) (۱) ته - مؤث (۲) دوز و دپوپ - مؤث (۳) زمین - مؤث (۴) فریاد - مؤث
 (۵) پکا پوا خرا - مذکر (۶) کپرا - مذکر -

کتاب بقول برهان و جهانگیری و جامع بروزن شراب (۱) پیاله باشد از نقره و غیره که در
 ته آن لوله نصب کرده باشند و با آن شراب و کلاب و امثال آن در شیشه کنند و آن را در عربی
 قیف گویند و (۲) زمین تثیب پر سبزه و علف که آب باران بران بدود و جایجا بماند و (۳)
 نام روستائیت از ولایت کنجه و (۴) جنگ و خصوصت را نیز گفته اند و (۵) نام پرده است
 از موسیقی (امیر خسرو ۵۲) تگابی بد بر آب سبزه در دی که بلند یهانش پیراهن پیاپی و (الوالفخر
 رونی ۵۳) نه مرا با تگاب او پایاب که نه مرا یکشاد او جوشن و خان آرزو در سراج بیکر معنی اول
 گوید که ظاهر این معنی مرکب است از تگ بمعنی بن و آب و ذکر دیگر معانی هم کرده گوید که تگاب
 مبتدل این است که می آید مؤلف عرض کند که همین صراحت ماخذ درست می نماید و دیگر معانی

اسم جان فارسی زبان دانیم و برای آن مرکب ندانیم (اروو) (د) قیف - اسم مذکر - دیکھو بتو
 (۲) نشی زمین - مؤنث (۳) ایک دید کا نام ولایت گنجہ سے کتاب ہے - مذکر (۴) جنگ
 لڑائی خصوصیت - مؤنث - دھ، موسیقی کے ایک راگ کو فارسیوں نے کتاب کہا ہے - مذکر -
 ٹکا پو | اصطلاح - بقول آصفی و بہار و اندر معنی دویدن مؤلف عرض کند کہ معنی دوا و دوش
 است نہ دویدن و الف اتصال در میان تگ و پو است مرکبات این در مطہات جی آید
 و آنچه بکاف عربی گذشت اصل است و این بتدش همچون کند و کند (مہوری ۵) در آخر
 رہ مہوری افتاد و پوین طرفہ کہ اول تگا پو است پ (اروو) دیکھو تگا پوے -

ٹکا پو زون | استعمال - صاحب آصفی ذکر - رو کر دن پ (اروو) دیکھو تگا پو زون -
 این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند | ٹکا پوی | بقول رشیدی تاختر و دویدن
 کہ معنی دوا و دوش کردن است (نظامی ۵) مرادف تگ و تاز مؤلف عرض کند کہ
 شنیدم کہ رسم سوار دلیر پڑ بہ تہا تگا پو زون | خان آرزو در سراج ہر چہ گفتہ ما بر تگا پوی نقش
 ہچو شیر پ (اروو) دوڑ دیوپ کرنا تگ کردہ ایم کہ بکاف تازی گذشت و صراحت
 و دو گونا - ماخذ ہم ہمدرا بخا و تحتانی آخرہ زائد است

ٹکا پو کروں | استعمال - صاحب آصفی ذکر - (اروو) دیکھو تگا پوے و تگا پو -
 این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند | ٹکا مشی | اصطلاح - بقول اندر و غیاث
 کہ مرادف تگا پو زون است (فیضی ۵) بفتح اول و کاف فارسی و فتح سیم و کسر شین
 برہ عشق تگا پو کروں پو پیوستہ بخورشید ازل | معجمہ کلمہ مرکب است از تگ و مشی و الف

برای اتصال است چنانکه در تگاپو و ذوا و ادو پس معنی تگاشی تگاپو بسیار دویدن باشد و چون لغات تگ معنی عقب و پس نیز می آید درین صورت الف برای اشباع شود و معنی آن تگ باشد یعنی در پی کسی دویدن مؤلف عرض کند که تگ معنی پس و عقب اصلاً نیامده البته تگ (ارو و) دکیو تگاپو -	برای اتصال است چنانکه در تگاپو و ذوا و ادو پس معنی تگاشی تگاپو بسیار دویدن باشد و چون لغات تگ معنی عقب و پس نیز می آید درین صورت الف برای اشباع شود و معنی آن تگ باشد یعنی در پی کسی دویدن مؤلف عرض کند که تگ معنی پس و عقب اصلاً نیامده البته تگ (ارو و) دکیو تگاپو -
کاندن بقول بهار و انند معنی افشاندن (مطالع) (جواب بهاری تگاند لباس به صدای چید از رعد و ربهت طاس و صاحب نوادر که همان بهار است صراحت فرموده که افشاندن جامه و امثال آن تا از گرد و غبار پاک شود مؤلف عرض کند که تگاندین به عربی بجایش گذشت و صراحت ماخذش هم بهار را بخاند کور کم خوری این بهر دو محققین است که این را بجاف فارسی قلم کرده اند و تگ که بجاف فارسی گذشت هیچ تعلقی از ماخذ ندارد (ارو و) دکیو تگاندین -	کاندن بقول بهار و انند معنی افشاندن (مطالع) (جواب بهاری تگاند لباس به صدای چید از رعد و ربهت طاس و صاحب نوادر که همان بهار است صراحت فرموده که افشاندن جامه و امثال آن تا از گرد و غبار پاک شود مؤلف عرض کند که تگاندین به عربی بجایش گذشت و صراحت ماخذش هم بهار را بخاند کور کم خوری این بهر دو محققین است که این را بجاف فارسی قلم کرده اند و تگ که بجاف فارسی گذشت هیچ تعلقی از ماخذ ندارد (ارو و) دکیو تگاندین -
تگاو بقول بهار و انند معنی و جابگیری و جامع مراد تگاب که گذشت مؤلف عرض کند که مراد و تبدل اوست چنانکه آب و آو (حکیم سنائی) باوی سب و دوره خم پوچش کاسه سب و بادوی (داشت زالی به روستای تگاو و هستی تگاو که و پو (ارو و) دکیو تگاب - نام دختر می که کا و پو (منوچهری) وقت تگاو و بقول بهار و انند معنی ترکیبی آن هست	تگاو بقول بهار و انند معنی و جابگیری و جامع مراد تگاب که گذشت مؤلف عرض کند که مراد و تبدل اوست چنانکه آب و آو (حکیم سنائی) باوی سب و دوره خم پوچش کاسه سب و بادوی (داشت زالی به روستای تگاو و هستی تگاو که و پو (ارو و) دکیو تگاب - نام دختر می که کا و پو (منوچهری) وقت تگاو و بقول بهار و انند معنی ترکیبی آن هست

بہ تک است از عالم و لا اور و تاور و لہذا زمین و بن یعنی بنیاد و سوراخ گذشت اندرین اطلاق آن بر مرکب آمده و بعضی گویند اسب صورت این کنایہ باشد از حوض کوچک (ارو) را عوارض و صباچہ گویند صاحب تک است چھوٹا حوض - مذکر -	بہ تک است از عالم و لا اور و تاور و لہذا زمین و بن یعنی بنیاد و سوراخ گذشت اندرین اطلاق آن بر مرکب آمده و بعضی گویند اسب صورت این کنایہ باشد از حوض کوچک (ارو) را عوارض و صباچہ گویند صاحب تک است چھوٹا حوض - مذکر -
کہ قدم باشد و قدم عبارت از رومپا رست تک بند اصطلاح - بقول وارستہ ہمان بیای مصدرو غیر را ہوا رومپا مؤلف تک بند کہ کاف تازی بجایش مذکور شد تک کند کہ حقیقت این بر تگاور بیان کردہ ایم کہ عرض کند کہ حقیقتش مہد را سجا عرض کردہ ایم بہ کاف تازی گذشت (ارو) دیکھو تگاور (ارو) دیکھو تک بند -	کہ قدم باشد و قدم عبارت از رومپا رست تک بند اصطلاح - بقول وارستہ ہمان بیای مصدرو غیر را ہوا رومپا مؤلف تک بند کہ کاف تازی بجایش مذکور شد تک کند کہ حقیقت این بر تگاور بیان کردہ ایم کہ عرض کند کہ حقیقتش مہد را سجا عرض کردہ ایم بہ کاف تازی گذشت (ارو) دیکھو تگاور (ارو) دیکھو تک بند -
تک (کاف عربی کے ساتھ)	تک (کاف عربی کے ساتھ)
تک اصطلاح - بقول مؤید ہمان اقل و تازی قرشت بروزن پرواز تا خستن و تگاور ابلق کہ کاف تازی بجایش گذشت و دیدن جستجو کردن مؤلف عرض کند کہ مؤلف عرض کند کہ حقیقت ماخذ این ہذا سبب ہمان کہ کاف عربی گذشت چنانکہ کند بیان کردہ ایم (ارو) دیکھو تگاور ابلق - و گند - ملاحظہ ماخذ این ہذا سبب کردہ ایم -	تک اصطلاح - بقول مؤید ہمان اقل و تازی قرشت بروزن پرواز تا خستن و تگاور ابلق کہ کاف تازی بجایش گذشت و دیدن جستجو کردن مؤلف عرض کند کہ مؤلف عرض کند کہ حقیقت ماخذ این ہذا سبب ہمان کہ کاف عربی گذشت چنانکہ کند بیان کردہ ایم (ارو) دیکھو تگاور ابلق - و گند - ملاحظہ ماخذ این ہذا سبب کردہ ایم -
تک اصطلاح - بقول لطیفات ہمان (ارو) دیکھو تک تاز -	تک اصطلاح - بقول لطیفات ہمان (ارو) دیکھو تک تاز -
حوض کوچک باشد مؤلف عرض کند کہ دیگر تک داون استعمال - صاحب آصفی ذکر ہمہ محققین ازین اصطلاح ساکت و معاصرین این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ عجم بر زبان ندارند اگر سبب استعمال این گیر آید بمعنی دواندن است (نظامی ۵) زدن بر زمین تو انہیم بالغتج و ضم موصوٰدہ خوانیم کہ تک بمعنی تخت عمارتیم را تک بہ صبا دوا سواریم را تک	حوض کوچک باشد مؤلف عرض کند کہ دیگر تک داون استعمال - صاحب آصفی ذکر ہمہ محققین ازین اصطلاح ساکت و معاصرین این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ عجم بر زبان ندارند اگر سبب استعمال این گیر آید بمعنی دواندن است (نظامی ۵) زدن بر زمین تو انہیم بالغتج و ضم موصوٰدہ خوانیم کہ تک بمعنی تخت عمارتیم را تک بہ صبا دوا سواریم را تک

تخیال ماین به کاف عربی است (اردو) دو ژانا -

تنگری بقول بهار و اندکدیه کردن (حکیم شغلی س) بپا رنگدگی چو مشیری کردن و نهاده
است شب و روز پای دگانش و مؤلف عرض کند که وارسته بدیل (پاسه دگانی) نگری
این هم کرده گوید که اکثر الفاظ فارسی است که فارسی زبانان عربی دان نصرتی در آن کرده
بطور عربی ساخته اند و بعضی الفاظ عربی را بطور فارسی تراشیده و این هم یکی از آن است
(الخ) مامی گوئیم که این فقره است (اردو) فقیری - مؤث -

تنگرگ بقول برهان و جامع بفتح اول و ثانی و سکون رای قرشت و کاف فارسی (اما مهر)
است که ژاله و نیجه باشد و بفتح رای قرشت بر وزن نعرک (۲) پاییه و پی دیوار را گویند -
صاحبان سروری و مامری بر معنی اولی قانع (شاعر س) ژاله از نرگس فرو بارید و گل را
آب داد و وز تنگرگ روح پرور مالش عتاب داد و صاحب فدائی گوید که وانه هائی که
بیخ بسته از آسمان می بارد صاحب رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار هم ذکر معنی اول
کرده و صاحب محیط می فرماید که بحر بلید و به ترکی دولی و بهندی اولاً و گار نامند و
مزاج و جمله افعال مانند برف است و از آن کثیف تر و بقول گیلانی طبع جلید سرد تر و گاهی
از آن گرمی و خشکی ظاهری شود بالعرض و برای پیران بد است و آب آن نافع در دوزخ
حادث از حرارت و نیز آب آن نافع ز لوی چسبیده در حلق و گفته اند که چون تنگرگ را بر پاچیه
گریاس بین نمایند و برگردن صاحب سلعه گلو که در بنگال می شود بندند باعث تحلیل است
مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی زبان باشد بهر دو معنی (اردو) (۱) اولاً بقول

اصفیه بهندی اسم مذکر - ژاله بزرگ - پیر پیری (۲) شیو - مذکر - دکن مین پایه کیتے مین -	مذکر زون استعمال - صاحب اصفی ذکر این - زند چونا فوجیر کو مخفی مباد که از سند بالا کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی مصدر ز زدن پیدا است که سیایش می آید گنگا پور کن است (۱) اثر شیرازی (۵) هزار سال (۱) (۲) دو و دوازده و دو کرنا -
تکثر بقول سروری بفتح تا و کاف فارسی - دانه انگور - می فرماید که شمس فخری لغتیم کاف آورد و گفته که قافیه ندارد اما در شرح سامی بفتح تا و کسر کاف تصحیح کرده (۱) ابو القباس (۵) انگور نیست گوی در انگور او با همیشه بودیم یکم زرش در صراحت فرماید که کس هم گویند - صاحب مؤید هم این را آورده مؤلف عرض کند که آنچه به کاف تازی گذشت اصل است بقول معاصرین عجم و این مبدل آن چنانکه کند و کند (۱) (۲) و دیکو تکثر -	تکثر وانه اصطلاح - بقول اند بخواه فرنگ صاحب اند بخواه کشف اللغات بذیل تکثر ذکر این فرنگ لغتین - خلاف وانه مؤلف عرض کند کرده مؤلف عرض کند که مبدل تکثر است و که بجا معنی تکثر خلاف قیاس است و بدون سند پس چنانکه باژگونه و باشگونه و معنی آخره هیچ که استعمال متبر ندانیم (۱) (۲) تخم کاغلاف لغات ترکی ازین ساکت (۱) (۲) و دیکو تکثر -
تکثر بقول مؤید بفتح تین و کاف فارسی قوچ جنگی باشد و (۲) کبیر اقل پارچه ورقه که دانه انگور و کبیر مین اسمی از اسمی ترک کان - بر جاسه پینه کنند (خاقانی ۵) باسن پلنگ سگ	تکثر بقول مؤید بفتح تین و کاف فارسی قوچ جنگی باشد و (۲) کبیر اقل پارچه ورقه که دانه انگور و کبیر مین اسمی از اسمی ترک کان - بر جاسه پینه کنند (خاقانی ۵) باسن پلنگ سگ

رو باه طبع است و این خاک که رنگ گل و منه گذشت - خان آرزو در سراج گوید که بضم اول
 گوهر که در صاحبان جهانگیری و جامع مذکور معنی اول و سکون دوم و برای مهله همان مکه و تکریم جنت
 و دوم می فرماید که (س) با اول مفتوح و ثانی مکسوف الف محقق آن و تکریم به خادین معنی آمده و آن
 نوحه که خطش تمام و دیده نبود و صاحب جهانگیری است و ظاهر مرکب است از تکریم و کل
 معنی دوم کبیر اول و فتح ثانی آورده (س) لوی اگر که برای نسبت آید پس بجاف تازی بود -
 (مخوی) چو رسیان شده ام زانکه سوزان مؤلف عرض کند که صراحت کافی مبدرا بخا
 هجرت به می زند بقبای و لم هزار گل به (س) کرده ایم (ار دو) دکیو تکریم -
 (مخوی) به دال و پ است جفت خسوف و تکریم بقول برهان و جهانگیری و جامع همان
 تمام به و کور و تکریم و خان آرزو در سراج ذکر تکریم بجاف تازی گذشت مؤلف عرض کند
 هر معنی با نا کرده مؤلف عرض کند که همین است که این مبتدل آنست چنانکه کند و کند (ار دو)
 بجاف تازی هم به چنین معانی گذشت جیف از پیش و بکیو تکریم -
 که آرزو دوم سوم مبدرا بخا بجاف تازی و (س) اصطلاح مرادف همان گاپو
 نقل کرده و در وینجا بجاف فارسی بخیا و ماه و تکریم که گذشت مؤلف عرض کند که ما این را بجاف
 معاصرین هم این اصل است و آن مبتدل این تازی و نیم و در سند ظهوری شریف کت
 گنده کند - هم به فارسی بان باشد (ار دو) می شماریم (ظهوری) هم خود میان بختین
 و کیه و تکریم که پیدا و تکریم به او و تکریم معنی - خود پست که در سالک به قصد از تکریم و لوی
 تکریم بقول رشید همان بخا به تکریم به (ار دو) و کیه و تکریم به -

(ار دو)

تنگ و تاب اصطلاح بقول بهار و تنگ و تاب را فراموش کرد و قائل (ار و و)	تنگ و تاب اصطلاح بقول بهار و تنگ و تاب را فراموش کرد و قائل (ار و و)
کنایه از آرام و قرار (نظامی) خشک و تکیه تنگ و تاب	کنایه از آرام و قرار (نظامی) خشک و تکیه تنگ و تاب
ریخته بگند خواب را و فراموش کرد و تنگ و تاب اصطلاح بقول طححات برهان	ریخته بگند خواب را و فراموش کرد و تنگ و تاب اصطلاح بقول طححات برهان
و تاب را بپای فرماید که اگر چه مشهور (تس و تاب) دویدن و تاختن و جستجو کردن صاحب بحر این	و تاب را بپای فرماید که اگر چه مشهور (تس و تاب) دویدن و تاختن و جستجو کردن صاحب بحر این
بهر دو موقوفه است بمعنی بی طاقتی و اضطراب را به کاف تازی آورده و بهار شفق با طححات	بهر دو موقوفه است بمعنی بی طاقتی و اضطراب را به کاف تازی آورده و بهار شفق با طححات
لیکن در اینجا صحیح نمی شود گو که در نسخه ما خود مانوس برهان (محمد رفیع قزوینی) شغف از طول	لیکن در اینجا صحیح نمی شود گو که در نسخه ما خود مانوس برهان (محمد رفیع قزوینی) شغف از طول
نباشد چه اگر شعر خواجہ خود سناست صاحب عمل چند بود و رنگ و تاب را برین این سنگ	نباشد چه اگر شعر خواجہ خود سناست صاحب عمل چند بود و رنگ و تاب را برین این سنگ
اندر نقل نگارش چنانکه عادت اوست مؤلف دیوانه کنی چند و راز و خان آرزو و در سر سراج می	اندر نقل نگارش چنانکه عادت اوست مؤلف دیوانه کنی چند و راز و خان آرزو و در سر سراج می
عرض کند که کتابت این بکاف فارسی تصحیف فرماید که تنگ بمعنی دویدن بکاف فارسی و تاب	عرض کند که کتابت این بکاف فارسی تصحیف فرماید که تنگ بمعنی دویدن بکاف فارسی و تاب
است و صحیح بکاف تازی و معنی این آرام بمعنی دو و اندیدن اسب است و تحقیق آنست	است و صحیح بکاف تازی و معنی این آرام بمعنی دو و اندیدن اسب است و تحقیق آنست
هرگز نباشد که هیچ یک لفظ ازین مرکب تأیید که بمعنی رفتن تعجیل و شتاب روی خواهد بود و	هرگز نباشد که هیچ یک لفظ ازین مرکب تأیید که بمعنی رفتن تعجیل و شتاب روی خواهد بود و
نمی کند بلکه برعکس آن بمعنی تنگ و تاب است مجازاً بمعنی جستجوی مؤلف عرض کند که بخیا	نمی کند بلکه برعکس آن بمعنی تنگ و تاب است مجازاً بمعنی جستجوی مؤلف عرض کند که بخیا
و نظامی گوید که از برای خواب برره گز خشک ما به کاف عربی صحیح است که بجایش گذشت و	و نظامی گوید که از برای خواب برره گز خشک ما به کاف عربی صحیح است که بجایش گذشت و
ریخته شد یعنی بالش صحرایی برای خواب خشک است این مبتدل آن چنانکه کند و گن و بخت این	ریخته شد یعنی بالش صحرایی برای خواب خشک است این مبتدل آن چنانکه کند و گن و بخت این
که دامن سافرنی می ریزند تا بالای زمین نریز بر لفظ تنگ گذشت و تنگ و تاب هر دو بمعنی آبی	که دامن سافرنی می ریزند تا بالای زمین نریز بر لفظ تنگ گذشت و تنگ و تاب هر دو بمعنی آبی
سید اشود مقصود شعر همین است که خواب کرد و داد و نیش است و پس (ار و و) تکیه تنگ و تاب	سید اشود مقصود شعر همین است که خواب کرد و داد و نیش است و پس (ار و و) تکیه تنگ و تاب
تکیه برهان (۱) آتش را گویند و (۲) نام پهلوانی صاحب مؤلف بحر و تنگ	تکیه برهان (۱) آتش را گویند و (۲) نام پهلوانی صاحب مؤلف بحر و تنگ

فخر قواس و کرا این کرده گوید که نام پادشاهی و پهلوانی هم گذاشتی المشرقانه مؤلف عرض کند که
معاصرین عجم این را اسم جامد زند و پازند گویند و نسبت علم گویند که فارسیان تینتا بدین نام میگویند
کردند (ا ب د و) (۱۱) و کیهو آتش (۲۱) ایک پهلوان او ریاد شاه کا نام یاد کرد.

فوقانی بالام

مل بقول برهان و جامع بفتح اول و سکون ثانی (۱۱) کوه پست و پشته بلند را گویند و (۲۱) بر خیز
که بر روی هم ریخته خرمن کرده باشند و (۳۱) کنایه از سپهر و دوشم گویند عربی است صاحب نامی
بدگر معنی اول می فرماید که مقابل با خون گزین صاف است (انوری ص ۱۵) پیش پیکان گل و خنجر پیک
از پی انک پیکان سازند کمین و تسکانه جدل و بر محیط خاک از پاله سپر باز دو ماه و بر بسید کرده
از خیزد رزه پوشد تل و (از انصاری ص ۱۵) آمد شب ای قبال بان اندر ز نام آور چل و تاب
نشینم کنیزمان بنور و دم این با مون و تل و و می فرماید که طلال و طلال به طای حلی جمع آن و متراب
صاحب فرنگ فدائی می فرماید که پشته و بلندی که از خاک و سخت باشد که هنوز سنگ نشده بهار
این را یعنی اول به تشدید لام گفته (میرزا طاهر وحید ص ۱۵) جامی بلند به پادشاهان خوش است و
بر تل سبز چرخ برانی فرس چرخ خان آرزو و در سراج جواله به بان و کر معنی اول و دوم کرده و جواله
قوسی بختین زمین بلند گفته می فرماید که اغلب که معنی دوم مجاز باشد و هم در چرخ هدایت می نویسد
که بفتح و تخفیف لام شهرت دارد و به تشدید نیز مؤلف عرض کند که صاحب منتخب این را بفتح
و تشدید لام هم به تشدید یک و توده خاک لغت عرب گفته می فرماید که طلال با لک جمع آن است پس
بخیال ما فارسیان استعمال این هم به تشدید و هم به تخفیف کرده اند و معنی دوم و سوم مجاز است

و آن را تفریس و اتیم که پسر امرو بلند سرین هم می رانند (ار و و) ۱۱ پشت بلند - میل - ندر -
 ۱۲۱ پیر خیر جو به به تهر کمی جاع و زمین سے بلند ہو - موث (۳۱) و لڑکا جس کو داڑھی
 موخمه نہ نکلے ہون - ندر -

تلا بقول اندیکسر اول بعضی ذہب کہ فارسیان عربی دان بطای حطی نوشته اند از عالم
 بقیدن صاحب غیاث ذکر این بجوایه سراج کرده مؤلف عرض کند که ما این را در سراج
 اللغات خان آرزو نیافتیم و ازینکه دیگر همه محققین زبان دان و اهل زبان این را ترک
 کرده اند و معاصرین عجم هم بر زبان ندارند بدون سند استعمال این را تسلیم نکنیم ازینکه بادی
 این لغت بجوایه غلط غیاث است و صاحب اند نقل بردارش صاحب سواد السبیل محقق
 معربات است ذکر طلا نگردد و صاحب منتخب هم تلا یا طلا را باین معنی نه نوشت بعضی محققین اردو
 مثلا صاحب فرنگ آصفیه طلا را مغرب تلا گویند و مطلا را در سندش گیرند و الله اعلم بحقیقه
 صاحب محیط طلا را کبسر اول فارسی گوید که بغارسی زر گویند و بترکی التون و بعربی ذہب و به
 ہندی سونا و کنج نیز نامند و آن جدی است که آب در بخار و انہار می آور و پس
 متفرق آن با سیلاب جمع کرده می گذارند و گاه در زمین بسیل سائر معاون یافته می شود و فضل
 آن معتدل لطیف و گویند حار طرب است و ترو و قراط حار فقط و گویند مائل به گرمی و ترو و طرب
 ہند بار و گویند مزاج آن معتدل مائل به گرمی و بار طوبت غریزی و گویند که گرم است و جالی
 و لطیف و از مخاطت قوی می گردد و بهترین آن آنست که آتش بدان نرسد و از مخاطت
 غش خالی بوده احکام آن در تفریح قلب کمتر از یاقوت و منافع بی شمار دارد و در الخزار فی

حلا - بقول آصفیه - محرب - مذکر - زیر سرخ - سونا -

تلا توف | بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و رشیدی بفتح اول و ثانی بالف
شیده و فوقانی به و او رسیده و به فای زده (۱۱) شور و غوغا را گویند و (۲۱) کسی را نیز
لغت اند که خود را چرکین و پلید گوید و از کثافت و نجاست پرهیز نکند و مردم از وفقت
کنند (حکیم اسدی ۱۵) به چرخ اختر از بیم دیوانه دیو به زمین با تلا توف که باغریو به (شمس
فخری ۲۵) نباشد فیلسوف آنکس که باشد به پیر زشتی و ناپاکی تلا توف به صاحب تلوی
نیز که معنی اول گوید که (۳) بهم خوردگی و آشفتگی هم - خان آرزو دیگر هر دو معنی اول اند که
نسبت معنی اول گوید که در کلام اسدی تلا توف یعنی زاله و لرزه است نه شور و غوغا می توان
که زمینها تلا توف که باغریو - باشد درین صورت یعنی چرکین و نجس خواهد بود نسبت گریز
اسپان و غیره مؤلف عرض کند که معنی اول را باعتبار محققین صاحب زبان معتبر دانیم و از
معنی سوم بیان کرده صاحب ناصری جادار و که شعر حکیم اسدی را متعلق کنیم باین حال این
اسم جاد فارسی زبان می نماید و معنی اول اصل است که تلاج و توف هر دو معنی اول می آید
پس ترکیب هر دو بحدف جمیع استعمال این کرده اند و دیگر معانی مجازش (۱۰ و ۹) شور
و غوغا - مذکر - (۲۱) کثیف او غلیظ شخص (۳۱) پریشانی - آشفتگی - موت -

تلا ج بقول برهان و جهانگیری و سروری و ناصری و رشیدی بفتح اول و بر وزن کلا ج خارج هم آمده (منصور شیرازی ۵) ز آه بانگ و شغل و شور و غوغا و غلغل باشد صاحب رنجی و آوای کوس و ناله نامی به گوش چرخ رسیده	برهان می فرماید که باین معنی بکسر اول و بر وزن

خلخل وغریو و ملاج (شمس غری س) آیت آوردہ مؤلف عرض کند کہ مخفف تلاج می باشد
 ممکن در زمان عدل او کسی در ملک بر خیزد کہ بہین معنی می آید واسم جاد فارسی قدیم و بقول بعض
 تلاج کہ صاحب جامع گوید کہ تلاج ہم بہین معاصرین عجم لغت ژند و پاژند (اردو) و
 معنی می آید۔ خان آرزو و در سراج ہم این را ملا توف کے پہلے معنی ۔

تلاش بقول برہان و جامع و سروری بفتح اول بروزن حماس نام شہر است در ترکستان
 مؤلف عرض کند کہ برین تعریف محل ترکش تفوق داشت (اردو) تلاش ترکستان
 کے ایک شہر کا نام ہے ۔ تذکرہ ۔

تلاش بقول بہار ۱۱۱ است کردن و در فرہنگ قوسی (۲) با کسی محارضہ و ربیت
 بازی و (۳) مبالغہ کردن و (۴) در آویختن (انتہی) و (۵) بمعنی خیال و اندیشہ چون
 تلاش چیزی آمدن از کسی ۔ خان آرزو و در سراج بحوالہ سروری می فرماید کہ ۶۱ بروزن ہر
 شہری است در ترکستان و از دیگر معانی بالاساکت صاحب اندہ این را لغت فارسی گفتہ با
 بہار تفوق و ذکر معنی ششم نکرد مؤلف عرض کند کہ تلاش بدین معنی در عربی نیامدہ فارسیان
 استعمال این بمعنی جستجو سعی و کوشش می کنند و بس کہ استعمالش در لطافت می آید و با مصداق
 فارسی ہم مرکب می کنند و آنچه بعض تلاشی را بمعنی فاعلی گیرند متصرف شان است کہ بعض
 فارسیان عربی دان این قسم متصرف و رلفات فارسی کہ وہ اندہ اگرچہ بہین معنی تلاشی را
 تلاش و اند (ظہوری س) بار امید وصل چہ سنگین بہستہ اند کہ ششم کہ در تلاش تہذیب و تلاش
 (اولہ س) پی آبر و عالمی در تلاشند کہ اگر آبر و خاک کوئی نہ باشد نہ است پو آخچہ تلاش کہ

تلاش آمدن استعمال - سبب آصفی تلاش افتادن استعمال - صائب
وگراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند آصفی وگراین کرده از معنی ساکت مؤلف
که لعل آمدن جستجو است (صائب) تلاش عرض کند که باقی شدن جیت و جواست جدای
قرب فقر از هر جگه واری نمی آید که نقش خورشید
است نقش بویای او بخنمی میاد که از سبب تلاش افتاد با هم بر سر یک دانه مودران
بالا استعمال مصدر آیدین پیدا است که بجایش را (ار و و) تلاش واقع میونا -
گذشت (ار و و) تلاش میونا - تلاش میونا -

تلاشان بقول برہان و جماع و رشیدی و ناصر المفتح بشین نقطہ دار پروزل ہر اسان
نام مرغزا ائیت بزرگ و صفایان بخان آرزو و در سراج ذکر این کہ وہ مؤلف عربی نہ
کہ وجہ تشبیہ این بونوع نہ پیوست (ار ۹۹) اسفہان میں ایک بڑے سبزہ دار کا نام
تلاشان سے ملتا ہے۔

الماتن و اشتقاق استقلال - صاحب آصفی ذکر این که وہ از معنی ساکن بہرہ نشین

عرض کند که متلاشی بودن است (سید اشرف)	سجایش می آید (ارو) تلاش کرنا و جویندنا -
(۵) تلاش معنی باریک دار و سرکه استاد	تلاشی بقول بهار (۱) تلاش کنندگی می
است و که اینجا صید لاغر بیشتر مطاوب صیاد	فرماید که بعضی مردم هندوستان تلاشی بمعنی
است و مخفی مباد که از سنبالا استعمال مصداق	تلاش کنند و گویند غلط محض است و صحیح
داریدن پیدا است نه داشتن و داریدن بجا	معنی تلاشی است (لور العین واقف)
خودش می آید (ارو) تلاش مین بهمان	دل تلاشی است آن شکر لب را و شکر شد
متلاشی بهمان تلاش مین بهمان	سید ایدگو صاحب رهنما بکواله سفر نامه ناصر الدین شاه چهار
تلاش کردن استعمال به صاحب تصنیف	گوید که (۲) پاش پاش شدن است صاحب بولی
و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	بجای معاصرین عجم میفرماید که پریشان شدن مؤلف عرض
کند که بعضی جستجو کردن است (طالب آملی)	کند که معنی دوم پیدا کرده معاصرین عجم است باین نسبت
(۳) سحر که جوهر شیر ناله فاش کنم و چو مهر	بر لفظ تلاش زیاده کرده اند برای معنی اول و معنی دوم
یک تنه با عالمی تلاش کنم و مخفی مباد که از سنبالا	پاره پاره گی و پاش پاشی و پریشانی بیای مصدری -
بالا استعمال تلاش کردن پیدا است که (ارو) (۱) تلاش کرنے والا (۲) پریشانی مینوشتا	
تلاطم بقول بهار یا هم زدن موج دریا - می فرماید که بالفظ کردن مستعمل مؤلف	
کند که لغت عرب است لغتین و ضم طای خطی - صاحب منتخب هم ذکر این کرده فارسیان استعمال	این بمعنی حاصل یا مصدر یا مصدر فارسی کنند که در ملحقیات می آید (ظهوری) کی مددک
ببشتی چشم از خطر بد و گر قلزم شرک مرا این تلاطم است و (ارو) تلاطم بقول آصفیه	

تلفاتی شدن استعمال - صاحب آصفی پیش کرده اش استعمال مصدر گذرن پدید است و گزاین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (صائب) چشم و دهان یا تلفاتی کند مگر کند که بمعنی معاوضه شدن است (صیقلی نیری) غیر نیز را که بخواب و خیال رفت (ارو) (ارو) (ص) رنجیده اهم مرتبه از چنانی تو که کند تلفاتی کرنا - بدل کرنا -	تلفاتی شدن استعمال - صاحب آصفی و گزاین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (صائب) چشم و دهان یا تلفاتی کند مگر کند که بمعنی معاوضه شدن است (صیقلی نیری) غیر نیز را که بخواب و خیال رفت (ارو) (ارو) (ص) رنجیده اهم مرتبه از چنانی تو که کند تلفاتی کرنا - بدل کرنا -
تلفاتی نمودن استعمال - صاحب آصفی بالاستعمال مصدر شود و پیداست که بجا می آید (ارو) تلفاتی نمودن معاوضه نمودن - کن که مرادف تلفاتی کردن است -	تلفاتی نمودن استعمال - صاحب آصفی بالاستعمال مصدر شود و پیداست که بجا می آید (ارو) تلفاتی نمودن معاوضه نمودن - کن که مرادف تلفاتی کردن است -
تلفاتی کردن استعمال - صاحب آصفی و گزاین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (صائب) در پرده نمودن عرق شرم کند که بمعنی معاوضه کردن است و از سبب زد (ارو) و گویو تلفاتی کردن -	تلفاتی کردن استعمال - صاحب آصفی و گزاین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (صائب) در پرده نمودن عرق شرم کند که بمعنی معاوضه کردن است و از سبب زد (ارو) و گویو تلفاتی کردن -
تلفاتی قبول برهان و سروری با کسر و قبول جامع با فتح بر وزن عراقی اما آن گوشت زیاده را گویند که در میان فرج زنان است و (۲) یعنی پاچه تنبان و شلواری که آمده خان آرزو در سر دیگر هر دو معانی بالا گوید که چون در فارسی قاف نیست غالباً ترکی باشد مؤلف عرض کند که در ترکی زبان تالاق بمعنی سبزه است و آن خصوی است اندر شکم پس عجبی نیست که فارسیان بحذف الف همین تالاق را مقس کرده برای هر دو معنی استعمال کرده اند معنی اولی اصل باشد و معنی دوم مجاز آن به سبیل شایسته صاحب فرنگ آصفیه که محقق زبان اردو است بر شنا و گزاین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (صائب) در پرده نمودن عرق شرم کند که بمعنی معاوضه کردن است و از سبب زد (ارو) و گویو تلفاتی کردن -	تلفاتی قبول برهان و سروری با کسر و قبول جامع با فتح بر وزن عراقی اما آن گوشت زیاده را گویند که در میان فرج زنان است و (۲) یعنی پاچه تنبان و شلواری که آمده خان آرزو در سر دیگر هر دو معانی بالا گوید که چون در فارسی قاف نیست غالباً ترکی باشد مؤلف عرض کند که در ترکی زبان تالاق بمعنی سبزه است و آن خصوی است اندر شکم پس عجبی نیست که فارسیان بحذف الف همین تالاق را مقس کرده برای هر دو معنی استعمال کرده اند معنی اولی اصل باشد و معنی دوم مجاز آن به سبیل شایسته صاحب فرنگ آصفیه که محقق زبان اردو است بر شنا و گزاین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (صائب) در پرده نمودن عرق شرم کند که بمعنی معاوضه کردن است و از سبب زد (ارو) و گویو تلفاتی کردن -

روزنامه سبوا لیه فرمائه ناصرالدین شاه قاجار این را بمعنی (۳) در طریا وصل گوید پس بخمال
ما این هم مجاز معنی اتران باشد نظر شباهت و در طریا بفتح محل ملاکی و زمینی را گویند که در این
راه نباشد (کنذافی الغیبات) و این اسم چهار فارسی جدید و استعمال معاصرین عجم است (از ۹۰)
(۱) فوج زمان کاوه گوشتند چون یه یا لائی نین هوئی متصل به بول دیگر و یکو بول که
جو تیره معنی (۲) پانچیه و یکو به باقی (۳) و رطبه بقول آصفیه عربی اسم دیگر به اکت کامقا
و ده زمین جهان رسته نه

ملاقاتی انقبول و تانوا لیه فرمائه ناصرالدین شاه قاجار بمعنی ملاقات مؤلفین عرض کند
که معنی هم رسیدن به یکدیگر را دیدن است عرب است به تحقیق و کسر قاف کنذافی (۱۰)
معاصرین به هم نماند (از ۹۰) ملاقات به نوشت

انقبلا انقبول این و همان به وزن بالا انقبول و صورت خوانندگی و گویندگی به حسب
ناصری گوید که این را تملک و تملک تملک گویند و تملک و تملک نیز به چهار بخواند و در این که ده
(میشرو و...) از تملک در برک ریزی پای و بی سر سایه تفرز و این کتاب به پیر و پیر و
تلا و داشته به نوشت و عرض کند که اسم است و از بهشت که ده بهار است
(دب) تلا و داشته به نوشت (از ۹۰) تلا و داشته به نوشت (از ۹۰) تلا و داشته به نوشت (از ۹۰)

حرف بیست و نهم سبوا لیه فرمائه ناصرالدین شاه قاجار بمعنی حرف بیست و نهم
مل التمه که به (از ۹۰) مل التمه که به (از ۹۰) مل التمه که به (از ۹۰) مل التمه که به (از ۹۰)
تنگدانی (از ۹۰) تنگدانی (از ۹۰) تنگدانی (از ۹۰) تنگدانی (از ۹۰)

اصطلاح ساکت و بخیال و فضولی بهار است که این را بصورت اصطلاحی قائم کرد (الله اکبر) بجایش گذشت که موضعیت بر کوپی و شیراز مقام الله اکبر کاشیله نکرده -	نذار و بلکه معنی تحقیق این در سندی است که بمقام الله اکبر قائم شده است (ارو)
بصفت خاص که ذکرش هم در اینجا کرده ایم و تلخیص بقول جامع و موید و سراج و برهان برو ایاج مراد همان تلخیص که گذشت همان آرزو این را تصحیف تلخیص و الله مؤلف عرض کند که ما این با اصل نیم و آن را مخفف این اسم چنان فاسدی نیم (ارو) و تلخیص	تلخیص معنی خودش بجایش گذشت هیچ ضرورت نداشت که این را بطور اصطلاحی قائم کنند و تعریف هم درست نیست هیچ تعلق با تلخیص
ملاوت بقول بهار با کسر خواندن قرآن و بخوان می فرماید که با قضا کردن مستعمل مؤلف عرض کند که بفتح و اولفت عرب است فارسیان معنی حاصل بالمصدر یعنی قرآن خوانی یا کتب خوانی می کنند که در ملحقات می آید (ارو) ملاوت - بقول آصفیه عربی اسم مؤنث - پرنه قرآن شریف کا پرنه (حاصل بالمصدر) یعنی خوانندگی -	ملاوت بقول بهار با کسر خواندن قرآن و بخوان می فرماید که با قضا کردن مستعمل مؤلف عرض کند که بفتح و اولفت عرب است فارسیان معنی حاصل بالمصدر یعنی قرآن خوانی یا کتب خوانی می کنند که در ملحقات می آید (ارو) ملاوت - بقول آصفیه عربی اسم مؤنث - پرنه قرآن شریف کا پرنه (حاصل بالمصدر) یعنی خوانندگی -
ملبا بقول برهان و ملحقات چنانگیری بر وزن حلو ابلغت زنند و پانزده پیه گو سفند و کاو و امثال آن صاحب ناصری بخواند که برهان این را معنی کاو و گو سفند آورده صاحب انقل نکارش مؤلف عرض کند که تصحیف کتابت ناصری و نقل نکارش دانیم که پیه را ترک کرد (ارو) بکرے یا گاس کی حیرتی مؤنث -	ملبا بقول برهان و ملحقات چنانگیری بر وزن حلو ابلغت زنند و پانزده پیه گو سفند و کاو و امثال آن صاحب ناصری بخواند که برهان این را معنی کاو و گو سفند آورده صاحب انقل نکارش مؤلف عرض کند که تصحیف کتابت ناصری و نقل نکارش دانیم که پیه را ترک کرد (ارو) بکرے یا گاس کی حیرتی مؤنث -
مل با ششم اصطلاح - بقول ملحقات برهان قاهر ایست مستحکم و وسیع بطرف شمال حلب عرض کند که باشد هم به همین معنی گذشت و نقل	مل با ششم اصطلاح - بقول ملحقات برهان قاهر ایست مستحکم و وسیع بطرف شمال حلب عرض کند که باشد هم به همین معنی گذشت و نقل

معنی حقیقتش منافی است با شریکیت هیچ - فارسیان استعمال این لقب انماست کنند (ار ۵۰) و کبریا
 لمیم | بقول بهار و اصطلاحات بمعنی لیلیه گفتم حاج اخلاص را ترا بودی (شهرها نم
 بر شوق طواف مرقد تو بجای تلکیر باب ورود و نامحدود بر تو تو گفت از من گند که لغت عرب
 است افتخار اول و کسر او فتح تختانی صاحب قنبر هم ذکر این کرده فارسیان تا نایل این معنی حاصل
 ابرصد کرده اند یعنی تلک گوی مجاز (ار ۵۰) حاجیه آن کی لوبک گوی را بلیک که با خان صاحب
 تلخ | بقول بهار (۱) طعم معروف (نظری ۵) جاشنی با و فکرا از کام شمع راست کرد و بچکلیها
 اثر از ناله خام من است که ۲۱۰ تند تیز و ۱۳۰ ناگوار و ناملاطم و مجاز (۴) و ششام (سیرتجا
 ۵۲) شعله کردار شکاری همه طرز و انداز که تلخ و پر زور و بلا و بچو شراب شیرین که (محسن تاثیر ۵)
 قاست سر و قدان بخت بلند است مرا که تلخ شیرین و نهان شربت قداست مرا که (دله ۵)
 پیشت لب نوشین لبان تلخ تو نقل عاشقان و قد کمر می شود و شهید شریک آمیز تو و و غمنا
 که در اصطلاحات بمعنی (۵) سیاه (صائب ۵) گززار و اقام ایمان این دل مرغان که از
 چه دار و جهان خود کعبه اسلام تلخ که صراحت فرمیدند که از اهل زبان به تحقیق پیوسته که (۴) نام
 محله ایت که در اینجا سرنا شدت می شود (ساکب نودی ۵) و مزن و اعظ صذاب ما کن
 و بدتر از دوزخ بود و سرمای تلخ که مرگ باشد پیش چشم عاشقان که خواب شیرین و شب یک
 تلخ که شور بختان نظر گویند که جان شیرین در سر دنیای تلخ که هم گوید که در کلام بمعنی از
 استادان واقعت که سبز تلخ بمعنی سبز نایل بسیار باشد که کمال سبزیست و گریه تلخ و اشک تلخ
 بسیار بشور و آنکه یک دانه اندوه و دامن می باشد و راسته ذکر معنی (۱۱ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶)

کرده نسبت یعنی ششم گوید که جائیت که هوایش شدید البر و مست - خان آرزو و در پیرایه پست
 بکر یعنی اول و دوم و چهارم گوید که (د) یعنی رنگ سبز بسیار هم چنانکه سبز تلخ گویند و بصیراحت
 معنی دوم گوید که سخت و شدید - صاحب فذائی نسبت معنی اولی فرماید که یکی از فرقه های چارگان
 است که دو شمان شیرین باشد و آن لبان آنست که در کاسنی و مانند آن نهاده شده - صاحب
 تحقیق الاصطلاحات بخصوصیت بر معنی پنجم قانع مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی زبان است
 به معنی اولی عجب است از بهمان وجهانگیر، و سراج و سروری و ناصری و جامع و امثالهم که این
 لغت معروف را ترک کرده و محققین ترک هم این را ترک کرده اند ازینکه ترکی نسبت و عربی باشد
 پس ترک محققین فارسی تلخ باشد با بجه معنی اولی حقیقی است و دیگر معانی مجاز آن و معنی ششم
 قائم کرده چهار و و ارسته فضول است که از سند سالک یزدی تلخ یعنی دوم پیدا است و خان
 آرزو و در پیرایه پست همین سند یعنی دوم گرفته و معنی هفتم قائم کرده خانی آرزو هم لغو است
 ازینکه رنگ سبز سیاهی مایل را تلخ گویند پس متعلق شد به معنی پنجم - استعمال این به ترکیب در
 ملقات می آید (ارو) (۱) تلخ - بقول آصفیه - کژوا (۲) تند - تیز (۳) تلخ - بقوله ناگوار -
 ناپسند (۴) تلخی - مؤنث (۵) کالا -

تلخ آمدن استعمال - صاحب آصفی و کزاین از هر هجرت گر چه تلخ آمد بکام عیش تنگ و شربت کرده از معنی سادگت مؤلف عرض کند که متعلق وصل تو کار مومانی می کند (ارو) کژوا معنی اولی است و آمدن در اینجا معنی ظاهر شد و در آخر شدن و بویان (رو حانی) یعنی (۴) تلخ ابرو اصطلاح - بقول بحر معنی ترش رو	تلخ آمدن استعمال - صاحب آصفی و کزاین از هر هجرت گر چه تلخ آمد بکام عیش تنگ و شربت کرده از معنی سادگت مؤلف عرض کند که متعلق وصل تو کار مومانی می کند (ارو) کژوا معنی اولی است و آمدن در اینجا معنی ظاهر شد و در آخر شدن و بویان (رو حانی) یعنی (۴) تلخ ابرو اصطلاح - بقول بحر معنی ترش رو

لی و ماغ بہار برید ماغ قانع (حکیم زلالی) ایاز آن و فارسین ابگ اضافت استعمال این می کنند و عجیب نیست غنیمت ابرو بہت پرکش کمان ناوک او کہ مؤلف عرض کند خالد نام پادشاہی یا دیگری بنای این نہادہ و قتل و غنا ملق یعنی سوم تلخ است یعنی ابروئی دارندہ کہ ناگوارائی بہ معنی اوست و مرکب کنایہ باشد از قلعہ مذکور (ارو) ہر شود ہر شود اسم فاعل ترکیبی است (ارو) تلخ ابرو و قلعہ تلخ خالد یک قلعہ کا نام جو نواحی ہما میں واقع ہو کر رسی اردو میں اس شخص کو کہہ سکتے ہیں جس کے تلخ بہر بقول بہار و انشد کنایہ از مدبر و بہت (حکیم زلالی) شہنشاہ شکر یزان دہری کا اگرچہ شہر بہت تلخ بہری کہ مؤلف عرض کہ نہ کہ تلخ و ریخی یعنی اولست و این اسم فاعل ترکیبی است و ہا فاعلی	ترکی زبان یعنی نیز آہ کہ انہی لغات ترکی (ارو) بدبخت۔ فارسین تبدیل و او بتسانی (چنانکہ انگور و انگیر) تلخ یا سح بقول بہار و انشد یعنی تلخ قلعہ و تلخ رتج را مرکب ساختہ تلخ قلب اضافت ایتج تلخ عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است یعنی کسی کہ بہر سالی اجواب بہ معنی تحقیقی نیز ناگوار و تیز و کنایہ از انگار آتش افروختہ و تند و متعلق یعنی دوم و سوم تلخ (حکیم زلالی) کل شہر و انشد اعلم حقیقۃ الحال دیگر اے تحقیق زبان دان و شمشاد تلخ بہت شیرین ہو تو تلخ یا سح (ارو) تلخ کنفا اہل زبان و اگر این کردہ شتاق نہ استعمال می باشیم بقاعدہ فاسی اس شخص کو کہہ سکتے ہیں جس کا گنگا ناگوار ہو اور (ارو) سگے ہوئے کوئے اور دیکھو انگر۔ ہر ایک سوال کا جواب تلخ دیتا ہو۔
تلخ حسین اصطلاح بقول ملحقات برہان قلعہ است تلخ حسین اصطلاح بقول بہار کنایہ از احمد ارو۔ از نواحی حلب مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی است (صائب) موجی است کہ تلخ از ہر فقرہ پر پایہ چھو	تلخ خالد اصطلاح بقول ملحقات برہان قلعہ است تلخ خالد اصطلاح بقول بہار کنایہ از احمد ارو۔ از نواحی حلب مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی است (صائب) موجی است کہ تلخ از ہر فقرہ پر پایہ چھو

که در ابروی توای تلخ چین است که صاحب کا دور نامند نبات آن شبیه به کاسنی
بحر این را م اوف تلخ ابرو گوید که معنی ترش رو بستانی طعم آن بسیار تلخ سرد و خشک در
وبید ما رخ گذشت صاحب تحقیق الاطلاجات این آخر اول و بقول شیخ سردی آن بیشتر از رطوبت
یعنی بیشتر از خشکی است عرض کن که همه درست است نزد این مضر کرده شیر و آن جالی بیان چشم
یکدگر و سائب چونانی اگر تلخ چین افتاده اند و خوشتر و منافع دارد مؤلف عرض کند که تلخ بعضی
تلخ کسی که در رفت و رسید (ارو) و دیگر تلخ ابرو اول اوست و منی دانیم جلوک چینی دارد
تلخ جلوک که اصطلاح بقول برهان باخا و لغت که ام زبانت با باعتبار جامع و ناصری که
شعله دار جیم کاف و واو و کاف دیگر و در اهل زبانت جلوک را لغت فارسی دانیم که در
مجموع کاسنی معر ائیت که عبری بعضید این اصطلاح است و صاحب برهان بدیل
گویند صاحب جامع ذکر معنی بالا این ابرو (تلخ جوگ) هم ذکر جلوک بهین معنی کرده و
(تلخ جوگ) گوید صاحب ناصری هم زبانتش مجموعه این قلب اصناف (جلوک تلخ) مخفی نبات
صاحب مجید کاسنی دشمنی گوید که (هند باریک) که همین لغت جیم فارسی هم می آید بقول بعض
و (بقایه پودیه) و بیونانی طر حشقوق و هند (ارو) جنگلی کاسنی بنوشند.

تلخ جوان اصطلاح بقول طحات برهان باو او معدوله بروزن کیف دان (۱) زهر
قاتل (۲) و موت صاحب بحر هم این را جیم آورده صاحب مؤیدی فرماید که باخا
موقوف و جیم مضموم (۳) معنی زهره یعنی تلخ چنانچه در شرح سخن است اما در قیاس این را
(تلخ خوان) معنی زهر گرفته مؤلف عرض کند که ما این را باخای مجید و جیم و مقصود

ات برهان هم همین معلوم می شود و وزن کیف دان هم تقاضای همین می کند که تا پیش نقطه
و نقطه بالا نهاد و صاحب مؤید آن را جیم گذاشت و صاحب بحر نقاشش کرد و مقصود
بان همین می نماید که (تلخ خوان) را با او واحد و له بر وزن کیف دان خوانیم و معنی مؤلف بیان
و مؤید و شرح سخن هم برای همان (تلخ خوان) است که به خای مجید می آید و آنچه قلمیه نوشته
ست صحیح است (ار و و) (۱۱) زهره نگر (۲) موت مؤنث (۳) یتا - مذکر -

تلخ جوک اصطلاح - بقول برهان و جامع فرید کند که چلوک تره ایست که بپاشی می آید و آنچه
وزن گرم شود معنی چلوک است که کاسی صحرانی از آن تلخ است آن را بدین نام خوانند مؤلف
شد مؤلف عرض کند که بیان صریحی این عرض کند که همین وجه تسمیه درست معلوم می شود
(تلخ جوک) گذشت و این محقق آنست که کسانی که این را یکاف عربی نوشته اند چنانکه گذشت
بحدف یک کاف دیگر هیچ (ار و و) دیگر تحریف باشد یا تبدل این چنانکه کاف و کالج -
تلخ جوک - (ار و و) دیگر تلخ جوک -

الف تلخ چلوک اصطلاح - بقول مؤید (الف) تلخ حرف اصطلاح - صاحبان
درشیدی و جهانگیری مرادف همان (تلخ جوک) (ب) تلخ حرفان بحر و اتند و غیاث
به جیم عربی گذشت - خان آرزو در سراج می فرماید ب را بمعنی کافر نعمتان نوشته اند و الف را
به بخای مجید فارسی و کاف فارسی و و او چلوک ترک کرده - هر که اول نوشت صاحب غیاث
(ب) تلخ جوک هم بهین بنی بحدف کاف اول است و دیگر هر و نقل نگارش مؤلف - عرض
نخست این است صاحب درشیدی صراحت کند که ترک الف ایما کند که فارسیان اسماء را

(۵) برہمن از حلاوت مہرت کا تلخ خاطر زارت صنم کا (ارو) تلخ خاطر اس شخص کو بقاعدہ فارسی کہہ سکتے ہیں جو کبیدہ خاطر ہو اور ناخوش تلخ خوان اصطلاح بقول لطحات برہمن و بجز ہرہ را گویند آن متعل است بجز است (ظہوری ۵) تلخ خوان را مروت داو است آن چاشنی کہ برای تلخ کمان شکر اندازد کہیم عربی عوض خای ہجہ گذشت (ارو) کہ تلخ خوان کے کل معنی۔	کر وہ اند و اند الف محتر و ورنہ ضرورت نہ کہ واحد را ترک کر دو جمعش را در فرہنگ پا جا دہند در حالی کہ استعمال الف اصل است و ب جمع آن و ظاہر معنی (الف) کسی کہ حرف او تلخ باشد و تخصیص معنی کا فر نعمت قابل نظر (ظہوری ۵) تلخ خوان را مروت داو است آن چاشنی کہ برای تلخ کمان شکر اندازد کہیم عربی عوض خای ہجہ گذشت (ارو) کہ تلخ خوان کے کل معنی۔
تلخ داشتن مصدر اسلامی بقول بحر بمعنی گذر داشتن صاحب آصفی ذکر این کرد (ارو) (الف) سخت گوید زبان (ب) از معنی ساکت (صائب ۵) طفل بازی کوش آرام از معلومی بود کہ تلخ دارد زندگی بر ماول خود کام مای مولف عرض کند کہ موافق قیاس است مخفی مباد کہ در سند بالا استعمال مصدر داریدن است نہ داشتن و داریدن بچایش می آید کہ مرادف داشتن باشد (ارو) مگر کنا تلخ رو اصطلاح بقول بہار و	جو برای معنی اول اندگر سند واضح می خواہیم از نیک ہیچ یکی از محققین صاحب زبان ذکر این نکرد (ارو) (الف) سخت گوید زبان (ب) از معنی ساکت (صائب ۵) طفل بازی کوش آرام از معلومی بود کہ تلخ دارد زندگی بر ماول خود کام مای مولف عرض کند کہ موافق قیاس است مخفی مباد کہ در سند بالا استعمال مصدر داریدن است نہ داشتن و داریدن بچایش می آید کہ مرادف داشتن باشد (ارو) مگر کنا تلخ رو اصطلاح بقول بہار و

بجروانند (۱) گنایہ از ترش رو و بیدماغ (وحید) بد مزاجی کرنا۔ بد اخلاقی کرنا۔ (۵) بد ریامی شود از بازگشت آبہا ظاہر (الف) تلخ زبان (اصطلاح۔ بہارو) چونکہ کہرس مرجع خلق است باید تلخ رو باشد (ب) تلخ زبانی (۱) اندہ بکر این از معنی مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و ساکت مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی موافق قیاس و (۲۱) قلب اضافت روی تلخ کہ است بمعنی کسی کہ زبانش در سخن تلخی کند یعنی مکرب توصیفی است (صائب ۵) تلخ رو کن۔ بشیرینی کا نگیرد کہ بدخلق باشد (صائب ۵) اظہار تنگدستی خویش کہ از طپانچہ بجز است باده کوتاہمین آن تلخ زبان رام شود کہ تلخی می در جان سرخ بودیم۔ شک تلخی بادام شود کہ صاحب فرسنگ فدائی (ب) تلخ روی گردن (بمعنی تلخ گردن) گوید کہ مرد بدگوارا گویند کہ دشنام دہد و ب وترش روشن (راقم ۵) دیدہ باشور شکم ترجمہ بد زبانی و بد گوئی می فرماید کہ کسی کہ زبانش تلخ روی می کند کہ عاقبت از شورش اشکم دل خوش نباشد مؤلف عرض کند کہ حاشا کہ این دریا گرفت بود مخفی مباد کہ از سند راقم استعمال معنی از ب ظاہر شود بلکہ معنی آخره متعلق بہ الف مصدر گردن پیدا است کہ بحالیش می آید صاحب است و بد زبانی معنی مصدری دارد نہ فاعلی تحقیق الاصطلاحات ہم ذکر الف کردہ مراد (ار و و) الف تلخ زبان بقاعدہ فارسی تلخ جبین گوید (ار و و) الف (۱) ترش رو کہہ سکتے ہیں یعنی بد زبان (ب) بد زبانی بیوقوف بیدماغ۔ بقاعدہ فارسی کہہ سکتے ہیں (۲) رو کہ تلخ ساختن (مصدر اصطلاحی۔ بقول بجز ۱) تلخ وہ صورت جس سے تلخی اور ناگواری ظاہر معروف و (۲) بمعنی بی مزہ گردن۔ صاحب	بجروانند (۱) گنایہ از ترش رو و بیدماغ (وحید) بد مزاجی کرنا۔ بد اخلاقی کرنا۔ (۵) بد ریامی شود از بازگشت آبہا ظاہر (الف) تلخ زبان (اصطلاح۔ بہارو) چونکہ کہرس مرجع خلق است باید تلخ رو باشد (ب) تلخ زبانی (۱) اندہ بکر این از معنی مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و ساکت مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی موافق قیاس و (۲۱) قلب اضافت روی تلخ کہ است بمعنی کسی کہ زبانش در سخن تلخی کند یعنی مکرب توصیفی است (صائب ۵) تلخ رو کن۔ بشیرینی کا نگیرد کہ بدخلق باشد (صائب ۵) اظہار تنگدستی خویش کہ از طپانچہ بجز است باده کوتاہمین آن تلخ زبان رام شود کہ تلخی می در جان سرخ بودیم۔ شک تلخی بادام شود کہ صاحب فرسنگ فدائی (ب) تلخ روی گردن (بمعنی تلخ گردن) گوید کہ مرد بدگوارا گویند کہ دشنام دہد و ب وترش روشن (راقم ۵) دیدہ باشور شکم ترجمہ بد زبانی و بد گوئی می فرماید کہ کسی کہ زبانش تلخ روی می کند کہ عاقبت از شورش اشکم دل خوش نباشد مؤلف عرض کند کہ حاشا کہ این دریا گرفت بود مخفی مباد کہ از سند راقم استعمال معنی از ب ظاہر شود بلکہ معنی آخره متعلق بہ الف مصدر گردن پیدا است کہ بحالیش می آید صاحب است و بد زبانی معنی مصدری دارد نہ فاعلی تحقیق الاصطلاحات ہم ذکر الف کردہ مراد (ار و و) الف تلخ زبان بقاعدہ فارسی تلخ جبین گوید (ار و و) الف (۱) ترش رو کہہ سکتے ہیں یعنی بد زبان (ب) بد زبانی بیوقوف بیدماغ۔ بقاعدہ فارسی کہہ سکتے ہیں (۲) رو کہ تلخ ساختن (مصدر اصطلاحی۔ بقول بجز ۱) تلخ وہ صورت جس سے تلخی اور ناگواری ظاہر معروف و (۲) بمعنی بی مزہ گردن۔ صاحب

تلخ شدن بی شکرت بر ما شراب بود (طهوری ۵) از زهر چشم کیمت ظهوری حکایت بود خوابم شد است تلخ چه شیرین فسانه است بود مخفی مباد که این لازم تلخ کردن است که می آید و شامل باشد بر همه معانی تلخ (ارو و) (۱) تلخ هونا کژ واهونا (۲) ناگوار هونا -	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی او آن حقیقی است که تلخ کردن است از روی ذائقه و معنی دوم مجاز باشد که تقسیم معنی خلاف تخصیص لفظ است مخفی مباد که از اسنادش استعمال مصدر سازیدن پدید که تشریفش بجای خودش می آید (نظامی ۵)
مصادر تلخ شدن خواب	اگر بیست و نهمین عشرت او تلخ سازید بود در بزم بگفتنش
اصطلاحی تلخ شدن زندگانی	نمکان شور نگنجید بود (صائب ع) به نخل و تنگانی
بقول بهاء تلخ شدن زندگی	خواب شیرین تلخ می سازد بود (ولیع) بر خضر
و بحر و اندیشه تلخ شدن شراب	زندگانی جاوید تلخ ساخت بود مخفی مباد که ناگوار
بیچ معنی تلخ شدن عیش	کردن داخل معنی دوم است (ارو و) (۱)
تلخ شدن	کژ و اگر نا - (۲) به مزه کرنا - ناگوار بنانا -
تلخ شدن	تلخ شدن استعمال - صاحب آصفی که
تلخ شدن	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند
تلخ شدن	که (۱) یعنی حقیقی است یعنی ذائقه تلخ پیدا
تلخ شدن	کردن و (۲) ناگوار شدن (سلمان ساوجی)
تلخ شدن	تلخ شدن (۳) تلخ شدن (سلمان ساوجی)
تلخ شدن	تلخ شدن (۴) تلخ شدن (سلمان ساوجی)
تلخ شدن	تلخ شدن (۵) تلخ شدن (سلمان ساوجی)

مناصب الف (۱) پسته بار اعل می گوینت ریبان چاک کرد و تلخ شد از چشم شوخت خواب	سنا بیامعت کرنا - تلخ خواب استعمال - بقول اندکجو الله
بر باد ام با یک سندی بر تلخ شدن گذشت وله (۲) عیش جهان زگر پس تلخ می شود	منظر العجائب از اسمای معشوق است عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است و موافق
این شمع را به هیچ بستان رو اندازد بخنی مباد که بعض جایچالت اضافت بسوی ماکولات و مشروبات	قیاس (ار و و) معشوق مذکر - تلخ عیش اصطلاح - بقول برهان و
و ما تعلق بها هم بر و معنی تلخ شدن توان گرفت وافج باد که از شد آخر استعمال صدر شودون	ملحقات چهارگانه و بحر و اندک نایه از کسی که از کار و مکر و هی و صیبتی از حوادث روزگار بدو
پیدا است (ار و و) الف نیندگانا گوار هونا - ب و ج زندگی تلخ هونا - ناگوار هونا -	رسیده باشد مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است و موافق قیاس (ار و و) و شخص
و شراب کروی هونا - ناگوار هونا - عیش تلخ هونا - ناگوار هونا -	جس کی زندگی تلخ او را ناگوار هونا - تلخ عیش هونا ترکیب فارسی که می سکتین -
تلخ شنفتم استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که	تلخک بقول برهان و جامع بر وزن زرد (۱) تصغیر تلخ باشد و (۲) نام گیاهی است
شنیدن سخن ناگوار (عرفی شیرازی) زین بزم نه این بار بر آشفتم و رفتم کی بود که تلخی ز	بغایت تلخ و بعضی گویند (۳) خربزه تلخ که بر لب حفظ و قاء النعام خوانند و بقول بعض (۴)
تو شنفتم و رفتم (ار و و) ناگوار بات کاسنی را گفته اند و (۵) نام کمی از طرفای	نام کمی از طرفای

سلطان محمود غزنوی صاحب جهانگیری بر معنی (۳) و کیوثرند اویش (۴) کاسنی و دیکھو دوم و سوم قانع صاحب سروری و کر معنی اول (۵) تلخک سلطان محمود غزنوی کے دوم و سوم و چہارم کردہ صاحب نامی ایک ظریف اور مسخر کے کا نام تھا۔ مذکر۔	معنی اول و سوم و چہارم را آورده (نظامی)
تلخ کا حکم اصطلاح بقول بہار و بحر و اند (۶) بساجی کہ خود را زانتر انداخت کہ مقابل شیرین کام مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل تلخک راز تر شک باز شناخت بہ خان آرزو ترکیبی و کنایہ از کسی کہ نامراد و ناکام باشد (طہوری)	در سراج معنی اول را ترک کرد مؤلف عن (۷) تلخ حرفان را مروت داده است آن چنان کہ کہ معنی اول موافق قیاس و در دیگر معانی ہم
کمان نصیر و تقیر باشد صاحب عجیب و ذکاوت تلخک فرسنگ فدائی صراحت خوشی کردہ یعنی آنکہ در گاہ دو و از ہر چہ صراحت فرید معنی دوم متعذر کہ کہ کہ بدی و نومیدی بگذرد (اردو) وہ شخص جو	کیا ہ را فارسیان بدین اسم موسوم کردہ اند نامراد اور جس کی زندگی ناامیدی اور ناکامی
بتخیال یا معنی چہارم و دوم کی است و ہر چہ کے ساتھ گزری ہو بقاعدہ فارسی ناکام کہہ صاحب محیط بر خطل نوشتہ مذکورش بر بزند و سکتے ہیں۔	بتشیش کردہ ایم و ہم او ہر چہ بر کاسنی گوید
تلخ کا حکم اصطلاح بمعنی تلخی کام مؤلف (۸) تلخش بر انطونیا کردہ ایم (اردو) اما عرض کند کہ یہاں تلخ کام کی یا مصدری و تلخش	تلخ کا حکم (۹) ایک گھانس کا نام فارسی مرکب کردہ بمعنی ناخوشی و ناکامی استعمال کنند۔
تلخک سچ جس کی تعریف فرید معلوم ہو سکی (ظہوری) (۱۰) تلخ کامی چہ بلا کیست ز شیرین	

نمبر اکام در پیشکوه زینده ما (ار و و) تلخ کردن عیش می نوشت بقاعده فارسی یعنی ناکامی و نامرادی استعمال کر سکتے ہیں۔	بہ مزہ کردن خواب است یعنی ناخوش و بی مزہ کردن زندگانی و شکر
تلخ کردن استعمال صاحب آصفی ذکر این روده از معنی سکت مؤلف عرض کند کہ معنی اگر کردن است صاحب روزنامه بحوالہ اصول الدین شاہ قاجار این را معنی مکہ کردن آورده از تعریفش خوش نباشد زنداین از صاحب تلخ کردن زندگانی می آید (ظہوری) نیست شیرین شکری عیش ظہوری بخشی و خوشی را تلخ مکن از ہر غمی می باشد و مخفی مباد کہ در زند ظہوری استعمال مصدر کنند پیدا است کہ بجایش می آید (ار و و) (ولج) بر خضر زندگانی جاوید تلخ است تلخ کرنا ناگوار کرنا۔	و عیش صاحب بحر ذکر ب کرده گوید کہ معنی بیدار شدن و ترش کردن روی و ہم او ذکر بر تلخ شدن و تلخاتش صراحت کافی کرده ایم و این متعدی است و اضافت تلخ کردن بسوی دیگر الفاظ و رای این پنج ہم عنوان (صائب) اف (بجمل) دستگاہان خواب شیرین تلخ می سازد یا شکر خوابی کہ من بر روی فرش بویا دارم مصدر کنند پیدا است کہ بجایش می آید (ار و و) (ولج) بر خضر زندگانی جاوید تلخ است تلخ کرنا ناگوار کرنا۔
(الف) تلخ کردن خواب	استعمال (وله) زندگانی تلخ خواهد کرد بر صبیح مردم
(ب) تلخ کردن روی	(الف) تلخ عالم گیر و دامن کہ از جوہر کشیدہ (ابو طایب)
(ج) تلخ کردن زندگانی	بقول بہا کلیم (صورت زیبا از خواب عافیت بیدار
(د) تلخ کردن شراب	ناخوش و شکر عیش را از مالہ تا کی تلخ بر دنیا کنم و مخفی

مبا و کہ در بعض اسناد بالا استعمال مصدر خستن گھوڑا جو سرخی کے ساتھ سیاہی مائل ہو جیسے کہ وسا زیدن و کندن بجای کردن است عیبی ندارد تلمخ گردیدن استعمال یہ صاحب آصفی ذکر کہ ہر سہ مرادف یکہ گیر است (ارو ۱) این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ نیز کونا گوار کرنا (۲) صورت ترش کرنا (۳) مرادف تلخ شدن است (شما ہی سنواری سے) زندگانی تلخ کرنا (۴) شراب کونا گوار بنانا۔ یہ چند ان کام جان شیرین شدہ از ذوق و نشاط (۵) عیش کو تلخ کرنا۔ تلمخ کمیت اصطلاح بقول انند کجوالہ (ارو ۱) تلخ ہونا۔	تلمخ کمیت حیات بمعنی کیتی کہ رنگش مائل سیاہی باشد مؤلف عرض کند کہ کمیت بضم اول وقع ہم وسکون تجمانی بمعنی شراب انگوری واسپ سرخ رنگ مائل سیاہی است و ما این لغت راطع از غیاث و بی غوری نقل نکارش و انیم۔ از نیکہ می آید (طالب آملی سے) دشنام خلق را ندیم ہم تلمخ بمعنی سیاہ ہم بجایش گذشت ہر رنگی را کہ با تلمخ مرکب کنند مقصود از ان رنگ مائل سیاہی باشد چنانکہ سرخ تلمخ و سبز و زرد تلمخ و اشال آن بیچ خصوصیت با لفظ کمیت ندارد کہ ہر رنگ اصطلاحی قائم کنیم (ارو ۱) و چیز یا شراب یا تلمخ شدن است (شفائی اصفہانی سے) جرعہ
تلمخ کمیت تلمخ کمیت استعمال یہ صاحب آصفی ذکر مؤلف عرض کند کہ کمیت بضم اول وقع ہم وسکون تجمانی بمعنی شراب انگوری واسپ سرخ رنگ مائل سیاہی است و ما این لغت راطع از غیاث و بی غوری نقل نکارش و انیم۔ از نیکہ می آید (طالب آملی سے) دشنام خلق را ندیم ہم تلمخ بمعنی سیاہ ہم بجایش گذشت ہر رنگی را کہ با تلمخ مرکب کنند مقصود از ان رنگ مائل سیاہی باشد چنانکہ سرخ تلمخ و سبز و زرد تلمخ و اشال آن بیچ خصوصیت با لفظ کمیت ندارد کہ ہر رنگ اصطلاحی قائم کنیم (ارو ۱) و چیز یا شراب یا تلمخ شدن است (شفائی اصفہانی سے) جرعہ	تلمخ کمیت حیات بمعنی کیتی کہ رنگش مائل سیاہی باشد مؤلف عرض کند کہ کمیت بضم اول وقع ہم وسکون تجمانی بمعنی شراب انگوری واسپ سرخ رنگ مائل سیاہی است و ما این لغت راطع از غیاث و بی غوری نقل نکارش و انیم۔ از نیکہ می آید (طالب آملی سے) دشنام خلق را ندیم ہم تلمخ بمعنی سیاہ ہم بجایش گذشت ہر رنگی را کہ با تلمخ مرکب کنند مقصود از ان رنگ مائل سیاہی باشد چنانکہ سرخ تلمخ و سبز و زرد تلمخ و اشال آن بیچ خصوصیت با لفظ کمیت ندارد کہ ہر رنگ اصطلاحی قائم کنیم (ارو ۱) و چیز یا شراب یا تلمخ شدن است (شفائی اصفہانی سے) جرعہ

کر حضرت آن تلخ کاش گشته بود و گریه پشیمان گشته بود مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است ترتیب فرما و نیز بگو (اردو) و کیو تلخ شدن (ظهوری) تا نباشند تلخ گوی بتان کو تلخ گفتار اصطلاح بقول بهار یعنی تلخ زبان می زنج لب انگین روید و (اردو) تلخ مؤلف عرض کند که گفتار تند و تیز کننده اسم گوی بقاعده فارسی اس شخص کو کله سکتے ہیں جم	فاعل ترکیبی است یعنی کسی که سخن به تلخی کند مقابل گالیان دے یا سخت گفتگو کرے۔ شیرین گفتار (شیخ شیراز) امر دانکه که خوب تلخ استقال بقول بحر یعنی (۱) بد بخت شیرین است و تلخ گفتار و تند خوی بود و چون مؤلف عرض کند که کسر میم باشد اسم فاعل بر شیش آمد و بلوغت شد و مردم آمیز و مهرجوی ترکیبی و معاصرین عجم (۲) یعنی بد خلق و تنافز بود و (اردو) تلخ گفتار بقاعده فارسی اس و بی رحم استعمال کنند برای معنی بیان کرده اش شخص کو کله سکتے ہیں جو سخت زبانی کرے۔ تلخ گفتن استعمال صاحب بحر گوید که یعنی بد بخت بد قسمت (۲) بے رحم بد خلق۔ دشنام دادن و سرزنش کردن مؤلف عرض کند تلخ نگاه استعمال بقول بهار و اند معنی که موافق قیاس است صاحب آصفی از برای این تلخ نگاه مؤلف عرض کند که (۱) اسم فاعل سند سعدی پیش کرده که بر تلخ گفتار گذشت و ما ترکیبی است یعنی کسی که به تنیدی و زشتی نگاه کند آن را برای این درست و انیم معاصرین عجم استعمال و (۲) قلب اضافت نگاه تلخ (صائب) پشت لب پیمانه ماسنر شد از زهر کو آن ساقی این می کنند (اردو) گالی دینا۔ تلخ گو استعمال یعنی کسی که عادت تلخ گفتن بیرحم همان تلخ نگاه است و (ظهوری) گو

پیش مرو غیر که آن تلخ نگاه بود شکری نیست که در بار گس بر تابد (ارو) (د) تلخ نگاه - بقاعده را اگر ان بی بی مخفی مباد که از سند بالا استعمال فارسی اس شخص کو که سکتے ہیں جو مستحق اور تلخی مصدر زدن پیدا است کہ بجایش می آید و این سے کسی کو دیکھے - میر جم - ۱۲ گاه تلخ - مؤنث مصدر (تلخ زدن نوا) بود کہ بجایش ترک شد تلخ نمودن استعمال - صاحب آصفی ذکر این و تلفاتی یافت کرده ایم (ارو) تند آواز کرنا -	که ده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ معنی تلخ بطراندن (فغانی شیرازی) آنکس که و فوق باوه برو تلخ می نمود و بگذشت جام شربت میل شراب گردان (ارو) تلخ دکھا
تلخ و ترش اصطلاح بقول مجربان و جامع و فاضلی و اند معنی چمت و شفت دنیا مؤلف عرض کند موافق قیاس است (ارو) دنیا کی چمت و شفت تلخ و ش اصطلاح یعنی تلخ رو باشد مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است کہ وش یعنی شبیهه نظیر	وینا - تلخ نظر آتا - تلخ نواز دن استعمال - آواز به تندی و تیزی بر آوردن مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (عربی) نوار تلخ ترین چو (ارو) دیکھو تلخ رو -
تلخه بقول اتند و غیاث بالغج (۱) خلط صفرا و (۲) معنی ظرف آن خلط کہ بهندی پیا گویند می فرما کہ لغت فارسی است مؤلف عرض کند کہ ہای نسبت بر نقط تلخ زیادہ کردہ اند و موافق قیاس است معنی اول اصل است و معنی دوم مجازش (ارو) (۱) خلط صفرا بقاعده فارسی - ارو میں استعمال ہے - معنی صفرا - صاحب فرہنگ آصفیہ نے خلط پر فرمایا ہے -	(۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)

تلخی خشیدن استعمال صاحب آصفی ذکر این نیست بوجون گل تریاک تلخی در کفین داریم ما
 کرده از سنی پاکست مؤلف عرض کند که ذوق (ارو) ناگواری کی حالت بین بودا -
 تلخی بود و اشتیاق یعنی تحقیقی است (شیرازی) بستلای تلخی بودا -

تلخی شفت کسب کمال که پیشه که بی چینی رشت تلخی دیدن استعمال صاحب آصفی
 مصداق کلام و زبان و کشیده (ارو) این کرده از سنی پاکست مؤلف عرض کند
 تلخی چگونگی تلخی حاصل کرد

تلخی خشیدن اصطلاح بقول اندک از کلام و از سند پیش کرده اش استعمال مصداق
 تلخی یعنی تلخی و دیده مؤلف عرض کند که مقصود از تلخی است که می آید (کمال خجندی) نه بی تلخی
 غیر از چشمت کشیده باشد موافق قیاس است جان کردن آنکس که لعل جان فرایت را کشید
 یعنی کسی که چشمت می کشد ذوق ناگواری می چشد و البته از کلام ظهوری استعمال این پیدا است
 (ارو) چشمت کشیده و شخص جو بستلای (ارو) تلخی مدید طالع شود که ذخیره بودا
 کلام کرد و (ارو) تلخی او را ناگواری بین

تلخی و اشتیاق استعمال صاحب آصفی بستلای بودا -
 ذکر این کرده از سنی پاکست مؤلف عرض کند تلخی شفت استعمال صاحب آصفی
 بجات ناگواری تلخی بود و از سند پیش کرده اش و ذکر این کلام بهار کرده از سنی پاکست مؤلف
 استعمال مصداق کلام و زبان و کشیده (ارو) این کرده از سنی پاکست مؤلف عرض کند
 نصیر بادی (ارو) چشمت کشیده و شخص جو بستلای (ارو) تلخی مدید طالع شود که ذخیره بودا

عجم استعمال این کنند (ار دو) تلخی و ناگواری تلخ غذاؤن کو فروخت کرنا۔	
کو دفع کرنا۔ تلخی و ناگواری دفع ہونا۔	تلخی فروزون استعمال یہ صاحب آصفی ذکر
تلخی نشین استعمال یہ صاحب آصفی این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند	تلخی نشین استعمال یہ صاحب آصفی این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند
ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ زیادہ کردن تلخی باشد (طالب آملی) اثرش	ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ زیادہ کردن تلخی باشد (طالب آملی) اثرش
کند کہ فضولی اوست کہ بیش از حد فغانی کہ تلخی را در وی ہای صبرم تلخی حسرت فروزد و غالباً ادا	کند کہ فضولی اوست کہ بیش از حد فغانی کہ تلخی را در وی ہای صبرم تلخی حسرت فروزد و غالباً ادا
تلخ نشین یعنی و شام نشین بایای و در دست سفرای کند لیوی من (ار دو) تلخی بیابانا۔	تلخ نشین یعنی و شام نشین بایای و در دست سفرای کند لیوی من (ار دو) تلخی بیابانا۔
کرده این مصدر را بعد از قائم کرده بخوبی معنی	تلخی کردہ استعمال یہ صاحب آصفی ذکر
شکر کردہ (ار دو) تلخی نشین ہم از ساقی مجلس این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ	شکر کردہ (ار دو) تلخی نشین ہم از ساقی مجلس این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ
بہر چند کہ پیشش شکر و قد شکر کنیم (ار دو) یعنی تندی و زشتری کردن است (شیر) (شیر)	بہر چند کہ پیشش شکر و قد شکر کنیم (ار دو) یعنی تندی و زشتری کردن است (شیر) (شیر)
دل را روان کن حاجتی ای راحت جان ہمہ کو	تلخی فروختن استعمال یہ صاحب آصفی
تلخی فروختن استعمال یہ صاحب آصفی با پختن تلخی کردن ای شکرستان ہمہ کو صنفی بسیار	تلخی فروختن استعمال یہ صاحب آصفی با پختن تلخی کردن ای شکرستان ہمہ کو صنفی بسیار
ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ از سبب استعمال مصدر رکندہ پدید است	ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ از سبب استعمال مصدر رکندہ پدید است
کند کہ بعضی فروختن اخذ بہ تلخی از سبب پدید آمدن تلخی (ار دو) تلخی کرنا۔	تلخی فروش پدید است کہ اسم فاعل ترکیبی است
تلخی فروش پدید است کہ اسم فاعل ترکیبی است	تلخی فروش پدید است کہ اسم فاعل ترکیبی است
و آن تعلق دارد با مصدر زشتری کہ پختن این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ	و آن تعلق دارد با مصدر زشتری کہ پختن این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ
(عرفی) تا خواندہ ام کہ تلخی کہ بی کثرت تلخی نہ است (ار دو) (ار دو) (ار دو)	(عرفی) تا خواندہ ام کہ تلخی کہ بی کثرت تلخی نہ است (ار دو) (ار دو) (ار دو)
تلخی فروش جرتبناوی نیست (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو)	تلخی فروش جرتبناوی نیست (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو) (ار دو)

مل زرنیج | اسلاماء بقول بحر یعنی آتش و انگشت دان - مؤلف عربی کنز الدقائق
 زرنیج (یا کیش) گذشته و صراحت معنی زرنیج همد را بنا کرده ایم که جوهر است کانی و قلی یعنی
 است پس این مرکب را معنی مرادف آن دانیم یعنی انگشت در حال افروخته - صاحب بحر
 در معنی این متنی کرده دیگر از محققین با اوفیت - بدون سند استعمال این را تسلیم نکنیم
 معنی دیگر که قلی یعنی پخته ریگ مذکور شد و معنی فعلی این پخته جوهر است و گنایه باشد از انگشت
 افروخته - فارسی فدییم باشد معنی ریخیم بر زبان ندارند (ارو) و بگویند روز زرنیج -

نکست که از قول برهان و جامع و رشیدی بکبر اول و ثانی و سکون سین بنی نقطه و کاف خوشه
که یک انگور که جزو خوشه بزرگ است یعنی بر خوشه بزرگ چسبیده است خان آرزو در
سراج بکبر اول و فتح ثانی نوشته گوید که این تصحیف است و صحیح بنون نلک چنانکه می آید
مؤلف عربی کند که اسم جامد فارسی زبان و مبدل نلک و انیم یا آن را مبدل این که بنون
به تابدل شود چنانکه ناکاج و ناکاج زنا بنون چنانکه بخود و بنحو قول صاحب جامع را که محقق

صاحب زبان است معتبر تر از زبان آرزو دانیم (اردو) انگور کے خوشہ کا ایک چھوٹا حصہ۔

تل سلطان اصطلاح۔ بقول طحقات ایک موضع کا نام جو نزدیک حلب ہے ایک منزل پر واقع

برہان موضعی است کہ ماہرین آن و حلب ایک منزل **تل شدن** استعمال یعنی پشتہ شدن و بصورت

راہ است مؤلف عرض کند کہ باشد کہ بریلنگ پشتہ واقع شدن است مؤلف عرض کند کہ

واقع باشد و از بیان آن کسی باشد کہ سلطان موافق قیاس باشد (ظہوری) جستہ تا

نام دارد و اللہ اعلم بحقیقہ الحال کہ وجہ تسمیہ این برق غمش تل شدہ خاکستری است کہ دو

بوضوح نہ ہوت (اردو) تل سلطان جگری پر خیزد (اردو) شیلہ مہونا۔

تلطف بقول بہار نری خودن و مہربانی کردن مؤلف عرض کند کہ لغتین وضع نامی شدہ

تخت عرب است۔ فارسیان استعمال این بمعنی حاصل بالمصدر کنند و بمصادر فارسی مرکب

سازند کہ در طحقات می آید (حافظ شیراز) آسایش و گیتی تفسیر این دو حرف است کہ بادشاہ

تلطف بادشمنان مدارا کہ (اردو) تلطف بقول آصفیہ عربی اسم مذکر مہربانی عنایت کریم

تلطف دیدن استعمال۔ صاحب آصفی این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ

و اگر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند بمعنی کریم و مہربانی کردن است (حافظ)

کہ بمعنی یافتن مہربانی و کریم است (ناظم ہروی) از شرم و رجحانم ساقی تلطفی کن کہ باشد کہ بوسہ

ولی در پردہ توفیق یوسف کہ از ویر خیز می دید چند بر آن وہان توان زد کہ مخفی نہاد کہ از سند بالا

این تلطف کہ (اردو) مہربانی پانا۔ استعمال مصدر کردن پیدا است کہ بجای خودش

تلطف کردن استعمال۔ صاحب آصفی کہ می آید (اردو) تلطف کرنا کریم کرنا مہربانی کرنا

تلف شدن بقول ربهما بوالد سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار تاریخی را گویند صاحب بول چال
هم ذکر این کرده صاحب سواء السبیل این را مستحب تلگراف فرسای و اند مؤلف عرض
کنند که تلگراف به تازی هندی و کاف فایبی است انگلیسی است فارسیان این را به تبدیل
هندی به تازی و تبدیل کاف فارسی به ضمیمه و حذف یا مفرس کرده باشند و جادارو
که مستحب بگرمیم که محاسن و عجم هم استعمالش کردند (ارو) تلگراف انگیزی اسم دیگر تاریخی
تلف بقول برادر باقریک (۱) نسبت شدن و مجاز به ضایع شدن و غراب شدن صاحب طبقات
برهان گوید که (۲) به معنی اولی است فنی که بعد از خوردن انگور و امثال آن بجائی بماند مؤلف عرض کند که
لغت عرب به استعین یعنی پاک شدن کذا فی المنتخب فارسیان به معنی مجازی استعمال کرده اند که
مفرس باشد و استعمال این با مصداق فارسی در طبقات می آید و به معنی دوم هم مفرس دانیم که در عربی
و ترکی باین معنی نیامده (ارو) (۱) تلف بقول آصفیه عربی اسم دیگر ضایع و بر باد
خراب را نشان (۲) ده فندله جو انگور کھانے کے بعد طرف میں باقی رہ جائے دیگر.

تلف شدن استعمال صاحب آصفی ذکر تلف کردن استعمال صاحب آصفی ذکر	تلف شدن استعمال صاحب آصفی ذکر تلف کردن استعمال صاحب آصفی ذکر
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی ضایع شدن است (الهی همدانی) بمعنی ضایع کردن است (صائب) از سر نخن جگر تلف شد و ذوق گریستن کشید از مهری آتش شوقم فسرده است در روغن تلف مره ام بجای اشک آبله های پای را (ارو) مکن پرخیکه مرده است و مخفی مباد که از سر تلف هونا - ضایع هونا - بالا استعمال مصدر کردن پیدا است که بجایش می آید	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی ضایع شدن است (الهی همدانی) بمعنی ضایع کردن است (صائب) از سر نخن جگر تلف شد و ذوق گریستن کشید از مهری آتش شوقم فسرده است در روغن تلف مره ام بجای اشک آبله های پای را (ارو) مکن پرخیکه مرده است و مخفی مباد که از سر تلف هونا - ضایع هونا - بالا استعمال مصدر کردن پیدا است که بجایش می آید

تلف گشتن استعمال - صاحب آصفی	(ارو) تلف کرنا بتایع کرنا -
تلف گردیدن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف تلف گردیدن (شدائی) که مرادف تلف شدن است (ملاجامی) (اصفائی) گرنی بودم تلف می گشت بخ از آسیب تو گرد و تلف دهانت در آید به غنهای جهان با مسرفی چون بخت من چشمت در دست و سببی بکف (ارو) و کیو تلف شدن - ساختند (ارو) و کیو تلف شدن -	تلف گشتن بقول بهار فغانیدین و سخن فرازان کسی دادن می فرماید که بانفردادن و گردان و یافتن و یافتن مستعمل مؤلف عرض کند که لغت عرب است یا لغت و کسوف کذا فی فارسیان یعنی حاصل بالمصدر استعمال این می کنند و با سواد فارسی مرکب هم گرد و یافتن می آید (ارو) تلقین - بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث - تعلیم دینا سبجیاد -
تلقین دادن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف همان تلقین دادن است که که فغانیش گردن و آگاهانیدن (حافظ شیرازی) گذشت (سلمان ساوجی) زبان سوز حدیث آرزو مندی که در این نامه ثبت افتاد از او و سخن آید که اگر کنم به شای توانش که همانا کی غلط باشد که حافظ و او تلقین (ارو) تلقین و معنی میباید که از سبب بالا استعمال تلقین کرنا - سکھانا - اطلاع دینا -	تلقین گشتن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف همان تلقین دادن است که که فغانیش گردن و آگاهانیدن (حافظ شیرازی) گذشت (سلمان ساوجی) زبان سوز حدیث آرزو مندی که در این نامه ثبت افتاد از او و سخن آید که اگر کنم به شای توانش که همانا کی غلط باشد که حافظ و او تلقین (ارو) تلقین و معنی میباید که از سبب بالا استعمال تلقین کرنا - سکھانا - اطلاع دینا -
تلقین گشتن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف همان تلقین دادن است که که فغانیش گردن و آگاهانیدن (حافظ شیرازی) گذشت (سلمان ساوجی) زبان سوز حدیث آرزو مندی که در این نامه ثبت افتاد از او و سخن آید که اگر کنم به شای توانش که همانا کی غلط باشد که حافظ و او تلقین (ارو) تلقین و معنی میباید که از سبب بالا استعمال تلقین کرنا - سکھانا - اطلاع دینا -	تلقین گشتن استعمال - صاحب آصفی و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض و گراین کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف همان تلقین دادن است که که فغانیش گردن و آگاهانیدن (حافظ شیرازی) گذشت (سلمان ساوجی) زبان سوز حدیث آرزو مندی که در این نامه ثبت افتاد از او و سخن آید که اگر کنم به شای توانش که همانا کی غلط باشد که حافظ و او تلقین (ارو) تلقین و معنی میباید که از سبب بالا استعمال تلقین کرنا - سکھانا - اطلاع دینا -

تلقین گرفتن استعمال - صاحب آصف ذکر ساکنان شیراز را جمع نموده او امر و نواهی بتی	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی حاصل کردن اطلاع و آگاهی است (کمال ص ۵۰) (ار ۹۰) و یکصد تلقین کردن -
تلقین یافتن استعمال - صاحب از آیه تلقین و تفسیر بیاد که سند با استحقاق بسیار	گیردن است که بجایش می آید (ار ۹۰) تلقین پایان آگاهی حاصل کرد - اطلاع پانا - (سفری نیشاپوری ص ۵) آن دین و شریعت
تلقین نمودن استعمال - صاحب آصف ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که	یافت تلقین (ار ۹۰) تلقین پانا - مردود تلقین کرده است (شیرازی ص ۱۰۰) و یکصد تلقین گرفتن
ملک بقول برهان بفتح اول و ثانی و سکون کاف (۱) کسی را گویند که سبقت بسیار گرفته و پیرا شده و (۲) در جای دیگر سبقت برکنده نوشته بودند بفتح بای اجد و کاف و الله اعلم و بفتح و و سکون ثانی (۳) یعنی تلخ که ضد شیرین است و (۴) نرد ورق را نیز گویند و طلق معرب است وده نوعی از قماش بهم هست و بضم اول و سکون ثانی (۵) غله باشد که آن را لوبیا خوانند و کبر اول و فتح ثانی (۶) جامه پیشوا و آستین کوتاه و (۷) درخت سیب صحرائی که بیوفانی زخرو - و لعلی و ثلث حیات نام دارد و کبر اول و سکون ثانی (۹) زنجبیل تر و تازه - صاحب جهانگیری شبت معنی اول صحت کند که کسی که سبقتش پانده باشد و دیگر معنی سوم و ششم شبت معنی ششم	

فرماید که شیوازا است و ذکر معنی هشتم و نهم یکم کرده (اسدی ۵۵) هم از محل و هم طر الف و هم
 یکم از شاره و تلک و خود و پرند (شرف شفرده ۵۵) قباسته سروان عطای خبریت
 تلک و دخت بید ز انعام عامست و صاحب جاسع با اتفاق بر بان ذکر همه معانی کرده معنی دوم
 را گذاشت صاحب رشیدی معنی اول و نهم را ترک کرده ذکر معانی دوم تا نهم کرده صاحب سروری معنی اول و دوم
 و نهم را ترک کرده ذکر دیگر معانی فرمود صاحب ماصری بعضی چهارم قانع و آریه ترک صریحت همه معانی میفرماید
 که با وصف معانی کثیره و شیراز (اکلیل را گزیند) (فهرت و زبانانی) شنبه تده تلک بک و درین بوز و چهار سیر قریا
 تناول می فرماید که سگ می خورد و پریش کشیده خودی خندند و بهار بفرمانش خان آرزو در
 سراج بد که معنی اول و دوم می فرماید که یکی ازین دو تصحیف است و دیگر معانی سوم تا ششم نسبت
 معنی هشتم گوید که مختلف تر است و دیگر معانی را گذاشت صاحب تحقیق الاصطلاحات بر معنی
 بنفتم قناعت فرموده مؤلف عرض کند که همه معانی اسم جامد فارسی زبان است و صاحب
 مجیط نسبت ابرک هر چه نوشته ما بر ابرک نقلش کرده ایم و آنچه نسبت لوبیا گفته ذکر آن بر آزار
 نگور شد و صراحت سبب صحرانی بقولش بر آرد و حقیقت زنجبیل بقولش همین که اسم عربی است
 و تغییر هم و بویانی و بویون و بویانی زنجبیل و بویانی شنگو نیز و در انگیزی و بویانی و بویانی
 آن را سونگ و تر آن را اورک گویند یعنی است معروف گرم در آخر سوم و خشک در دوم و
 گویند تازه و تر آن یعنی اورک گرم در سوم و خشک و راقل و خشک آن خشک تا سوم یعنی
 بی شمار دارد (الخ) (ار و و) (اگل) موخچه دکن بین اس شخص کو کتبه بین جس کے موخچه پے
 اور گنجان ہوں۔ صاحب اصفیہ نے گل مجھے پر فرمایا ہے وہ ڈاڑھی بال جو ٹھوڑی کے بال تھیں

۱۳ بعد رضا رین پر رکھ لیتے ہیں (الخ) (۱۲) وہ شخص جس نے اپنی سوچ کو اکھیرا ہو (۱۳) تلخ کھڑوا
 (۱۴) دیکھو ابرک (۱۵) ایک خاص قسم کا کپڑا جس کی تعریف کامل علوم نہ ہو سکی۔ مذکر۔ (۱۶) لوبیا۔ دیکھو
 رار، م (۱۷) پٹو اتر۔ دیکھو پیشوا (۱۸) جنگلی سیب۔ دیکھو ازوف (۱۹) اورک۔ یہ قول آصفیہ فارسی
 ہم نوشت۔ ایک قسم کی جڑ ہے جس کا کر سونٹہ بناتے ہیں اور آپ ہی نے سونٹہ پر فرمایا ہے۔ ہندی
 ہم نوشت۔ سوکھی اورک۔ ریخ بیل۔ (۱۰) ایک پیمانہ۔ مذکر۔

ملکان بقول ناصری نام جانی است در بولچال ہم بحر الہ معاصرین عجم و کر این کردہ صاحب سخندان پارس ذکر این فرودہ می فرماید کہ گاہے فارسیان استعمال محقق این ہم می کنند چنانکہ گویند ہشت روز است خط نوشتہ بودم جواب نیامد ما چارہ را مر و ز تیل زدہ ام یعنی تلگراف فرستادہ مؤلف عرض کند کہ تلگراف لغت انگلیسی است و در محاورہ معاصرین عرب معرب آن تلفظ بکند و تبدیل است۔ فارسیان آن را مترس کردہ اند یعنی تبدیل تائی ہندی بنو قانی و حذف تکانی کاف فارسی را بجای خود قائم آئند پنچہ صاحب سخندان گوید صراحت تائی بر تیل زدہ صاحب می آید (۱۷۹۹) دیکھو تلفراف۔	بر اسان کہ معادن ملک در اینجا ظاہر شدہ چھٹین جانی است و قزوین کہ قول ملک در اینجا یافتہ شد و ہر دو را معرب کردہ طالقان خوانند و پرد و شہر اکھون بہ تغریب اشتہار یافتہ صاحب انہ نقل نگارش مؤلف عن کند کہ زیادت الف و ہون نسبت بہ تلک۔ این ہر دو مقامات را موسوم کردہ کان ابرک وارو (۱۸۰۰) طالقان نیز اسامی او و قزوین میں وہ ایسے مقامات کا نام ہے جس میں ابرک کی کان ہے۔ مذکر۔ تلگراف بقول رہنما بحر الہ ناصری شاہ قاجار مرادف تلگراف کہ گذشت۔ صاحب می آید (۱۷۹۹) دیکھو تلفراف۔

تلمس بقول برهان پنج اول و سکون ثانی و میم کسور بخون زده یعنی آرمی و حیوانات
و دیگر می اندر باید که لغت زند و پانزده است و ترجمه عربی این الف صاحبان نام
و اندر بگوانه برهان ذکر این کرده اند و صاحب جهانگیری هم در ملحقات آورده و لغت
عرض کند که نقل بعضی اوست یعنی پشاوره و متن هم در فارسی زبان بعضی ننوده هر چیز

می آید و به معنی سوراخ وسط شاپین تر از و هم. پس این اسم مرکب معلوم می شود و از
 تل ومن (ار و و) تاک - مؤث -

تلمیح بقول اندر وزن تفهیل لغت عرب است به معنی نگاه سبک کردن لبوی چیزی
 و با اصطلاح اهل معانی اشارت کردن در کلام بقصه یا آوردن اصطلاحات نجوم و موسیقی
 و غیره یا آیات قرآن مجید یا احادیث و غیره مؤلف غرض کند که در فارسی زبان برای این
 معنی اصطلاحی لغتی دیگری نیست از اینجا است که ما این را جاداده ایم (ار و و) تلمیح بقول
 آصفیه عربی - اسم مؤث - علم بیان کی اصطلاح مین کسی قصه و غیره کلام مین اشاره کند -
تلمیذ بقول بهار و وزن تعویذ شاگردی فرماید که بالکس معرب و تلامذه و تلامیذ جمع آن
 صاحب اند گوید که تلمیذ فارسی است و عربی فصیح نیست و لهذا صاحب قاسوس ذکر کرده
 نکرد و صاحب سوار السبیل که محقق معربات است ذکر این کرده مؤلف غرض کند که اسم
 فارسی زبان است و صاحب منتخب هم این را فارسی گوید عجیب است از محققین فارسی زبان
 که این را ترک کرده اند ازینکه زحمت تحقیق را بر نداشتند (ار و و) تلمیذ بقول آصفیه -
 عربی - اسم مذکر - شاگرد - طالب العلم -

تلمیس و جلمیس بقول ناصری بپارسی قدیم سریانی نام دو پسر گلشاه یعنی آدم بوده
 به عربی قابیل و هابیل خوانده اند و دختر را که یکی یکبار دیگر آکیار نام داشته بدین دو برادر
 داد - آکیار که به تلمیس رسید خوب تر از آن بود که به جلمیس داده شد بنا برین جلمیس از راه
 غرض نفس و در وقتی که تلمیس خواب رفته بود سنگی بر سر برادر زده او را کشت و آدم بزبان سریانی

برای پابل شهرار مشتی فرمود و مضمون او را یعرب ابن قحطان یحزنی ترجمه کرده شهرار است
ومی شاید که این چهار نام سریانی باشد از لغت و سائر نقل کرده شد مؤلف عرض کند که قول
ناصری که محقق زبان خود است اعتبار را شاید (اردو) تمییس و جلیس فارسی قدیم میں آوم
کے دو لڑکوں کا نام ہے جن کو عربی میں قابیل و ہابیل کہتے ہیں۔ مذکر۔

تکندہ بقول برہان و جہانگیری و جامع و انس و مؤلف فتح اول و دوم بانوں بر زبان پندہ کچ زبان
گویند یعنی شخصی کہ درست تکلم نہ تواند نمود و او را جہان فافا خوانند خان آرنو و ویر سران و
این سوا کہ برہان کرده مؤلف عرض کند کہ مقصود محققین بالا لغزش در زبان است یعنی
لغزش کنندہ در زبان کہ سخن صاف ادا نتواند کرد و این ظاہر اسم فاعل معلوم می شود و از
مصدر تولید کہ بقول صاحب رہنما یعنی لغزیدن بجایش می آید محققین بالا از تحقیق کلام نگار فتنہ
و اسم جاد خیال کردند (اردو) کچ زبان صاف گفتگو نہ کرنے والا۔

تکک بقول ناصری و برہان لغت اول و فن و سکون ثانی و کاف بیوہ شبیرہ بنفشہ
مؤلف عرض کند کہ باعتبار ناصری این را اسم جاد خوانیم صاحب مجید و ذکر این کرد و بنا و علیہ
از تعریف مزید قاصریم مخفی سباد کہ ہمین لغت کاف فارسی ہم نامہ و صاحب جامع آن را بہرہ
بہ کاف عربی نوشتہ ماہد را بخاہر و را تسلیم کردہ ایم (اردو) ایک ہیوسے کو ناز بیوں نے
تکک کہا ہے جو شفا لوسیے مشابہ ہوتا ہے۔ مذکر۔ دیکھو تکک۔

تکک بقول جامع بروزن بزرگ کاف بمعنی خواہش کنندہ باشد و ۱۶۹ ہم بروزن
عربی (۱) بمعنی حاجت و خواہش و نیاز چہ تککی

زدن انگشت باشد بر وف و امثال آن و (۴۱) سروری هم کاف فارسی جانی بر ذکر معنی اول
 خوشه گوچک انگور که بر خوشه کلان چسبیده بود و پنجم قانع و گوید که مردم یعنی پنجم تلنگانه نیز گویند
 که به این معنی تلنگ هم آمد و کبر اول و فتح دوم (امیر خسرو ۵۵) اسپ همه تنگ ششم از تلنگ
 (۵۱) نام ولایتی است از تلک دکن و (۶۱) سیوه و پیل همه مست ستانم زینگ و و بجای دیگر
 شبیه به شفتا لوی صاحب ناصری ذکر معنی اول و ذکر معنی سوم و چهارم بگو ائله فرینگ کند صاحب
 سوم و چهارم و پنجم به کاف فارسی کند صاحب رشیدی هم کاف فارسی ذکر معنی اول و سوم
 سواد قلمی کاف فارسی بر معنی اول قانع صاحب و چهارم و پنجم فرموده و آریسته به کاف فارسی
 برهان به کاف فارسی بر معنی اول و سوم و چهارم نسبت معنی سوم می طراز ذکر کبر انگشت و ختم
 و پنجم معنی دوم را ترک کرد و صاحب جهانگیری دف است و دائره و مرادف کوک نیز (بینی
 هم کاف فارسی برای معنی اول از سوزنی سند هم آهنگ کردن سازی را با گیر گیر و موافق
 آورد (۱۰) خرگد ائلیت که به خرگد زده و از ساختن آوازهای تارها و اصوات (میر خجابت
 تلنگ تلوک تا بخراب و و برای معنی سوم از شیخ (۱۱) نویخته تلنگ است حرفیان دستی و
 محی عراقی (۱۲) آنجا که پرخ است من از تلنگ ما به تلنگ است حرفیان دستی و غیر
 ضرب تلنگ و آتش زدن از شوق دران راه که (۱۳) در و مندی و صاحب مذاقی (۱۴) و
 تلنگ و رستم و رسیدیم و کریم بنگ و نو که از اهل تلنگی برابر باب نیاز و ناعنگی کن و
 آن حلقه که محور از دست کیصوت چنگ و بهر حرفیان بنواز و و در آخر همه ذکر معنی اول
 هم او ذکر معنی چهارم و پنجم هم کرده صاحب هم فرموده و خان آرزو و در سراج ذکر معنی اول

و به ذکر معنی چهارم گوید که طایفه ای از ملک بکاف که بعضی تخم دانند و بگذرند که آن را تلنگ و تلنگ خوانند و بگذر معنی پنجم گوید که تحقیق آنست که تلنگ در اصل هندی تلنگ است یعنی ملک مذکور و اهل ملک خصوصاً بر همین آن ملک و تلنگان مخصوص نام تلنگان در هندوستان بزرگ نسبت چنانکه راجپوتان و این نیز قریب به فارسی است از عالم توافق لسانین مؤلف عرض کند که بیچاره در چراغ هدایت بذیل تلنگ و اثره) هم ذکر معانی این کرده و معنی هفتم بیان کرده و بارسته را هم ممد را بنجا آورد و بخوبی تا این اسم جامد فارسی زبان بکاف فارسی و عربی هر دو است و به اعتبار صاحبان تحقیق که بعضی آن اهل زبانند همه معانی را تسلیم کنیم و مقصود معنی سوم خبری نباشد که امتحان صدای دف و دایره چنانکه راجپوتان و کوندوان و این نیز قریب به است پانگشتان (۱۰ و ۱۱) حاجت فارسی است از عالم توافق لسان و تلنگان	خواهش نوشت (۲) و ده لڑکا جس کے ڈاڑھی موجہ نہ ہوں۔ امرد بزرگ (۳) ڈھول یا دایره استحان انگلیون کے ذریعہ سے بزرگ۔ (۴) اگر کچھ خوشہ جو بڑے خوشہ پر ہو۔ بزرگ۔ (۵) تلنگانہ۔ بزرگ دکن کے ملک کا وہ حصہ جس میں تلنگی بولی جاتی ہو۔ (۶) دیکھو تلنگ (۷)۔ در ہندی نوشت۔
تلنگانہ بقول بہار معنی (۱) گایا نہ سیانہ سروری و رشیدی بذیل تلنگ ذکر این معنی ولایتی از ملک دکن کردہ اند یعنی مراد ف معنی خان آرزو در سراج بذیل تلنگ معنی کہ تلنگ در اصل ہندی تلی نگ است یعنی ملک مذکور و اہل ملک خصوصاً بر ہمین آن ملک و تلنگانہ مخصوص نام ملک مذکور و کلمہ آندہ در ہندوستان برای نسبت است در ملک۔ دایره چنانکہ راجپوتانہ و کوندوانہ و این نیز قریب بہ فارسی است از عالم توافق لسان و تلنگانہ	در ہندی نوشت۔ تلنگانہ بقول بہار معنی (۱) گایا نہ سیانہ سروری و رشیدی بذیل تلنگ ذکر این معنی ولایتی از ملک دکن کردہ اند یعنی مراد ف معنی خان آرزو در سراج بذیل تلنگ معنی کہ تلنگ در اصل ہندی تلی نگ است یعنی ملک مذکور و اہل ملک خصوصاً بر ہمین آن ملک و تلنگانہ مخصوص نام ملک مذکور و کلمہ آندہ در ہندوستان برای نسبت است در ملک۔ دایره چنانکہ راجپوتانہ و کوندوانہ و این نیز قریب بہ فارسی است از عالم توافق لسان و تلنگانہ

بہ تنگ یعنی گدایانہ مؤلف عرض کند کہ معنی قول سروری از نزاری سزا آورده (۵) در سوال را بدون سزا استعمال تسلیم کنیم و اگر پیش شود این مجازیت عجب باز هر گز بتنگبین باشد و را محقق تنگیانہ و انیم کہ بجایش می آید و آنچه مؤلف عرض کند کہ خان آرزو و سراج خان آرزو نسبت معنی دوم و بر بیان ماحد طبع آزمائی درست گوید کہ ترنگبین کہ گذشت اصل است کرده کہ آنہ را الفاظ ہندی برای نسبت دانستہ فضولی و این سببش چنانکہ آرزو و آوند (ارو) است اوست آنہ کلمہ فارسی زبان است کہ افادہ معنی دیکھو ترنگبین -	لیاقت کند چنانکہ شاہانہ و جہانہ پس فارسیان تنگ را ترکیب آنہ تنگانہ کہ وند و اہل ہند با تابع فارسی بعض الفاظ ہندی را ہم با آنہ فارسی مرکب می کنند کہ این قسم عمل و بسیاری از الفاظ ہندی است و (۲) بازئی است کہ طفلان خنکی کشیدہ مہرہ (سعدی ۱) قبای تنگانہ بر تن کنند و بدخلش بازی کنند و مہرہ ہر کہ از آن بر آید بردار و ست جائہ زن کنند و (ارو) (۱) دیکھو تنگیانہ کے (اشرف ۱) برخاست چو ساز و در میان آرم پہلے معنی (۲) دیکھو تنگ کے پانچویں معنی - کہ دوم بہ تنگ دائرہ ہر نقش پوزلہ بردار
ترنگبین بہار نسبت معنی اول می فرماید و تعریفش بہتر از است و او یعنی آوازیکہ از دائرہ بہ خواستن بر آید و ذکر معنی دوم ہم کند و (۳) بالکسر یعنی زدن دائرہ و دف بانگستان تاسدا از وی بر آید	مقبول بہ ہان و جامع بر وزن و معنی ترجمین است و آن داروئی است شیرین و نامہ ششم بر خارشتری تیند صاحب جہانگیری این را مراد دف ترنگبین گوید کہ گذشت - صاحب

و ہر دو محققین بالا گویند کہ از اہل زبان بہ تحقیق قسم کا کھیل۔ مذکر (۳) ڈہول وغیرہ کی وہ آواز پسیدہ کہ دبہنگ دائرہ کار کردن (کنایہ از کار جو بجانے سے پہلے بطور امتحان کی جائے۔ مؤثرت بہ آسانی کردن است چنانچہ از کلام اشرف ہم مستفاد می شود مؤلف عرض کند کہ محقق نامدار نیازمند و خواہش کننده و گدارا گویند و کبیر ثالث و بہار زلہ برد از ہر دو این مصدر مرکب را (۲) مخفف تولنگی است کہ میان پاچہ باشد و از کلام اشرف پیدا کردہ اند و این را فصول دانیم سند اشرف متعلق بمعنی اول و سوم می توان خوانی و تونی ہم صاحب رشیدی بر معنی اول قانع مخفی مباد کہ مقصود بہار از معنی سوم حاصل بالمصدر و صاحب سروری سند و پادشہ شمس الدین کو تو لنگا باشد نہ مصدر و این مرکب اضافی است تلنگ (۱) از تلنگی مجوی صدق و صواب کہ کہ بخوبی و برینجا بمعنی مطلق سداست۔ و برای معنی دوم کسی نہ آتش آب کہ ہم اومی فرماید کہ درین ایام سداستعمال می خواہیم کہ محققین اہل زبان و دیگر (۴) بمعنی جلف و جبری۔ صاحب مؤید ہم بر معنی اہل تحقیق زبان دان ازین ساکت اند مخفی مباد کہ معاصرین عجم و بر معنی اول و سوم حرکت و آواز را مخصوص گفت یعنی امتحان آواز دف و همچنین آواز امتحان دف و امثال آن (ارو) می نماید و میان پاچہ پارچہ الیت کہ بر میان ستار شود و همچون پاچہ از ار و ہمین است۔ تلنگی و تلنگ سے تھاپ لگا کر کیا جاتا ہے۔ مذکر (۲) ایک خاص	قسم کا کھیل۔ مذکر (۳) ڈہول وغیرہ کی وہ آواز پسیدہ کہ دبہنگ دائرہ کار کردن (کنایہ از کار جو بجانے سے پہلے بطور امتحان کی جائے۔ مؤثرت بہ آسانی کردن است چنانچہ از کلام اشرف ہم مستفاد می شود مؤلف عرض کند کہ محقق نامدار نیازمند و خواہش کننده و گدارا گویند و کبیر ثالث و بہار زلہ برد از ہر دو این مصدر مرکب را (۲) مخفف تولنگی است کہ میان پاچہ باشد و از کلام اشرف پیدا کردہ اند و این را فصول دانیم سند اشرف متعلق بمعنی اول و سوم می توان خوانی و تونی ہم صاحب رشیدی بر معنی اول قانع مخفی مباد کہ مقصود بہار از معنی سوم حاصل بالمصدر و صاحب سروری سند و پادشہ شمس الدین کو تو لنگا باشد نہ مصدر و این مرکب اضافی است تلنگ (۱) از تلنگی مجوی صدق و صواب کہ کہ بخوبی و برینجا بمعنی مطلق سداست۔ و برای معنی دوم کسی نہ آتش آب کہ ہم اومی فرماید کہ درین ایام سداستعمال می خواہیم کہ محققین اہل زبان و دیگر (۴) بمعنی جلف و جبری۔ صاحب مؤید ہم بر معنی اہل تحقیق زبان دان ازین ساکت اند مخفی مباد کہ معاصرین عجم و بر معنی اول و سوم حرکت و آواز را مخصوص گفت یعنی امتحان آواز دف و همچنین آواز امتحان دف و امثال آن (ارو) می نماید و میان پاچہ پارچہ الیت کہ بر میان ستار شود و همچون پاچہ از ار و ہمین است۔ تلنگی و تلنگ سے تھاپ لگا کر کیا جاتا ہے۔ مذکر (۲) ایک خاص

که خیر از برهان دیگری ذکرش نکند و معنی سوم مجاز شاه بشنید چون ترا دید و وضع تلنگیانه او بود معنی دوم یافته می شود که همین باشد لباس امرای فرماید که بخلف یا هم معمل صاحب رشیدی در عجم عمو و در معنی چهارم که خلف است مرادش بر معنی اول قانع و خان آیز و در سراج هم بر معنی از ظالم باشد و این مجاز معنی سوم می نماید که امرای اول قناعت کرده مؤلف عرض کند که ما با مقتدا را ظالم گفتند چنانکه فارسیان یا از خود را ظالم سروری که محقق زبان خود است معنی دوم را هم می گویند با جمل و رای معنی اول و چهارم دیگر معانی معتبر داریم و مجر و معنی خلف قبوش بر تلنگی گذشت را قابل نظر داریم و بدون سند استعمال تصدیق آن طرز تعریفش حقیقت را ظالمه کرد و مخفی مبارک و کجای نمی توانیم کرد و معنی چهارم را با اعتبار صاحب فارسی زبان کلمه آنکه که افاده معنی قابلیت و لیا سروری که محقق اهل زبانست تسلیم کنیم (ار و و) کند مرگب است بالفظ تلنگی یعنی بقابلت تلنگی (۱) نیازمند خواهشمنند غیر منند فقیر (۲) یک و مراد از حاجت مندانه و گدایانه و لفظ گدایان قسم کا تهیدند مذکر (۳) و لڑکاس کی و آنرا هم خوش تشیل این است (ار و و) (۱) حاجت اور موخیمه نهون (۴) ظالم - سندانه فقیرانه - (۲) ظالمانه -	که خیر از برهان دیگری ذکرش نکند و معنی سوم مجاز شاه بشنید چون ترا دید و وضع تلنگیانه او بود معنی دوم یافته می شود که همین باشد لباس امرای فرماید که بخلف یا هم معمل صاحب رشیدی در عجم عمو و در معنی چهارم که خلف است مرادش بر معنی اول قانع و خان آیز و در سراج هم بر معنی از ظالم باشد و این مجاز معنی سوم می نماید که امرای اول قناعت کرده مؤلف عرض کند که ما با مقتدا را ظالم گفتند چنانکه فارسیان یا از خود را ظالم سروری که محقق زبان خود است معنی دوم را هم می گویند با جمل و رای معنی اول و چهارم دیگر معانی معتبر داریم و مجر و معنی خلف قبوش بر تلنگی گذشت را قابل نظر داریم و بدون سند استعمال تصدیق آن طرز تعریفش حقیقت را ظالمه کرد و مخفی مبارک و کجای نمی توانیم کرد و معنی چهارم را با اعتبار صاحب فارسی زبان کلمه آنکه که افاده معنی قابلیت و لیا سروری که محقق اهل زبانست تسلیم کنیم (ار و و) کند مرگب است بالفظ تلنگی یعنی بقابلت تلنگی (۱) نیازمند خواهشمنند غیر منند فقیر (۲) یک و مراد از حاجت مندانه و گدایانه و لفظ گدایان قسم کا تهیدند مذکر (۳) و لڑکاس کی و آنرا هم خوش تشیل این است (ار و و) (۱) حاجت اور موخیمه نهون (۴) ظالم -
تلنگیانه بقول سروری بضم ت و فتح لام و نون دوم با کاف فارسی (۱) حاجت مندانه و گدایانه غسوب به تلنگی که گذشت می فرماید که درین زمانه به خلف و جبری اطلاق کنند نقص از (۲) ظالمانه باشد (سه ای الدین راجی سه)	تلنگیانه بقول سروری بضم ت و فتح لام و نون دوم با کاف فارسی (۱) حاجت مندانه و گدایانه غسوب به تلنگی که گذشت می فرماید که درین زمانه به خلف و جبری اطلاق کنند نقص از (۲) ظالمانه باشد (سه ای الدین راجی سه)

مؤلف عرض کند که صاحب منتخب که محقق لغت عرب است ذکر این نکرد و صاحب منتهی الارب	این را بمعنی حاجت آورده پس قول خان آرزو
مؤلف عرض کند که صاحب منتخب که محقق لغت عرب است ذکر این نکرد و صاحب منتهی الارب	قرن صواب است و جا دارد که تنگ را هم که
مؤلف عرض کند که صاحب منتخب که محقق لغت عرب است ذکر این نکرد و صاحب منتهی الارب	بهین معنی گذشت بر سبیل تبدیل تعلقی ازین باب

مکمل بقول برهان و جاسع و سروری و ناصری و رشیدی بفتح اقل بر وزن زار

(۱) مطلق خار را گویند و بضم اقل (۲) پائین تیر باشد جائیکه پی دران پیچید و رنگ کنند و پیکان مضبوط سازند (ابو رافع) تیر انداز قلب دشمن تا تلوک می خلد چنانکه در چشمش تلوی خان آرزو در سراج ذکر هر دو معنی کرده مؤلف عرض کند که بهر دو معنی اسم جامد فارسی زبان دانیم (ار ۹۰)

راگانا - مذکر (۲) تیر کاوه مقام جهان پیکان مضبوط کرین - مذکر -

مکمل از قول طححات برهان خانه که از چوب سازند در بندی میان گویند مؤلف عرض کند که میان در بندی خانه نیست بلکه آن مقام را نام است که در دیوار خانه برای داشتن و گذشتن سامان قائم کنند که بحر بی رف گویند و دیگری از محققین ذکر این نکرد و ما این را اسم جامد دانیم که معاصرین هم ذکر این کنند (ار ۹۰) میان بقول آصفیه - بندی - اسم مذکر - ناثر -

و تخت یا کثریان جو دیوار من اسباب و غیره رکبند که واسطه زمین سے اونچی لگا دیتے ہیں -

مؤلف عرض کرتا ہے کہ دکن میں اس مقام کو بھی میان کہتے ہیں جو کھیتوں میں چار کثریوں پر قائم کرتے ہیں تاکہ شب میں کاشتکار باغراض حفاظت میں رہے -

تکواسه بقول برهان بر وزن چلیپا (۱) اضطراب استعمال یعنی به معنی برون	تکواسه بقول برهان بر وزن چلیپا (۱) اضطراب استعمال یعنی به معنی برون
و بی آرامی و بی قراری و اندوه (۲) بیل بگیری شدن	و بی آرامی و بی قراری و اندوه (۲) بیل بگیری شدن
ساحبان جامع و جهانگیری و ناصری ذکر معنی اول کرد	ساحبان جامع و جهانگیری و ناصری ذکر معنی اول کرد
اند (جمال الدین اشهری ۵) زبیس تکواسه کانک	اند (جمال الدین اشهری ۵) زبیس تکواسه کانک
جان من بود و تو گفتی مرد غم در مان من بود	جان من بود و تو گفتی مرد غم در مان من بود
صاحب رشیدی این را مرادف تا آواسه گوید	صاحب رشیدی این را مرادف تا آواسه گوید
که بجایش گذشت بهار ذکر این کرده میفرماید که با	که بجایش گذشت بهار ذکر این کرده میفرماید که با
نقطه کردن و گرفتن مستعمل خان از زود در سراج	نقطه کردن و گرفتن مستعمل خان از زود در سراج
این را صحیح بفتح اول دانند که مخفف تا آواسه است	این را صحیح بفتح اول دانند که مخفف تا آواسه است
و بجوئه رشیدی گوید که در کلام قدما نیامده و	و بجوئه رشیدی گوید که در کلام قدما نیامده و
غیر از کلام خسرو یافته نشد مؤلف عرض کند	غیر از کلام خسرو یافته نشد مؤلف عرض کند
که قول ناصری و جامع که محققین اهل زبانند بر آن	که قول ناصری و جامع که محققین اهل زبانند بر آن
معنی اول سندی را مانده هیچ ضرورت ندارد	معنی اول سندی را مانده هیچ ضرورت ندارد
که کلام شعر را برای این ضرورت دانیم و این در	که کلام شعر را برای این ضرورت دانیم و این در
است که این را مخفف تا آواسه گوئیم که بجایش گذشت	است که این را مخفف تا آواسه گوئیم که بجایش گذشت
و معنی دوم مجاز باشد (ار و و) (۱) و بگوید تا آوا	و معنی دوم مجاز باشد (ار و و) (۱) و بگوید تا آوا
مخفف تکواسه که (۱) اضطراب و بقراری و	(۲) خواستش بر غیبت - مؤنث -

سند و بزرگ معنی چهارم می طراز ده که قوسی بیای
 فارسی گفته و بخواه سروری ذکر معنی سوم و پنجم
 کرده و هم او در چراغ هدایت صراحت فرمودست
 معنی اول کند که اقام دارد یک قسم آنست
 که جانوری در قفس انداخته بهمان قفس جانور
 شکار کنند بهار بزرگ معنی اول قانع بصیرتی که
 خان آرزو کرد صاحب رهنما بخواه سفرنامه
 تا صراحت شاه قاجار ذکر معنی اول بدین صراحت
 کند که دام است مؤلف عرض کند که بهین
 معانی اسم جاد فارسی زبان دانیم و تپه که بیای
 فارسی معنی چهارم گذشت سبیل این چنانکه
 تخم و تخم و جاد دارد که آن را هم اسم جاد دانیم
 و اشاره این هم بعد را بجا کرده ایم نسبت معنی اول
 که جانوری در قفس انداخته بهمان قفس جانور
 شکار کنند بهار بزرگ معنی اول قانع بصیرتی که
 خان آرزو کرد صاحب رهنما بخواه سفرنامه
 تا صراحت شاه قاجار ذکر معنی اول بدین صراحت
 کند که دام است مؤلف عرض کند که بهین

تلی بقول برهان بنیم اول و کسر ثانی و سکون ثمانی مجبول معنی (۱) دست افراز و (۲) دست
 افراز دان سرتراشان و حجامان باشد و (۳) کیسه خیاطان که سوزن و ابریشم و انگشتوانه
 در آن نهند و (۴) بکسر اول طلار آگویند صاحب جهانگیری بزرگ معنی اول و چهارم قانع
 و در معنی اول خصوصیت سرتراشان کند صاحب رشیدی ذکر معنی دوم و سوم و چهارم
 کرده (سراج الدین راجی) تلی تیر تو از خون خصم زگینست و پای مردی شجر فاحش
 نیست و (حکیم سوزنی) ندیده تکه سوزنم که سوزنیم و نیم چسوزن و رزی نهان میان
 تلی (سعدی) وجود مردم دانا مثال زرتلی است و که هر کجا که رود قدر قیمتش دانند
 و می فرماید که (۵) معنی تلومهم آمده که گذشت صاحب سروری ذکر معنی اول و سوم و پنجم

کرده می فرماید که تولى باضافه و او هم می آید یعنی اول - خان آرزو در سراج بزرگ یعنی اول گوید که سخن دوم مجاز باشد و ذکر معنی سوم کرده نسبت معنی چهارم می فرماید که تحقیق آنست طلا در اصل به تنگ قرشت طلا بوده فارسیان عربی دان بطای مطبقة نوشتند و طلی امانه آنست و بزرگ معنی پنجم گوید که می توان که واو به یا بدل شود مؤلف عرض کند که معنی اول اسم جابد و انیم و معنی دوم مجاز معنی اول و معنی سوم مجاز معنی دوم و معنی چهارم بقول خان آرزو امانه تلی یا اینکه عربی دانان بالف مقصوره خواندند و الف آخر البصورت تحتانی نوشتند و معنی پنجم مبدل تلوحینا که انگور و انگیر (ار و و) (۱) استره - مذکر (۲) حجام کی دهبوئی - مؤنث - بیه و کن کامحافه - به - وه صندوق یا کیسه جس مین حجام ایسا سامان رکها تیه - مذکر (۳) درزی کامندو یا کیسه جیس سامان دوخت هوتا به - مذکر - دکن مین درزی کا اڑیم کپته پن - مذکر (۴) دیکچه طلا (۵) دیکهو تلو -

تلمیذ پار بقول برهان و جامع و رشیدی بفتح اول و نالت مجهول و بای ایجدیه الف کشیده بر وزن خریدار - خانه را گویند که بجهت کرم پیله چوب بندی کنند تا پیله حاصل شود - صاحب جهانگیری بزرگ این گوید که تلیوار هم به همین معنی آمده (بحال گیلانی ۵) بدر و بام خانه بگذشتند و ب تلمیبار آشنا گشتند و صاحب ناصری بزرگ هر دوی فرماید که تلیمار هم به همین معنی آمده - خان آرزو در سراج می طراز که تلیوار مبدل این است مؤلف عرض کند که بلحاظ معانی دوم و سوم تلی این مرگب با و آو قیاس کنیم که معنی لفظی این مثل صندوق حجامان و حیاطان است که خانه خانه باشد و تلمیبار مبدلش که واو به موخده بدل شود چنانکه آو و آب و تلمیبار هم مبدلش چنانکه تلمیبار

برخیز (ارو) وہ لکڑی کا خانہ دار گہر جو بیشم کے کیترون کے لئے بنایا جاتا ہے۔ دیگر۔	طیبت القول برہانجو الہ سفر نامہ ناصر الدین
شاہ قاجار بمعنی لرزدین مؤلف عرض می کہ گذشت اسم فاعل این و ما اشارہ این کند کہ ہمہ محققین مصادر وغیرہ مصادر ازین ساد ہمد را بنجا کردہ ایم معنی لفظی اینا بلحاظ خاطر و خیال نامربط است از اسم جامد قول کہ بمعنی وحشت کردن و لیکن استعمال فارسیان بہشت آید بجای واو ویای معروف و علامت مصدر رون۔ بہ اصول ماسد راصلی است باشد و مضارع این تکد (ارو) کانیا۔	طیبت القول برہانجو الہ سفر نامہ ناصر الدین
جہانگیری برپہلوان ایران قانع و صاحب جامع برجہ و پہلوان۔ صاحب رشیدی متفق با جہانگیری و صاحب سروری پہلوان تورانی گوید۔ خان آرزو در سراج ہمدان برہان مؤلف عرض کند کہ وجہ تسمیہ این متحقق نشدہ ایرانی باشد یا تورانی علم است و بس و ازینکہ بقول معاصرین عجم پہلوانیست بیا معروف ما این را جادادہ ایم و معاصرین عجم این را غسوب یہ ایران کنند (ارو) تیمان ایک پہلوان کا نام ہے جو ایران یا توران میں گزرا ہے۔ دیگر۔	طیبت القول برہانجو الہ سفر نامہ ناصر الدین
ناصری و رشیدی بروزن بخنی تمبار است کردہ ایم کہ این اصل است و آن مبدل بن اورو کہ	طیبت القول برہانجو الہ سفر نامہ ناصر الدین
فوقانی باسیم	طیبت القول برہانجو الہ سفر نامہ ناصر الدین
عجم بقول برہان و جامع و رشیدی و سروری و ناصری بفتح اول و سکون ثانی آفتی است	طیبت القول برہانجو الہ سفر نامہ ناصر الدین

که در چشم بیداری شود مانند پرده و آن را بعربی غشاوه گویند (ابن یسین) هر کس نشان
سرورزی اندر بزمین، تیره بپوشد اگر چه در بصرش آفت تمام است که خان آرزو در سراج گوید
که ظاهر اینجند که تراست که چنین معنی می آید مؤلف عرض کند که اتفاق داریم با او پرده
عجبکسرت هم همین معنی گذشت (ارو) و نیا بند مذکر و یکپرده عجبکسرت -

نما خ | ابتدا این بیان و جامع و مانند و سراج بضم اول بر وزن اماج کیسه درازی را گویند که
از پارچه دره زند و یا از ششم بافتن مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی زبان است -
(ارو) همیانی نوشت - و یکپاره انداخ -

نما خ | صاحب مؤید مطبوعه بدین لغات فارسی گوید که گیاه تنک را گویند که افی بعضی الطیب
مؤلف عرض کند که در نسخ قلمی همین معنی بر تمارخ نوشته می آید و تصحیف کاتبین مطبع تلخیص
میشود (ارو) و یکپاره تمارخ -

نما خ | بقول بر بیان بفتح اول و خای نقطه دار و رومی بی نقطه (۱) یعنی بنزل و مزاج
و سخنرانی و طرافت می فرماید که (۲) بسکون خای نقطه دار هم گفته اند یعنی مطلق سخن اعم از ملامت
و خوش طبعی و غیر آن صاحب سروری در هر دو معنی آورده و خای نقطه دار آورده - صاحبان طبع
و جامع و رشیدی و ناصری و سراج بر معنی اول قانع (حکیم ناصر خسرو) اگر تو تمارخه کنی اندر
چنین مفرط بر خوشیستن کنی تو برین تمارخه که بهار بندگی سخن اول گوید که با لفظ اگر فرق کرده اند
مستعمل مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی قدیم و نیا بند و

(ب) تمارخه فراموشی | یعنی سخنرانی که در دنیا است (پدر بچای جامی)

ای اشی که بر که ترا دید از تحریرت و بحالی فکر گفت فزع و تماخره و ...
 (ج) تماخره کردن و کندن | بمعنی سخنگی کردن است و سندان از نام خسرو و بالف
 گذشت (ار ۹۰) الف ۱۱۱ سخنگی نظرافت - مؤنث (۲) بات - مؤنث (ب) سخنگی اختیار
 کرنا (ج) سخنگی کرنا -

تاسخ | بقول محقات برهان بفتح اول و رای قرشت گیاه تنک را گویند مؤلف عرض کند
 که در نسخ ظنی مؤید هم این لغت بهرین معنی یافته می شود. اسم جامد فارسی قدیم و انیم (ار ۹۰)
 هر یالی - مؤنث -

تماشا | بقول برهان باشین نقله دار بالف کشیده نظر کردن بچیزی از روی خط یا غیره -
 و ارسته گوید که تفاعل مشی است در اصل تماشی بود مثل تثنی و تولی و لغاضی اینجا هم یارا
 بالف بدل کرده اند معنی لغوی آن با یکدیگر پیاده رفتن - فارسیان بمعنی دیدن آزند (نعمت
 خان عالی) جان بر سر دل رفت و دل از دیده بیرون شد و این ماهمه از بهر تماشای
 تو باشد - خان آرزو در سراج می فرماید که بعضی از فضلا در شرح گلستان نوشته اند که لفظ
 تماشا تفاعل شئی است و اصلش تماشی است و فارسیان در این قسم مصداق یار بالف
 بدل کنند از عالم تماشا بمعنی تماشا نظریه اصل لغت با یکدیگر پیاده رفتن چون یاران برای
 تفریح اکثر با هم پیاده میری کنند و در عرف بعضی تفریح مستمل شده و لهذا بطرف دیده منسوب
 می شود چنانکه سعدی گوید (ع) دیده شکید ز تماشای باغ و نقل است روزی سعدی
 غمان و زنجیری گفت که تماشای باغ دیدم آخوند ملا عوض و جیه گفت که تماشا خود دیدن است

پس تماشا دیدن درست نمی شود و صحیح کردیم است بعد الله خان این را بن برداشت و از
آنچه در صدر سخن دریافت ظاهر شد که هر دو غلط کرده اند خطا و مقترض نمایان است و خطای
مقترض بجهت آنکه نیایستی قبول کرد و هر چند تماشا دیدم غلط باشد اما از آن وجه که مقترض گفته است
غلط نیست بلکه از وجه دیگر درست مگر آنکه مسامحه بخار برده مصدر را بمعنی غول گیرند بخذف
و ایصال بمعنی متفرج باز قبیل اتماد و اعتبار در مقام حل مواعظات چنانچه در خطابات پادشاهی
و وجه تشبیه غلامان واقع شود یا از تماشا با التماس اراده نمایند چنانکه مهملک را مرگ گویند و
نجات دهند و راحیات و این نوع مسامحات و در جمیع محاورات شائع و کسی انکار آن نمی تواند
کرد (انتهی کلامه) می فرماید که هر چند لفظ عربی است بمعنی اول استعمال کنند و نظیر این لفظ سیر است
که در عربی بهمین معنی رفته است و فارسیان بمعنی مذکور استعمال نمایند چنانکه سیر و تماشا گویند و با لفظ
که در دستمهش شود و با دیدن هرگز در اشعار راسته دیده نشد هر چند شارح مذکور بزور طبع
روا داشته اما استعمال زبان دامن مخالف اوست و مراد از تفرج بهم همان دیدن است
از روی خط و مراد از خود استعمال اهل زبان فارسی است درین صورت هیچ اعتراض بر او وارد نیست
بلکه خدا شارح است قائل (انتهی) بهم او در چراغ هدایت می فرماید که سالک یزیدی استعمال
دیدن کرده و این خالی از غرابت نیست (س) تعجب دارد این صورت تماشا دارد این معنی
جهان محو تماشا و تماشائی نمی بینم می فرماید که بعد تامل معلوم می شود که دیدن اینجا بمعنی دریافتن است
یعنی من تماشائی دائم که حدیث و حال آنکه عالم محو تماشا است - صاحب تحقیق الاصطلاحات بهم
ذکر این کرده با و ارسته شتیق - بهار گوید که فارسیان بمعنی دیدن و هنگامه استعمال این گفته اند

عرض کند کہ استعمال فارسیان (۱) یعنی نظارہ و دیدار است کہ حاصل بالمصدر دیدن باشد و (۲) یعنی ہنگامہ بصورت ترکیب و صراحت استعمال در ملحقات می آید و بحث کامل تماشا دیدن بچائش نینم (اردو) (۱) تماشا بقول آصفیہ - مذکر - دید - نظارہ (ظفر) و کھائی دی ہمینست گوین ہستی میں نظر آیا خدائی کا تماشا بت پرستی میں (۲) ہنگامہ - مذکر -

تماشا افتاد استعمال - صاحب منی کند یعنی تماشا بینندہ (اردو) تماشا میں بیٹھ کر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند آصفیہ - ہر قسم کی سیر و دیکھنے والا (یہ فارسی میں کہ معنی واقع شدن نظارہ باشد و مراد از مخم غیر اسم فاعل ترکیبی کے معنی ہیں اور انھیں معنوں میں جمع شدن از برای مشاہدہ و دید و تہلکہ افتاد اردو میں بھی اس کا استعمال ہو سکتا ہے) -

و ہنگامہ برپا شدن از کثرت تماشایان (خرین) **تماشا خانہ** استعمال - بقول بہار و بحر افتاد (۵) قیمت شد بپا از جلوہ نوخیز شمشادش تماشا گاہ و تماشا کدہ (صائب) حسن چون تماشا در بہشت افتاد از حسن خدا و ادش و تنہا شود از چشم خود و در خطر کہ در تماشا خانہ (اردو) ہنگامہ برپا ہونا - آئینہ ہم تنہا مباحش (خواجہ شیراز) حلقہ

تماشاچی اصطلاح - بقول رہنما بجا الہ نقرا زلفش تماشا خانہ باد صباست کہ جان صدر ناصر الدین شاہ قاجار ہر کہ تماشا می بیند یعنی مشاہد و نظارہ چیز می کند مؤلف عرض کند کہ عرض کند کہ مکانی و مقامی کہ دوران تماشا واقع فطرتاً متارکب شد با کلمہ چی کہ لغت ترکی است شود یعنی محل تماشا (اردو) تماشا کا مقام از قبیل نقارچی و بادورچی کہ افادہ معنی فاعلی دیکھو تماشا گاہ -

تماشاخانه اوپرا اصطلاح بقول صاحب مؤلف عرض کند که موافق قیاس است.	تماشاخانه اوپرا اصطلاح بقول صاحب مؤلف عرض کند که موافق قیاس است.
رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار معنی (اردو) ده میدان جهان فوجی که تب تماشاگاهی که در آن رقص و سرود باشد مؤلف و کلمات جاتے ہیں۔ مذکر۔	رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار معنی (اردو) ده میدان جهان فوجی که تب تماشاگاهی که در آن رقص و سرود باشد مؤلف و کلمات جاتے ہیں۔ مذکر۔
عرض کند که مرکب اضافی است ماصراحت اولیٰ اصطلاح صاحب تہا	عرض کند که مرکب اضافی است ماصراحت اولیٰ اصطلاح صاحب تہا
بجایش کرده ایم کہ بمعنی رقص و سرود است	بجایش کرده ایم کہ بمعنی رقص و سرود است
(اردو) وہ تماشا گاہ جہاں ناچ رنگ ہو۔ گاہی کہ بیارتجل و شان دار و مؤلف عرض	(اردو) وہ تماشا گاہ جہاں ناچ رنگ ہو۔ گاہی کہ بیارتجل و شان دار و مؤلف عرض
تماشاخانہ رسمی اصطلاح بقول صاحب مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (اردو) وہ تہا	تماشاخانہ رسمی اصطلاح بقول صاحب مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (اردو) وہ تہا
رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار تماشا جس میں شان و تجل زیادہ ہو۔ مذکر۔	رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار تماشا جس میں شان و تجل زیادہ ہو۔ مذکر۔
تماشا داؤن مصدر اصطلاحی بقول	تماشا داؤن مصدر اصطلاحی بقول
بول چال بحوالہ معاصرین عجم تصدیق این می کند	بول چال بحوالہ معاصرین عجم تصدیق این می کند
مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است و	مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است و
معنی لفظی این خلاف کنایہ محاورہ معاصرین	معنی لفظی این خلاف کنایہ محاورہ معاصرین
عجم است کہ زبان خود را بتاریکی می بندد (اردو)	عجم است کہ زبان خود را بتاریکی می بندد (اردو)
وہ ٹانگ جس میں پادشاہی تزک و چشم کی نقل ہو۔	وہ ٹانگ جس میں پادشاہی تزک و چشم کی نقل ہو۔
تماشاخانہ سرپاڑہ اصطلاح بقول صاحب مؤلف	تماشاخانہ سرپاڑہ اصطلاح بقول صاحب مؤلف
رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار میدان	رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار میدان
کہ در آن سپاہ فوجی بازی کند همچون جنگ مصنوعی	کہ در آن سپاہ فوجی بازی کند همچون جنگ مصنوعی
است گویند یہ سر بازی خدان تماشا دار و کلا	است گویند یہ سر بازی خدان تماشا دار و کلا

(اشرف مازندرانی) و چند صوفی شب معراج گوید که تماشا دیدن هرگز در اشعار اساتذہ دیدہ
 تماشا دارد و جلوه تیر در آماج تماشا دارد و کج نشد. بابت کالمش بذیل تماشا نقل کرده ایم
 (اردو) دیکھنے کے قابل ہے۔ قابل دیدن و ہم او در چراغ هدایت بذیل تماشا نقل نوید که
 تماشا و اشتیاق مصدر اصطلاحی است در کلام سالک یزوی (تماشا دیدن) را دیده ام
 آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف و این خالی از غرابت نیست لیکن اجدات مل معلوم
 درین کند که محو تماشا بودن است (سیح کاشی) شود که دیدن این تماشا یعنی ریاضت است یعنی من
 (ن) پیوستہ بروی تو تماشا دارم و دل در تماشا نمی دانم کیست حال آنکه عالم محو تماشا است
 حمزہ آن تفسیر چلیپا دارم و مخفی نیاید که سبب آن (پتلی) مایه گوئیم که فضولی دوست ویدن درین باب
 تعلق بر صدر و دیدن است که بجایش می آید یعنی در یافتن نیست بلکه یافتن دشوار و کوشش
 (اردو) محو تماشا ہونا۔
 تماشا دیدن استعمال۔ صاحب آصفی را از غرابت پندارد و قائل۔ صاحب تحقیق
 ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض الاصطلاحات بذیل تماشا کردن ذکر این کرده
 کند که یعنی نظار کردن است (سالک یزوی) گوید کہ ترجمہ محاورہ ہندی است بخیال ما او ہم
 (تغیب) دارد و این صورت تماشا دارد و ذوق سخن ندارد (شیخ حسین شہرت) بنرم
 معنی بوجہ تماشا و تماشا نمی بینم و مخفی اہل دنیا چون تماشا بین تخانہ کو تارم مطلبی باز
 مباد کہ از سبب بالاستعمال صدر بنین پیدا برین می کشم بجا کو (امیر خسرو) خرم آن
 با بشارت می آید خان آرزو در سراج بذیل تماشا روز کہ من آن رخ زیبا بینم کو او کند ناز و نوا

از دو وقت شایم بود (اردو) تماشا دیکھا بولتے ہیں۔	تسار پانا۔
اصفیہ سیر و کینا کیفیت آٹھانا۔	تماشا کردہ اصطلاح بقول بہار و بحر
تماشا رسیدن اسد اصطلاحی۔	مرادف تماشا خانہ و تماشا گاہ (شوکت)
صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت۔	گلشن از بسکہ ز روی تو تماشا کردہ است
مؤلف عرض کند کہ بنظر آمدن تماشا است۔	پہ نگاہ محل نگہ دیدہ حیرت زدہ است ہا مؤلف
(ظہیری) مجلس چو شبکست تماشا بایمید۔	عرض کند کہ موافق قیاس است (اردو)
بزم چون نماند کسی جا بیا رسید۔ (اردو)	دیکھو تماشا خانہ۔
تماشا نصیب ہونا۔ تماشا نظر آنا۔	تماشا کردن استعمال صاحب آصفی
تماشا شدن استعمال صاحب آصفی	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض	کند کہ بمعنی تماشا دیدن باشد (ظہیری) شاپور
کند کہ از سندنش استعمال مصدر شودن پسند آید۔	(چنانچہ می گزونی او تماشا می چمن کردن
کہ بیا ش می آید و معنی این قرار یافتن تماشا	پہ شکل غنچہ در گلشن سیر مار است پنداری
(عالی) غنچہ و لہار شوق ہر طرف و اٹمی ہو۔ (اردو) دیکھنا۔ دیکھو تماشا دیدن۔	تماشا گاہ اصطلاح بقول بحر و بہار مرادف
پہ گرنقاب از رخ بیندازی تماشا می شود۔	تماشا دیدن
(بدیع اصفہانی) شیشہ ہا چید است بر تماشا خانہ کہ جای و محل تماشا باشد (صائب	طابق دلم و منت امید بہ گرفتہ سنگی ز نوید
ماشا می شود۔ (اردو) تماشا ہونا تماشا	کی شایستہ چو آئینہ خوب و زشت مرادف

عرض کند که موافق قیاس است (ار دو) تماشا ذکر این کرده از معنی ساکت موز
گاه - و یکم تماشاخانه - کند که جلوه دادن و مشاهده کنان

تماشاگر اصطلاح - بقول مجرب و بهرام اف متعدي تماشا دیدن است (شا
تماشائی معنی بیننده (ما تاشائی تکلوم) نزد (بر ان سردار دم سودا که در
به آتش نه توان رفت همان به کز دور تماشا و پاکوبان و درایم و زرجون در ش
گر گلزار تو باشیم و (ما طعرا) زرنگین تماشائی و مخفی مباد که از سندن
بتان دیده دوستان و مجلس تماشاگر بوستان مصدر نمایدن پیدا است که بجای
و مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است (ار دو) تماشا دکمانا -

از قبیل دادگر و صیقل گر (ار دو) تماشا تماشائی بقول بهار و وار
و یکم و الا - گر که گذشت (ما نوعی) ح

تماشا گشتن مصدر اصطلاحی است که چون صورت خویش و بهره نبر
آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف تماشائی را و (ظهوری) گر
عرض کند که از سندن استعمال مصدر نگاریدن پیدا تماشا رخصت است و آخر
پیدا است و معنی این قائم کردن تماشا (عرفی اگر خود را تماشا رخصت است و
(بر شفق گریه عطار و شماره و بر ورق دید غوطه در دام نگه خورده تماشائی
تماشا نگار و (ار دو) تماشا قائم کرنا - دیده اگر در بن هر بودار و و
تماشا نمودن استعمال - صاحب آصفی کند که موافق قیاس است (ار

بقول آصفیه عربی - اسم نکره - سیر و بکنه و الف - تلفاره کن - ناظر -

(الف) تمامه بقول بهار بالقلم و غین مجله کلاه شامین و بازه و امثال آن (خواججه عیله)

سانی (ه) ای کرده بصید آهوی دل آهنگ کو بر بسته کمر چین و امن بس تنگ کو این برده

سینه بند پستان نیست کو مانند تماغه ایست بر چشم لنگ کو (علی رضای تخیلی ه) شبهه از قدس

چو زنده بال و پر بهیم کو نه چرخ را بیکند از سر تماغه وار کو (البوطالب کلیم ه) کبوتر کو به

ز بهارش و آید کو تماغه از سر شاپن را باید کو صاحب اند نقل بخارش مؤلف عرض کند که

ترکی و عربی نیست فارسی قدیم است و بعض معاصرین عجم هم بر زبان دارند (اردو) ثوپی بقول

آصفیه - هندی - اسم مؤنث - و ه تخیلی جو شکاری جانور که منبه پر پیر یا دیتیه من (الماغه) -

(وزیر ه) و ه بدگان هون که خطا کی بنامین آنکین کو چرمائی باز کی ثوپی سر کو پیر کو

تمام بقول بهار کافی و بسنده و کامل و بی نقصان و بمعنی آخر و منقضي بالفظ شدن و کردن

و بمعنی نظام یافتن بالفظ گرفته شدن مستعمل - صاحب تحقیق الاصطلاحات گوید که مصدر عربی است

و فارسیان آن را بمعنی تام اسم فاعل استعمال کنند و ازین جهت یای مصدری فارسی بآن

الحاق سازند مؤلف عرض کند که صاحب منتخب لغتین بمعنی درست و درست شدن آورده

فارسیان استعمال این ترکیب با مصدر خود بمعنی (۱) آخر و ختم و (۲) بمعنی کامل و کل همه کرده اند که

در ملحقات می آید بمعنی دو طین مجاز بمعنی اول می نماید بخیاں مانقرس است (ظهوری ه) خونها

تمام جوش زرد از شور طیلان کو گلها ی آتشین شر گلخن من است ه (اول ه) هر که خرس دارد

امیدی بر او کو در تمام شهر و کو نکین گشت ه (اردو) تمام بقول آصفیه عربی (۱)

آخر ختم و در کمال با کمال سلام

تمام آن را همین گرفته است

بقول رہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار بحجائش ترک شد (اردو) کامل نکلے۔

بعضی اطراف آن مقام سبز و زار است **نکته** تمام یونان استعمال - صاحب آصفی ذکر

عرض کند که مقوله موافق قیاس است (اردو) این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند

اس مقام کے اطراف سبزی ہے۔

تمام اخرا استعمال بقول ہمارے بزرگین (ع) خلق گویند مقرر خور و ده بک سرک درستی

کامل و نقصان (ع) التزاق قیاض (ع) تمام بودید (ار و و) کامل مونا۔

عزت لی طالعان گرگز تمام اجزا بنویسید و امنی که تمام درین استعمال صحیح آید و نوکر

داشت این خلعت گرسانی نداشت که خان این کرده از سفر رسالت مؤلف و غیر کند

آنروز در صبح بخیر است ذکر این کرد و می گفت که معجز تمام تر معجزات که در این روزها رخ می دهد

من کنز العمال معرفة قوس (الار و الكواكب)

و اما در مورد این که آیا این کتاب در دسترس است یا نه، باید گفت که این کتاب در دسترس است و می تواند به عنوان یک منبع برای مطالعه و تحقیق در مورد تاریخ و فرهنگ ایران به کار آید.

[illegible]

باسمہ تعالیٰ

کاش بزم این است کوی عشق کاش پامان کاش چنان رسد

اصطلاح - بقول مجرب و با

سراحت فرید کند که آنچه خوب رسیده باشد از آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف شراب و غیر آن مقابل نیرس (صائب) تمام عرض کند که کامل کردن و ختم کردن و انجام رس نبوده بوده که کف دارد و که عیب دارد رسانیدن است (صائب) خورشید در بود گوهری که کف دارد و مؤلف عرض کند و هفته کند ماه را تمام و حسن قیام در من بختگاه که مراد ف پخته که خامی ندارد چنانکه میوه تمام تمام ساخت و از همین قبیل است ---	رس و شراب تمام رس اسم مفعول ترکیبی است (رب) تمام سازیدن (از ظهوری) (اردو) پخته بجا هوا
تمام رسیدن استعمال صاحب آصفی که می سازد و شهادت نامان را تمام اینجا بود	ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (اردو) الف وب تمام کرنا
کند که سند پیش کرده او از صائب همان تمام شدن استعمال صاحب آصفی است که بر تمام رس گذشت و دوران ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض استعمال (تمام رس) است که اسم مفعول ترکیبی کند که (ا) لازم تمام کردن است معنی کامل است و لازم نمی آید که پوشیده آن این مصدر قرار شدن و از دو اسناد پیش کرده اش استعمال کنیم از نیک استعمال دیگر مشتقات این بدین معنی در مصدر شوند پدیدست که بجایش می آید ظهوری کلام فارسیان دیده نشد صاحب آصفی غور نکرد (چو در ترک تازی کند اهتمام و شود ترکی ترک گردون تمام و) (کمال اصفهانی) (اردو) ناقابل ترجمه	(الف) تمام ساختن استعمال صاحب چل روز از ان باب گل آدم سر رشته بود

تا قصر دین بخت وجود شود تمام و دارند
صائب استعمال تمام شدن پدید است (ب) تمام شهر نشیب مین هست -
در خاکساری آنکه چو صائب تمام شد و بر صدر
تمام عیار اصطلاح بقول بهار یعنی تمام
اگر قرار کند آتانه است و صاحب رشیدی
اگر آنکه گذشت صاحب بگوید که معنی کامل و
گوید که (۲۱) یعنی مردن هم صاحبان بجز و بر پا
بی قصور (صائب) شود بساط جهان چون
ذکر پرو و معنی که ده اند و از سند صائب من
مغنی دوم هم توان گرفت خان آرزو در
گوید که بدان سبب که موت متهم کلمات انسانی
است از اینجا است که بعضی در تعریف انسان
گفته اند حیوان ناطق ثابت چنانکه شاعر گوید
نشیده که هر که بمیرد تمام شد و این از جمله
تحقیقات علامه و دوانی است مؤلف عرض
کند که موافق قیاس است (ار دو) اگر گرم تماش کردم و (ار دو) تمام کردند
تمام مونا (۲۱) مریا -
تمام شهر در زیر پا افتاده است
رهنما بخواند سفرنامه ناصر الدین شاه قاجار ذکر
این کرده گوید که یعنی تمام شهر نشیب واقع است
کند بالکل به کشیدن و متقی باقی نداشتن و کشیدن

بکمال است (فغانی) هزاره جبره فیض است در قرایه عشق و خوش آن حریف که این کاسه را تمام کشید (ابورجایی غزنوی) کمال دولت و بخشش هنوز نیم کش است و جهان چو تیر شود را	غزنوی (انرا و خدست مکاری نیاید ایجان و هم تو بیا نهادی هم تو تمام گردان (ارو) تمام گردان ختم گردان
تمام کشید (ابورجایی غزنوی) کمال دولت و بخشش هنوز نیم کش است و جهان چو تیر شود را گر تمام کشید (ظهوری) نفس گنجت دلم آه تا تمام کشید و بود و پخته جگر دیده گریه خام کشید	تمام گردان (دیدن) استعمال صاحب معنی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تمام شدن است (صائب) امیر بلش داشتند از نسیم که این قدح بچیدن تمام می گردود (ارو) تمام میون ختم میون
جام شراب و غیره تمام گذشتن استعمال - معنی منتفی شدن بنامه مؤلف عرض کند که موافق قیاس است (ظهوری) کارت از عمر نیکار هنوز بخت	تمام گذشتن استعمال - معنی منتفی شدن بنامه مؤلف عرض کند که موافق قیاس است (ظهوری) کارت از عمر نیکار هنوز بخت و تمام می گذرد و مخفی میباد که از سبب استعمال مصدر گذردن پیدا است که بجای خودش میگیرد و بدولت تو همه کارها تمام و مخفی میباد که این سبب استعمال
تمام گردانیدن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تمام کردن است (سنائی)	تمام گردانیدن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی تمام کردن است (سنائی)

این کرد و از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (۱۵) کار جهان تمامی برگزینی پذیرد و پیش
موقوف تمام شدن است (کلیم مهدانی) (۱۶) و اصل از تمامی خود خود را تمام گردان کرد (۱۷) و
نصرف چون و چرا بسته است ب (چون ره (۱۸) خنده شادی چه می خواهی درین تمام
تمام گشت جرس بی زبان شود (۱۹) (۲۰) سر کاکل تمامی عمر خود را صرف یک خمیازه
تمام مونا - و کیحو تمام شدن - کرد (۲۱) (فطرت قبی) (۲۲) خال لب او توت

تأملی صاحب تحقیق الاصطلاحات بذیل تقریر ز ما بر د و این در سخن عرض تمامی شعر
تمام گوید که فارسیان یا می مصدر رخی فارسی بر د و (طهوری ۵۵) تمامی عمر خاشاک سر
به آن الحاق سازند مؤلف عرض کند که کوی هوس چیدم که ناوان خی کن بر شعل خض
(۱) یعنی موت و (۲) یعنی انتقام و انجام خام جوشی را (۱) (ار و و) (۱) است نوشت
معنی دوم تحقیق است و معنی اول مجازش - (۲) تأملی - بقول آصفیه نوشت - آخر
به خیال مایای آخره زائد است (صائب) انجام - انت -

لما هیچ بقول طعنت برهان گوشت نرم و نزار و پنجه صاحب اندک و آنکه مؤلف گوید
که بر وزن و معنی تیا هیچ باشد یعنی گوشت نرم و پنجه مؤلف عرض کند که این سه بدل شایسته
است چنانکه غریب و غرم و صراحت ماخذ میرزا خاگرداه ایم (اورد و) و دیگر نیا هیچ -
مستغنی بقول بهار یعنی مرغور واری یافتن می فرماید که با غلط برداشتن و بردن و برداشتن
به این دو گرفتن و یافتن مستقل مؤلف عرض کند که بقول منتخب نفیستین و غم فغانی شدند
سوم نشت سرب است به معنی فارسیان اقبال این یعنی اسبی فاند و کند که در طبع است

می آید (ارو) تشع - یعنی فائده - مذکر
تشع پرواشتن استعمال - صاحب آصفی فائده حاصل کرنا -
 ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند - **تشع و اشتن** استعمال - صاحب آصفی ذکر
 که بعضی فائده حاصل کردن است و تشع شدن این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند -
 (صائب) نشد ز گردی نصیب هیچ که که بعضی تشع بودن است (برافنده شیراز) -
 به تشع که دل از خط وستان برداشت (ارو) از لذت حیات : از تشع می خواهر و بر که و عده
 فائده حاصل کرنا -
تشع پروان استعمال - صاحب آصفی ذکر صدر و دیدن پیداست که بجایش می آید -
 کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مراد (ارو) تشع پروان - فائده یاب پروان -
تشع پرواشتن استعمال (مخلص کاشی) جدا تشع دیدن استعمال - صاحب آصفی ذکر
 ز هم چه تشع برن چون و ندان به جماعتی که زلفی بهم این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که
 برآمده اند (ارو) فائده حاصل کرنا - بعضی تشع شدن مراد تشع و اشتن است -
 فائده یابا -
تشع پستن استعمال - صاحب آصفی ذکر که که زیر پانه بنید یار و سن بالائی تیم و خوشی به
 این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که که از سدا استعمال سدا پندیدن پیداست
 یعنی حاصل کردن تشع باشد مراد تشع پرواشتن که بجایش گذشت (ارو) و تشع و اشتن -
 (صائب) خوشش باش نظر کن به طوطیان **تشع گشتن** استعمال - صاحب آصفی

وگزارین کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند منتش یا فتن استعمال صاحب آصفی ذکر این اگر بعضی منتش شدن است مراد فتن بر دین (صاحب) کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بمعنی (۱) نشدند دولت بیدار رزق اہل سعادت فائدہ حاصل کردن است (سعدی ۵) ۲) تمشیتی کہ از ان چشم نیخواب گرفتہ بود (ار ۷۰) تشع نہ ہر گوشہ یافتہ بود نہ ہر خرمی خوشہ یافتہ بود منتش ہونا - فائدہ حاصل کرنا - (ار ۷۰) فائدہ حاصل کرنا - فائدہ پانا -	تمتم بقول برہان و سروری و نامری و رشیدی و جامع یضتم ہر دو فوقانی و سکون ہر دو سیم (۱) قطاس باشد و آن دم گا و کوی است کہ سپاہیان آن را از نیزہ و علم آویزند و برگردن اسپ بندند خان آرزو در سراج بیکر معنی اول گوید کہ (۲) بکسر ہر دو تا بمعنی سباق است مؤلف عرض کند کہ بعض محققین نسبت معنی اول این لغت را بفتح ہر دو فوقانی نوشتہ اند و بعضی دوم صاحب محیل ہم این را سباق گفتہ و بر سباق ہر چہ نوشتہ نقلش برتری کردہ ایم و لیکن تتم بمعنی دوم خود لغت عربی است و صاحب نثی الارب آوردہ البتہ بقول خان آرزو این را منقرس توانیم گفت اگر نہ استعمال این بکسر ہر دو تا بدست آید (ار ۷۰) ۱۱ جنگلی گاسے کی دم جو گھوڑوں کی گردن اور علم پر زینیت کے لئے لٹکاتے ہیں - نوٹ (۲) سباق دیکھو تری -
مثال بقول بہار بالکسر بمعنی پیکر و تماثل جمع آن - می فرماید کہ بالفظ کشیدن مستقل مؤلف عرض کند کہ این بالکسر لغت عرب است فارسیان استعمال این با مصداق فارسی می کنند کہ در ملحقات می آید و بیچ تخصیص صدر کشیدن نیست (ار ۷۰) دیکھو پیکر کے پہلے معنی -	مثال استعمال - صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض

کنند که بعضی نقش بستن و تصویر کشیدن (عالی شیرازی) که نه هرگونه در آن تمثال یا ساخت و کارستانی (س) کجا بر آب به هم خورده کس بسته است تشالی و میسر نیست نقش مدعا طبع میشود را با - (ار دو) تصویر کشیدن یا نقش کرنا - تشالی عشق و (ار دو) تصویر کشیدن یا نقش کرنا -	تمثال ساختن استعمال به صاحب آصفی مثال کشیدن ذکر این کرده از معنی است مؤلف عرض کند که بعضی تصویر کشیدن نقش کردن مرادف تمثال بستن است (رودکی) که صورت نه بند و از آن خوبتر و مؤلف عرض سمرقندی (س) بهشت آئین سرانی را پیروا کند که موافق قیاس است (ار دو) مصور -
د الف تمثیل بقول بهار یعنی نگاشتن بیکر - می فرماید که بعضی تشبیه دادن از کلام محسن تأثیر مستفاد می شود (س) دین و دل را می دهی بر باد تا دم می زنی و باز تمثیل گرم بر نام جاتم می زنی و مؤلف عرض کند که بالفتح و کسر نامی مثله بقول منتخب لغت عرب است فارسیان یعنی مثال استعمال کرده اند و به همین معنی در عربی هم استعمال است یعنی مصدری و از	سند بالا (ب) تمثیل زدن به معنی مثال دادن ظاهر (ار دو) الف تمثیل بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث - مثال تشبیه - نظیر (ب) تمثیل دینا بقوله - مثال دینا - تمجید بقول ملحات برهان یعنی توشه دان - مرادف تنجیه مؤلف عرض کند که ظاهر لغت

ترکی معلوم می شود و سکوت دیگر محققین فارسی ہم تأیید خیال مامی کند ولیکن لغات ترکی ازین ساکت
چاره نیست کہ فارسی قدیم و انیم معاصرین عجم ازین خبر اند (ارو و) توشه ان بقول آصفیہ
فارسی اسم مذکر توشه ان و طرف جس میں سفر کی خوراک رکھیں ۔
تخیث بقول برہان و جامع باخا و ثانی شکر بر وزن مسیما (۱۱) نام کی از اصحاب کہف است
(۲۱) نام دعائی ہم کہ بوقت حاجت می خوانند صاحب اتد بزرگ این صراحت کند کہ لذت فارسی
زبان است مؤلف عرض کند کہ بقول معاصرین عجم لغت زند و پائند باشد یعنی دوم بخیاں
بمعنی اول فارسی نباشد و در عربی ہم یافته نمی شود باشد کہ سریانی باشد (ارو و) (۱۱) ایک صاحب
کا نام اصحاب کہف سے تخیث (۲) ایک دعا کہ فارسیوں نے بھی تخیث کہا ہے جس کی صراحت
نزدیک نہیں ہوئی ۔ نوشت ۔

تندن بقول چال بجا کہ معاصرین عجم یعنی تہذیب مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است
بفحش و ضم وال محکمہ شد و بمعنی بود و باش کہ دن و شہر نظام شہر نمودن و از نیکہ باشندگان
شہر نسبت دیہاتیان صاحب تیسری باشند فارسیان استعمال این بمعنی تہذیب کردہ اند و
معاصرین عرب ہم بدین معنی استعمال می کنند پس ما این را مقترس تانیم (ارو و) تندن مذکر
تہذیب ۔ صاحب آصفیہ نے اس کو ترک فرمایا ہے مگر اردو میں انھیں معنون میں مستعمل ہے ۔
تندہ بقول برہان و جامع بفتح اول و سکون ثانی بر وزن بندہ کچ زبان را گویند یعنی شخصی
کہ در حرف زدن زبانش خوب نگر دو کہ بہ عربی فاہ تہ خوانند غایا آرزو در سراج ہو ثر با
کہ بدین معنی تندہ بر وزن دو ندہ آمدہ و تگندہ ہم بدین معنی گذشت و پیچ کی ازین سہ لغت

در کتب معتبره نیست مؤلف عرض کند که ما بر تندر حقیقت ماخذ این عرض کرده ایم و تندر
مبتدش باشد پس این را تخفیف تندر و انیم و باعتبار صاحب جامع که محقق زبان خود است
معتبر و انیم (ار و و) و کیو تندر -

تحریر بقول برهان و جامع یعنی اول و سکون ثانی و رای بی نقطه (ا) آب مروارید که انی است
در چشم و کبر اقول نیز نظر آمده - صاحب جهانگیری بزرگ معنی ازل گوید که در جسی از فرنگها (۲)
آب مروارید را تر خوانند با اول کسور و ثانی زده - خان آرزو در سراج ندین تم که معنی اول
گذشت این را اصل داند و تم را محقق این مؤلف عرض کند که طریقیان همه معتقدند بالا
و رای صاحب جهانگیری ظاهری کند که در بعضی قسمی از بیماری چشم دانند که بجز اصل سائل
در چشم پدید آید و بدان سبب نیروی بنیائی کمی گیرد و چون از چاه تجاوز کند آن ملت خود بخود
زائل شود و بعضی از فرنگها مرض آب مروارید چشم گویند ولیکن صاحب جهانگیری این را معنی
آب مروارید مطلقاً آورده که آن را معنی دوم قائم کرده ایم و همین معنی اصل این اسم جامع
است و معنی اول مجاز آن از نیکه نام مرض چشم هم آب مروارید چشم است قاطع نمیافا که
رشدی و سروری هم این را با کسر دانند و معنی شفق با برهان (ار و و) (۱) و کیو تم (۲) و کیو آب گویند

تحریر بقول استعمال - بقول اند و غیاث که موافق قیاس است از قبیل گلستان و نباتان
بفتحین باغ فرما گویند مؤلف عرض کند (ار و و) که جو رکاب - مذکر -

تحریر بقول برهان یعنی اول و کسر ثانی و سکون رای بی نقطه و قاف و زای نقطه دار و خروج
بکاف زده (ا) کلام خدا و قرآن مجید را گویند بضم ثانی هم گفته اند و گویند که ترکی است صاحب

سرویه می فرماید که این لغت را از فرهنگ قواس نقل کرده ایم (عمید لویکی ۵) بر فلک
 رسالتش راه روان شرح را به هر یک از این چهار رکن آیتی از تفرق و صاحب رشیدی
 گوید که بمعنی (۲) ستاره قطب و مصحف مجید صاحب مؤید بحواله فرهنگ علی سگی و فخر قواس
 به معنی اول قناعت کرده مؤلف عرض کند که شان لغت لغات صافی همین می کند که لغت
 ترکی دانیم ولیکن عجب است از لغات ترکی و کثر که این لغت را ترک کرده اند با وجود این ما
 این را فارسی ندانیم (۱ و ۱۱) کلام الله مذکر (۲) ستاره قطب مذکر -

ترهندی اصطلاح بقول محیط عربی میبارا و برومی قسار فونین و بفارسی خرماسه
 هندی و به انگریزی ثمر اند و بهندی آبی و انیلی گویند درخت آن عظیم و ثمر آن در غلاف های
 باریک و پوست آن بعد رسیدن اندک صلب صدفی و سرخ می گردد و در هندی کشیر الوجود
 ثمر آن سرد و راول و خشک در دوم و بقول شیخ سرد و خشک در دوم ترشی قوی آن مائل بانذک
 قبض و گویند سردی آن تا بدرجه سوم می رسد و بعضی سرد و خشک در سوم گفته اند و خشکی سرخ آن
 زیاد و گویند که شیرین آن قریب با اعتدال مائل بجرارت و آن سهیل لطیف تر از آلو بخارا یعنی
 ثقل آن بر معده و احشاکثر از ثقل آلو بخارا است و رطوبت آن کثر از آن و معتدل مزاج قلب
 حار بر روی خود و فریل خفقان حار و قی صفراوی و مقوی معده مسترخ از کثرت قی و منافع بسیار دارد
 (الخ) مؤلف عرض کند که مرکب توصیفی (۱ و ۱۱) ترهندی بقول آصفیه عربی اسم مؤنث

اعلی کا درخت اور اس کا پھل

الف انگریزی بقول بول چال یعنی قواعد است و معاصرین عجم

ورزش جهانی را گویند و	(ب) تمرینات جدید
قواعد فوج را مؤلف عرض کند که الف لغت عرب است	(ج) تمرینات عسکریه
و بقول منتخب بالغوغ و کسر برای جمله یعنی نرم کردن و شوگر ساختن - فارسیان معاصر استعمالش که بعضی قواعد کرده اند از همین معانی است و بوج مرکب توصیفی است و موافق قیاس (ار دو) الف - قواعد - مؤنث ب جهانی ورزش - مؤنث ج فوجی ورزش - مؤنث	
تسار بقول بهار آنکه از ویه مفروده میروشد و در عرف هند بسیاری گویند (کمال انجیل) تسار کلک اورا شیر اصل بجای عطارد خلق اورا باد صبا مقابل با مؤلف عرض کند که معنی عجم با کسر خوانند و فارسی قدیم و حالا هم بر زبان شان است (ار دو) عطارد بقول آصفیه عربی - اسم مذکر - و دافروش بسیاری -	
تمسک بقول بهار چنگ در زدن - گوید که فارسیان بمعنی مایه التمسک استعمال کنند یعنی نوشته که کسی دهنده گام گرفتن زرقرض یا چیزی دیگر از کسی تا وی عند الطلب اگر انکار کند آن دیگر را همان نوشته سند باشد برای اثبات دعوی خود (نواب امیر الامراتشایسته خان آصفیای) از پرسش گنهم روز ششم آخر شد با تمسکات گنا بان خلق پاره کفید با معنی تا که بتخفیف هم آمده (علی خراسانی) از تقادیده اش برآید زود و با هر که جوید بنقص تو تمسک با (اوله) دستگیری ز بس نمی یایم با بعضا جسته ام از ان تمسک با مؤلف عرض کند که اگر چه این بفتحین و ضم سین جمله شد و لغت عرب است ولیکن بمعنی مستغله فارسی این را مقوس دانیم (ار دو) تمسک بقول آصفیه عربی - اسم مذکر - لغوی معنی گرفت	

نیکتر. و اقرارنامه یا نوشته بوقرضه کی سزین قرضدار قرضخواه گو که بدیت است تا که قانونی -
گرفت سے نہ پیچے -

تمثیل بقول بهار (۱) داعی که بران اسپ و دیگر باوشی کند گویا آنهم مهر است و در بهار
که بر درهای بلاد و معاویجات را از تجار گیرند و (۳) مهری از چوب که بعد ضبط باج بر اجناس
تجار زنند و در طمحات مهر که بر روی انبار غله و امثال آن زنند و (۴) بعضی فرمان سلطان
(سید اشرف) برگ لاله است که افتاد در آغوش نسیم و بر سر کیش و داغ نشان تنها
(طالب کلیم) دران از باج و از تنها خبرند و از تنگیات دیوانی اثرند و (تلهوری) رباعی
(ریحان جان) چو خطریای تو نیست که آمدند چو بهمنای تو هستای تو نیست که خفیس سر چای سوزی
شیرت نشود و خطی که بران نقطه ز تنهای تو نیست که (والله هروی) دارد و در تفضل سعادت
و تنهای قبول حق بطاعات و (صائب) داغ ز خوانی خدا داد است منصور هر چه هست
تنهای تجلی لاله طور مرا و ارسته بد که همه معانی گوید که (۵) مکر رستن شاعر مضمون خود را و
از ان جهت است که گویا هر خود می کند (۶) هیچ فرقی در میان رض و گلگون تو نیست و این
همان معنی بود گویا که تنها کرده اند و صاحب طمحات بران بر ذکر معنی اول و دوم و سوم قانع
مؤلف عرض کند که به همین سه معنی بیان کرده طمحات بران لغت ترکی زبان است که صاحب
لغات ترکی و کرش کرده فارسیان استعمال این کرده اند و اکثر استعمال فارسی معنی مهر است و
همانرا معنی سند و فرمان شاهی هم و صراحت کامل معنی پنجم بر صدر (تنها کردن) می آید که ما از ان
اتفاق نداریم و غلط پذیریم (اروه) داغ و داغ جو گهوڑا که پیش پر و پتیه بین و دیگر

(۲) دیکھو بلج کے دوسرے معنی (۳) وہ چوبی مہر جس سے ذخیرہ اجناس پر پٹی بچھا کر لگاتے ہیں
 موت (۴) پادشاہی فرمان۔ مذکر (۵) شاعر کا اپنے ہی مضمون کو مکرر باندھنا کا حاصل بالصدقہ
 اپنے مضمون کی تکرار موت۔

تمناچی اصطلاح بقول بہار و بحر آنکہ محمول کہ ہر دو محققین بالاسکندری خوردہ اندتھا
 را بہار ہی ستانہ (سیفی ۵) ز تمناچی پسروشا زون درینجا بمعنی مہر گردان است شاعر گوید
 غلامی رحیمین دارم بکلف شد نقد جان و حاصل کہ ناظرشہ بباطلہ یعنی فردی کہ گوشہ او در پردہ
 باقی ہمین دارم بکلف عنون کند کہ این باشد و باطل شود مہر شاہی ملی کند پس یار ما
 مرکب ترکی زبان است بہیمین معنی کہ فارسیان کہ بہرین نظر مہی کند گویا من مشابہ باطلہ ہستم
 استعمال این کردہ اند (اردو ۱۰) محمول را بہار را تمنا قرار می دہد مقصود شاعر ہمین قید
 وصول کرنے والا اہل کار مذکر۔ کہ مارا از نظر افتادہ بدان بکہ فرد باطلہ دان

تمنا زون استعمال بقول بہار و بحر ہطلج و چشم نگردن او عادت مستمرہ است کہ بہ فرد
 ار باب دفاتر ایران و رسیدن گوشہ فرد را میرزا باطلہ مہر مہی کند چیز دیگر نیست مخفی مہاد کہ از
 محسن تاثیر (۵) تاثیر گو از نظر افتادہ یارم ہا سند بالا استعمال مصدر زندن پیدا است کہ
 تمنا زند ناظرشہ باطلہ بسیار ہومی فرماید کہ ناظر بچاپاشی نی آید (اردو ۱۰) مہر کرنا۔

تمنا گردن مصدر اصطلاحی بقول بہار و
 تصدیق کار کا بہات پادشاہی را نام است بہار مکرر پستق نمون خود و اگر از غیر بود زون
 کہ آن را در ہندوستان خان سمان گویند بہار مکرر پستق نمون خود و اگر از غیر بود زون
 باطلہ یعنی فرد باطل است بہمؤلف سانس کہ یا ابتذال است سند ابرا کہ بہر مہی

پنجم نگاشت مؤلف عرض کند که از سید کر دند که هیچ یک محقق زبان دان نمی گوید و اگر معنی
 اشرف معنی بیان کرده بود و محققین اصلا پیدا نیست مضمون مکرر پیدا کرده شان را تسلیم هم کنیم
 و نه این معنی را معاصرین عجم بر زبان دارند معنی شعر چه باشد غیر از اینکه خطا است قائل حاصل
 خان آرزو در چراغ هدایت با هر دو محققین بالافتقار اینکه تمنا کردن مرادف تمنا زدن است بمعنی تمنا
 است مامی گوئیم که او هم غور بر معنی شعر اشرف نکند چنانکه ظهوری هم گوید (س) تخیل بر دانه حد
 اشرف گوید که ای یار و در میان زرش که اسب ستم کاو کاوی پالبت را عاقبت تمناهای ما کرد و
 بود و گلگون تو هیچ فرق نیست بجز آنکه بر اسب ستم (ارو) مبر کرنا
 داغ زده اند و اسب توبی داغ است و از آنکه تمنائی بمعنی کسی که تمنا وصول کند مؤلف
 اسب ستم املق و داغدار بود چنانکه از بیان عرض کند که موافق قیاس است (ظهوری) (س)
 محققین پیدا است یعنی با سرفی و پیدای مخلوط استماع زهد و تقوی را ظهوری و ز داغ من به
 شاعر این نقص را در و پیدا کرده و از نیکه گلگون تمنائی رساندست و خنقی مباد که جادار دکه
 نام اسب شیرین بود و همه تن سرخ رنگ او را درین شعر در تمنائی یای وحدت گیریم که بر لفظ
 به از اسب داغدار قرار داد این است حقیقت تمنائی آمده و تمنائی فرید علییه تمنا است و لیکن
 معنی شعر و پایه تحقیق هر دو محققین با نام و نشان که تمنائی بمعنی تمناچی هم درست است (ارو) (س)
 لطف معنی شعر را نفهمیدند و برای خود معنی پیدا ده اهل کار جو محصول را بداری و وصول کرتا می
 مقبول بقول برهان و جامع و اندک بازای تمجید بر وزن مثنوی پیرامون دهان و نقایدهای
 خان آرزو در سراج گوید که این تصحیف است و صحیح بغفور بیای موحده که نگاشت مؤلف

عرض کند که موحده بدل شد به فوقانی چنانکه تنکوب و تنکوت و فوقانی بدل شد بهیم و همین مثال اول
قیمت تبدیل است پس باعتبار صاحب جامع که محقق تر بان خود است این را مبدلش نگوییم و جادو دارد که این
را قلب بعضی بتفوز قرار دیمیم که بتفوز باشد و پس از ان موحده را بهیم بدل کنیم چنانکه غریب و محرم
(ارو) و کیو بتفوز -

تنگین صاحب آصفی ذکر این جور الی انتخاب کرده که بمعنی جا گرفتن است. فارسیان استعمال این با
مصدر داریدن کرده اند و با مصدر داشتن بهم درست باشد که بمعنی جاداشتن است (ناظم
بروی) زل در گستان دارد و تنگین و اگر نه بوته خار است گلین و (ارو) و بنا به تمام
تنگین بقول بهار جادون و دوست دادن در کاری می فرماید که گران سنگ از صفات
اوست و کوه تنکین و بنگد تنکین هم آمده و بمعنی قدر و وقع مستعمل و بالخط دادن و گردن و نهادن و
یافتن مستعمل (ظهوری) بر بند تنکین و وقار است ظهوری و در شادی و غم خال را تعبیر بر آورد
و سوادش عرض کند که لذت عرب است بالغت و کسر کاف صاحب منتخب این را بمعنی پای بر جا
کردن کسی را نوشته. فارسیان بمعنی قدر و غنرت و توقیر استعمال این کرده اند و با مصدر فارسی مرکب
که در ریختن این می آید (ارو) تنکین بقول آصفیه عربی اسم مؤنث غرت - توقیر -

تنگین اول استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از چو برافروز و از غتاب حسین و بکار خویش فلک
معنی مساکت و سوادش عرض کند که غرت و اون را بنید تنکین و مخفی مباد که از سدا لا استعمال
و قدر کردن است صاحب بحر هم به همین معنی مصدر و بهین پیدا است که بجایش می آید -
ذکر این کرده (اثر شیرازی) و بهایت (ارو) غرت و بنا قدر کرنا -

تکمین کردن استعمال صاحب آصفی (ارو) تکمین گاہ بقاعدہ فارسی مقام رب ذکر این کرده از معنی ساکت صاحب بحر گوید و داب کو کہہ سکتے ہیں۔	تکمین گاہ استعمال صاحب آصفی (ارو) تکمین گاہ بقاعدہ فارسی مقام رب ذکر این کرده از معنی ساکت صاحب بحر گوید و داب کو کہہ سکتے ہیں۔
مراد فاکمین و اون است مؤلف اعرض کند کہ تکمین نہادون استعمال صاحب آصفی ذکر موافق قیاس است و از پیشین کہ در شمار استعمال صدر این کرده از معنی ساکت مؤلف اعرض کند کہ	مراد فاکمین و اون است مؤلف اعرض کند کہ تکمین نہادون استعمال صاحب آصفی ذکر موافق قیاس است و از پیشین کہ در شمار استعمال صدر این کرده از معنی ساکت مؤلف اعرض کند کہ
گندن پیدا است کہ بجایش می آید (فونی اردستانی) بزرگی کردن است (سماوی شیرازی) (۵) (۵) استی ایام باشد بر سبک عقلان گران و جوانمرد شاطر زمین بوسه داد و ملک را شاکست و تکمین	گندن پیدا است کہ بجایش می آید (فونی اردستانی) بزرگی کردن است (سماوی شیرازی) (۵) (۵) استی ایام باشد بر سبک عقلان گران و جوانمرد شاطر زمین بوسه داد و ملک را شاکست و تکمین
کی کند دیوانہ سرش تکمین سنگ را (ارو) (۵) نہادون (ارو) قادر و منزلت گران بزرگی کرنا و کیو تکمین و اون۔	کی کند دیوانہ سرش تکمین سنگ را (ارو) (۵) نہادون (ارو) قادر و منزلت گران بزرگی کرنا و کیو تکمین و اون۔
تکمین گاہ استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف اعرض کند کہ معنی قدر و	تکمین گاہ استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف اعرض کند کہ معنی قدر و
داب مؤلف اعرض کند کہ موافق قیاس است منزلت و بزرگی و عزت حاصل کردن (نہوری) (۵) و رجا (نہوری) (۵) تکمین گاہ عرض حال کوہ آہنگی (۵) خواستم گفت و سخن من و تو و از مکان است فیتہ	داب مؤلف اعرض کند کہ موافق قیاس است منزلت و بزرگی و عزت حاصل کردن (نہوری) (۵) و رجا (نہوری) (۵) تکمین گاہ عرض حال کوہ آہنگی (۵) خواستم گفت و سخن من و تو و از مکان است فیتہ
دارم و چه دانستم چادر عثه سیمایم اندازد تکمین (ارو) بزرگی اور عزت پانیا حاصل کرد	دارم و چه دانستم چادر عثه سیمایم اندازد تکمین (ارو) بزرگی اور عزت پانیا حاصل کرد
تکمل بقول زبان بروزن قبول شمنی است کہ خود رو و شبیه به اسفاندرخ است و آن را و در انسان بر گشت و لعلی قنبری خوانند صاحب اند نفل بردارنش صاحب محیط و	تکمل بقول زبان بروزن قبول شمنی است کہ خود رو و شبیه به اسفاندرخ است و آن را و در انسان بر گشت و لعلی قنبری خوانند صاحب اند نفل بردارنش صاحب محیط و
کہ همان قنبری است مؤلف اعرض کند کہ آنچه صاحب محیط قنبری نوشته ناقص است کرده و سیم و این را اسم جامد فارسی زبان و نیم (ارو) و کیو بر جفت۔	کہ همان قنبری است مؤلف اعرض کند کہ آنچه صاحب محیط قنبری نوشته ناقص است کرده و سیم و این را اسم جامد فارسی زبان و نیم (ارو) و کیو بر جفت۔

و گاه بر پشت چاروا اندازند و بر بالای آن سوار شوند و یک لنگ بار نیز گویند. صاحبان چاه
و رشیدی و ناصر می نمایند که تبلیغیت هم خوانند. خان آرزو در سراج گوید که اصل این همان تبلیغیت
است که می آید مؤلف عرض کند که این غث و سفید است که نون بهیم بدل شد چنانکه کجین
و کجیم و موخده حذف شد مرادف بکیا سا (اردو) و کیهو بکیا سا.

مثنیٰ بقول برهان و جامع بروزن چنین میخ را گویند و آن بخاری است تاریک ملاصق بر
روی زمین و بغری ضباب گویند خان آرزو در سراج گوید که این بخار تاریک است که در
زمستان بر زمین پیدا شود مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی زبان است و مرادف
ترجم باشد که بجایش گذشت (اردو) کهر - مذکر - و کیهو - ترجم.

تمنا بقول بهاء یعنی خواهش و آرزوی فرماید که تباہ از صفات اوست و بالفاظ آوردن
در دماغ و بستن و نچین و داشتن و در دل شکستن و وضو کردن و یافتن مستقر
مؤلف عرض کند که لغت عرب است و بقول منتخب ثنی یعنی آرزو کردن. فارسیان
به تبدیل تحتانی بالف استعمال این معنی حاصل بالمصدر یا مصدر فارسی کرده اند که در
ملفوظات می آید (طهوری) گشت آن روز که تابنده طناب رگ و پی و خیمه و دارخ
تمنای تو در سینه ما (اردو) تمنا بقول آصفیه - عربی - اسم مؤنث خواهش - درخواست
آرزو - امید.

تمنا آوردن استعمال - صاحب آصفی کند که مقصود آصفی از (تمنا آوردن - اردو)	و کجین - که ده از - بی سکت مؤلف عرض است (نظامی) تمنای گل در دهان

آوردند و منظر سوی روشن چراغ آوردند و کرد و تنای تبه بست و (ارو) تنه کرنا و او خیال کرد که ازین شعر مصدر رتنا آوردن آرزو کرنا -	آوردند و منظر سوی روشن چراغ آوردند و کرد و تنای تبه بست و (ارو) تنه کرنا و او خیال کرد که ازین شعر مصدر رتنا آوردن آرزو کرنا -
می برآید حالانکه نظامی لغظ رتنا را استعمال کرده تمنا بودن استعمال - صاحب آصفی ذکر است و (ور و ماغ آوردن) مصدر نیست این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند دیگر - آصفی بر معنی شعر غور نکرد و سکندر می که بمعنی حقیقی است یعنی حالت تنه (ظهوری تیشیر) خود و رتنا آوردن در محاوره فارسی مستعمل (سجده دائمی بود تنای جبین و کرد و پیری) اینک بنمیدن رخم و (ارو) تنه هونا تیشیر	می برآید حالانکه نظامی لغظ رتنا را استعمال کرده تمنا بودن استعمال - صاحب آصفی ذکر است و (ور و ماغ آوردن) مصدر نیست این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند دیگر - آصفی بر معنی شعر غور نکرد و سکندر می که بمعنی حقیقی است یعنی حالت تنه (ظهوری تیشیر) خود و رتنا آوردن در محاوره فارسی مستعمل (سجده دائمی بود تنای جبین و کرد و پیری) اینک بنمیدن رخم و (ارو) تنه هونا تیشیر
تمنا برون استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی پیش کردن و ظاهر کردن تناست (تقی کردن است (ظهوری س) تا چند تنه پیرم کا زونی س) با همه بوالهوسی ها گذاردت و خام برآید و تا چند سحر پرورم و شام برآید که تنه بده قاضی حاجات بریم و (ارو) مخفی مباد که از سند بالا مصدر بنمیدن پیدا تنه پیش کنه تنه ظاهر کرنا -	تمنا برون استعمال - صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی پیش کردن و ظاهر کردن تناست (تقی کردن است (ظهوری س) تا چند تنه پیرم کا زونی س) با همه بوالهوسی ها گذاردت و خام برآید و تا چند سحر پرورم و شام برآید که تنه بده قاضی حاجات بریم و (ارو) مخفی مباد که از سند بالا مصدر بنمیدن پیدا تنه پیش کنه تنه ظاهر کرنا -
تمنا بستم استعمال - صاحب آصفی ذکر این بدست آید (وله س) یک تنه بچخت این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که سینه گرم و که دل از آه سرد خام نگر و و - بهی آرزو کردن است (فغانی شیرازی س) (ارو) تنه کرنا -	تمنا بستم استعمال - صاحب آصفی ذکر این بدست آید (وله س) یک تنه بچخت این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که سینه گرم و که دل از آه سرد خام نگر و و - بهی آرزو کردن است (فغانی شیرازی س) (ارو) تنه کرنا -

حسرت را در تننا پوشیدن مؤلف عرض بر تننا شکستن قانع و از معنی ساکت مؤلف کند که موافق قیاس است (لهجوری) دل عرض کند که قطع آرزو کردن است (صائب) تریض تر خم بیرجان نبود و حسرت خود را تننا پوش کرد و (اردو) حسرت کو تننا مین چسپان و هر که اینجا بیشتر در دل تننا بشکند و مخفی مباد مخفی کرنا - تننا و اشستن استعمال - صاحب آصفی که بجایش می آید (اردو) آرزو مثنانا -	حسرت را در تننا پوشیدن مؤلف عرض بر تننا شکستن قانع و از معنی ساکت مؤلف کند که موافق قیاس است (لهجوری) دل عرض کند که قطع آرزو کردن است (صائب) تریض تر خم بیرجان نبود و حسرت خود را تننا پوش کرد و (اردو) حسرت کو تننا مین چسپان و هر که اینجا بیشتر در دل تننا بشکند و مخفی مباد مخفی کرنا - تننا و اشستن استعمال - صاحب آصفی که بجایش می آید (اردو) آرزو مثنانا -
و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض تننا و زویدین مصدر اصطلاحی - مخفی کردن (اردو) کند که بجالت تننا بودن است (صائب) و دور کردن تننا مؤلف عرض کند که از تننا تر تخم دارم از خونریز مگر گانی که تیغ خود بدانان قیامت پاک می سازد و مخفی مباد که از سنبه بالا استعمال مصدر و آیدین پیداست که بجای خودش می آید و از کلام لهجوری استعمال تننا سوختن مصدر اصطلاحی - صاحب این هم بدست آمده (اردو) زور شیرین تحت شاخ گل تننا داشت سرو و در سجود قامت رعناش قد خم نداشت و (اردو) تننا کھنا عرض کند که دفع شدن و کردن آرزو (صائب) تننا و رول شکستن مصدر اصطلاحی - روزه سازد پاک صائب سینه باران	و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض تننا و زویدین مصدر اصطلاحی - مخفی کردن (اردو) کند که بجالت تننا بودن است (صائب) و دور کردن تننا مؤلف عرض کند که از تننا تر تخم دارم از خونریز مگر گانی که تیغ خود بدانان قیامت پاک می سازد و مخفی مباد که از سنبه بالا استعمال مصدر و آیدین پیداست که بجای خودش می آید و از کلام لهجوری استعمال تننا سوختن مصدر اصطلاحی - صاحب این هم بدست آمده (اردو) زور شیرین تحت شاخ گل تننا داشت سرو و در سجود قامت رعناش قد خم نداشت و (اردو) تننا کھنا عرض کند که دفع شدن و کردن آرزو (صائب) تننا و رول شکستن مصدر اصطلاحی - روزه سازد پاک صائب سینه باران
بقول بحر قطع می آید و بوس کردن صاحب آصفی بوس بوزاتش اساک می سوزد تننا های خام	بقول بحر قطع می آید و بوس کردن صاحب آصفی بوس بوزاتش اساک می سوزد تننا های خام

خفنی مباد که از سند بالا استعمال مصدر روزید آرزو کردن است (فغانی شیرازی) (نظر اول) سید است که می آید (ارو) آرزو نمائید. سوی عاشقان چشمان خویش پاد و لا در پاس تمنا شدن استعمال صاحب آصفی ذکر رحمت باز شد چیزی تمنا کن با خفنی مباد که این سند این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند مصدر گردن است که بجایش می آید البتة از سند فوق که پیدا شدن تمنا و آرزوست در دل (خزن) استعمال این پیدا است (س) دل تمنای طبعین (س) لب جان بخش و گلزار جهانی در نظر دارم که دوست پاد صبر را رام بر میدن کرد است پاد تمنای بهشت و آب کوثر کی شود ما را با خفنی مباد (ارو) تمنا کرنا - آرزو کرنا -	که از سند بالا استعمال مصدر شود زده پیدا است که بجایش می آید (ارو) دل مین تمنا پیدا است آرزو هونا -
تمنا یا فتن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بر آمدن تمنا باشد (خاقانی) عافیت آرزو کنم صیغات پاد این تمناست یافتن دیگر است (ارو) آرزو نگارنا تمنا پوری هونا آرزو بر آنا - مراد پانا -	صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت و سندی از سائب همان که بر (تمنا در دل شکستن) اندک ورشد و این مراد آن است مؤلف عرض کند که موافق قیاس است (ارو) و کیونرا در دل شکستن - تمنا کردن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی قیاس است (مکهوری) (س) (نظر اول)
تمنای خام اصطلاح بمعنی آرزوی که توقع بر آمدن آن نباشد همچون هوس خام است که بقول نباشد مؤلف عرض کند که به افغان قیاس است (مکهوری) (س) (نظر اول)	تمنا کردن استعمال صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی قیاس است (مکهوری) (س) (نظر اول)

تلف تیسیر بر مجوش با صد پختگی فدا می آید خام فاری بر کب نصیفی - و هر س یا تمنا جو مقول باست با (ار و و) بر س خام یوت بقا	تلف تیسیر بر مجوش با صد پختگی فدا می آید خام فاری بر کب نصیفی - و هر س یا تمنا جو مقول باست با (ار و و) بر س خام یوت بقا
تلف تیسیر بر مجوش با صد پختگی فدا می آید خام فاری بر کب نصیفی - و هر س یا تمنا جو مقول باست با (ار و و) بر س خام یوت بقا	تلف تیسیر بر مجوش با صد پختگی فدا می آید خام فاری بر کب نصیفی - و هر س یا تمنا جو مقول باست با (ار و و) بر س خام یوت بقا
تلف تیسیر بر مجوش با صد پختگی فدا می آید خام فاری بر کب نصیفی - و هر س یا تمنا جو مقول باست با (ار و و) بر س خام یوت بقا	تلف تیسیر بر مجوش با صد پختگی فدا می آید خام فاری بر کب نصیفی - و هر س یا تمنا جو مقول باست با (ار و و) بر س خام یوت بقا

وانیم و بہ کاف فارسی صحیح پنداریم (اردو) چوکا نڈگر۔ دیکھو اٹلیک چشم۔
تشمہ بقول رشیدی بختین سوزن کلان کہ بدان چیز ہای گندہ و ستبر دوزند مؤلف عرض
 کند کہ سکوت دیگر محققین زبان دان و صاحب زبان ازین لغت تعجب خیز است معاصرین عجم
 تصدیق این کنند و بندہ زہم بہ ہمین معنی گذشت کہ این مرادف آنست و اسم جامد فارسی
 زبان ولیکن معاصرین عجم اکثر استعمال بندہ رکند و این را بر زبان ندارند (اردو) سول
 و کیو بندہ ز۔

(الف) **تووان** بقول برہان و جامع بروزن سپہ دان جمع ترکست کہ ترکان باشند۔
 گویند ترکان از نسل یافت ہن نوح اند صاحب ناصری گوید کہ توران و تورانیان را نیز گویند
 (ب) **تودی** بقولش آنچہ منسوب بہ توران باشد چنانکہ در ترجمہ دستیر ساسان پنجم بہ
 بہرام چوبینہ پیام دادہ کہ یا تا بہ تووان نزوی و بہ تودی دشت کشہ نشوی ہوای پادشا ہی
 ایران از سر بد تو ہای کرد یا صاحب سہرنگ بشرح پنجاہ و سومی فقرہ (نامہ شت ساسان
 نخست) گوید کہ الف نام کشور توران است و ب بعضی تورانی مؤلف عرض کند کہ تو
 نام کشور توران است و الف و نون زائدتان در آخر نقل و ردہ تووان ہم گفتند و سیا
 نسبت تورانی را تودی گویند معاصرین عجم تصدیق این می کنند و صراحت معنی برہان و جامع
 مقبر تر از سہرنگ سہرنگ نیست و جادار د کہ الف مخفف توریان ہم باشد کہ از تعریف منہا
 ظاہر است (اردو) الف توران اور توران کے رہنے والے۔ مذکور ب تورانی۔
 یعنی توران کا باشندہ۔

تموز | بقول برهان یفنیج اول و ثانی مضموم به و او وزای نقطه دار زده (۱) گرمای سخت.
 و (۲) نام ماه اول تابستان و (۳) ماه دهم از سال رومیان که زمان بودن آفتاب در برج
 سلطانت صاحب سروری بر معنی سوم قانع و صاحب جامع بر معنی اول و دوم (خسرو ۵)
 بر سر هر سیه ز تاب توز پد مرغ شده بخت خور و خام سوز پد (طهوری ۵) بر و بوعظه و اعط
 توز می آید پد حدیث توبه و فصل چمن مرهت نیست پد (سعدی شیراز ۵) عمر بر بست و افتا
 توز پد اندکی ماند و خواجه غره هنوز پد خان آرزو در سراج ذکر هر سه معنی کرده مؤلف عرض
 کند که اسم جابدانیم یعنی اول و معنی دوم و سوم مجاز آن خان آرزو معنی سوم را اصل دانند
 و معنی اول و دوم را مجاز آن ولیکن ما با او اتفاق نداریم نام ماه پانجا حرارت آن زمان
 است پس باشد که بزبان رومی توز بمعنی حرارت باشد (ارو ۵) سخت گرمی
مونت (۲) گرمای که پهلوی هیند او (۳) سال رومیون که دسویین هیند کا نام نمونر پد نگری
الف) تموک | بقول برهان یفنیج اول و ضم ثانی و سکون ثالث و کاف (۱) نشانه تیر باشد که غری
 هف گویند و (۲) تیری را گفته اند که پیکان پهنی دارد و چون گوشت یا استخوان فرو رود یا سگ
 بر نیاید و (۳) هر چیزی را گویند که در چیزی رود که بر آوردن آن دشوار باشد صاحبان جهان
 و سروری ذکر معنی اول و دوم کرده اند (شمس فخری ۵) سپید شاهی که مرا پد کند پیش تیر
 فاقه تموک پد (لطیفی ۵) هر دی که بر تموک زند پد پیش او دل به لایه کوک زند پد صاحب شیدا
 بزرگ معنی دوم نسبت معنی اول گوید که آن تموک به لام دوم است نیمم اگر چه بعضی گفته اند
 صاحب ناصری نقل نگارش خان آرزو در سراج هم نقش برداشته مؤلف عرض کند که بعضی

اول این را مبدل تلوک گرفت چنانکه تگنده و تگنده و معنی دوم و سوم مجاز معنی اول باشد

معنی مباد که از اسناد بالامصادر

(ب) تلوک زندن و اید است (اردو) الف (۱۱) دیکھو تلوک کے پہلے معنی (۲)

(ج) تلوک گزند وہ تیر جو نشانہ پر دہس جائے جس کا نکالنا مشکل ہو۔ مذکر۔ (۳)

ہر وہ چیز جو دوسری چیز میں داخل ہونے کے بعد اس کا نکالنا مشکل ہو۔ مؤنث (ب) تیر مارنا۔

(ج) نشانہ قرار دینا۔

(الف) تمہید بقول بہار ہموار و نیکو کردن کاری فرماید کہ بالغاً کردن مستقل مؤلف

عرض کند کہ لغت عرب بالفتح و کسر ای ہوز (کذا فی المنتخب) فارسیان استعمال این بمعنی آغاز

بیان کردہ اندو۔

(ب) تمہید کردن بمعنی آغاز بیان کردن است (تہای شہرستانی) تمہید صد

مقدمہ کہ ہم حیف حیف دیکر نشد کہ گوش کند و استان ما (اردو) الف تمہید بقول

آصفیہ عربی۔ اسم مؤنث کسی مضمون کی اٹھان (ب) تمہید کرنا کسی بات کا مقدمہ پیش کرنا

آغاز کرنا۔ تقریب کرنا۔

تمہید بقول بہار مرادف تمہید (۱) بمعنی جدا کردن صاحب روزنامہ بحوالہ سفرنامہ

امیرالدین شاہ قاجار این را ۲۱۱ بمعنی خوبصورتی نوشتہ صاحب رہنما بحوالہ سفرنامہ مذکور

بمعنی صاف و آراستہ گوید و صاحب بول چال ہمزبان مؤلف عرض کند کہ تمہید کہ بدو

آسانی می آید لغت عرب است بفتح اول و کسر ثانی فارسیان بحدف یک یا بمعنی فرق

استعمال این کنند و همین است معنی اول و معنی دوم مجاز که معاصرین یعنی صاف و پاکیزه استعمالش کنند و تکمیل بحث بالحقایق این در تیسری آید (طهوری ۱۰) از نظر پیکان حسن شناس با همه جانازش تمیز مراد مخفی مباد که نقطه تمیز با مصادری که مستعمل می شود استعمال این هم می تواند و بالعکس این هم (ارو ۱۱) تمیز بقول آصفیه عربی باسیم نوشت شناخت به چنان اندازد
 فرق (۲۱) صاف - پاکیزه - آراسته -

تمیز داشتن استعمال صاحب آصفی ذکر فرق کرنا - این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند تمیزیدن مصدریست که مرکب است از که فرق کردن است (تأثیر ۵) که شمه ناز و تمیز ویای معروف و غلامت مصداق آن است اواد لبری چه چیز نذار و با همین میانه عشق پس محققین مصداق این را ترک کرده اند و دیگر تمیز نذار و مخفی مباد که از سند بالا استعمال محققین لغات هم ولیکن در استعمال فارسیان و آیدین پیدا است که بجایش می آید (ارو ۱۱) بنظر آمده و ساکت یزیدی استعمالش کرده (۵) ساکت بفرود شد بجا باده صافی که کوه القمه تمیز کردن استعمال صاحب آصفی ذکر مختصی تا به تمیز و چه وارسته بذیل (پای دکانی) این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که همین کلام ساکت را نقل کرده گوید که اکثر الفاظ بعضی فرق کردن است (صائب ۵) بگویم است که فارسی زبانان عربی خوان تقصیری در آن خلق چه نسبت خیال صائب را با پیرا تمیز خطا کرده و بعضی الفاظ عربی را بطور فارسی تزیید از صواب نتوان کرده (ارو ۱۱) تمیز کرنا اند (الخ) مؤلف عرض کند که این مصدر	تمیز داشتن استعمال صاحب آصفی ذکر فرق کرنا - این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند تمیزیدن مصدریست که مرکب است از که فرق کردن است (تأثیر ۵) که شمه ناز و تمیز ویای معروف و غلامت مصداق آن است اواد لبری چه چیز نذار و با همین میانه عشق پس محققین مصداق این را ترک کرده اند و دیگر تمیز نذار و مخفی مباد که از سند بالا استعمال محققین لغات هم ولیکن در استعمال فارسیان و آیدین پیدا است که بجایش می آید (ارو ۱۱) بنظر آمده و ساکت یزیدی استعمالش کرده (۵) ساکت بفرود شد بجا باده صافی که کوه القمه تمیز کردن استعمال صاحب آصفی ذکر مختصی تا به تمیز و چه وارسته بذیل (پای دکانی) این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که همین کلام ساکت را نقل کرده گوید که اکثر الفاظ بعضی فرق کردن است (صائب ۵) بگویم است که فارسی زبانان عربی خوان تقصیری در آن خلق چه نسبت خیال صائب را با پیرا تمیز خطا کرده و بعضی الفاظ عربی را بطور فارسی تزیید از صواب نتوان کرده (ارو ۱۱) تمیز کرنا اند (الخ) مؤلف عرض کند که این مصدر

سوائق قیاس است و بسیار مصداق و مخرج این از	بر اسم مصداق کرده ایم و بحث این در
اسم جاد و گیر است و وضع شده که ما آنرا بر اصول	تمییز بدو یا هم آمده (اورد و) تمییز کرد
خود مصداق جعلی نام نهاده ایم و صراحت آن	فرق معلوم کردنا۔

تمییز قبول برهان و جامع بفتح اول و کسر ثانی شد و سکون تحتانی بجهول و شین منقطه دار مفتوح بآمل شهری و مدینه و نام بیشه است در نواحی شهر آمل که در میان آملیان بشیامی بیشه شهرت دارد۔ صاحب چاگلگیری بر نام بیشه قانع (حکیم فردوسی) از آمل گذر سوی تمییز کرد و نوشت اندران نامور بیشه کرد و صاحب سروری می فرماید که شهرست در ایران که نشستگاه فریدون بود و قتی که از آمل بیرون رفت با بخارفت۔ صاحب ناصری گوید که آنچه از تواریخ مازندران معلوم می شود۔ دو تمییز بوده است یکی را تمییز اہلم گویند و دیگری تمییز بالنصران۔ و قتی که افراسیاب از ترکستان غربیت قلع و قمع منوچهر کرد و منوچهر در حصار تیره رے محصور شد و از آنجا براه لاریجان پیدایش تمییز اہلم آمد و ضرائع و زنان خود را بقلعه مور فرستاد که در آن عهد ماہنیری نامیدند و می فرماید که تمش درخت توت سہ گل را گویند کہ بس خار دار است و لویش سیاه و بزاج سرد و ہما طمیس معرب آنست کہ بحر علیق گویند۔ خان آرزو در سراج گوید کہ مصرع دوم فردوسی دلالت صریح دارد برین مطلب کہ تمییز نام بیشه است نہ شهری مؤلف عرض کند کہ اتفاق داریم با او و با وجہ تمییز بیان کرده ناصری کہ تحتانی زائد بعد میم و ہای نسبت برتش داخل کرده اند از او تمییز ایک جنگل کا نام ہے جو نواحی شهر آمل میں واقع ہے جہاں توت کے کثرت سے چمن ہے۔

تتمیک بقول بهمان و جامع بفتح اول بروزن شرک استنی باشد سرخ رنگ و ترش مزه و کبیر
 اول بهم آمده صاحب جهانگیری گوید که در بعضی فرنگیهای کای تحتانی نون مرقوم است صاحب
 رشیدی نماید که صحیح تنک چنانکه در باب نون می آید و هم او در باب نون تنک را بنون اول و
 میم و فوقانی سوم چیزی دیگر نوشته که و رای این است تسامح او معلوم می شود که درین لغت نون
 سوم را نون اول نوشت صاحب ناصری نقل نگار همه صاحب محیط ذکر این نکرد و بر تنک
 به نون عوض تحتانی گوید که گياه سرخ و ترش است که آن را چوکا گویند مؤلف عرض کند که تحقیق
 این بر اشلیک چشم گذشت و تنک به نون سوم بجایش مذکور ما این را اسم جامد فارسی زبان
 دانیم و آن را مبدل این چنانکه او صحیح و او پنج (ار دو) دیکه و تنک -

کبیر بقول بهار مراد تمیز که بیک یا گذشت و فوق و امثال ایشان است که آنها بعد از آن	خان آرزو در چرخ هدایت می فرماید که نطق عربی
است بمعنی شاختن و در یافتن بدو تحتانی بر	را اشتباه واقع شده معلوم نیست این مصادر
وزن تفعیل و در کتب دیگر نوشته ام که چه مصدر	اصل عربی است که فارسیان را در آن تهنیت
عربی است که تصرف آن بطریق فارسی می آید چنانکه	است یا آنکه مشترک است در هر دو زبان -
فهمیدن و رقصیدن و طلبیدن و طبعیدن و	غایتش در بعضی از حروف که در فارسی نیامده
غار تیدن و در شرحی کاشی طلوعیدن تیر دیدن	فارسیان بسبب اتباع عربی بهمان آنچه عربی
شد در مینو لا بشعر ساکت نیز دی تمیز و ما خود از	را مراعات میکنند و این از عالم توافق مبنی
تمیز دیده شد و این متصرف از قسم تصرفات طرزی	فارسی است که اتفاق درین دو زبان تجدید

تعداد آن شکل است و برمتج این هر دو زبان بسیاری از مصادر فارسی مرکب از اسم جانور عربی و
 که بحال رسانیده باشد ظاهر می گردد و حساب ترکی و سنسکرت یافته اند که آن را مصدر جعلی نام است
 تحقیق الاصطلاحات می فرماید که این مصدر عربی و تعریف مصادر اصلی و جعلی برافت (اسم مصدر) کردیم
 است از باب تفعیل فارسیان یک یا را حذف مضحکه را درین فعلی نیست آنرا که عبور بر زبان فارسی نداشتند
 کنند همچنین و تغییر هم که آن را تغییر کرده اند و از حقیقت و منع مصادر بخیر از خیال شان چنان شده است
 مؤلف عرض کند که بقول منتخب تیسیر لغت عجب است از خان آرزوی کبرآبادی که مؤلف کتاب را
 عرب است بدو یا بمعنی جدا کردن فارسیان و پختن خیال میکند و ای را که خیال مضحکه برده است
 تمیز و تغییر هر دو را بمعنی امتیاز و فرق استعمال کرده اند فارسی زبان می کند و چه البوی طایفه فارسیان
 کنند و با مصادر فارسی مرکب سازند که در نی رود که در وضع مصادر تخصیص اسم مصدر
 ملحقات می آید و تمیزیدن مصدر فارسی زبان فارسی بیان نمی دارند و همه مصادر را بر جای
 هم بجایش گذاشت آنچه خان آرزو بحث این قیاس وضع کرده اند و پیچیک مصدر سماعی است
 مصدر را در اینجا نوشته و نسبت دیگر مصادر آنرا که عبور ندارند بعضی مصادر را سماعی نام
 هم اشاره کرده که از الفاظ عربی وضع شده اند نهاده اند و ما بر هر یک مصدر شپوت قیاس
 و خیال کرده که تصرف فارسیان بطور مضحکه است پیش کرده ایم قاتل مخفی میباد که ملحقات این
 قلت مذاق اوست در زبان فارسی و زنده گز با تمیز هم متعلق توان کرد که بیک تحتانی گذشت
 اینچنین خیال نمی کرد بسیار هنجی داند که زبان (ار دو) دیکو تمیز
 فارسی مملو از ترکی و عربی و سنسکرت است تیسیر یا فتن استعمال صاحب آصفی که

این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که و کین تو تمیز یافتند ازنی بود و شاخ بود و از
بعضی فرق یافتن است (کمال اصفهانی) هم یک درخت نمیدارند (اردو) فرق پاناد

فوقانی بالون

تن قبول برهان بفتح اول و سکون ثانی یعنی (۱) بدن است و ۲۱ جسم هم که مقابل جوهر
باشد و (۳) یعنی خاموش چه تن زدن خاموش شدن را گویند صاحب جامع بکر معنی اول و
دوم و سوم گوید که تن زدن یعنی صبر و تحمل کردن و آموختن هم مقصودش بخوابیدن باشد که تن
یعنی (۴) صبر و تحمل و (۵) یعنی آسایش هم آمده - صاحب رشیدی بر معروف قانع - صاحب
سروری بکر معنی اول می فرماید که (۶) یعنی تنیده اسم فاعل مصدر تنیدن و (۷) یعنی به تن امر
حاضر از تنیدن - صاحب ناسری بکر معنی اول و دوم و سوم قناعت فرموده - صاحب فدائی
بر معنی اول اکتفا کرده بهار بکر معنی اول گوید که مجاز (۸) دماغ را هم تن گویند و با اصطلاح
ارباب دفاتر هندوستان (۹) یعنی تنخواه چون دفتر تن و دیوان تن - می فرماید که معنی اول -
آزاده - افسرده - خاکی خوابناک - زار - سیمین - فرسوده - لاغر - لطیف - ناز پرور از صفات و
حمید و چهار - خار - رشت - از تشبیهات اوست - خان آرزو در سراج گوید که معنی اول غلط
است و وجه یکی آنکه همان معنی بدن است و نیز جسم مقابل جوهر نیست بلکه نوع جوهر است
و جوهر منقول است بران و دوم نیز چرا که تنها تن یعنی خاموشی نیامده بلکه تمام تن زدن یعنی خاموشی
است چنانکه بر شمع پوشیده نیست پس بدین معنی مجاز باشد و معنی دیگر در الفاظ متأخرین نوشته
خواهد شد ان شاء الله تعالی و در سندی نیز معنی جسم است پس از توافق لسانی می باشد - صاحب

سخندان گوید که در سنسکرت بدن انسان را تنو گویند مؤلف عرض کند که در معنی اول خیال ما
 این است که فارسیان از لغت سنسکرت تنو یعنی ذی و او اسم جاید قرار داده باشند و نسبت معنی
 دوم عرض می شود که از ارقام جوهر است و این معنی را باعتبار صاحب جامع تسلیم کنیم که محقق زبان
 خود است اگر در تحریف نساجی راه یافت نمی توان از معنی استعمال انکار کرد و معنی سوم البته
 خاموشی است نه خاموشی و شک نیست که بدون وجود این معنی (تن ندون) یعنی خاموش شدن باشد
 صاحب برهان از نزاکت کار گرفته که همین است اسم مصدر تن زدن و معنی چهارم پنجم هم درست
 است و مجاز معنی سوم که صبر و تحمل و آسایش هم با خاموشی تعلق دارد. البته استعمال معنی سوم و چهارم
 و پنجم بدون ترکیب دیده نشده و معنی ششم فصول است که بدون ترکیب با اسمی حاصل نمی شود و بقاعده
 اسم فاعل ترکیبی است و معنی هفتم هم ناقابل بیان بود که از مشتقات تنیدن است و معنی هشتم مجازی
 اول و معنی نهم مخفف تنخواه و به تحقیق (۱۰) علامت مصدر فارسی است که مخصوص است برای
 مصداق لازم چنانکه دن برای مصداق متعدی است و در بعضی مصداق خلاف این کلیه هم یافته
 شده چنانکه سفتن و امثال آن ولیکن خیال ما این است که واضح این بر کلیه خود قائم بود محاوره
 زبان تمیز نگردد و مثالی چند برخلاف این پیدا کرد و ما بر بعضی مصداق را شمار ازین نام کرده ایم.
 (ارو) (۱۱) تن. مذکر. بدن جسم. قالب (۱۲) جسم جوهری یک قسم است یعنی ده جوهر جوهر اول
 عرصین عقیق هو. مذکر (۱۳) خاموشی. مؤنث (۱۴) صبر و تحمل. مذکر (۱۵) آسایش. مؤنث (۱۶)
 ناقابل ترجمه (۱۷) مصدر تنیدن کامر حاضر (۱۸) دماغ. مذکر (۱۹) تنخواه. مؤنث (۲۰) تن فارسی
 عین علامت مصدر است. مذکر.

من آخستنی

مصطلح یقول سفیرنگی ہے

پس این اسم فاعل ترکیبی است بمعنی آسایش دهنده

هشتاد و هفتی فقره (دست‌آورد آسمانی بفرز آباد

بدن خود یعنی آرام پسند و تن پرور پس آصفی در

وختوران و خشور (معنی جسم غصری مؤلف

تعریف این سکندری خورد و معنی اقول لفظی است

عرض شد که موافق قیاس است (ارو) بهم

یعنی دو م سیرپی (ارو) داسل بن گے۔

توہ آسا اصطلاح لقا ہنک ہنک

و راحت می ریزد و برکت می آید

ششمین فقرہ (دساتیر آ)

سمانی بغیر آباد و خستوران

تین آسان اصطلاح بقول رشیدی

وختور) الف ممدوده وسین مہملہ بالف کشیدہ

یعنی (۱) آسودہ صاحب جامع فرماید کہ (۲)

۱۱) چیز می مثال جسم - صاحب آصفی سجاد الہ بہار

تندرست و آسوده هم صاحب سروری باشید

و سندان هم هدر انجا نکور (ارو)	امر حاضر است و ترکیب تن با آسان اسم فاعل ترکیبی است یعنی تن را بر راحت دارند
تن آسانی اصطلاح - بقول بهار معروف (شانی کلوس) در بهشت نونیا زان آرد	مراد معنی دوم تن آسان دیگر هیچ (ارو) دیکو تن آسان -
تن آسانی اصطلاح - بقول بهار و آرم تن آسانی در و با صاحب بگر گوید که مراد	تن آسانی گزیند خوش تن را با زن و فرزند بگذارد به سختی با صاحب سروری
عرض کند که یای مصدری با (تن آسانی) فرید هر کس گوید بنواری چون نیایی ز کس تن آسانی	عرض کند که یای مصدری با (تن آسانی) فرید هر کس گوید بنواری چون نیایی ز کس تن آسانی
مؤلف عرض کند که یای مصدری با (تن آسانی) فرید هر کس گوید بنواری چون نیایی ز کس تن آسانی	مؤلف عرض کند که یای مصدری با (تن آسانی) فرید هر کس گوید بنواری چون نیایی ز کس تن آسانی
تن آسودن استعمال - صاحب آصفی راحت - مؤلف بقاعده فارسی تن آسانی کا	تن آسودن استعمال - صاحب آصفی راحت - مؤلف بقاعده فارسی تن آسانی کا
کند که سندی که پیش کرده از ان استعمال (تن) پیدا است پس نمی توان از تن آسانی	کند که سندی که پیش کرده از ان استعمال (تن) پیدا است پس نمی توان از تن آسانی
این کرده اند و ما اشاره این بر تن آسان که حقیقتش بجایش گذشت مصدر (تن آسودن)	این کرده اند و ما اشاره این بر تن آسان که حقیقتش بجایش گذشت مصدر (تن آسودن)
فایده کنیم خبر نیکه (آسودن تن) بهترین حقیقی است	فایده کنیم خبر نیکه (آسودن تن) بهترین حقیقی است

و این قلب اضافت باشد و آسودن تن در محاوره یا ستن تن (اردو) تن کا آرام پانا۔
فارسی بنظر نیامده مگر معنی حقیقی غلبه نیست یعنی آرام تن کو آرام دینا۔

سحاب بقول رشیدی، پس خیمہ می فرماید که تاخرین رعایت اصل فرس نموده بجهت دفع آب
جگله و گبر به طالعوسند چنانکه در کلمات دیگر و داورین افصح است از باب و طنب یعنی عربی
است و طنب جمع آن و گبر یعنی آن تحقیق اهل زبان و زبان دان ذکر این نکردم مؤلف عرض
کند که در این را اگر بوی طنب میزد بگیریم باب که اسم جاد فارسی زبان نیم و از تحقیق اهل زبان
نویس این نکرد و اندر تخریق قیاسی و بوسند رشیدی را کافی ندانیم حقیقت طنب همین قدر که مفرط
طنب عربی است بنیاد الف یعنی فرید علیه طنب و اگر استعمال ثناب پیشتر شود آنرا سطل
طنب بگیریم نه اصل طنب و معنی افعلی این آب تن البته درست باشد که خارج از بحث است
(اردو) طنب بقول آصفیه عربی اسم مؤنث خیمه کی رتی و گویا بارش مؤلف عرض
کند آستین که کپه نه اس کو عربی میباید که حالانکه مفرس ہے اور عربی طنب۔

ساولیل بقول ناصری و اندر بفتح اول و کسر وال بر وزن قنادریل گروی از پارسیان قدیم
که خلاف انعام و قرار و او شریعت آذر موشنگ یعنی سه آباد پیغمبر گروندی و آنان را از
شریعت آذر موشنگ آهین و یو و گمراه خواندندی و طاعت گروندی و گروی که متابعت
انعام کتاب بیان آذر موشنگ می گردند یعنی این طائفه آن را فرشته و سروش سپاسی
و بر پیشانی ایشان نامیدند و این دولت را از دستان نقل شد و در فرنگها
نیز از آن یاد کردند و اینست سر یانمی یافته می شود و فارسی و ازبیکه فارسی و قدیم

استمال این کرده اند این را با اعتبار ناصری جا داده ایم (اردو) تا دلیل پارسیون کے اس
گروه کا نام ہے جو خلاف شریعت پیغمبر آباد عمل کرتے تھے۔ مذکر۔

تاسا صاحب ناصری ذکر این کرده گوید کہ بمعنی آسوده تن است مؤلف عرض کند کہ بہمان تن آسا کہ گذشت در اینجا الف ممدودہ را منقصورہ نوشتہ اند (اردو) دیکھو تن آسا۔ تاسا قبول برہان و ناصری بمعنی آسودہ و تندرست مؤلف عرض کند کہ بہمان تن آسا کہ ب الف ممدودہ گذشت و بمعنی آسودہ تسلیم کرده ایم (اردو) دیکھو تن آسان۔	تاسیدن بقول مؤید بکوالہ ز فانگویا (۱) بمعنی خوش شدن مؤلف عرض کند کہ در دیگر نسخ قلمی ہمین مصدر را تاسا سیدن بکوالہ ز فانگویا نوشتہ کہ مرکب است از تاسائی و علامت مصدر دن بمعنی لفظی این (۲) تن آسانی کردن است و راحت حاصل کردن (۱) خوش ہونا (۲) راحت حاصل کرنا۔

تاشا بقول برہان با فابرو وزن بلاد و مقداری از گناہان باشد بشریت زردشت
صاحب (جہانگیری در ملحقات) و صاحبان ناصری و اند ہم ذکر این کرده اند۔ صاحب
ناصری صراحت فرید کند کہ گناہ اندک است چنانکہ ماصغیرہ گوئیم۔ خان آرزو و پیر سراج ذکر
این کرده مؤلف عرض کند کہ طرز بیان خوش نباشد مراد از گناہ صغیرہ است نہ مقداری
از گناہان و نہ گناہ اندک ترجمہ گناہ صغیرہ باشد بلکہ گناہی را نام است کہ درجہ آن کم باشد
متقابل گناہ کبیرہ و این ہم لغت سریانی یافتہ می شود همچون تادیل کہ گذشت بمعنی از صغیر
بر اندک لغت تن در پیر و لغت داخل است و اسم جامہ فارسی قدیم ولیکن از صراحت مزید

ترکیب این قاصرانند (ارو) شریعت زردشت مین گناه صغیره بقول آصفیه اسم مذکر اوئی گناه خفیف جرم - و گناه جسکو خدا سے تعالیٰ قوبه سے معاف کردیگا -	ترکیب این قاصرانند (ارو) شریعت زردشت مین گناه صغیره بقول آصفیه اسم مذکر اوئی گناه خفیف جرم - و گناه جسکو خدا سے تعالیٰ قوبه سے معاف کردیگا -
(الف) تسانید صاحب سفرنگ بشرح کامل ترکیب بر (تنبید) که می آید صراحت باخذ این	(الف) تسانید صاحب سفرنگ بشرح کامل ترکیب بر (تنبید) که می آید صراحت باخذ این
(ب) تسانید دوازدهمی فقره (دساتیر) من وچیشده است (ارو) پیله یا نوین	(ب) تسانید دوازدهمی فقره (دساتیر) من وچیشده است (ارو) پیله یا نوین
آسمانی بفرز باد و خشوران و خشور گوید که ب آسمان کا جرم مذکر - بفتح تائی فوقانی و نون با الف و نون و ضم تسان تن اصطلاح بقول ناصری و انند بای ابجد و دال مهله ساکن جسم کل و همچنین تن بجوالة فرنگ دساتیر جرم فلک نهم باشد - بند و (تسانید) و چونکه همه اجسام و همه اروا می فرمایند که همین را تسانند و تن بد و تن تن و تن یا احاطه فلک الافلاک اند تن فلک الافلاک سالار نیز گویند مؤلف گوید که ترجمه جسم الاجسام را جسم کل و نفس اورا نفس کل خوانند مؤلف باشد که فلک الافلاک را گویند و تعریف آن عرض کند که هر دو اسم جامد فارسی قدیم است بر تسانند گذشت (ارو) نوین آسمان که دیگر همه محققین از ان ساکت اند و از فلک کا جرم مذکر -	آسمانی بفرز باد و خشوران و خشور گوید که ب آسمان کا جرم مذکر - بفتح تائی فوقانی و نون با الف و نون و ضم تسان تن اصطلاح بقول ناصری و انند بای ابجد و دال مهله ساکن جسم کل و همچنین تن بجوالة فرنگ دساتیر جرم فلک نهم باشد - بند و (تسانید) و چونکه همه اجسام و همه اروا می فرمایند که همین را تسانند و تن بد و تن تن و تن یا احاطه فلک الافلاک اند تن فلک الافلاک سالار نیز گویند مؤلف گوید که ترجمه جسم الاجسام را جسم کل و نفس اورا نفس کل خوانند مؤلف باشد که فلک الافلاک را گویند و تعریف آن عرض کند که هر دو اسم جامد فارسی قدیم است بر تسانند گذشت (ارو) نوین آسمان که دیگر همه محققین از ان ساکت اند و از فلک کا جرم مذکر -
الافلاک باعتبار آغاز شمار از زیر آسمان نهم تسان گردد اصطلاح بقول سفرنگ بشرح هر دو است و باعتبار شمار از بالا آسمان اول بست و سومی فقره (نانه سوم شت شای گوی) باشد که ذکرش بر او رة افلاک گذشت پس منی بکسر کاف فارسی و سکون را و دال هم همتی جمع این جسم کل و وجه فلک الافلاک باشد و شک اجسام مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی نیست که در ترکیب این لغو تن داخل و صراحت قدیم است و بس (ارو) عالم منظم عالم دنیا	الافلاک باعتبار آغاز شمار از زیر آسمان نهم تسان گردد اصطلاح بقول سفرنگ بشرح هر دو است و باعتبار شمار از بالا آسمان اول بست و سومی فقره (نانه سوم شت شای گوی) باشد که ذکرش بر او رة افلاک گذشت پس منی بکسر کاف فارسی و سکون را و دال هم همتی جمع این جسم کل و وجه فلک الافلاک باشد و شک اجسام مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی نیست که در ترکیب این لغو تن داخل و صراحت قدیم است و بس (ارو) عالم منظم عالم دنیا

شانی بقول برهان بروزن امانی میخیزد	شانی در یاسند و اصطلاح بقول صاحب
باشد چه تن یعنی جسم هم آمده صاحب نامری کثر نامری یعنی حواس خمسۀ ظاهری و باطنی مؤلف که با کسر آنچه منسوب به جسم باشد چنانکه حواس عرض کند که فارسی قدیم است (ار ۹۹) حواس عشره و قوامی دیگر صاحب فدائی گوید که هر چه	خمسۀ ظاهری و باطنی مذکور
و ابسته تن است یعنی جسمانی خان آرزو و رزق	شانی که بسیار است اصطلاح بقول صاحب
نقل نگار برهان صاحب سبک بشب چهل	صدوی و چاروی فقره (و مایه آید یاد از یاد)
و چاروی فقره (نامۀ شت سی افراص) بهم متفق	خسورین خوشور اگر و خشنه که از خدایوند خدای بهم
با برهان مؤلف عرض کند که موافق قیاس	بزارند مؤلف عرض کند که فارسی قدیم است
(ار ۹۹) منسوب به تن یعنی جسمانی	قیاس (ار ۹۹) و نه زود و خداوند که کتب علم و ادب

شانی بقول رشیدی همان کتاب که گذشت مؤلف عرض کند که اشاره این بهم بعد از اینجا و این بتدل آنست چنانکه آپ و آو (ار ۹۹) و کیهو کتاب

شانی بقول برهان بروزن امانی میخیزد	شانی در یاسند و اصطلاح بقول صاحب
باشد چه تن یعنی جسم هم آمده صاحب نامری کثر نامری یعنی حواس خمسۀ ظاهری و باطنی مؤلف که با کسر آنچه منسوب به جسم باشد چنانکه حواس عرض کند که فارسی قدیم است (ار ۹۹) حواس عشره و قوامی دیگر صاحب فدائی گوید که هر چه	خمسۀ ظاهری و باطنی مذکور
و ابسته تن است یعنی جسمانی خان آرزو و رزق	شانی که بسیار است اصطلاح بقول صاحب
نقل نگار برهان صاحب سبک بشب چهل	صدوی و چاروی فقره (و مایه آید یاد از یاد)
و چاروی فقره (نامۀ شت سی افراص) بهم متفق	خسورین خوشور اگر و خشنه که از خدایوند خدای بهم
با برهان مؤلف عرض کند که موافق قیاس	بزارند مؤلف عرض کند که فارسی قدیم است
(ار ۹۹) منسوب به تن یعنی جسمانی	قیاس (ار ۹۹) و نه زود و خداوند که کتب علم و ادب

آوردن و تن کہ اسم فاعل ترکیبی و کنایہ از قوی و اصل این (تنہ آور) بود ہاے ہوز و حذ حقیقتہ این برای انسان مخصوص است و مجاز شدہ تا و رہا قی ماند (ارو) تا و رہا برای غیر انسان ہم مستعمل شد چنانکہ مرد تا و رہا بقول آصفیہ فارسی قوی جثہ فرہ جسیم درخت تا و رہا بعضی گویند کہ برای درختان موٹا بستند ا۔	آوردن و تن کہ اسم فاعل ترکیبی و کنایہ از قوی و اصل این (تنہ آور) بود ہاے ہوز و حذ حقیقتہ این برای انسان مخصوص است و مجاز شدہ تا و رہا قی ماند (ارو) تا و رہا برای غیر انسان ہم مستعمل شد چنانکہ مرد تا و رہا بقول آصفیہ فارسی قوی جثہ فرہ جسیم درخت تا و رہا بعضی گویند کہ برای درختان موٹا بستند ا۔
تناول بقول آصفی یعنی فرا گرفتن مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است فارسیان استعمال این بمعنی خورشید کردہ اند و بامصادر فارسی ہم استعمال این است کہ در لطحات می آید و استعمال مجر و این یافته نشد حاصل بالمصدر خوردن است بمعنی خورش (ارو) صاحب آصفیہ نے تناول کو ترک فرمایا ہے اسلئے کہ اردو میں اس کا استعمال مفرد نہیں ہے لیکن مرکبات میں مستعمل ہے کھانا کا حاصل بالمصدر۔	تناول بقول آصفی یعنی فرا گرفتن مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است فارسیان استعمال این بمعنی خورشید کردہ اند و بامصادر فارسی ہم استعمال این است کہ در لطحات می آید و استعمال مجر و این یافته نشد حاصل بالمصدر خوردن است بمعنی خورش (ارو) صاحب آصفیہ نے تناول کو ترک فرمایا ہے اسلئے کہ اردو میں اس کا استعمال مفرد نہیں ہے لیکن مرکبات میں مستعمل ہے کھانا کا حاصل بالمصدر۔
تناول ساختن استعمال صاحب آصفی سودا (شرعی شیرازی) دیگر می تخم خنیش	تناول ساختن استعمال صاحب آصفی سودا (شرعی شیرازی) دیگر می تخم خنیش
تناول کردن ذکر این کردہ ساچہ تناول کردی (شر صادق شیرازی)	تناول کردن ذکر این کردہ ساچہ تناول کردی (شر صادق شیرازی)
تناول نمودن از معنی ساکت نان سنگک پروتیر و نواس استاد قمیر بانپیر۔	تناول نمودن از معنی ساکت نان سنگک پروتیر و نواس استاد قمیر بانپیر۔
مؤلف عرض کند کہ ہر سہ بمعنی نوالہ کردن بخانی و ماست جوانی تناول نمایند یعنی میا و خوردن است (خسرو) تناول گریں گار از سند بالامصادر سازیدن و نمائیدن پیدا لقمہ راز و د پاشیمانی خوری کی واروت کی بجائش می آید (ارو) تناول کرنا بقول آصفی کھانا	مؤلف عرض کند کہ ہر سہ بمعنی نوالہ کردن بخانی و ماست جوانی تناول نمایند یعنی میا و خوردن است (خسرو) تناول گریں گار از سند بالامصادر سازیدن و نمائیدن پیدا لقمہ راز و د پاشیمانی خوری کی واروت کی بجائش می آید (ارو) تناول کرنا بقول آصفی کھانا
عبارت قبول بہار برگ معروف می فرماید کہ در آثار جیمی آورده کہ از طرف فرنگ بہر کن آمد و از انجا در ہند و از عہد اکبر بادشاہ رواج یافت بہ تقدیر بالقط بصر قلیان کروں و کشتی	عبارت قبول بہار برگ معروف می فرماید کہ در آثار جیمی آورده کہ از طرف فرنگ بہر کن آمد و از انجا در ہند و از عہد اکبر بادشاہ رواج یافت بہ تقدیر بالقط بصر قلیان کروں و کشتی

مستعمل است که در طمحات می آید. صاحب محیط می فرماید که بفتح تا و سکون نون و فتح بای موحده
 و الف و ضم کاف و سکون واد و تیرکی تن و در انگریزی توبی گو و بهندی بجر بنگ گویند و
 مشهور تا کوست سفوف برگ آن جهت زبر کثرت دم و زنبور دافع بزاج آن گرم و خشک در
 آخر سوم معطرش و محقق دافع هم اقسام ماهی و زلو و کثرت دم و مار است و دود کردن آن مصلح
 هوای وائی و تعفن آن و منقی رطوبات دماغ و محرک آن و جهت در دندان رطوبی و در ریه
 و سرفه رطوبی کشیدن و خوردن آن مانع و دغان آن بجهت ناریت تقوی قوتها و جمله اعضا
 مخصوص عضوی که رطب ناک باشد و نافع رطوب بزاج و در دق و لجم ملین شکم و محلل ریاح
 بواسیر که از کثرت رطوبت بود و نافع و محلل رطوبات کثیر معده و معین بر هضم و جهت در دبار و
 ریجی معده و تحلیل ریاح و رطوبات آن کشیدن و خوردن آن مفید و کذا ضعف بصر را که از
 غلبه رطوبت باشد سودمند و همچنین برای ضیق النفس که بسبب کثرت بلغم و خلط آن باشد یا به
 احتیاج رطوبت مائی در سینه و شش بود و نافع و منافع بی شمار دارد که در محیط اعظم ویدنی دارد
 کسی گوید که (س) برگ او به بود و بر دوزن یا گره بود و رقت منی در تن یا ناز گره به نزل زرد
 گیرند یا بر رطوبات سر شفا یابند یا باروان را از و شفاست مدام یا ناهقان را بالعکس دان و نق
 تمام یا آور دگر چه ضعف قلب و دماغ یا لیک بهر سیر زدن توپ چراغ یا کاروی صمغ حبش
 دان ای دوست یا می کند احتراق او تا پوست یا ورم آنتشین را بر و یا گره کسی برگ او بران
 بند و یا می کند ضعف معده بهر جوان یا مصلح او کلاب و صندل دان یا مؤلف عرض کند
 صاحب ساطع این را لغت هندی گوید و معاصرین عجم لغت فارسی دانند و الله اعلم

ماہینہ راسخس و تبدل تبا کوئی ہندی و انیم چنانکہ پام و پان و کیم و کیم (اردو)
 صاحب آصفیہ نے تبا کوئی پر فسر مایا ہے کہ اردو اسم مذکر۔ امریکی کی زبان میں ٹیکو
 تھا جسے پرتگالی ہند میں لائے۔ اصل میں ایک قسم کا پودا ہے جس کے پتے حقہ میں
 پیئے اور پان کے ساتھ کھانے میں آتے ہیں۔ ہندوستان میں اس کے ساتھ گڑ
 ملا کر قلیان میں پیئے ہیں۔ عوام اسے تبا کوئی کہتے ہیں اس کا رواج جلال الدین اکبر کے
 وقت مسلمان ہجری میں اول اول دکن میں پھر تمام ہند میں ہوا جس کی مفصل اور دلچسپ
 کیفیت وقائع اسد بیگ شیر و معتمد شہنشاہ اکبر میں ہے (الخ) آپ ہی نے فرمایا ہے تبا کوئی
 ہے جو اردو میں مستقل ہے۔ تبا کوئی کہتے ہیں۔

تبا کوئی سر قلیان گردن	اصطلاحی بقول آصفیہ چلم پرگاہ کہ حقہ تیار کرنا حقہ گردن
صاحب آصفیہ می فرماید کہ گناہ از ہیا گردن	تبا کوئی گردن استعمال۔ صاحب آصفیہ گردن
حقہ باشد برای کشیدن (فوقی زیدی)	کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ قلیان
وان کی پہلو زندگانیک سر قلیان باز کردہ	کشیدن است (از بہار) آن جوانانیک تبا کوئی
تبا کوئی لطفی کہ از من گذری	مؤلف عرض کہ اولش شد و آخر ہوشتند (اردو) حقہ
کند کہ موافق قیاس است (اردو) حقہ بھرنا	پینا۔ بقول آصفیہ قلیان نوش کرنا

تبا کوئی بربان و جامع بفتح اقل بروزن قلیان زیر جامہ و ازار و شلوار را گویند
 عموماً و تبا کوئی چرمی کشتی گیران خصوصاً صاحب ناصری بہ نقل قول بربان گوید کہ این لغت
 بین الناس مشہور است دلی در ثقیب اللغۃ کہ ترجمہ قاموس است تبا کوئی آمدہ کہ بالتضمین

کوچک باشد که ستر عورت مخلط کند و آن عربی است می فرماید که در اشعار فصیحی فرس تنبان بدید
نشده استعمال شلواریشتر است بهار گوید که تنبان و تو بان بالضم از ارگشتی گیران است که در
عرف حال تنگه گویند صاحب اندان را بالفتح لغت فارسی گوید صاحب مؤید هم این را بذیل
لغات فارسی آورده گوید که از امه کوتاه گشتی گیران است مؤلف عرض کند که تنبان به صراحت معتر
تنبان فارسی و محیط محیط آمده و در قاموس هم تنبان یافته می شود پس شک نیست که تنبان اسم
جایاد فارسی است و مخصوص برای شلوار کوچک که تار آن باشد و گشتی گیران می پوشند و باعتبار صفا
جامع که تحقق زبان خود است این را بمعنی مطلق شلوار هم صحیح دانیم و تنبان را ستر این پسنداریم
(اردو) تنبان - بقول آصفیه فارسی اسم مذکر - ایک قسم کا ڈھیلادھا لایچا مہ غرارہ کن
مین جڈی اُس کوتاہ پایا مہ کا نام ہے جو صرف ران تک ستر عورت کے لئے ہوتا ہے جس کو پہلوان
استعمال کرتے ہیں - مؤنت -

تنبید بقول برہان (۱) نتیجہ اول بروزن اسجد	ادات الفضلہ گفتہ و معنی لرزد ہم (اسیخروٹ)
استقبل خاموش بودن و لرزیدن یعنی می لرزد و	پای بہ تنید چو لبہ می رود ہستی و ثابت قدمی
خاموش می گردد و بضم ثالث (۲) جسم کل معنی کہ	کی بود (مولوی معنوی) خیال خوش دید
(روانید) نفس کل است چہ تن معنی جسم و روان	زان دل باز و خیال زشت آرد دل بہ تنید
معنی نفس و بد معنی ہمہ و کل باشد صاحب جان	صاحب ناصری در تعریف ہر دو معنی با برہان
بر معنی دوم قانع و صاحبان رشیدی بر معنی اول	ومی فرماید کہ مصدر تنید تنبیدن است کہ می آید
صاحب سروری این را بمعنی خاموش بودن	کجا خان آرزو در سراج گوید کہ معنی لرزد و بقول جس

بعضی خاموش گرد و ولیکن اول صحیح است (وید گرتی) از برہان کہ این راستقبل گفت معلوم می شود کہ در بعضی	دوم بحوالہ برہان گوید کہ این وقتی درست باشد و حال مستقبل فرق نمیکند نسبت معنی دوم عرض
کہ بعضی صاحب بضم باشد مؤلف عرض کند کہ می شود کہ ہمین اصل است و آنچه تانبد و	ضرورت نداشت کہ معنی اول را بطور اسم جامد
و کہ کنند کہ این مضارع تنبیدن است کہ (۱) و کچھ تنبیدن یہ اس کا مضارع اور اس کے	می آید و شامل باشد بر ہمہ معانی عجیب است تمام معنوں پر شامل ہے (۲) و کچھ تانبد۔

تنبید بقول برہان و سروری و رشیدی و ناصری ہر وزن مدرسہ قالی را گویند خواہ کرمانی و خواہ جوشقانی و محرب آن تلفضہ صاحب جامع گوید کہ قلا فرش مؤلف عرض کند کہ اسم جامد فارسی قدیم است (اردو) قالین یا قالی ترکی اسم مذکر غالیچہ ایک قسم کا بچھونا فرش پشپین فرنگ آصفیہ نے اس کو مؤنث لکھا ہے کتابت کی غلطی ہے یا دہلی کا استعمال۔

تنبک بقول برہان بضم اول ہر وزن اردک (۱) بانگشت ابہام و سیاہ و سطلی گرفتن چیری خوردنی یعنی بے انگشت چیری برداشتن و خوردن و (۲) دہلی باشد دم و راز کہ از چوب و سفال سازند و باز گیران در زیر بغل گرفته بنوازند و (۳) جناغ زین اسپ و دامنه زین را نیز گویند و باین دو معنی بفتح اول ہم آمدہ و بجای حرف اول طای حلی ہم درست است صاحب جہانگیری معنی اول را ترک کردہ ذکر معنی دوم کند (ملاحظہ شود در ہجائے) می نشانہ فحلی و بلبانی ہر شب و آنکہ ہرگز نشنیدی ز سر کو تنبک و وید کہ معنی سوم می فرماید کہ

با اول مفتوح و بنانی زودہ (۴) کاہل و بیکار کہ آن را قبل نیز گویند و با اول مضموم و بنانی زود و با
 مضموم (۵) مکر و حیلہ و (۶) جادو۔ صاحب جامع این امر ادف تنبک گوید و ذکر ہر سہ معنی قول اللہ
 می کند صاحب سروری بجائی این را مرادف تنبک گفته و ذکر معنی سوم کرده و بجای دیگر تصرحت
 معنی دوم گوید کہ خبر عقیق است کہ یک جانب آن را پوست خام گرفتہ باشند تا بوقت
 کار اجلاف می زنند (حکیم النوری ص ۷) و آنچه کہ قد مال تو در معرض قسمت یا تنبک زنند
 حق طمعها بگذارد و می فرماید کہ دینک و طلبک نیز گویند صاحب ناصر می بر معنی دوم و
 سوم قناعت فرمودہ و ارستہ بر معنی دوم قانع خان آرزو در سراج بذر معنی اول و
 دوم و سوم نسبت بمعنی سوم بوالہ سروری صراحت فرمید کند کہ جناخ زین دو ال پہن است
 کہ در رکاب زین کشند و می فرماید کہ (۷) بمعنی دریکچہ زرگری است کہ بدان طلا و نقرہ
 گداخته ریزند و بقول قوسی گوید کہ دریکچہ زرین است و می فرماید کہ این تصحیف باشد و
 صحیح بدین معنی تنبک بہ تقدیم بابر لون چنانکہ گذشت۔ بہار بزرگتر معنی دوم قناعت کردہ
 مؤلف عرض کند کہ بہ ہمہ معانی اسم جاد فارسی زبان دانیم و معلوم می شود کہ تنبک
 نیز یا و ت تہائی می آید اصل است و تنبک کہ بوا و عوض یابی آید بدیش چنانکہ تاہین و
 تاہون و تنبک تحف آن و آنچه خان آرزو نسبت بمعنی ہفتم خیال خود ظاہر فرمودہ اتفاق
 داریم با او کہ آن تنبک بہ فوقانی و موصدہ و لون و کاف است و اگر سندا استعمال این بمعنی
 ہفتم پیش شود البتہ تقدیم بعض دانیم (ارو) (۱) کسی کھانے کی چیز کو دو انگلیوں سے
 پکڑ کر اٹھانے کی حرکت۔ مونث۔ دکن میں چٹکی کہتے ہیں جیسے یہ چٹکی بھر شکر عنایت کرو

(۲) ایک قسم کا دف جب کو بغل میں تھام کر بجاتے ہیں۔ مذکر (۳) زین کا عریض تسمہ جو رکاب میں باندھتے ہیں۔ مذکر (۴) کاہل۔ بیکار۔ دیکھو تنبل (۵) مکر جیلہ۔ مذکر (۶) جادو۔ مذکر (۷) دیکھو تنبک کے ہیلے معنی۔

(الف) تن بکار وادون	استعمال۔ جب
(ب) تن بکار وہی	فدائی۔ مذکر ب
گنبد کہ معنی پشت کار داشتن و شانہ در کار ہتی	تعلیم کہ اند پان خان آرزو در چرخ ہدایت ہم
نکردن است مؤلف عرض کند کہ ہرچہ بقیاس	است موافق قیاس (اردو) وہ دف جو
می آید الف است بمعنی مصدری کہ معنی ہتی	کشتی گیر شاگردون کی تعلیم کے وقت بجاتے ہیں
کردن در کاری۔ محقق اہل زبان آن را بصورت	تنبک زون مصدر اصطلاحی بقول
مقولہ قائم کردہ و این تسلیح اورت۔ ب	بہا بمعنی انگشت زون است می فرماید کہ از
مشتق الف است و بس (اردو) کسی کا	اہل زبان بہ تحقیق پیوستہ مؤلف عرض کن
میں کوشش کرنا۔	کہ سدا میں بر تنبک گذشت و تعریف بہار خوب
تنبک تعلیم	اصطلاح۔ بقول بحر و بہار
تنبکی کہ در وقت تعلیم و زرش کشتی بشاگردان	نہست مقصودش خبرین نہ باشد کہ انگشت ہا
نوازند و این رسم ولایت است (میر خجاست)	بر تنبک زون و نواختن تنبک است غمخیز
(۷) در چمن تنبک تعلیم غمت غمچہ گل پوزد باغ	کہ سدا بالامتعلق بہ مصدر زدن است صبی
طنبور نوازت بلبل پاز (سید برہنہ امیر علی شیر)	نذر کہ مراد دف زدن و بجای خودش می آید
(اردو) تنبک بجانا انگلیوں سے تنبک پر تھاپنا	

تنبک ما به تنگ است موقوف بر مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی گوید که معنی بهار است و کوک است صاحب است یعنی کسی که تنبک بنوازد (لا ادری انزل نقل نگارش مصداق (نقل نویس را عقل) شبنم عیسی درین فیروزه الیوان باشد نباشد) موقوف عرض کند که لغو است - تنبک نواز حضرت ابان (ار دو) تنبک (ار دو) ناقابل ترجمه - نواز این شخص کوک - سکنه بین جو تنبک تنبک نواز استعمال - بقول بهار بجای آید -	تنبک ما به تنگ است موقوف بر مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی گوید که معنی بهار است و کوک است صاحب است یعنی کسی که تنبک بنوازد (لا ادری انزل نقل نگارش مصداق (نقل نویس را عقل) شبنم عیسی درین فیروزه الیوان باشد نباشد) موقوف عرض کند که لغو است - تنبک نواز حضرت ابان (ار دو) تنبک (ار دو) ناقابل ترجمه - نواز این شخص کوک - سکنه بین جو تنبک تنبک نواز استعمال - بقول بهار بجای آید -

تنبک بقول بهار و جامع بروزن سندل (اما کابل و بیکار و هیچ کاره و (۲) مسخره و (۳) بضم اقل بروزن بلبل حید و نیزنگ و مکر و فریب و (۴) جادو میفرماید که باین معنی بر وزن فرمل هم آمده که بضم ثالث باشد صاحب جهانگیری بذیل تنبک گوید که آن را قبل نیز خوانند یعنی اول و سوم و چهارم (کمال اسمعیل ۵۳) در کنج خانه پشت به دیوار و دانش نواز خنک و زاپدیت نه از نررق و قبل است و صاحبان رشیدی و ناصری بر معنی اول و سوم قناعت فرموده - صاحب سروری بر معنی سوم و چهارم قانع - خان آرزو در سراج ذکر هر سه معانی اول کرده - صاحب رهنما بحواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار معنی اول را آورده و صاحب بول چال بحواله معاصرین هم همایش و صاحب فدائی هم - **موقوف** عرض کند که این لغت ترکی زبان است و صاحب لغات ترکی این را معنی آدم فریه و جابل آورد و صاحب سوار التبیل این را معنی اول مترجم گفته ما بر معنی اول این را مقس و انیم و آنچه **تنبک** معنی اول و سوم و چهارم گذشت صراحت ماخذش هم را نخب کرده ایم که ازین

ہجرت تعلق نزارو (اردو) (۱۱) کابل بست (۲) سحر (۳) مکر غریب - مذکر (۴) جادو - مذکر	تملیت بقول برہان بروزن عنذیب جامع و سروری و سراج ذکر این کرده اند - بار کو چکی را گویند کہ برابر بزرگ بندد و مؤلف عرض کند کہ مرادف تملیت کہ گاہ بہ بالائی چار و انہند و بر بالائی آن سوار بجایش گذشت و اشارہ این ہمہ را اینجا شوند و یک لنگ بار - صاحبان چہا لگیری و کرده ایم (اردو) و کمیو تملیت -
تنبو بقول بہار و اند فوعی از خیمہ (سجرا کاشی) (۵) باد روی چو آب در غربال نثار خاک بر فرق این کہن تنبو یا مؤلف عرض کند کہ خیمہ خرد را نام است (اردو) تنبو بقول آصفیہ - ہندی - اسم مذکر - ڈیرہ - پال - شامیانہ - نگیرہ - بے چوبہ - خرگاہ - مؤلف عرض کرتا ہے کہ آپ کا تسامح ہے کہ اسکو ہندی کہا اور مینے مین تقیم بھی غیر صحیح ہے - ایک چھوٹا ڈیرے کو تنبو اور پال کہتے ہیں جو شامیانے اور بے چوبے سے سوا ہوتا ہے -	تنبور بقول برہان و جامع و نامری بروزن زنبور سازیت مشہور و معترب آن طنبو بطا مؤلف عرض کند کہ اسم جادو فارسی زبان است (اردو) تنبور - بقول آصفیہ - فارسی اسم مذکر - ایک قسم کا چھوٹا ڈھول - ایک قسم کا یا جہ - طنبور طاسے حلی سے بھی مستعمل ہے -
تنبوک بقول برہان و جامع و سروری زین (خواجہ عمید لویکی) (۵) در کمان چرخ و نامری بروزن مفلوک (۱) کبادہ و آن پیش بلیک ترین را بہم کمان تنبوک و ہم کانتیت بسیار کم زور و (۲) بمعنی جناح شمشیر یا طور آمدہ کو خان آرزو در سراج ذکر زین کہ دامنہ زین و قسمہ رکاب باشد و ط	تنبوک (۱) کبادہ و آن پیش بلیک ترین را بہم کمان تنبوک و ہم کانتیت بسیار کم زور و (۲) بمعنی جناح شمشیر یا طور آمدہ کو خان آرزو در سراج ذکر زین کہ دامنہ زین و قسمہ رکاب باشد و ط

گذشت مخفف این باشد مؤلف عرض کند دوم بربنگ اشاره کرده ایم (اردو) (۱) کمزور
 که یعنی اول اسم جامه فارسی زبان است بخفا نوشت (۲) دیکهو تنبک که شیر سب
 قبول قبول برپان و جامع و جهانگیری و سروری بر وزن قبول (۱) برگی باشد که در هندو
 پان خوانند و با آ یک و فوفل خورد و (۲) کباده را نیز گویند و آن کافی باشد کمزور و (۳)
 نام قلعه است در هندوستان (شیخ آذری) (۴) برگ قبول خاص هندستان و بوز
 آمد نصیب ترکستان (۵) امیر خسرو (۶) کسی که ز تو خورد قبول امید پاکند بخش ذخیره برگ
 جاوید (۷) (البوالفرج) (۸) مکان ستم دستان یعنی یکم از قبول نرم شهریار است و حساب
 ماهری نیز که معنی اول می فرماید که تا قبول هم گویند و آن پنج بان معنی خولجان است و پدر
 معنی دوم از معنی سوم ساکت خان آرزو در سراج گوید که این لغت هندی است و مخفف
 تا قبول که آن را تا مول بهیم هم گویند به همان قاعده بدل با و لون بهیم که در هندی نیز
 جاریست و چون مخصوص هندوستان است همین نام در فارسی و عربی شائع و بذکر معنی
 دوم و سوم نسبت معنی سوم گوید که محال نام دشان از قلعه مذکور نیست صاحب رشیدی
 بر معنی اول و دوم قانع به بار بزرگ معنی اول قناعت کرده صاحب سوار استبیل این را
 معرب داند و تا مول را که بهیم سوم گذشت لغت سنسکرت خواند یعنی برگ پان صاحب
 ساطع که محقق سنسکرت است تا مول و تا مول هر دو را نه نوشته پان را سنسکرت گوید
 صاحب محیط ذکر این کرده می فرماید که تا مول هم گویند که هندی پان نامند برگ نبات تخمی
 است بیاره دار مانند لوبیا و انگور برگ آن پهن و نصف بالای آن صنوبری و سر آن

نوک دار که اهل بلاد عرب بنواحی عمان زراعت آن می کنند و در هند انواع آن بسیار است -
می فرمایند که طبیعت آن بلحاظ اقسام فرقی دارد و بهترین آن مطلقاً برگ متوسط سفید نازک که اکثر
اطبای یونان تنزاج مطلق آن گرم در اول و خشک در دوم نوشته اند و بعضی گرم و خشک
در دوم خشک نیست که در قبول حدت و لطافت و دوران قبض است فلذا واجب که چهار دور
و رجه اول باشد و اکثر اهل هند اکثر تنزاجات آن منفع حائز ذوق بسیار عارض شود و اجمال
برگ خوش طعم است و دوران حدت و قبض و تخفیف یاست و تقوی بن دندان و نافع ورم ملهات
و معرق و منشط نفس و تقوی بدن و مولد خون جید و نافع بحر و قاطع بوی سیر و پیاز و شراب و
منافع بی شمار دارد (الخ) مؤلف عرض کند که تا مول بجایش گذشت که مخفف تا مبول
است بخفف موحده و تا مبول مبدل تا مبول چنانکه کجین و کجیم و تنبول مخفف تا مبول و
تا مبول اصل است یکی از معاصرین عجم گوید که نه خیر تنبول بدون الف اصل است فارسیان
در تلفظ بزیادت الف تا مبول هم استعمال می کنند و قبول شان تنبول لغت فارسی زبان است
و بخدی که در هند به تحقیق می رسد (تمبولو) لغت سنسکرت می نماید که در تنگانه دکن بعض
برهمنان عالم زبان سنسکرت بر زبان دارند و لیکن صاحب ساطع که محقق سنسکرت است
ازین ساکت اگر (تمبولو) را لغت سنسکرت دانیم تنبول مخفف آن است که فارسیان استعمال
کردند و تا مبول فرید علییه آن و تنبول مبدلش و تا مبول فرید علییهش و الله اعلم بحقیقه الحال -
فارسیان استعمال برگ پان و پان و تا مبول و تنبول و تا مبول و تمبول کرده اند و ما
این همه را مفرس دانیم و لغت سنسکرت تمبولو را اگر چه صاحب ساطع نوشته باشد باعتبار

زبان علای سنسکرت میچ دانیم (اردو) قبول۔ بقول آصفیہ ہندی۔ اسم مذکر۔ ایک قسم کا
پتہ جو ہندوستان میں عورتیں کثرت سے کھاتی ہیں۔ پان۔

تنبہ | بقول برہان و جہانگیری و جامع رشیدی بروزن انہ چوبی گندہ و بزرگ کہ در
پس در ہند تا در کشود نگزد (امیر خسرو) ز نفس شوم آن روپای منکر و تہہ گردیدہ ہر یک
تنبہ در پان آرزو در سراج گوید کہ آن را کند رہ نیز گویند مؤلف عرض کند کہ معاین
عجم این را بر زبان دارند و فارسی قدیم گویند و این چوبی باشد تا تراشیدہ و نامہوار و لک
و یک کہ آن را گاہی در پس در اندازند تا در کشودہ نگزد (اردو) دہ نامہوار اور موٹی
لکڑی جو دروازہ بند کرنے کے بعد اس کا شیکا دیتے ہیں تاکہ دروازہ کھلنے سے پیوستہ

تنبیدن | بقول برہان و جامع بروزن خندیدن بمعنی (۱) لرزیدن و (۲) طپیدن و (۳)
حرکت کردن و (۴) کمین کردن۔ صاحبان رشیدی و سروری و نوادر بمعنی اول قانع۔

صاحب بحر بکر معنی اول و دوم و سوم گوید کہ (۵) بمعنی خاموش بودن ہم۔ حی فرماید کہ سالم
التصریف کہ غیر از ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیاید صاحب ہوار و بکر ہر پنج معانی گوید کہ این
کامل التصریف است ازینکہ مضارع این تنبہ باشد کہ بجایش مذکور شد۔ خان آرزو در سراج
بر معنی اول و سوم و چارم قناعت فرمودہ و بر مضارع این بمعنی پنجم را ہم نوشتہ صاحب
ناصری بذیل تنبہ اشارہ این ہم کردہ مؤلف عرض کن کہ بقول معاصرین عجم اصل این تنبیدن
بودن نامی دوم حذف شد و بای فارسی و عربی بدل شدہ تنبیدن باقی ماند و معنی اول و دوم اصلی
است و دیگر معانی مجاز آن (اردو) (۱) لرزنا (۲) تڑپنا (۳) حرکت کرنا (۴) گھاتین

موافق قیاس است (ظہوری) ساکبہای تن پرستیدن استعمال - صاحب آصفی	موافق قیاس است (ظہوری) ساکبہای تن پرستیدن استعمال - صاحب آصفی
جوشش نکند تنہی و خرد این خیرگی خود ز سر ما ذکر این کرده از معنی ساکت و بسند این همان	جوشش نکند تنہی و خرد این خیرگی خود ز سر ما ذکر این کرده از معنی ساکت و بسند این همان
پیر و پادشاهی میاد که از سبب بالامصدر کنند شعر صائب را پیش کرد که بر تن پرست گذشت	پیر و پادشاهی میاد که از سبب بالامصدر کنند شعر صائب را پیش کرد که بر تن پرست گذشت
پیدا است که بجایش می آید (اردو) تنہی کرنا مؤلف عرض کند کہ بمعنی تن آسانی کردن و	پیدا است کہ بجایش می آید (اردو) تنہی کرنا مؤلف عرض کند کہ بمعنی تن آسانی کردن و
سوزش کرنا نیز ادبیا - خود را از زحمت و شقت نگاه داشتن است	سوزش کرنا نیز ادبیا - خود را از زحمت و شقت نگاه داشتن است
تنہی پر یافتن استعمال - صاحب آصفی ذکر (اردو) تن پرستی کرنا کہ سکتے ہیں یعنی شقت	تنہی پر یافتن استعمال - صاحب آصفی ذکر (اردو) تن پرستی کرنا کہ سکتے ہیں یعنی شقت
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ اور زحمت سے اپنے آپ کو بچانا آرام میں بہنا	این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ اور زحمت سے اپنے آپ کو بچانا آرام میں بہنا
بمعنی حاصل کردن تنہیہ باشد (ظہوری) تن پرش اصطلاح - بقول انڈیز و زنگنه	بمعنی حاصل کردن تنہیہ باشد (ظہوری) تن پرش اصطلاح - بقول انڈیز و زنگنه
دل یافت تنہیہ دیگر بس است و لہم سوخت در فارسی زبان بمعنی جستن اندام و بیاری آن	دل یافت تنہیہ دیگر بس است و لہم سوخت در فارسی زبان بمعنی جستن اندام و بیاری آن
در جہر ساغر بس است و (اردو) تنہیہ پانا پیکر چہ ہم خوانند و عبری احتلاج و این پرش اگر	در جہر ساغر بس است و (اردو) تنہیہ پانا پیکر چہ ہم خوانند و عبری احتلاج و این پرش اگر
سزایانا نصیحت پانا عبرت پانا در روی بود مقدمہ لغوہ باشد و در شکم مقدمہ	سزایانا نصیحت پانا عبرت پانا در روی بود مقدمہ لغوہ باشد و در شکم مقدمہ
تن پرست اصطلاح - بقول بہار و جبر و صرع و در پہلو آماس سپرز و در تمام اندام	تن پرست اصطلاح - بقول بہار و جبر و صرع و در پہلو آماس سپرز و در تمام اندام
سروری در لطحات مرادف تن آسای و تن مقدمہ سکتہ مؤلف عرض کند کہ اگر چہ صاب	سروری در لطحات مرادف تن آسای و تن مقدمہ سکتہ مؤلف عرض کند کہ اگر چہ صاب
پرور (صائب) آنچه میداند تمام تن پرست اند حوالہ ناصری داده است ولیکن دنامری	پرور (صائب) آنچه میداند تمام تن پرست اند حوالہ ناصری داده است ولیکن دنامری
سورماست و در نخل دیگران و رایت منصوب نیافتیم معاصرین عجم این را غلط دانند کہ پرش	سورماست و در نخل دیگران و رایت منصوب نیافتیم معاصرین عجم این را غلط دانند کہ پرش
ماست و مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس حاصل بالمصدر پریدن است و پرش تن	ماست و مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس حاصل بالمصدر پریدن است و پرش تن
است اسم فاعل ترکیبی (اردو) دیکھو تن آسا - و جسم پریدن اعضای تن است کہ انسان	است اسم فاعل ترکیبی (اردو) دیکھو تن آسا - و جسم پریدن اعضای تن است کہ انسان

را بحالت مرضی بوقوع آید (اردو) تنیک بقول برہان و جامع بذیل تنیک مراد کامیاب کرنا۔ پھر کن۔	بمعنی چہارم مؤلف عرض کند کہ مبتدئین چنانکہ
(الف) تن پرورد اصطلاح بقول بحر و بہار تپ و تپ واسب و اسب (اردو) تن مرادف تن پرست و تن آسا مؤلف عرض کند تنیک کے چوتھے معنی۔	کہ اسم فاعل ترکیبی است و موافق قیاس حسب
آصفی گوید کہ معنی آنگہ تن وی محبوب و او باشد ماحی کہ پوشش تن کسی باشد مؤلف عرض کند کہ	گوئیم کہ این ترجمہ تفسلی تن پرست است کہ پیش
کندہ تن باشد و تن پرورد معنی حقیقی پرورش	کندہ تن یعنی آرام طلب و بہ آرام زندگی
بسر کندہ و از رحمت و مشقت گریزند و ہم	بو دو نام مردی ہم مؤلف عرض کند کہ این
(ب) تن پرورد قائم کہ وہ عیبی نداشت	کہ معنی تن آسا بود و است (سعدی شیرازی)
اگر تن پرورد است اندر فراخی و چو تنگی بنیاد از	سختی ہمیر و (اردو) الف تن پرورد۔
وہ شخص جو آرام طلب ہو۔ دیکھو تن آسا (ب)	تن پروردی کرنا۔
عندلیب ہو در پردست یہ باغیچہ چیدہ چیدہ	

تن تن است صاحب بحر بنیانش مؤلف نغمہ و صدا کی آواز کو فارسیوں نے تن تن کہا
عرض کند کہ غیر از اسم صوت نباشد (اردو) ہے۔ مؤنث۔

تنتنت بقول برہان در ملحات بروزین ارتنہ یعنی بانگ و صدا و شور و غوغا و جنگ
مؤلف عرض کند کہ دیگر ہمہ محققین اہل زبان و زبان دان ازین لغت ساکت و بی خبر ہیں
بسیار ہیں کہ فارسیان لغت عرب طنطنہ را کہ بقول منتخب بالفتح و بفتح طای دوم و نون مخفی
حکایت آواز طنبور و مانند آن بود مقرر کردہ اند یا عربان تشنہ فارسی را مقرب فرمودہ و از
اشارہ تعرب در لغات عرب نیست خیال اول را قرن یقیاس دانیم (اردو) صاحب
آصفیہ نے طنطنہ کو اردو میں یعنی شان و شوکت۔ رعب و داب و دیدہ و حکم و مکتنت لکھا ہے
اسم مذکر۔ لیکن اس کا ترجمہ شور و غل۔ مذکر جنگ۔ مؤنث۔

تن تنہا اصطلاح۔ بقول بہار و اند یعنی فلک بہ یک تن تنہا چہ می تواند کرد۔
واحد مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است (اردو) تن تنہا کا استعمال پہلین معنون
یعنی تجرد و بذات خود بلا شرکت غیر یعنی دکن میں ہے اور بہ لحاظ محاورہ فارسی
برائند کہ محاورہ ہند است و لیکن استعمال اردو میں مستعمل ہو سکتا ہے۔ تنہا۔ تجرد
صائب دلیل محاورہ فارسی است (۵)۔ صرف اپنی ذات سے جیسے "مین نے یہ
اگر دو یا موافق زبان یکی سازند کہ کام تن تنہا کیا ہے۔"

تنتنت بقول برہان و جامع و سراج بفتح اول و فوقانی و سکون ثانی دانتیدہ و پردہ
عسکوت را گویند و بضم اول و فتح ثالث (۲) از بنور سبز صاحب و شیدی گوید کہ این

محقق تفسیر است که معنی تنیده و عنکبوت می آید صاحب سروری بر معنی اول قانع (شاعر) عشق او عنکبوت را ماند با که تنیدست تفسیر کرد و دلم که صاحب نوادر بذیل قسطنق و تنودن و تنیدن گوید که تفسیر و تنیده و تنیده و تنیده و تنیده مراد یکدیگر است معنی اول مؤلف معنا کند که این بجای قفسین مذهب محقق تفسیر باشد که اسم مفعول است و معنی دوم بنفسه اسم جامد (ار و و) (د) اکثری کا جالا - نکر (۲) زقبور سرخ - سوئت -

تصحیح بقول برهان بفتح اول بر وزن سرخ بمعنی (۱) درهم چیدن و (۲) فراهم فشردن و (۳) از پی درآمدن و (۴) فراهم نشان دادن می فرماید که هر فاعل را نیز گویند یعنی بچند فاعل دارند و از پی درآینده و امر به این معنی هم یعنی در پیچ و پیشترو از پی درای و بعضی گویند که تصحیح بمعنی از پی درآید و ترسخ فشارنده و کسر اول نیز گفته اند صاحب جامع گوید که بمعنی اول و دوم است و مصدر آن تنجیدن باشد و بذکر معنی سوم و چهارم می فرماید که اسم فاعل و امر نیز صاحب سروری می طرزد که بمعنی بچیده و فراهم فشارنده و بمعنی امر نیز آمده (شمس فخری ۵) گاهی می زن به پامی کین و می کش پامی میکش بی پای قهر و مرتج پو خان آرزو در سر سراج گوید که بمعنی درهم چیدن و فراهم فشردن می فرماید که برهان بمعنی از پی درآمدن هم نوشته و صحیح اول است چه مشتق است از تنجیدن و امر هم و تنجیدن که می آید مخفف از تنجیدن نیست چه درین صورت بیستم نامی بود و حال آنکه با گنج و بخت قافیه کرده اند و برین قیاس جمیع این باب صاحب نوادر این را بذیل تنجیدن آورده گوید که مثله و امر بدین معنی و در هم افشوده مؤلف عرض کند که از جمیع محققین بالا یکی هم بحقیقت پیانبردستیما خان آرزو و امی برو که او هم سکندری خور و تنجیدن مصدر است مرکب

که بهشتی ۱۰۰ پیچیدن و ۱۰۰ در هم افشردن و ۱۰۰ در هم کشیدن و ۱۰۰ از پی آمدن و ۱۰۰ فراهم
 نشان دادن می آید و پنج زیر بحث اسم همان مصدر راست که مصدر بترکیب آن با علامت مصدر
 و یای معروف وضع شد پس این مشتق از مصدر نیست چنانکه خان آرزو گفته بلکه مصدر مرکب است
 از این چنانکه ما گفته ایم و معنی این غیر از پنج نیست و دیگر همه معانی مصدر بر تبدیل مجاز است و معاصر
 عجم گویند که اسحق همین است و لغت فارسی قدیم محض یعنی پنج - اندرین صورت معانی مصدری
 بیان کرده برهان و خان آرزو پنج است و هیچ و معنی فاعلی و مفعولی بیان کرده بعضی محققین
 ترکیب است که مخصوص اسم فاعل و اسم مفعول یکجایی است و معنی امر - امر حاضر همان پنجیدن
 شامل بر همه معانیست - این است حقیقت این اسم جامد فارسی که در تعریفش همه محققین ترکستان
 رفته اند قاتل (ارزو) پنج بقول آصفیه فارسی - اسم مذکر - لیث - بل - تاب - و کیو پنج -

(الف) پنجیدن	الف بقول برهان بروز الف را ترک کرد و بر ب می فرماید که در هم کشیده
(ب) پنجیده	پنجیدن را بمعنی پیچیدن بگو که آن را ترنجیده هم خوانند و پنجیدن مصدر
و ۱۰۰ بمعنی در هم افشردن و هم اول نسبت ب گوید که	آنست صاحب رشیدی ترک الف نسبت ب
بر وزن سنجیده بمعنی ترنجیده که در هم کشیده و فشار می طرازد که مرادف ترنجیده صاحب جهانگیری هم	گرفته و پیچیده باشد صاحب جامع الف را
ترک کرد و نسبت ب همزمان برهان صاحب	خان آرزو در سراج بترک ب نسبت الف می خواند
سروری نسبت الف با برهان مشتق و نسبت ب که مرادف ترنجیدن است بوزن پنجیدن بمعنی	گوید که پیچیده و فراهم افشردن صاحب ناصر هم
در هم کشیدن صاحب نوادر هم بر وزن افشردن	

قانع و صاحب سوار و دیو و معنی شفق با برهان گذشته و یای معروف و علامت و ن و به اصول مصدر اصلی است که اسم این مصدر هم لغت فارسی زبان است بعضی از محققین این را محقق (۳۲) از پی آمدن و درم فراموش شدن کامل تصحیف و در نیم کشیدن و صاحب بحر که محقق بهادر فارسی است بذکر معنی اول و دوم گوید که (۳۳) در نیم کشیدن و (۳۴) از پی آمدن و درم فراموش شدن کامل تصحیف و در نیم کشیدن و و مضارع این تنجید مؤلف عرض کند که ب جامد این تنج را هم محقق تنج می گوید باین خلاف اسم مفعول این است و در معانی لازم اگر مفعول شأنیم و تنج را اسم جامد غیر متعلق از تنج دانیم معنی اول حقیقی است و دیگر همه معانی مجاز آن (ار و و الف و د) و های هو تر زیاده کرده اند که افاده معنی مفعولی کند پیشین (۳۵) پوزنا می کشیده پوزنا خفا پوزنا هم تعاقب کرنا و این مرکب است از همان اسم مصدر تنج که پیش (۳۶) جمع کرنا ایک جگه بهنا (ب) الف کا اسم مفعول	تصحیح بقول ناصری بلکه معنی پاتیل است و پاتیله و گی است که در آن حلوا و طعام نهند و معرب این تنجیر بطا حطی بفتح ط است صاحب اند نقل نگارش بصراحت فرید که این لغت فارسی است مؤلف عرض کند که اگر چه دیگر همه محققین از این لغت ساکت اند ولیکن باعتبار صاحب ناصری که محقق زبان خود است ما این را اسم جامد فارسی قدیم دانیم (ار و و) پتیلای مذکر و یکپو پتله تنج بقول ملحات برهان مرادف تنج که معنی توشه دان گذشت مؤلف عرض کند که همین اصل است و آنچه بهیم گذشت مبتدل این چنانکه گچین و گچیم و طاهر مرکب معلوم می شود از تن که که معنی آسایش گذشت و چه که افاده معنی تصحیف کند چنانچه طاقچه معنی لغظی این آسایش قلبی و کت از توشه دان که در غذا از آن آسایش قلبی بهر سه و در اسم جامد فارسی بودن این شکی نیست

لغات ترکی ازین ساکت بعضی از معاصرین گویند که اصل این تانچه بود یعنی تحقیق این گوچک و دهان است که آن بمعنی غم و دهان بجایش گذشت و گنایه باشد از توشه ای این مخفف آنست و الله اعلم بحقیقه الحال (ار دو) دیکھو نتیجہ۔

تن خریدن و ریزیدن مصدر اصطلاحی از میرزا داراب جو یا بر (نبرگی تنخواه کردن) بقول بهار و آنند لازم تن گرفتن در چیزی (خواه نظامی) کلاه کیان هم کیان را سزد و پادشاه خزن رو میان کی خزد و مؤلف عرض کند که خریدن تن بمعنی گنجیدن تن است (ار دو) (۱) تنخواه بقول آصفیہ فارسی اسم مؤنث جسم سمانا یعنی کسی لباس کا جسم پرتنگ نہوندا۔ مشاہرہ۔ در ماخذ۔ جوابت مایانہ۔ مایانہ تنخواه بقول بهار (۱) معروف می فرماید کہ (۲) دیکھو تن پرور۔

بالفعل دادن و کردن و گرفتن مستقل خان آرزو **تنخواه دادن** استعمال صاحب آصفی در چراغ هدایت هم بر همین معروف قانع و صاحب فرنگ فدائی می فرماید کہ بچم پولی است کہ سالانہ کند کہ مشاہرہ ادا کردن است (سلیم طهرانی) یا مایانہ بیادش چاکری می دهند یعنی موجب و (۳) غیر دروغ از حاصل دنیا نصیب مانند مشاہرہ و مستری مؤلف عرض کند کہ (۲) بمعنی (۳) بچہ ماہی خوش زری مارا جهان تنخواه داد تن پرور و تن پسند اندرین صورت این را اسم (ار دو) تنخواه دینا۔

فاعل ترکیبی دانیم یعنی خواهند و تن و سندان **تنخواه کردن** استعمال صاحب آصفی

و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند بهای بوسه سیم قلب کی آن ماه می گیرد که اگر که یعنی مقرر کردن مشا بهره باشد (خویشای کشمیری) تن خواهد از کس نقد جان تنخواه می گیرد و پانحنی میا (۷) کند بر هر پروان این کوته تنخواه با بهره گامی که از سند بالا استعمال مصدر گیردن پیدا است بزرگیهای این راه پانحنی میا که از سند بالا گرفته و هر دو مرادف یکدیگر است که بجایش استعمال مصدر گذدن پیدا است که بجایش می آید (ار و و) (۱) تنخواه لینا حاصل کرنا و ما ازین سند مصدر تنخواه کردن را هم متعلق بنیم (۲) اخلام کرنا -	از یک تنخواه بصفت کوته واقع شده چنانکه مرآت بر مصدر (بزرگی تنخواه کردن) کرده ایم. بای یافتن و مشا بهره شدن است مؤلف عرض حالی تنخواه کردن یعنی بالا درست است اگر چه کند که موافق قیاس است (ظهوری) (۳) آفر چون این سند متعلق با و نباشد (ار و و) تنخواه است بر دل صاف نظروان پانحنی بر آب کرنا مشا بهره مقرر کرنا -
تنخواه گرفتن استعمال - صاحب آصفی هونا تنخواه تدرار پانا - تن خود اصطلاح - بقول بهار باضافت (۱) یعنی حقیقی است و با اصطلاح لولیان (۲) آنچه از ان خود باشد و از دیگری نبود و (۳) اخلام کردن و ارست هم ذکر این کرده مؤلف گاهی یعنی جزو تن هم می آید (سعید اشرف) (۴) عرض کند که معنی اول موافق قیاس است و معنی غیر از بت هندوی فرنگی نگیم و دید است دوم را طالب سند باشیم (مخلص کاشی) کسی کافر حجت تن خود با (ول) (۵) ای ترک	تنخواه گرفتن استعمال - صاحب آصفی هونا تنخواه تدرار پانا - تن خود اصطلاح - بقول بهار باضافت (۱) یعنی حقیقی است و با اصطلاح لولیان (۲) آنچه از ان خود باشد و از دیگری نبود و (۳) اخلام کردن و ارست هم ذکر این کرده مؤلف گاهی یعنی جزو تن هم می آید (سعید اشرف) (۴) عرض کند که معنی اول موافق قیاس است و معنی غیر از بت هندوی فرنگی نگیم و دید است دوم را طالب سند باشیم (مخلص کاشی) کسی کافر حجت تن خود با (ول) (۵) ای ترک

شکار افکن شاپین تن خود پنهان کنونم از تو نگین
 تن خود پنهان کنونم از تو نگین
 غفلت سرشک اشک خونین تن خود پنهان کنونم از تو نگین
 بجز بر معنی اول قانع خان آرزو در چراغ تپش
 شد قبول بر بان و جامع بضم اول و سکون ثانی و دال ایجداد معروف است که مرافق
 تیر باشد و (۲۱) چیز که از جهانی برجهد و چیده و (۳) خشم و (۴) خشکین و خشناک و غضبناک
 و (۵) درشت و (۶) توانا و فربه و (۷) غول بیابانی و (۸) دیو و (۹) سرکوه و (۱۰) بلند
 و (۱۱) بلندی (سراج الدین راجی) دم تیغ او آنچنان تیز و تند که با تیریش تیغ برق
 است کند (نفر نامه) روان از پیش لشکر بی شمار پدیده صفد روتند و خنجر گذار که
 رسولوی معنوی (۱۲) و آن و گر گشتی که پریانند و تند پداند و همان کسان با تیغ کند (فردوسی)
 (۱۳) تو باشاه بر شو بای لای تند پدیران و لشکر شو بهیچ کند (فرخی) گهی شکار فرو و
 آرد و برون آرد و ز کوه تند پلنگ و ز آب زرف ننگ پد (پور بهای جامی) چشم او
 سخت تنگ چون کس تر پد تند پشانش چو خانه خرد صاحب جهانگیری ذکر معنی اول و سوم و چهارم
 و هشتم نایاز و هم کرده صاحب رشیدی بر معنی اول و چهارم و هشتم تا یازدهم قناعت فرموده
 صاحب سروری ذکر معنی اول و چهارم و نهم و دهم کرده صاحب ناصری معنی اول و سوم و چهارم
 و هشتم و نهم و دهم را آورده بهار که معنی اول گوید که معنی جلدهم داخل معنی اول است و
 به جای معنی شوش و اسناد استعمال این با معنای فارسی که پیش کرده همه در لغات می آید

خان آرزو در سراج ذکر معنی اول فرموده گوید که تحقیق آنست اگر چه ظاهر اسم جامدی نماید لیکن در واقع شقی است و تنذین مصدر این باشد یعنی تیر شدن و معنی چهارم ختم گرفتن مجاز است و می فرماید که (۱۲) یعنی شکوفه آوردن درختان نیز چنانکه در تحفه مسطور است ازین پاست که صاحب جهانگیری یعنی خنکین آورده و ذکر معنی هشتم کرده گوید که غایتش یعنی دیو که مزاجش آتشین است مجاز خواهد بود معنی نهم و یازدهم را هم آورده مؤلف عرض کند که فضولی اوست که تنذر را شقی از تنذین خیال کرده نمی داند که تنذ اسم مصدر و اصل است و تنذین که می آید وضع شده ازین همین تنذ و یثقیق یا سخی اول و یازدهم اصل است و دیگر معانی مجاز آن و معنی دوازدهم را بدون سداستعمال تسلیم نکنیم (ار و و) (۱۱) و یکو تیر (۱۲) کوندن و الا (۱۳) غصه. دیگر (۱۴) غضبناک (۱۵) سخت (۱۶) توانا (۱۷) و یکو غول بیابانی. دیگر (۱۸) دیو. دیگر (۱۹) پهاکی خفا مؤنث (۱۰) بلند. (۱۱) بلندی. مؤنث (۱۲) درختون کا پهلوانا بمعنی حاصل بالمصدر.

تنذاب اصطلاح - بقول نامری دوائی بگذارد مؤلف عرض کند که قلب اضافت است روان و میال که هر چه در آن اندازند آب تنذ است (ار و و) تنذاب بقول تصغیر گذاشته گردد و آن را تنذاب نیز گویند و معروف دیگر فارسی نهایت تنذ عرق - ایک قسم کا است - صاحب انشد نقل گارش - صاحب کیمیائی مرکب - ایث - نهایت ترش -

اصطلاح -	سفرنگ بشرح سده پنجاه و چارین فقره و دهم (الف) تن واد
صاحب مؤلف	آسمانی بفرزاد و خوشوران و خوشور گوید که آبی (ب) تن وادون
مطبوعه مذکر	که از دوائی تنذ تیر سازند هر چه در آن افتد (ج) تن وادون چخیری

الف گوید صاحب بحر ذکر (ج) کرده معنی با آصفی متفق	(د) تن دادن چیزی را
و می فرماید که تن در دادن بخیزی هم بهین معنی می آید	(ه) تن دادن در چیزی
راضی و فرمان بردار شد و در پوشیدن که مراد این است مؤلف عرض کند که	و در نسخ قلمی همین معنی بر (تن در داد) نوشته
از معنی اشکال استعمال مصدر و میدن پیدا است	و در نسخه معنی دوم را بصورت مصدر
که بجایش می آید مخفی مباد که الف ماضی مطلق با	نه نوشت یعنی (پوشید) صاحب آصفی بگوید
باشد و بس ضرورت نداشت که ذکر مشتقات کند	ب گوید که با بخیزی و در چیزی را یعنی
و معنی دوم الف غلط است (ار و) الف	رضا دادن و قبول کردن (سج کاشی ب) ب
ب کا ماضی مطلق راضی بوا ب تا (راضی بونا	سج بر سر باز به تیغ و تبر آمد و تن میدهم امروز
استعمال صاحب آصفی ذکر	که کارم بر آمد و (طهوری ج) میدی
این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند	گرتنی گپی بکتان و از کتان ما کتاب می ریزد
که معنی تند واقع شدن و تند و تیز شدن است	و (اوله ج) نهدن بر هم رسمی و سینه
(کلمه مهدانی) مباد آتش سودای کس	کز داغ برگزیده شود و بهار ذکر بوج و
زین گونه تند افتد و ز جوش گریه ام خمی است	و کرده (واله هروی ج) صبر آمد و زور
چون دیگی بسر رفته و (ار و) تند و تیز بونا	شوق را دید و ماداده تنی بکار برگشت و (ار و) تند واقع بونا
تند باد اصطلاح بقول انند بواله فرهنگ	ساوچی (ه) بر قامت بزرگی او المجلس
تند باد اصطلاح بقول انند بواله فرهنگ	فلک و می زیدار بزرگی او تن دران دها
تند باد اصطلاح بقول انند بواله فرهنگ	فلک و می زیدار بزرگی او تن دران دها

شخص نامند مؤلف عرض کند که قلب اصناف همان بادند است که بجایش گذشت (ظهوری (۱) نشد از تند باد آه ماه و هفته طولانی بود که گوگردابی کنم امروز فردا را بد (۱۰۵۵)	در سخت نتیجه باشد و کنایه از هر دو معانی بالا معنی اول مجاز معنی دوم (ار ۹۵۵) (۱) و مودی جانور جوانان کو نقصان بهین یا کاک کهاین - مذکر ۲۰ و جانور چینی
فخاد و سرک ضعیف جانور و ن س س تند بار (اصطلاح - بقول برهان و جامع)	دیکو باد تند تند بار (اصطلاح - بقول برهان و جامع)
موزیات را گویند مانند شیر و پلنگ و مار و عقرب وزنبور و مورچه و امثال آن و (۲) به جانور که جانور دیگر را بخورد صاحب ناصری مذکر معنی اول گوید که برخلاف زنده بار است	موزیات را گویند مانند شیر و پلنگ و مار و عقرب وزنبور و مورچه و امثال آن و (۲) به جانور که جانور دیگر را بخورد صاحب ناصری مذکر معنی اول گوید که برخلاف زنده بار است
که حیوانات بی آزار را نامش صاحب فدائی بر معنی دوم قانع صاحب سفرنگ به شرح هفتاد و نفره (دساتیر آسمانی بجز آباد و خشت و خوشور)	که حیوانات بی آزار را نامش صاحب فدائی بر معنی دوم قانع صاحب سفرنگ به شرح هفتاد و نفره (دساتیر آسمانی بجز آباد و خشت و خوشور)
ذکر این معنی اول کرده گوید که بالضم باشد خان آرزو در سراج بخورده همان فکر این معنی کرده مؤلف عرض کند که معنی لفظی	ذکر این معنی اول کرده گوید که بالضم باشد خان آرزو در سراج بخورده همان فکر این معنی کرده مؤلف عرض کند که معنی لفظی
این تند بیا فایانند شرد یا فنت گناه آتند این تند بیا فایانند شرد یا فنت گناه آتند	این تند بیا فایانند شرد یا فنت گناه آتند این تند بیا فایانند شرد یا فنت گناه آتند

تصحیح است مؤلف عرض کند که اصل کتوبه اندیش بهایم و گران کرده و صاحب قدر این تندخا و روبرو یعنی صاحب تند و در این را یعنی مرد تنگ را غر و خشمناک گفته یعنی کسی کثرت استعمال یای ساکن مفتوح شد و او که زود خشم آید و دشمنان آن خوش خوی ماحی متحرک ساکن از قبیل گنج و ر و گنج و ر و ر و گنج گوئیم این فرید علیہ تذخوست بنیاد تجمانی و رنج و ر وین مبدل آنست چنانکه یا کند و در آخر (ار و و) تذخو - بد مزاج - بد اخلاق - با کند محققین بالاد عرض معنی از غر و ر کا گزیده تذخیال استعمال - بهار ذکر این کرده و معنی مصدری بیان کردند معنی این جستگی از معنی ساکت مؤلف عرض کند که مرادف و برهنده باشند جستن - معاصرین عجم با همان تذخواست که گذشت و مرادف تذ اتفاق دارند که مرادف بهنده باشد و بر زبان راسی کمی آید (ملاطفرادر زب لواج) گرو شان نیست (ار و و) کوندن و والا - کوند رکابی که ناطقه تذخیالان از بلند پایگی منش در مقام نفس شماریت (ار و و) دیکهو تذخو استعمال کسی که خوی او تذ باشد تذخو - تذخیال او سخت را س بهی اردو بدخو - مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی مین بقاعده فارسی کھه سکتے ہین - است موافق قیاس (طہوری ۷) کسی تذ بقول برہان بضم اول و فتح ثالث و اگر کسی نامہربان و تذخو گوید یا مستکار مراد باشد سکون ثانی و رای قرشت (۱) بمعنی غرزدہ - اینہا را با و گوید یا صاحب بحر تذخوی گوید عموماً و رعد را گویند خصوصاً و بضم ثالث ہم کہ آنکہ بسہل چیزی ناخوش و بی دماغ شود و آمدہ و (۲) بلبل را نیز گویند کہ عربان عنیب	تصحیح است مؤلف عرض کند کہ اصل کتوبہ اندیش بہایم و گران کردہ و صاحب قدر این تندخا و روبرو یعنی صاحب تند و در این را یعنی مرد تنگ را غر و خشمناک گفتہ یعنی کسی کثرت استعمال یای ساکن مفتوح شد و او کہ زود خشم آید و دشمنان آن خوش خوی ماحی متحرک ساکن از قبیل گنج و ر و گنج و ر و ر و گنج گوئیم این فرید علیہ تذخوست بنیاد تجمانی و رنج و ر وین مبدل آنست چنانکہ یا کند و در آخر (ار و و) تذخو - بد مزاج - بد اخلاق - با کند محققین بالاد عرض معنی از غر و ر کا گزیدہ تذخیال استعمال - بہار ذکر این کردہ و معنی مصدری بیان کردند معنی این جستگی از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ مرادف و برہندہ باشند جستن - معاصرین عجم با همان تذخواست کہ گذشت و مرادف تذ اتفاق دارند کہ مرادف بہندہ باشد و بر زبان راسی کمی آید (ملاطفرادر زب لواج) گرو شان نیست (ار و و) کوندن و والا - کوند رکابی کہ ناطقہ تذخیالان از بلند پایگی منش در مقام نفس شماریت (ار و و) دیکهو تذخو استعمال کسی کہ خوی او تذ باشد تذخو - تذخیال او سخت را س بہی اردو بدخو - مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی مین بقاعدہ فارسی کھه سکتے ہین - است موافق قیاس (طہوری ۷) کسی تذ بقول برہان بضم اول و فتح ثالث و اگر کسی نامہربان و تذخو گوید یا مستکار مراد باشد سکون ثانی و رای قرشت (۱) بمعنی غرزدہ - اینہا را با و گوید یا صاحب بحر تذخوی گوید عموماً و رعد را گویند خصوصاً و بضم ثالث ہم کہ آنکہ بسہل چیزی ناخوش و بی دماغ شود و آمدہ و (۲) بلبل را نیز گویند کہ عربان عنیب

خواهند صاحب جهانگیری این را مرادف تندو برای معنی دوم بیان کرده برهان شتاق سند
گفته که می آید و بر بعضی اقل قناعت فرموده - استعمال می باشیم که معاصرین عجم هم ازین پیغمبر
(فرخی در صفت اسپ ۵) نیز چرخ است و همه محققین دیگر ساکت و نسبت معنی اول
و ابخرای او چون ستاره پخته ابر است اولی اتفاق داریم با خان آرزو و صراحت ماخذ
او همچو تندو (شرف شفرده به صفت اسپ بر تندو بر باید (ار دو) اما دیکهو تندو
آورده (۵) از بانگ او چو بازان زهره (۲) دیکهو بلبل -
همی چکد باز که خود چو برق صهباش چو تندو سند برای اصطلاح - بقول بحر و بهار
است با صاحب رشیدی هم بر معنی اول قناعت ما عاقبت بین و کوتاه اندیش (شیخ شیراز ۵)
کرده مرادف تندو را گوید صاحب سروری مکن مردم آزاری ای تندرای با که ناگه رسد
همزبانش - صاحب ناصری بذکر معنی اول بر تو قهر خدای با مؤلف عرض کند که معنی
نسبت معنی دوم گوید که اگر چه برهان ذکرش تند خیال و تند خود و مد سخت طبیعت است
کرده ولیکن ما هیچ فریگی نیافتیم - صاحب و بیجا ز معانی بالا توان گرفت ولیکن ضرورت
فدائی گوید که آسمان غنیش است و آن آواز تندو (ار دو) دیکهو تندو و تند خیال -
پیمناک که هنگام بارش از شکافتن ابرها بر می آید متن در دادن مصدر اصطلاحی بقول
خان آرزو در سراج گوید که این مخفف تندو بهار و رشیدی و (ناصری و جهانگیری در لغت
باش می فرماید که معنی مطلق رعد است و (۱) گنایه از راضی شدن و قبول کردن -
غرنده هم نام رعد است مؤلف گوید که خان آرزو در سراج بذکر معنی بالا گوید که

(۱۲) یعنی کسی گروں ہم چنانکہ: فلان وزیر تندرست اصطلاح - بقول بہار وائند کارتن نمیدہد: می فرماید کہ این ہم گویا ازین (۱۱) مقابل بیمار و اطلاق آن بر دولت نیز اول مانوذاست - صاحب فدائی نمریان برہا آمدہ (نظامی ۵) بشکرا نہ دولت تندرست سولف گوید با خان آرزو در معنی دوم و بران پشتہ بنیاد افکند چیت و سولف ہم اتفاق داریم بعضی محققین بالا (بچیزے) گوید کہ معنی اول حقیقی و بجاہ (۲) چیزی کہ نقصان را با این مرکب کردہ اند معنی ندارد و سند بالا متعلق بہ ہمین معنی مجازیت تن در وادن بچیزی و ہمین مصدر اسم فاعل ترکیبی (ار ۹ و ۱۱) تندرست بدون کلمہ در ہم گذشت و این مرادف آن بقول آصفیہ - فارسی - شکمی - بہلا چنگا میج است - صاحب سروری ذکر مضارع این سالم (۲) بے نقص - کامل - کردہ (انوری ۵) پایہ قدر ترا از نہ نشان تندرستان را نباشد در ویش مثل می خواستم و گفت او کی در ویتن را با این صاحبان خزینۃ الامثال و امثال فارسی ذکر خلعان خام و (سعدی ۵) چو گاو اتر این کردہ از معنی و محل استعمال ساکت سولف بایدت فرہی کہ چو خرتن بچو کرمان در ویتن عرض کند کہ فارسیان این مثل را بچو کسی زنند و معنی سباد کہ از اسناد بالا مصدر و ہیدن کہ هیچ فکری ندارد و در ویتن دیگران پیدا است کہ بجا پیشی (آید) (ار ۹ و ۱۱) (ار ۹ و ۱۱) دکن مین کہتے ہیں: دولت مند راضی ہونا - قبول کرنا - (۱۲) سہی کرنا - و بچو کہ کیا غم: بچو چنگے در و کیا جانین تندرستی استعمال بقول فدائی بچو تن وادن بعد ملوحتا -	تندرست تندرستان تندرستی

بد رو دست که صحت و استقامت مزاج با مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (اردو) تندرستی مؤثرت بہت ۔ تن در گمان دادن مصدر اصطلاحی بقول بھرو (ملحات برہان) احاطہ گمان کردن و محیط ظن شدن و صاحب ظن و گمان گردیدن صاحب مؤید قلمی ذکر مضارع این کردہ بحوالہ حنا شرف نامہ گوید کہ محاط احاطت ظن شود و در نسخہ مطبوعہ تسامح است مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (اردو) گمان اور شک میں بہت تلافی ہونا ۔	پا پر تندر وئی خداوند مال بہ مؤلف عرض کند کہ معنی دوہم حقیقی است و معنی اول مجاز آن کہ مسک و بنیل ہم دائم تندر و می باشد نمیدانیم کہ خان آرزو سرکہ را بچہ ضرورت آوردہ شک نیست کہ تندر و معنی ترشرو است (اردو) (۱) بنیل مسک (۲) ترشرو و ہ شخص جو بہ مزاج ہو اور بد اخلاق ۔ صاحب آئینہ نے ترش رو پر فرمایا ہے ۔ ناخوش ۔ مکدر ۔ بد مزاج ۔ بید ماغ ۔ چسٹ پڑا ۔
تندر بانی استعمال یہی بزر بانی و تندر زبانی مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است (ظہوری ۵) دروغ ہای ظہوری چہ راست مانند است پالیش بہ تندر بانی اقترا داریہ (اردو) بزر بانی ۔ تندر بانی مؤثرت ۔ دو ٹوکا استعمال یہ قاعدہ فارسی اردو میں ہو سکتا ہے ۔	تندر و بقول برہان و جامع و رشیدی و بھروسہ روی برہزن تندر و معنی (۱) بنیل و مسک و (۲) ترش رو ۔ خان آرزو در سرچ بذکر معنی اول گوید کہ این مجاز است چہ تندر بیا بمعنی تندر باشد کہ عبارت از سرکہ بود (سعدی) شیراز (۵) بنا لید در ویشی از ضعف حال

۱۸۸۸

تندیس بقول برهان و جامع و جهانگیری پیداست که بجایش می آید (ارود) نیز کرنا و رشیدی و ناصری بفتح ثالث بر وزن هر کس بلند کرنا (آواز کا)	تندیس بقول برهان و جامع و جهانگیری پیداست که بجایش می آید (ارود) نیز کرنا و رشیدی و ناصری بفتح ثالث بر وزن هر کس بلند کرنا (آواز کا)
تندیس بقول برهان و جامع و جهانگیری و جامع باشد تفسیر تمثال و کبر ثبات مخفف تندیس که آنهم تن مانند باشد چه دیس هم بمعنی شبیه و نظیر گذشت مؤلف عرض کند که ما اشاره و مانند است (حکیم فرخی) فرو دو کاخ کی بعد را نجا کرده ایم که مخفف تندیس باشد بوستان چو باغ بهشت هزار گونه و رو (ارود) و دیکهو تندیس -	تندیس بقول برهان و جامع و جهانگیری و جامع باشد تفسیر تمثال و کبر ثبات مخفف تندیس که آنهم تن مانند باشد چه دیس هم بمعنی شبیه و نظیر گذشت مؤلف عرض کند که ما اشاره و مانند است (حکیم فرخی) فرو دو کاخ کی بعد را نجا کرده ایم که مخفف تندیس باشد بوستان چو باغ بهشت هزار گونه و رو (ارود) و دیکهو تندیس -
تندیس بقول برهان و جامع و جهانگیری و جامع ذکر این کرده مؤلف عرض کند که تندیس که همین معنی می آید اصل است و تندیس و تندیس و تندیس همه مخففش (ارود) و دیکهو تمثال - تندیس ساختن استعمال - صاحب آصفی فاعل ترکیبی است موافق قیاس (ارود)	تندیس بقول برهان و جامع و جهانگیری و جامع ذکر این کرده مؤلف عرض کند که تندیس که همین معنی می آید اصل است و تندیس و تندیس و تندیس همه مخففش (ارود) و دیکهو تمثال - تندیس ساختن استعمال - صاحب آصفی فاعل ترکیبی است موافق قیاس (ارود)
تندیس بقول برهان و جامع و جهانگیری و جامع کند که بمعنی تیز کردن و بلند کردن صدا (نجات) (الف) تند کردن استعمال - محاسب (اصغفانی) تا بگوئیم بجانان غم تنهایی را و تند سازید و تفنگ غوغائی را و مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر سازید هر لحظه خیره می کنم اندر خطش نگاه و چون کوه که	تندیس بقول برهان و جامع و جهانگیری و جامع کند که بمعنی تیز کردن و بلند کردن صدا (نجات) (الف) تند کردن استعمال - محاسب (اصغفانی) تا بگوئیم بجانان غم تنهایی را و تند سازید و تفنگ غوغائی را و مخفی مباد که از سند بالا استعمال مصدر سازید هر لحظه خیره می کنم اندر خطش نگاه و چون کوه که

تندر (الف) تندر و تیز استعمال بہ ہمار ذکرین	تکررہ سواو کتاب تندر صاحب بحر
تندر (ب) تندر گردن سواو کتاب را کردہ از معنی ساکت صاحب اند نقش بردار	بمعنی مطالعہ خوب کردن و ملکہ خواندن بہر سائید مؤلف عرض کند کہ بمعنی تحقیق است تکرار
تندر (ج) تندر و تیز آمدن پدید است کہ بمعنی	قائم کردہ و استنادش غالباً از سند بالا باشد تندر است بامرادش برای قوت بیان (ادہم)
تندر (د) تندر و تیز بدل کردن من آمدہ نوشتہ	نخیال یا خیال او درست است (ارو) (۵) چہ تندر و تیز بدل کردن من آمدہ نوشتہ
تندر (ه) تندر و تیز آمدن پدید است کہ بمعنی	الف تیز کرنا ب مطالعہ کرنا پڑھنے کا ملکہ چسیت بہ آتش گرفتن آمدہ ہوا از مصدر
تندر (و) تندر و تیز آمدن پدید است کہ بمعنی	حاصل کرنا۔
تندر (ز) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	تندر بقول برہان و جامع و رشیدی و جہانگیر آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)
تندر (ح) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	بفتح اول و ضم ثالث بروزن بدر و عنکیوت
تندر (ط) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	را گویند۔ صاحب جہانگیری گوید کہ آن را تندر (ب) بہت تیزی کے ساتھ آنا۔
تندر (ث) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	ہم گویند (شمس فخری ۵) شہا عقیقی قاف
تندر (ج) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	فتح و نصرت ہوا بود بر طاق ایوان تو تندر و ہوا سروری و بہار بضم اول و خای نقطہ دار
تندر (د) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	صاحب سروری گوید کہ تندر و ہم بہ ہمین معنی این لغت از اتباع است و بمعنی تار و مار
تندر (ه) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	می آید۔ خان آرزو در سراج ہم ذکر این کرد کہ زیر و زبر شدہ و از ہم پاشیدہ و
تندر (و) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	مؤلف عرض کند کہ تندر اصل است و تندر بہ این معنی بہ فتح اول و خای نقطہ دار
تندر (ز) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	مبدلش چنانکہ اوسہ و اوسو و این مخفف آن ہم آمدہ۔ صاحب جہانگیری (خند) را بہ واو
تندر (ح) تندر و تیز آمدن بہ تیزی تمام و بعجلت تمام (ارو)	بحدف یک نون (ارو) کھڑی۔ نوشتہ۔ (خند) نوشتہ (شمس فخری ۵) از مصدر

فما بهر شد تا رومار پوز تند یا دقهر و اول قانع صاحب جامع نسبت معنی اول گوید که
 جمله تند و خند و مؤلف عرض کند که همه مطلق غرنده و خصوصاً رعد و ذکر معنی دوم هم
 محققین بالا و او را در خند داخل نموده اند فرموده صاحب رشیدی بر معنی اول قناعت
 تصحیف کتابت جهانگیری بیش نباشد تصحیف کرده از سنو چهری سندید (س) خروشی
 آخر این بجایش کنیم (ارو) و بگویم تا رومار رشیدی تند و تند و ر که موسی مردمان کردی
 تند و خوند اصطلاح بقول جهانگیری و چوسوزن با خان آرزو و در سراج گوید که تند و
 رشیدی و خان آرزو و در سراج همان (تند) که به تخفیف رای مهله گذشت محقق همین است
 و خند که بدون و او بعد خای مجله گذشت و هر دو بفتح و ال اند و تنها بمعنی رعد و غرنده
 مؤلف عرض کند که تصحیف کتابت محتمل هم رعد را نام است مؤلف عرض
 که با نظار ضمه خای مجله و او را در کتابت کند که اصل این بفتح و او بود مرکب از لفظ
 داخل که دند و طاهر بدون و او صحیح می نماید تند و کله و در همچون تاجور و و را فاده
 (ارو) و بگویند و خند معنی فاعلی کند پس معنی لفظی این تندی دارند
 تند و ر بقول برهان و سروری پسیم و کنایه از رعد و به کثرت استعمال و ال ساکن
 و ثالث بر وزن بر زور (۱) یعنی رعد متحرک شد و او متحرک ساکن چنانکه گنجور و بجز
 باشد و بفتح ثالث هم به این معنی آمده و و استعمال آن و برای معنی دوم طالب سند
 (۲) بیل را هم گویند که عرب غریب می باشد که استعمالش از نظر نگار گذشت و طاهر
 خوانند صاحب جهانگیری بر معنی اول عجم هم بر زبان دارند و به تحقیق ما و اتفاق

معاصرین عجم ضمیمه دال صحیح است نه فتح آن (ارو) و یکهو تنذر -

تند [قبول برهان و جامع بضم اول بروزن عمده (۱) چیزی باشد که مانند غنچه مرتبه اول

از درخت سرزند و بعد از آن برگ از میان او برآید و (۲) زنبور سرخ را نیز گویند -

می فرماید که معنی اول بجای دال ابجد زامی هوزن هم آمده - صاحب جهانگیری به قناعت معنی

اول می فرماید که سر بروزن تند را تنزیدن هم گویند - صاحب سروری گوید که معنی غنچه -

و صاحب رشیدی هم بانش - صاحب ناصری بذكر معنی اول معنی دوم را بحواله برهان آورده

خان آرزو در سراج بذكر معنی اول بیان کرده برهان می فرماید که آنچه برای هوزن آید البته

تصویف باشد و هم او در چراغ هدایت گوید که (۳) همان تند بلکه فرید علییه اوست -

(اشرف ۳) سمندی کو برفتن تند نبود و کپایی مرد کم از کند شود باز که برداش

بهار بر معنی سوم قناعت فرموده مؤلف عرض کند که این معنی اول شگوفه باشد که در میله

آن را کوپل گویند و همین کوپل چون سخت و دراز شود صورت برگ گیرد و همین است اسم

مصدر تنزیدن که می آید و معنی دوم مجاز آن که زنبور سرخ هم شتاب شگوفه باشد و معنی سوم

فرید عله تند (از ۵) (۱) کوپل - اسم ذکر - و یکهو انگور هم (۲) زنبور - ذکر (۳) و یکهو

تندی [قبول ملحات برهان در شتی و تیزی و جلدی و بلندی صاحب روزنامه بحواله

سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار گوید که تیزی وی باشد - صاحب مؤید بر در شتی و بلندی قاف

مؤلف عرض کند که بای مصدری بر تند زیاده کرده اند و شامل باشد بر همه معانی

مصدری آن (ارو) تندی - مؤنث - تیزی - جلدی - (بلندی - مؤنث)

و تند و را مضارع این داند صاحب نواد هم ذکر این معنی اول و دوم کرده معنی سوم را ترک کرد (حکیم حضرت علی) بعد جای تخم اند آور بخت پخته تندید شاخ و برآورد و رخت چه هرگاه و رخت شروع در برگ و گوفه (که) به تندید غدا چو شیر نژند برآوردن کند گویند تندید یعنی برگ و گوفه این دست و پنجه او افوش کند برآوردیم او نسبت به برگ که برآوردیم (که) تندید که الف ماضی باشد بهر سه معنی (۱) غنچه و برگ و گوفه مصدر زدن و رخت و (۲) و رخت شدن (۳) اعراف برگ می فرماید که معنی اول یعنی افعال هم نظر آمده صاحب سروری بر الف ذکر معنی اول و دوم کرده و هم او به الف معنی اول مصدری آورده صاحب رشیدی الف و ب هر دو را معنی اول و دوم آورده صاحب بحر نسبت به متفق با بر بهر سه معنی می فرماید که سالم التصریف است که غیر از ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیاید موارد و همزمانش ولیکن این کامل التصریف است این موجود است (ار و و) دایکلا پیوسته	(الف) تندید الفاء بقول برهان (ب) تندید ب بدوزن خنید ماضی تند و رخت شدن یعنی تند کرد و رخت شد و غنچه برگ و گوفه برآوردن و رخت چه هرگاه و رخت شروع در برگ و گوفه برآوردن کند گویند تندید یعنی برگ و گوفه برآوردیم او نسبت به برگ که برآوردیم (۱) غنچه و برگ و گوفه مصدر زدن و رخت و (۲) و رخت شدن (۳) اعراف برگ می فرماید که معنی اول یعنی افعال هم نظر آمده صاحب سروری بر الف ذکر معنی اول و دوم کرده و هم او به الف معنی اول مصدری آورده صاحب رشیدی الف و ب هر دو را معنی اول و دوم آورده صاحب بحر نسبت به متفق با بر بهر سه معنی می فرماید که سالم التصریف است که غیر از ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیاید موارد و همزمانش ولیکن این کامل التصریف است این موجود است (ار و و) دایکلا پیوسته

کو نپل شکشا۔ صاحب آصفیہ نے کلام معنی کو نپل و سکون واو و را می قرشت بمعنی جستن و جستن
 لکھا ہے لیکن کلام چوٹا کو نہیں بیان فرمایا۔ صاحب سروری بذکر معنی بالا گوید کہ بعد از
 اور صاحب دارو نے لکھا ہے (۱۲) غشیہ ہوا
 ۱۰۹) دیکھو اعوانہ کر (د)۔
 مؤلف عرض کند کہ طرز تعریف ناخوشنا

(الف) تنه پس الف و با بقول است این همان تند و راست یعنی رعد و
(همین) تنه پس این جهانگیری و مرکب است از تنه‌ای یعنی خوش و گلبرگ و
جامع و رشیدی و نامری و مری همان که افاده معنی فاعلی کند یعنی صاحب تنه‌ای و
تنه‌س و تنه‌س که گذشت (و قیاقی الف) گنایه از رعد دیگر هیچ (ار و و) و گنایه از
گنایه تنه‌س پس او گر کچه و ناز سنگ و قارشا که پهلوی معنی -

شود و گسترده بود (معروف بـ) بیا سرت
آن را همه بگیران و باشکال تدبیر بگیران
موقوف عرض کند که الف اصل است و
ب فرید علیّه آن و تذکره مخفف و تنس
نقص الف ما در اینجا هم اشاره این کرده ایم
و حضرت ماخذ هم بعد اینجا مذکور (ارو) و
تذکره الف ما در اینجا هم اشاره این کرده ایم
و حضرت ماخذ هم بعد اینجا مذکور (ارو) و

دیکھو تفسیر اور تفسیر۔
تفسیر قبول برہان بضم اول و یامی حقیقی و مستور سحر و لاف مولف عرض کند کہ اشتقاق

سدا استعمال می باشد که از نظر نگارش (اردو) لاف مسخرگی مختلف فیه -	سدا استعمال می باشد که از نظر نگارش (اردو) لاف مسخرگی مختلف فیه -
تشریح بقول سروری بضم تا و سکون نون و فتح رای مهمل یعنی غنچه که برک ازان بیرون آمده باشد مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی زبان دانیم باعتبار صاحب سروری که محقق زبان خود است و سکوت دیگران تعجب خیر و تکمیل بحث این بر تشریح شود که به زامی هنوز عرض رای مهمل می آید (اردو) کونیل جس سے پتیاں ظاہر ہوں - مؤنث -	تشریح بقول سروری بضم تا و سکون نون و فتح رای مهمل یعنی غنچه که برک ازان بیرون آمده باشد مؤلف عرض کند که اسم جامد فارسی زبان دانیم باعتبار صاحب سروری که محقق زبان خود است و سکوت دیگران تعجب خیر و تکمیل بحث این بر تشریح شود که به زامی هنوز عرض رای مهمل می آید (اردو) کونیل جس سے پتیاں ظاہر ہوں - مؤنث -
تن زدن مصدر اصطلاحی - بقول برهان زده اصطلاح بقول سروری یعنی و جاح و بجز بازی هنوز بروزن کر گدن (۱) خاموش شده (شاعر) از بد و نیک خلاصه یعنی خاموش بودن و خاموش شدن و (۲) تن زده یا نفس بد فرمای را گردن زده یا صبر و تحمل کردن و (۳) آسودن - صاحب رشیدی بر تن زدن گوید که بچنین رشیدی یعنی اول آورده و بهار هم بر معنی اول قانع (فانسی نوری) می خواستم که آهشم های هنوز که افاده معنی مفعولی کند بر معنی مطلق تن زدن زیاد کرده اند و این قائم مقام مفعول است و معنی این خاموش و معانی دوم و سوم مجاز آن (اردو) (۱) - اسم جامد نیست بلکه مشتق است از خاموش هونا - خاموش رہنا (۲) صبر و تحمل کرنا (۳) آرام پایا - (اردو) خاموش - ساکت -	تن زدن مصدر اصطلاحی - بقول برهان زده اصطلاح بقول سروری یعنی و جاح و بجز بازی هنوز بروزن کر گدن (۱) خاموش شده (شاعر) از بد و نیک خلاصه یعنی خاموش بودن و خاموش شدن و (۲) تن زده یا نفس بد فرمای را گردن زده یا صبر و تحمل کردن و (۳) آسودن - صاحب رشیدی بر تن زدن گوید که بچنین رشیدی یعنی اول آورده و بهار هم بر معنی اول قانع (فانسی نوری) می خواستم که آهشم های هنوز که افاده معنی مفعولی کند بر معنی مطلق تن زدن زیاد کرده اند و این قائم مقام مفعول است و معنی این خاموش و معانی دوم و سوم مجاز آن (اردو) (۱) - اسم جامد نیست بلکه مشتق است از خاموش هونا - خاموش رہنا (۲) صبر و تحمل کرنا (۳) آرام پایا - (اردو) خاموش - ساکت -
تشریح بقول صاحب فرهنگ فدائی مرادف تشریح که به زامی فارسی می آید بچم تن پرش	تشریح بقول صاحب فرهنگ فدائی مرادف تشریح که به زامی فارسی می آید بچم تن پرش

برپا در است که افلیج و لغوه باشد مؤلف عرض کند که تشرغه اسم جامد فارسی زبان است و این سبب آن چنانکه زنند و زنند و در وضع این و آن لفظ تن داخل می نمایند و تشرغه بمعنی پیش باشد قیاس همین می خواهد دیگر از دستوران معاصر تصدیق لغت تشرغه بمعنی پیش کند که لغت زنند و پانزده است (اردو) و یکموتن پیش.

تنزل لغت عرب است بقول منتخب نفع اول و دوم و زای شده و مضموم بمعنی فرو آمدن به درنگ فارسیان بمعنی زوال استعمال این کنند مؤلف عرض کند که درست می نماید و استعمال فارسیان بمعنی کمی باشد مقابل ترقی و باصدا در فارسی هم که در ملحقات می آید و بدین معنی متغیر باشد (ظهور) خیره ترمی شوند ناز و غرور و با عجز و صرغه در تنزل شد (اردو) تنزل بقول اصفیه عربی اسم مذکر زوال گشاور کمی تخفیف.

تنزل کردن استعمال بمعنی کم شدن یا تنزل کردن مؤلف عرض کند که موافق قیاس است (ظهوری) در ترقی است ظهوری لغت نازم و حکم فقر است که از خرج تنزل کند و اگر می گوئی فرماید که بمعنی خاموش شوند هم آمده (وله) خرد و عشق هم سبق بودند و این ترقی و آن تنزل کرد و با مخفی مباد که سند اول متعلق به پاس دار مرتن را بگویند آنکه بر سر زنند تن زن را بگویند صاحب رشیدی بر تن زدن گوید که مخفی تن زن مؤلف عرض کند که تسامح رشیدی تنزل کرنا ترقی کرنا کا مقابل.

است که مصدر را امر اوست و حاضر گفت **مقصود** عصاره حیاتی صینی و گویند که آن دو نوع باشند
 جزین نباشد که تن زن اشتقاق تن زدن است یکی مصنوعی شکل شیاف طولانی کلان که بقدر و سوز
 و درینجا همین قدر قابل بیان است که تن زن آنکه کم و زیاد می سازند مثل بزردی و درم
 (۱) یعنی خاموش آمده و ما این را بدین معنی شیا فی است کوچک اغبر رنگ مثل بزمی
 اسم فاعل ترکیبی و انیم که تن بمعنی خاموشی و شاه چینی غیر آنست و صاحب مخزن گوید که
 هم آمده (۲) امر حاضر مصدر تن زدن است آن را شاه صینی نیز گویند و آن قرسی است
 (ارو) (۱) خاموش (۲) خاموش ره مرکب القوی مثل بجزارت و رادع و محتل
 تن زدن استعمال صاحب سروری گوید و قابض و جهت او رام حاتره و باره و گزید
 که بمعنی خاموش شود (شیخ عطار) عشق هوام و تسکین در دسروا و جاع سائر اعضا
 آتش در همه خرم زنده و آتزه بر فرقه نهند ماضی (الخ) مؤلف عرض کند که این مرکب
 و تن زدن مؤلف عرض کند که مضارع فارسی زبان است و تنزد در فارسی قدیم
 تن زدن است بمعنی حال که زنده بمعنی می زند عصاره مستعمل بود و حالا عمن آن عصاره بر
 آمده و ضرورت بیان این نداشت که از اشتقاق زبان دارند (ارو) تنزوی خطائی فارسی
 تن زدن است شامل بر همه معانی (ارو) بین ایک دو اکانام ہے جبکو عربی بین عصاره
 خاموش رہتا ہے - حاس صینی کہتے ہیں - مؤلف -
تنزوی خطائی اصطلاح بقول محیط **تنزہ** بقول برهان و جامع بضم اقل و فتح
 اول و سکون ثانی و متم زای معجم و سکون و اول ثالث بروزن غنچه چیری باشد که نخست

از دخت سر زانو بعد از آن برگ از میان آن که در بند و ستان نوعی از قماش نفیس که
بر آید صاحب ناصری گوید که تبدیل همان تنه از ملک بنگالہ آری۔ صاحب فدائی می طرائف
است که در برہان مکرر کرده است صاحب کہ پارچہ نازکی را گویند کہ گاہ پوشیدنش تن
سروری این را برامی چهل حوض زای مجنہ از زیرش نمایان باشد و از نیروی برتن
آورده مؤلف عرض کند کہ یکی معاصرین زیبی می قرائد مؤلف عرض کند کہ از ہمہ
عجم گوید کہ اصل این تنہ را بود یعنی زائیدہ تنہ محققین بالا جامع و فدائی اہل زباند و شریک
فارسیان بخذف ہای ہوز و تبدیل الف آخر ہر دو قریب یکدیگر است و ما اتفاق داریم
با ہا چنانکہ (یاسا دیاسہ) تنزہ کرد و تبدیل با ہر دو کہ ہمین است۔ اسم فاعل ترکیبی۔
اعراب ہم متصرف محاورہ باش (ار دو) (ار دو) تن زیب دکن میں ایک باریک
کونپل۔ نوٹ۔ دیکھو تنزہ و تنزہ۔ اور نازک کپڑے کو کہتے ہیں جس کے پہنتے
تشریب اصطلاح۔ بقول برہان مکی شریک سے جسم نمایان ہوتا ہے۔ موسم گرم میں اس
بروزن ترتیب جائنہ کوچکی باشد کہ در زیر کا استعمال کرتے ہیں۔ تعجب ہے کہ صاحب آصفیہ
قبلا پوشند و ترکان (ار خالق) گویند صاحب نے اس کو ترک کیا ہے۔ مذکر۔ اور بلحاظ قول
جامع بر نوعی از کر پاس نازک قانع۔ صاحب برہان ایک لباس کو چک جو قبلا کے اندر
بحر با برہان شفق صاحب ناصری ہی فرماید کہ پہنتے ہیں۔ مذکر۔
بافتہ ایست ریشمانی و ذکر قول برہان ہم کردہ تن زبیدن استعمال۔ صاحب آصفی
خان آرزو در سراج مذکر قول برہان می فرماید ذکر این کردہ گوید کہ تن زیب جائنہ کوچکی است

که در زیر قاپوشند مؤلف عرض کند که از قبیل گلستان و شبتان باشد (ار دو)	سبحان الله چه خوش تعریف مصد مرکب
عالم اجسام - یعنی عالم سفلی - مذکر -	است معنی این زیب و زینت دادن تن
تفسیر قبول موارد مرادف تنیدن و	را (ار دو) جسم کوزیب وینا -
تفخودن بمعنی تار و پود را قائم کردن است	تنزعه قبول فدائی همان تنزعه که بجای
(خواجہ عبید لویکی) همان سراچه و خرکه که	خودش گذشت و ما آن را مبدل این و
اوج معنی سود و کثرت حنیض نشین شد	این را اسم جام فارسی زبان قرار داده ایم
چو سایه در بن چاه و فراش بوقلمون شد	(ار دو) و کیو تنزعه -
یکی پلاس درشت و متقی تنشته آن چنگبک	تن سالار اصطلاح - بقول سفرنگ
نزد در هم ذکر این کرده	بشرح پنج فقره (نامه شت می افرازم) معنی
مؤلف عرض کند که از طرز بیان صاحب	فلک الافلاک که سالار همه اجسام است -
موارد عالم التصریف ظاهر است که غیر از	است مؤلف عرض کند که موافق قیاس
ماضی و مستقبل و اسم مفعولش نیاید از نجات	و قلب اضافت سالار تن (ار دو) و کیو که او مضارع این ترک کرد و صاحب
بهر که محقق مصداق است این را بنیاورده	اورده افلاک -
تنشته بمعنی پرده تحکیم می آید و این بر	نشان بقول سفرنگ بشرح بست
و معنی فقره (نامه سوم شت می کلیو)	محققین غالباً از همین تنشته این مصدر قائم
معنی عالم اجسام است مؤلف عرض کند که	کرده اند که نریادت های پوز بر ماضی مطلق

ده معنی مغولی کرده است یعنی بافته شده حذف کرده علامت مصدر تن بر وزیاده
 ظاهر این مبتدل تنیدن معلوم می شود بخيال با کردند و یک فوقانی را از دو فوقانی مجتمعه حذف
 اسم مصدر تنیدن تن است و آن مخفف تان کرده تنستن مصدری ساختند ما می گوئیم
 و تان در سنسکرت بمعنی پرده سرود و تاب آید که اندرین صورت ضرورت وضع این مصدر
 و تانما مصدر هندی از همین تان است و فایان باقی نمی ماند که سند استعمال این مصدر غیر ازین
 همین تان را به حذف الف تن کردند و تنسته یافته نمی شود ازینجا است که صاحب بحر
 بقاعده خود ترکیب یای معروف و علامت این را ترک کرده و به تحقیق تنسته را اسم جای
 مصدر دن مصدر تنیدن ساختند که می آید گفتن خوش نمی نماید که وضع لغت تقاضای
 و جادارد که اسم مصدر لغت فارسی تان است آن می کند که این را از مصدر تنستن مشتق
 که بمعنی تار گذشت و این بهتر است از آن گیریم و ماخذ این مصدر همین که بالا مذکور
 که لغت سنسکرت را گیریم فارسیان بخذف شد (ار و و) دیکھو تنیدن -
 الف از همین اسم مصدر تنیدن وضع کردند **تنسته** بقول برهان و جهانگیری و جامع
 و سین در آخر تن زیاده کرده اسم مصدر تنستن و رشیدی و سروری و ناصری با سین بی نقطه
 قرار دادند چنانکه بینا را بیناس کردند زیادت و تایی قرشت بر وزن طبقه بافته عنکبوت
 سین و یکی از معاصرین عجم گوید که تنستن را را گویند خان آرزو در سراج گوید که تنسته که
 مرکب گیریم از تنسته که اسم مصدر باشد بمعنی همین معنی گذشت مخفف این است **تلف**
 تنیده عنکبوت فارسیان های موز این را عرض کنند که ماحیثت این را بر مصدر تنستن

بیان کرده ایم (ارو) مگرمی کا جالاند که تحفه های نفیس هندوستان است تشنخ بقول برهان و سروری و ناصری که در او اذکار مذکور است بر غیر هند بضم سین بر وزن سه رخ (۱۱) هر چیز را بجز از نفیس را می گفته باشند و فارسی آن گویند که بسیار نادر و کمیاب و نادر را تشنخ بجا گویند و تا زبان تشنوخ - در این تحقیق و در نهایت نفاست باشد و معرب آن مؤلف عرض کند که لا والله - سخ باطن تشنوق است صاحب جهانگیری هم زبان تشنوق در فارسی زبان هم بمعنی خوش و خوشی می (ابن سینا ۵) دل سوال یک نظمی کرد پیش و قول را اصل و معنی دوم را مجازش - زان فرخ رخس که از لب شیرین نیاید گفتن البته بجا است جادار و که فارسی آن همین خبر به تلخی یا سخش که گاه هر مکن نماید و تشنوخ را به زبان خود تشنوخ گفته باشند یا به صلیح آید جنگ که در بادا چشم بد زبان پارچه لطیف را بدین اسم موسوم کرده باشند شیوه های تشنوخ که صاحب جامع معرب و در هندوستان تشکبه پارچه نیست البته این تشنوخ به خای مجمر گوید صاحب رشیدی نین سکه پارچه لطیف را نام است که معنی لغوی میفرماید (۱۲) در هند پارچه است لطیف و آن آرام بخشنده چشم است یعنی در چشم نشین معنی ترکیبی این خوش آینه تن چه سخ باطن و تکمیل این بحث بر تفسیرات می آید (ارو) بمعنی خوش است - خان آرزو در سراج (۱۱) هر لطیف چیز مؤنث (۲۱) نین سکه تقوای گوید که تشکبه در هندوستان نوعی از قماش اقصیه هندی - اسم مذکر - ایک قسم کا کپڑا نفیس و لطیف است چون نوع مذکور از جوهره او را یک موتا به غنچه ملکی یا	بیان کرده ایم (ارو) مگرمی کا جالاند که تحفه های نفیس هندوستان است تشنخ بقول برهان و سروری و ناصری که در او اذکار مذکور است بر غیر هند بضم سین بر وزن سه رخ (۱۱) هر چیز را بجز از نفیس را می گفته باشند و فارسی آن گویند که بسیار نادر و کمیاب و نادر را تشنخ بجا گویند و تا زبان تشنوخ - در این تحقیق و در نهایت نفاست باشد و معرب آن مؤلف عرض کند که لا والله - سخ باطن تشنوق است صاحب جهانگیری هم زبان تشنوق در فارسی زبان هم بمعنی خوش و خوشی می (ابن سینا ۵) دل سوال یک نظمی کرد پیش و قول را اصل و معنی دوم را مجازش - زان فرخ رخس که از لب شیرین نیاید گفتن البته بجا است جادار و که فارسی آن همین خبر به تلخی یا سخش که گاه هر مکن نماید و تشنوخ را به زبان خود تشنوخ گفته باشند یا به صلیح آید جنگ که در بادا چشم بد زبان پارچه لطیف را بدین اسم موسوم کرده باشند شیوه های تشنوخ که صاحب جامع معرب و در هندوستان تشکبه پارچه نیست البته این تشنوخ به خای مجمر گوید صاحب رشیدی نین سکه پارچه لطیف را نام است که معنی لغوی میفرماید (۱۲) در هند پارچه است لطیف و آن آرام بخشنده چشم است یعنی در چشم نشین معنی ترکیبی این خوش آینه تن چه سخ باطن و تکمیل این بحث بر تفسیرات می آید (ارو) بمعنی خوش است - خان آرزو در سراج (۱۱) هر لطیف چیز مؤنث (۲۱) نین سکه تقوای گوید که تشکبه در هندوستان نوعی از قماش اقصیه هندی - اسم مذکر - ایک قسم کا کپڑا نفیس و لطیف است چون نوع مذکور از جوهره او را یک موتا به غنچه ملکی یا

CALL No. ٢٩١٥٣ ACC. NO. ٤٠٢٢
 AUTHOR احمد عبدالغنى السبكي
 TITLE آصف اللغات
جلد ١٧

٢٩١٥٣ ٤٠٢٢
٢٩١٥٣ ٤٠٢٢
آصف اللغات
١٧٢٠

TIME

Date	No.	Date	No.

MAULANA AZAD LIBRARY **ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY**

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over-due.

